

دیوانِ حافظ (غزلها)
DIVĀN-E HĀFEZ (QAZALHĀ)

alefbāye2om.org

Tarānevisi: be kušeš-e Ebi Habibi, Hamid Farroukh & Shahab Bakshaie

سخنی کوتاه با خوانندگان Soxan-i kutāh bā xānandegān

شب چله بود و هیچیک از مهمانان – و نیز بنده – نمی‌توانستیم غزل‌های حافظ را درست بخوانیم. با دوستان بر آن شدیم، که آن‌ها را آوانگاری کنیم. برای این کار از پروژه‌ی "[الفبای دوم](#)"، که بر پایه‌ی یک استاندارد رسمی است، یاری جستیم و بویژه ابزار "[تیرانویسی](#)" را به کار گرفتیم.

غزل‌ها را از "[ویلاگ اشعار کامل شاعران](#)" بر گرفتیم. در واگویی غزل‌ها از پرونده‌های شنیداری استاد موسوی گرمارودی بهره بردیم. برای معنی واژه‌ها به فرهنگِ عمید، لغتنامه‌ی دهخدا (واژه‌ها و شاهدها) و نیز فرهنگِ معین نگاه کردیم. برای گزاره‌های عربی و هرجا که گمان لغزش می‌رفت، به [تارنمای دکتر عبدالحسین جلاییان](#) نگاه کردیم و آن را با کتاب "دیوان حافظ" از استاد ناهید فرشادمهر سنجیدیم. از تعبیر و تفسیر گزاره‌ها و غزل‌ها خودداری کردیم. سرفرازی و ویرایش پایانی از بنده بود و از این‌رو پاسخگویی لغزش‌های بازمانده نیز بر دوش من است، که برای گوشزد آن‌ها بسیار سپاسگزار خواهم بود.

با سپاس فراوان

حمید فرخ، تابستان ۱۳۹۴/۱۵

Šab-e celle bud-o hicyek az mehmānān – va niz bande – nemitavānestim, qazalhā-ye Hāfez rā dorost bexānim. Bā dustān bar ān šodim, ke ānhā rā āvānegāri konim. Barā-ye in kār az porože-ye "[Alefbā-ye 2^{om}](#)", ke bar pāye-ye yek estāndārd-e rasmi-st, yāri jostim-o beviže abzār-e "[Tarānevis](#)" rā be kār gereftim.

Qazalhā rā az "[Weblāg-e Aš'ār-e Kāmel-e Šāerān](#)" bar gereftim. Dar vāguyi-ye qazalhā az parvandehā-ye šenidāri-ye Ostād Musavi-ye Garmarudi bahre bordim. Barā-ye ma'ni-ye vāžehā be Farhang-e Amid, Loqatnāme-ye Dehxodā (vāžehā-vo šāhedhā) va niz Farhang-e Moin negāh kardim. Barā-ye gozārehā-ye arabi-yo harjā ke gomān-e laqzeš miraft, be [tārnāmā-ye Dr. Abdolhosein Jalalian](#) negāh kardim-o ān rā bā ketāb-e "Divān-e Hāfez" az Ostād Nāhid Farshadmehr sanjidim. Az ta'bir-o tafsir-e gozārehā-vo qazalhā xoddāri kardim. Sarfarāzi-ye virāyeš-e pāyāni az bande bud-o azinru pāsoxguyi-ye laqzešhā-ye bāzmānde niz bar duš-e man-ast, ke barā-ye gušzad-e ānhā besyār sepāsgozār xāham bud.

Bā sepās-e farāvān

Hamid Farrukh, tābestān-e 1394/2015

h.farroukh@yahoo.de

غزل ۱ Qazal-e 1

الد یا ایها الساقی ادر کاسا و ناولها	<i>Alā yā ayyohassāqi ader ka'san va nāvelhā</i>
که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها	Ke ešq āsān nemud avval vali oftād moškelhā
به بوی نافه‌ای کاخر صبا زان طره بگشاید	Be bu-ye nāfe-i k-āxar sabā z-ān torre bogšāyad
ز تاب جعد مشکینش چه خون افتاد در دلها	Ze tāb-e ja'd-e moškin-aš ce xun oftād dar delhā
مرا در منزل جانان چه امن عیش چون هر دم	Ma-rā dar manzel-e jānān ce amn-e eyš con hardam
جرس فریاد می‌دارد که بربندید محملها	Jaras faryād midārad ke bar bandid mahmelhā
به می سجاده رنگین کن گرت پیر مغان گوید	Be mey sajjāde rangin kon gar-at pir-e moqān guyad
که سالک بی‌خبر نبود ز راه و رسم منزلها	Ke sālek bixabar nabvad ze rāhorasm-e manzelhā
شب تاریک و بیم موج و گردابی چنین هایل	Šab-e tārik-o bim-e mowj-o gerdāb-i conin hāyel
کجا دانند حال ما سبکباران ساحلها	Kojā dānand hāl-e mā sabokbārān-e sāhelhā
همه کارم ز خود کامی به بدنامی کشید آخر	Hame kār-am ze xodkāmi be badnāmi kešid āxer
نهان کی ماند آن رازی کز او سازند محفلها	Nahān key mānad ān rāz-i k-az u sāzand mahfelhā
حضوری گر همی‌خواهی از او غایب مشو حافظ	Hozur-i gar hamixāhi az u qāyeb mašow, Hāfez
متی ما تلق من تهوی دع الدنیا و اهملها	<i>Mattā mātālqa man tahvā da'eddonyā va ahmelhā</i>
الد یا ایها الساقی ادر کاسا و ناولها: هان ای ساقی جامی به گردش	<i>Alā yā ayyohassāqi ader ka'san va nāvelhā.</i> Hān ey
در آور و آن را (به من) ده.	sāqi, jān-i be gardeš dar āvar-o ān rā (be man) deh.
بو: امید (مجاز).	Bu: omid (majāz).
نافه: نافمانند، کیسه‌ای که زیر شکم آهوی تاتار قرار دارد و مشک از آن خارج می‌شود، مشک (مجاز).	Nāfe: nāfmānand, kise-i ke zir-e šekam-e āhu-ye Tātār qarār dārad-o mošk az ān xārej mišavad, mošk (majāz).
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).
طره: دسته‌ی موی تابیده در کنار پیشانی.	Torre: daste-ye mu-ye tābide dar kenār-e pišāni.
جعد: موی پیچیده و تابدار.	Ja'd: mu-ye picide-vo tābdār.
جانان: معشوق.	Jānān: ma'šūq.
جرس: زنگ کاروان.	Jaras: zang-e kārvān.
محمل: بار.	Mahmel: bār.
مغ: روحانی زرتشتی.	Moq: ru[ow]hāni-ye zartošti.
پیر مغان: ریش‌سفید می‌کده.	Pir-e moqān: rišsefid-e meykade.
سالک: رهرو.	Sālek: rahrow.
هایل: ترسناک.	Hāyel: tarsnāk.
متی ما تلق من تهوی دع الدنیا و اهملها: وقتی به معشوق رسیدی هرچه را که جز اوست نادیده بگیر.	<i>Mattā mātālqa man tahvā da'eddonyā va ahmelhā.</i> Vaqt-i be ma'šūq residi, harce rā ke joz u-st, nādide begir.

غزل ۲ Qazal-e 2

صلاح کار کجا و من خراب کجا Salāh-e kār kojā-vo man-e xarāb kojā
 ببین تفاوت ره کز کجاست تا به کجا Bebin tafāvot-e rah k-az kojā-st tā be kojā
 دلم ز صومعه بگرفت و خرجه سالوس Del-am ze sowmee begreft-o xerqe-ye sālus
 کجاست دیر مغان و شراب ناب کجا Kojā-st deyr-e moqān-o šarāb-e nāb kojā
 چه نسبت است به رندی صلاح و تقوا را Ce nesbat-ast be rendi salāh-o taqvā rā
 سماع وعظ کجا نغمه رباب کجا Samā-e va'z kojā, naqme-ye robāb kojā
 ز روی دوست دل دشمنان چه دریابد Ze ru-ye dust del-e došmanān ce dar yābad?
 چراغ مرده کجا شمع آفتاب کجا Cerāq-e morde kojā, šam'-e āftāb kojā
 چو کحل بینش ما خاک آستان شماسست Co kohl-e bineš-e mā xāk-e āstān-e šomā-st
 کجا رویم بفرما از این جناب کجا Kojā ravim, befarmā, az in jenāb kojā
 مبین به سبب زنخدان که چاه در راه است Mabin be sib-e zanaxdān ke cāh dar rāh-ast
 کجا همی روی ای دل بدین شتاب کجا Kojā hamiravi, ey del, bed-in šetāb kojā
 بشد که یاد خوشش باد روزگار وصال Bešod ke yād-e xoš-aš bād ruzegār-e vesāl
 خود آن کرشمه کجا رفت و آن عتاب کجا Xod ān kerešme kojā raft-o ān etāb kojā
 قرار و خواب ز حافظ طمع مدار ای دوست Qarār-o xāb ze Hāfez tama' madār, ey dust
 قرار چیست صبوری کدام و خواب کجا Qarār ci-st, saburi kodām-o xāb kojā
خرجه: جامه‌ی درویشان. **Xerqe:** jāme-ye darvišān.

سالوس: ریاکار. **Sālus:** Riyākār.

دیر: صومعه، عبادتگاه زردشتیان، خانقاه، مجلس عرفا و اولیا. **Deyr:** sowmee, ebadatgah-e zardoštiyān, xānqāh, majles-e orafā-vo owliyā.

دیر مغان: آتشکده، میکده (مجاز). **Deyr-e moqān:** ātaškade, meykade (majāz).

رند: زیرک، در باطن پاکتر و پرهیزکارتر از ظاهر. **Rend:** zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.

سماع: شنوایی. **Samā':** šenavāyi.

وعظ: اندرز. **Va'z:** Andarz.

رباب: سازی مانند تار. **Ro[a]bāb:** Sāz-i mānand-e tār.

کحل: سرمه. **Kohl:** Sorme.

جناب: آستانه، درگاه. **Je[a]nāb:** āstane, dargāh.

زنخدان: چانه، زیر چانه. **Zanaxdān:** cāne, zir-e cāne.

وصال: رسیدن به محبوب و هم‌آغوشی با وی. **Vesāl:** residan be mahbub-o hamāquši bā vey.

عتاب: سرزنش، خشم گرفتن. **Etāb:** sarzaneš, xašm gereftan.

غزل ۳ Qazal-e 3

اگر آن ترک شیرازی به دست آرد دل ما را	Agar ān tork-e širāzi be dast ārad del-e mā rā
به خال هندویش بخشم سمرقند و بخارا را	Be xāl-e hindu-yaš baxšam Samarqand-o Boxārā rā
بده ساقی می باقی که در جنت نخواستی یافت	Bedeḥ sāqi mey-e bāqi ke dar jannat naxāhi yāft
کنار آب رکن‌آباد و گلگشت مصلّا را	Kenār-e āb-e Roknābād-o golgašt-e Mosallā rā
فغان کاین لولیان شوخ شیرین‌کار شهرآشوب	Faqān k-in luliyān-e šux-e širinkār-e šahrāšub
چنان بردند صبر از دل که ترکان خوان یغما را	Conān bordand sabr az del ke Torkān xān-e yaqmā rā
ز عشق ناتمام ما جمال یار مستغنی است	Ze ešq-e nātamām-e mā jamāl-e yār mostaqni-st
به آب و رنگ و خال و خط چه حاجت روی زیبا را	Be āb-o rang-o xāl-o xat ce hājat ru-ye zibā rā?
من از آن حسن روزافزون که یوسف داشت دانستم	Man az ān hosn-e ruzafzun ke Yusof dāšt dānestam
که عشق از پرده عصمت برون آرد زلیخا را	Ke ešq az perde-ye esmat borun ārad Zoleyxā rā
اگر دشنام فرمایی و گر نفرین دعا گویم	Agar došnām farmāyi va gar nefrin doā guyam
جواب تلخ می‌زیبد لب لعل شکرخا را	Javāb-e talx mizibad lab-e la'l-e šekarxā rā
نصیحت گوش کن جانا که از جان دوست‌تر دارند	Nasihāt guš kon, jān-ā, ke az jān dusttar dārand
جوانان سعادت‌مند پند پیر دانا را	Javānān-e saādatmand pand-e pir-e dānā rā
حدیث از مطرب و می گو و راز دهر کمتر جو	Hadis az motreb-o mey gu-vo rāz-e dahr kamtar ju
که کس نگشود و نگشاید به حکمت این معما را	Ke kas nagšud-o nagšāyad be hekmat in moammā rā
غزل گفتمی و در سفتی بیا و خوش بخوان حافظ	Qazal gofti-yo dor softi, biyā-vo xoš bexān Hāfez
که بر نظم تو افشاند فلک عقد ثریا را	Ke bar nazm-e to afšānd falak eqd-e sorayyā rā
ترک: زیباروی، محبوب (مجاز).	Tork: zibārui, mahbub (majāz).
جنت: بهشت.	Jannat: behešt.
گلگشت: جای گردش در گلزار.	Golgašt: jā-ye gardeš dar golzār.
مصلّا: جایی در شیراز که آرامگاه حافظ در آنجاست.	Mosallā: Jā-yi dar Širāz, ke ārāmgāh-e Hāfez dar ānjā-st.
فغان: آه، فریاد.	Faqān: Āh, faryād.
لولی: سرمست، سرودگو و نوازنده.	Luli: sarmast, sorudgu-vo navāzande.
خوان: طبق، سفره.	Xān: tabaq, sofre.
یغما: تاراج.	Yaqmā: Tārāj.
مستغنی: بی‌نیاز.	Mostaqni: Biniyāz.
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
زیبیدن: سزاوار بودن.	Zibidan: sezāvār budan.
لعل: سنگ سرخ‌رنگ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
شکرخا: شیرین‌گفتار.	Šekarxā: Šinringoftār.
دهر: روزگار.	Dahr: Ruzgār.
در: مروارید.	Dor(r): morvārid.
سفتن: سوراخ کردن.	Softan: surāx kardan.
(در سخن دُر بپایدت سفتن / ورنه گنگی به از سخن گفتن – سنایی).	(Dar soxan dor bebāyad-at softan / v-ar na gongi beh az soxan goftan – Sanāyi).
عقد: گردن‌بند.	Eqd: gardanband.

غزل ۴ Qazal-e 4

صبا به لطف بگو آن غزال رعنا را	Sabā be loṭf begu ān qazāl-e ra'nā rā
که سر به کوه و بیابان تو داده‌ای ما را	Ke sar be kuh-o biyābān to dāde-i mā rā
شکر فروش که عمرش دراز باد چرا	Šekarforuš ke omr-aš derāz bād, cerā
تفقدی نکند طوطی شکرخا را	Tafaqqod-i nakonad tuti-ye šekarxā rā?
غور حسنت اجازت مگر نداد ای گل	Qorur-e hosn-at ejāzat magar nadād, ey gol
که پرسشی نکنی عندلیب شیدا را	Ke porseš-i nakoni andalib-e šeydā rā
به خلق و لطف توان کرد صید اهل نظر	Be xolq-o loṭf tavān kard seyde-ahlenazar
به بند و دام نگیرند مرغ دانا را	Be band-o dām nagirand morq-e dānā rā
ندانم از چه سبب رنگ آشنایی نیست	Nadānam az ce sabab rang-e āšnāyi nist
سهی قدان سیه چشم ماهسیما را	Sahiḡadān-e siyahcešm-e māhsimā rā
چو با حبیب نشینی و باده پیمایی	Co bā habib nešini-yo bāde peymāyi
به یاد دار محبان بادپیما را	Be yād dār mohebbān-e bādpeymā rā
جز این قدر نتوان گفت در جمال تو عیب	Joz in qadar natavān goft dar jamāl-e to eyb
که وضع مهر و وفا نیست روی زیبا را	Ke vaz'-e mehr-o vafā nist ru-ye zibā rā
در آسمان نه عجب گر به گفته حافظ	Dar āsmān na ajab gar be gofte-ye Hāfez
سرود زهره به رقص آورد مسیحا را	Sorud-e Zohre be raqs āvarad Masihā rā
تفقد: دلجویی.	Tafaqqod: deljuyi.
شکرخا: شیرین‌گفتار.	Šekarxā: širingoftār.
عندلیب: بلبل.	Andalib: bolbol.
سهی: راست و بلند.	Sahi: rāst-o boland.
حبیب: یار، دوست.	Habib: yār, dust.
باده: شراب، می.	Bāde: šarāb, mey.
محب: دوستدار.	Moheb: dustdār.

غزل ۵ Qazal-e 5

دل می‌رود ز دستم صاحب‌دلان خدا را	Del miravad ze dast-am sāhebdelān, Xodā rā
دردا که راز پنهان خواهد شد آشکارا	Dard-ā ke rāz-e penhān xāhad šod āškārā
کشتی شکستگانیم ای باد شرطه برخیز	Keštišekastegān-im, ey bād-e šorte bar xiz
باشد که بازبینیم دیدار آشنا را	Bāšad ke bāz bin-im didār-e āšnā rā
ده روزه مهر گردون افسانه است و افسون	Dah ruz-e mehr-e gardun afsāne-ast-o afsun
نیکی به جای یاران فرصت شمار یارا	Niki be jāy-e yārān forsāt šomār, yār-ā
در حلقه گل و مل خوش خواند دوش بلبل	Dar halqe-ye gol-o mol xoš xānd duš bolbol
هات الصبوح هبوا یا ایها السکارا	<i>Hāteṣṣabuha hobvu yā ayyohalsokārā</i>
ای صاحب کرامت شکرانه سلامت	Ey sāheb-e kerāmat, šokrāne-ye salāmat
روزی تفقدی کن درویش بی‌نوا را	Ruz-i tafaqqod-i kon darviš-e binavā rā
آسایش دو گیتی تفسیر این دو حرف است	Āsāyeš-e do giti tafsir-e in do harf-ast
با دوستان مروت با دشمنان مدارا	Bā dustān morovvat, bā došmanān modārā
در کوی نیک‌نامی ما را گذر ندادند	Dar kuy-e nīknāmi mā rā gozar nadādand
گر تو نمی‌پسندی تغییر کن قضا را	Gar to nemipasandi, taqyir kon qazā rā
آن تلخ‌خوش که صوفی ام الخبائثش خواند	Ān talxvaš ke sufi ommolxabāes-aš xānd
اشهی لنا و احلی من قبله العذارا	<i>Ašhā lanā va ahla men qoblatel'azārā</i>
هنگام تنگدستی در عیش کوش و مستی	Hengām-e tangdasti dar eyš kuš-o masti
کاین کیمیای هستی قارون کند گدا را	K-in kimiyā-ye hasti qārun kond gedā rā
سرکش مشو که چون شمع از غیرتت بسوزد	Sarkeš mašow ke con šam' az qeyrat-at besuzad
دلبر که در کف او موم است سنگ خارا	Delbar ke dar kaf-e u mum-ast sang-e xārā
آینه سکندر جام می است بنگر	Āyine-ye Sekandar jām-e mey-ast, bengar
تا بر تو عرضه دارد احوال ملک دارا	Tā bar to arze dārad ahvāl-e molk-e Dārā
خوبان پارسی گو بخشندگان عمرند	Xubān-e parsigu baxšandegān-e omr-and
ساقی بده بشارت رندان پارسا را	Sāqi bedeh bešārat rendān-e pārsā rā
حافظ به خود نپوشید این خرقة می آلود	Hāfez be xod napušid in xerqe-ye meyālud
ای شیخ پاکدامن معذور دار ما را	Ey šeyx-e pākdāman, ma'zur dār mā rā
شرطه: مناسب برای کشتی‌رانی، بادِ موافق.	Šorte: monāseb barā-ye keštirāni, bād-e movāfeq.
مل: شراب، می.	Mol: šarāb, mey.
هات الصبوح هبوا یا ایها السکارا: می صبحگاهی به من بده و ای	<i>Hāteṣṣabuha hobvu yā ayyohalsokārā.</i> Mey-e sobhgāhi
مستان بیدار شوید.	be man bedeh va ey mastān bidār šavid.
کرامت: ارجمندی، بخشندگی.	Ke[a]rāmat: arjmandi, baxšandegi.
شکرانه: سپاسداری.	Šokrāne: sepāsdāri.
تفقد: دلجویی.	Tafaqqod: deljuyi.
تلخ‌خوش: تلخ‌مانند، تلخ‌مزه.	Talxvaš: talxmānand, talxmaze.
ام الخبائث: مایه‌ی پلیدی‌ها، می (مجاز).	Ommolxabāes: māye-ye palidihā; mey (majāz).
اشهی لنا و احلی من قبله العذارا: نزد ما شیرین‌تر از بوسه‌ی	<i>Ašhā lanā va ahla men qoblatel'azārā.</i> Nazd-e mā
دوشیزگان است.	širintar az buse-ye dušizegān-ast.
خارا: گرانیت.	Xārā: gerānit.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
خرقة: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.

غزل ۶ Qazal-e 6

به ملازمان سلطان که رساند این دعا را	Be molāzemān-e soltān ke resānd in doā rā?
که به شکر پادشاهی ز نظر مران گدا را	Ke be šokr-e pādešāhi ze nazar marān gedā rā
ز رقیب دیوسیرت به خدای خود پناهم	Ze raqib-e divsirat be Xodā-ye xod panāham
مگر آن شهاب ثاقب مددی دهد خدا را	Magar ān šahāb-e sāqeb madad-i dehad, Xodā rā
مژه سیاهت ار کرد به خون ما اشارت	Može-ye siyāh-at ar kard be xun-e mā ešārat
ز فریب او بیندیش و غلط مکن نگارا	Ze farib-e u biyandiš-o qalat makon, negār-ā
دل عالمی بسوزی چو عذار برفروزی	Del-e ālam-i besuzi co ezār bar foruzi
تو از این چه سود داری که نمی‌کنی مدارا	To az in ce sud dāri ke nemikoni modārā?
همه شب در این امیدم که نسیم صبحگاهی	Hame šab dar in امید-am ke nasim-e sobhgāhi
به پیام آشنایان بنوازد آشنا را	Be payām-e āšnāyān benavāzad āšnā rā
چه قیامت است جانا که به عاشقان نمودی	Ce qiyāmat-ast, jān-ā, ke be āšeqān nemudi?
دل و جان فدای رویت بنما عذار ما را	Del-o jān fadā-ye ru-yat, benemā ezār mā rā
به خدا که جرعه‌ای ده تو به حافظ سحرخیز	Be Xodā ke jor'e-i deh to be Hāfez-e saharxiz
که دعای صبحگاهی اثری کند شما را	Ke doā-ye sobhgāhi asar-i kond šomā rā
ملازم: همراه، خدمتکار.	Molāzem: hamrāh, xedmatkār.
دیوسیرت: بدنهاد.	Divsirat: badnahād.
ثاقب: تابان، درخشان.	Sāqeb: tābān, deraxšān.
نگار: محبوب، معشوق (مجاز).	Negār: mahbub, ma'šūq (majāz).
عذار: رخسار.	Ezār: roxsār.

غزل ۷ Qazal-e 7

صوفی بیا که آینه صافیست جام را
 تا بنگری صفای می لعلفام را
 راز درون پرده ز رندان مست پرس
 کاین حال نیست زاهد عالی مقام را
 عنقا شکار کس نشود دام بازچین
 کان جا همیشه باد به دست است دام را
 در بزم دور یک دو قدح درکش و برو
 یعنی طمع مدار وصال دوام را
 ای دل شباب رفت و نچیدی گلی ز عیش
 پیرانه سر مکن هنری ننگ و نام را
 در عیش نقد کوش که چون آبخور نماند
 آدم بهشت روضه دارالسلام را
 ما را بر آستان تو بس حق خدمت است
 ای خواجه بازین به ترحم غلام را
 حافظ مرید جام می است ای صبا برو
 وز بنده بندگی برسان شیخ جام را
لعلفام: سرخرنگ.

Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.

Zāhed: pārsā, parhizkār.

Anqā: Simorq.

Dowr: ruzgār.

Qadah: piyāle.

Vesāl: residan be mahbub-o hamāquši bā vey.

Šabāb: javāni.

Pirānesar: sar-e piri.

Ābxor: jā-yi ke az ān āb mixorand; bahre, ruzi (majāz).

Heštan: rahā kardan.

Rowze: bāq, bustān, golzār.

Dārossalām: sarā-ye salāmat, behešt.

Āstān: dargāh.

Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'suq (majāz).

غزل ۸ Qazal-e 8

ساقیا برخیز و درده جام را	Sāqi-ya, bar xiz-o dar deh jām rā
خاک بر سر کن غم ایام را	Xāk bar sar kon qam-e ayyām rā
ساغر می بر کفم نه تا ز بر	Sāqar-e mey bar kaf-am neh tā ze bar
برکشم این دلخ ازرقفام را	Bar kešam in dalq-e azraqfām rā
گر چه بدنامیست نزد عاقلان	Garce badnāmi-st nazd-e āqelān
ما نمی‌خواهیم ننگ و نام را	Mā nemixāhim nang-o nām rā
باده درده چند از این باد غرور	Bāde dar deh cand az in bād-e qorur
خاک بر سر نفس نافرجام را	Xāk bar sar nafs-e nāfarjām rā
دود آه سینه نالان من	Dud-e āh-e sine-ye nālān-e man
سوخت این افسردگان خام را	Suxt in afsordegān-e xām rā
محرم راز دل شیدای خود	Mahram-e rāz-e del-e šeydā-ye xod
کس نمی‌بینم ز خاص و عام را	Kas nemibinam ze xās-o ām rā
با دلرامی مرا خاطر خوش است	Bā delārām-i ma-rā xāter xoš-ast
کز دلم یک باره برد آرام را	K-az del-am yekbāre bord ārām rā
ننگرد دیگر به سرو اندر چمن	Nangarad digar be sarv andar caman
هر که دید آن سرو سیم اندام را	Harke did ān sarv-e simandām rā
صبر کن حافظ به سختی روز و شب	Sabr kon, Hāfez, be saxti ruz-o šab
عاقبت روزی بیابی کام را	Āqebāt ruz-i biyābi kām rā
ساغر: پیاله‌ی شراب‌خوری، جام.	Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jām.
دلخ: جامه‌ی درویشان.	Dalq: jāme-ye darvišān.
ازرقفام: کبودرنگ، نیلگون.	Azraqfām: kabudrang, nilgun.
باده: شراب، می.	Bāde: šarāb, mey.

غزل ۹ Qazal-e 9

رونق عهد شباب است دگر بستان را Rownaq-e ahd-e šabāb-ast degar bostān rā
 می‌رسد مژده گل بلبل خوش‌الحان را Miresad možde-ye gol bolbol-e xoš'alhān rā
 ای صبا گر به جوانان چمن بازرسی Ey sabā, gar be javānān-e caman bāz resi
 خدمت ما برسان سرو و گل و ریحان را Xedmat-e mā beresān sarv-o gol-o reyhān rā
 گر چنین جلوه کند مغیچه باده‌فروش Gar conin jelve konad moqbac-ye bādeforuš
 خاکروب در میخانه کنم مژگان را Xākruv-e dar-e meyxāne konam možgān rā
 ای که بر مه کنشی از عنبر سارا چوگان Ey ke bar mah keši az anbar-e sārā cowgān
 مضطرب‌حال مگردان من سرگردان را Moztarebhāl magardān man-e sargardān rā
 ترسم این قوم که بر دردکشان می‌خندند Tarsam in qowm ke bar dordekšān mixandand
 در سر کار خرابات کنند ایمان را Dar sar-e kār xarābāt konand imān rā
 یار مردان خدا باش که در کشتی نوح Yār-e mardān-e Xodā bāš ke dar kešti-ye Nuh
 هست خاکی که به آبی نخرد طوفان را Hast xāk-i ke be āb-i naxarad tufān rā
 برو از خانه گردون به در و نان مطلب Borow az xāne-ye gardun be dar-o nān matalab
 کان سیه‌کاسه در آخر بکشد مهمان را K-ān siyahkāse dar āxer bekošad mehmān rā
 هرکه را خوابگه آخر مشتت خاک است Harke rā xābgah āxer mošt-i xāk-ast
 گو چه حاجت که به افلاک کنشی ایوان را Gu ce hājat ke be aflāk keši eyvān rā
 ماه کنعانی من مسند مصر آن تو شد Māh-e kan'āni-ye man, masnad-e Mesr ān-e to šod
 وقت آن است که بدرود کنی زندان را Vaqt-e ān-ast ke bedrud koni zendān rā
 حافظا می خور و رندی کن و خوش باش ولی Hāfez-ā, mey xor-o rendi kon-o xoš bāš vali
 دام تزویر مکن چون دگران قرآن را Dām-e tazvir makon con degarān Qor'ān rā

شباب: جوانی.

خوش‌الحان: خوش‌آواز.

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).

مغیچه: پسرپچه‌ای که در میخانه‌ها خدمت می‌کرد.

سارا: خالص.

دردکش: باده‌خوار، شراب‌ساز.

خرابات: میکده.

تزویر: آراستن کلام، دورغ‌پردازی.

Šabāb: javāni.

Xoš'alhān: xošāvāz.

Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).

Moqbacce: pesarbacce-i ke dar meyxānehā xedmat mikard.

Sārā: xāles.

Dordekš: bādexār, šarābsāz.

Xarābāt: meykade.

Tazvir: ārāstan-e kalām, doruqpardāzi.

غزل ۱۰ Qazal-e 10

دوش از مسجد سوی میخانه آمد پیر ما	Duš az masjed su-ye meyxāne āmad pir-e mā
چیست یاران طریقت بعد از این تدبیر ما	Ci-st, yārān-e tariqat, ba'd az in tadbir-e mā?
ما مریدان روی سوی قبله چون آریم چون	Mā moridān ruy su-ye qeble cun ārim cun
روی سوی خانه خمار دارد پیر ما	Ruy su-ye xāne-ye xammār dārad pir-e mā
در خرابات طریقت ما به هم منزل شویم	Dar xarābāt-e tariqat mā be ham manzel šavim
کاین چنین رفته‌ست در عهد ازل تقدیر ما	K-inconin rafta-st dar ahd-e azal taqdir-e mā
عقل اگر داند که دل دربند زلفش چون خوش است	Aql agar dānad ke del dar band-e zolf-aš con xoš-ast
عاقلان دیوانه گردند از پی زنجیر ما	Āqelān divāne gardand az pey-e zanjir-e mā
روی خوبت آیتی از لطف بر ما کشف کرد	Ru-ye xub-at āyat-i az lotf bar mā kašf kard
زان زمان جز لطف و خوبی نیست در تفسیر ما	Z-ān zamān joz lotf-o xubi nist dar tafsir-e mā
با دل سنگینت آیا هیچ درگیرد شبی	Bā del-e sangin-at āyā hic dar girad šab-i?
آه آتشناک و سوز سینه شبگیر ما	Āh-e ātašnāk-o suz-e sine-ye šabgir-e mā
تیر آه ما ز گردون بگذرد حافظ خموش	Tir-e āh-e mā ze gardun bogzarad, Hāfez, xamuš
رحم کن بر جان خود پرهیز کن از تیر ما	Rahm kon bar jān-e xod, parhiz kon az tir-e mā
دوش: دیشب.	Duš: dišab.
طریقت: روش، پاکیزه کردنِ باطن.	Tariqat: raveš, pākize kardan-e bāten.
خمار: می‌فروش.	Xammār: meyforuš.
خرابات: میکده.	Xarābāt: meykade.
ازل: همیشگی، دیرینگی، زمان بی‌ابتدا.	Azal: hamišegi, dirinegi, zamān-e biebtedā.
آیت: نشانه.	Āyat: nešāne.

غزل ۱۱ Qazal-e 11

ساقی به نور باده برافروز جام ما Sāqi, be nur-e bāde bar afruz jām-e mā
 مطرب بگو که کار جهان شد به کام ما Motreb begu ke kār-e jahān šod be kām-e mā
 ما در پیاله عکس رخ یار دیده‌ایم Mā dar piyāle aks-e rox-e yār dide-im
 ای بی‌خبر ز لذت شرب مدام ما Ey bixabar ze lezzat-e šorb-e modām-e mā
 هرگز نمیرد آن‌که دلش زنده شد به عشق Hargez namirad ānke del-aš zende šod be ešq
 ثبت است بر جریده عالم دوام ما Sabt-ast bar jaride-ye ālam davām-e mā
 چندان بود کرشمه و ناز سهی‌قدان Candān bovad kerešme-vo nāz-e sahiqadān
 کاید به جلوه سرو صنوبرخرام ما k-āyad be jelve sarv-e senowbarxarām-e mā
 ای باد اگر به گلشن احباب بگذری Ey bād, agar be golšan-e ahab bogzari
 زنهار عرضه ده بر جانان پیام ما Zenhār, arze deh bar-e jānān payām-e mā
 گو نام ما ز یاد به عمدا چه می‌بری Gu nām-e mā ze yād be amdā ce mibari
 خود آید آن‌که یاد نیاری ز نام ما Xod āyad ānke yād nayāri ze nām-e mā
 مستی به چشم شاهد دل‌بند ما خوش است Masti be cešm-e šāhed-e delband-e mā xoš-ast
 زان رو سپرده‌اند به مستی زمام ما Z-ān ru seporde-and be masti zemām-e mā
 ترسم که صرفه‌ای نبرد روز بازخواست Tarsam ke sarfe-i nabarad ruz-e bāzxāst
 نان حلال شیخ ز آب حرام ما Nān-e halāl-e šeyx ze āb-e harām-e mā
 حافظ ز دیده دانه اشکی همی‌فشان Hāfez, ze dide dāne-ye ašk-i hamifešān
 باشد که مرغ وصل کند قصد دام ما Bāšad ke morq-e vasl kond qasd-e dām mā
 دریای اخضر فلک و کشتی هلال Daryā-ye axzar-e falak-o kešti-ye helāl
 هستند غرق نعمت حاجی قوام ما Hastand qarq-e ne'mat-e Hāji Qavām-e mā
شرب: nušidan.

جریده: ruznāme, majalle, ketāb.

سهی: rāst-o boland.

صنوبرخرام: Delbar-i bā qadd-i con senowbar, ke con senowbar mixarāmad (bā nāz-o vaqār rāh miravad).

احباب: dustān.

زنهار: Bar hazar bāš!

شاهد: ma'šūq, mahbub (majāz).

اخضر: sabzrang, ābirang.

حاجی قوام: Vazir-i dar dowerān-e Hāfez.

غزل ۱۲ Qazal-e 12

ای فروغ ماه حسن از روی رخشان شما	Ey foruq-e mäh-e hosn az ru-ye raxšān-e šomā
آب روی خوبی از چاه زنخدان شما	Āb-e ru-ye xubi az cāh-e zanaxdān-e šomā
عزم دیدار تو دارد جان بر لب آمده	Azm-e didār-e to dārad jān-e barlabāmade
بازگردد یا برآید چیست فرمان شما	Bāz gardad yā bar āyad? Ci-st farmān-e šomā?
کس به دور نرگست طرفی نیست از عافیت	Kas be dowr-e narges-at taraf-i nabast az āfiyat
به که نفروشد مستوری به مستان شما	Beh ke nafrušand mastur-i be mastān-e šomā
بخت خواب‌آلود ما بیدار خواهد شد مگر	Baxt-e xābālud-e mā bidār xāhad šod magar
زان که زد بر دیده آبی روی رخشان شما	Z-ān ke zad bar dide āb-i ru-ye raxšān-e šomā
با صبا همراه بفرست از رخت گلدسته‌ای	Bā sabā hamrāh befrest az raxt goldaste-i
بو که بویی بشنویم از خاک بستان شما	Bu ke bu-yi bešnavim az xāk-e bostān-e šomā
عمرتان باد و مراد ای ساقیان بزم جم	Omr-etān bād-o morād, ey sāqiyān-e bazm-e Jam
گرچه جام ما نشد پرمی به دوران شما	Garce jām-e mā našod pormey be dowrān-e šomā
دل خرابی می‌کند دلدار را آگه کنید	Del xarābi mikonad, deldār rā āgah konid
زینهار ای دوستان جان من و جان شما	Zinhār, ey dustān, jān-e man-o jān-e šomā
کی دهد دست این غرض یا رب که همدستان شوند	Key dehad dast in qaraz, yā Rab, ke hamdastān šavand
خاطر مجموع ما زلف پریشان شما	Xāter-e majmu-e mā zolf-e parišān-e šomā
دور دار از خاک و خون دامن چو بر ما بگذری	Dur dār az xākoxun dāman co bar mā bogzari
کاندر این ره کشته بسیارند قربان شما	K-andar in rah košte besyār-and qorbān-e šomā
ای صبا با ساکنان شهر یزد از ما بگو	Ey sabā, bā sākenān-e šahr-e Yazd az mā begu
کای سر حق‌ناشناسان گوی چوگان شما	K-ey sar-e haqnāšenāsān guy-e cowgān-e šomā
گرچه دوریم از بساط قرب همت دور نیست	Garce dur-im az basāt-e qorb, hemmat dur nist
بنده شاه شماییم و ثناخوان شما	Bande-ye šāh-e šomā-yim-o sanāxān-e šomā
ای شهنشاه بلندختر خدا را همتی	Ey šahanšāh-e bolandaxtar, Xodā rā, hemmat-i
تا ببوسم همچو اختر خاک ایوان شما	Tā bebusam hamco axtar xāk-e eyvān-e šomā
می‌کند حافظ دعایی بشنو آمینی بگو	Mikonad Hāfez doā-yi, bešenow, āmin-i begu
روزی ما باد لعل شکرافشان شما	Ruzi-ye mā bād la'l-e šekarafšān-e šomā
فروغ: روشنی، پرتو، جذابیت (مجاز).	Foruq: rowšani, partow, jazzābiyat (majāz).
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
چاه زنخدان: فرورفتگی کوچکی که در چانه‌ی خوبی‌ان است.	Cāh-e zanaxdān: foruraftegi-ye kucak-i ke dar cāne-ye ba'z-i xubruyān-ast.
نرگس: چشم معشوق (مجاز).	Narges: cešm-e ma'šūq (majāz).
طرف: بهره، فایده.	Tarf: bahre, fāyede.
مستور: پوشیده، پاکدامن.	Mastur: pušide, pākdāman.
بو که: باشد که.	Bu ke: bāšad ke.
جم: مخفف جمشید، پادشاه پیشدادی.	Jam: moxaffaf-e Jamšid, pādešāh-e pišdādi.
زینهار: برحذر باش!	Zinhār: Bar hazar bāš!
قرب: نزدیکی.	Qorb: nazdiki.
ثناخوان: ستایشگر.	Sanāxān: setāyešgar.
لعل: سنگ سرخ‌رنگ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).

غزل شماره ۱۳ **Qazal-e 13**

می‌دمد صبح و کله بست سحاب	Midamad sobh-o kelle bast saḥāb
الصبوب الصبوح یا اصحاب	<i>Assabuh, assabuh yā ashāb!</i>
می‌چکد ژاله بر رخ لاله	Micekad žāle bar rox-e lāle
المدام المدام یا احباب	<i>Almodām, almodām yā aḥbāb!</i>
می‌وزد از چمن نسیم بهشت	Mivazad az caman nasim-e behešt
هان بنوشید دم‌بدم می‌ناب	Hān, benušid dambadam mey-e nāb
تخت زمرد زده است گل به چمن	Taxt-e zomrod zade-ast gol be caman
راح چون لعل آتشین دریا	Rāh-e con la'l-e ātašin dar yāb
در میخانه بسته‌اند دگر	Dar-e meyxāne baste-and degar
افتتح یا مفتح الدبواب	<i>Eftateh yā mofatehalabvāb</i>
لب و دندان‌ت را حقوق نمک	Lab-o dandān-t rā hoquq-e namak
هست بر جان و سینه‌های کباب	Hast bar jān-o sinehā-ye kabāb
این‌چنین موسمی عجب باشد	Inconin mowsem-i ajab bāšad
که ببندند می‌کده به شتاب	Ke bebandand meykade be šetāb
بر رخ ساقی پری‌پیکر	Bar rox-e sāqi-ye paripeykar
همچو حافظ بنوش باده ناب	Hamco Hāfez benuš bāde-ye nāb
کله: پرده، سایبان.	Kelle: parde, sāyebān.
سحاب: ابر.	Sahāb: abr.
صبوح: باده‌ی بامدادی.	Sabuh: bāde-ye bāmdādi.
اصحاب: یاران.	Ashāb: yārān.
ژاله: شب‌نم، تگرگ.	Žāle: šabnam, tagarg.
مدام: همیشه، می (قدیمی).	Modām: hamiše, mey (qadimi).
احباب: دوستان.	Ahbāb: dustān.
زُمرُد: مخفف زُمرُد.	Zomrod: moxaffaf-e zomorrod.
راح: می.	Rāh: mey.
افتتح: بگشا.	Eftateh: Begošā.
مفتح الدبواب: گشاینده‌ی درها.	Mofattehalabvāb: gošāyande-ye darhā.
موسم: فصل، هنگام.	Mowsem: fasl, hengām.

غزل ۱۴ Qazal-e 14

گفتم ای سلطان خوبان رحم کن بر این غریب	Goftam, ey soltān-e xubān, rahm kon bar in qarib
گفت در دنبال دل ره گم کند مسکین غریب	Goft dar donbāl-e del rah gom konad meskin qarib
گفتمش مگذر زمانی گفت معذورم بدار	Goftam-aš magzar zamān-i, goft, ma'zur-am bedār
خانه‌پروردی چه تاب آرد غم چندین غریب	Xāneparvard-i ce tāb ārad qam-e candin qarib
خفته بر سنجاب شاهی نازنینی را چه غم	Xofte bar sanjāb-e šāhi nāzanin-i rā ce qam?
گر ز خار و خاره سازد بستر و بالین غریب	Gar ze xār-o xāre sāzad bestar-o bālin qarib
ای که در زنجیر زلفت جای چندین آشناست	Ey ke dar zanjir-e zolf-at jāy-e candin āšnā-st
خوش فتاد آن خال مشکین بر رخ رنگین غریب	Xoš fetād ān xāl-e meškin bar rox-e rangin qarib
می‌نماید عکس می در رنگ روی مه‌وشت	Minemāyad aks-e mey dar rang-e ru-ye mahvaš-at
همچو برگ ارغوان بر صفحه نسرين غریب	Hamco barg-e arqavān bar safhe-ye nasrin qarib
بس غریب افتاده است آن مور خط گرد رخت	Bas qarib oftāde-ast ān mur-e xat gerd-e rox-at
گرچه نبود در نگارستان خط مشکین غریب	Garce nabvad dar negārestān xat-e meškin qarib
گفتم ای شام غریبان طره شبرنگ تو	Goftam ey šām-e qaribān torre-ye šabrang-e to
در سحرگاهان حذر کن چون بنالد این غریب	Dar sahgāhān hazar kon con benālad in qarib
گفت حافظ آشنایان در مقام حیرت‌اند	Goft, Hāfez, āšnāyān dar maqām-e heyrat-and
دور نبود گر نشیند خسته و مسکین غریب	Dur nabvad gar nešinad xaste-vo meskin qarib
مسکین: بینوا، درویش.	Meskin: binavā, darviš.
خاره: خارا، گرانبیت.	Xāre: xārā, geranit.
طره: دسته‌ی موی تابیده در کنار پیشانی.	Torre: daste-ye mu-ye tābide dar kenār-e pišāni.

غزل ۱۵ Qazal-e 15

ای شاهد قدسی که کشد بند نقابت	Ey šāhed-e qodsi, ke kešad band-e neqāb-at?
و ای مرغ بهشتی که دهد دانه و آبت	V-ey morq-e behešti, ke dehad dāne-vo āb-at?
خوابم بشد از دیده در این فکر جگرسوز	Xāb-am bešod az dide dar in fekr-e jegarsuz
کاغوش که شد منزل آسایش و خوابت	K-āquš-e ke šod manzel-e āsāyeš-o xāb-at
درویش نمی‌پرسی و ترسم که نباشد	Darviš nemiporsi-yo tarsam ke nabāšad
اندیشه آمرزش و پروای ثوابت	Andiše-ye āmorzeš-o parvā-ye savābet
راه دل عشاق زد آن چشم خماری	Rāh-e del-e oššāq zad ān cešm-e xomāri
پیداست از این شیوه که مست است شرابت	Peydā-st az in šive ke mast-ast šarāb-at
تیری که زدی بر دلم از غمزه خطا رفت	Tir-i ke zadi bar del-am az qamze xatā raft
تا باز چه اندیشه کند رای صوابت	Tā bāz ce andiše konad rāy-e savāb-at
هر ناله و فریاد که کردم نشنیدی	Har nāle-vo faryād ke kardam našenidi
پیداست نگارا که بلند است جنابت	Peydā-st, negār-ā, ke boland-ast jenāb-at
دور است سر آب از این بادیه هش دار	Dur-ast sar-e āb, az in bādiye hoš dār
تا غول بیابان نفریبد به سرابت	Tā qul-e biyābān nafaribad be sarāb-at
تا در ره پیری به چه آیین روی ای دل	Tā dar rah-e piri be ce āyin ravi ey del
باری به غلط صرف شد ایام شبابت	Bār-i be qalat sarf šod ayyām-e šabāb-at
ای قصر دلافروز که منزلگه انسی	Ey qasr-e delafruz, ke manzelgah-e ons-i
یا رب مکناد آفت ایام خرابت	Yā Rab, makonād āfat-e ayyām xarāb-at
حافظ نه غلامیست که از خواجه گریزد	Hāfez na qolām-i-st ke az xāje gorizad
صلحی کن و باز آ که خرابم ز عتابت	Solh-i kon-o bāz ā ke xarāb-am ze etāb-at
شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).	Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).
قدسی: بهشتی، مقدس.	Qodsi: behešti, moqaddas.
غمزه: اشاره با چشم و ابرو.	Qamze: ešāre bā cešm-o abru.
رای: اندیشه، تدبیر.	Rāy: andiše, tadbir.
صواب: درست، سزاوار.	Savāb: dorost, sezāvār.
نگار: محبوب، معشوق (مجاز).	Negār: mahbub, ma'šūq (majāz).
جناب: آستانه، درگاه.	Je[a]nāb: āstāne, dargāh.
باری: خلاصه، بهر حال.	Bār-i: xloāse, be har hāl.
شباب: جوانی.	Šabāb: javāni.
عتاب: سرزنش، خشم گرفتن.	Etāb: sarzaneš, xašm gereftan.

غزل ۱۶ Qazal-e 16

خمی که ابروی شوخ تو در کمان انداخت	Xam-i ke abru-ye šux-e to dar kamān andāxt
به قصد جان من زار ناتوان انداخت	Be qasd-e jān-e man-e zār-e nātavān andāxt
نبود نقش دو عالم که رنگ الفت بود	Nabud naqš-e do ālam ke rang-e olfat bud
زمانه طرح محبت نه این زمان انداخت	Zamāne tarh-e mohabbat na in zamān andāxt
به یک کرشمه که نرگس به خودفروشی کرد	Be yek kerešme ke narges be xodforuši kard
فریب چشم تو صد فتنه در جهان انداخت	Farib-e cešm-e to sad fetne dar jahān andāxt
شرابخورده و خوی کرده می روی به چمن	Šarābxorde-vo xoykarde miravi be caman
که آب روی تو آتش در ارغوان انداخت	Ke āb-e ru-ye to ātaš dar arqavān andāxt
به بزمگاه چمن دوش مست بگذشتم	Be bazmgāh-e caman duš mast bogzaštam
چو از دهان توام غنچه در گمان انداخت	Co az dahān-e to-am qonce dar gomān andāxt
بنفشه طره مفتول خود گره می زد	Banafše torre-ye maftul-e xod gereh mizad
صبا حکایت زلف تو در میان انداخت	Sabā hekāyat-e zolf-e to dar miyān andāxt
ز شرم آن که به روی تو نسبتش کردم	Ze šarm-e ān ke be ru-ye to nesbat-aš kardam
سمن به دست صبا خاک در دهان انداخت	Saman be dast-e sabā xāk dar dahān andāxt
من از ورع می و مطرب ندیدی زین پیش	Man az vara' mey-o motreb nadidami z-in piš
هوای مغیچگانم در این و آن انداخت	Havā-ye moqbagegān-am dar in-o ān andāxt
کنون به آب می لعل خرقة می شویم	Konun be āb-e mey-e la'l xerqe mišuyam
نصیبه ازل از خود نمی توان انداخت	Nasibe-ye azal az xod nemitavān andāxt
مگر گشایش حافظ در این خرابی بود	Magar gošāyeš-e Hāfez dar in xarābi bud
که بخشش از لیش در می مغان انداخت	Ke baxšeš-e azal-aš dar mey-e moqān andāxt
جهان به کام من اکنون شود که دور زمان	Jahān be kām-e man aknun šavad ke dowr-e zamān
مرا به بندی خواجه جهان انداخت	Ma-rā be bandegi-ye xāje-ye jahān andāxt
الفت: خو گرفتن، همدمی.	Olfat: xu gereftan, hamdami.
نرگس: چشم معشوق (مجاز).	Narges: cešm-e ma'šūq (majāz).
خوی: عرق.	Xo[e]y: araḡ.
طره: دسته می تابد در کنار پیشانی.	Torre: daste-ye mu-ye tābide dar kenār-e pišāni.
مفتول: تابد شده، پیچیده.	Maftul: tābidešode, picide.
صبا: بادی که از مشرق می وزد. پیام آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).
ورع: پارسایی.	Vara': pārsāyi.
مغیچه: پسرپچه ای که در میخانه ها خدمت می کرد.	Moqbacce: pesarbacce-i ke dar meyxānehā xedmat mikard.
لعل: سنگ سرخ رنگ گران بها، لب معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
خرقة: جامه درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
نصیبه: سرنوشت.	Nasibe: sarnevešt.
ازل: همیشگی، دیرینگی، زمان بی ابتدا.	Azal: hamišegi, dirinegi, zamān-e biebtedā.
مغ: روحانی زرتشتی.	Moq: ru[ow]hāni-ye zartošti.

غزل IV Qazal-e 17

سینه از آتش دل در غم جانانه بسوخت	Sine az ātaš-e del dar qam-e jānāne besuxt
آتشی بود در این خانه که کاشانه بسوخت	Ātaš-i bud dar in xāne ke kāšāne besuxt
تنم از واسطه دوری دلبر بگداخت	Tan-am az vāsete-ye duri-ye delbar begodāxt
جانم از آتش مهر رخ جانانه بسوخت	Jān-am az ātaš-e mehr-e rox-e jānāne besuxt
سوزدل بین که ز بس آتش اشکم دل شمع	Suzedel bin ke ze bas ātaš-e ašk-am del-e šam'
دوش بر من ز سر مهر چو پروانه بسوخت	Duš bar man ze sar-e mehr co parvāne besuxt
آشنایی نه غریب است که دلسوز من است	Āšnā-yi na qarib-ast ke dellsuz-e man-ast
چون من از خویش برفتم دل بیگانه بسوخت	Con man az xiš beraftam, del-e bigāne besuxt
خرقه زهد مرا آب خرابات ببرد	Xerqe-ye zohd-e ma-rā āb-e xarābāt bebord
خانه عقل مرا آتش میخانه بسوخت	Xāne-ye aql-e ma-rā ātaš-e meyxāne besuxt
چون پیاله دلم از توبه که کردم بشکست	Con piyāle del-am az towbe ke kardam bešekast
همچو لاله جگرم بی می و خمخانه بسوخت	Hamco lāle jegar-am bi mey-o xomxāne besuxt
ماجرا کم کن و باز آ که مرا مردم چشم	Mājarā kam kon-o bāz ā ke ma-rā mardom-e cešm
خرقه از سر به درآورد و به شکرانه بسوخت	Xerqe az sar be dar āvarad-o be šokrāne besuxt
ترک افسانه بگو حافظ و می نوش دمی	Tark-e afsāne begu, Hāfez-o mey nuš dam-i
که نخفتیم شب و شمع به افسانه بسوخت	Ke naxoftim šab-o šam' be afsāne besuxt
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
زهد: پارسایی.	Zohd: pārsāyi.
خرابات: میکده.	Xarābāt: meykade.
خمخانه: میخانه.	Xomxāne: meyxāne.
شکرانه: سپاسداری.	Šokrāne: sepāsdāri.

غزل ۱۸ Qazal-e 18

ساقیا آمدن عید مبارک بادت	Sāqi-yā, āmadan-e eyd mobārak bād-at
وان مواعید که کردی مرواد از یادت	V-ān mavāid ke kardi maravād az yād-at
در شگفتم که در این مدت ایام فراق	Dar šegfeft-am ke dar in moddat-e ayyām-e farāq
برگرفتی ز حریفان دل و دل می‌دادت	Bar gerefti ze harifān del-o del midād-at
برسان بندگی دختر رز گو به درآی	Beresān bandegi-ye doxtar-e raz, gu, be dar āy
که دم و همت ما کرد ز بند آزادت	Ke dam-o hemmat-e mā kard ze band āzād-at
شادی مجلسیان در قدم و مقدم توست	Šādi-ye majlesiyān dar qadam-o maqdam-e to-st
جای غم باد مر آن دل که نخواهد شادت	Jā-ye qam bād ma-r ān del ke naxāhad šād-at
شکر ایزد که ز تاراج خزان رخنه نیافت	Šokr-e Izad ke ze tārāj-e xazān rexne nayāft
بوستان سمن و سرو و گل و شمشادت	Bustān-e saman-o sarv-o gol-o šemšād-at
چشم بد دور کز آن تفرقهات بازآورد	Cešm-e bad dur k-az ān tafraqe-at bāz āvard
طالع نامور و دولت مادرزادت	Tāle-e nāmvar-o dowlat-e mādarzād-at
حافظ از دست مده دولت این کشتی نوح	Hāfez, az dast madeh dowlat-e in Kešti-ye Nuh
ور نه طوفان حوادث ببرد بنیادت	V-ar na tufān-e havādes bebarad bonyād-at
مواعید: میعادگاه.	Mavāid: miādgāh.
فراق: دوری، جدایی.	Farāq: duri, jodāyi.
دختر رز: شراب انگوری (مجاز).	Doxtar-e raz: šarāb-e anguri (majāz).
حریف: همآورد، همپایه.	Harif: hamāvard, hampiyāle.

غزل ۱۹ Qazal-e 19

ای نسیم سحر آرامگه یار کجاست Ey nasim-e sahar, ārāmgah-e yār kojā-st
 منزل آن مه عاشق کش عیار کجاست Manzel-e ān mah-e āšeqkoš-e ayyār kojā-st
 شب تار است و ره وادی ایمن در پیش Šab-e tār-ast-o rah-e vādi-ye imen dar piš
 آتش طور کجا موعده دیدار کجاست Ātaš-e tur kojā, mow'ed-e didār kojā-st
 هر که آمد به جهان نقش خرابی دارد Harke āmad be jahān naqš-e xarābi dārad
 در خرابات بگویند که هشیار کجاست Dar xarābāt beguyid ke hošyār kojā-st
 آن کس است اهل بشارت که اشارت داند Ānkas-ast ahl-e bešārat ke ešārat dānad
 نکته‌ها هست بسی محرم اسرار کجاست Noktehā hast bas-i, mahram-e asrār kojā-st
 هر سر موی مرا با تو هزاران کار است Har sar-e mu-ye ma-rā bā to hezārān kār-ast
 ما کجاییم و ملامت گر بی‌کار کجاست Mā kojā-yim-o malāmatgar-e bikār kojā-st
 باز پرسید ز گیسوی شکن در شکنش Bāz porsid ze gisu-ye šekandaršekān-aš
 کاین دل غمزده سرگشته گرفتار کجاست K-in del-e qamzade sargašte gereftār kojā-st
 عقل دیوانه شد آن سلسله مشکین کو Aql divāne šod, ān selsele-ye meškin ku
 دل ز ما گوشه گرفت ابروی دلداری کجاست Del ze mā guše gereft, abru-ye deldār kojā-st
 ساقی و مطرب و می جمله مهیاست ولی Sāqi-yo motreb-o mey jomle mohayyā-st vali
 عیش بی یار مهیا نشود یار کجاست Eyš bi yār mohayyā našavad, yār kojā-st
 حافظ از باد خزان در چمن دهر مرنج Hāfez az bād-e xazān dar caman-e dahr maranj
 فکر معقول بفرما گل بی خار کجاست Fekr-e ma'qul, befarmā, gol-e bixār kojā-st
 عیار: زرنج، زیرک. Ayyār: zerang, zirak.

وادی: سرزمین (مجاز). Vādi: sarzamin (majāz).

طور: کوه، نام کوهی که موسی در آن آتش و نور دید. Tur: kuh, nām-e kuh-i ke Musā dar ān ātaš-o nur did.

دهر: روزگار. Dahr: ruzgār.

غزل ۲۰ Qazal-e 20

روزه یک سو شد و عید آمد و دلها برخاست	Ruze yeksu šod-o eyd āmad-o delhā bar xāst
می ز خمخانه به جوش آمد و می باید خواست	Mey ze xomxāne be juš āmad-o mibāyad xāst
نوبه زهدفروشان گران جان بگذشت	Nowbe-ye zohdforušān-e gerānjān begozašt
وقت رندی و طرب کردن رندان پیداست	Vaqt-e rendi-yo tarab kardan-e rendān peydā-st
چه ملامت بود آن را که چنین باده خورد	Ce malāmat bovad ān rā ke conin bāde xord
این چه عیب است بدین بی‌خردی وین چه خطاست	In ce eyb-ast bed-in bixeradi v-in ce xatā-st
باده نوشی که در او روی و ریایی نبود	Bādenuš-i ke dar u ruyoriyā-yi nabovad
بهتر از زهدفروشی که در او روی و ریاست	Behtar az zohdforuš-i ke dar u ruyoriyā-st
ما نه رندان ریاییم و حریفان نفاق	Mā na rendān-e riyā-yim-o harifān-e nefāq
آن که او عالم سر است بدین حال گواست	Ānke u ālem-e serr-ast bed-in hāl govā-st
فرض ایزد بگزاریم و به کس بد نکنیم	Farz-e Izad begozārim-o be kas bad nakonim
وان چه گویند روا نیست نگوئیم رواست	V-ānce guyand ravā nist, naguyim ravā-st
چه شود گر من و تو چند قدح باده خوریم	Ce šavad gar man-o to cand qadah bāde xorim
باده از خون رزان است نه از خون شماس	Bāde az xun-e razān-ast na az xun-e šomā-st
این چه عیب است کز آن عیب خلل خواهد بود	In ce eyb-ast k-az ān eyb xelal xāhad bud
ور بود نیز چه شد مردم بی‌عیب کجاست	V-ar bovad niz ce šod, mardom-e bieyb kojā-st
خمخانه: میخانه.	Xomxāne: meyxāne.
زهد: پارسایی.	Zohd: pārsāyi.
رند: زیرک، در باطن پاکتر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
طرب: شادمانی.	Tarab: šādmāni.
روی‌وریا: ریاکاری.	Ruyoriyā: riyākāri.
حریف: هم‌اورد، هم‌پیاله.	Harif: hamāvard, hampiyāle.
رز: انگور، شراب (مجاز).	Doxtar-e raz: šarāb-e anguri (majāz).

غزل ۲۱ Qazal-e 21

دل و دینم شد و دلبر به ملامت برخاست	Del-o dīn-am šod-o delbar be malāmat bar xāst
گفت با ما منشین کز تو سلامت برخاست	Goft bā mā manešin k-az to salāmat bar xāst
که شنیدی که در این بزم دمی خوش بنشست	Ke šenidi ke dar in bazm dam-i xoš benešast
که نه در آخر صحبت به ندامت برخاست	Ke na dar āxer-e sohbat be nedāmat bar xāst
شمع اگر زان لب خندان به زبان لافی زد	Šam' agar z-ān lab-e xandān be zabān lāf-i zad
پیش عشاق تو شبها به غرامت برخاست	Piš-e oššāq-e to šabhā be qarāmat bar xāst
در چمن باد بهاری ز کنار گل و سرو	Dar caman bād-e bahāri ze kenār-e gol-o sarv
به هواداری آن عارض و قامت برخاست	Be havādāri-ye ān ārez-o qāmat bar xāst
مست بگذشتی و از خلوتیان ملکوت	Mast bogzašti-yo az xalvatiyān-e malakut
به تماشای تو آشوب قیامت برخاست	Be tamāšā-ye to āšub-e qiyāmat bar xāst
پیش رفتار تو پا برنگرفت از خجلت	Piš-e raftār-e to pā bar nagereft az xejlat
سرو سرکش که به ناز از قد و قامت برخاست	Sarv-e sarkeš ke be nāz az qad-o qāmat bar xāst
حافظ این خرقة بینداز مگر جان ببری	Hāfez, in xerqe biyandāz magar jān bebari
کاتش از خرقة سالوس و کرامت برخاست	K-ātaš az xerqe-ye sālus-o kerāmat bar xāst
لاف: گفتار بیهوده و گزاف، خودستایی.	Lāf: goftār-e bihude-vo gazāf, xodsetāyi.
عارض: رخسار.	Ārez: roxsār.
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
سالوس: ریاکار.	Sālus: riyākār.

غزل ۲۲ Qazal-e 22

چو بشنوی سخن اهل دل مگو که خطاست	Co bešenavi soxan-e ahledel, magu ke xatā-st
سخن شناس نه‌ای جان من خطا این جاست	Soxanšenās ne-i, jān-e man, xatā injā-st
سرم به دنیی و عقبی فرو نمی‌آید	Sar-am be danii-yo oqbā foru nemiāyad
تبارک الله از این فتنه‌ها که در سر ماست	Tabārakallāh az in fetnehā ke dar sar-e mā-st
در اندرون من خسته دل ندانم کیست	Dar andarun-e man-e xastedel nadānam ki-st
که من خموشم و او در فغان و در غوغاست	Ke man xamuš-am-o u dar faqān-o dar qowqā-st
دلم ز پرده برون شد کجایی ای مطرب	Del-am ze parde borun šod, kojā-yi, ey motreb
بنال هان که از این پرده کار ما به نواست	Benāl, hān ke az in parde kār-e mā be navā-st
مرا به کار جهان هرگز التفات نبود	Ma-rā be kār-e jahān hargez eltefāt nabud
رخ تو در نظر من چنین خوشش آراست	Rox-e to dar nazar-e man conin xoš-aš ārāst
نخفته‌ام ز خیالی که می‌پزد دل من	Naxofte-am ze xiyāl-i ke mipazad del-e man
خمار صدشبه دارم شرابخانه کجاست	Xomār-e sadšabe dāram, šarābxane kojā-st
چنین که صومعه آلوده شد ز خون دلم	Conin ke sowmee ālude šod ze xun-e del-am
گرم به باده بشویید حق به دست شماست	Gar-am be bāde bešuyid, haq be dast-e šomā-st
از آن به دیر مغانم عزیز می‌دارند	Az ān be deyr-e moqān-am aziz midārand
که آتشی که نمیرد همیشه در دل ماست	Ke ātaš-i ke namirad hamiše dar del-e mā-st
چه ساز بود که در پرده می‌زد آن مطرب	Ce sāz bud ke dar parde mizad ān motreb
که رفت عمر و هنوزم دماغ پر ز هواست	Ke raft omr-o hanuz-am damāq por ze havā-st
ندای عشق تو دیشب در اندرون دادند	Nedā-ye ešq-e to dišab dar andarun dādand
فضای سینه حافظ هنوز پر ز صداست	Fazā-ye sine Hāfez hanuz por ze sedā-st
دنی: ناکس، ضعیف، پست.	Dani: nākes, zaif, past.
عقبی: آخرت، رستاخیز.	Oqbā: āxerat, rastāxiz.
فغان: آه، فریاد.	Faqān: Āh, faryād.
التفات: توجه و لطف داشتن.	Eltefāt: tavajjoh-o lotf dāstan.
دیر مغان: آتشکده، میکده (مجاز).	Deyr-e moqān: ātaškade, meykade (majāz).

غزل ۲۳ Qazal-e 23

خیال روی تو در هر طریق همره ماست	Xiyāl-e ru-ye to dar har tariq hamrah-e mā-st
نسیم موی تو پیوند جان آگه ماست	Nasim-e mu-ye to peyvand-e jān-e āgah-e mā-st
به رغم مدعیانی که منع عشق کنند	Be raqm-e moddaiyān-i ke man'-e ešq konand
جمال چهره تو حجت موجه ماست	Jamāl-e cehre-ye to hojjat-e movajjah-e mā-st
بین که سبب زنخدان تو چه می‌گوید	Bebin ke sib-e zanaxdān-e to ce miguyad
هزار یوسف مصری فتاده در چه ماست	Hezār Yusof-e mesri fetāde dar cah-e mā-st
اگر به زلف دراز تو دست ما نرسد	Agar be zolf-e derāz-e to dast-e mā naresad
گناه بخت پریشان و دست کوتاه ماست	Gonāh-e baxt-e parišān-o dast-e kutah-e mā-st
به حاجب در خلوت سرای خاص بگو	Be hājeb-e dar-e xalvatsarā-ye xās begu
فلان ز گوشه نشینان خاک درگه ماست	Folān ze gušenešinān-e xāk-e dargah-e mā-st
به صورت از نظر ما اگر چه محجوب است	Be surat az nazar-e mā agarce mahjub-ast
همیشه در نظر خاطر مرفه ماست	Hamiše dar nazar-e xāter-e moraffah-e mā-st
اگر به سالی حافظ دری زند بگشای	Agar be sāl-i Hāfez dar-i zanad, bogšāy
که سالهاست که مشتاق روی چون مه ماست	Ke sāl-hā-st ke moštāq-e ru-ye con mah-e mā-st
زنخدان: چانه، زیر چانه.	Zanaxdān: cāne, zir-e cāne.
حاجب: دربان، پرده‌دار.	Hājeb: darbān, pardedār.

غزل ۲۴ Qazal-e 24

مطلب طاعت و پیمان و صلاح از من مست	Matalab tāat-o peymān-o salāh az man-e mast
که به پیمانه کشتی شهره شدم روز الست	Ke be peymānekeši šohre šodam ruz-e alast
من همان دم که وضو ساختم از چشمه عشق	Man hamān dam ke vozu sāxtam az cešme-ye ešq
چارتکبیر زدم یک سره بر هر چه که هست	Cār takbir zadam yeksare bar harce ke hast
می بده تا دهمت آگهی از سر قضا	Mey bedeh tā deham-at āgahi az serr-e qazā
که به روی که شدم عاشق و از بوی که مست	Ke be ru-ye ke šodam āšeḡ-o az bu-ye ke mast
کمر کوه کم است از کمر مور این جا	Kamar-e kuh kam-ast az kamar-e mur injā
ناامید از در رحمت مشو ای باده پرست	Nāomid az dar-e rahmat mašow, ey bādeparast
بجز آن نرگس مستانه که چشمش مرساد	Bejoz ān narges-e mastāne ke cešm-aš maresād
زیر این طارم فیروزه کسی خوش ننشست	Zir-e in tārom-e firuze kas-i xoš nanešast
جان فدای دهنش باد که در باغ نظر	Jān fadā-ye dahan-aš bād ke dar bāḡ-e nazar
چمن آرای جهان خوشتر از این غنچه نیست	Camanārā-ye jahān xoštar az in ḡonche nabast
حافظ از دولت عشق تو سلیمانی شد	Hāfez az dowlāt-e ešq-e to Soleymān-i šod
یعنی از وصل تو اش نیست بجز باد به دست	Ya'ni az vasl-e to-aš nist bejoz bād be dast
الست: ازل، زمانی که ابتدا ندارد.	Alast: azal, zamān-i ke ebtedā nadārad.
نرگس: چشم معشوق (مجاز).	Narges: cešm-e ma'šūḡ (majāz).
طارم: آسمان (مجاز).	Tāro[a]m: āsemān (majāz).

غزل ۲۵ Qazal-e 25

شکفته شد گل حمرا و گشت بلبل مست	Šekofte šod gol-e hamrā-vo gašt bolbol mast
صلی سرخوشی ای صوفیان باده پرست	Salā-ye sarxoši, ey sufiyān-e bādeparast
اساس توبه که در محکمی چو سنگ نمود	Asās-e towbe ke dar mohkami co sang nemud
بین که جام زجاجی چه طرفه اش بشکست	Bebin ke jā-m-e zojāji ce torfe-aš beškast
بیار باده که در بارگاه استغنا	Biyār bāde ke dar bārgāh-e esteqnā
چه پاسبان و چه سلطان چه هوشیار و چه مست	Ce pāsbān-o ce soltān, ce hošyār-o ce mast
از این رباط دودر چون ضرورت است رحیل	Az in robāt-e dodar con zarurat-ast rahil
رواق و طاق معیشت چه سربلند و چه پست	Ravāq-o tāq-e maišat ce sarboland-o ce past
مقام عیش میسر نمی شود بی رنج	Maqām-e eyš moyassar nemišavad biranj
بلی به حکم بلا بسته اند عهد الست	Bali be hokm-e balā baste-and ahd-e alast
به هست و نیست مرنجان ضمیر و خوش می باش	Be hastonist maranjān zamir-o xoš mibāš
که نیستیست سرانجام هر کمال که هست	Ke nisti-st saranjām-e har kamāl ke hast
شکوه آصفی و اسب باد و منطق طیر	Šokuh-e āsefi-yo asb-e bād-o manteq-e teyr
به باد رفت و از او خواجه هیچ طرف نبست	Be bād raft-o az u xāje hic taraf nabast
به بال و پر مرو از ره که تیر پرتابی	Be bālopar marow az rah ke tir-e partābi
هوا گرفت زمانی ولی به خاک نشست	Havā gereft zamān-i vali be xāk nešast
زبان کلک تو حافظ چه شکر آن گوید	Zabān-e kelk to, Hāfez, ce šokr-e ān guyad
که گفته سخت می برند دست به دست	Ke gofte-ye soxan-at mibarand dastbedast
حمرا: سرخ‌رنگ.	Hamrā: sorxrang.
صلا: بانگ برای دعوت.	Salā: bāng barā-ye da'vat.
زجاجی: بلوری.	Zojāji: boluri.
طرفه: شگفت.	Torfe: šegeft.
استغنا: بی‌نیازی.	Esteqnā: biniyāzi.
رباط: کاروان‌سرا.	Ro[e]bāt: kārvānsarā.
رحیل: کوچ، مرگ (مجاز).	Rahil: kuc, marg (majāz).
رواق: پیشگاه، ایوان.	Ravāq: pišgāh, eyvān.
الست: ازل، زمانی که ابتدا ندارد.	Alast: azal, zamān-i ke ebtedā nadārad.
آصف: لقب وزیر دانا، وزیر سلیمان.	Āsef: Laqab-e vazir-e dānā, vazir-e Soleymān.
منطق طیر: زبان پرندگان.	Manteq-e teyr: zabān-e parandegān.
طرف: بهره، فایده.	Tarf: bahre, fāyede.
کلک: قلم، نی، قلم‌نی، تیر.	Kelk: qalam, ney, qalamney, tir.

غزل ۲۶ Qazal-e 26

زلف آشفته و خوی کرده و خندان لب و مست	Zolf āšofte-vo xoy karde-vo xandānlab-o mast
پیرهن چاک و غزل خوان و صراحی در دست	Pirhancāk-o qazalxān-o sorāhi dar dast
نرگسش عربده جوی و لبش افسوس کنان	Narges-aš arbadeju-yo lab-aš afsuskonān
نیم شب دوش به بالین من آمد بنشست	Nimšab duš be bālin-e man āmad, benešast
سر فرا گوش من آورد به آواز حزین	Sar farāguš-e man āvard be āvāz-e hazin
گفت ای عاشق دیرینه من خوابت هست	Goft, ey āšeq-e dirine-ye man, xāb-at hast?
عاشقی را که چنین باده شبگیر دهند	Āšeq-i rā ke conin bāde-ye šabgir dehand
کافر عشق بود گر نشود باده پرست	Kāfer-e ešq bovad gar našavad bādeparast
برو ای زاهد و بر دردکشان خرده مگیر	Borow, ey zāhed-o bar dordkešān xorde magir
که ندادند جز این تحفه به ما روز الست	Ke nadādand joz in tohfe be mā ruz-e alast
آن چه او ریخت به پیمانہ ما نوشیدیم	Ānce u rixt be peymāne-ye mā nušidim
اگر از خمر بهشت است وگر باده مست	Agar az xamr-e behešt-ast va gar bāde-ye mast
خنده جام می و زلف گره گیر نگار	Xande-ye jām-e mey-o zolf-e gerehgir-e negār
ای بسا توبه که چون توبه حافظ بشکست	Ey bas-ā towbe ke con towbe-ye Hāfez beškast
خوی: عرق.	Xo[e]y: araq.
صراحی: تنگ شراب.	Sorāhi: tong-e šarāb.
نرگس: چشم معشوق (مجاز).	Narges: cešm-e ma'šūq (majāz).
دوش: دیشب.	Duš: dišab.
حزین: غمگین.	Hazin: qamgin.
زاهد: پارسا، پرهیزکار.	Zāhed: pārsā, parhizkār.
دردکش: بادهخوار، شرابساز.	Dordekš: bādexār, šarābsāz.
الست: ازل، زمانی که ابتدا ندارد.	Alast: azal, zamān-i ke ebtedā nadārad.
خمر: نوشابه‌ی مستی‌آور.	Xamr: nušābe-ye mastiāvar.
نگار: محبوب، معشوق (مجاز)..	Negār: mahbub, ma'šūq (majāz).

غزل ۲۷ Qazal-e 27

در دیر مغان آمد یارم قدحی در دست	Dar deyr- moqān āmad yār-am qadah-i dar dast
مست از می و میخواران از نرگس مستش مست	Mast az mey-o meyxārān az narges-e mast-aš mast
در نعل سمند او شکل مه نو پیدا	Dar na'l-e samand-e u šekl-e mah-e now peydā
وز قد بلند او باللی صنوبر پست	V-az qadd-e boland-e u bālā-ye senowbar past
آخر به چه گویم هست از خود خیرم چون نیست	Āxer be ce guyam hast, az xod xabar-am cun nist
وز بهر چه گویم نیست با وی نظرم چون هست	V-az bahr-e ce guyam nist, bā vey nazar-am cun hast
شمع دل دمسازم بنشست چو او برخاست	Šam'-e del-e damsāz-am benšast co u bar xāst
و افغان ز نظربازان برخاست چو او بنشست	V-afqān ze nazarbāzān bar xāst co u benešast
گر غالیه خوش بو شد در گیسوی او پیچید	Gar qāliye xošbu šod, dar gisu-ye u picid
ور وسمه کمانکش گشت در ابروی او پیوست	V-ar vasme kamānkeš gašt, dar abru-ye u peyvast
بازآی که بازآید عمر شده حافظ	Bāz āy ke bāz āyad omr-e šode-ye Hāfez
هر چند که ناید باز تیری که بشد از شست	Harcand ke nāyad bāz tir-i ke bešod az šast
دیر مغان: آتشکده، میکده (مجاز).	Deyr-e moqān: ātaškade, meykade (majāz).
قدح: پیاله.	Qadah: piyāle.
نرگس: چشم معشوق (مجاز).	Narges: cešm-e ma'šūq (majāz).
سمند: اسب زردرنگ.	Samand: asb-e zartrang.
افغان: فغان، آه، فریاد.	Afaqān: Āh, faryād.
نظرباز: دوست دارد، چهره‌ی زیبارویان را ببیند.	Nazarbāz: dust dārad, cehre-ye zibāruyān rā bebinad.
غالیه: ماده‌ای خوشبو، مرکب از مشک و عنبر.	Qāliye: mādde-i xošbu, morakkab az mošk-o anbar.
وسمه: برگ گیاه برای رنگ کردن ابرو.	Vasme: barg-e giyāh barā-ye rang kardan-e abru.

غزل ۲۸ Qazal-e 28

به جان خواجه و حق قدیم و عهد درست	Be jān-e xāje-vo haqq-e qadim-o ahd-e dorost
که مونس دم صبحم دعای دولت توست	Ke munes-e damesobh-am doā-ye dowlat-e to-st
سرشک من که ز طوفان نوح دست برد	Serešk-e man ke ze Tufān-e Nuh dast barad
ز لوح سینه نیارست نقش مهر تو شست	Ze lowh-e sine nayārest naqš-e mehr-e to šost
یکن معامله‌ای وین دل شکسته بخر	Bekon moāmele-i v-in del-e šekaste bexar
که با شکستگی ارزد به صد هزار درست	Ke bā šekastegi arzad be sad hezār dorost
زبان مور به آصف دراز گشت و رواست	Zabān-e mur be Āsef derāz gašt-o ravā-st
که خواجه خاتم جم یاوه کرد و بازنجست	Ke xāje xātam-e jam yāve kard-o bāz najost
دلا طمع مبر از لطف بی‌نهایت دوست	Del-ā, tama' mabor az lotf-e binahāyat-e dust
چو لاف عشق زدی سر بباز چابک و چست	Co lāf-e ešq zadi, sar bebāz cābok-o cost
به صدق کوش که خورشید زاید از نفست	Be sedq kuš ke xoršid zāyad az nafs-at
که از دروغ سیه روی گشت صبح نخست	Ke az doruq siyahruy gašt sobh-e noxost
شدم ز دست تو شیدای کوه و دشت و هنوز	Šodam ze dast-e to šeydā-ye kuh-o dašt-o hanuz
نمی‌کنی به ترحم نطق سلسله سست	Nemikoni be tarahhom netāq-e selsele sost
مرنج حافظ و از دلبران حافظ مجوی	Maranj Hāfez-o az delbarān hefāz majuy
گناه باغ چه باشد چو این گیاه نرست	Gonāh-e bāq ce bāšad co in giyāh narost
سرشک: اشک.	Serešk: ašk.
یارستن: توانستن.	Yārestan: tavānestan.
آصف: لقب وزیر دانا، وزیر سلیمان.	Āsef: laqab-e vazir-e dānā, vazir-e Soleymān.
خاتم جم: مهر سلیمان.	Xātam-e jam: mohr-e Soleymān.
یاوه: هرزه.	Yāve: harze.
چست: چالاک.	Cost: cālāk.
طمع بریدن: قطع امید کردن.	Tama' boridan: qat'-e omid kardan.
لاف: گفتار بیهوده و گزاف، خودستایی.	Lāf: goftār-e bihude-vo gazāf, xodsetāyi.
نطق: کمربند.	Netāq: kamarband.
سلسله: زنجیر.	Selsele: zanjir.

غزل شماره ۲۹ **Qazal-e 29**

ما را ز خیال تو چه پروای شراب است	Mā rā ze xiyāl-e to ce parvā-ye šarāb-ast
خم گو سر خود گیر که خمخانه خراب است	Xom gu sar-e xod gir ke xomxāne xarāb-ast
گر خمر بهشت است بریزید که بی دوست	Gar xamr-e behešt-ast, berizid ke bi dust
هر شربت عذیم که دهی عین عذاب است	Har šarbat-e azb-am ke dehi eyn-e azāb-ast
افسوس که شد دلبر و در دیده گریان	Afsus ke šod delbar-o dar dide-ye geryān
تحریر خیال خط او نقش بر آب است	Tahrir-e xiyāl-e xat-e u naqš bar āb-ast
بیدار شو ای دیده که ایمن نتوان بود	Bidār šow, ey dide, ke imen natavān bud
زین سیل دمام که در این منزل خواب است	Zin seyl-e damādam ke dar in manzel-e xāb-ast
معشوق عیان می‌گذرد بر تو ولیکن	Ma'šūq ayān migozarad bar to valikan
اغیار همی‌بیند از آن بسته نقاب است	Aqyār hamibinad az ān baste neqāb-ast
گل بر رخ رنگین تو تا لطف عرق دید	Gol bar rox-e rangin-e to tā loṭf-e araq did
در آتش شوق از غم دل غرق گلاب است	Dar ātaš-e šowq az qam-e del qarq-e golāb-ast
سبز است در و دشت بیا تا نگذاریم	Sabz-ast darodašt, biyā tā nagozārim
دست از سر آبی که جهان جمله سراب است	Dast az sar-e āb-i ke jahān jomle sarāb-ast
در کنج دماغ مطلب جای نصیحت	Dar konj-e demāq-am matalab jā-ye nasihat
کاین گوشه پر از زمزمه چنگ و رباب است	K-in guše por az zemzeme-ye cang-o robāb-ast
حافظ چه شد ار عاشق و رند است و نظرباز	Hāfez ce šod ar āšeq-o rend-ast-o nazarbāz
بس طور عجب لازم ایام شباب است	Bas towr-e ajab lāzem-e ayyām šabāb-ast
خم: ظرف سفالین برای آب یا شراب.	Xom: zarf-e sofālin barā-ye āb yā šarāb.
عذب: گوارا.	Azb: govārā.
اغیار: دیگران، بیگانگان.	Aqyār: digarān, bigānegān.
دماغ: مغز سر.	Demāq: maqz-e sar.
رند: زیرک، در باطن پاکتر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
نظرباز: دوست دارد، چهره‌ی زیبارویان را ببیند.	Nazarbāz: dust dārad, cehre-ye zibāruyān rā bebinad.
شباب: جوانی.	Šabāb: javāni.

غزل ۳۰ Qazal-e 30

زلفت هزار دل به یکی تار مو ببست	Zolf-at hezār del be yek-i tār-e mu bebast
راه هزار چاره گر از چار سو ببست	Rāh-e hezār cāregar az cārsu bebast
تا عاشقان به بوی نسیمش دهند جان	Tā āšeqān be bu-ye nasim-aš dehand jān
بگشود نافه‌ای و در آرزو ببست	Bogšud nāfe-i-yo dar-e ārezu bebast
شیدا از آن شدم که نگارم چو ماه نو	Šeydā az ān šodam ke negār-am co māh-e now
ابرو نمود و جلوه‌گری کرد و رو ببست	Abru nemud-o jelvegari kard-o ru bebast
ساقی به چند رنگ می اندر پیاله ریخت	Sāqi be cand rang mey andar piyāle rixt
این نقش‌ها نگر که چه خوش در کدو ببست	In naqšhā negar ke ce xoš dar kadu bebast
یا رب چه غمزه کرد صراحی که خون خم	Yā Rab, ce qamze kard sorāhi ke xun-e xom
با نعره‌های قلقلش اندر گلو ببست	Bā na'rehā-ye qolqol-aš andar galu bebast
مطرب چه پرده ساخت که در پرده سماع	Motreb ce parde sāxt ke dar parde-ye samā'
بر اهل وجد و حال در های و هو ببست	Bar ahl-e vajd-o hāl dar-e hāyohu bebast
حافظ هر آن که عشق نوزید و وصل خواست	Hāfez, harānke ešq navarzid-o vasl xāst
احرام طوف کعبه دل بی وضو ببست	Ehrām-e towf-e ka'be-ye del bi vozu bebast
نافه: نافمانند، کیسه‌ای که زیر شکم آهوی تاتار قرار دارد و مشک از آن خارج می‌شود، مشک (مجاز).	Nāfe: nāfmānand, kise-i ke zir-e šekam-e āhu-ye Tātār qarār dārad-o mošk az ān xārej mišavad, mošk (majāz).
کدو: کوزه‌ی شراب و پیاله.	Kadu: kuze-ye šarāb-o piyāle.
غمزه: اشاره با چشم و ابرو.	Qamze: ešāre bā cešm-o abru.
صراحی: تنگ شراب.	Sorāhi: tong-e šarāb.
خم: ظرف سفالین برای آب یا شراب.	Xom: zarf-e sofālin barā-ye āb yā šarāb.
قلقل: آواز ریختن شراب از تنگ.	Qolqol: āvāz-e rixtan-e šarāb az tong.
سماع: آوازخوانی، پایکوبی.	Samā': āvāzxāni, pāykubi.
احرام بستن: آهنگ حج کردن.	Ehrām bastan: āhang-e haj kardan.
طوف: طواف.	Towf: tavāf.

غزل ۳۱ Qazal-e 31

آن شب قدری که گویند اهل خلوت امشب است
 یا رب این تاثیر دولت در کدامین کوکب است
 تا به گیسوی تو دست ناسزایان کم رسد
 هر دلی از حلقه‌ای در ذکر یارب یارب است
 کشته چاه زنخدان توام کز هر طرف
 صد هزارش گردن جان زیر طوق غبغب است
 شهسوار من که مه آینه دار روی اوست
 تاج خورشید بلندش خاک نعل مرکب است
 عکس خوی بر عارضش بین کآفتاب گرم رو
 در هوای آن عرق تا هست هر روزش تب است
 من نخواهم کرد ترک لعل یار و جام می
 زاهدان معذور داریم که اینم مذهب است
 اندر آن ساعت که بر پشت صبا بندند زین
 با سلیمان چون برانم من که مورم مرکب است
 آن که ناوک بر دل من زیر چشمی می‌زند
 قوت جان حافظش در خنده زیر لب است
 آب حیوانش ز منقار بلاغت می‌چکد
 زاغ کلک من به نام ایزد چه عالی مشرب است
شب قدر: شب متبرک.

کوکب: ستاره.

چاه زنخدان: فرورفتگی کوچکی که در چانه‌ی بعضی خوبرویان است.

طوق: گردن‌بند.

مرکب: هرچه بر آن سوار شوند.

خوی: عرق.

عارض: رخسار.

لعل: سنگ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).

ناوک: تیر.

قوت: خوراک.

حیوان: زندگی.

بلاغت: رسایی سخن.

زاغ: گوشه‌ی کمان.

کلک: قلم، نی، قلم‌نی، تیر.

به‌نام‌ایزد: چشم بد دور باد..

Ān šab-e qadr-i ke guyand ahlexalvat, emšab-ast

Yā Rab, in ta'sir-e dowlat dar kodāmin kowkab-ast

Tā be gisu-ye to dast-e nāsezāyān kam resad

Har del-i az halqe-i dar zekr-e yā-Rab-yā-Rab-ast

Košte-ye cāh-e zanaxdān-e to-am k-az hartaraf

Sad hazār-aš gardan-e jān zir-e towq-e qabqab-ast

Šahsavār-e man ke mah āyinedār-e ru-ye u-st

Tāj-e xoršid-e boland-aš xāk-e na'l-e markab-ast

Aks-e xoy bar ārez-aš bin k-āftāb-e garmru

Dar havā-ye ān araq tā hast, har ruz-aš tab-ast

Man naxāham kard tark-e la'l-e yār-o jān-e mey

Zāhedān, ma'zur dārid-am ke in-am mazhab-ast

Andar ān sāat ke bar pošt-e sabā bandand zin

Bā Soleymān cun berānam man ke mur-am markab-ast

Ānke nāvak bar del-e man zirecešmi mizanad

Qut-e jān-e Hāfez-aš dar xande-ye zirelab-ast

Āb-e heyvān-aš ze menqār-e balāqat micekad

Zāq-e kelk-e man be-nām-lzad ce ālimašrab-ast

Šab-e qadr: šab-e motebarrek.**Kowkab:** setāre.**Cāh-e zanaxdān:** foruraftegi-ye kucak-i ke dar cāne-ye ba'z-i xubruyān-ast.**Towq:** gardanband.**Markab:** harce bar ān savār šavand.**Xo[e]y:** araq.**Ārez:** roxsār.**La'l:** sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).**Sabā:** bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).**Nāvak:** tir.**Qut:** xorāk.**Heyvān:** zendegi.**Balāqat:** rasāyi-ye soxan.**Kelk:** qalam, ney, qalamney, tir.**Zāq:** guše-ye kamān.**Be-nām-lzad:** cesm-e bad dur bād.

غزل ۳۲ Qazal-e 32

خدا چو صورت ابروی دلگشای تو بست
 Xodā co surat-e abru-ye delgošā-ye to bast
 گشاد کار من اندر کرشمه‌های تو بست
 Gošād-e kār-e man andar kerešmehā-ye to bast
 مرا و سرو چمن را به خاک راه نشانند
 Ma-rā-vo sarv-e caman rā be xāk-e rāh nešānd
 زمانه تا قصب نرگس قبابی تو بست
 Zamāne tā qasab-e narges-e qabā-ye to bast
 ز کار ما و دل غنچه صد گره بگشود
 Ze kār-e mā-vo del-e qonce sad gereh begošud
 نسیم گل چو دل اندر پی هوای تو بست
 Nasim-e gol co del andar pey-e havā-ye to bast
 مرا به بند تو دوران چرخ راضی کرد
 Ma-rā be band-e to dōwrān-e carx rāzi kard
 ولی چه سود که سررشته در رضای تو بست
 Vali ce sud ke sarrešte dar rezā-ye to bast
 چو نافه بر دل مسکین من گره مفکن
 Co nāfe bar del-e meskin-e man gereh mafekan
 که عهد با سر زلف گره گشای تو بست
 Ke ahd bā sar-e zolf-e gerehgošā-ye to bast
 تو خود وصال دگر بودی ای نسیم وصال
 To xod vesāl-e degar budi, ey nasim-e vesāl
 خطا نگر که دل امید در وفای تو بست
 Xatā negar ke del omid dar vafā-ye to bast
 ز دست جور تو گفتم ز شهر خواهم رفت
 Ze dast-e jowr-e to goftam ze šahr xāham raft
 به خنده گفت که حافظ برو که پای تو بست
 Be xande goft ke Hāfez, borow, ke pā-ye to bast?

Qasab: jāme-ye nāzok-e katāni.

Narges-e qabā: jāme-ye zarbāft.

Dōwrān-e carx: gardeš-e ruzegār.

Nāfe: nāfmānand, kise-i ke zir-e šekam-e āhu-ye Tātār qarār dārad-o mošk az ān xārej mišavad, mošk (majāz).

Meskin: binavā, darviš.

Vesāl: residan be mahbub-o hamāquši bā vey.

Jowr: setam.

قصب: جامه‌ی نازکِ کتانی.

نرگس قبا: جامه‌ی زربافت.

دورانِ چرخ: گردش روزگار.

نافه: نافمانند، کیسه‌ای که زیر شکمِ آهویِ تاتار قرار دارد و مشک از آن خارج می‌شود، مشک (مجاز).

مسکین: بینوا، درویش.

وصال: رسیدن به محبوب و هم‌آغوشی با وی.

جور: ستم.

غزل ۳۳ Qazal-e 33

خلوت گزیده را به تماشا چه حاجت است	Xalvatgozide rā be tamāšā ce hājat-ast
چون کوی دوست هست به صحرا چه حاجت است	Con ku-ye dust hast, be sahrā ce hājat-ast
جانا به حاجتی که تو را هست با خدا	Jān-ā, be hājat-i ke to rā hast bā Xodā
کآخر دمی بپرس که ما را چه حاجت است	K-āxer dam-i bepors ke mā rā ce hājat-ast
ای پادشاه حسن خدا را بسوختیم	Ey pādšāh-e hosn, Xodā rā, besuxtim
آخر سؤال کن که گدا را چه حاجت است	Āxer soāl kon ke gedā rā ce hājat-ast
ارباب حاجتیم و زبان سؤال نیست	Arbāb-e hājat-im-o zabān-e soāl nist
در حضرت کریم تمنا چه حاجت است	Dar hazrat-e karim tamannā ce hājat-ast
محتاج قصه نیست گرت قصد خون ماست	Mohtāj-e qesse nist gar-at qasd-e xun-e mā-st
چون رخت از آن توست به یغما چه حاجت است	Con raxt az ān-e to-st, be yaqmā ce hājat-ast
جام جهان ناماست ضمیر منیر دوست	Jām-e jahānnamā-st zamir-e monir-e dust
اظهار احتیاج خود آن جا چه حاجت است	Ezhār-e ehtiyāj xod ānjā ce hājat-ast
آن شد که بار منت ملاح بردمی	Ān šod ke bār-e mennat-e mallāh bordami
گوهر چو دست داد به دریا چه حاجت است	Gowhar co dast dād, be daryā ce hājat-ast
ای مدعی برو که مرا با تو کار نیست	Ey moddai, borow, ke ma-rā bā to kār nist
احباب حاضرند به اعدا چه حاجت است	Ahbāb hāzer-and, be a'dā ce hājat-ast
ای عاشق گدا چو لب روح بخش یار	Ey āšeq-e gedā, co lab-e ruhboxš-e yār
می‌داندت وظیفه تقاضا چه حاجت است	Midānad-at vazife, taqāzā ce hājat-ast
حافظ تو ختم کن که هنر خود عیان شود	Hāfez, to xatm kon ke honar xod ayān šavad
با مدعی نزاع و محاکا چه حاجت است	Bā moddai nezā-o mohākā ce hājat-ast
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
یغما: تاراج.	Yaqmā: tārāj.
ضمیر: اندرون دل.	Zamir: andarun-e del.
منیر: درخشنده.	Monir: deraxšande.
ملاح: ملوان.	Mallāh: malavān.
احباب: دوستان.	Ahbāb: dustān.
اعدا: دشمنان.	A'dā: došmanān.
محاکا: با هم سخن گفتن.	Mohākā: bā ham soxan goftan.

غزل ۳۴ Qazal-e 34

رواق منظر چشم من آشیانه توست	Ravāq-e manzar-e cešm-e man āšiyāne-ye to-st
کرم نما و فرود آ که خانه خانه توست	Karam nemā-vo forud ā ke xāne xāne-ye to-st
به لطف خال و خط از عارفان ربودی دل	Be lotf-e xāloxt az ārefān robudi del
لطیفه‌های عجب زیر دام و دانه توست	Latifehā-ye ajab zir-e dām-o dāne-ye to-st
دلت به وصل گل ای بلبل صبا خوش باد	Del-at be vasl-e gol, ey bolbol-e sabā, xoš bād
که در چمن همه گلبانگ عاشقانه توست	Ke dar caman hame golbāng-e āšeqāne-ye to-st
علاج ضعف دل ما به لب حوالت کن	Alāj-e za'f-e del-e mā be lab havālat kon
که این مفرح یاقوت در خزانه توست	Ke in mofarrah-e yāqut dar xazāne-ye to-st
به تن مقصرم از دولت ملازمتت	Be tan moqasser-am az dowlāt-e molāzemat-at
ولی خلاصه جان خاک آستانه توست	Vali xolāse-ye jān xāk-e āstāne-ye to-st
من آن نیم که دهم نقد دل به هر شوخی	Man ān ni-yam ke deham naqd-e del be har šux-i
در خزانه به مهر تو و نشانه توست	Dar-e xazāne be mohr-e to-vo nešāne-ye to-st
تو خود چه لعبتی ای شهسوار شیرین کار	To xod ce lo'bat-i, ey šahsavār-e širinkār
که توسنی چو فلک رام تازیانه توست	Ke towsan-i co falak rām-e tāziyāne-ye to-st
چه جای من که بلغزد سپهر شعبده باز	Ce jā-ye man ke belaqzad sepehr-e šo'badebāz
از این حیل که در انبانه بهانه توست	Az in hiyal ke dar anbāne bahāne-ye to-st
سرود مجلس است اکنون فلک به رقص آرد	Sorud-e majles-at aknun falak be raqs ārad
که شعر حافظ شیرین سخن ترانه توست	Ke še'r-e Hāfez-e širinsoxtan tarāne-ye to-st
رواق: پیشگاه، ایوان.	Ravāq: pišgāh, eyvān.
ملازمت: همراهی، خدمت.	Molāzemat: hamrāhi, xedmat.
لعبت: دلبر زیبا (مجاز).	Lo'bat: delbar-e zibā (majāz).
توسن: وحشی، رام نشده.	Towsan: vahši, rāmnašode.
تازیانه: شلاق.	Tāziyāne: šallāq.

غزل ۳۵ Qazal-e 35

برو به کار خود ای واعظ این چه فریادست	Borow be kār-e xod, ey vāez, in ce faryād-ast
مرا فتاد دل از ره تو را چه افتادست	Ma-rā fetād del az rah, to rā ce oftāda-st
میان او که خدا آفریده است از هیچ	Miyān-e u ke Xodā āfaride-ast az hic
دقیقه‌ایست که هیچ آفریده نگشادست	Daqiqe-i-st ke hic āfaride nagšāda-st
به کام تا نرساند مرا لبش چون نای	Be kām tā naresānd ma-rā lab-aš con nāy
نصیحت همه عالم به گوش من بادست	Nasihāt-e hame ālam be guš-e man bād-ast
گدای کوی تو از هشت خلد مستغنیست	Gedā-ye ku-ye to az hašt xold mostaqni-st
اسیر عشق تو از هر دو عالم آزادست	Asir-e ešq-e to az hardo ālam āzād-ast
اگر چه مستی عشقم خراب کرد ولی	Agarce masti ešq-am xarāb kard vali
اساس هستی من زان خراب آبادست	Asās-e hasti-ye man z-ān xarāb ābād-ast
دلا منال ز بیداد و جور یار که یار	Del-ā, manāl ze bidād-o jowr-e yār ke yār
تو را نصیب همین کرد و این از آن دادست	To rā nasib hamin kard-o in az ān dād-ast
برو فسانه مخوان و فسون مدم حافظ	Borow, fasāne maxān-o fosun madam, Hāfez
کز این فسانه و افسون مرا بسی یادست	K-az in fasāne-vo afsun ma-rā bas-i yād-ast
واعظ: پنددهنده.	Vāez: Panddehande.
خلد: بهشت.	Xold: behešt.
مستغنی: بی‌نیاز.	Mostaqni: biniyāz.
جور: ستم.	Jowr: Setam.

غزل ۳۶ Qazal-e 36

تا سر زلف تو در دست نسیم افتادست	Tā sar-e zolf-e to dar dast-e nasim oftāda-st
دل سودازده از غصه دو نیم افتادست	Del-e sowdāzade az qosse do nim oftāda-st
چشم جادوی تو خود عین سواد سحر است	Cešm-e jādu-ye to xod eyn-e savād-e sehr-ast
لیکن این هست که این نسخه سقیم افتادست	Liken in hast ke in nosxe saqim oftāda-st
در خم زلف تو آن خال سیاه دانی چیست	Dar xam-e zolf to ān xāl-e siyah dāni ci-st?
نقطه دوده که در حلقه جیم افتادست	Noqte-ye dude ke dar halqe-ye jim oftāda-st
زلف مشکین تو در گلشن فردوس عذار	Zolf-e meškin-e to dar golšan-e ferdows-e ezār
چیست طاووس که در باغ نعیم افتادست	Ci-st tāvus ke dar bāq-e naim oftāda-st
دل من در هوس روی تو ای مونس جان	Del-e man dar havas-e ru-ye to, ey munes-e jān
خاک راهیست که در دست نسیم افتادست	Xāk-e rāh-i-st ke dar dast-e nasim oftāda-st
همچو گرد این تن خاکی نتواند برخاست	Hamco gard in tan-e xāki natavānad bar xāst
از سر کوی تو زان رو که عظیم افتادست	Az sar-e ku-ye to z-ān ru ke azim oftāda-st
سایه قد تو بر قالبم ای عیسی دم	Sāye-ye qadd-e to bar qāleb-am, ey isādam
عکس روحیست که بر عظم رمیم افتادست	Aks-e ruh-i-st ke bar azm-e ramim oftāda-st
آن که جز کعبه مقامش نبند از یاد لبت	Ānke joz Ka'be moqām-aš nabad az yād-e lab-at
بر در میکرده دیدم که مقیم افتادست	Bar dar-e meykade didam ke moqim oftāda-st
حافظ گمشده را با غمت ای یار عزیز	Hāfez-e gomšode rā bā qam-at, ey yār-e aziz
اتحادیست که در عهد قدیم افتادست	Ettehād-i-st ke dar ahd-e qadim oftāda-st
سودا: خیال بافی، عشق، هواوهوس (مجاز).	Sowdā: xiyālbāfi, ešq, havāvohavas (majāz).
سقیم: نادرست.	Saqim: nādorost.
عذار: رخسار.	Ezār: roxsār.
نعیم: پرنعمت.	Naim: porne'mat.
قالب: تن.	Qāleb: tan.
عظم رمیم: استخوان پوسیده.	Azm-e ramim: ostoxān-e puside.
مقام: اقامتگاه، اقامت.	Moqām: eqāmatgāh, eqāmat.

غزل ۳۷ Qazal-e 37

بیا که قصر امل سخت سست بنیادست	Biyā ke qasr-e amal saxt sostbonyād-ast
بیار باده که بنیاد عمر بر بادست	Biyār bāde ke bonyād-e omr bar bād-ast
غلام همت آتم که زیر چرخ کبود	Qolām-e hemmat-e ān-am ke zir-e carx-e kabud
ز هر چه رنگ تعلق پذیرد آزادست	Ze harce rang-e taalloq pazirad, āzād-ast
چه گویمت که به میخانه دوش مست و خراب	Ce guyam-at ke be meyxāne duš mast-o xarāb
سروش عالم غییم چه مژدهها دادست	Soruš-e ālam-e qeyb-am ce moždehā dāda-st
که ای بلندنظر شاهباز سدره نشین	Ke ey bolandnazar, šāhbāz-e sedrenešin
نشیمن تو نه این کنج محنت آبادست	Nešiman-e to na in konj-e mehnatābād-ast
تو را ز کنگره عرش میزنند صفر	To rā ze kongore-ye arš mizanand safir
ندانمت که در این دامگه چه افتادست	Nadānam-at ke dar in dāmgah ce oftāda-st
نصیحتی کنمت یاد گیر و در عمل آر	Nasihāt-i konam-at, yād gir-o dar amal ār
که این حدیث ز پیر طریقتم یادست	Ke in hadis ze pir-e tariqat-am yād-ast
غم جهان مخور و پند من مبر از یاد	Qam-e jahān maxor-o pand-e man mabar az yād
که این لطیفه عشقم ز ره روی یادست	Ke in latife-ye ešq-am ze rahrov-i yād-ast
رضا به داده بده وز جبین گره بگشای	Rezā be dāde bedeh v-az jabin gereh bogšāy
که بر من و تو در اختیار نگشادست	Ke bar man-o to dar-e extiyār nagšāda-st
مجو درستی عهد از جهان سست نهاد	Maju dorosti-ye ahd az jahān-e sostnahād
که این عجز عروس هزاردامادست	Ke in ajuz arus-e hezārdāmād-ast
نشان عهد و وفا نیست در تبسم گل	Nešān-e ahd-o vafā nist dar tabassom-e gol
بنال بلبل بی دل که جای فریادست	Benāl bolbol-e bidel, ke jā-ye faryād-ast
حسد چه میبری ای سست نظم بر حافظ	Hasad ce mibari ey sostnazm bar Hāfez
قبول خاطر و لطف سخن خدادادست	Qabul-e xāter-o lotf-e soxan xodādād-ast
امل: امید، آرمان.	Amal: امید, ārmān.
سروش: پیام‌آور (مجاز).	Soruš: payāmāvar (majāz).
سدره‌نشین: فرشته‌ی نزدیک‌شده.	Sedrenešin: ferešte-ye nazdikšode.
کنگره: دندانهای بالایی دیوار یا برج.	Kongo[e]re: dandānehā-ye bālā-ye divār yā borj.
عرش: بلندای آسمان.	Arš: bolandā-ye āsemān.
صفر زدن: صدا زدن.	Safir zadan: sedā zadan.
طریقت: روش، پاکیزه کردن باطن.	Tariqat: raveš, pākize kardan-e bāten.
جبین: پیشانی.	Jabin: pišāni.
عجز: پیرزن.	Ajuz: pirezan.

غزل ۳۸ Qazal-e 38

بی مهر رخت روز مرا نور نماندست	Bi mehr-e rox-at ruz-e ma-rā nur namānda-st
وز عمر مرا جز شب دیجور نماندست	V-az omr ma-rā joz šab-e deyjur namānda-st
هنگام وداع تو ز بس گریه که کردم	Hengām-e vedā-e to ze bas gerye ke kardam
دور از رخ تو چشم مرا نور نماندست	Dur az rox-e to cešm-e ma-rā nur namānda-st
می‌رفت خیال تو ز چشم من و می‌گفت	Miraft xiyāl-e to ze cešm-e man-o migoft
هیئات از این گوشه که معمور نماندست	Heyhāt az in guše ke ma'mur namānda-st
وصل تو اجل را ز سرم دور همی‌داشت	Vasl-e to ajal rā ze sar-am dur hamidāšt
از دولت هجر تو کنون دور نماندست	Az dowlat-e hejr-e to konun dur namānda-st
نزدیک شد آن دم که رقیب تو بگوید	Nazdik šod ān dam ke raqib-e to beguyad
دور از رخت این خسته رنجور نماندست	Dur az rox-at in xaste-ye ranjur namānda-st
صبر است مرا چاره هجران تو لیکن	Sabr-ast ma-rā cāre-ye hejrān-e to liken
چون صبر توان کرد که مقدر نماندست	Con sabr tavān kard ke maqdur namānda-st
در هجر تو گر چشم مرا آب روان است	Dar hejr-e to gar cešm-e ma-rā āb ravān-ast
گو خون جگر ریز که معذور نماندست	Gu xun-e jegar riz ke ma'zur namānda-st
حافظ ز غم از گریه نپرداخت به خنده	Hāfez ze qam az gerye napardāxt be xande
ماتم زده را داعیه سور نماندست	Mātamzade rā dāiye-ye sur namānda-st
دیجور: بسیار تاریک.	Deyjur: besyār tārik.
معمور: آبادان.	Ma'mur: ābādān.
هجر: دوری، جدایی.	Hejr: duri, jodāyi.
هجران: دوری، جدایی.	Hejrān: duri, jodāyi.
داعیه: انگیزه.	Dāiye: angize.
سور: خوشی، شادی.	Sur: xoši, šādi.

غزل ۳۹ Qazal-e 39

باغ مرا چه حاجت سرو و صنوبر است	Bāq-e ma-rā ce hājat-e sarv-o senowbar-ast
شمشاد خانه پرور ما از که کمتر است	Šemšād-e xāneparvar-e mā az ke kamtar-ast
ای نازنین پسر تو چه مذهب گرفته‌ای	Ey nāzanin pesar to ce mazhab gerefte-i
کت خون ما حلالتر از شیر مادر است	K-at xun-e mā halāltar az šir-e mādar-ast
چون نقش غم ز دور بینی شراب خواه	Cun naqš-e qam ze dur bebini, šarāb xāh
تشخیص کرده‌ایم و مداوا مقرر است	Tašxis karde-im-o modāvā moqarrar-ast
از آستان پیر مغان سر چرا کشیم	Az āstān-e pir-e moqān sar cerā kešim
دولت در آن سرا و گشایش در آن در است	Dowlat dar ān sarā-vo gošāyeš dar ān dar-ast
یک قصه بیش نیست غم عشق وین عجب	Yek qesse biš nist qam-e ešq v-in ajab
کز هر زبان که می‌شنوم نامکرر است	K-az har zabān ke mišenavam, nāmokarrar-ast
دی وعده داد وصلم و در سر شراب داشت	Di va'de dād vasl-am-o dar sar šarāb dāšt
امروز تا چه گوید و بازش چه در سر است	Emruz tā ce guyad-o bāz-aš ce dar sar-ast
شیراز و آب رکنی و این باد خوش نسیم	Širāz-o āb-e Rokni-yo in bād-e xošnasim
عیبش مکن که خال رخ هفت کشور است	Eyb-aš makon ke xāl-e rox-e haft kešvar-ast
فرق است از آب خضر که ظلمات جای او است	Farq-ast az āb-e xezr ke zolmāt jā-ye u-st
تا آب ما که منبعش الله اکبر است	Tā āb-e mā ke manba-aš allāhoakbar-ast
ما آبروی فقر و قناعت نمی‌بریم	Mā āberu-ye faqr-o qanāat nemibarim
با پادشه بگوی که روزی مقدر است	Bā pādšah beguy ke ruzi moqaddar-ast
حافظ چه طرفه شاخ نباتیست کلک تو	Hāfez, ce torfe šāxenabāt-i-st kelk-e to
کش میوه دلپذیرتر از شهد و شکر است	K-aš mive delpazirtar az šahd-o šekkar-ast
مغ: روحانی زرتشتی.	Moq: ru[ow]hāni-ye zartošti.
پیر مغان: ریش سفید میکند.	Pir-e moqān: rišsefid-e meykade.
دی: دیروز.	Di: diruz.
آب خضر: آب زندگانی.	Āb-e xezr: āb-e zendegāni.
مقدر: قسمت، سرنوشت.	Moqaddar: qesmat, sarnevešt.
طرفه: شگفت.	Torfe: šegeft.
کلک: قلم، نی، قلم‌نی، تیر.	Kelk: qalam, ney, qalamney, tir.
شهد: انگبین، عسل، شیرینی.	Šahd: angabin, asal, širini.

غزل ۴۰ Qazal-e 40

المنه لله که در میکند باز است	<i>Almennato lellah</i> ke dar-e meykade bāz-ast
زان رو که مرا بر در او روی نیاز است	Z-ān ru ke ma-rā bar dar-e u ru-ye niyāz-ast
خمها همه در جوش و خروشنند ز مستی	Xomhā hame dar jušoxoruš-and ze masti
وان می که در آن جاست حقیقت نه مجاز است	V-ān mey ke dar ānjā-st, haqiqat na majāz-ast
از وی همه مستی و غرور است و تکبر	Az vey hame masti-yo qorur-ast-o takabbor
وز ما همه بیچارگی و عجز و نیاز است	V-az mā hame bicāregi-yo ajz-o niyāz-ast
رازی که بر غیر نگفتیم و نگوییم	Rāz-i ke bar-e qeyr nagoftim-o naguyim
با دوست بگوییم که او محرم راز است	Bā dust beguyim ke u mahram-e rāz-ast
شرح شکن زلف خم اندر خم جانان	Šarh-e šekan-e zolf-e xamandarxam-e jānān
کوته نتوان کرد که این قصه دراز است	Kutah natavān kard ke in qesse derāz-ast
بار دل مجنون و خم طره لیلی	Bār-e del-e Majnun-o xam-e torre Leyli
رخساره محمود و کف پای ایاز است	Roxsāre-ye Mahmud-o kaf-e pā-ye Ayāz-ast
بردوخته‌ام دیده چو باز از همه عالم	Bar duxte-am dide co bāz az hame ālam
تا دیده من بر رخ زیبای تو باز است	Tā dide-ye man bar rox-e zibā-ye to bāz-ast
در کعبه کوی تو هر آن کس که بیاید	Dar ka'be-ye ku-ye to harānkas ke biyāyad
از قبله ابروی تو در عین نماز است	Az qeble-ye abru-ye to dar eyn-e namāz-ast
ای مجلسیان سوز دل حافظ مسکین	Ey majlesiyān, suzedel-e Hāfez-e meskin
از شمع بپرسید که در سوز و گداز است	Az šam' beporsid ke dar suzogodāz-ast
المنه لله: سپاس و منت خدای را.	Almennato lellah: Sepās-o mennat Xodāy rā.
خم: ظرف سفالین برای آب یا شراب.	Xom: zarf-e sofālin barā-ye āb yā šarāb.
جانان: معشوق.	Jānān: ma'šūq.
طره: دسته‌ی موی تابیده در کنار پیشانی.	Torre: daste-ye mu-ye tābide dar kenār-e pišāni.
ایاز: نام غلام سلطان محمود.	Ayāz: nām-e qolām-e Soltān Mahmud.

غزل شماره ۴۱ Qazal-e 41

اگر چه باده فرح بخش و باد گل‌بیز است	Agarce bāde farahbaxš-o bād golbiz-ast
به بانگ چنگ مخور می که محتسب تیز است	Be bāng-e cang maxor mey ke mohtaseb tiz-ast
صراحی ای و حریفی گرت به چنگ افتد	Sorāhi-i-yo harif-i gar-at be cang oftad
به عقل نوش که ایام فتنه انگیز است	Be aql nuš ke ayyām fetneangiz-ast
در آستین مرقع پیاله پنهان کن	Dar āstin-e moraqqa' piyāle penhān kon
که همچو چشم صراحی زمانه خون‌ریز است	Ke hamco cešm-e sorāhi zamāne xunriz-ast
به آب دیده بشوییم خرقة‌ها از می	Be āb-e dide bešuyim xerqehā az mey
که موسم ورع و روزگار پرهیز است	Ke mowsem-e vara-o ruzegār-e parhiz-ast
مجوی عیش خوش از دور باژگون سپهر	Majuy eyš-e xoš az dowr-e bāžgun-e sepehr
که صاف این سر خم جمله دردی آمیز است	Ke sāf-e insar-e xom jomle dordiāmiz-ast
سپهر برشده پرویزنیست خون افشان	Sepehr-e baršode parvizani-st xun afšān
که ریزه‌اش سر کسری و تاج پرویز است	Ke rize-aš sar-e Kasrā-vo tāj-e Parviz-ast
عراق و فارس گرفتگی به شعر خوش حافظ	Arāq-o Fārs gerefti be še'r-e xoš Hāfez
بیا که نوبت بغداد و وقت تبریز است	Biyā ke nowbat-e Baqdad-o vaqt-e Tabriz-ast
گل‌بیز: گل‌افشان، گل‌ریز.	Golbiz: golafšān, golriz.
محتسب: مأمور امر به معروف و نهی از منکر.	Mohtaseb: ma'mur-e amr be ma'ruf-o nahy az monkar.
صراحی: تنگ شراب.	Sorāhi: tong-e šarāb.
حریف: هماورد، هم‌پیاله.	Harif: hamāvard, hampiyāle.
مرقع: وصله‌دار، جامه‌ی وصله‌دار.	Moraqqa': vasledār, jāme-ye vasledār.
چشم صراحی: دهانه‌ی تنگ شراب.	Cešm-e sorāhi: dahāne-ye tong-e šarāb.
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
موسم: فصل، هنگام.	Mowsem: fasl, hengām.
ورع: پارسایی.	Vara': pārsāyi.
باژگون: واژگون، وارون.	Bāžgun: vāžgun, vārun.
صاف: زلال (مایع زلال رویی خم شراب).	Sāf: zolāl (māye-e zolāl-e ruyi-ye xom-e šarāb).
خم: ظرف سفالین برای آب یا شراب.	Xom: zarf-e sofālin barā-ye āb yā šarāb.
دردی آمیز: ناصاف، کدر.	Dordiāmiz: nāsāf, keder.
برشده: بالارفته.	Baršode: bālārafte.
پرویزن: غریبال، الک.	Parvizan: qarbāl, alak.
ریزه: ذره‌های الک‌شده.	Rize: zarrehā-ye alakšode.

غزل ۴۲ Qazal-e 42

حال دل با تو گفتم هوس است	Hāl-e del bā to goftan-am havas-ast
خبر دل شنفتم هوس است	Xabar-e del šenoftan-am havas-ast
طمع خام بین که قصه فاش	Tama-e xām bin ke qesse-ye fāš
از رقیبان نهفتم هوس است	Az raqibān nahoftan-am havas-ast
شب قدری چنین عزیز و شریف	Šab-e qadr-i conin aziz-o šarif
با تو تا روز خفتم هوس است	Bā to tā ruz xoftan-am havas-ast
وہ که دردانه‌ای چنین نازک	Vah ke dordāne-i conin nāzok
در شب تار سفتتم هوس است	Dar šab-e tār softan-am havas-ast
ای صبا امشبم مدد فرمای	Ey sabā, emšab-am madad farmāy
که سحرگه شکفتم هوس است	Ke sahgah šekoftan-am havas-ast
از برای شرف به نوک مژه	Az barā-ye šaraf be nok-e može
خاک راه تو رفتنم هوس است	Xāk-e rāh-e to raftan-am havas-ast
همچو حافظ به رغم مدعیان	Hamco Hāfez be raqm-e moddaiyān
شعر رندانه گفتم هوس است	Še'r-e rendāne goftan-am havas-ast
شب قدر: شب متبرک.	Šab-e qadr: šab-e motebarrek.

دردانه: dor, morvārid-e bozorg-o gerānbahā.

Softan: surāx kardan.

صبا: bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e
معاشوق و معشوق (مجاز).
āšeq-o ma'šūq (majāz).

رند: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.

غزل ۴۳ Qazal-e 43

صحن بستان ذوق بخش و صحبت یاران خوش است	Sahn-e bostān zowqbaxš-o sohbat-e yārān xoš-ast
وقت گل خوش باد کز وی وقت میخواران خوش است	Vaqt-e gol xoš bād k-az vey vaqt-e meyxārān xoš-ast
از صبا هر دم مشام جان ما خوش می‌شود	Az sabā hardam mašām-e jān-e mā xoš mišavad
آری آری طیب انفاس هواداران خوش است	Āri, āri, tib-e anfās-e havādārān xoš-ast
ناگشوده گل نقاب آهنگ رحلت ساز کرد	Nāgošude gol neqāb āhang-e rehlat sāz kard
نالہ کن بلبل که گلبنگ دل افکاران خوش است	Nāle kon, bolbol, ke golbāng-e delafkārān xoš-ast
مرغ خوشخوان را بشارت باد کاندرا راه عشق	Morq-e xošxān rā bešārat bād k-andar rāh-e ešq
دوست را با ناله شبهای بیداران خوش است	Dust rā bā nāle-ye šabhā-ye bidārān xoš-ast
نیست در بازار عالم خوشدلی ور زان که هست	Nist dar bāzār-e ālam xošdeli v-ar z-ānke hast
شیوه رندی و خوش باشی عیاران خوش است	Šive-ye rendi-yo xošbāši-ye ayyārān xoš-ast
از زبان سوسن آزاده‌ام آمد به گوش	Az zabān-e susan-e āzāde-am āmad be guš
کاندر این دیر کهن کار سبکباران خوش است	K-andar in deyr-e kohan kār-e sabokbārān xoš-ast
حافظا ترک جهان گفتن طریق خوشدلیست	Hāfez-ā, tark-e jahān goftan tariq-e xošdeli-st
تا نینداری که احوال جهان داران خوش است	Tā napendāri ke ahvāl-e jahāndārān xoš-ast
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).
طیب: بوی خوش.	Tib: bu-ye xoš.
انفاس: نفس‌ها.	Anfās: nafashā.
ناگشوده گل نقاب: گل هنوز نشکفته، غنچه.	Nāgošude gal neqāb: gol-e hanuz naškoftē, qonce.
رحلت: کوچ، مرگ.	Rehlat: kuc, marg.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
عیار: زرنگ، زیرک.	Ayyār: zerang, zirak.
سوسن آزاد: گونه‌ای سوسن سپیدرنگ.	Susan-e āzād: gune-i susan-e sepiderang.
دیر: صومعه، عبادتگاه زردشتیان، خانقاه، مجلس عرفا و اولیا.	Deyr: sowmee, ebadatgah-e zardoštiyān, xānqāh, majles-e orafā-vo owliyā.

غزل ۴۴ Qazal-e 44

کنون که بر کف گل جام باده صاف است	Konun ke bar kaf-e gol jām-e bāde-ye sāf-ast
به صد هزار زبان بلبش در اوصاف است	Be sad hazār zabān bolbol-aš dar owsāf-ast
بخواه دفتر اشعار و راه صحرا گیر	Bexāh daftar-e aš'ār-o rāh-e sahrā gir
چه وقت مدرسه و بحث کشف کشف است	Ce vaqt-e madrese-vo bahs-e kašf-e kaššāf-ast?
فقیه مدرسه دی مست بود و فتوی داد	Faqih-e madrese di mast bud-o fatvā dād
که می حرام ولی به ز مال اوقاف است	Ke mey harām vali beh ze māl-e owqāf-ast
به درد و صاف تو را حکم نیست خوش درکش	Be dord-o sāf to rā hokm nist, xoš dar keš
که هر چه ساقی ما کرد عین الطاف است	Ke harce sāqi-ye mā kard, eyn-e altāf-ast
ببر ز خلق و چو عنقا قیاس کار بگیر	Bebor ze xalq-o co Anqā qiyās-e kār begir
که صیت گوشه نشینان ز قاف تا قاف است	Ke sit-e gušenešinān ze Qāf tā Qāf-ast
حدیث مدعیان و خیال همکاران	Hadis-e moddaiyān-o xiyāl-e hamkārān
همان حکایت زردوز و بوریا باف است	Hamān hekāyat-e zarduz-o buriyābāf-ast
خموش حافظ و این نکته‌های چون زر سرخ	Xamuš Hāfez-o in noktehā-ye cun zar-e sorx
نگاه دار که قلاب شهر صراف است	Negāh dār ke qallāb-e šahr sarrāf-ast
اوصاف: vāsf.	Owsāf: vasf.
دی: diruz.	Di: diruz.
اوقاف: amvāl-i ke barā-ye kār-e xub extesās dehand.	Owqāf: amvāl-i ke barā-ye kār-e xub extesās dehand.
درد: tahnešin az māyeāt, beviže šarāb; lerd.	Dord: tahnešin az māyeāt, beviže šarāb; lerd.
الطاف: mehrbānihā.	Altāf: mehrbānihā.
عنقا: Simorq.	Anqā: Simorq.
صیت: āvāze, šohrat-e nik.	Sit: āvāze, šohrat-e nik.
قاف: kuh-i ke Simorq bar farāz-e ān āšiyāne dāšte.	Qāf: kuh-i ke Simorq bar farāz-e ān āšiyāne dāšte.
بوریا: hasir.	Buriyā: hasir.
قلاب: ānke pul-e taqallobi sekke bezanad.	Qallāb: ānke pul-e taqallobi sekke bezanad.

غزل ۴۵ Qazal-e 45

در این زمانه رفیقی که خالی از خلل است	Dar in zamāne rafiq-i ke xāli az xelal-ast
صراحی می ناب و سفینه غزل است	Sorāhi-ye mey-e nāb-o safine-ye qazal-ast
جریده رو که گذرگاه عافیت تنگ است	Jaride ru ke gozargāh-e āfiyat tang-ast
پیاله گیر که عمر عزیز بی‌بدل است	Piyāle gir ke omar-e aziz bibadal-ast
نه من ز بی عملی در جهان ملولم و بس	Na man ze biamali dar jahān malul-am-o bas
ملالت علما هم ز علم بی عمل است	Malālat-e olamā ham ze elm-e biamal-ast
به چشم عقل در این رهگذار پرآشوب	Be cešm-e aql dar in rahgozār-e porāšub
جهان و کار جهان بی‌ثبات و بی‌محل است	Jahān-o kār-e jahān bisobāt-o bimahal-ast
بگیر طره مه چهره‌ای و قصه مخوان	Begir torre-ye mahcehrei-yo qesse maxān
که سعد و نحس ز تاثیر زهره و زحل است	Ke sa'd-o nahs ze ta'sir-e Zohre-vo Zohal-ast
دلم امید فراوان به وصل روی تو داشت	Del-am omid-e farāvān be vasl-e ru-ye to dāšt
ولی اجل به ره عمر رهزن امل است	Vali ajal be rah-e omar rahzan-e amal-ast
به هیچ دور نخواهند یافت هشیارش	Be hic dour naxāhand yāft hošyār-aš
چنین که حافظ ما مست باده ازل است	Conin ke Hāfez-e mā mast-e bāde-ye azal-ast
ملالت: دلتنگی، آزدگی.	Malālat: deltangi, āzordegī.
طره: دسته‌ی موی تابیده در کنار پیشانی.	Torre: daste-ye mu-ye tābide dar kenār-e pišāni.
سعد: خجسته.	Sa'd: xojaste.
امل: امید، آرمان.	Amal: omid, ārmān.
دور: روزگار.	Dour: Ruzgār.
ازل: همیشگی، دیرینگی، زمان بی‌ابتدا.	Azal: hamišegi, dirinegi, zamān-e biebtedā.

غزل ۴۶ Qazal-e 46

گل در بر و می در کف و معشوق به کام است	Gol dar bar-o mey dar kaf-o ma'šūq be kām-ast
سلطان جهانم به چنین روز غلام است	Soltān-e jahān-am be conin ruz qolām-ast
گو شمع میارید در این جمع که امشب	Gu šam' mayārid dar in jam' ke emšab
در مجلس ما ماه رخ دوست تمام است	Dar majles-e mā māh-e rox-e dust tamām-ast
در مذهب ما باده حلال است ولیکن	Dar mazhab-e mā bāde halāl-ast valikan
بی روی تو ای سرو گل اندام حرام است	Bi ru-ye to, ey sarv-e golandām, harām-ast
گوشم همه بر قول نی و نغمه چنگ است	Guš-am hame bar qowl-e ney-o naqme-ye cang-ast
چشمم همه بر لعل لب و گردش جام است	Cešm-am hame bar la'l-e lab-o gardeš-e jām-ast
در مجلس ما عطر میامیز که ما را	Dar majles-e mā atr mayāmiz ke mā rā
هر لحظه ز گیسوی تو خوش بوی مشام است	Har lahze ze gisu-ye to xoš bu-ye mašām-ast
از چاشنی قند مگو هیچ و ز شکر	Az cāšni-ye qand magu hic-o ze šekkar
زان رو که مرا از لب شیرین تو کام است	Z-ān ru ke ma-rā az lab-e širin-e to kām-ast
تا گنج غمت در دل ویرانه مقیم است	Tā ganj-e qam-at dar del-e virāne moqim-ast
همواره مرا کوی خرابات مقام است	Hamvāre ma-rā kuy-e xarābāt moqām-ast
از ننگ چه گویی که مرا نام ز ننگ است	Az nang ce guyi ke ma-rā nām ze nang-ast
وز نام چه پرسى که مرا ننگ ز نام است	V-az nām ce porsy ke ma-rā nang ze nām-ast
میخواره و سرگشته و رندیم و نظرباز	Meyxāre-vo sargašte-vo rend-im-o nazarbāz
وان کس که چو ما نیست در این شهر کدام است	V-ānkas ke co mā nist, dar in šahr kodām-ast
با محتسبم عیب مگوئید که او نیز	Bā mohtaseb-am eyb maguyid ke u niz
پیوسته چو ما در طلب عیش مدام است	Peyvaste co mā dar talab-e eyš-e modām-ast
حافظ منشین بی می و معشوق زمانی	Hāfez, manešin bi mey-o ma'šūq zamān-i
کایام گل و یاسمن و عید صیام است	K-āyyām-e gol-o yāsaman-o eyd-e siyām-ast
قول: سخن، گفتار.	Qowl: soxan, goftār.
لعل: سنگ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
مشام: بینی.	Mašām: bini.
خرابات: میکده.	Xarābāt: meykade.
مقام: اقامتگاه، اقامت.	Moqām: Eqāmatgāh, eqāmat.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
نظرباز: دوست دارد، چهره‌ی زیبارویان را ببیند.	Nazarbāz: dust dārad, cehre-ye zibāruyān rā bebinad.
محتسب: مأمورِ امر به معروف و نهی از منکر.	Mohtaseb: ma'mur-e amr be ma'ruf-o nahy az monkar.
صیام: روزه.	Siyām: ruze.
عید صیام: عیدِ رمضان.	Eyd-e siyām: eyd-e ramezān.

غزل ۳۷ Qazal-e 47

به کوی میکده هر سالکی که ره دانست	Be kuy-e meykade har sālek-i ke rah dānest
دری دگر زدن اندیشه تبه دانست	Dar-i degar zadan andiše-ye tabah dānest
زمانه افسر رندی نداد جز به کسی	Zamāne afsar-e rendi nadād joz be kas-i
که سرفرازی عالم در این کله دانست	Ke sarfarāzi-ye ālam dar in kolah dānest
بر آستانه میخانه هر که یافت رهی	Bar āstāne-ye meyxāne harke yāft rah-i
ز فیض جام می اسرار خانقه دانست	Ze feyz-e jām-e mey asrār-e xāneqah dānest
هر آن که راز دو عالم ز خط ساغر خواند	Harānke rāz-e do ālam ze xatt-e sāqar xānd
رموز جام جم از نقش خاک ره دانست	Romuz-e Jām-e Jam az naqš-e xāk-e rah dānest
ورای طاعت دیوانگان ز ما مطلب	Varā-ye tāat-e divānegān ze mā matlab
که شیخ مذهب ما عاقلی گنه دانست	Ke šeyx-e mazhab-e mā āqeli gonah dānest
دلیم ز نرگس ساقی امان نخواست به جان	Del-am ze narges-e sāqi amān naxāst be jān
چرا که شیوه آن ترک دل سیه دانست	Cerāke šive-ye ān tork-e delsiyah dānest
ز جور کوكب طالع سحرگهان چشمم	Ze jowr-e kowkab-e tāle' sahgahān cešm-am
چنان گریست که ناهید دید و مه دانست	Conān gerist ke Nāhid did-o mah dānest
حدیث حافظ و ساغر که میزند پنهان	Hadis-e Hāfez-o sāqar ke mizanad penhān
چه جای محتسب و شحنه پادشه دانست	Ce jā-ye mohtaseb-o šehne? Pādšah dānest
بلندمرتبه شاهی که نه رواق سپهر	Bolandmartabe šāh-i ke noh ravāq-e sepehr
نمونه‌ای ز خم طاق بارگه دانست	Nemune-i ze xam-e tāq-e bārgah dānest
سالک: رهرو.	Sālek: rahrow.
افسر: تاج.	Afsar: tāj.
رند: زیرک، در باطن پاکتر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
کله: کلاه.	Kolah: kolāh.
ساغر: پیاله‌ی شراب‌خوری، جام.	Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jām.
جام جم: جام جهان‌نما.	Jām-e Jam: jām-e jahānnamā.
نرگس: چشم (مجاز).	Narges: cešm (majāz).
ترک: زیباروی، محبوب (مجاز).	Tork: zibāruy, mahbub (majāz).
جور: ستم.	Jowr: setam.
کوكب: ستاره.	Kowkab: Setāre.
ناهید: زهره.	Nāhid: Zohre.
محتسب: مأمور امر به معروف و نهی از منکر.	Mohtaseb: Ma'mur-e amr be ma'ruf-o nahy az monkar.
شحنه: پاسبان و نگهبان شهر.	Še[a]hne: pāsbān-o negahbān-e šahr.
رواق: پیشگاه، ایوان.	Ravāq: pišgāh, eyvān.

غزل ۴۸ Qazal-e 48

صوفی از پرتو می راز نهانی دانست	Sufi az partov-e mey rāz-e nahāni dānest
گوهر هر کس از این لعل توانی دانست	Gowhar-e harkas az in la'l tavāni dānest
قدر مجموعه گل مرغ سحر داند و بس	Qadr-e majmue-ye gol morq-e sahar dānad-o bas
که نه هر کو ورقی خواند معانی دانست	Ke na hark-u varaq-i xānd, maāni dānest
عرضه کردم دو جهان بر دل کارافتاده	Arze kardam do jahān bar del-e kāroftāde
بجز از عشق تو باقی همه فانی دانست	Bejz az ešq-e to bāqi hame fāni dānest
آن شد اکنون که ز ابنای عوام اندیشم	Ān šod aknun ke ze abnā-ye avām andišam
محتسب نیز در این عیش نهانی دانست	Mohtaseb niz dar in eyš-e nahāni dānest
دلبر آسایش ما مصلحت وقت ندید	Delbar, āsāyeš-e mā maslehat-e vaqt nadid
ور نه از جانب ما دل نگرانی دانست	V-ar na az jāneb-e mā delnegarāni dānest
سنگ و گل را کند از یمن نظر لعل و عقیق	Sang-o gel rā konad az yomn-e nazar la'l-o aqiq
هر که قدر نفس باد یمانی دانست	Harke qadr-e nafas-e bād-e yamāni dānest
ای که از دفتر عقل آیت عشق آموزی	Ey ke az daftar-e aql āyat-e ešq āmuzi
ترسم این نکته به تحقیق ندانی دانست	Tarsam in نکته be tahqiq nadāni dānest
می بیاور که ننازد به گل باغ جهان	Mey biyāvar ke nanāzad be gol-e bāq-e jahān
هر که غارتگری باد خزانی دانست	Harke qāratgari-ye bād-e xazāni dānest
حافظ این گوهر منظوم که از طبع انگیخت	Hāfez in gowhar-e manzum ke az tab' angixt
ز اثر تربیت آصف ثانی دانست	Z-asar-e tarbiyat-e Āsef-e sāni dānest
لعل: سنگِ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šuq (majāz).
فانی: ناپایدار.	Fāni: nāpāydār.
ابنا: آدمیزادگان.	Abnā: ādamizādegān.
محتسب: مأمورِ امر به معروف و نهی از منکر.	Mohtaseb: ma'mur-e amr be ma'ruf-o nahy az monkar.
یمانی: یمنی.	Yamāni: yamani.
آیت: نشانه.	Āyat: nešāne.
منظوم: شعر.	Manzum: še'r.
آصف: لقبِ وزیرِ دانا، وزیرِ سلیمان.	Āsef: laqab-e vazir-e dānā, vazir-e Soleyman.

غزل ۴۹ Qazal-e 49

روضه خلد برین خلوت درویشان است	Rowze-ye xold-e barin xalvat-e darvišān-ast
مایه محتشمی خدمت درویشان است	Māye-ye mohtašami xedmat-e darvišān-ast
گنج عزلت که طلسمات عجایب دارد	Ganj-e ozlat ke telesmāt-e ajāyeb dārad
فتح آن در نظر رحمت درویشان است	Fath-e ān dar nazar-e rahmat-e darvišān-ast
قصر فردوس که رضوانش به درباری رفت	Qasr-e ferdows ke rezvān-š be darbāni raft
منظری از چمن نزهت درویشان است	Manzar-i az caman-e nozhat-e darvišān-ast
آن چه زر می‌شود از پرتو آن قلب سیاه	Ānce zar mišavad az partov-e ān qalb-e siyāh
کیمیاییست که در صحبت درویشان است	Kimiyā-yi-st ke dar sohbat-e darvišān-ast
آن که پیشش بنهد تاج تکبر خورشید	Ānke piš-aš benehad tāj-e takabbor xoršid
کبریاییست که در حشمت درویشان است	Kebriyā-yi-st ke dar hešmat-e darvišān-ast
دولتی را که نباشد غم از آسیب زوال	Dowlat-i rā ke nabāšad qam az āsib-e zavāl
بی تکلف بشنو دولت درویشان است	Bi takallof bešenow, dowlat-e darvišān-ast
خسروان قبله حاجات جهانند ولی	Xosrovān qeble-ye hājāt-e jahān-and vali
سببش بندگی حضرت درویشان است	Sabab-aš bandegi-e hazrat-e darvišān-ast
روی مقصود که شاهان به دعا می‌طلبند	Ru-ye maqšud ke šāhān be doā mitalaband
مظهرش آینه طلعت درویشان است	Mazhar-aš āyene-ye tal'at-e darvišān-ast
از کران تا به کران لشکر ظلم است ولی	Az karān tā be karān laškar-e zolm-ast vali
از ازل تا به ابد فرصت درویشان است	Az azal tā be abad forsāt-e darvišān-ast
ای توانگر مفروش این همه نخوت که تو را	Ey tavāngar, maforuš inhame nexvat ke to rā
سر و زر در کنف همت درویشان است	Sar-o zar dar kanaf-e hemmat-e darvišān-ast
گنج قارون که فرو می‌شود از قهر هنوز	Ganj-e Qārun ke foru mišavad az qahr hanuz
خوانده باشی که هم از غیرت درویشان است	Xānde bāši ke ham az qeyrat-e darvišān-ast
من غلام نظر آصف عهدهم کو را	Man qolām-e nazar-e Āsef-e ahd-am k-u rā
صورت خواجگی و سیرت درویشان است	Surat-e xājegi-yo sirat-e darvišān-ast
حافظ ار آب حیات ازلی می‌خواهی	Hāfez, ar āb-e hayāt-e azali mixāhi
منبعش خاک در خلوت درویشان است	Manba-aš xāk-e dar-e xalvat-e darvišān-ast
روضه: باغ، بوستان، گلزار.	Rowze: bāq, bustān, golzār.
خلد: بهشت.	Xold: behešt.
محتشمی: شکوه، ثروت.	Mohtašami: šokuh, servat.
عزلت: گوشه‌نشینی.	Ozlat: gušenešini.
رضوان: بهشت، دربان و نگهبان بهشت.	Rezvān: behešt, darbān-o negahbān-e behešt.
نزهت: پاکی، پاکدامنی.	Nozhat: pāki, pākdāmani.
کبریا: بزرگی.	Kebriyā: bozorgi.
حشمت: بزرگواری، شرم، حیا.	Hešmat: bozorgvāri, šarm, hayā.
طلعت: رؤیت، روی، طلوع.	Tal'at: ro'yat, ruy, tolu'.
نخوت: خودستایی، خودبینی.	Na[e]xvat: xodsetāyi, xodbini.
آصف: لقب وزیر دانا، وزیر سلیمان.	Āsef: laqab-e vazir-e dānā, vazir-e Soleyman.
سیرت: خلق‌و‌خو، روش.	Sirat: xolqoxu, raveš.

غزل ۵۰ Qazal-e 50

به دام زلف تو دل مبتلای خویشتن است
 به دَم-ه زلف تو دل موبتالآ-یه خیشتن-است
 بکش به غمزه که اینش سزای خویشتن است
 Bekoš be qamze ke in-aš sezā-ye xištan-ast
 گرت ز دست برآید مراد خاطر ما
 Gar-at ze dast bar āyad morād-e xāter-e mā
 به دست باش که خیری به جای خویشتن است
 Be dast bāš ke xeyr-i be jā-ye xištan-ast
 به جانت ای بت شیرین دهن که همچون شمع
 Be jān-at, ey bot-e širindahan, ke hamcon šam'
 شبان تیره مرادم فنای خویشتن است
 Šabān-e tire morād-am fanā-ye xištan-ast
 چو رای عشق زدی با تو گفتم ای بلبل
 Co rāy-e ešq zadi, bā to goftam, ey bolbol
 مکن که آن گل خندان برای خویشتن است
 Makon ke ān gol-e xandān barā-ye xištan-ast
 به مشک چین و چگل نیست بوی گل محتاج
 Be mošk-e Cin-o Cagal nist bu-ye gol mohtāj
 که نافه‌هاش ز بند قبابی خویشتن است
 Ke nāfehā-š ze band-e qabā-ye xištan-ast
 مرو به خانه ارباب بی‌مروت دهر
 Marow be xāne-ye arbāb-e bimorovvat-e dahr
 که گنج عافیتت در سرای خویشتن است
 Ke ganj-e āfiyat-at dar sarā-ye xištan-ast
 بسوخت حافظ و در شرط عشقبازی او
 Besuxt Hāfez-o dar šart-e ešqbāzi u
 هنوز بر سر عهد و وفای خویشتن است
 Hanuz bar sar-e ahd-o vafā-ye xištan-ast
غمزه: اشاره با چشم و ابرو.

Fanā: nābudi, nisti.

Rāy: andiše, tadbir.

Cagal: nāhiye-ye Cagal dar Miyānrudān.

Nāfe: nāfmānand, kise-i ke zir-e šekam-e āhu-ye Tātār qarār dārad-o mošk az ān xārej mišavad, mošk (majāz).

Dahr: ruzgār.

غزل ۵۱ Qazal-e 51

لعل سیراب به خون تشنه لب یار من است	La'l-e sirāb-e bexuntešne lab-e yār-e man-ast
وز پی دیدن او دادن جان کار من است	V-az pey-e didan-e u dādan-e jān kār-e man-ast
شرم از آن چشم سیاه بادش و مژگان دراز	Šarm az ān cešm-e siyah bād-aš-o možgān-e derāz
هر که دل بردن او دید و در انکار من است	Harke del bordan-e u did-o dar enkār-e man-ast
ساروان رخت به دروازه مبر کان سر کو	Sārvān, raxt be darvāze mabar, k-ān sar-e ku
شاهراهیست که منزلگه دلدار من است	Šāhrāh-i-st ke manzelgah-e deldār-e man-ast
بنده طالع خویشم که در این قحط وفا	Bande-ye tāle-e xiš-am ke dar in qaht-e vafā
عشق آن لولی سرمست خریدار من است	Ešq-e ān luli-ye sarmast xaridār-e man-ast
طبله عطر گل و زلف عبیرافشانش	Table-ye atr-e gol-o zolf-e abirafšān-aš
فیض یک شمه ز بوی خوش عطار من است	Feyz-e yek šemme ze bu-ye xoš-e attār-e man-ast
باغبان همچو نسیم ز در خویش مران	Bāqbān, hamco nasim-am ze dar-e xiš marān
کآب گلزار تو از اشک چو گلنار من است	K-āb-e golzār-e to az ašk-e co golnār-e man-ast
شربت قند و گلاب از لب یارم فرمود	Šarbat-e qand-o golāb az lab-e yār-am farmud
نرگس او که طبیب دل بیمار من است	Narges-e u ke tabib-e del-e bimār-e man-ast
آن که در طرز غزل نکته به حافظ آموخت	Ānke dar tarz-e qazal nokte be Hāfez āmuxt
یار شیرین سخن نادره گفتار من است	Yār-e širinsoxan-e nādere goftār-e man-ast
لعل: سنگ سرخ‌رنگ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
سیراب: پرآب، باطراوت.	Sirāb: porāb, bātarāvat.
کو: کوی.	Ku: kuy.
لولی: سرمست، سرودگو و نوازنده.	Luli: sarmast, sorudgu-vo navāzande.
طبله: ظرف برای نگهداری عطر.	Table: zarf barā-ye negahdāri-ye atr.
عبیر: ماده‌ای خوشبو مرکب از مشک و کافور.	Abir: mādde-i xošbu markab az mošk-o kāfur.
شمه: مقدار کمی از چیزی.	Šemme: meqdār-e kam-i az ciz-i.
نرگس: چشم معشوق (مجاز).	Narges: cešm-e ma'šūq (majāz).
نادره: بی‌مانند.	Nādere: bimānand.

غزل ۵۲ Qazal-e 52

روزگاریست که سودای بتان دین من است	Ruzgār-i-st ke sowsdā-ye botān din-e man-ast
غم این کار نشاط دل غمگین من است	Qam-e in kār nešāt-e del-e qamgin man-ast
دیدن روی تو را دیده جان بین باید	Didan-e ru-ye to rā dide-ye jānbin bāyad
وین کجا مرتبه چشم جهان بین من است	V-in kojā martabe-ye cešm jahānbin-e man-ast
یار من باش که زیب فلک و زینت دهر	Yār-e man bāš ke zib-e falak-o zinat-e dahr
از مه روی تو و اشک چو پروین من است	Az mah-e ru-ye to-vo ašk-e co parvin-e man-ast
تا مرا عشق تو تعلیم سخن گفتن کرد	Tā ma-rā ešq-e to ta'lim-e soxan goftan kard
خلق را ورد زبان مدحت و تحسین من است	Xalq rā verd-e zabān medhat-o tahsin-e man-ast
دولت فقر خدایا به من ارزانی دار	Dowlat-e faqr, Xodā-yā, be man arzāni dār
کاین کرامت سبب حشمت و تمکین من است	K-in kerāmat sabab-e hešmat-o tamkin-e man-ast
واعظ شحنه شناس این عظمت گو مفروش	Vāez-e šehnešenās in azemat, gu, mafruš
زان که منزلگه سلطان دل مسکین من است	Z-ān ke manzelgah-e soltān del-e meskin-e man-ast
یا رب این کعبه مقصود تماشاگه کیست	Yā Rab, in Ka'be-ye maqsud tamāšāgah-e ki-st
که مغیلان طریقه گل و نسرين من است	Ke moqilān-e tariq-aš gol-o nasrin-e man-ast
حافظ از حشمت پرویز دگر قصه مخوان	Hāfez, az hešmat-e Parviz degar qesse maxān
که لبش جرعه کش خسرو شیرین من است	Ke lab-aš jor'ekeš-e Xosrov-e Širin-e man-ast
سودا: خیال بافی، عشق، هواوهوس (مجاز).	Sowdā: xiyālbāfi, ešq, havāvohavas (majāz).
بت: معشوق، زیباروی (مجاز).	Bot: ma'šūq, zibāruy (majāz).
زیب: آرایش.	Zib: ārayeš.
دهر: روزگار.	Dahr: Ruzgār.
پروین: چند ستاره، که مانند خوشه‌ای در کنار هم دیده می‌شوند.	Parvin: cand setāre, ke mānand-e xušei dar kenār-e ham dide mišavand.
مدحت: ستایش.	Medhat: setāyeš.
کرامت: ارجمندی، بخشندگی.	Ke[a]rāmat: arjmandi, baxšandegi.
حشمت: بزرگواری، شرم، حیا.	Hešmat: bozorgvāri, šarm, hayā.
تمکین: فرمان بردن، پذیرفتن.	Tamkin: farmān bordan, paziroftan.
واعظ: پنددهنده.	Vāez: panddehande.
شحنه: پاسبان و نگهبان شهر.	Še[a]hne: pāsbān-o negahbān-e šahr.
مغیلان: درختچه‌ی خاردار.	Moqilān: deraxtce-ye xārdār.
طریق: راه، روش.	Tariq: rāh, raveš.

غزل ۵۳ Qazal-e 53

منم که گوشه میخانه خانقاه من است	Man-am ke guše-ye meyxāne xānqāh-e man-ast
دعای پیر مغان ورد صبحگاه من است	Doā-ye pir-e moqān verd-e sobhgāh-e man-ast
گرم ترانه چنگ صبح نیست چه باک	Gar-am tarāne-ye cang-e sabuh nist, ce bāk
نوی من به سحر آه عذرخواه من است	Navā-ye man be sahar āh-e ozrxāh-e man-ast
ز پادشاه و گدا فارغم بحمدالله	Ze pādšāh-o gedā fāreq-am behamdellāh
گدای خاک در دوست پادشاه من است	Gedā-ye xāk-e dar-e dust pādšāh man-ast
غرض ز مسجد و میخانهام وصال شماسست	Qaraz ze masjed-o meyxāne-am vesāl-e šomā-st
جز این خیال ندارم خدا گواه من است	Joz in xiyāl nadāram, Xodā govāh-e man-ast
مگر به تیغ اجل خیمه برکنم ور نی	Magar be tiq-e ajal keyme bar kanam v-ar ni
رمیدن از در دولت نه رسم و راه من است	Ramidan az dar-e dowlāt na rasmorāh-e man-ast
از آن زمان که بر این آستان نهادم روی	Az ān zamān ke bar in āstān nehādam ruy
فراز مسند خورشید تکیه گاه من است	Farāz-e masnad-e xoršid tekyegāh man-ast
گناه اگر چه نبود اختیار ما حافظ	Gonāh agarce nabud extiyār-e mā, Hāfez
تو در طریق ادب باش و گو گناه من است	To dar tariq-e adab bāš-o gu gonāh-e man-ast
مغ: روحانی زرتشتی.	Moq: ru[ow]hāni-ye zartošti.
پیر مغان: ریشسفید میکند.	Pir-e moqān: rišsefid-e meykade.
صبح: بادهی بامدادی.	Sabuh: bāde-ye bāmdādi.
وصال: رسیدن به محبوب و هم‌آغوشی با وی.	Vesāl: residan be mahbub-o hamāquši bā vey.
نی: نه.	Ni[ey]: na.
مسند: تکیه‌گاه، مقام و مرتبه.	Masnad: tekyegāh, maqām-o martabe.
طریق: راه، روش.	Tariq: rāh, raveš.

غزل ۵۴ Qazal-e 54

ز گریه مردم چشمم نشسته در خون است	Ze gerye mardom-e cešm-am nešaste dar xun-ast
بین که در طلبت حال مردمان چون است	Bebin ke dar talab-at hāl-e mardomān cun-ast
به یاد لعل تو و چشم مست میگونت	Be yād-e la'l-e to-vo cešm-e mast-e meygun-at
ز جام غم می لعلی که میخورم خون است	Ze jā-m-e qam mey-e la'l-i ke mixoram, xun-ast
ز مشرق سر کو آفتاب طلعت تو	Ze mašreq sar-e ku āftāb-e tal'at-e to
اگر طلوع کند طالعم همایون است	Agar tolu' konad, tāle-am homāyun-ast
حکایت لب شیرین کلام فرهاد است	Hekāyat-e lab-e Širin kalām-e Farhād-ast
شکنج طره لیلی مقام مجنون است	Šekanj-e torre-ye Leyli moqām-e Majnun-ast
دلم بگو که قدت همچو سرو دلجوی است	Del-am beju ke qad-at hamco sarv deljuj-ast
سخن بگو که کلامت لطیف و موزون است	Soxan begu ke kalām-at latif-o mowzun-ast
ز دور باده به جان راحتی رسان ساقی	Ze dowr-e bāde be jān rāhat-i resān, sāqi
که رنج خاطر از جور دور گردون است	Ke ranj-e xāter-am az jowr-e dowr-e gardun-ast
از آن دمی که ز چشمم برفت رود عزیز	Az ān dam-i ke ze cešm-am beraft rud-e aziz
کنار دامن من همچو رود جیحون است	Kenār-e dāman-e man hamco rud-e Jeyhun-ast
چگونه شاد شود اندرون غمگینم	Cegune šād šavad andarun-e qamgin-am
به اختیار که از اختیار بیرون است	Be extiyār ke az extiyār birun-ast
ز بیخودی طلب یار می کند حافظ	Ze bixodi talab-e yār mikonad Hāfez
چو مفلسی که طلبکار گنج قارون است	Co mofles-i ke talabkār-e Ganj-e Qārun-ast
مردم: مردمک چشم (مجاز).	Mardom: mardomak-e cešm (majāz).
لعل: سنگ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
میگون: به رنگِ می.	Meygun: be rang-e mey.
کو: کوی.	Ku: kuy.
طلعت: رؤیت، روی، طلوع.	Tal'at: ro'yat, ruy, tolu'.
همایون: خجسته.	Homāyun: xojaste.
شکنج: پیچوتاب، پیچوخم زلف.	Šekanj: picotāb, picoxam-e zolf.
طره: دسته‌ی موی تابیده در کنار پیشانی.	Torre: daste-ye mu-ye tābide dar kenār-e pišāni.
مقام: اقامتگاه، اقامت.	Moqām: eqāmatgāh, eqāmat.
دور باده: گردشِ جامِ باده.	Dowr-e bāde: gardeš-e jā-m-e bāde.
جور: ستم.	Jowr: setam.
رود: فرزند.	Rud: farzand.

غزل ۵۵ Qazal-e 55

خم زلف تو دام کفر و دین است	Xam-e zolf-e to dām-e kofr-o din-ast
ز کارستان او یک شمه این است	Ze kārestān-e u yek šemme in-ast
جمالت معجز حسن است لیکن	Jamāl-at mo'jez-e hosn-ast liken
حدیث غمزات سحر مبین است	Hadis-e qamze-at sehr-e mobin-ast
ز چشم شوخ تو جان کی توان برد	Ze cešm-e šux-e to jān key tavān bord
که دایم با کمان اندر کمین است	Ke dāyem bā kamān andar kamin-ast
بر آن چشم سیه صد آفرین باد	Bar ān cešm-e siyah sad āfarin bād
که در عاشق کشی سحرآفرین است	Ke dar āšeškoši sehrāfarin-ast
عجب علم هیئت عشق	Ajab elm-i-st elm-e hey'at-e ešq
که چرخ هشتمش هفتم زمین است	Ke carx-e haštom-aš haftom zamin-ast
تو پنداری که بدگو رفت و جان برد	To pendāri ke badgu raft-o jān bord
حسابش با کرام الکاتبین است	Hesāb-aš bā kerāmolkātebin-ast
مشو حافظ ز کید زلفش ایمن	Mašow Hāfez ze keyd-e zolf-aš imen
که دل برد و کنون در بند دین است	Ke del bord-o konun dar band-e din-ast
شمه: مقدار کمی از چیزی.	Šemme: meqdār-e kam-i az ciz-i.
معجز: معجزه.	Mo'jez: mo'jeze.
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
غمزه: اشاره با چشم و ابرو.	Qamze: ešāre bā cešm-o abru.
مبین: آشکار، روشن.	Mobin: āškār, rowšan.
چرخ: آسمان، گردون.	Carx: āsmān, gardun.
کرام الکاتبین: فرشتگانی که کارهای خوب و بد انسان را ثبت می‌کنند.	Kerāmolkātebin: fereštegān-i ke kārḥā-ye xub-o bad-e ensān rā sabbt mikanand.
کید: فریب.	Keyd: farib.

غزل ۵۶ Qazal-e 56

دل سراپرده محبت اوست	Del sarāparde-ye mohabbat-e u-st
دیده آینه دار طلعت اوست	Dide āyinedār-e tal'at u-st
من که سر درنیاورم به دو کون	Man ke sar dar nayāvaram be do kown
گردنم زیر بار منت اوست	Gardan-am zir-e bār-e mennat-e u-st
تو و طوبی و ما و قامت یار	To-vo Tubā-vo mā-vo qāmat-e yār
فکر هر کس به قدر همت اوست	Fekr-e harkas be qadr-e hemmat-e u-st
گر من آلوده دامنم چه عجب	Gar man āludedāman-am ce ajab
همه عالم گواه عصمت اوست	Hame ālam govāh-e esmat-e u-st
من که باشم در آن حرم که صبا	Man ke bāšam dar ān haram ke sabā
پرده دار حریم حرمت اوست	Pardedār-e harim-e hormat-e u-st
بی خیالش مباد منظر چشم	Bi xiyāl-aš mabād manzar-e cešm
زان که این گوشه جای خلوت اوست	Z-ān ke in guše jā-ye xalvat-e u-st
هر گل نو که شد چمن آرای	Har gol-e now ke šod camanārāy
ز اثر رنگ و بوی صحبت اوست	Z-asar-e rangobu-ye sohbat-e u-st
دور مجنون گذشت و نوبت ماست	Dowr-e Majnun gozašt-o nowbat-e mā-st
هر کسی پنج روز نوبت اوست	Har kas-i panj ruz nowbat-e u-st
ملکت عاشقی و گنج طرب	Molkat-e āšeqi-yo ganj-e tarab
هر چه دارم ز یمن همت اوست	Harce dāram ze yomn-e hemmat-e u-st
من و دل گر فدا شدیم چه باک	Man-o del gar fadā šodim, ce bāk
غرض اندر میان سلامت اوست	Qaraz andar miyān salāmat-e u-st
فقر ظاهر مبین که حافظ را	Faqr-e zāher mabin ke Hāfez rā
سینه گنجینه محبت اوست	Sine ganjine-ye mohebbat-e u-st
طلعت: رؤیت، روی، طلوع.	Tal'at: ro'yat, ruy, tolu'.
کون: جهان.	Kown: jahān.
طوبی: درختی در بهشت.	Tubā: Deraxt-i dar behešt.
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).
ملکت: پادشاهی.	Molkat: pādšāhi.
طرب: شادمانی.	Tarab: šādmāni.

غزل ۵۷ Qazal-e 57

آن سیه چرده که شیرینی عالم با اوست	Ān siyahcorde ke širini-ye ālam bā u-st
چشم میگون لب خندان دل خرم با اوست	Cešm-e meygūn, lab-e xandān, del-e xorram bā u-st
گر چه شیرین دهنان پادشاهانند ولی	Garce širin dahanān pādšahān-and vali
او سلیمان زمان است که خاتم با اوست	U Soleymān-e zamān-ast ke xātam bā u-st
روی خوب است و کمال هنر و دامن پاک	Ru-ye xub-ast-o kamāl-e honar-o dāman-e pāk
لجرم همت پاکان دو عالم با اوست	Lājaram hemmat-e pākān-e do ālam bā u-st
خال مشکین که بدان عارض گندمگون است	Xāl-e meškin ke bed-ān ārez-e gandomgun-ast
سر آن دانه که شد رهزن آدم با اوست	Serr-e ān dāne ke šod rahzan-e ādam, bā u-st
دلبرم عزم سفر کرد خدا را یاران	Delbar-am azm-e safar kard, Xodā rā, yārān
چه کنم با دل مجروح که مرهم با اوست	Ce konam bā del-e majruh ke marham bā u-st
با که این نکته توان گفت که آن سنگین دل	Bā ke in نکته tavān goft ke ān sangindel
کشت ما را و دم عیسی مریم با اوست	Košt mā rā-vo dam-e Isi-ye Maryam bā u-st
حافظ از معتقدان است گرامی دارش	Hāfez az mo'taqedān-ast, gerāmi dār-aš
زان که بخشایش بس روح مکرم با اوست	Z-ān ke baxšāyeš-e bas, ruh-e mokarram bā u-st
میگون: به رنگِ می.	Meygun: be rang-e mey.
خاتم: انگشتی، نگین انگشتی، مهر.	Xātam: angoštari, negin-e angoštari, mohr.
عارض: رخسار.	Ārez: roxsār.
عیسی: عیسی.	Isi: Isā.
مکرم: گرامی.	Mokarram: gerāmi.

غزل ۵۸ Qazal-e 58

سر ارادت ما و آستان حضرت دوست	Sar-e erādat-e mā-vo āstān-e hazrat-e dust
که هر چه بر سر ما می‌رود ارادت اوست	Ke harce bar sar-e mā miravad erādat-e u-st
نظیر دوست ندیدم اگر چه از مه و مهر	Nazir-e dust nadidam agarce az mah-o mehr
نهادم آینه‌ها در مقابل رخ دوست	Nehādam āyenehā dar moqābel-e rox-e dust
صبا ز حال دل تنگ ما چه شرح دهد	Sabā ze hāl-e del-e tang-e mā ce šarh dehad
که چون شکنج ورق‌های غنچه تو بر توست	Ke cun šekanj-e varaqhā-ye qonce tubartu-st
نه من سبوکش این دیر رندسوزم و بس	Na man sabukeš-e in deyr-e rendzus-am-o bas
بسا سرا که در این کارخانه سنگ و سبوست	Bas-ā sarā ke dar in kārkhāne sang-o sabu-st
مگر تو شانه زدی زلف عنبرافشان را	Magar to šāne zadi zolf-e anbarafšān rā
که باد غالیه سا گشت و خاک عنبریوست	Ke bād qāliyesā gašt-o xāk anbarbu-st
نثار روی تو هر برگ گل که در چمن است	Nesār-e ru-ye to har barg-e gol ke dar caman-ast
فدای قد تو هر سروبن که بر لب جوست	Fadā-ye qadd-e to har sarvbon ke bar lab-e ju-st
زبان ناطقه در وصف شوق نالان است	Zabān-e nāteqe dar vasf-e šowq nālān-ast
چه جای کلک بریده زبان بیهده گوشت	Ce jā-ye kelk-e boridezabān-e bihudegu-st
رخ تو در دلم آمد مراد خواهم یافت	Rox-e to dar del-am āmad, morād xāham yāft
چرا که حال نکو در قفای فال نکوست	Cerāke hāl-e neku dar qafā-ye fāl-e neku-st
نه این زمان دل حافظ در آتش هوس است	Na in zamān del-e Hāfez dar ātaš-e havas-ast
که داغدار ازل همچو لاله خودروست	Ke dāqdār-e azal hamco lāle-ye xodru-st
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āše-q-o ma'šūq (majāz).
شکنج: پیچ‌وتاب، پیچ‌وخم زلف.	Šekanj: picotāb, picoxam-e zolf.
سبو: کوزه سفالی، ظرف شراب.	Sabu: kuze-ye sofāli, zarf-e šarāb.
سبوکش: شراب‌خوار (مجاز).	Sabukeš: šarābxār (majāz).
دیر: صومعه، عبادتگاه زردشتیان، خانقاه، مجلس عرفا و اولیا.	Deyr: sowmee, ebadatgah-e zardoštīyān, xānqāh, majles-e orafā-vo owliyā.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
غالیه‌سا: خوشبو (مجاز).	Qāliyesā: xošbu (majāz).
سروبن: درخت سرو.	Sarvbon: deraxt-e sarv.
کلک: قلم، نی، قلم‌نی، تیر.	Kelk: qalam, ney, qalamney, tir.
قفا: پی، دنبال.	Qafā: pey, donbāl.
ازل: همیشگی، دیرینگی، زمان بی‌ابتدا.	Azal: hamišegi, dirinegi, zamān-e biebtedā.

غزل ۵۹ Qazal-e 59

دارم امید عاطفتی از جانب دوست	Dāram omid-e ātefat-i az jāneb-e dust
کردم جنایتی و امیدم به عفو اوست	Kardam jenāyat-i-yo omid-am be afv-e u-st
دانم که بگذرد ز سر جرم من که او	Dānam ke bogzarad ze sar-e jorm-e man ke u
گر چه پیروش است ولیکن فرشته خوست	Garce parivaš-ast valikan fereštexu-st
چندان گریستم که هر کس که برگذشت	Candān geristam ke harkas ke bar gozašt
در اشک ما چو دید روان گفت کاین چه جوست	Dar ašk-e mā co did ravān, goft k-in ce ju-st?
هیچ است آن دهان و نبینم از او نشان	Hic-ast ān dahān-o nabinam az u nešān
موی است آن میان و ندانم که آن چه پوست	Muy-ast ān miyān-o nadānam ke ān ce mu-st
دارم عجب ز نقش خیالش که چون نرفت	Dāram ajab ze naqš-e xiyāl-aš ke cun naraft
از دیده‌ام که دم به دمش کار شست و شوست	Az dide-am ke dambadam-aš kār šostošu-st
بی گفت و گوی زلف تو دل را همی‌کشد	Bi goftoguy zolf-e to del rā hamikešad
با زلف دلکش تو که را روی گفت و گوست	Bā zolf-e delkaš-e to ke rā ru-ye goftogu-st?
عمریست تا ز زلف تو بویی شنیده‌ام	Omr-i-st tā ze zolf-e to bu-yi šenide-am
زان بوی در مشام دل من هنوز بوست	Z-ān buy dar mašām-e del-e man hanuz bu-st
حافظ بد است حال پریشان تو ولی	Hāfez bad-ast hāl-e parišān-e to vali
بر بوی زلف یار پریشانیست نکوست	Bar bu-ye zolf-e yār parišāni-yat neku-st
عاطفت: mehrbāni.	Ātefat: mehrbāni.
پیروش: پری‌وار، پری‌روی، پری‌پیکر.	Parivaš: parivār, pariruy, paripeykar.
مشام: بینی.	Mašām: bini.

غزل ۶۰ Qazal-e 60

آن پیک نامور که رسید از دیار دوست	Ān peyk-e nāmvar ke resid az diyār-e dust
آورد حرز جان ز خط مشکبار دوست	Āvard herz-e jān ze xat-e moškbār-e dust
خوش می‌دهد نشان جلال و جمال یار	Xoš midehad nešān-e jalāl-o jamāl-e yār
خوش می‌کند حکایت عز و وقار دوست	Xoš mikonad hekāyat-e ezz-o vaqār-e dust
دل دادمش به مژده و خجالت همی‌برم	Del dādam-aš be možde-vo xejlat hamibaram
زین نقد قلب خویش که کردم نثار دوست	Zin naqd-e qalb-e xiš ke kardam nesār-e dust
شکر خدا که از مدد بخت کارساز	Šokr-e Xodā ke az madad-e baxt-e karsāz
بر حسب آرزوست همه کار و بار دوست	Bar hasb-e ārezu-st hame kārobār-e dust
سیر سپهر و دور قمر را چه اختیار	Seyr-e sepehr-o dowr-e qamar rā ce extiyār
در گردشند بر حسب اختیار دوست	Dar gardeš-and bar hasab-e extiyār-e dust
گر باد فتنه هر دو جهان را به هم زند	Gar bād-e fetne hardo jahān rā be ham zanad
ما و چراغ چشم و ره انتظار دوست	Mā-vo cerāq-e cešm-o rah-e entezār-e dust
کحل الجواهری به من آر ای نسیم صبح	Kohloljavāher-i be man ār, ey nasim-e sobh
زان خاک نیکبخت که شد رهگذار دوست	Z-ān xāk-e nikbaxt ke šod rahgozār-e dust
ماییم و آستانه عشق و سر نیاز	Mā-yim-o āstāne-ye ešq-o sar-e niyāz
تا خواب خوش که را برد اندر کنار دوست	Tā xāb-e xoš ke rā barad andar kenār-e dust
دشمن به قصد حافظ اگر دم زند چه باک	Došman be qasd-e Hāfez agar dam zanad, ce bāk
منت خدای را که نیم شرمسار دوست	Mennat Xodāy rā ke ni-yam šarmsār-e dust
حرز: پناهگاه.	Herz: panāhgāh.
عز: ارجمندی.	Ez(z): arjmandi.
نقد قلب: سکه‌ی ناتمام‌عیار، سکه‌ی ناخالص.	Naqd-e qalb: sekke-ye nātamāmayār, sekke-ye nāxāles.
بر حسب: مطابق.	Bar has(a)b-e: motābeq-e.
کحل الجواهر: سرمه‌ی آمیخته با مروارید ساییده‌شده.	Kohloljavāher: sorme-ye āmixte bā morvārid-e sāyidešode.
نیم: نیستم.	Ni-yam: nistam.

غزل ۶۱ Qazal-e 61

صبا اگر گذری افتدت به کشور دوست	Sabā, agar gozar-i oftad-at be kešvar-e dust
بیار نفعهای از گیسوی معنبر دوست	Biyār nafhe-i az gisu-ye moanbar-e dust
به جان او که به شکرانه جان برافشانم	Be jān-e u ke be šokrāne jān bar afšānam
اگر به سوی من آری پیامی از بر دوست	Agar be su-ye man āri payām-i az bar-e dust
و گر چنان که در آن حضرتت نباشد بار	Va gar conānke dar ān hazrat-at nabāšad bār
برای دیده بیاور غباری از در دوست	Barā-ye dide biyāvar qobār-i az dar-e dust
من گدا و تمنای وصل او هیهات	Man-e gedā-vo tamannā-ye vasl-e u, heyhāt
مگر به خواب ببینم خیال منظر دوست	Magar be xāb bebinam xiyāl-e manzar-e dust
دل صنوبریم همچو بید لرزان است	Del-e senowbari-yam hamco bid larzān-ast
ز حسرت قد و باللی چون صنوبر دوست	Ze hasrat-e qadobālā-ye cun senowbar-e dust
اگر چه دوست به چیزی نمی‌خرد ما را	Agarce dust be ciz-i nemixarad mā rā
به عالمی نفروشیم مویی از سر دوست	Be ālam-i naforušim mu-yi az sar-e dust
چه باشد ار شود از بند غم دلش آزاد	Ce bāšad ar šavad az band-e qam del-aš āzād
چو هست حافظ مسکین غلام و چاکر دوست	Co hast Hāfez-e meskin qolām-o cāker-e dust
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).
نفعه: بوی خوش.	Nafhe: Bu-ye xoš.
معنبر: خوشبوی شده با عنبر.	Moanbar: xošbuyšode bā anbar.
شکرانه: سپاسداری.	Šokrāne: sepāsdāri.
هیاهات: افسوس، دریغ، محال است.	Heyhāt: afsus, dariq-ā, mahāl-ast.

غزل ۶۲ Qazal-e 62

مرحبا ای بیک مشتاقان بده پیغام دوست	Marhabā, ey peyk-e moštāqān, bedeh peyqām-e dust
تا کنم جان از سر رغبت فدای نام دوست	Tā konam jān az sar-e reqbat fadā-ye nām-e dust
واله و شیداست دایم همچو بلبل در قفس	Vāle-vo šeydā-st dāyem hamco bolbol dar qafas
طوطی طبعم ز عشق شکر و بادام دوست	Tuti-ye tab'-am ze ešq-e šekar-o bādām-e dust
زلف او دام است و خالش دانه آن دام و من	Zolf-e u dām-ast-o xāl-aš dāne-ye ān dām-o man
بر امید دانه‌ای افتاده‌ام در دام دوست	Bar omid-e dāne-i oftāde-am dar dām-e dust
سر ز مستی برنگیرد تا به صبح روز حشر	Sar ze masti bar nagirad tā be sobh-e Ruz-e Hašr
هر که چون من در ازل یک جرعه خورد از جام دوست	Harke con man dar azal yek jor'e xord az jān-e dust
بس نگویم شمه‌ای از شرح شوق خود از آنک	Bas naguyam šemme-i az šarh-e šowq-e xod az ān-k
دردسر باشد نمودن بیش از این ابرام دوست	Dardesar bāšad nemudan biš az in ebrām-e dust
گر دهد دستم کشم در دیده همچون توتیا	Gar dehad dast-am, kešam dar dide hamcon tutiyā
خاک راهی کان مشرف گردد از اقدام دوست	Xāk-e rāh-i k-ān mošarraf gardad az eqdām-e dust
میل من سوی وصال و قصد او سوی فراق	Meyl-e man su-ye vesāl-o qasd-e u su-ye farāq
ترک کام خود گرفتم تا برآید کام دوست	Tark-e kām-e xod gereftam tā bar āyad kām-e dust
حافظ اندر درد او می‌سوز و بی‌درمان بساز	Hāfez, andar dard-e u misuz-o bidarmān besāz
زان که درمانی ندارد درد بی‌آرام دوست	Z-ān ke darmān-i nadārad dard-e biārām-e dust
واله: شیفته.	Vāle: šifte.
روز حشر: روز قیامت.	Ruz-e Hašr: Ruz-e Qiyāmat.
ازل: همیشگی، دیرینگی، زمان بی‌ابتدا.	Azal: hamišegi, dirinegi, zamān-e biebtedā.
شمه: مقدار کمی از چیزی.	Šemme: meqdār-e kam-i az ciz-i.
ابرام: پافشاری کردن، به ستوه آوردن.	Ebrām: pāfešāri kardan, be sotuh āvardan.
توتیا: سرمه.	Tutiyā: Sorme.
اقدام: گام‌برداری.	Eqdām: gāmbardāri.
وصال: رسیدن به محبوب و هم‌آغوشی با وی.	Vesāl: residan be mahbub-o hamāquši bā vey.
فراق: دوری، جدایی.	Farāq: duri, jodāyi.

غزل ۶۳ Qazal-e 63

روی تو کس ندید و هزارت رقیب هست
 Ru-ye to kas nadid-o hezār-at raqib hast
 در غنچه‌ای هنوز و صدت عندلیب هست
 Dar qonce-i hanuz-o sad-at andalib hast
 گر آمدم به کوی تو چندان غریب نیست
 Gar āmadam be ku-ye to, candān qarib nist
 چون من در آن دیار هزاران غریب هست
 Con man dar ān diyār hazārān qarib hast
 در عشق خانقاه و خرابات فرق نیست
 Dar ešq xānqāh-o xarābāt farq nist
 هر جا که هست پرتو روی حبیب هست
 Harjā ke hast, partov-e ru-ye habib hast
 آن جا که کار صومعه را جلوه می‌دهند
 Ānjā ke kār-e sowmee rā jelve midehand
 ناقوس دیر راهب و نام صلیب هست
 Nāqus-e deyr-e rāheb-o nām-e salib hast
 عاشق که شد که یار به حالش نظر نکرد
 Āšeq ke šod ke yār be hāl-aš nazar nakard?
 ای خواجه درد نیست وگرنه طبیب هست
 Ey xāje, dard nist vagarna tabib hast
 فریاد حافظ این همه آخر به هرزه نیست
 Faryād-e Hāfez inhome āxer be harze nist
 هم قصه‌ای غریب و حدیثی عجیب هست
 Ham qesse-i qarib-o hadis-i ajib hast

عندلیب: بلبل.

خرابات: می‌کده.

حبیب: یار، دوست.

دیر: صومعه، عبادتگاه زردشتیان، خانقاه، مجلس عرفا و اولیا.

Andalib: bolbol.

Xarābāt: meykade.

Habib: yār, dust.

Deyr: sowmee, ebadatgah-e zardoštiyān, xānqāh, majles-e orafā-vo owliyā.

غزل ۶۴ Qazal-e 64

اگر چه عرض هنر پیش یار بی ادبیست	Agarce arz-e honar piš-e yār biadabi-st
زبان خموش ولیکن دهان پر از عربیست	Zabān xamuš valikan dahān par az arabi-st
پری نهفته رخ و دیو در کرشمه حسن	Pari nahofte rox-o div dar kerešme-ye hosn
بسوخت دیده ز حیرت که این چه بوالعجیبت	Besuxt dide ze heyrat ke in ce bol'ajab-i-st
در این چمن گل بی خار کس نچید آری	Dar in caman gol-e bixār kas nacid, āri
چراغ مصطفوی با شرار بولهیبت	Cerāq-e mostafavi bā šarār-e bulahabi-st
سبب مپرس که چرخ از چه سفله پرور شد	Sabab mapors ke carx az ce sefleparvar šod
که کام بخشی او را بهانه بی سبیبست	Ke kāmbaxši-ye u rā bahāne bisababi-st
به نیم جو نخرم طاق خانقاه و رباط	Be nim jow naxaram tāq-e xānqāh-o robāt
مرا که مصطبه ایوان و پای خم طنیبست	Ma-rā ke mastabe eyvān-o pā-ye xom tanabi-st
جمال دختر رز نور چشم ماست مگر	Jamāl-e doxtar-e raz nur-e cešm mā-st magar
که در نقاب زجاجی و پرده عنیبست	Ke dar neqāb-e zojāji-yo parde-ye enabi-st
هزار عقل و ادب داشتم من ای خواجه	Hazār aql-o adab dāštam man, ey xāje
کنون که مست خرابم صلاح بی ادبیست	Konun ke mast-e xarāb-am, salāh biadabi-st
بیار می که چو حافظ هزارم استظهار	Biyār mey ke co Hāfez hezār-am estezhār
به گریه سحری و نیاز نیم شبیبست	Be gerye-ye sahari-yo niyāz-e nimšabi-st
شرار: جرقه‌ی آتش.	Šarār: jaraqqe-ye ātaš.
سفله‌پرور: آن‌که فرومایگان را بپروراند.	Sofleparvar: ānke forumāyegān rā beparvarānd.
رباط: کاروان‌سرا.	Ro[e]bāt: kārvānsarā.
مصطبه: سکو، تخت.	Me[a]stabe: sakku, taxt.
خم: ظرف سفالین برای آب یا شراب.	Xom: zarf-e sofālin barā-ye āb yā šarāb.
طنبی: تالار.	Ta[e]nabi: tālār.
دختر رز: شراب انگوری (مجاز).	Doxtar-e raz: šarāb-e anguri (majāz).
زجاجی: بلوری.	Zojāji: boluri.
عناب: انگور.	Enab: angur.
استظهار: یاری خواستن، پشت‌گرمی.	Estezhār: yāri xāstan, poštgarimi.

غزل ۶۵ Qazal-e 65

خوشتتر ز عیش و صحبت و باغ و بهار چیست	Xoštar ze eyš-o sohbat-o bāq-o bahār ci-st
ساقی کجاست گو سبب انتظار چیست	Sāqi kaj-ast, gu, sabab-e entezār ci-st
هر وقت خوش که دست دهد مغنم شمار	Har vaqt-e xoš ke dast dehad, moqtanam šomār
کس را وقوف نیست که انجام کار چیست	Kas rā voquf nist ke anjām-e kār ci-st
پیوند عمر بسته به مویست هوش دار	Peyvand-e omr baste be mu-yi-st, huš dār
غمخوار خویش باش غم روزگار چیست	Qamxār-e xiš bāš, qam-e ruzegār ci-st
معنی آب زندگی و روضه ارم	Ma'ni-ye āb-e zendegi-yo rowze-ye Eram
جز طرف جویبار و می خوشگوار چیست	Joz taraf-e juybār-o mey-e xošgovār ci-st
مستور و مست هر دو چو از یک قبیله‌اند	Mastur-o mast hardo co az yek qabile-and
ما دل به عشوه که دهیم اختیار چیست	Mā del be ešve-ye ke dehim, extiyār ci-st
راز درون پرده چه داند فلک خموش	Rāz-e darun-e parde ce dānad falak, xamuš
ای مدعی نزاع تو با پرده دار چیست	Ey moddai nezā-e to bā pardedār ci-st
سهو و خطای بنده گرش اعتبار نیست	Sahv-o xatā-ye bande gar-aš e'tebār nist
معنی عفو و رحمت آمرزگار چیست	Ma'ni-ye afv-o rahmat-e āmorzegār ci-st
زاهد شراب کوثر و حافظ پیاله خواست	Zāhed šarāb-e Kowsar-o Hāfez piyāle xāst
تا در میانه خواسته کردگار چیست	Tā dar miyāne xāste-ye kerdegār ci-st
مغتنم: غنیمت‌شمرده.	Moqtanam: qanimatšemorde.
وقوف: آگاهی.	Voquf: āgāhi.
روضه: باغ، بوستان، گلزار.	Rowze: bāq, bustān, golzār.
ارم: باغی به منزله‌ی بهشتِ زمینی (مجاز).	Eram: bāq-i be manzale-ye behešt-e zamini (majāz).
طرف: گوشه‌وکنار.	Tarf: guševokenār.
مستور: پوشیده، پاکدامن.	Mastur: pušide, pākdāman.
سهو: اشتباه غیر عمدی، غفلت، فراموشی.	Sahv: eštebāh-e qeyreamdi, qeflat, farāmuši.
زاهد: پارسا، پرهیزکار.	Zāhed: pārsā, parhizkār.
کوثر: رودی در بهشت.	Kowsar: rud-i dar behešt.

غزل ۶۶ Qazal-e 66

بنال بلبل اگر با منت سر یاریست	Benāl bolbol agar bā man-at sar-e yāri-st
که ما دو عاشق زاریم و کار ما زاریست	Ke mā do āšeq-e zārim-o kār-e mā zāri-st
در آن زمین که نسیمی وزد ز طره دوست	Dar ān zamin ke nasim-i vazad ze torre-ye dust
چه جای دم زدن نافه‌های تاتاریست	Ce jā-ye dam zadan-e nāfehā-ye tātāri-st
بیار باده که رنگین کنیم جامه زرق	Biyār bāde ke rangin konim jāme-ye zarq
که مست جام غروریم و نام هشیاراست	Ke mast-e jā-m-e qorur-im-o nām hošyāri-st
خیال زلف تو پختن نه کار هر خامیست	Xiyāl-e zolf-e to poxtan na kār-e har xām-i-st
که زیر سلسله رفتن طریق عیاریست	Ke zir-e selsele raftan tariq-e ayyāri-st
لطیفه‌ایست نهانی که عشق از او خیزد	Latife-i-st nahāni ke ešq az u xizad
که نام آن نه لب لعل و خط زنگاریست	Ke nām-e ān na lab-e la'l-o xatt-e zangāri-st
جمال شخص نه چشم است و زلف و عارض و خال	Jamāl-e šaxs na cešm-ast-o zolf-o ārez-o xāl
هزار نکته در این کار و بار دلداراست	Hezār nokte dar in kārobār-e deldāri-st
قلندران حقیقت به نیم جو نخزند	Qalandarān-e haqiqat be nim jow naxarand
قبای اطلس آن کس که از هنر عاریست	Qabā-ye atlas-e ānkas ke az honar āri-st
بر آستان تو مشکل توان رسید آری	Bar āstān-e to moškel tavān resid, āri
عروج بر فلک سروری به دشواریست	Oruj bar falak-e sarvari be došvāri-st
سحر کرشمه چشمت به خواب می‌دیدم	Sahar kerešme-ye cešm-at be xāb mididam
زهی مراتب خوابی که به ز بیداریست	Zeh-i marāteb-e xāb-i ke beh ze bidāri-st
دلش به ناله میازار و ختم کن حافظ	Del-aš be nāle mayāzār-o xatm kon, Hāfez
که رستگاری جاوید در کم آزاریست	Ke rastgāri-ye jāvid dar kamāzāri-st
طره: دسته‌ی موی تابیده در کنار پیشانی.	Torre: daste-ye mu-ye tābide dar kenār-e pišāni.
نافه: ناف‌مانند، کیسه‌ای که زیر شکم آهوی تاتار قرار دارد و مشک از آن خارج می‌شود، مشک (مجاز).	Nāfe: nāfmānand, kise-i ke zir-e šekam-e āhu-ye Tātār qarār dārad-o mošk az ān xārej mišavad, mošk (majāz).
زرق: ریاکاری.	Zarq: riyākāri.
سلسله: زنجیر.	Selsele: zanjir.
طریق: راه، روش.	Tariq: rāh, raveš.
عیار: زرنگ، زیرک.	Ayyār: zerang, zirak.
لعل: سنگ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
زنگاری: سبزرنگ.	Zangāri: sabzrang.
عارض: رخسار.	Ārez: roxsār.
قلندر: بی‌قید، درویش.	Qalandar: biqeyd, darviš.
عروج: به بلندی برآمدن.	Oruj: Be bolandi bar āmadan.
زهی: خوشا، آفرین.	Zeh-i: xoš-ā, āfarin.

غزل ۶۷ Qazal-e 67

یا رب این شمع دل افروز ز کاشانه کیست	Yā Rab, in šam'-e delafruz ze kāšāne-ye ki-st
جان ما سوخت بپرسید که جانانه کیست	Jān-e mā suxt, beporsid ke jānāne ki-st
حالیا خانه برانداز دل و دین من است	Hāli-yā xānebarandāz-e del-o din-e man-ast
تا در آغوش که می‌خسبد و همخانه کیست	Tā dar āquš-e ke mixosbad-o hamxāne-ye ki-st
باده لعل لبش کز لب من دور مباد	Bāde-ye la'l-e lab-aš k-az lab-e man dur mabād
راح روح که و پیمان ده پیمانه کیست	Rāh-e ruh-e ke-vo peymāndeh-e peymāne-ye ki-st
دولت صحبت آن شمع سعادت پرتو	Dowlat-e sohbat-e ān šam'-e saādatpartow
بازپرسید خدا را که به پروانه کیست	Bāz porsid, Xodā rā, ke be parvāne-ye ki-st
می‌دهد هر کسش افسونی و معلوم نشد	Midehad harkas-aš afsun-i-yo ma'lum našod
که دل نازک او مایل افسانه کیست	Ke del-e nāzok-e u māyel-e afsāne-ye ki-st
یا رب آن شاهوش ماه رخ زهره جبین	Yā Rab, ān šāhvaš-e mährox-e zohrejabin
در یکتای که و گوهر یک دانه کیست	Dorr-e yektā-ye ke-vo gowhar-e yekdāne-ye ki-st
گفتم آه از دل دیوانه حافظ بی تو	Goftam āh az del-e divāne-ye Hāfez bi to
زیر لب خنده زنان گفت که دیوانه کیست	Zir-e lab xandezanān goft ke divāne-ye ki-st
جانانه: معشوق، محبوب.	Jānāne: ma'šūq, mahbub.
حالیا: اکنون.	Hāli-yā: aknun.
لعل: سنگ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
باده: شراب، می.	Bāde: šarāb, mey.
در: مروارید.	Dor(r): morvārid.

غزل ۶۸ Qazal-e 68

ماهم این هفته برون رفت و به چشمم سالیست	Māh-am in hafte borun raft-o be cešm-am sāl-i-st
حال هجران تو چه دانی که چه مشکل حالیت	Hāl-e hejrān to ce dāni ke ce moškel hāl-i-st
مردم دیده ز لطف رخ او در رخ او	Mardom-e dide ze lotf-e rox-e u dar rox-e u
عکس خود دید گمان برد که مشکین خالیست	Aks-e xod did, gomān bord ke meškinxāl-i-st
می‌چکد شیر هنوز از لب همچون شکرش	Micekad šir hanuz az lab-e hamcon šekar-aš
گر چه در شیوه گری هر مژهاش قتالیست	Garce dar šivegari har može-aš qattāl-i-st
ای که انگشت نمایی به کرم در همه شهر	Ey ke angošnamā-yi be karam dar hame šahr
وه که در کار غریبان عجت اهمالیست	Vah ke dar kār-e qaribān ajab-at ehmāl-i-st
بعد از اینم نبود شائبه در جوهر فرد	Ba'd az in-am nabovad šāebe dar jowharfard
که دهان تو در این نکته خوش استدلالیست	Ke dahān-e to dar in نکته xoš estedlāl-i-st
مژده دادند که بر ما گذری خواهی کرد	Možde dādand ke bar mā gozar-i xāhi kard
نیت خیر مگردان که مبارک فالیست	Niyyat-e xeyr magardān ke mobārak fāl-i-st
کوه اندوه فراق به چه حالت بکشد	Kuh anduh-e farāq-at be ce hālat bekešad
حافظ خسته که از ناله تنش چون نالیست	Hāfez-e xaste ke az nāle tan-aš con nāl-i-st
هجران: دوری، جدایی.	Hejrān: duri, jodāyi.
مردم: مردمک چشم (مجاز).	Mardom: mardomak-e cešm (majāz).
شیوه‌گری: ناز، کرشمه، دلبری.	Šivegari: nāz, kerešme, delbari.
اهمال: سستی، تنبلی، سهل‌انگاری.	Ehmāl: sosti, tanbali, sahlengāri.
شائبه: تردید، گمان.	Šāebe: tardid, gomān.
جوهر فرد: اتم، کوچکترین بخش هر جسم که دیگر قابل تجزیه نباشد.	Jowharfard: atom, kucaktarin baxš-e har jesm ke digar qābeletajziye nabāšad.
فراق: دوری، جدایی.	Farāq: duri, jodāyi.
نال: نی باریک.	Nāl: ney-e bārik.

غزل ۶۹ Qazal-e 69

کس نیست که افتاده آن زلف دوتا نیست
 در رهگذر کیست که دامی ز بلا نیست
 چون چشم تو دل می‌برد از گوشه نشینان
 همراه تو بودن گنه از جانب ما نیست
 روی تو مگر آینه لطف الهیست
 حقا که چنین است و در این روی و ریا نیست
 نرگس طلبد شیوه چشم تو زهی چشم
 مسکین خبرش از سر و در دیده حیا نیست
 از بهر خدا زلف می‌پیرای که ما را
 شب نیست که صد عربده با باد صبا نیست
 بازآی که بی روی تو ای شمع دل افروز
 در بزم حریفان اثر نور و صفا نیست
 تیمار غریبان اثر ذکر جمیل است
 جانا مگر این قاعده در شهر شما نیست
 دی می‌شد و گفتم صنما عهد به جای آر
 گفتا غلطی خواجه در این عهد وفا نیست
 گر پیر مغان مرشد من شد چه تفاوت
 در هیچ سری نیست که سری ز خدا نیست
 عاشق چه کند گر نکشد بار ملامت
 با هیچ دلور سپر تیر قضا نیست
 در صومعه زاهد و در خلوت صوفی
 جز گوشه ابروی تو محراب دعا نیست
 ای چنگ فروبرده به خون دل حافظ
 فکرت مگر از غیرت قرآن و خدا نیست
دوتا: dolā, xamide.

Narges: cešm-e ma'shuq (majāz).

Ruyoriyā: riyākāri.

Zeh-i: xoš-ā, āfarin.

Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'shuq (majāz).

Timār: parastāri, navāzeš.

Jamil: zibā, niku, šāyeste (majāz).

Di: diruz.

Moq: rowhāni-ye zartošti.

Pir-e moqān: rišsefid-e meykade.

Zāhed: pārsā, parhizkār.

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).

تیمار: پرستاری، نوازش.

جمیل: زیبا، نیکو، شایسته (مجاز).

دی: دیروز.

مغ: روحانی زرتشتی.

پیر مغان: ریش سفید میکند.

زاهد: پارسا، پرهیزکار.

غزل 70 Qazal-e 70

مردم دیده ما جز به رخت ناظر نیست	Mardom-e dide-ye mā joz be rox-at nāzer nist
دل سرگشته ما غیر تو را ذاکر نیست	Del-e sargašte-ye mā qeyr-e to rā zāker nist
اشکم احرام طواف حرمت می‌بندد	Ašk-am ehrām-e tavāf-e haram-at mibandad
گر چه از خون دل ریش دمی طاهر نیست	Garce az xun-e del-e riš dam-i tāher nist
بسته دام و قفس باد چو مرغ وحشی	Baste-ye dām-o qafas bād co morq-e vahši
طایر سدره اگر در طلبت طایر نیست	Tāyer-e sedre agar dar talab-at tāyer nist
عاشق مفلس اگر قلب دلش کرد نثار	Āšeq-e mofles agar qalb del-aš kard nesār
مکنش عیب که بر نقد روان قادر نیست	Makon-aš eyb ke bar naqd-e ravān qāder nist
عاقبت دست بدان سرو بلندش برسد	Āqebat dast bed-ān sarv-e baland-aš berasad
هر که را در طلبت همت او قاصر نیست	Harke rā dar talab-at hemmat-e u qāser nist
از روان بخشی عیسی نزنم دم هرگز	Az ravānbaxši-ye Isā nazanam dam hargez
زان که در روح فزایی چو لبت ماهر نیست	Z-ān ke dar ruh-fzāyi co lab-at māher nist
من که در آتش سودای تو آهی نزنم	Man ke dar ātaš-e soddā-ye to āh-i nazanam
کی توان گفت که بر داغ دلم صابر نیست	Key tavān goft ke bar dāq del-am sāber nist
روز اول که سر زلف تو دیدم گفتم	Ruz-e avval ke sar-e zolf-e to didam, goftam
که پریشانی این سلسله را آخر نیست	Ke parišāni-ye in selsele rā āxer nist
سر پیوند تو تنها نه دل حافظ راست	Sar-e peyvand-e to tanhā na del-e Hāfez rā-st
کیست آن کش سر پیوند تو در خاطر نیست	Ki-st ānk-aš sar-e peyvand-e to dar xāter nist
مردم: مردمک چشم (مجاز).	Mardom: mardomak-e cešm (majāz).
ذاکر: یادآورنده.	Zāker: yādāvarande.
احرام بستن: آهنگ حج کردن.	Ehrām bastan: āhang-e haj kardan.
ریش: زخمی.	Riš: zaxmi.
طاهر: پاک.	Tāher: pāk.
قلب: ناتمام‌عیار، ناخالص.	Qalb: nātamāmāyār, nāxāles.
نقد: پول، سکه.	Naqd: pul, sekke.
روان: رایج.	Ravān: rāyej.
قاصر: کوتاه، کوتاهی‌کننده.	Qāser: kutāh, kutāhikonande.
سودا: خیال‌بافی، عشق، هواوهوس (مجاز).	Soddā: xiyālbāfi, ešq, havāvohavas (majāz).
صابر: شکیبیا، بردبار.	Sāber: šakibā, bordbār.

غزل VI Qazal-e 71

زاهد ظاهرپرست از حال ما آگاه نیست	Zāhed-e zāherparast az hāl-e mā āgāh nist
در حق ما هر چه گوید جای هیچ اکراه نیست	Dar haq-e mā harce guyad, jā-ye hic ekrāh nist
در طریقت هر چه پیش سالک آید خیر اوست	Dar tariqat harce piš-e sālek āyad, xeyr-e u-st
در صراط مستقیم ای دل کسی گمراه نیست	Dar serāt-e mostaqim, ey del, kas-i gomrāh nist
تا چه بازی رخ نماید بیدقی خواهیم راند	Tā ce bāzi rox namāyad, beydaq-i xāhim rānd
عرصه شطرنج رندان را مجال شاه نیست	Arse-ye šatranj-e rendān rā majāl-e šāh nist
چیست این سقف بلند ساده بسپارنقش	Ci-st in saqf-e baland-e sāde-ye besyārnaqš
زین معما هیچ دانا در جهان آگاه نیست	Z-in moammā hic dānā dar jahān āgāh nist
این چه استغناست یا رب وین چه قادر حکمت است	In ce esteqnā-st, yā Rab, v-in ce qāder hekmat-ast
کاین همه زخم نهران هست و مجال آه نیست	K-inhame zaxm-e nahān hast-o majāl-e āh nist
صاحب دیوان ما گویی نمی‌داند حساب	Sāheb-e divān-e mā guyi nemidānad hesāb
کاندر این طغرا نشان حسبه لله نیست	K-andar in toqrā nešān-e <i>hesbatan'ellāh</i> nist
هر که خواهد گو بیا و هر چه خواهد گو بگو	Harke xāhad, gu biyā-vo harce xāhad, gu begu
کبر و ناز و حاجب و دربان بدین درگاه نیست	Kebr-o nāz-o hājeb-o darbān bed-in dargāh nist
بر در میخانه رفتن کار یک رنگان بود	Bar dar-e meyxāne raftan kār-e yekrangān bovad
خودفروشان را به کوی می فروشان راه نیست	Xodforušan rā be ku-ye meyforušan rāh nist
هر چه هست از قامت ناساز بی اندام ماست	Harce hast az qāmat-e nāsāz-e biandām-e mā-st
ور نه تشریف تو بر بالای کس کوتاه نیست	Va-r na tašrif-e to bar bālā-ye kas kutāh nist
بنده پیر خراباتم که لطفش دایم است	Bande-ye pir-e xarābāt-am ke lotf-aš dāyem-ast
ور نه لطف شیخ و زاهد گاه هست و گاه نیست	Va-r na lotf-e šeyx-o zāhed gāh hast-o gāh nist
حافظ ار بر صدر ننشیند ز عالی مشرببست	Hāfez ar bar sadr nanšinad, ze ālimašrabi-st
عاشق دردی کش اندریند مال و جاه نیست	Āšeq-e dordikeš andar band-e māl-o jāh nist
زاهد: پارسا، پرهیزکار.	Zāhed: pārsā, parhizkār.
طریقت: روش، مسلک، پاکیزه کردن باطن.	Tariqat: raveš, maslak, pākize kardan-e bāten.
سالک: رهرو.	Sālek: rahrow.
رخ: رخ در شطرنج.	Rox: rox dar šatranj.
بیدق: پیاده در شطرنج.	Beydaq: piyāde dar šatranj.
رند: زیرک، در باطن پاکتر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pākter-o parhizkārtar az zāher.
استغنا: بی‌نیازی.	Esteqnā: biniyāzi.
طغرا: فرمان، حکم (مجاز).	Toqrā: farmān, hokm (majāz).
حسبه‌الله: خدا کافی است.	Hesbatan'ellāh: Xodā kāfi-st.
کبر: خودبینی، خودنمایی.	Kebr: xodbini, xodnamāyi.
حاجب: دربان پادشاه، پرده‌دار.	Hājeb: darbān-e pādšāh, pardedār.
تشریف: جامه‌ی دوخته که بزرگی به کسی بخشد.	Tašrif: jāme-ye duxte ke bozorg-i be kas-i baxšad.
خرابات: میکده.	Xarābāt: meykade.
دردی‌کش: دردکش، باده‌خوار، شراب‌ساز.	Dordikeš: dordkeš, bādexār, šarābsāz.

غزل ۷۲ Qazal-e 72

راهیست راه عشق که هیچش کناره نیست Rāh-i-st rāh-e ešq ke hic-aš kenāre nist
 آن جا جز آن که جان بسپارند چاره نیست Ānjā joz ān ke jān besepārand, cāre nist
 هر گه که دل به عشق دهی خوش دمی بود Hargah ke del be ešq dehi, xoš dam-i bovad
 در کار خیر حاجت هیچ استخاره نیست Dar kār-e xeyr hājat-e hic estesxāre nist
 ما را ز منع عقل مترسان و می بیار Mā rā ze man'-e aql matarsān-o mey biyār
 کان شهنه در ولایت ما هیچ کاره نیست K-ān šehne dar velāyat-e mā hic kāre nist
 از چشم خود بپرس که ما را که می‌کشد Az cešm-e xod bepors ke mā rā ke mikošad
 جانا گناه طالع و جرم ستاره نیست Jān-ā, gonāh-e tāle-o jorm-e setāre nist
 او را به چشم پاک توان دید چون هلال U rā be cešm-e pāk tavān did con helāl
 هر دیده جای جلوه آن ماه پاره نیست Har dide jā-ye jelve-ye ān māhpāre nist
 فرصت شمر طریقه رندی که این نشان Forsat šemor tariqe-ye rendi ke in nešān
 چون راه گنج بر همه کس آشکاره نیست Cun rāh-e ganj bar hamekas āškāre nist
 نگرفت در تو گریه حافظ به هیچ رو Nagreft dar to gerye-ye Hāfez be hic ru
 حیران آن دلم که کم از سنگ خاره نیست Heyrān-e ān del-am ke kam az sang-e xāre nist
شحنه: پاسبان و نگهبان شهر. **Še[a]hne:** pāsbān-o negahbān-e šahr.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر. **Rend:** zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
خاره: خارا، گرانبیت. **Xāre:** xārā, gerānit.

غزل ۷۳ Qazal-e 73

روشن از پرتو رویت نظری نیست که نیست
 منت خاک درت بر بصری نیست که نیست
 ناظر روی تو صاحب نظرانند آری
 سر گیسوی تو در هیچ سری نیست که نیست
 اشک غماز من ار سرخ برآمد چه عجب
 خجل از کرده خود پرده دری نیست که نیست
 تا به دامن ننشیند ز نسیمش گردی
 سیل خیز از نظرم رهگذری نیست که نیست
 تا دم از شام سر زلف تو هر جا نزنند
 با صبا گفت و شنیدم سحری نیست که نیست
 من از این طالع شوریده برنجم و نی
 بهره مند از سر کویت دگری نیست که نیست
 از حیای لب شیرین تو ای چشمه نوش
 غرق آب و عرق اکنون شگری نیست که نیست
 مصلحت نیست که از پرده برون افتد راز
 و نه در مجلس رندان خبری نیست که نیست
 شیر در بادیه عشق تو روباه شود
 آه از این راه که در وی خطری نیست که نیست
 آب چشمم که بر او منت خاک در توست
 زیر صد منت او خاک دری نیست که نیست
 از وجودم قدری نام و نشان هست که هست
 و نه از ضعف در آن جا اثری نیست که نیست
 غیر از این نکته که حافظ ز تو ناخشنود است
 در سراپای وجودت هنری نیست که نیست
بصر: چشم، بینایی.

غماز: اشاره‌کننده با چشم و ابرو.

پردهدر: کسی که راز دیگری را فاش کند و او را رسوا و بی‌آبرو سازد.

شام: سرشب.

نی: نه.

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).

رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.

Rowšan az partov-e ru-yat nazar-i nist, ke nist

Mennat-e xāk-e dar-at bar basar-i nist, ke nist

Nāzer-e ru-ye to sāhebnazarān-and, āri

Serr-e gisu-ye to dar hic sar-i nist, ke nist

Ašk-e qammāz-e man ar sorx bar āmad, ce ajab?

Xejel az karde-ye xod pardedar-i nist, ke nist

Tā be dāman nanešinad ze nasim-aš gard-i

Seylxiz az nazar-am rahgozar-i nist, ke nist

Tā dam az šām-e sar-e zolf-e to harjā nazanand

Bā sabā goftošēnid-am sahar-i nist, ke nist

Man az in tāle-e šuride beranjam v-ar ni

Bahremānd az sar-e ku-yat degari nist, ke nist

Az hayā-ye lab-e širin to, ey cešme-ye nuš

Qarq-e āb-o araq aknun šekar-i nist, ke nist

Maslehat nist ke az parde borun oftad rāz

V-ar na dar majles-e rendān xabar-i nist, ke nist

Šir dar bādiye-ye ešq-e to rubāh šavad

Āh az in rāh ke dar vey xatar-i nist, ke nist

Āb-e cešm-am ke bar u mennat-e xāk-e dar-e to-st

Zir-e sad mennat-e u xāk-e dar-i nist, ke nist

Az vojūd-am qadar-i nām-o nešān hast, ke hast

V-ar na az za'f dar ānjā asar-i nist, ke nist

Qeyr az in nokte ke Hāfez ze to nāxošnud-ast

Dar sarāpā-ye vojūd-at honar-i nist, ke nist

Basar: cešm, bināyi.

Qammāz: ešārekonande bā cešm-o abru.

Pardedar: Kas-i ke rāz-e digar-i rā fāš konad-o u rā rosvā-vo biāberu sāzad.

Šām: sarešab.

Ni[ey]: na.

Sabā: Bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).

Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.

غزل ۷۴ Qazal-e 74

حاصل کارگه کون و مکان این همه نیست	Hāsel-e kārgah-e kownomakān inhame nist
باده پیش آر که اسباب جهان این همه نیست	Bāde piš ār ke asbāb-e jahān inhame nist
از دل و جان شرف صحبت جانان غرض است	Az del-o jān šaraf-e sohbat-e jānān qaraz-ast
غرض این است وگرنه دل و جان این همه نیست	Qaraz in-ast vagarna del-o jān inhame nist
منت سدره و طوبی ز پی سایه مکش	Mennat-e Sedra-vo Tubā ze pey-e sāye makeš
که چو خوش بنگری ای سرو روان این همه نیست	Ke co xoš bengari, ey sarv-e ravān, inhame nist
دولت آن است که بی خون دل آید به کنار	Dowlat ān-ast ke bi xunedel āyad be kenār
ور نه با سعی و عمل باغ جنان این همه نیست	V-ar na bā sa'y-o amal bāq-e jenān inhame nist
پنج روزی که در این مرحله مهلت داری	Panj ruz-i ke dar in marhale mohlat dāri
خوش بیاسای زمانی که زمان این همه نیست	Xoš biyāsāy zamān-i ke zamān inhame nist
بر لب بحر فنا منتظریم ای ساقی	Bar lab-e bahr-e fanā montazer-im, ey sāqi
فرستی دان که ز لب تا به دهان این همه نیست	Forsat-i dān ke ze lab tā be dahān inhame nist
زاهد ایمن مشو از بازی غیرت زنهار	Zāhed, imen mašow az bāzi-ye qeyrat, zenhār
که ره از صومعه تا دیر مغان این همه نیست	Ke rah az sowmee tā deyr-e moqān inhame nist
دردمندی من سوخته زار و نزار	Dardmandi-ye man-e suخته-ye zāronazār
ظاهرا حاجت تقریر و بیان این همه نیست	Zāheran hājat-e taqrir-o bayān inhame nist
نام حافظ رقم نیک پذیرفت ولی	Nām-e Hāfez raqam-e nik paziroft vali
پیش رندان رقم سود و زیان این همه نیست	Piš-e rendān raqam-e sudoziyān inhame nist
کونومکان: گیتی و آنچه در آن است.	Kownomakān: giti-yo ānce dar ān-ast.
باده: شراب، می.	Bāde: šarāb, mey.
جانان: معشوق.	Jānān: ma'suq.
سدره: درخت کُنار است بالای آسمان هفتم.	Sedra: deraxt-e konār-ast bālā-ye āsmān-e haftom.
طوبی: درختی در بهشت.	Tubā: deraxt-i dar behešt.
روان: رونده.	Ravān: ravande.
جنان: بهشت.	Jenān: behešt.
فنا: نابودی، نیستی.	Fanā: nābudi, nisti.
زاهد: پارسا، پرهیزکار.	Zāhed: pārsā, parhizkār.
زنهار: برحذر باش!	Zenhār: bar hazar bāš!
دیر مغان: آتشکده، میکده (مجاز).	Deyr-e moqān: Ātaškade, meykade (majāz).
زارونزار: لاغر و ضعیف، افسرده و رنجور.	Zārona[e]zār: lāqar-o zaif, afsorde-vo ranjur.
تقریر: اقرار کردن.	Taqrir: eqrār kardan.
رند: زیرک، در باطن پاکتر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.

غزل ۷۵ Qazal-e 75

خواب آن نرگس فتان تو بی چیزی نیست	Xāb-e ān narges-e fattān-e to bi ciz-i nist
تاب آن زلف پریشان تو بی چیزی نیست	Tāb-e ān zolf-e parišān-e to bi ciz-i nist
از لبت شیر روان بود که من می‌گفتم	Az lab-at šir ravān bud ke man migoftam
این شکر گرد نمکدان تو بی چیزی نیست	In šekar gerd-e namakdān-e to bi ciz-i nist
جان درازی تو بادا که یقین می‌دانم	Jānderāzi-ye to bād-ā ke yaqin midānam
در کمان ناوک مژگان تو بی چیزی نیست	Dar kamān nāvak-e možgān-e to bi ciz-i nist
مبتلایی به غم محنت و اندوه فراق	Mobtalā-yi be qam-e mehnat-o anduh-e farāq
ای دل این ناله و افغان تو بی چیزی نیست	Ey del, in nāle-vo afqān-e to bi ciz-i nist
دوش باد از سر کویش به گلستان بگذشت	Duš bād az sar-e ku-yaš be golestān begozašt
ای گل این چاک گریبان تو بی چیزی نیست	Ey gol, in cāk-e garibān-e to bi ciz-i nist
درد عشق ار چه دل از خلق نهان می‌دارد	Dard-e ešq arce del az xalq nahān midārad
حافظ این دیده گریان تو بی چیزی نیست	Hāfez, in dide-ye geryān-e to bi ciz-i nist
نرگس: چشم معشوق (مجاز).	Narges: cešm-e ma'šūq (majāz).
فتان: زیبا و دل‌فریب.	Fattān: zibā-vo delfarib.
چیز: سبب.	Ciz: sabab.
جان‌درازی: درازی عمر.	Jānderāzi: derāzi-ye omar.
ناوک: تیر.	Nāvak: tir.
فراق: دوری، جدایی.	Farāq: duri, jodāyi.
افغان: فغان، آه، فریاد.	Afqān: faqān, āh, faryād.
دوش: دیشب.	Duš: dišab.

غزل ۷۶ Qazal-e 76

جز آستان توام در جهان پناهی نیست	Joz āstān-e to-am dar jahān panāh-i nist
سر مرا بجز این در حواله گاهی نیست	Sar-e ma-rā bejuz in dar havālegāh-i nist
عدو چو تیغ کشد من سپر بیندازم	Adu co tiq kešad, man separ biyandāzam
که تیغ ما بجز از ناله‌ای و آهی نیست	Ke tiq-e mā bejuz az nāle-i-yo āh-i nist
چرا ز کوی خرابات روی برتابم	Cerā ze ku-ye xarābāt ruy bar tābam
کز این بهام به جهان هیچ رسم و راهی نیست	K-az in beh-am be jahān hic rasm-o rāh-i nist
زمانه گر بزند آتشم به خرمن عمر	Zamāne gar bezanad ātaš-am be xarman-e omr
بگو بسوز که بر من به برگ کاهی نیست	Begu, besuz ke bar man be barg-e kāh-i nist
غلام نرگس جماش آن سهی سروم	Qolām-e narges-e jammāš-e ān sahisarv-am
که از شراب غرورش به کس نگاهی نیست	Ke az šarāb-e qorur-aš be kas negāh-i nist
مباش در پی آزار و هر چه خواهی کن	Mabāš dar pey-e āzār-o harce xāhi kon
که در شریعت ما غیر از این گناهی نیست	Ke dar šariat-e mā qeyr az in gonāh-i nist
عنان کشیده رو ای پادشاه کشور حسن	Enānkešide row, ey pādšāh-e kešvar-e hosn
که نیست بر سر راهی که دادخواهی نیست	Ke nist bar sar-e rāh-i ke dādxāh-i nist
چنین که از همه سو دام راه می‌بینم	Conin ke az hamesu dām-e rāh mibinam
به از حمایت زلفش مرا پناهی نیست	Beh az hemāyat-e zolf-aš ma-rā panāh-i nist
خزینه دل حافظ به زلف و خال مده	Xazine-ye del-e Hāfez be zolf-o xāl madeh
که کارهای چنین حد هر سیاهی نیست	Ke kārḥā-ye conin hadd-e har siyāh-i nist
عدو: دشمن.	Adu: došman.
خرابات: میکده.	Xarābāt: meykade.
نرگس: چشم معشوق (مجاز).	Narges: cešm-e ma'šūq (majāz).
جماش: فریبنده، شوخ.	Jammāš: faribande, šux.
سهی: راست و بلند.	Sahi: rāst-o baland.
عنان‌کشیده: آهسته و نرم راندن.	Enānkešide: āheste-vo narm rāndan.
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi

غزل w Qazal-e 77

بلبلِ برگِ گلی خوش رنگ در منقار داشت
 و اندر آن برگ و نوا خوش ناله‌های زار داشت
 گفتمش در عین وصل این ناله و فریاد چیست
 گفت ما را جلوه معشوق در این کار داشت
 یار اگر ننشست با ما نیست جای اعتراض
 پادشاهی کامران بود از گدایی عار داشت
 در نمی‌گیرد نیاز و ناز ما با حسن دوست
 خرم آن کز نازنینان بخت برخوردار داشت
 خیز تا بر کلک آن نقاش جان افشان کنیم
 کاین همه نقش عجب در گردش پرگار داشت
 گر مرید راه عشقی فکر بدنامی مکن
 شیخ صنعان خرقه رهن خانه خمار داشت
 وقت آن شیرین قلندر خوش که در اطوار سیر
 ذکر تسبیح ملک در حلقه زار داشت
 چشم حافظ زیر بام قصر آن حوری سرشت
 شیوه جنات تجری تحتها الدنهار داشت
کلک: qalam, ney, qalamney, tir.

Hosn: zibāyi, nekuyi.

Jānafšān: Jānfešān.

San'ān: nām-e bozorg-i ke haftsad morid dāšt-o Attār ham az moridān-e u-st.

Xerqe: jāme-ye darvišān.

Xammār: meyforuš.

Qalandar: biqeyd, darviš.

Atvār-e seyr: hālathā-ye seyrosoluk.

Malak: ferešte.

Zonnār: navār yā gardanband-i ke masihiyān bā salib-e kucak-i be gardan-e xod āvizān mikardand.

Jannāt-e tajri tahtahalanhār: Bāqhā-yi ke dar pā-ye deraxthā-ye ān āb ravān bāšad.

جان افشان: جان افشان.

صنعان: نام بزرگی که هفتصد مرید داشت و عطار هم از مریدان اوست.

خرقه: جامه‌ی درویشان.

خمار: می‌فروش.

قلندر: بی‌قید، درویش.

اطوار سیر: حالت‌های سیروسولوک.

ملک: فرشته.

زنار: نوار یا گردن‌بندی که مسیحیان با صلیب کوچکی به گردن خود آویزان می‌کردند.

جنات تجری تحتها الدنهار: باغهایی که در پای درخت‌های آن آب روان باشد.

غزل ۷۸ Qazal-e 78

دیدى که یار جز سر جور و ستم نداشت	Didi ke yār joz sar-e jowr-o setam nadāšt
بشکست عهد وز غم ما هیچ غم نداشت	Beškast ahd v-az qam-e mā hic qam nadāšt
یا رب مگیرش ار چه دل چون کبوترم	Yā Rab, megir-aš, arce del-e cun kabutar-am
افکند و کشت و عزت صید حرم نداشت	Afkand-o košt-o ezzat-e seyd-e haram nadāšt
بر من جفا ز بخت من آمد وگرنه یار	Bar man jafā ze baxt-e man āmad vagarna yār
حاشا که رسم لطف و طریق کرم نداشت	Hāšā ke rasm-e lotf-o tariq-e karam nadāšt
با این همه هر آن که نه خواری کشید از او	Bā inhame harānke na xāri kešid az u
هر جا که رفت هیچ کسش محترم نداشت	Harjā ke raft hickas-aš mohtaram nadāšt
ساقی بیار باده و با محتسب بگو	Sāqi biyār bāde-vo bā mohtaseb begu
انکار ما مکن که چنین جام جم نداشت	Enkā-r-e mā makon ke conin jām Jam nadāšt
هر راهرو که ره به حریم درش نبرد	Har rāhrow ke rah be harim-e dar-aš nabord
مسکین برید وادی و ره در حرم نداشت	Meskin borid vādi-yo rah dar haram nadāšt
حافظ ببر تو گوی فصاحت که مدعی	Hāfez, babar to gu-ye fasāhat ke moddai
هیچش هنر نبود و خبر نیز هم نداشت	Hic-aš honar nabud-o xabar niz ham nadāšt
حاشا: مبادا، هرگز.	Hāšā: mabād-ā, hargez.
باده: شراب، می.	Bāde: šarāb, mey.
محتسب: مأمور امر به معروف و نهی از منکر.	Mohtaseb: ma'mur-e amr be ma'ruf-o nahy az monkar.
مسکین: بینوا، درویش.	Meskin: binavā, darviš.
وادی: سرزمین (مجاز).	Vādi: sarzamin (majāz).
فصاحت: زبان‌آوری، تیززبانی، روان‌زبانی.	Fasāhat: zabānāvāri, tizzabāni, ravānzabāni.

غزل ۷۹ Qazal-e 79

کنون که می‌دمد از بوستان نسیم بهشت	Konun ke midamad az bustān nasim-e behešt
من و شراب فرح بخش و یار حورسرسشت	Man-o šarāb-e farahbaxš-o yār-e hurserešt
گدا چرا نزند لاف سلطنت امروز	Gedā cerā nazanad lāf-e saltanat emruz
که خیمه سایه ابر است و بزمگه لب کشت	Ke xeyme sāye-ye abr-ast-o bazmgah lab-e kešt
چمن حکایت اردیبهشت می‌گوید	Caman hekāyat-e ordibehešt miguyad
نه عاقل است که نسیمه خرید و نقد بهشت	Na āqel-ast ke nesime xarid-o naqd behešt
به می عمارت دل کن که این جهان خراب	Be mey emārat-e del kon ke in jahān-e xarāb
بر آن سر است که از خاک ما بسازد خشت	Bar ān sar-ast ke az xāk-e mā besāzad xešt
وفا مجوی ز دشمن که پرتوی ندهد	Vafā majuy ze došman ke partov-i nadehad
چو شمع صومعه افروزی از چراغ کنشت	Co šam'-e sowmee afruzi az cerāq-e kenešt
مکن به نامه سیاهی ملامت من مست	Makon be nāme siyāhi malāmat-e man-e mast
که آگه است که تقدیر بر سرش چه نوشت	Ke āgah-ast ke taqdir bar sar-aš ce nevešt?
قدم دریغ مدار از جنازه حافظ	Qadam dariq madār az jenāze-ye Hāfez
که گر چه غرق گناه است می‌رود به بهشت	Ke garce qarq-e gonāh-ast, miravad be behešt
لاف: گفتار بیهوده و گزاف، خودستایی.	Lāf: goftār-e bihude-vo gazāf, xodsetāyi.
هشتن: رها کردن.	Heštān: rahā kardan.
کنشت: پرستشگاه یهودیان.	Kenešt: parastešgāh-e yahudiyān.

غزل ۸۰ Qazal-e 80

عیب رندان مکن ای زاهد پاکیزه سررشت	Eyb-e rendān makon ey zāhed-e pākizeserešt
که گناه دگران بر تو نخواهند نوشت	Ke gonāh-e degarān bar to naxāhand nevešt
من اگر نیکم و گر بد تو برو خود را باش	Man agar nik-am-o gar bad, to borow xod rā bāš
هر کسی آن درود عاقبت کار که کشت	Har kas-i ān deravad āqebāt-e kār ke kešt
همه کس طالب یارند چه هشیار و چه مست	Hamekas tāleb-e yār-and, ce hošyār-o ce mast
همه جا خانه عشق است چه مسجد چه کنشت	Hamejā xāne-ye ešq-ast, ce masjed ce kenešt
سر تسلیم من و خشت در میکدها	Sar-e taslim-e man-o xešt-e dar-e meykadehā
مدعی گر نکند فهم سخن گو سر و خشت	Moddai gar nakonad fahm-e soxan, gu sar-o xešt
نامیدم مکن از سابقه لطف ازل	Nāomid-am makan az sābeqe-ye lotf-e azal
تو پس پرده چه دانی که که خوب است و که زشت	To pas-e parde ce dāni ke ke xub-ast-o ke zešt
نه من از پرده تقوا به درافتادم و بس	Na man az parde-ye taqvā be dar oftādam-o bas
پدرم نیز بهشت ابد از دست بهشت	Pedar-am niz behešt-e abad az dast behešt
حافظا روز اجل گر به کف آری جامی	Hāfez-ā, ruz-e ajal gar be kaf āri jām-i
یک سر از کوی خرابات برندت به بهشت	Yeksar az ku-ye xarābāt barand-at be behešt
رند: زیرک، در باطن پاکتر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pākter-o parhizkārtar az zāher.
زاهد: پارسا، پرهیزکار.	Zāhed: pārsā, parhizkār.
کنشت: پرستشگاه یهودیان.	Kenešt: parastešgāh-e yahudiyān.
ازل: همیشگی، دیرینگی، زمان بی‌ابتدا.	Azal: hamišegi, dirinegi, zamān-e biebtedā.
هشتن: رها کردن.	Heštan: rahā kardan.
خرابات: میکده.	Xarābāt: meykade.

غزل ۸۱ Qazal-e 81

صبحدم مرغ چمن با گل نوحاسته گفت Sobhdam morq-e caman bā gol-e nowxāste goft
 ناز کم کن که در این باغ بسی چون تو شکفت Nāz kam kon ke dar in bāq bas-i con to šekoft
 گل بخندید که از راست نرنجیم ولی Gol bexandid ke az rāst naranjim vali
 هیچ عاشق سخن سخت به معشوق نگفت Hic āšeq soxan-e saxt be ma' šuq nagoft
 گر طمع داری از آن جام مرصع می لعل Gar tama' dāri az ān jām-e morassa' mey-e la'l
 ای بسا در که به نوک مژگات باید سفت Ey bas-ā dor ke be nokk-e može-at bāyad soft
 تا ابد بوی محبت به مشامش نرسد Tā abad bu-ye mohabbat be mašām-aš narasad
 هر که خاک در میخانه به رخساره نرفت Harke xāk-e dar meyxāne be roxsāre naroft
 در گلستان ارم دوش چو از لطف هوا Dar golestān-e Eram duš co az lotf-e havā
 زلف سنبل به نسیم سحری می‌آشفت Zolf-e sonbol be nasim-e sahari miāsoft,
 گفتم ای مسند جم جام جهان بینت کو Goftam, ey masnad-e Jam, jām-e jahānbin-at ku?
 گفت افسوس که آن دولت بیدار بخفت Goft, afsus ke ān dowlat-e bidār bexoft
 سخن عشق نه آن است که آید به زبان Soxan-e ešq na ān-ast ke āyad be zabān
 ساقیا می ده و کوتاه کن این گفت و شنفت Sāqi-yā, mey deh-o kutāh kon in goftošenoft
 اشک حافظ خرد و صبر به دریا انداخت Ašk-e Hāfez xerad-o sabr be daryā andāxt
 چه کند سوز غم عشق نیارست نهفت Ce konad? Suz-e qam-e ešq neyarast nahoft
مرصع: جواهرنشان.

لعل: سنگِ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز). **La'l:** sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma' šuq (majāz).

در: مروارید. **Dor(r):** morvārid.

سفتن: سوراخ کردن. **Softan:** Surāx kardan.

(در سخن دُرِ بیایدت سفتن / ورنه گنگی به از سخن گفتن – سنایی). (Dar soxan dor bebāyad-at softan / v-ar na gongi beh az soxan goftan – Sanāyi).

ارم: باغی به منزله‌ی بهشتِ زمینی (مجاز). **Eram:** bāq-i be manzale-ye behešt-e zamini (majāz).

دوش: دیشب. **Duš:** dišab.

مسند: تکیه‌گاه، مقام و مرتبه. **Masnad:** tekyegāh, maqām-o martabe.

یارستن: توانستن. **Yārestan:** tavānestan.

غزل ۸۲ Qazal-e 82

آن ترک پری چهره که دوش از بر ما رفت
 آن ترک-e paricehre ke duš az bar-e mā raft
 آیا چه خطا دید که از راه خطا رفت
 Āyā ce xatā did ke az rāh-e xatā raft
 تا رفت مرا از نظر آن چشم جهان بین
 Tā raft ma-rā az nazar ān cešm-e jahānbin
 کس واقف ما نیست که از دیده چهها رفت
 Kas vāqef-e mā nist ke az dide cehā raft
 بر شمع نرفت از گذر آتش دل دوش
 Bar šam' naraft az gozar-e ātaš-e del duš
 آن دود که از سوز جگر بر سر ما رفت
 Ān dud ke az suz-e jegar bar sar-e mā raft
 دور از رخ تو دم به دم از گوشه چشمم
 Dur az rox-e to dambadam az guše-ye cešm-am
 سیلاب سرشک آمد و طوفان بلا رفت
 Seylāb-e serešk āmad-o tufān-e balā raft
 از پای فتادیم چو آمد غم هجران
 Az pāy fetādīm, co āmad qam-e hejrān
 در درد بمریدم چو از دست دوا رفت
 Dar dard bemordīm, co az dast davā raft
 دل گفت وصالش به دعا باز توان یافت
 Del goft, vesāl-aš be doā bāz tavān yāft
 عمریست که عمرم همه در کار دعا رفت
 Omr-i-st ke omr-am hame dar kār-e doā raft
 احرام چه بندیم چو آن قبله نه این جاست
 Ehrām ce bandīm, co ān qeble na injā-st
 در سعی چه کوشیم چو از مروه صفا رفت
 Dar sa'y ce kušim, co az Marve Safā raft
 دی گفت طبیب از سر حسرت چو مرا دید
 Di goft tabib az sar-e hasrat, co ma-rā did
 هیهات که رنج تو ز قانون شفا رفت
 Heyhāt ke ranj-e to ze qānun-e šafā raft
 ای دوست به پرسیدن حافظ قدمی نه
 Ey dust be porsidan-e Hāfez qadam-i neh
 زان پیش که گویند که از دار فنا رفت
 Z-ān piš ke guyand ke az dār-e fanā raft

Duš: dišab.

Tork: zibārui, mahbub (majāz).

Serešk: ašk.

Hejrān: duri, jodāyi.

Vesāl: residan be mahbub-o hamāquši bā vey.

Ehrām bastan: āhang-e haj kardan.

Safā-vo Marve: hajgozār haft bār fāsele-ye miyān-e in do noqte rā miravad-o be in kār sa'y miguyand.

Di: diruz.

Dār: sarā, jahān.

Fanā: nābudi, nisti.

Dār-e fanā: in jahān.

وصال: رسیدن به محبوب و هم‌آغوشی با وی.

احرام بستن: آهنگ حج کردن.

صفا و مروه: حج‌گزار هفت بار فاصله‌ی میان این دو نقطه را می‌رود و به این کار سعی می‌گویند.

دی: دیروز.

دار: سرا، جهان.

فنا: نابودی، نیستی.

دار فنا: این جهان.

غزل ۸۳ Qazal-e 83

گر ز دست زلف مشکینت خطایی رفت رفت	Gar ze dast-e zolf-e meškin-at xatā-yi raft, raft
ور ز هندوی شما بر ما جفایی رفت رفت	V-ar ze hindu-ye šomā bar mā jafā-yi raft, raft
برق عشق ار خرمن پشمینه پوشی سوخت سوخت	Barq-e ešq ar xarman-e pašminepuš-i suxt, suxt
جور شاه کامران گر بر گدایی رفت رفت	Jowr-e šāh-e kāmrān gar bar gedā-yi raft, raft
در طریقت رنجش خاطر نباشد می بیار	Dar tariqat ranješ-e xāter nabāšad, mey biyār
هر کدورت را که بینی چون صفایی رفت رفت	Har kodurat rā ke bini con safā-yi raft, raft
عشقبازی را تحمل باید ای دل پای دار	Ešqbāzi rā tahammol bāyad, ey del, pāy dār
گر ملالی بود بود و گر خطایی رفت رفت	Gar malāl-i bud, bud-o gar xatā-yi raft, raft
گر دلی از غمزه دلدار باری برد برد	Gar del-i az qamze-ye deldār bār-i bord, bord
ور میان جان و جانان ماجرای رفت رفت	V-ar miyān-e jān-o jānān mājarā-yi raft, raft
از سخن چینان ملالتها پدید آمد ولی	Az soxancinān malālathā padid āmad vali
گر میان همنشینان ناسزایی رفت رفت	Gar miyān-e hamnešinān nāsezā-yi raft, raft
عیب حافظ گو مکن واعظ که رفت از خانقاه	Eyb-e Hāfez gu, makon vāez ke raft az xānqāh
پای آزادی چه بندی گر به جایی رفت رفت	Pā-ye āzād-i ce bandi gar be jā-yi raft, raft
جور: ستم.	Jowr: setam.
طریقت: روش، پاکیزه کردن باطن.	Tariqat: raveš, pākize kardan-e bāten.
غمزه: اشاره با چشم و ابرو.	Qamze: ešāre bā cešm-o abru.
جانان: معشوق.	Jānān: ma'šūq.

غزل ۸۴ Qazal-e 84

ساقی بیار باده که ماه صیام رفت Sāqi biyār bāde ke māh-e siyām raft
 درده قدح که موسم ناموس و نام رفت Dar deh qadah ke mowsem-e nāmus-o nām raft
 وقت عزیز رفت بیا تا قضا کنیم Vaqt-e aziz raft biyā tā qazā konim
 عمری که بی حضور صراحی و جام رفت Omr-i ke bi hozur-e sorāhi-yo jām raft
 مستم کن آن چنان که ندانم ز بیخودی Mast-am kon ānconān ke nadānam ze bixodi
 در عرصه خیال که آمد کدام رفت Dar arse-ye xiyāl ke āmad, kodām raft
 بر بوی آن که جرعه جامت به ما رسد Bar bu-ye ān ke jor'e-ye jām-at be mā resad
 در مصطبه دعای تو هر صبح و شام رفت Dar mestabe doā-ye to har sobh-o šām raft
 دل را که مرده بود حیاتی به جان رسید Del rā ke morde bud, hayāt-i be jān resid
 تا بویی از نسیم می‌اش در مشام رفت Tā bu-yi az nasim-e mey-aš dar mašām raft
 زاهد غرور داشت سلامت نبرد راه Zāhed qorur dāšt, salāmat nabord rāh
 رند از ره نیاز به دارالسلام رفت Rend az rah-e niyāz be dārossalām raft
 نقد دلی که بود مرا صرف باده شد Naqd-e del-i ke bud ma-rā, sarf-e bāde šod
 قلب سیاه بود از آن در حرام رفت Qalb-e siyāh bud, az ān dar harām raft
 در تاب توبه چند توان سوخت همچو عود Dar tāb-e towbe cand tavān suxt hamco ud?
 می ده که عمر در سر سودای خام رفت Mey deh ke omr dar sar-e soddā-ye xām raft
 دیگر مکن نصیحت حافظ که ره نیافت Digar makon nasihat-e Hāfez ke rah nayāft
 گمگشته‌ای که باده نابش به کام رفت Gomgašte-i ke bāde-ye nāb-aš be kām raft

Siyām: ruze.

Māh-e siyām: māh-e ramezān.

Qadah: piyāle.

Mowsem: fasl, hengām.

Sorāhi: tong-e šarāb.

Bu: omid (majāz).

Me[a]stabe: sakku, taxt.

Zāhed: pārsā, parhizkār.

Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.

Dārossalām: sarā-ye salāmat, behešt.

Naqd: pul, sekke.

Qalb: nātamāmayār, nāxāles.

Qalb-e siyāh: sekke-ye nātamāmayār-e siyāh.

Soddā: xiyālbāfi, ešq, havāvohavas (majāz).

ماه صیام: ماه رمضان.

قدح: پیاله.

موسم: فصل، هنگام.

صراحی: تنگ شراب.

بو: امید (مجاز).

مصطبه: سکو، تخت.

زاهد: پارسا، پرهیزکار.

رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.

دارالسلام: سرای سلامت، بهشت.

نقد: پول، سکه.

قلب: ناتمام‌عیار، ناخالص.

قلب سیاه: سکه‌ی ناتمام‌عیار سیاه.

سودا: خیال‌بافی، عشق، هواووهوس (مجاز).

غزل ۸۵ Qazal-e 85

شربتی از لب لعلش نچشیدیم و برفت	Šarbat-i az lab-e la'l-aš nacešidim-o beraft
روی مه پیکر او سیر ندیدیم و برفت	Ru-ye mahpeykar-e u sir nadidim-o beraft
گویی از صحبت ما نیک به تنگ آمده بود	Guyi az sohbat-e mā nik be tang āmade bud
بار بریست و به گردش نرسیدیم و برفت	Bār bar bast-o be gard-aš naresidim-o beraft
بس که ما فاتحه و حرز یمانی خواندیم	Bas ke mā fātehe-vo Herz-e Yamāni xāndim
وز پی اش سوره اخلاص دمیدیم و برفت	V-az pey-aš Sure-ye Exlās damidim-o beraft
عشوه دادند که بر ما گذری خواهی کرد	Ešve dādand ke bar mā gozar-i xāhi kard
دیدی آخر که چنین عشوه خریدیم و برفت	Didi āxer ke conin ešve xaridim-o beraft?
شد چمان در چمن حسن و لطافت لیکن	Šod camān dar caman-e hosn-o letāfat liken
در گلستان وصالش نچمیدیم و برفت	Dar golestān-e vesāl-aš nacamidim-o beraft
همچو حافظ همه شب ناله و زاری کردیم	Hamco Hāfez hamešab nāle-vo zāri kardim
کای دریفا به وداعش نرسیدیم و برفت	K-ey dariq-ā, be vedā-aš naresidim-o beraft
لعل: سنگ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).	La'l: Sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
حرز یمانی: دعاهای سفر پیامبر به یمن.	Herz-e Yamāni: Doāhā-ye safar-e payāmbar be Yaman.
سوره‌ی اخلاص: صدودوازدهمین سوره‌ی قرآن.	Sure-ye Exlās: sad-o davāzdahomin sure-ye Qor'ān.
چمان: خرامان (در حالِ راه رفتن با ناز و وقار).	Camān: xarāmān (dar hāl-e rāh raftan bā nāz-o vaqār).
وصال: رسیدن به محبوب و هم‌آغوشی با وی.	Vesāl: residan be mahbub-o hamāquši bā vey.
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
چمیدن: راه رفتن با ناز و خرام، خرامیدن.	Camidan: rāh raftan bā nāz-o xarām, xarāmidan.

غزل ۸۶ Qazal-e 86

ساقی بیا که یار ز رخ پرده برگرفت	Sāqi, biyā ke yār ze rox parde bar gereft
کار چراغ خلوتیان باز درگرفت	Kār-e cerāq-e xalvatiyān bāz dar gereft
آن شمع سرگرفته دگر چهره برفروخت	Ān šam'-e sargerefte degar cehre bar foruxt
وین پیر سالخورده جوانی ز سر گرفت	V-in pir-e sālخورde javāni ze sar gereft
آن عشوه داد عشق که مفتی ز ره برفت	Ān ešve dād ešq ke mofti ze rah beraft
وان لطف کرد دوست که دشمن حذر گرفت	V-ān lotf kard dust ke došman hazar gereft
زنهار از آن عبارت شیرین دلفریب	Zenhār az ān ebārat-e širin-e delfarib
گویی که پسته تو سخن در شکر گرفت	Guyi ke peste-ye to soxan dar šekar gereft
بار غمی که خاطر ما خسته کرده بود	Bār-e qam-i ke xāter-e mā xaste karde bud
عیسی دمی خدا بفرستاد و برگرفت	Isādam-i Xodā beferestād-o bar gereft
هر سروقد که بر مه و خور حسن می‌فروخت	Har sarvqad ke bar mah-o xor hosn miforuxt
چون تو درآمدی پی کاری دگر گرفت	Con to dar āmadi, pey-e kār-i degar gereft
زین قصه هفت گنبد افلاک پرصداست	Z-in qesse haft gonbad-e aflāk porsedā-st
کوتاه نظر بین که سخن مختصر گرفت	Kutahnazar bebin ke soxan moxtasar gereft
حافظ تو این سخن ز که آموختی که بخت	Hāfez to in soxan ze ke āmuxti ke baxt
تعویذ کرد شعر تو را و به زر گرفت	Ta'viz kard še'r-e to rā-vo be zar gereft
حذر گرفتن: عبرت گرفتن، برحذر شدن.	Hazar gereftan: ebrat gereftan, bar hazar šodan.
زنهار: برحذر باش!	Zenhār: bar hazar bāš!
پسته: دهان معشوق (مجاز).	Peste: dahān-e ma'šūq (majāz).
خور: خورشید.	Xor: xoršid.
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
افلاک: آسمان‌ها.	Aflāk: asmānhā.
تعویذ: دعایی که بر کاغذ می‌نویسند و برای رفع بلا و آفت به گردن یا بازو می‌بندند.	Ta'viz: doā-yi ke bar kāqaz minevisand-o barā-ye raf'-e balā-vo āfat be gardan yā bāzu mibandand.

غزل ۸۷ Qazal-e 87

حسن‌ت به اتفاق ملاحظت جهان گرفت	Hosn-at be ettefāq-e malāhat jahān gereft
آری به اتفاق جهان می‌توان گرفت	Āri, be ettefāq jahān mitavān gereft
افشای راز خلوتیان خواست کرد شمع	Efšā-ye rāz-e xalvatīyān xāst kard šam'
شکر خدا که سر دلش در زبان گرفت	Šokr-e Xodā ke serr-e del-aš dar zabān gereft
زین آتش نهفته که در سینه من است	Z-in ātaš-e nahofte ke dar sine-ye man-ast
خورشید شعله‌ایست که در آسمان گرفت	Xoršid šo'le-i-st ke dar āsmān gereft
می‌خواست گل که دم زند از رنگ و بوی دوست	Mixāst gol ke dam zanad az rangobu-ye dust
از غیرت صبا نفسش در دهان گرفت	Az qeyrat-e sabā nafas-aš dar dahān gereft
آسوده بر کنار چو پرگار می‌شدم	Āsude bar kenār co parḡār mišodam
دوران چو نقطه عاقبتم در میان گرفت	Dowrān co noqte āqebāt-am dar miyān gereft
آن روز شوق ساغر می‌خرمنم بسوخت	Ān ruz šowq-e sāḡar-e mey xarman-am besuxt
کاتش ز عکس عارض ساقی در آن گرفت	K-ātaš ze aks-e ārez-e sāqi dar ān gereft
خواهم شدن به کوی مغان آستین فشان	Xāham šodan be ku-ye moqān āstinfešān
زین فتنه‌ها که دامن آخرزمان گرفت	Z-in fetnehā ke dāman-e āxrezmān gereft
می‌خور که هر که آخر کار جهان بدید	Mey xor ke harke āxer-e kār-e jahān bedid
از غم سبک برآمد و رطل گران گرفت	Az ḡam sabok bar āmad-o ratl-e gerān gereft
بر برگ گل به خون شقایق نوشته‌اند	Bar barg-e gol be xun-e šaqāyeq nevešte-and
کان کس که پخته شد می‌چون ارغوان گرفت	K-ānkas ke poxte šod, mey-e con arḡavān gereft
حافظ چو آب لطف ز نظم تو می‌چکد	Hāfez co āb-e lotf ze nazm-e to micekad
حاسد چگونه نکته تواند بر آن گرفت	Hāsed cegune نکته tavānad bar ān gereft?
ملاحظت: زیبا و خوب‌روی بودن، نمکین بودن.	Malāhat: zibā-vo xubruy budan, namakin budan.
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: Bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).
ساجر: پیاله‌ی شراب‌خوری، جام.	Sāḡar: piyāle-ye šarābxori, jām.
عارض: رخسار.	Ārez: roxsār.
مغ: روحانی زرتشتی.	Moq: rowhāni-ye zartošti.
کوی مغان: میکده (مجاز).	Ku-ye moqān: Meykade (majāz).
رطل: پیمانه، پیاله‌ی شراب.	Ratl: peymāne, piyāle-ye šarāb.
رطل گران: پیمانه‌ی بزرگ شراب.	Ratl-e gerān: peymāne-ye bozorg-e šarāb.
نظم: شعر.	Nazm: še'r.
حاسد: حسود.	Hāsed: hasud.

غزل ۸۸ Qazal-e 88

شنیده‌ام سخنی خوش که پیر کنعان گفت	Šenide-am soxan-i xoš ke Pir-e Kan'ān goft
فراق یار نه آن می‌کند که بتوان گفت	Farāq-e yār na ān mikonad ke betvān goft
حدیث هول قیامت که گفت واعظ شهر	Hadis-e howl-e Qiyāmat ke goft vāez-e šahr
کنایتیست که از روزگار هجران گفت	Kenāyat-i-st ke az ruzgār-e hejrān goft
نشان یار سفرکرده از که پرسم باز	Nešān-e yār-e safarkarde az ke porsam bāz
که هر چه گفت برید صبا پریشان گفت	Ke harce goft barid-e sabā, parišān goft
فغان که آن مه نامهربان مهرگسل	Faqān ke ān mah-e nāmehrbān-e mehrgosal
به ترک صحبت یاران خود چه آسان گفت	Be tark-e sohbat-e yārān-e xod ce āsān goft
من و مقام رضا بعد از این و شکر رقیب	Man-o maqām-e rezā ba'd az in-o šokr-e raqib
که دل به درد تو خو کرد و ترک درمان گفت	Ke del be dard-e to xu kard-o tark-e darmān goft
غم کهن به می سالخورده دفع کنید	Qam-e kohan be mey-e sālخورde daf' konid
که تخم خوشدلی این است پیر دهقان گفت	Ke toxm-e xošdeli in-ast, pir-e dehqān goft
گره به باد مزن گر چه بر مراد رود	Gereh be bād mazan garce bar morād ravad
که این سخن به مثل باد با سلیمان گفت	Ke in soxan be mesl-e bād bā Soleymān goft
به مهلتی که سپهرت دهد ز راه مرو	Be mohlat-i ke sepehr-at dehad ze rāh, marow
تو را که گفت که این زال ترک دستان گفت	To rā ke goft ke in Zāl tark-e Dastān goft?
مزن ز چون و چرا دم که بنده مقبل	Mazan ze cunocerā dam ke bande-ye moqbel
قبول کرد به جان هر سخن که جانان گفت	Qabul kard be jān har soxan ke jānān goft
که گفت حافظ از اندیشه تو آمد باز	Ke goft Hāfez az andiše-ye to āmad bāz
من این نگفته‌ام آن کس که گفت بهتان گفت	Man in nagofte-am, ānkas ke goft, bohtān goft
پیر کنعان: یعقوب پیامبر (مجاز).	Pir-e Kan'ān: Ya'qub-e payāambar (majāz).
فراق: دوری، جدایی.	Farāq: duri, jodāyi.
واعظ: پنددهنده.	Vāez: panddehande.
هجران: دوری، جدایی.	Hejrān: duri, jodāyi.
برید: پیک، نامه‌بر.	Barid: peyk, nāmebar.
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: Bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).
مهرگسل: برنده‌ی مهر، بی‌مهری‌کننده.	Mehrgosa[e]: borande-ye mehr, bimehrikonande.
دستان: رستم.	Dastān: Rostam.
مقبل: نیک‌بخت.	Moqbel: nikbaxt.
جانان: معشوق.	Jānān: ma'šūq.
بهتان: دروغ، تهمت.	Bohtān: doruq, tohmat.

غزل ۸۹ Qazal-e 89

یا رب سببی ساز که یارم به سلامت	Yā Rab, sabab-i sâz ke yār-am be salāmat
بازآید و برهاندم از بند ملامت	Bāz āyad-o berhānad-am az band-e malāmat
خاک ره آن یار سفرکرده بیارید	Xāk-e rah-e ān yār-e safarkarde biyārid
تا چشم جهان بین کنمش جای اقامت	Tā cešm-e jahānbin konam-aš jā-ye eqāmat
فریاد که از شش جهتم راه بیستند	Faryād ke az šeš jahat-am rāh bebastand
آن خال و خط و زلف و رخ و عارض و قامت	Ān xāl-o xat-o zolf-o rox-o ārez-o qāmat
امروز که در دست توام مرحمتی کن	Emruz ke dar dast-e to-am, marhemat-i kon
فردا که شوم خاک چه سود اشک ندامت	Fardā ke šavam xāk, ce sud ašk-e nedāmat?
ای آن که به تقریر و بیان دم زنی از عشق	Ey ānke be taqrir-o bayān dam zani az ešq
ما با تو نداریم سخن خیر و سلامت	Mā bā to nadārim soxan, xeyr-o salāmat
درویش مکن ناله ز شمشیر احبا	Darviš, makon nāle ze šamšir-e ahebbā
کاین طایفه از کشته ستانند غرامت	K-in tāyefe az košte setānand qarāmat
در خرقة زن آتش که خم ابروی ساقی	Dar xerqe zan ātaš ke xam-e abru-ye sāqi
بر می‌شکند گوشه محراب امامت	Bar mišekanad guše-ye mehrāb-e emām-at
حاشا که من از جور و جفای تو بنالم	Hāšā ke man az jowr-o jafā-ye to benālam
بیداد لطیفان همه لطف است و کرامت	Bidād-e latifān hame lotf-ast-o kerāmat
کوته نکند بحث سر زلف تو حافظ	Kutah nakonad bahs-e sar-e zolf to Hāfez
پیوسته شد این سلسله تا روز قیامت	Peyvaste šod in selsele tā Ruz-e Qiyāmat
عارض: رخسار.	Ārez: roxsār.
ندامت: پشیمانی، اندوه و افسوس.	Nedāmat: pašimāni, anduh-o afsus.
تقریر: اقرار کردن.	Taqrir: eqrār kardan.
احبا: دوستان، یاران.	Ahebbā: dustān, yārān.
حاشا: مبادا، هرگز.	Hāšā: mabād-ā, hargez.
جور: ستم.	Jowr: setam.
جفا: ستم، ناسزا (مجاز).	Jafā: setam, nāsezā (majāz).
کرامت: ارجمندی، بخشندگی.	Ke[a]rāmat: arjmandi, baxšandegi.

غزل ۹۰ Qazal-e 90

ای هدهد صبا به سبا می‌فرستمت	Ey hodhod-e sabā be Sabā miferestam-at
بنگر که از کجا به کجا می‌فرستمت	Bengar ke az kojā be kojā miferestam-at
حیف است طایری چو تو در خاکدان غم	Heyf-ast tāyer-i co to dar xākdan-e qam
زین جا به آشیان وفا می‌فرستمت	Z-injā be āšyān-e vafā miferestam-at
در راه عشق مرحله قرب و بعد نیست	Dar rāh-e ešq marhale-ye qorb-o bo'd nist
می‌بینمت عیان و دعا می‌فرستمت	Mibinam-at ayān-o doā miferestam-at
هر صبح و شام قافله‌ای از دعای خیر	Har sobh-o šām qāfele-i az doā-ye xeyr
در صحبت شمال و صبا می‌فرستمت	Dar sohbat-e šomāl-o sabā miferestam-at
تا لشکر غمت نکند ملک دل خراب	Tā laškar-e qam-at nakonad molk-e del xarāb
جان عزیز خود به نوا می‌فرستمت	Jān-e aziz-e xod be navā miferestam-at
ای غایب از نظر که شدی همنشین دل	Ey qāyeb az nazar ke šodi hamnešin-e del
می‌گویمت دعا و ثنا می‌فرستمت	Miguyam-at doā-vo sanā miferestam-at
در روی خود تفرج صنع خدای کن	Dar ru-ye xod tafarroj-e son'-e Xodāy kon
کینه خدای نما می‌فرستمت	K-āyine-ye xodāynamā miferestam-at
تا مطربان ز شوق منت آگهی دهند	Tā motrebān ze šowq-e man-at āgahi dehand
قول و غزل به ساز و نوا می‌فرستمت	Qowloqazal be sāz-o navā miferestam-at
ساقی بیا که هاتف غییم به مژده گفت	Sāqi biyā ke hātef-e qeyb-am be možde goft
با درد صبر کن که دوا می‌فرستمت	Bā dard sabr kon ke davā miferestam-at
حافظ سرود مجلس ما ذکر خیر توست	Hāfez, sorud-e majles-e mā zekrexeyr-e to-st
بشتاب هان که اسب و قبا می‌فرستمت	Beštāb hān ke asb-o qabā miferestam-at
هدهد: شانه‌بهر.	Hodhod: šānebesar.

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).

سبا: نام شهری در یمن.

طایر: پرند.

قرب: نزدیکی.

بعد: دوری.

صحبت: همدمی.

شمال: بادی که از شمال می‌وزد.

ثنا: ستایش.

تفرج: گشایش، گشادگی.

صنع: آفرینش.

قول: سخن، گفتار.

هاتف: آوازدهنده.

Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).

Sabā: nām-e šahr-i dar Yaman.

Tāyer: parande.

Qorb: nazdiki.

Bo'd: duri.

Sohbat: hamdami.

Šomāl: bād-i ke az šomāl mivazad.

Sanā: setāyeš.

Tafarroj: gošāyeš, gošādegi.

Son': āfarineš.

Qowl: soxan, goftār.

Hātef: āvāzdehande.

غزل ۹۱ Qazal-e 91

ای غایب از نظر به خدا می‌سپارمت	Ey qāyeb az nazar, be Xodā misepāram-at
جانم بسوختی و به دل دوست دارمت	Jān-am besuxti-yo be del dust dāram-at
تا دامن کفن نکشم زیر پای خاک	Tā dāman-e kafan nakešam zir-e pā-ye xāk
باور مکن که دست ز دامن بدارمت	Bāvar makon ke dast ze dāman bedāram-at
محراب ابرویت بنما تا سحرگهی	Mehrāb-e abru-yat benamā tā sahangah-i
دست دعا برآرم و در گردن آرمت	Dast-e doā bar āram-o dar gardan āram-at
گر بایدم شدن سوی هاروت بابلی	Gar bāyad-am šodan su-ye Hārut-e bābeli
صد گونه جادویی بکنم تا بیارمت	Sad gune jāduyi bekonam tā biyāram-at
خواهم که پیش میرمت ای بی‌وفا طبیب	Xāham ke piš miram-at, ey bivafā tabib
بیمار بازپرس که در انتظارمت	Bimār bāz pors ke dar entezār-am-at
صد جوی آب بسته‌ام از دیده بر کنار	Sad ju-ye āb baste-am az dide bar kenār
بر بوی تخم مهر که در دل بکارمت	Bar bu-ye toxm-e mehr ke dar del bekāram-at
خونم بریخت و از غم عشقم خلاص داد	Xun-am berixt-o az qam-e ešq-am xalās dād
منت پذیر غمزه خنجر گذارمت	Mennatpazir-e qamze-ye xanjargozāram-at
می‌گیریم و مرادم از این سیل اشکبار	Migeryam-o morād-am az in seyl-e aškbār
تخم محبت است که در دل بکارمت	Toxm-e mohabbat-ast ke dar del bekāram-at
بارم ده از کرم سوی خود تا به سوز دل	Bār-am deh az karam su-ye xod tā be suzedel
در پای دم به دم گهر از دیده بارمت	Dar pāy dambadam gohar az dide bāram-at
حافظ شراب و شاهد و رندی نه وضع توست	Hāfez, šarāb-o šāhed-o rendi na vaz'-e to-st
فی الجملة می‌کنی و فرو می‌گذارمت	Feljomle mikoni-yo foru migozāram-at
هاروت: فرشته‌ای که در چاه بابل سرازیر آویخته شد.	Hārut: ferešte-i ke dar Cāh-e Bābel sarāzir āvixte šod.
بو: امید (مجاز).	Bu: omid (majāz).
غمزه: اشاره با چشم و ابرو.	Qamze: ešāre bā cešm-o abru.
شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).	Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
فی الجملة: خلاصه‌ی کلام.	Feljomle: xolāse-ye kalām.
فرو گذاشتن: گذشت کردن.	Foru gozāštan: gozašt kardan.

غزل ۹۲ Qazal-e 92

میر من خوش می‌روی کاند سر و پا میرمت	Mir-e man, xoš miravi k-andar sar-o pā miram-at
خوش خرامان شو که پیش قد رعنا میرمت	Xoš xarāmān šow ke piš-e qadd-e ra'nā miram-at
گفته بودی کی بمیری پیش من تعجیل چیست	Gofte budi, key bemiri piš-e man, ta'jil ci-st?
خوش تقاضا می‌کنی پیش تقاضا میرمت	Xoš taqāzā mikoni, piš-e taqāzā miram-at
عاشق و مخمور و مهجورم بت ساقی کجاست	Āšeq-o maxmur-o mahjur-am, bot-e sāqi kojā-st
گو که بخرامد که پیش سروبالا میرمت	Gu ke bexrāmad ke piš-e sarvbāla miram-at
آن که عمری شد که تا بیمارم از سودای او	Ānke omr-i šod ke tā bimār-am az sowdā-ye u
گو نگاهی کن که پیش چشم شهلا میرمت	Gu, negāh-i kon ke piš-e cešm-e šahlā miram-at
گفته‌ای لعل لبم هم درد بخشد هم دوا	Gofte-i la'l-e lab-am ham dard baxšad ham davā
گاه پیش درد و گه پیش مداوا میرمت	Gāh piš-e dard-o gah piš-e modāvā miram-at
خوش خرامان می‌روی چشم بد از روی تو دور	Xoš xarāmān miravi, cešm-e bad az ru-ye to dur
دارم اندر سر خیال آن که در پا میرمت	Dāram andar sar xiyāl-e ān ke dar pā miram-at
گر چه جای حافظ اندر خلوت وصل تو نیست	Garce jā-ye Hāfez andar xalvat-e vasl-e to nist
ای همه جای تو خوش پیش همه جا میرمت	Ey hamejā-ye to xoš, piš-e hamejā miram-at
خرامان: در حال راه رفتن با ناز و وقار.	Xarāmān: dar hāl-e rāh raftan bā nāz-o vaqār.
تعجیل: شتاب کردن.	Ta'jil: šetāb kardan.
مخمور: مست، خمارآلوده.	Maxmur: mast, xomārālude.
مهجور: جدامانده، دورافتاده.	Mahjur: jodāmānde, duroftāde.
بت: معشوق، زیباروی (مجاز).	Bot: ma'šūq, zibāruy (majāz).
خرامیدن: با ناز و وقار راه رفتن.	Xarāmidan: bā nāz-o vaqār rāh raftan.
سروبالا: سروقد، نیکواندام.	Sarvbālā: sarvqad, nikuandām.
سودا: خیال‌بافی، عشق، هواوهوس (مجاز).	Sowdā: xiyālbāfi, ešq, havāvohavas (majāz).
شهلا: چشم سپاهی که مایل به سرخی باشد و فریبندگی داشته باشد.	Šahlā: cašm-e siyāh-i ke māyel be sorxi bāšad-o faribandegi dāšte bāšad.
لعل: سنگِ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).

غزل ۹۳ Qazal-e 93

چه لطف بود که ناگاه رشحہ قلمت	Ce lotf bud ke nāgāh rašhe-ye qalam-at
حقوق خدمت ما عرضه کرد بر کرمت	Hoquq-e xedmat mā arze kard bar karam-at
به نوک خامه رقم کرده‌ای سلام مرا	Be nok-e xāme raqam karde-i salām-e ma-rā
که کارخانه دوران مباد بی رقمت	Ke kārkhāne-ye dōwrān mabād bi raqam-at
نگویم از من بی‌دل به سهو کردی یاد	Naguyam az man-e bidel be sahv kardi yād
که در حساب خرد نیست سهو بر قلمت	Ke dar hesāb-e xerad nist sahv bar qalam-at
مرا ذلیل مگردان به شکر این نعمت	Ma-rā zalil magardān be šokr-e in ne'mat
که داشت دولت سرمد عزیز و محترمت	Ke dāšt dowlat-e sarmad aziz-o mohtaram-at
بیا که با سر زلفت قرار خواهم کرد	Biyā ke bā sar-e zolf-at qarār xāham kard
که گر سرم برود برندارم از قدمت	Ke gar sar-am beravad, bar nadāram az qadam-at
ز حال ما دلت آگه شود مگر وقتی	Ze hāl-e mā del-at āgah šavad magar vaqt-i
که لاله بردم از خاک کشتگان غمت	Ke lāle bar damad az xāk-e koštegān-e qam-at
روان تشنه ما را به جرعه‌ای دریاب	Ravān-e tešne-ye mā rā be jor'e-i dar yāb
چو می‌دهند زلال خضر ز جام جمت	Co midehand zolāl-e Xezr ze Jām-e Jam-at
همیشه وقت تو ای عیسی صبا خوش باد	Hamiše vaqt-e to, ey Isi-ye sabā, xoš bād
که جان حافظ دلخسته زنده شد به دمت	Ke jān-e Hāfez-e delxaste zende šod be dam-at
رشحہ: چکه، قطره.	Rašhe: cekke, qatre.
خامه: قلم.	Xāme: qalam.
رقم: نشان، خط، نوشته.	Raqam: nešān, xat, nevešte.
سهو: اشتباه غیر عمدی، غفلت، فراموشی.	Sahv: eštegāh-e qeyreamdi, qeflat, farāmuši.
سرمد: همیشه، پیوسته، جاوید.	Sarmad: hamiše, peyvaste, jāvid.
زالل خضر: آب زندگانی.	Zolāl-e Xezr: āb-e zendegāni.
جام جم: جام جهان‌نما.	Jām-e Jam: jām-e jahānnamā.
عیسی: عیسی.	Isi: Isā.

غزل ۹۴ Qazal-e 94

زان یار دلنوازم شکرست با شکایت	Z-ān yār-e delnavāz-am šokr-i-st bā šekāyat
گر نکته دان عشقی بشنو تو این حکایت	Gar noktedān-e ešq-i, bešenow to in hekāyat
بی مزد بود و منت هر خدمتی که کردم	Bi mozd bud-o mennat, har xedmat-i ke kardam
یا رب مباد کس را مخدوم بی عنایت	Yā Rab, mebād kas rā maxdum-e bienāyat
رندان تشنه لب را آبی نمی‌دهد کس	Rendān-e tešnelab rā āb-i namidehad kas
گویی ولی شناسان رفتند از این ولایت	Guyi vali šenāsān raftand az in velāyat
در زلف چون کمندش ای دل میبچ کان جا	Dar zolf-e con kamand-aš, ey del, mapic k-ānjā
سرها بریده بینی بی جرم و بی جنایت	Sarhā boride bini bi jorm-o bi jenāyat
چشمت به غمزه ما را خون خورد و می‌پسندی	Cešm-at be qamze mā rā xun xord-o mipasandi
جانا روا نباشد خون ریز را حمایت	Jān-ā, ravā nabāšad xunriz rā hemāyat
در این شب سیاهم گم گشت راه مقصود	Dar in šab-e siyāh-am gom gašt rāh-e maqsud
از گوشه‌ای برون آی ای کوکب هدایت	Az guše-i borun āy, ey kowkab-e hedāyat
از هر طرف که رفتم جز وحشتم نیفزود	Az hartaraf ke raftam joz vahšat-am nayafzud
زنهار از این بیابان وین راه بی‌نهایت	Zenhār az in biyābān v-in rāh-e binahāyat
ای آفتاب خوبان می‌جوشد اندرونم	Ey āftāb-e xubān, mijušad andarun-am
یک ساعتم بگنجان در سایه عنایت	Yek sāat-am begonjān dar sāye-ye enāyat
این راه را نهایت صورت کجا توان بست	In rāh rā nahāyat surat kojā tavān bast?
کش صد هزار منزل بیش است در بدایت	K-aš sad hezār manzel biš-ast dar bedāyat
هر چند بردی آبم روی از درت نتابم	Harcand bordi āb-am, ruy az dar-at natābam
جور از حبیب خوشتر کز مدعی رعایت	Jowr az habib xoštar k-az moddai raāyat
عشقت رسد به فریاد ار خود به سان حافظ	Ešq-at resad be faryād ar xod be sān-e Hāfez
قرآن ز بر بخوانی در چارده روایت	Qor'ān ze bar bexāni dar cārdah revāyat
مخدوم: سرور.	Maxdum: sarvar.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
غمزه: اشاره با چشم و ابرو.	Qamze: ešāre bā cešm-o abru.
کوکب: ستاره.	Kowkab: setāre.
زنهار: برحذر باش!	Zenhār: bar hazar bāš!
صورت بستن: شکل گرفتن، ممکن شدن.	Surat bastan: šekl gereftan, momken šodan.
بدایت: آغاز، اول کار.	Bedāyat: āqāz, avval-e kār.
آب: آبرو (مجاز).	Āb: āberu (majāz).
جور: ستم.	Jowr: setam.
حبیب: یار، دوست.	Habib: yār, dust.

غزل ۹۵ Qazal-e 95

مدامم مست می‌دارد نسیم جعد گیسویت
 خرابم می‌کند هر دم فریب چشم جادویت
 پس از چندین شکیبایی شبی یا رب توان دیدن
 که شمع دیده افروزیم در محراب ابرویت
 سواد لوح بینش را عزیز از بهر آن دارم
 که جان را نسخه‌ای باشد ز لوح خال هندویت
 تو گر خواهی که جاویدان جهان یک سر بیارایی
 صبا را گو که بردارد زمانی برقع از رویت
 و گر رسم فنا خواهی که از عالم براندازی
 برافشان تا فروریزد هزاران جان ز هر مویت
 من و باد صبا مسکین دو سرگردان بی‌حاصل
 من از افسون چشمت مست و او از بوی گیسویت
 زهی همت که حافظ راست از دنیی و از عقبی
 نیاید هیچ در چشمش بجز خاک سر کویت
جعد: موی پیچیده و تابدار.

سواد: سیاهی.

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).

برقع: روبند، نقاب.

فنا: نابودی، نیستی.

زهی: خوشا، آفرین.

دنیی: جهان.

عقبی: آخرت، جهان دیگر.

Modām-am mast midārad nasim-e ja'd-e gisu-yat
 Xarāb-am mikonad hardam farib-e cešm jādu-yat
 Pas az candin šakibāyi šab-i, yā Rab, tavān didan
 Ke šam'-e dide afruzim dar mehrāb-e abru-yat
 Savād-e lowh-e bineš rā aziz az bahr-e ān dāram
 Ke jān rā nosxe-i bāšad ze lowh-e xāl-e hendu-yat
 To gar xāhi ke jāvidān jahān yeksar biyārāyi
 Sabā rā gu ke bar dārad zamān-i borqa' az ru-yat
 Va gar rasm-e fanā xāhi ke az ālam bar andāzi
 Bar afšān tā foru rizard hezārān jān ze har mu-yat
 Man-o bād-e sabā meskin, do sargardān-e bihāsel
 Man az afsun-e cešm-at mast-o u az bu-ye gisu-yat
 Zeh-i hemmat ke Hāfez rā-st az donyi-yo az oqabā
 Nayāyad hic dar cešm-aš bejoz xāk-e sar-e ku-yat
Ja'd: mu-ye picide-vo tābdār.

Savād: siyāhi.

Sabā: Bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).

Borqa': ruband, neqāb.

Fanā: nābudi, nisti.

Zeh-i: xoš-ā, āfarin.

Donyi: jahān.

Oqbā: āxerat, jahān-e digar.

غزل ۹۶ Qazal-e 96

درد ما را نیست درمان الغیاث	Dard-e mā rā nist darmān, <i>alqiyās</i>
هجر ما را نیست پایان الغیاث	Hejr-e mā rā nist pāyān, <i>alqiyās</i>
دین و دل بردند و قصد جان کنند	Din-o del bordand-o qasd-e jān konand
الغیاث از جور خوبان الغیاث	<i>Alqiyās</i> az jowr-e xubān, <i>alqiyās</i>
در بهای بوسه‌ای جانی طلب	Dar bahā-ye buse-i jān-i talab
می‌کنند این دلستانان الغیاث	Mikonand in delsetānān, <i>alqiyās</i>
خون ما خوردند این کافردلان	Xun-e mā خوردand in kāfardelān
ای مسلمانان چه درمان الغیاث	Ey mosalmānān, ce darmān, <i>alqiyās</i>
همچو حافظ روز و شب بی خویشتن	Hamco Hāfez ruz-o šab bi xištan
گشته‌ام سوزان و گریان الغیاث	Gašte-am suzān-o geryān, <i>alqiyās</i>
الغیاث: فریادا! وای!	Alqiyās: faryād! vāy!
هجر: دوری و جدایی از کسی.	Hejr: duri-yo jodāyi az kas-i.
جور: ستم.	Jowr: setam.

غزل ۹۷ Qazal-e 97

تویی که بر سر خوبان کشوری چون تاج	To-yi ke bar sar xubān-e kešvar-i cun tāj
سزد اگر همه دلبران دهندت باج	Sezad agar hame delbarān dehand-at bāj
دو چشم شوخ تو برهم زده ختا و حبش	Do cešm-e šux-e to bar ham zade Xatā-vo Habaš
به چین زلف تو ماچین و هند داده خراج	Be cin-e zolf-e to Mācin-o Hend dāde xarāj
بیاض روی تو روشن چو عارض رخ روز	Bayāz-e ru-ye to rowšan co ārez-e rox-e ruz
سواد زلف سپاه تو هست ظلمت داج	Savād-e zolf-e siyāh-e to hast zolmat-e dāj
دهان شهید تو داده رواج آب خضر	Dahān-e šahd-e to dāde ravāj āb-e Xezr
لب چو قند تو برد از نبات مصر رواج	Lab-e co qand-e to bord az nabāt-e Mesr ravāj
از این مرض به حقیقت شفا نخواهم یافت	Az in maraz be haqiqat šafā naxāham yāft
که از تو درد دل ای جان نمی‌رسد به علاج	Ke az to dard-e del, ey jān, nemiresad be alāj
چرا همی‌شکنی جان من ز سنگ دلی	Cerā hamišekani jān-e man ze sangdeli?
دل ضعیف که باشد به نازکی چو زجاج	Del-e zaif ke bāšad be nāzoki co zojāj
لب تو خضر و دهان تو آب حیوان است	Lab to xezr-o dahān-e to āb-e heyvān-ast
قد تو سرو و میان موی و بر به هیئت عاج	Qad-e to sarv-o miyān mu-vo bar be hey'at-e āj
فتاد در دل حافظ هوای چون تو شهی	Fetād dar del-e Hāfez havā-ye cun to šah-i
کمینه ذره خاک در تو بودی کاج	Kamine zarre-ye xāk-e dar-e to budi, kāj
ختا: شهری در ترکستان.	Xatā: šahr-i dar Torkestān.
حبش: حبشه.	Habaš: Habaše.
ماچین: چین بزرگ.	Mācin: Cin-e Bozorg.
بیاض: سفیدی.	Bayāz: sefidi.
عارض: رخسار.	Ārez: roxsār.
سواد: سیاهی.	Savād: siyāhi.
داج: شب بسیار تاریک.	Dāj: šab-e besyār tārik.
شهید: انگبین، عسل، شیرینی.	Šahd: angabin, asal, širini.
آب خضر: آب زندگانی.	Āb-e Xezr: āb-e zendegāni.
زجاج: شیشه.	Zojāj: šiše.
خضر: حیات‌بخش.	Xezr: hayātbaxš.
آب حیوان: آب زندگانی.	Āb-e heyvān: āb-e zendegāni.
هیئت: کیفیت، شکل.	Hey'at: keyfiyat, šekl.
کمینه: کمترین.	Kamine: Kamtarin.
کاج: کاش.	Kāj: kaš.

غزل ۹۸ Qazal-e 98

اگر به مذهب تو خون عاشق است مباح	Agar be mazhab-e to xun-e āšeq-ast mobāh
صلاح ما همه آن است کان تو راست صلاح	Salāh-e mā hame ān-ast k-ān to rā-st salāh
سواد زلف سیاه تو جاعل الظلمات	Savād-e zolf-e siyāh-e to <i>jāelolzolamāt</i>
بیاض روی چو ماه تو فالق الصباح	Bayāz-e ru-ye co māh-e to <i>fāleqolasabāh</i>
ز چین زلف کمندت کسی نیافت خلاص	Ze cin-e zolf-e kamand-at kas-i nayāft xalās
از آن کمانچه ابرو و تیر چشم نجاه	Az ān kamānce-ye abru-vo tir-e cešm najāh
ز دیده‌ام شده یک چشمه در کنار روان	Ze dide-am šode yek cešme dar kenār ravān
که آشنا نکند در میان آن ملاح	Ke āšnā nakonad dar miyān-e ān mallāh
لب چو آب حیات تو هست قوت جان	Lab-e co āb-e hayāt-e to hast qovvat-e jān
وجود خاکی ما را از اوست ذکر رواج	Vojud-e xāki-ye mā rā az u-st zekr-e ravāh
بداد لعل لبیت بوسه‌ای به صد زاری	Bedād la'l-e lab-at buse-i be sad zāri
گرفت کام دلم ز او به صد هزار الحاح	Gereft kām del-am ze u be sad hezār elhāh
دعای جان تو ورد زبان مشتاقان	Doā-ye jān-e to verd-e zabān-e moštāqān
همیشه تا که بود متصل مسا و صباح	Hamiše tā ke bovad mottasel masā-vo sabāh
صلاح و توبه و تقوی ز ما مجو حافظ	Salāh-o towbe-vo taqvā ze mā maju, Hāfez
ز رند و عاشق و مجنون کسی نیافت صلاح	Ze rend-o āšeq-o majnun kas-i nayāft salāh
مباح: روا.	Mobāh: ravā.
سواد: سیاهی.	Savād: siyāhi.
جاعل الظلمات: آفریننده‌ی تاریکی.	Jāelolzolamāt: āfarinande-ye tāriki.
بیاض: سفیدی.	Bayāz: sefidi.
فالق الصباح: پدیدآورنده‌ی صبح.	Fāleqolasabāh: padidāvarande-ye sobh.
نجاه: پیروزی، رستگاری.	Najāh: piruzi, rastgāri.
ملاح: ملوان.	Mallāh: malavān.
آشنا: شنا، شناوری.	Āšnā: šenā, šenāvāri.
رواج: شبانگاه، سرشب.	Ravāh: šabāngāh, sarešab.
لعل: سنگِ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
الحاح: التماس.	Elhāh: eltemās.
مسا: شبانگاه.	Masā: šabāngāh.
صبح: بامداد.	Sabāh: bāmdād.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.

غزل ۹۹ Qazal-e 99

دل من در هوای روی فرخ	Del-e man dar havā-ye ru-ye F[f]arrox
بود آشفته همچون موی فرخ	Bovad āštofte hamcon mu-ye farrox
بجز هندوی زلفش هیچ کس نیست	Bejoz hendu-ye zolf-aš hickas nist
که برخوردار شد از روی فرخ	Ke barxordār šod az ru-ye farrox
سیاهی نیکبخت است آن که دایم	Siyāh-i nikbaxt-ast ānke dāyem
بود همراز و هم زانوی فرخ	Bovad hamrāz-o hamzānu-ye farrox
شود چون بید لرزان سرو آزاد	Šavad cun bid larzān sarv-e āzād
اگر بیند قد دلجوی فرخ	Agar binad qad-e delju-ye farrox
بده ساقی شراب ارغوانی	Bedeh sāqi šarāb-e arqavāni
به یاد نرگس جادوی فرخ	Be yād-e narges-e jādu-ye farrox
دوتا شد قامت همچون کمانی	Dotā šod qāmat-am hamcon kamān-i
ز غم پیوسته چون ابروی فرخ	Ze qam peyvaste con abru-ye farrox
نسیم مشک تاتاری خجل کرد	Nasim-e mošk-e tātāri xejel kard
شمیم زلف عنبربوی فرخ	Šamim-e zolf-e anbarbu-ye farrox
اگر میل دل هر کس به جایست	Agar meyl-e del-e harkas be jā-yi-st
بود میل دل من سوی فرخ	Bovad meyl-e del-e man su-ye farrox
غلام همت آنم که باشد	Qolām-e hemmat-e ān-am ke bāšad
چو حافظ بنده و هندوی فرخ	Co Hāfez bande-vo hendu-ye farrox
هوا: دل و دماغ، آرزو (مجاز).	Havā: delodamāq, ārezu (majāz).
فرخ: خجسته، زیباروی.	Farrox: xojaste, zibāruy.
هندو: سیاه، غلام (مجاز).	Hendu: siyāh, qolām (majāz).
نرگس: چشم معشوق (مجاز).	Narges: cešm-e ma'suq (majāz).
دوتا: دولا، خمیده.	Dotā: dolā, xamide.
شمیم: بوی خوش.	Šamim: bu-ye xoš.

غزل ۱۰۰ Qazal-e 100

دی پیر می فروش که ذکرش به خیر باد	Di pir-e meyforuš ke zekr-aš be xeyr bād
گفتا شراب نوش و غم دل ببر ز یاد	Goft-ā, šarāb nuš-o qam-e del bebar ze yād
گفتم به باد می‌دهم باده نام و ننگ	Goftam be bād midehad-am bāde nām-o nang
گفتا قبول کن سخن و هر چه باد باد	Goft-ā, qabul kan soxan-o harce bād, bād
سود و زیان و مایه چو خواهد شدن ز دست	Sud-o ziyān-o māye co xāhad šodan ze dast
از بهر این معامله غمگین مباش و شاد	Az bahr-e in moāmele qamgin mabāš-o šād
بادت به دست باشد اگر دل نهی به هیچ	Bād-at be dast bāšad agar del nehi be hic
در معرضی که تخت سلیمان رود به باد	Dar ma'raz-i ke taxt-e Soleyman ravad be bād
حافظ گرت ز پند حکیمان ملالت است	Hāfez, gar-at ze pand-e hakimān malālat-ast
کوته کنیم قصه که عمرت دراز باد	Kutah konim qesse ke omar-at derāz bād
دی: دیروز.	Di: diruz.
مایه: سرمایه.	Māye: sarmāye.
ملالت: دلتنگی، آزرده‌گی.	Malālat: deltangi, āzordegi.

غزل ۱۰۱ Qazal-e 101

شراب و عیش نهان چیست کار بی‌بنیاد	Šarāb-o eyš-e nahān ci-st, kār-e bibonyād
زدیم بر صف رندان و هر چه بادا باد	Zadim bar saf-e rendān-o harce bād-ā, bād
گره ز دل بگشا و از سپهر یاد مکن	Gereh ze del begošā-vo az sepehr yād makon
که فکر هیچ مهندس چنین گره نگشاد	Ke fekr-e hic mohandes conin gereh nagošād
ز انقلاب زمانه عجب مدار که چرخ	Ze enqelāb-e zamāne ajab madār ke carx
از این فسانه هزاران هزار دارد یاد	Az in fasāne hezārān hezār dārad yād
قدح به شرط ادب گیر زان که ترکیبش	Qadah be šart-e adab gir z-ān ke tarkib-aš
ز کاسه سر جمشید و بهمن است و قباد	Ze kāse-ye sar-e Jamšid-o Bahman-ast-o Qobād
که آگه است که کاووس و کی کجا رفتند	Ke āgah-ast ke Kāvus-o Key kojā raftand
که واقف است که چون رفت تخت جم بر باد	Ke vāqef-ast ke cun raft Taxt-e Jam bar bād
ز حسرت لب شیرین هنوز می‌بینم	Ze hasrat-e lab-e Širin hanuz mibinam
که لاله می‌دمد از خون دیده فرهاد	Ke lāle midamad az xun-e dide-ye Farhād
مگر که لاله بدانست بی‌وفایی دهر	Magar ke lāle bedānest bivafāyi-ye dahr
که تا بزاد و بشد جام می ز کف نهاد	Ke tā bezād-o bešod jām-e mey ze kaf nanhād
بیا بیا که زمانی ز می خراب شویم	Biyā, biyā, ke zamān-i ze mey xarāb šavim
مگر رسیم به گنجی در این خراب آباد	Magar resim be ganj-i dar in xarābābād
نمی‌دهند اجازت مرا به سیر و سفر	Namidehand ejāzat ma-rā be seyrosafar
نسیم باد مصلا و آب رکن آباد	Nasim-e bād-e Mosallā-vo āb-e Roknābād
قدح مگیر چو حافظ مگر به ناله چنگ	Qadah magir co Hāfez magar be nāle-ye cang
که بسته‌اند بر ابریشم طرب دل شاد	Ke baste-and bar abrišam-e tarab del-e šād
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pākter-o parhizkārtar az zāher.
قدح: پیاله.	Qadah: piyāle.
دهر: روزگار.	Dahr: ruzgār.
طرب: شادمانی.	Tarab: šādmāni.

غزل ۱۰۲ Qazal-e 102

دوش آگهی ز یار سفرکرده داد باد	Duš āgahi ze yār-e safarkarde dād bād
من نیز دل به باد دهم هر چه باد باد	Man niz del be bād deham, harce bād, bād
کارم بدان رسید که همراز خود کنم	Kār-am bed-ān resid ke hamrāz-e xod konam
هر شام برق لامع و هر بامداد باد	Har šām barq-e lāme-o har bāmdād bād
در چین طره تو دل بی حفاظ من	Dar cin-e torre-ye to del-e bihefāz-e man
هرگز نگفت مسکن مالوف یاد باد	Hargez nagoft, maskan-e ma'luf yād bād
امروز قدر پند عزیزان شناختم	Emruz qadr-e pand-e azizān šenāxtam
یا رب روان ناصح ما از تو شاد باد	Yā Rab, ravān-e nāseh-e mā az to šād bād
خون شد دلم به یاد تو هر گه که در چمن	Xun šod del-am be yād-e to hargah ke dar caman
بند قبای غنچه گل می‌گشاد باد	Band-e qabā-ye qonce-ye gol migošād bād
از دست رفته بود وجود ضعیف من	Az dast rafte bud vojūd-e zaif-e man
صبحم به بوی وصل تو جان باز داد باد	Sobh-am be bu-ye vasl-e to jān bāz dād bād
حافظ نهاد نیک تو کامت برآورد	Hāfez, nahād-e nik-e to kām-at bar āvarad
جانها فدای مردم نیکونهاد باد	Jānhā fadā-ye mardom-e nikunahād bād
دوش: دیشب.	Duš: dišab.
برق: صاعقه.	Barq: sāeqe.
لامع: درخشان.	Lāme': deraxšān.
طره: دسته‌ی موی تابیده در کنار پیشانی.	Torre: daste-ye mu-ye tābide dar kenār-e pišāni.
مالوف: خوگرفته.	Ma'luf: xugerefte.
ناصح: پنددهنده.	Nāseh: panddehande.
بو: امید (مجاز).	Bu: omid (majāz).

غزل ۱۰۳ Qazal-e 103

روز وصل دوستداران یاد باد	Ruz-e vasl-e dustdārān yād bād
یاد باد آن روزگاران یاد باد	Yād bād ān ruzgārān, yād bād
کامم از تلخی غم چون زهر گشت	Kām-am az talxi-ye qam con zahr gašt
بانگ نوش شادخواران یاد باد	Bāng-e nuš-e šādxārān yād bād
گر چه یاران فارغند از یاد من	Garce yārān fāreq-and az yād-e man
از من ایشان را هزاران یاد باد	Az man išān rā hezārān yād bād
مبتلا گشتم در این بند و بلا	Mobtalā gaštam dar in band-o balā
کوشش آن حق گزاران یاد باد	Kušeš-e ān haqgozārān yād bād
گر چه صد رود است در چشمم مدام	Garce sad rud-ast dar cešm-am modām
زنده رود باغ کاران یاد باد	Zenderud-e Bāq-e Kārān yād bād
راز حافظ بعد از این ناگفته ماند	Rāz-e Hāfez ba'd az in nāgofte mānd
ای دریغا رازداران یاد باد	Ey dariq-ā, rāzdārān yād bād
باغ کاران: یکی از باغ‌های اصفهان.	Bāq-e Kārān: yek-i az bāqhā-ye Esfahān.
زنده‌رود: زاینده‌رود.	Zenderud: Zāyanderud.

غزل ۱۰۴ Qazal-e 104

جمالت آفتاب هر نظر باد	Jamāl-at āftāb-e har nazar bād
ز خوبی روی خوبت خوبتر باد	Ze xubi ru-ye xub-at xubtar bād
همای زلف شاهین شهپرت را	Homā-ye zolf-e šāhinšahpar-at rā
دل شاهان عالم زیر پر باد	Del-e šāhān-e ālam zir-e par bād
کسی کو بسته زلفت نباشد	Kas-i k-u baste-ye zolf-at nabāšad
چو زلفت درهم و زیر و زیر باد	Co zolf-at darham-o zirozebar bād
دلی کو عاشق رویت نباشد	Del-i k-u āšeq-e ru-yat nabāšad
همیشه غرقه در خون جگر باد	Hamiše qarqe dar xunejegar bād
بتا چون غمزوات ناوک فشاند	Bot-ā, con qamze-at nāvak fešānad
دل مجروح من پیشش سپر باد	Del-e majruh-e man piš-aš separ bād
چو لعل شکرینت بوسه بخشد	Co la'l-e šekkarin-at buse baxšad
مذاق جان من ز او پرشکر باد	Mazāq-e jān-e man z-u poršekar bād
مرا از توست هر دم تازه عشقی	Ma-rā az to-st hardam tāze ešq-i
تو را هر ساعتی حسنی دگر باد	To rā har sāat-i hosn-i degar bād
به جان مشتاق روی توست حافظ	Be jān moštāq-e ru-ye to-st Hāfez
تو را در حال مشتاقان نظر باد	To rā dar hāl-e moštāqān nazar bād
هما: پرندهای شبیه شاهین. می‌پنداشتند، که سایه‌ی هما کامرانی می‌آورد.	Homā: parande-i šabih-e šāhin. Mipendāštand, ke sāye-ye Homā kāmrāni miāvard.
بت: معشوق، زیباروی (مجاز).	Bot: ma'šūq, zibārūy (majāz).
غمزه: اشاره با چشم و ابرو.	Qamze: ešāre bā cešm-o abru.
ناوک: تیر.	Nāvak: tir.
لعل: سنگِ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
مذاق: مزه، ذوق (مجاز).	Mazāq: maze, zowq (majāz).

غزل ۱۰۵ Qazal-e 105

صوفی ار باده به اندازه خورد نوشش باد
 و نه اندیشه این کار فراموشش باد
 آن که یک جرعه می از دست تواند دادن
 دست با شاهد مقصود در آغوشش باد
 پیر ما گفت خطا بر قلم صنع نرفت
 آفرین بر نظر پاک خطاپوشش باد
 شاه ترکان سخن مدعیان می شنود
 شرمی از مظلمه خون سیاوشش باد
 گر چه از کبر سخن با من درویش نگفت
 جان فدای شکرین پسته خاموشش باد
 چشمم از آینه داران خط و خالش گشت
 لبم از بوسه ربایان بر و دوشش باد
 نرگس مست نوازش کن مردم دارش
 خون عاشق به قدح گر بخورد نوشش باد
 به غلامی تو مشهور جهان شد حافظ
 حلقه بندگی زلف تو در گوشش باد
شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).
صنع: آفرینش.

مظلمه: آنچه به ستم از کسی گرفته شده باشد.
کبر: خودبینی، خودنمایی.
پسته: دهان معشوق (مجاز).
نرگس: چشم معشوق (مجاز).
قدح: پیاله.

Sufi ar bāde be andāze xorad, nuš-aš bād
 V-ar na andiše-ye in kār farāmuš-aš bād
 Ānke yek jor'e mey az dast tavānad dādan
 Dast bā šāhed-e maqsud dar āquš-aš bād
 Pir-e mā goft, xatā bar qalam-e son' naraft
 Āfarin bar nazar-e pāk-e xatāpuš-aš bād
 Šāh-e Torkān soxan-e moddaiyān mišenavad
 Šarm-i az mazlame-ye xun-e Siyāvuš-aš bād
 Garce az kebr soxan bā man-e darviš nagoft
 Jān fadā-ye šekarin peste-ye xāmuš-aš bād
 Cešm-am az āyenedārān-e xatoxāl-aš gašt
 Lab-am az buserobāyān-e baroduš-aš bād
 Narges-e mast-e navāzeškon-e mardomdār-aš
 Xun-e āšeḡ be qadah gar bexorad, nuš-aš bād
 Be qolāmi-ye to mašhur-e jahān šod Hāfez
 Halḡe-ye bandegi-ye zolf-e to dar guš-aš bād
Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).
Son': āfarineš.

Mazlame: ānce be setam az kas-i gerefte šode bāšad.
Kebr: xodbini, xodnamāyi.
Peste: dahān-e ma'šūq (majāz).
Narges: cešm-e ma'šūq (majāz).
Qadah: piyāle.

غزل ۱۰۶ Qazal-e 106

تنت به ناز طبیبان نیازمند مباد	Tan-at be nāz-e tabibān niyāzmand mabād
وجود نازکت آزرده گزند مباد	Vojud-e nāzok-at āzorde-ye gazand mabād
سلامت همه آفاق در سلامت توست	Salāmat-e hame āfāq dar salāmat-e to-st
به هیچ عارضه شخص تو دردمند مباد	Be hic āreze šaxs-e to dardmand mabād
جمال صورت و معنی ز امن صحت توست	Jamāl-e surat-o ma'nā ze amn-e sehhat to-st
که ظاهر دژم و باطن نژند مباد	Ke zāher-at dežam-o bāten-at nažand mabād
در این چمن چو درآید خزان به یغمایی	Dar in caman co dar āyad xazān be yaqmāyi
رهش به سرو سهی قامت بلند مباد	Rah-aš be sarv-e sahiqāmat-e boland mabād
در آن بساط که حسن تو جلوه آغازد	Dar ān basāt ke hosn-e to jelve āqāzad
مجال طعنه بدبین و بدپسند مباد	Majāl-e ta'ne-ye badbin-o badpasand mabād
هر آن که روی چو ماهت به چشم بد بیند	Har ān ke ru-ye co māh-at be cešm-e bad binad
بر آتش تو بجز جان او سپند مباد	Bar ātaš-e to bejoz jān-e u sepand mabād
شفا ز گفته شکریشان حافظ جوی	Šafā ze gofte-ye šekarfešān-e Hāfez juy
که حاجتت به علاج گلاب و قند مباد	Ke hājat-at be alāj-e golāb-o qand mabād
آفاق: کرانه‌های آسمان، جهان هستی.	Āfāq: karānehā-ye āsmān, jahān-e hasti.
عارضه: بیماری.	Āreze: bimāri.
صورت و معنی: ظاهر و باطن.	Surat-o ma'nā: zāher-o bāten.
دژم: رنجور، اندوهگین.	De[o]žam: ranjur, anduhgin.
نژند: افسرده، پژمرده.	Nažand: afsorde, pažmorde.
یغمایی: تاراج‌گری.	Yaqmāyi: tārajgari.
سهی: راست و بلند.	Sahi: rāst-o baland.
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
سپند: اسفند.	Sepand: esfand.

غزل ۱۰۷ Qazal-e 107

حسن تو همیشه در فزون باد	Hosn-e to hamiše dar fozun bād
رویت همه ساله لاله گون باد	Ru-yat hamesāle lālegun bād
اندر سر ما خیال عشقت	Andar sar-e mā xiyāl-e ešq-at
هر روز که باد در فزون باد	Har ruz ke bād, dar fozun bād
هر سرو که در چمن درآید	Har sarv ke dar caman dar āyad
در خدمت قامتت نگون باد	Dar xedmat-e qāmat-at negun bād
چشمی که نه فتنه تو باشد	Cešm-i ke na fetne-ye to bāšad
چون گوهر اشک غرق خون باد	Con gowhar-e ašk qarq-e xun bād
چشم تو ز بهر دلربایی	Cešm-e to ze bahr-e delrobāyi
در کردن سحر ذوفنون باد	Dar kardan-e sehr zufonun bād
هر جا که دلیست در غم تو	Harjā ke del-i-st dar qam-e to
بی صبر و قرار و بی سکون باد	Bisabroqarār-o bisokun bād
قد همه دلبران عالم	Qadd-e hame delbarān-e ālam
پیش الف قدت چو نون باد	Piš-e alef-e qad-at co nun bād
هر دل که ز عشق توست خالی	Har del ke ze ešq-e to-st xāli
از حلقه وصل تو برون باد	Az halqe-ye vasl-e to borun bād
لعل تو که هست جان حافظ	La'l-e to ke hast jān-e Hāfez
دور از لب مردمان دون باد	Dur az lab-e mardomān-e dun bād
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
گوهر اشک: دانه‌های اشک.	Gowhar-e ašk: dānehā-ye ašk.
ذوفنون: پره‌نر.	Zufonun: porhonar.
لعل: سنگ سرخ‌رنگ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
دون: فرومایه، خسیس.	Dun: forumāye, xasis.

غزل ۱۰۸ Qazal-e 108

خسروا گوی فلک در خم چوگان تو باد	Xosrov-ā, gu-ye falak dar xam-e cowgān-e to bād
ساحت کون و مکان عرصه میدان تو باد	Sāhat-e kownomakān arse-ye meydān-e to bād
زلف خاتون زلف شیفته پرچم توست	Zolf-e xātun-e zafar šifte-ye parcam-e to-st
دیده فتح ابد عاشق جولان تو باد	Dide-ye fath-e abad āšeq-e jowlān-e to bād
ای که انشا عطار صفت شوکت توست	Ey ke enšā-e Atārod sefat-e šowkat-e to-st
عقل کل چاکر طغراکش دیوان تو باد	Aqlekol cāker-e toqrākeš-e divān to bād
ظیره جلوه طوبی قد چون سرو تو شد	Teyre-ye jelve-ye Tubā qad-e con sarv-e to šod
غیرت خلد برین ساحت بستان تو باد	Qeyrat-e xold-e barin sāhat-e bostān-e to bād
نه به تنها حیوانات و نباتات و جماد	Na be tanhā hayavānāt-o nabātāt-o jamād
هر چه در عالم امر است به فرمان تو باد	Harce dar ālam-e amr-ast, be farmān-e to bād
ساحت: میدان، حیاط.	Sāhat: meydān, hayāt.
کونومکان: گیتی و آنچه در آن است.	Kownomakān: giti-yo ānce dar ān-ast.
خاتون: بانو.	Xātun: bānu.
ظفر: پیروزی.	Zafar: piruzi.
جولان: تاختوتاز.	Jowlān: tāxtotāz.
عطار: خدای نویسندگی، دبیر فلک.	Atārod: Xodā-ye nevisandegi, dabir-e falak.
طغراکش: طغرانویس، فرماننویس (مجاز).	Toqrākeš: toqrānevis; farmānnevis (majāz).
ظیره: خجالت، شرمندگی.	Teyre: xejālat, šarmandegi.
طوبی: درختی در بهشت.	Tubā: deraxt-i dar behešt.
خلد: بهشت.	Xold: behešt.
جماد: هر چیز بیجان و بیحرکت.	Jamād: har ciz-e bijān-o biharekat.

غزل ۱۰۹ Qazal-e 109

دیر است که دلداری پیامی نفرستاد	Dir-ast ke deldār payām-i naferestād
ننوشت سلامی و کلامی نفرستاد	Nanvešt salām-i-yo kalām-i naferestād
صد نامه فرستادم و آن شاه سواران	Sad nāme ferestādam-o ān šāh-e savārān
پیکی ندوانید و سلامی نفرستاد	Peyk-i nadavānid-o salām-i naferestād
سوی من وحشی صفت عقل رمیده	Su-ye man-e vahšisefat-e aqlramide
آهوروشی کبک خرامی نفرستاد	Āhuraveš-i, kabkxarām-i naferestād
دانست که خواهد شدنم مرغ دل از دست	Dānest ke xāhad šodan-am morq-e del az dast
و از آن خط چون سلسله دامی نفرستاد	V-az ān xat-e con selsele dām-i naferestād
فریاد که آن ساقی شکرلب سرمست	Faryād ke ān sāqi-ye šekkarlab-e sarmast
دانست که مخمورم و جامی نفرستاد	Dānest ke maxmur-am-o jāmi naferestād
چندان که زدم لاف کرامات و مقامات	Candānke zadam lāf-e kerāmāt-o maqāmāt
هیچم خبر از هیچ مقامی نفرستاد	Hic-am xabar az hic maqām-i naferestād
حافظ به ادب باش که واخواست نباشد	Hāfez, be adab bāš ke vāxāst nabāšad
گر شاه پیامی به غلامی نفرستاد	Gar šāh payām-i be qolām-i naferestād
کبک خرام: خرامنده چون کبک.	Kabkxarām: xarāmande con kabk.
خرامیدن: با ناز و وقار راه رفتن.	Xarāmidan: bā nāz-o vaqār rāh raftan.
سلسله: زنجیر.	Selsele: zanjir.
مخمور: مست، خمارآلوده.	Maxmur: mast, xomārālude.
لاف: گفتار بیهوده و گزاف، خودستایی.	Lāf: goftār-e bihude-vo gazāf, xodsetāyi.
کرامت: ارجمندی، بخشندگی.	Ke[a]rāmat: arjmandi, baxšandegi.

غزل ۱۱۰ Qazal-e 110

پیرانه سرم عشق جوانی به سر افتاد	Pirānesar-am ešq-e javāni be sar oftād
وان راز که در دل بنهفتم به درافتاد	V-ān rāz ke dar del benahoftam, be dar oftād
از راه نظر مرغ دلم گشت هواگیر	Az rāh-e nazar morq-e del-am gašt havāgir
ای دیده نگه کن که به دام که درافتاد	Ey dide, negah kon ke be dām-e ke dar oftād
دردا که از آن آهوی مشکین سیه چشم	Dard-ā, ke az ān āhu-ye moškin-e siyahcašm
چون نافه بسی خون دلم در جگر افتاد	Con nāfe bas-i xun-e del-am dar jegar oftād
از رهگذر خاک سر کوی شما بود	Az rahgozar-e xāk-e sar-e ku-ye šomā bud
هر نافه که در دست نسیم سحر افتاد	Har nāfe ke dar dast-e nasim-e sahar oftād
مژگان تو تا تیغ جهان گیر برآورد	Možgān-e to tā tiq-e jahāngir bar āvard
بس کشته دل زنده که بر یک دگر افتاد	Bas košte-ye delzende ke bar yekdegar oftād
بس تجربه کردیم در این دیر مکافات	Bas tajrobe kardim dar in deyr-e mokāfāt
با دردکشان هر که درافتاد برافتاد	Bā dordkešān harke dar oftād, bar oftād
گر جان بدهد سنگ سیه لعل نگردد	Gar jān bedehad, sang-e siyah la'l nagardad
با طینت اصلی چه کند بدگهر افتاد	Bā tinat-e asli ce konad? Badgohar oftād
حافظ که سر زلف بتان دست کشش بود	Hāfez ke sar-e zolf-e botān dastkeš-aš bud
بس طرفه حریفیست کش اکنون به سر افتاد	Bas torfe harif-i-st k-aš aknun be sar oftād
پیرانه سر: سر پیری.	Pirānesar: sar-e piri.
نافه: نافمانند، کیسه‌ای که زیر شکم آهوی تاتار قرار دارد و مشک از آن خارج می‌شود، مشک (مجاز).	Nāfe: nāfmānand, kise-i ke zir-e šekam-e āhu-ye Tātār qarār dārad-o mošk az ān xārej mišavad, mošk (majāz).
دردکش: باده‌خوار، شراب‌ساز.	Dordkeš: bādexār, šarābsāz.
لعل: سنگ سرخ‌رنگ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
بت: معشوق، زیباروی (مجاز).	Bot: ma'šūq, zibārūy (majāz).
طرفه: شگفت.	Torfe: šegeft.
حریف: هم‌اورد، هم‌پایه.	Harif: hamāvard, hampiyāle.

غزل ۱۱۱ Qazal-e 111

عکس روی تو چو در آینه جام افتاد	Aks-e ru-ye to co dar āyene-ye jām oftād
عارف از خنده می در طمع خام افتاد	Āref az xande-ye mey dar tama-e xām oftād
حسن روی تو به یک جلوه که در آینه کرد	Hosn-e ru-ye to be yek jelve ke dar āyene kard
این همه نقش در آینه اوهام افتاد	Inhame naqš dar āyine-ye owhām oftād
این همه عکس می و نقش نگارین که نمود	Inhame aks-e mey-o naqš-e negārin ke nemud
یک فروغ رخ ساقیست که در جام افتاد	Yek foruq-e rox-e sāqi-st ke dar jām oftād
غیرت عشق زبان همه خالصان ببرید	Qeyrat-e ešq zabān-e hame xāsān beborid
کز کجا سر غمش در دهن عام افتاد	K-az kojā serr-e qam-aš dar dahan-e ām oftād
من ز مسجد به خرابات نه خود افتادم	Man ze masjid be xarābāt na xod oftādam
اینم از عهد ازل حاصل فرجام افتاد	In-am az ahd-e azal hāsel-e farjām oftād
چه کند کز پی دوران نرود چون پرگار	Ce konad k-az pey-e dowerān naravad con pargār
هر که در دایره گردش ایام افتاد	Harke dar dāyere-ye gardeš-e ayyām oftād
در خم زلف تو آویخت دل از چاه زنج	Dar xam-e zolf-e to āvixt del az cāh-e zanax
آه کز چاه برون آمد و در دام افتاد	Āh k-az cāh borun āmad-o dar dām oftād
آن شد ای خواجه که در صومعه بازم بینی	Ān šod, ey xāje, ke dar sowmee bāz-am bini
کار ما با رخ ساقی و لب جام افتاد	Kār-e mā bā rox-e sāqi-yo lab-e jām oftād
زیر شمشیر غمش رقص کنان باید رفت	Zir-e šamšir-e qam-aš raqskonān bāyad raft
کان که شد کشته او نیک سرانجام افتاد	K-ānke šod košte-ye u nik saranjām oftād
هر دمش با من دلسوخته لطفی دگر است	Har dam-aš bā man-e delsoxte lotf-i degar-ast
این گدا بین که چه شایسته انعام افتاد	In gedā bin ke ce šāyeste-ye en'ām oftād
صوفیان جمله حریفند و نظرباز ولی	Sufiyān jomle harif-and-o nazarbāz vali
زین میان حافظ دلسوخته بدنام افتاد	Z-in miyān Hāfez-e delsoxte badnām oftād
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
فروغ: روشنی، پرتو، جذابیت (مجاز).	Foruq: rowšani, partow, jazzābiyat (majāz).
خرابات: میکده.	Xarābāt: meykade.
ازل: همیشگی، دیرینگی، زمان بی‌ابتدا.	Azal: hamišegi, dirinegi, zamān-e biebtedā.
چاه زنج: گودی چانه.	Cāh-e zanax: gowdi-ye cāne.
حریف: هماورد، هم‌پیاله.	Harif: hamāvard, hampiyāle.
نظرباز: دوست دارد، چهره‌ی زیبارویان را ببیند.	Nazarbāz: dust dārad, cehre-ye zibāruyān rā bebinad.

غزل ۱۱۲ Qazal-e 112

آن که رخسار تو را رنگ گل و نسرين داد	Ānke roxsār-e to rā rang-e gol-o nasrin dād
صبر و آرام تواند به من مسكين داد	Sabr-o ārām tavānad be man-e meskin dād
وان که گيسوی تو را رسم تطاول آموخت	V-ānke gisu-ye to rā rasm-e tatāvol āmuxt
هم تواند کرمش داد من غمگين داد	Ham tavānad karam-aš dād-e man-e qamgin dād
من همان روز ز فرهاد طمع ببريدم	Man hamān ruz ze Farhād tama' bobridam
که عنان دل شيدا به لب شيرين داد	Ke enān-e del-e šeydā be lab-e Širin dād
گنج زر گر نبود کنج قناعت باقيست	Ganj-e zar gar nabovad, konj-e qanāat bāqi-st
آن که آن داد به شاهان به گدايان اين داد	Ānke ān dād be šāhān, be gedāyān in dād
خوش عروسيست جهان از ره صورت ليکن	Xoš arus-i-st jahān az rah-e surat liken
هر که پيوست بدو عمر خودش کاوين داد	Harke peyvast bed-u, omr-e xod-aš kāvin dād
بعد از اين دست من و دامن سرو و لب چوی	Ba'dazin dast-e man-o dāman-e sarv-o lab juy
خاصه اکنون که صبا مژده فروردين داد	Xāse aknun ke sabā možde-ye farvardin dād
در کف غصه دوران دل حافظ خون شد	Dar kaf-e qosse-ye dowrān del-e Hāfez xun šod
از فراق رخت ای خواجه قوام الدين داد	Az farāq-e rox-at, ey Xāje Qavāmeddin, dād
تطاول: گردنکشی، دستدرازی.	Tatāvol: gardankeši, dastderāzi.
طمع ببريدن: قطع امید کردن.	Tama' boridan: qat'-e omid kardan.
عنان: لگام، دهانهی اسب.	Enān: legām, dahāne-ye asb.
کاوين: مهریه.	Kāvin: mehriye.
فراق: دوری، جدایی.	Farāq: duri, jodāyi.
خواجه قوام الدين: وزيری در دوران حافظ.	Xāje Qavāmeddin: vazir-i dar dowrān-e Hāfez.

غزل ۱۱۳ Qazal-e 113

بنفشه دوش به گل گفت و خوش نشانی داد	Banafše duš be gol goft-o xoš nešān-i dād
که تاب من به جهان طره فلانی داد	Ke tāb-e man be jahān torre-ye folān-i dād
دلم خزانہ اسرار بود و دست قضا	Del-am xazāne-ye asrār bud-o dast-e qazā
درش بیست و کلیدش به دلستانی داد	Dar-aš bebast-o kelid-aš be delsetān-i dād
شکسته وار به درگاہت آمدم که طبیب	Šekastevār be dargāh-at āmadam ke tabib
به مومیایی لطف توام نشانی داد	Be mumiyāyi-ye lotf-e to-am nešān-i dād
تنش درست و دلش شاد باد و خاطر خوش	Tan-aš dorost-o del-aš šād bād-o xāter xoš
که دست دادش و یاری ناتوانی داد	Ke dast dād-aš-o yāri-ye nātavān-i dād
برو معالجه خود کن ای نصیحتگو	Borow, moāleje-ye xod kon, ey nasihatgu
شراب و شاهد شیرین که را زیانی داد	Šarāb-o šāhed-e širin ke rā ziyān-i dād?
گذشت بر من مسکین و با رقیبان گفت	Gozašt bar man-e meskin-o bā raqibān goft
دریغ حافظ مسکین من چه جانی داد	Dariq, Hāfez-e meskin-e man ce jān-i dād
طره: دسته‌ی موی تابیده در کنار پیشانی.	Torre: daste-ye mu-ye tābide dar kenār-e pišāni.
شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).	Šāhed: ma'šuq, mahbub (majāz).
رقیب: نگهبان (مجاز).	Raqib: negahbān (majāz).

غزل ۱۱۴ Qazal-e 114

همای اوج سعادت به دام ما افتد	Homā-ye owj-e saādat be dām-e mā oftad
اگر تو را گذری بر مقام ما افتد	Agar to rā gozar-i bar moqām-e mā oftad
حباب وار براندازم از نشاط کلاه	Hobābvār bar andāzam az nešāt kolāh
اگر ز روی تو عکسی به جام ما افتد	Agar ze ru-ye to aks-i be jān-e mā oftad
شبی که ماه مراد از افق شود طالع	Šab-i ke māh-e morād az ofoq šavad tāle'
بود که پرتو نوری به بام ما افتد	Bovad ke partov-e nur-i be bām-e mā oftad
به بارگاه تو چون باد را نباشد بار	Be bārgāh-e to con bād rā nabāšad bār
کی اتفاق مجال سلام ما افتد	Key ettefāq-e majāl-e salām-e mā oftad
چو جان فدای لبش شد خیال می‌بستم	Co jān fadā-ye lab-aš šod, xiyāl mibastam
که قطره‌ای ز زلزلش به کام ما افتد	Ke qatre-i ze zolāl-aš be kām-e mā oftad
خیال زلف تو گفتا که جان وسیله مساز	Xiyāl-e zolf to goft-ā ke jān vasile masāz
کز این شکار فراوان به دام ما افتد	K-az in šekār farāvān be dām-e mā oftad
به ناامیدی از این در مرو بزنی فالی	Be nāomidi az in dar marow, bezan fāl-i
بود که قرعه دولت به نام ما افتد	Bovad ke qor'e-ye dowlat be nām-e mā oftad
ز خاک کوی تو هر گه که دم زند حافظ	Ze xāk-e ku-ye to hargah ke dam zanad Hāfez
نسیم گلشن جان در مشام ما افتد	Nasim-e golšan-e jān dar mašām-e mā oftad
مقام: اقامتگاه، اقامت.	Moqām: eqāmatgāh, eqāmat.
طالع: برآینده.	Tāle': barāyande.
زلزل: آب صاف و گوارا (مجاز).	Zolāl: āb-e sāf-o govārā (majāz).

غزل ۱۱۵ Qazal-e 115

درخت دوستی بنشان که کام دل به بار آرد	Deraxt-e dusti benšān ke kām-e del be bār ārad
نهال دشمنی برکن که رنج بی‌شمار آرد	Nahāl-e došmani bar kan ke ranj-e bišomār ārad
چو مهمان خراباتی به عزت باش با رندان	Co mehmān-e xarābāt-i, be ezzat bāš bā rendān
که درد سر کشی جانا گرت مستی خمار آرد	Ke dardesar keši, jān-ā, gar-at masti xomār ārad
شب صحبت غنیمت دان که بعد از روزگار ما	Šab-e sohbat qanimat dān ke ba'd az ruzgār-e mā
بسی گردش کند گردون بسی لیل و نهار آرد	Bas-i gardeš konad gardun, bas-i leylonāhār ārad
عماری دار لیلی را که مهد ماه در حکم است	Amāridār-e Leyli rā ke mahd-e māj dar hokm-ast
خدا را در دل اندازش که بر مجنون گذار آرد	Xodā rā, dar del andāz-aš ke bar Majnun gozār ārad
بهار عمر خواه ای دل وگرنه این چمن هر سال	Bahār-e omr xāh, ey del, vagarna in caman harsāl
چو نسرين صد گل آرد بار و چون بلبل هزار آرد	Co nasrīn sad gol ārad bār-o con bolbol hezār ārad
خدا را چون دل ریشم قراری بست با زلفت	Xodā rā, con del-e riš-am qarār-i bast bā zolf-at
بفرما لعل نوشین را که زودش باقرار آرد	Befarmā la'l-e nušin rā ke zud-aš bāqarār ārad
در این باغ از خدا خواهد دگر پیرانه سر حافظ	Dar in bāq az Xodā xāhad degar pirānesar Hāfez
نشیند بر لب جویی و سروی در کنار آرد	Nešinad bar lab-e juyi-yo sarv-i dar kenār ārad
خرابات: می‌کده.	Xarābāt: meykade.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
لیل و نهار: شب و روز.	Leylonāhār: šab-o ruz.
عماری دار: ساریبان (مجاز).	Amāridār: sārebān (majāz).
ریش: زخمی.	Riš: zaxmi.
لعل: سنگِ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
پیرانه‌سر: سرِ پیری.	Pirānesar: sar-e piri.

غزل ۱۱۶ Qazal-e 116

کسی که حسن و خط دوست در نظر دارد	Kas-i ke hosn-o xat-e dust dar nazar dārad
محقق است که او حاصل بصر دارد	Mohaqqaq-ast ke u hāsel-e basar dārad
چو خامه در ره فرمان او سر طاعت	Co xāme dar rah-e farmān-e u sar-e tāat
نهاده‌ایم مگر او به تیغ بردارد	Nahāde-im, magar u be tiq bar dārad
کسی به وصل تو چون شمع یافت پروانه	Kas-i be vasl-e to con šam' yāft parvāne
که زیر تیغ تو هر دم سری دگر دارد	Ke zir-e tiq-e to hardam sar-i degar dārad
به پای بوس تو دست کسی رسید که او	Be pāybus-e to dast-e kas-i resid ke u
چو آستانه بدین در همیشه سر دارد	Co āstāne bed-in dar hamiše sar dārad
ز زهد خشک ملولم کجاست باده ناب	Ze zohd-e xošk malul-am, kojā-st bāde-ye nāb
که بوی باده مدامم دماغ تر دارد	Ke bu-ye bāde modām-am demāq tar dārad
ز باده هیچت اگر نیست این نه بس که تو را	Ze bāde hic-at agar nist in na bas ke to rā
دمی ز وسوسه عقل بی‌خبر دارد	Dam-i ze vasvase-ye aql bixabar dārad
کسی که از ره تقوا قدم برون ننهاد	Kas-i ke az rah-e taqvā qadam borun nanhād
به عزم می‌کده اکنون ره سفر دارد	Be azm-e meykade aknun rah-e safar dārad
دل شکسته حافظ به خاک خواهد برد	Del-e šekaste-ye Hāfez be xāk xāhad bord
چو لاله داغ هوایی که بر جگر دارد	Co lāle dāq-e havā-yi ke bar jegar dārad
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
محقق: کسی که به حقیقت چیزی رسیده است.	Mohaqqaq: kas-i ke be haqiqat-e ciz-i reside-ast.
زهد: پارسایی.	Zohd: pārsāyi.
دماغ: مغز سر.	Demāq: maqz-e sar.

غزل ۱۱۷ Qazal-e 117

دل ما به دور رویت ز چمن فراغ دارد	Del-e mā be dowr-e ru-yat ze caman farāq dārad
که چو سرو پایبند است و چو لاله داغ دارد	Ke co sarv pāyband-ast-o co lāle dāq dārad
سر ما فرونیاید به کمان ابروی کس	Sar-e mā foru nayāyad be kamān-e abru-ye kas
که درون گوشه گیران ز جهان فراغ دارد	Ke darun-e gušegirān ze jahān farāq dārad
ز بنفشه تاب دارم که ز زلف او زند دم	Ze banafše tāb dāram ke ze zolf-e u zanad dam
تو سیاه کم بها بین که چه در دماغ دارد	To siyāh-e kambahā bin ke ce dar demāq dārad
به چمن خرام و بنگر بر تخت گل که لاله	Be caman xarām-o bengar bar-e taxt-e gol ke lāle
به ندیم شاه ماند که به کف ایاغ دارد	Be nadim-e šāh mānad ke be kaf ayāq dārad
شب ظلمت و بیابان به کجا توان رسیدن	Šab-e zolmat-o biyābān be kojā tavān residan
مگر آن که شمع رویت به رهم چراغ دارد	Magar ān ke šam'-e ru-yat be rah-am cerāq dārad
من و شمع صبحگاهی سزد ار به هم بگیریم	Man-o šam'-e sobhgāhi sezad ar be ham begeryim
که بسوختیم و از ما بت ما فراغ دارد	Ke besuxtīm-o az mā bot-e mā farāq dārad
سزدم چو ابر بهمن که بر این چمن بگیریم	Sezad-am co abar-e bahman ke bar in caman begeryam
طرب آشیان بلبل بنگر که زاغ دارد	Tarabāšiyān-e bolbol benegar ke zāq dārad
سر درس عشق دارد دل دردمند حافظ	Sar-e dars-e ešq dārad del dardmand-e Hāfez
که نه خاطر تماشا نه هوای باغ دارد	Ke na xāter-e tamāšā na havā-ye bāq dārad
دور: دوران.	Dowr: dowrān.
فراغ: آسودگی خاطر.	Farāq: āsudegi-ye xāter.
دماغ: مغز سر.	Demāq: maqz-e sar.
خرامیدن: با ناز و وقار راه رفتن.	Xarāmidan: bā nāz-o vaqār rāh raftan.
ایاغ: پیالهی می، جام.	Ayāq: piyāle-ye mey, jām.
بت: معشوق، زیباروی (مجاز).	Bot: ma'šūq, zibārūy (majāz).
طرب آشیان: سرای شادمانی.	Tarābāšiyān: sarā-ye šādemāni.
هوا: دل و دماغ، آرزو (مجاز).	Havā: delodamāq, ārezu (majāz).

غزل ۱۱۸ Qazal-e 118

آن کس که به دست جام دارد   Ānkas ke be dast jām dārad
 سلطانی جم مدام دارد   Soltāni-ye Jam modām dārad
 آبی که خضر حیات از او یافت   Āb-i ke Xezer hayāt az u yāft
 در می‌کده جو که جام دارد   Dar meykade ju ke jām dārad
 سررشته جان به جام بگذار   Sarrešte-ye jān be jām bogzār
 کاین رشته از او نظام دارد   K-in rešte az u nezām dārad
 ما و می و زاهدان و تقوا   Mā-vo mey-o zāhedān-o taqvā
 تا یار سر کدام دارد   Tā yār sar-e kodām dārad
 بیرون ز لب تو ساقیا نیست   Birun ze lab-e to, sāqi-yā, nist
 در دور کسی که کام دارد   Dar dowl kas-i ke kām dārad
 نرگس همه شیوه‌های مستی   Narges hame šivehā-ye masti
 از چشم خوشت به وام دارد   Az cešm-e xoš-at be vām dārad
 ذکر رخ و زلف تو دلم را   Zekr-e rox-o zolf-e to del-am rā
 وردیست که صبح و شام دارد   Verd-i-st ke sobh-o šām dārad
 بر سینه ریش دردمندان   Bar sine-ye riš-e dardmandān
 لعلت نمکی تمام دارد   La'l-at namak-i tamām dārad
 در چاه ذقن چو حافظ ای جان   Dar cāh-e zaqan co Hāfez, ey jān
 حسن تو دو صد غلام دارد   Hosn-e to dosad qolām dārad

جم: مخفف جمشید، پادشاه پیشدادی. **Jam:** moxaffaf-e Jamšid, pādšāh-e pišdādi.

خضر: نام پیامبری است که گویند چون در آب زندگانی غوطه خورد،
 عمر جاودان پیدا کرد. **Xezer:** nām-e payāmbari-st ke guyand con dar āb-e
 zendeḡāni qute xord, omr-e jāvdān peydā kard.

زاهد: پارسا، پرهیزکار. **Zāhed:** pārsā, parhizkār.

ریش: زخمی. **Riš:** zaxmi.

لعل: سنگ سرخ‌رنگ گران‌بها، لب معشوق (مجاز). **La'l:** sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).

چاه ذقن: گودی چانه. **Cāh-e zaqan:** gowdi-ye cāne.

حسن: زیبایی، نکویی. **Hosn:** zibāyi, nekuyi.

غزل ۱۱۹ Qazal-e 119

دلی که غیب نمای است و جام جم دارد	Del-i ke qeybnamāy-ast-o Jām-e Jam dārad
ز خاتمی که دمی گم شود چه غم دارد	Ze xātam-i ke dam-i gom šavad, ce qam dārad?
به خط و خال گدایان مده خزینه دل	Be xattoxāl-e gedāyān madeh xazine-ye del
به دست شاهوشی ده که محترم دارد	Be dast-e šāhvaš-i deh ke mohtaram dārad
نه هر درخت تحمل کند جفای خزان	Na har deraxt tahammol konad jafā-ye xazān
غلام همت سرورم که این قدم دارد	Qolām-e hemmat-e sarv-am ke in qadam dārad
رسید موسم آن کز طرب چو نرگس مست	Resid mowsem-e ān k-az tarab co narges-e mast
نهد به پای قدح هر که شش درم دارد	Nahad be pā-ye qadah harke šeš deram dārad
زر از بهای می اکنون چو گل دریغ مدار	Zar az bahā-ye mey aknun co gol dariq madār
که عقل کل به صدت عیب متهم دارد	Ke aqlekol be sad-at eyb mottaham dārad
ز سر غیب کس آگاه نیست قصه مخوان	Ze serr-e qeyb kas āgāh nist, qesse maxān
کدام محرم دل ره در این حرم دارد	Kodām mahram-e del rah dar in haram dārad
دلم که لاف تجرد زدی کنون صد شغل	Del-am ke lāf-e tajarrood zadi konun sad šoql
به بوی زلف تو با باد صبحدم دارد	Be bu-ye zolf-e to bā bād-e sobhdam dārad
مراد دل ز که پرسم که نیست دلداری	Morād-e del ze ke parsom ke nist deldār-i
که جلوه نظر و شیوه کرم دارد	Ke jelve-ye nazar-o šive-ye karam dārad
ز جیب خرقة حافظ چه طرف بتوان بست	Ze jeyb-e xerqe-ye Hāfez ce taraf betvān bast
که ما صمد طلبیدیم و او صنم دارد	Ke mā samad talabidim-o u sanam dārad
جام جم: جام جهان‌نما.	Jām-e Jam: jām-e jahānnamā.
خاتم: انگشتی، نگین انگشتی، مهر.	Xātam: angoštari, negin-e angoštari, mohr.
قدم: پافشاری.	Qadam: pāfešāri.
موسم: فصل، هنگام.	Mowsem: fasl, hengām.
طرب: شادمانی.	Tarab: šādmāni.
قدح: پیاله.	Qadah: piyāle.
لاف: گفتار بیهوده و گزاف، خودستایی.	Lāf: goftār-e bihude-vo gazāf, xodsetāyi.
تجرد: دوری گزیدن، تنهایی.	Tajarrood: duri gozidan, tanhāyi.
بو: امید (مجاز).	Bu: omid (majāz).
جیب: یقه، گریبان.	Jeyb: yaqe, garibān.
خرقة: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
طرف بستن: سود بردن.	Tarf bastan: sud bordan.
صمد: سرور، بی‌نیاز، از صفتهای خداوند.	Samad: sarvar, biniyāz, az sefathā-ye Xodāvand.
صنم: بت، دلبر، معشوق زیبا (مجاز).	Sanam: bot, delbar, ma'šūq-e zibā (majāz).

غزل شماره ۱۲۰ **Qazal-e 120**

بتي دارم كه گرد گل ز سنبل سايه بان دارد	Bot-i dāram ke gerd-e gol ze sonbol sāyebān dārad
بهار عارضش خطي به خون ارغوان دارد	Bahār-e ārez-aš xatt-i be xun-e arqavān dārad
غبار خط بپوشانيد خورشيد رخسار يا رب	Qobār-e xat bepušānid xoršid-e rox-aš, yā Rab
بقاي جاودانش ده كه حسن جاودان دارد	Baqā-ye jāvdān-aš deh ke hosn-e jāvdān dārad
چو عاشق مي‌شدم گفتم كه بردم گوهر مقصود	Co āšeq mišodam, goftam ke bordam gowhar-e maqsud
ندانستم كه اين دريا چه موج خون فشان دارد	Nadānestam ke in daryā ce mowj-e xunfešān dārad
ز چشمت جان نشايد برد كز هر سو كه مي‌بينم	Ze cešm-at jān našāyad bord k-az harsu ke mibinam
كمين از گوشه‌اي كرده‌ست و تير اندر كمان دارد	Kamin az guše-i karda-st-o tir andar kamān dārad
چو دام طره افشانند ز گرد خاطر عشاق	Co dām-e torre afšānad ze gard-e xāter-e oššāq
به غماز صبا گويد كه راز ما نهان دارد	Be qammāz-e sabā guyad ke rāz-e mā nahān dārad
بيفشان جرعه‌اي بر خاک و حال اهل دل بشنو	Biyafšān jor'e-i bar xāk-o hāl-e ahledele bešenow
كه از جمشيد و كيخسرو فراوان داستان دارد	Ke az Jamšid-o Keyxosrow farāvān dāstān dārad
چو در رويت بخندد گل مشو در دامش اي بلبل	Co dar ru-yat bexandad gol, mašow dar dām-aš, ey bolbol
كه بر گل اعتمادی نيست گر حسن جهان دارد	Ke bar gol e'temād-i nist, gar hosn-e jahān dārad
خدا را داد من بستان از او اي شحنة مجلس	Xodā rā, dād-e man bestān az u, ey šehne-ye majles
كه مي با ديگري خورده‌ست و با من سر گران دارد	Ke mey bā digari xorda-st-o bā man sar gerān dārad
به فتراك ار همي‌بندی خدا را زود صيدم كن	Be fetrāk ar hamibandi, Xodā rā, zud seyd-am kon
كه آفت‌هاست در تاخير و طالب را زبان دارد	Ke āfathā-st dar ta'xir-o tāleb rā ziyān dārad
ز سرو قد دلجويت مكن محروم چشمم را	Ze sarv-e qadd-e delju-yat makon mahrum cešm-am rā
بدین سرچشمه‌اش بنشان كه خوش آبي روان دارد	Bed-in sarcešme-aš benešān ke xoš āb-i ravān dārad
ز خوف هجرم ايمن كن اگر اميد آن داری	Ze xowf-e hejr-am imen kon agar ommid-e ān dāri
كه از چشم بدانديشان خدايت در امان دارد	Ke az cešm-e badandišān Xodā-yat dar amān dārad
چه عذر بخت خود گويم كه آن عيار شهرآشوب	Ce ozr-e baxt-e xod guyam ke ān ayyār-e šahrāšub
به تلخي كشت حافظ را و شكر در دهان دارد	Be talxi košt Hāfez rā-vo šekkar dar dahān dārad
بت: معشوق، زيباروی (مجاز).	Bot: ma'shuq, zibāruy (majāz).
عارض: رخسار.	Ārez: roxsār.
خط: فرمان.	Xat(t): farmān.
حسن: زيبايی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
طره: دسته‌ی موی تابیده در کنار پيشانی.	Torre: daste-ye mu-ye tābide dar kenār-e pišāni.
گرد: غم.	Gard: qam.
غماز: اشاره‌کننده با چشم و ابرو.	Qammāz: ešārekonande bā cešm-o abru.
صبا: بادی كه از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'shuq (majāz).
شحنة: پاسبان و نگهبان شهر.	Še[a]hne: pāsbān-o negahbān-e šahr.
فتراك: ترك‌بند.	Fetrāk: tarkband.
هجر: دوری، جدایی.	Hejr: duri, jodāyi.
عيار: زرنگ، زیرک.	Ayyār: zerang, zirak.

غزل ۱۲۱ Qazal-e 121

هر آن کو خاطر مجموع و یار نازنین دارد	Harānk-u xāter-e majmu-o yār-e nāzanin dārad
سعادت همدم او گشت و دولت همنشین دارد	Saādat hamdam-e u gašt-o dowlat hamnešin dārad
حریم عشق را درگه بسی بالاتر از عقل است	Harim-e ešq rā dargah bas-i bālātar az aql-ast
کسی آن آستان بوسد که جان در آستین دارد	Kas-i ān āstān busad ke jān dar āstin dārad
دهان تنگ شیرینش مگر ملک سلیمان است	Dahān-e tang-e širin-aš magar molk-e Soleymān-ast
که نقش خاتم لعلش جهان زیر نگین دارد	Ke naqš-e xātam-e la'l-aš jahān zir-e negin dārad
لب لعل و خط مشکین چو آنش هست و اینش هست	Lab-e la'l-o xat-e meškin co ān-aš hast-o in-aš hast
بنازم دلبر خود را که حسنش آن و این دارد	Benāzam delbar-e xod rā ke hosn-aš ān-o in dārad
به خواری منگر ای منعم ضعیفان و نحیفان را	Be xāri mangar, ey mon'em, zaifān-o nahifān rā
که صدر مجلس عشرت گدای رهنشین دارد	Ke sadr-e majles-e ešrat gedā-ye rahnešin dārad
چو بر روی زمین باشی توانایی غنیمت دان	Co bar ru-ye zamin bāši, tavānāyi qanimat dān
که دوران ناتوانی‌ها بسی زیر زمین دارد	Ke dowrān nātavānihā bas-i zir-e zamin dārad
بلاگردان جان و تن دعای مستمندان است	Balāgardān-e jān-o tan doā-ye mostmandān-ast
که بیند خیر از آن خرمن که ننگ از خوشه چین دارد	Ke binad xeyr az ān xarman ke nang az xušecin dārad?
صبا از عشق من رمزی بگو با آن شه خوبان	Sabā, az ešq-e man ramz-i begu bā ān šah-e xubān
که صد جمشید و کیخسرو غلام کمترین دارد	Ke sad Jamšid-o Keyxosrow qolām-e kamtarin dārad
و گر گوید نمی‌خواهم چو حافظ عاشق مفلس	Va gar guyad nemixāham co Hāfez āšeq-e mofles
بگویدش که سلطانی گدایی همنشین دارد	Beguyid-aš ke soltān-i gedāy-i howmanešin dārad
خاتم: انگشتی، نگین انگشتی، مهر.	Xātam: angoštari, negin-e angoštari, mohr.
لعل: سنگ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
خط مشکین: موی صورت.	Xat-e meškin: mu-ye surat.
منعم: توانگر.	Mon'em: tavāngar.
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میانِ عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).

غزل ۱۲۲ Qazal-e 122

هر آن که جانب اهل خدا نگه دارد	Harānke jāneb-e ahl-e Xodā negah dārad
خداش در همه حال از بلا نگه دارد	Xodā-š dar hamehāl az balā negah dārad
حدیث دوست نگویم مگر به حضرت دوست	Hadis-e dust naguyam magar be hazrat-e dust
که آشنا سخن آشنا نگه دارد	Ke āšnā soxan-e āšnā negah dārad
دلا معاش چنان کن که گر بلغزد پای	Del-ā, maāš conān Kon ke gar belaqzad pāy
فرشته‌ات به دو دست دعا نگه دارد	Ferešte-at be do dast-e doā negah dārad
گرت هواسست که معشوق نگسلد پیمان	Gar-at havā-st ke ma'shuq nagsalad peymān
نگاه دار سر رشته تا نگه دارد	Negāh dār sar-e rešte tā negah dārad
صبا بر آن سر زلف ار دل مرا بینی	Sabā, bar ān sar-e zolf ar del-e ma-rā bini
ز روی لطف بگویش که جا نگه دارد	Ze ru-ye lotf beguy-aš ke jā negah dārad
چو گفتمش که دلم را نگاه دار چه گفت	Co goftam-aš ke del-am rā negāh dār, ce goft?
ز دست بنده چه خیزد خدا نگه دارد	Ze dast-e bande ce xizad, Xodā negah dārad
سر و زر و دل و جانم فدای آن یاری	Sar-o zar-o del-o jān-am fadā-ye ān yār-i
که حق صحبت مهر و وفا نگه دارد	Ke haqq-e sohbat-e mehr-o vafā negah dārad
غبار راه راهگذارت کجاست تا حافظ	Qobār-e rāh-e rāhgozār-at kojāst tā Hāfez
به یادگار نسیم صبا نگه دارد	Be yādgār-e nasim-e sabā negah dārad
هوا: دل و دماغ، آرزو (مجاز).	Havā: delodamāq, ārezu (majāz).
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: Bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'shuq (majāz).

غزل ۱۲۳ Qazal-e 123

مطرب عشق عجب ساز و نوایی دارد Motreb-e ešq ajab sâz-o navâ-yi dârad
 نقش هر نغمه که زد راه به جایی دارد Naqš-e har naqme ke zad, rāh be jâ-yi dârad
 عالم از ناله عشاق مبادا خالی Ālam az nâle-ye oššâq mabâd-â xâli
 که خوش آهنگ و فرح بخش هوایی دارد Ke xoš âhang-o farahbaxš havâ-yi dârad
 پیر دردی کش ما گر چه ندارد زر و زور Pir-e dordikeš-e mâ garce nadârad zar-o zur
 خوش عطابخش و خطاپوش خدایی دارد Xoš atâbaxš-o xatâpuš Xodâ-yi dârad
 محترم دار دلم کاین مگس قندپرست Mohtaram dâr del-am k-in magas-e qandparast
 تا هواخواه تو شد فر همایی دارد Tâ havâxâh-e to šod farr-e Homâ-yi dârad
 از عدالت نبود دور گرش پرسد حال Az edâlat nabovad dur, gar-aš porsad hâl
 پادشاهی که به همسایه گدایی دارد Pâdšâh-i ke be hamsâye gedâ-yi dârad
 اشک خونین بنمودم به طبیبان گفتند Ašk-e xunin benemudam, be tabibân goftand
 درد عشق است و جگرسوز دوابی دارد Dard-e ešq-ast-o jegarsuz davâ-yi dârad
 ستم از غمزه میاموز که در مذهب عشق Setam az qamze mayâmuz ke dar mazhab-e ešq
 هر عمل اجری و هر کرده جزایی دارد Har amal ajr-i-yo har karde jazâ-yi dârad
 نغز گفت آن بت ترسبچه باده پرست Naqz goft ân bot-e tarsâbace-ye bâdeparast
 شادی روی کسی خور که صفایی دارد Šâdi-ye ru-ye kas-i xor ke safâ-yi dârad
 خسروا حافظ درگاه نشین فاتحه خواند Xosrov-â, Hâfez-e dargâhnešin fâtehe xând
 و از زبان تو تمنای دعایی دارد V-az zabân-e to tamannâ-ye doâ-yi dârad

دردی‌کش: dordkeš, bādexâr, šarâbsâz.

فر: rowšani-ye izadi ke bar del-e harke betâbad, u râ
 روشنی ایزدی که بر دل هرکه بتابد، او را بر دیگران برتری می‌دهد،
 شکوہ.

هما: parande-i šabih-e šâhin. mipendâštand, ke sâye-
 پرنده‌ای شبیه شاهین. می‌پنداشتند، که سایه‌ی
 هما کامرانی می‌آورد.

غمزه: ešâre bā cešm-o abru.
 اشاره با چشم و ابرو.

نغز: nik.

بت: ma'šûq, zibârûy (majâz).

ترسبچه: bacce-ye masihi.

غزل ۱۲۴ Qazal-e 124

آن که از سنبل او غالیه تابی دارد	Ānke az sonbol-e u qāliye tāb-i dārad
باز با دلشدگان ناز و عتابی دارد	Bāz bā delšodegān nāz-o etāb-i dārad
از سر کشته خود می‌گذری همچون باد	Az sar-e košte-ye xod migozari hamcon bād
چه توان کرد که عمر است و شتابی دارد	Ce tavān kard ke omr-ast-o šetāb-i dārad
ماه خورشید نمایش ز پس پرده زلف	Māh-e xoršidnamā-yaš ze pas-e parde-ye zolf
آفتاببست که در پیش سحابی دارد	Āftāb-i-st ke dar piš sahāb-i dārad
چشم من کرد به هر گوشه روان سیل سرشک	Cešm-e man kard be har guše ravān seyl-e serešk
تا سهی سرو تو را تازه‌تر آبی دارد	Tā sahisarv-e to rā tāzetar āb-i dārad
غمزه شوخ تو خونم به خطا می‌ریزد	Qamze-ye šux-e to xun-am be xatā mirizad
فرصتش باد که خوش فکر صوابی دارد	Forsat-aš bād ke xoš fekr-e savāb-i dārad
آب حیوان اگر این است که دارد لب دوست	Āb-e heyvān agar in-ast ke dārad lab-e dust
روشن است این که خضر بهره سرابی دارد	Rowšan-ast in ke Xezer bahre sarāb-i dārad
چشم مخمور تو دارد ز دلم قصد جگر	Cešm-e maxmur-e to dārad ze del-am qasd-e jegar
ترک مست است مگر میل کبابی دارد	Tork-e mast-ast, magar meyl-e kabāb-i dārad
جان بیمار مرا نیست ز تو روی سؤال	Jān-e bimār-e ma-rā nist ze to ru-ye soāl
ای خوش آن خسته که از دوست جوابی دارد	Ey xoš ān xaste ke az dust javāb-i dārad
کی کند سوی دل خسته حافظ نظری	Key konad su-ye del-e xaste-ye Hāfez nazar-i
چشم مستش که به هر گوشه خرابی دارد	Cešm mast-aš ke be har guše xarāb-i dārad
غالیه: ماده‌ای خوشبو، مرکب از مشک و عنبر.	Qāliye: mādde-i xošbu, morakkab az mošk-o anbar.
عتاب: سرزنش، خشم گرفتن.	Etāb: sarzaneš, xašm gereftan.
سحاب: ابر.	Sahāb: abar.
سرشک: اشک.	Serešk: ašk.
سهی: راست و بلند.	Sahi: rāst-o baland.
غمزه: اشاره با چشم و ابرو.	Qamze: ešāre bā cešm-o abru.
آب حیوان: آب زندگانی.	Āb-e heyvān: āb-e zendegāni.
خضر: نام پیامبری است که گویند چون در آب زندگانی غوطه خورد، عمر جاودان پیدا کرد.	Xezer: nām-e payāmbari-st ke guyand con dar āb-e zendegāni qute xord, omr-e jāvdān peydā kard.
مخمور: مست، خمارآلوده.	Maxmur: mast, xomārālude.
ترک: زیباروی، محبوب (مجاز).	Tork: zibārui, mahbub (majāz).

غزل ۱۲۵ Qazal-e 125

شاهد آن نیست که مویی و میانی دارد	Šāhed ān nist ke mu-yi-yo miyān-i dārad
بنده طلعت آن باش که آنی دارد	Bande-ye tal'at-e ān bāš ke ān-i dārad
شیوه حور و پری گر چه لطیف است ولی	Šive-ye hur-o pari garce latif-ast vali
خوبی آن است و لطافت که فلانی دارد	Xubi ān-ast-o letāfat ke folān-i dārad
چشمه چشم مرا ای گل خندان دریا ب	Cešme-ye cešm-e ma-rā, ey gol-e xandān, dar yāb
که به امید تو خوش آب روانی دارد	Ke be ommid-e to xoš āb-e ravān-i dārad
گوی خوبی که برد از تو که خورشید آن جا	Gu-ye xubi ke barad az to ke xoršid ānjā
نه سواربست که در دست عنانی دارد	Na savār-i-st ke dar dast enān-i dārad
دل نشان شد سخنم تا تو قبولش کردی	Delnešān šod soxan-am tā to qabul-aš kardi
آری آری سخن عشق نشانی دارد	Āri, āri, soxan-e ešq nešān-i dārad
خم ابروی تو در صنعت تیراندازی	Xam-e abru-ye to dar san'at-e tirandāzi
برده از دست هر آن کس که کمانی دارد	Borde az dast harānkas ke kamān-i dārad
در ره عشق نشد کس به یقین محرم راز	Dar rah-e ešq našod kas be yaqin mahram-e rāz
هر کسی بر حسب فکر گمانی دارد	Har kas-i bar hasab-e fekr gomān-i dārad
با خرابات نشینان ز کرامات ملاف	Bā xarābātnešinān ze kerāmāt malāf
هر سخن وقتی و هر نکته مکانی دارد	Har soxan vaqti-yo har نکته makān-i dārad
مرغ زیرک نزند در چمنش پرده سرای	Morq-e zirak nazanad dar caman-aš parde sarāy
هر بهاری که به دنباله خزانی دارد	Har bahār-i ke be donbāle xazān-i dārad
مدعی گو لغز و نکته به حافظ مفروش	Moddai gu, laqaz-o نکته be Hāfez maforuš
کلک ما نیز زبانی و بیانی دارد	Kelk-e mā niz zabān-i-yo bayān-i dārad
شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).	Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).
طلعت: رؤیت، روی، طلوع.	Tal'at: ro'yat, ruy, tolu'.
عنان: لگام، دهانه‌ی اسب.	Enān: legām, dahāne-ye asb.
دست بردن: پیشی گرفتن.	Dast bordan: piši gereftan.
خرابات: میکده.	Xarābāt: meykade.
کرامت: ارجمندی، بخشندگی.	Ke[a]rāmat: arjmandi, baxšandegi.
لافیدن: لاف زدن، گزاف گفتن.	Lāfidan: lāf zadan, gazāf goftan.
لغز: چپستان.	Loqaz: cistān.
کلک: قلم، نی، قلم‌نی، تیر.	Kelk: qalam, ney, qalamney, tir.

غزل ۱۲۶ Qazal-e 126

جان بی جمال جانان میل جهان ندارد	Jān bi jamāl-e jānān meyl-e jahān nadārad
هر کس که این ندارد حقا که آن ندارد	Harkas ke in nadārad, haqq-ā ke ān nadārad
با هیچ کس نشانی زان دلستان ندیدم	Bā hickas nešān-i z-ān delsetān nadidam
یا من خبر ندارم یا او نشان ندارد	Yā man xabar nadāram yā u nešān nadārad
هر شب‌نمی در این ره صد بحر آتشین است	Har šabnam-i dar in rah sad bahr-e ātašin-ast
دردا که این معما شرح و بیان ندارد	Dard-ā ke in moammā šarh-o bayān nadārad
سرمنزل فراغت نتوان ز دست دادن	Sarmanzel-e farāqat natvān ze dast dādan
ای ساروان فروکش کاین ره کران ندارد	Ey sārīvān, foru keš k-in rah karān nadārad
چنگ خمیده قامت می‌خواندت به عشرت	Cang-e xamideqāmat mixānad-at be ešrat
بشنو که پند پیران هیچت زیان ندارد	Bešenow ke pand-e pirān hic-at ziyān nadārad
ای دل طریق رندی از محتسب بیاموز	Ey del, tariq-e rendi az mohtaseb biyāmuz
مست است و در حق او کس این گمان ندارد	Mast-ast-o dar haqq-e u kas in gomān nadārad
احوال گنج قارون کایام داد بر باد	Ahvāl-e Ganj-e Qārun k-ayyām dād bar bād
در گوش دل فروخوان تا زر نهان ندارد	Dar guš-e del foru xān tā zar nahān nadārad
گر خود رقیب شمع است اسرار از او بیوشان	Gar xod raqib šam'-ast, asrār az u bepušān
کان شوخ سربریده بند زبان ندارد	K-ān šux-e sarboride band-e zabān nadārad
کس در جهان ندارد یک بنده همچو حافظ	Kas dar jahān nadārad yek bande hamco Hāfez
زیرا که چون تو شاهی کس در جهان ندارد	Zirāke con to šāh-i kas dar jahān nadārad
جانان: معشوق.	Jānān: ma'šūq.
فروکشیدن: لگام کشیدن و در جایی فرود آمدن.	Foru kešidan: legām kešidan-o dar jā-yi forud āmadan.
رند: زیرک، در باطن پاکتر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pākter-o parhizkārtar az zāher.
محتسب: مأمور امر به معروف و نهی از منکر.	Mohtaseb: ma'mur-e amr be ma'ruf-o nahy az monkar.

غزل ۱۲۷ Qazal-e 127

روشنی طلعت تو ماه ندارد	Rowšani-ye tal'at-e to mäh nadārad
پیش تو گل رونق گیاه ندارد	Piš-e to gol rownaq-e giyāh nadārad
گوشه ابروی توست منزل جانم	Guše-ye abru-ye to-st manzel-e jān-am
خوشت از این گوشه پادشاه ندارد	Xoštar az in guše pādšāh nadārad
تا چه کند با رخ تو دود دل من	Tā ce konad bā rox-e to dud-e del-e man
آینه دانی که تاب آه ندارد	Āyene dāni ke tāb-e āh nadārad
شوخی نرگس نگر که پیش تو بشکفت	Šuxi-ye narges negar ke piš-e to beškofit
چشم دریده ادب نگاه ندارد	Cešmdaride adab negāh nadārad
دیدم و آن چشم دل سیه که تو داری	Didam-o ān cešm-e delsiyah ke to dāri
جانب هیچ آشنا نگاه ندارد	Jāneb-e hic āšnā negāh nadārad
رطل گرانم ده ای مرید خرابات	Ratl-e gerān-am deh, ey morid-e xarābāt
شادی شیخی که خانقاه ندارد	Šādi-ye šeyx-i ke xānqāh nadārad
خون خور و خامش نشین که آن دل نازک	Xun xor-o xāmoš nešin ke ān del-e nāzok
طاقت فریاد دادخواه ندارد	Tāqat-e faryād-e dādxāh nadārad
گو برو و آستین به خون جگر شوی	Gu, borov-o āstin be xun-e jegar šuy
هر که در این آستانه راه ندارد	Harke dar in āstāne rāh nadārad
نی من تنها کشم تطاول زلفت	Ni man-e tanhā kešam tatāvol-e zolf-at
کیست که او داغ آن سیاه ندارد	Ki-st ke u dāq-e ān siyāh nadārad
حافظ اگر سجده تو کرد مکن عیب	Hāfez agar sajde-ye to kard, makon eyb
کافر عشق ای صنم گناه ندارد	Kāfar-e ešq, ey sanam, gonāh nadārad
طلعت: رؤیت، روی، طلوع.	Tal'at: ro'yat, ruy, tolu'.
رطل: پیمانه، پیاله‌ی شراب.	Ratl: peymāne, piyāle-ye šarāb.
رطل گران: پیمانه‌ی بزرگ شراب.	Ratl-e gerān: peymāne-ye bozorg-e šarāb.
نی: نه.	Ni[ey]: na.
تطاول: گردن‌کشی، دست‌درازی.	Tatāvol: gardankeši, dastderāzi.

غزل ۱۲۸ Qazal-e 128

نیست در شهر نگاری که دل ما ببرد	Nist dar šahr negār-i ke del-e mā bebarad
بختم ار یار شود رختم از این جا ببرد	Baxt-am ar yār šavad, raxt-am az injā bebarad
کو حریفی کش سرمست که پیش کرمش	Ku harif-i, kaš-e sarmast ke piš-e karam-aš
عاشق سوخته دل نام تمنا ببرد	Āšeq-e suxtedel nām-e tamannā bebarad
باغبانا ز خزان بی‌خبرت می‌بینم	Bāqbān-ā, ze xazān bixabar-at mibinam
آه از آن روز که بادت گل رعنا ببرد	Āh az ān ruz ke bād-at gol-e ra'nā bebarad
رهزن دهر نرفته‌ست مشو ایمن از او	Rahzan-e dahr naxofta-st, mašow imen az u
اگر امروز نبرده‌ست که فردا ببرد	Agar emruz naborda-st ke fardā bebarad
در خیال این همه لعبت به هوس می‌بازم	Dar xiyāl inhame lo'bat be havas mibāzam
بو که صاحب نظری نام تماشا ببرد	Bu ke sāhebnazar-i nām-e tamāšā bebarad
علم و فضلی که به چل سال دلم جمع آورد	Elm-o fazl-i ke be cel sāl del-am jam' āvard
ترسم آن نرگس مستانه به یغما ببرد	Tarsam ān narges-e mastāne be yaqmā bebarad
بانگ گاوی چه صدا بازدهد عشوه مخر	Bāng-e gāv-i ce sedā bāz dehad, ešve maxar
سامری کیست که دست از ید بیضا ببرد	Sāmeri ki-st ke dast az Yad-e Beyzā bebarad
جام مینایی می سد ره تنگ دلیست	Jām-e mināyi-ye mey sadd-e rah-e tangdeli-st
منه از دست که سیل غمت از جا ببرد	Maneh az dast ke seyl-e qam-at az jā bebarad
راه عشق ار چه کمینگاه کمانداران است	Rāh-e ešq arce kamingāh-e kamāndārān-ast
هر که دانسته رود صرفه ز اعدا ببرد	Harke dāneste ravad, sarfe ze a'dā bebarad
حافظ ار جان طلبد غمزه مستانه یار	Hāfez, ar jān talabad qamze-ye mastāne-ye yār
خانه از غیر بپرداز و بهل تا ببرد	Xāne az qeyr bepardāz-o behel tā bebarad
نگار: محبوب، معشوق (مجاز).	Negār: mahbub, ma'šūq (majāz).
حریف: هم‌اورد، هم‌پیاله.	Harif: hamāvvard, hampiyāle.
کش: خوش.	Kaš: xoš.
دهر: روزگار.	Dahr: ruzgār.
لعبت: دلبرِ زیبا (مجاز).	Lo'bat: delbar-e zibā (majāz).
بو: باشد.	Bu: bāšad.
نرگس: چشمِ معشوق (مجاز).	Narges: cešm-e ma'šūq (majāz).
یغما: تاراج.	Yaqmā: tāraj.
سامری: کسی که در غیاب موسی مجسمه‌ی گوساله‌ای را ساخت، که هنگام باد بانگِ گاو سر می‌داد و بدین وسیله مردم را گوساله‌پرست کرد.	Sāmeri: kas-i ke dar qiyāb-e Musā mojassame-ye gusāle-i rā sāxt, ke hengām-e bād bāng-e gāv sar midād-o bed-in vasile mardom rā gusāleparast kard.
ید بیضا: دستِ درخشنده، از معجزه‌های موسی.	Yad-e Beyzā: Dast-e deraxšande, az mo'jezehā-ye Musā.
مینا: لعابی آبی‌رنگ برای نقاشیِ نقره و طلا.	Minā: loāb-i ābirang barā-ye naqāšši-ye noqre-vo talā.
صرفه: سود.	Sarfe: sud.
اعدا: دشمنان.	A'dā: došmanān.
غمزه: اشاره با چشم و ابرو.	Qamze: ešāre bā cešm-o abru.
هلیدن: گذاشتن، اجازه دادن.	Helidan: gozāštan, ejāze dādan.

غزل ۱۲۹ Qazal-e 129

اگر نه باده غم دل ز یاد ما ببرد	Agarna bāde qam-e del ze yād-e mā bebarad
نهیب حادثه بنیاد ما ز جا ببرد	Nahib-e hādese bonyād-e mā ze jā bebarad
اگر نه عقل به مستی فروکشد لنگر	Agarna aql be masti foru kešad langar
چگونه کشتی از این ورطه بلا ببرد	Cegune kešti az in varte-ye balā bebarad
فغان که با همه کس غایبانه باخت فلک	Faqān ke bā hamekas qāyebāne bāxt falak
که کس نبود که دستی از این دغا ببرد	Ke kas nabud ke dast-i az in daqā bebarad
گذار بر ظلمات است خضر راهی کو	Gozār bar zolamāt-ast, Xezr-e rāh-i ku
مباد کآتش محرومی آب ما ببرد	Mebād k-ātaš-e mahrumi āb-e mā bebarad
دل ضعیفم از آن می‌کشد به طرف چمن	Del-e zaif-am az ān mīkešad be taraf-e caman
که جان ز مرگ به بیماری صبا ببرد	Ke jān ze marg be bimāri-ye sabā bebarad
طیب عشق منم باده ده که این معجون	Tabib-e ešq man-am, bāde deh ke in ma'jun
فراغت آرد و اندیشه خطا ببرد	Farāqat ārad-o andiše-ye xatā bebarad
بسوخت حافظ و کس حال او به یار نگفت	Besuxt Hāfez-o kas hāl-e u be yār nagoft
مگر نسیم پیامی خدای را ببرد	Magar nasim payām-i Xodāy rā bebarad

Nahib: bim, azemat.

Varte: gerdāb.

Faqān: āh, faryād.

Daqā: daqal.

Xezr: nām-e payāmbari-st ke guyand con dar āb-e zendegāni qute xord, omr-e jāvdān peydā kard.

Xezr-e rāh: rāhnamā (majāz).

Āb: āberu.

Tarf: guševokenār.

Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āše-q-o ma'šūq (majāz).

خضر: نام پیامبری است که گویند چون در آب زندگانی غوطه خورد، عمر جاودان پیدا کرد.
خضر راه: راهنما (مجاز).
آب: آبرو.
طرف: گوشه‌وکنار.
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).

غزل ۱۳۰ Qazal-e 130

سحر بلبل حکایت با صبا کرد	Sahar bolbol hekāyat bā sabā kard
که عشق روی گل با ما چه‌ها کرد	Ke ešq-e ru-ye gol bā mā cehā kard
از آن رنگ رخم خون در دل افتاد	Az ān rang-e rox-am xun dar del oftād
و از آن گلشن به خارم مبتلا کرد	V-az ān golšan be xār-am mobtalā kard
غلام همت آن نازنینم	Qolām-e hemmat-e ān nāzanin-am
که کار خیر بی روی و ریا کرد	Ke kār-e xeyr bi ruyoriyā kard
من از بیگانگان دیگر ننالم	Man az bigānegān digar nanālam
که با من هر چه کرد آن آشنا کرد	Ke bā man harce kard, ān āšnā kard
گر از سلطان طمع کردم خطا بود	Gar az soltān tama' kardam, xatā bud
ور از دلبر وفا جستم جفا کرد	V-ar az delbar vafā jostam, jafā kard
خوشش باد آن نسیم صبحگاهی	Xoš-aš bād ān nasim-e sobhgāhi
که درد شب نشینان را دوا کرد	Ke dard-e šabnešinān rā davā kard
نقاب گل کشید و زلف سنبل	Neqāb-e gol kešid-o zolf-e sonbol
گره بند قبای غنچه وا کرد	Gerehband-e qabā-ye qonce vā kard
به هر سو بلبل عاشق در افغان	Be harsu bolbol-e āšeq dar afqān
تنعم از میان باد صبا کرد	Tana'om az miyān bād-e sabā kard
بشارت بر به کوی می فروشان	Bešārat bar be ku-ye meyforušan
که حافظ توبه از زهد ریا کرد	Ke Hāfez towbe az zohd-e riyā kard
وفا از خواجگان شهر با من	Vafā az xājegān-e šahr bā man
کمال دولت و دین بوالوفا کرد	Kamāl-e dowlat-o din Bolvafā kard
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: Bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'shuq (majāz).
روی‌وریا: ریاکاری.	Ruyoriyā: riyākāri.
جفا: ستم، ناسزا (مجاز).	Jafā: setam, nāsezā (majāz).
افغان: فغان، آه، فریاد.	Afqān: faqān, āh, faryād.
تنعم: به نعمت رسیدن.	Tana'om: be ne'mat residan.
زهد: پارسایی.	Zohd: pārsāyi.
بوالوفا: کمال‌الدین ابوالوفا، از بزرگان دوران حافظ. حافظ او را دوست داشت و او به حافظ وفادار بود.	Bolvafā: Kamāleddin Abolvafā, az bozorgān-e dōwrān-e Hāfez. Hāfez u rā dust dāšt-o u be Hāfez vafādār bud.

غزل ۱۳۱ Qazal-e 131

بیا که ترک فلک خوان روزه غارت کرد	Biyā ke Turk-e Falak xān-e ruze qārat kard
هلال عید به دور قدح اشارت کرد	Helāl-e eyd be dowr-e qadah ešārat kard
ثواب روزه و حج قبول آن کس برد	Savāb-e ruze-vo hajj-e qabul ānkas bord
که خاک میکده عشق را زیارت کرد	Ke xāk-e meykade-ye ešq rā ziyārat kard
مقام اصلی ما گوشه خرابات است	Moqām-e asli-ye mā guše-ye xarābāt-ast
خداش خیر دهد آن که این عمارت کرد	Xodā-š xeyr dehād, ānke in emārat kard
بهای باده چون لعل چیست جوهر عقل	Bahā-ye bāde-ye con la'l ci-st, jowhar-e aql
بیا که سود کسی برد کاین تجارت کرد	Biyā ke sud kas-i bord k-in tejārat kard
نماز در خم آن ابروان محرابی	Namāz dar xam-e ān abrovān-e mehrābi
کسی کند که به خون جگر طهارت کرد	Kas-i konad ke be xun-e jegar tahārat kard
فغان که نرگس جماش شیخ شهر امروز	Faqān ke narges-e jammāš-e šeyx-e šahr emruz
نظر به دردکشان از سر حقارت کرد	Nazar be dordkešān az sar-e heqārat kard
به روی یار نظر کن ز دیده منت دار	Be ru-ye yār nazar kon, ze dide mennat dār
که کار دیده نظر از سر بصارت کرد	Ke kār دیده nazar az sar-e basārat kard
حدیث عشق ز حافظ شنو نه از واعظ	Hadis-e ešq ze Hāfez šenow, na az vāez
اگر چه صنعت بسیار در عبارت کرد	Agarce san'at-e besyār dar ebārat kard
ترکِ فلک: مریخ (مجاز).	Tork-e Falak: Merrix (majāz).
دور قدح: نیم‌دایره‌ی پیاله.	Dowr-e qadah: nimdāyere-ye piyāle.
مقام: اقامتگاه، اقامت.	Moqām: eqāmatgāh, eqāmat.
خرابات: میکده.	Xarābāt: meykade.
لعل: سنگِ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
فغان: آه، فریاد.	Faqān: āh, faryād.
نرگس: چشم معشوق (مجاز).	Narges: cešm-e ma'šūq (majāz).
جماش: فریبنده، شوخ.	Jammāš: faribande, šux.
دردکش: باده‌خوار، شراب‌ساز.	Dordkeš: bādexār, šarābsāz.
بصارت: بینایی، دانایی (مجاز).	Basārat: bināyi, dānāyi (majāz).
واعظ: پنددهنده.	Vāez: panddahande.
صنعت: حيله (مجاز).	San'at: hile (majāz).

غزل ۱۳۲ Qazal-e 132

به آب روشن می عارفی طهارت کرد	Be āb-e rowšan-e mey āref-i tahārat kard
علی الصباح که میخانه را زیارت کرد	<i>Alasabāh</i> ke meyxāne rā ziyārat kard
همین که ساغر زرین خور نهان گردید	Haminke sāqar-e zarrin-e xor nahān gardid
هلال عید به دور قدح اشارت کرد	Helāl-e eyd be dowr-e qadah ešārat kard
خوشا نماز و نیاز کسی که از سر درد	Xoš-ā namāz-o niyāz-e kas-i ke az sar-e dard
به آب دیده و خون جگر طهارت کرد	Be āb-e dide-vo xun-e jegar tahārat kard
امام خواجه که بودش سر نماز دراز	Emām-e xāje ke bud-aš sar-e namāz-e derāz
به خون دختر رز خرقة را قصارت کرد	Be xun-e doxtar-e raz xerqe rā qesārat kard
دلَم ز حلقه زلفش به جان خرید آشوب	Del-am ze halqe-ye zolf-aš be jān xarid āšub
چه سود دید ندانم که این تجارت کرد	Ce sud did, nadānam, ke in tejārat kard
اگر امام جماعت طلب کند امروز	Agar emām-e jamāat talab konad emruz
خبر دهید که حافظ به می طهارت کرد	Xabar dehid ke Hāfez be mey tahārat kard
علی الصباح: بامدادان.	<i>Alasabāh</i> : bāmdādān.
ساجر: پیاله‌ی شراب‌خوری، جام.	Sāqar : piyāle-ye šarābxori, jām.
خور: خورشید.	Xor : xoršid.
دور قدح: نیم‌دایره‌ی پیاله.	Dowr-e qadah : nimdāyere-ye piyāle.
امام خواجه: پیش‌نماز (مجاز).	Emām-e xāje : pišnamāz (majāz).
دختر رز: شراب انگوری (مجاز).	Doxtar-e raz : šarāb-e anguri (majāz).
خرقة: جامه‌ی درویشان.	Xerqe : jāme-ye darvišān.
قصارت کردن: شست‌وشو دادن.	Qesārat kardan : šostošu dādan.

غزل شماره ۱۳۳ Qazal-e 133

صوفی نهاد دام و سر حقه باز کرد	Sufi nahād dām-o sar-e hoqqe bāz kard
بنیاد مکر با فلک حقه باز کرد	Bonyād-e makr bā falak-e hoqqebāz kard
بازی چرخ بشکندش بیضه در کلاه	Bāzi-ye carx beškanad-aš beyze dar kolāh
زیرا که عرض شعبده با اهل راز کرد	Zirāke arz-e šo'bade bā ahl-e rāz kard
ساقی بیا که شاهد رعناى صوفیان	Sāqi, biyā ke šāhed-e ra'nā-ye sufiyān
دیگر به جلوه آمد و آغاز ناز کرد	Digar be jelve āmad-o āqāz-e nāz kard
این مطرب از کجاست که ساز عراق ساخت	In motreb az kojā-st ke sāz-e Arāq sāxt
و آهنگ بازگشت به راه حجاز کرد	V-āhang-e bāzgašt be rāh-e Hejāz kard
ای دل بیا که ما به پناه خدا رویم	Ey del, biyā ke mā be panāh-e Xodā ravim
زان چه آستین کوتاه و دست دراز کرد	Z-ānce āstin-e kutah-o dast-e derāz kard
صنعت مکن که هر که محبت نه راست باخت	San'at makon ke harke mohabbat na rā-st, bāxt
عشقش به روی دل در معنی فراز کرد	Ešq-aš be ru-ye del dar-e ma'ni farāz kard
فردا که پیشگاه حقیقت شود پدید	Fardā ke pišgāh-e haqiqat šavad padid
شرمنده ره روی که عمل بر مجاز کرد	Šarmande rahrov-i ke amal bar majāz kard
ای کبک خوش خرام کجا می‌روی بایست	Ey kabk-e xošxarām, kojā miravi, beist
غره مشو که گربه زاهد نماز کرد	Qarre mašow ke gorbe-ye zāhed namāz kard
حافظ مکن ملامت رندان که در ازل	Hāfez, makon malāmat-e rendān ke dar azal
ما را خدا ز زهد ریا بی‌نیاز کرد	Mā rā Xodā ze zohd-e riyā biniyāz kard
بیضه در کلاه شکستن: رسوا کردن (مجاز).	Beuze dar kolāh šekastan: rosvā kardan (majāz).
شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).	Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).
عراق: گوشه‌ای در دستگاه ماهور (موسیقی).	A[e]rāq: guše-i dar Dastgāh-e Māhur (musiqi).
حجاز: گوشه‌ای در دستگاه شور (موسیقی).	Hejāz: guše-i dar Dastgāh-e Šur (musiqi).
صنعت: حيله (مجاز).	San'at: hile (majāz).
فراز کردن: باز کردن.	Farāz kardan: bāz kardan.
مجاز: غیر حقیقت.	Majāz: qeyr-e haqiqat.
خرامیدن: با ناز و وقار راه رفتن.	Xarāmidan: bā nāz-o vaqār rāh raftan.
غره شدن: گول خوردن.	Qarre šodan: gul خوردن.
زاهد: پارسا، پرهیزکار.	Zāhed: pārsā, parhizkār.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
ازل: همیشگی، دیرینگی، زمان بی‌ابتدا.	Azal: hamišegi, dirinegi, zamān-e biebtedā.
زهد: پارسایی.	Zohd: pārsāyi.

غزل ۱۳۴ Qazal-e 134

بلبلی خون دلی خورد و گلی حاصل کرد	Bolbol-i xunedel-i xord-o gol-i hāsel kard
باد غیرت به صدش خار پریشان دل کرد	Bād-e qeyrat be sad-aš xār parišāndel kard
طوطی ای را به خیال شکری دل خوش بود	Tuti-i rā be xiyāl-e šekar-i del xoš bud
ناگهش سیل فنا نقش امل باطل کرد	Nāgah-aš seyl-e fanā naqš-e amal bātel kard
قره العین من آن میوه دل یادش باد	Qorratol'eyn-e man ān mive-ye del yād-aš bād
که چه آسان بشد و کار مرا مشکل کرد	Ke ce āsān bešod-o kār-e ma-rā moškel kard
ساروان بار من افتاد خدا را مددی	Sārvān, bār-e man oftād, Xodā rā, madad-i
که امید کرمم همره این محمل کرد	Ke omid-e karam-am hamrah-e in mahmel kard
روی خاکی و نم چشم مرا خوار مدار	Ru-ye xāki-yo nam-e cešm-e ma-rā xār madār
چرخ فیروزه طریخانه از این کهگل کرد	Carx-e firuze tarabxāne az in kahgel kard
آه و فریاد که از چشم حسود مه چرخ	Āh-o faryād ke az cešm-e hasud-e mah-e carx
در لحد ماه کمان ابروی من منزل کرد	Dar lahad māh-e kamānabru-ye man manzel kard
نزدی شاه رخ و فوت شد امکان حافظ	Nazadi šāhrox-o fowt šod emkān, Hāfez
چه کنم بازی ایام مرا غافل کرد	Ce konam, bāzi-ye ayyām ma-rā qāfel kard
فنا: نابودی، نیستی.	Fanā: nābudi, nisti.
امل: امید، آرمان.	Amal: omid, ārmān.
قره العین: یار.	Qorratol'eyn: yār.
محمل: بار.	Mahmel: bār.
طریخانه: سرای شادمانی.	Tarabxāne: sarā-ye šādemāni.
لحد: گور.	Lahad: gur.

غزل ۱۳۵ Qazal-e 135

چو باد عزم سر کوی یار خواهم کرد	Co bād azm-e sar-e ku-ye yār xāham kard
نفس به بوی خوشش مشکبار خواهم کرد	Nafas be bu-ye xoš-aš moškbar xāham kard
به هرزه بی می و معشوق عمر می‌گذرد	Be harze bi mey-o ma'šūq omr migozarad
بطالتم بس از امروز کار خواهم کرد	Betālat-am bas, az emruz kār xāham kard
هر آبروی که اندوختم ز دانش و دین	Har āberuy ke anduxtam ze dāneš-o din
نثار خاک ره آن نگار خواهم کرد	Nesār-e xāk-e rah-e ān negār xāham kard
چو شمع صبحدمم شد ز مهر او روشن	Co šam'-e sobhdam-am šod ze mehr-e u rowšan
که عمر در سر این کار و بار خواهم کرد	Ke omr dar sar-e in kārobār xāham kard
به یاد چشم تو خود را خراب خواهم ساخت	Be yād-e cešm to xod rā xarāb xāham sāxt
بنای عهد قدیم استوار خواهم کرد	Banā-ye ahd-e qadim ostovār xāham kard
صبا کجاست که این جان خون گرفته چو گل	Sabā kojā-st ke in jān-e xungerefte co gol
فدای نکهت گیسوی یار خواهم کرد	Fadā-ye nakhat-e gisu-ye yār xāham kard
نفاق و زرق نبخشد صفای دل حافظ	Nefāq-o zarq nabaxšad safā-ye del, Hāfez
طریق رندی و عشق اختیار خواهم کرد	Tariq-e rendi-yo ešq extiyār xāham kard
نگار: محبوب، معشوق (مجاز).	Negār: mahbub, ma'šūq (majāz).
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āše-q-o ma'šūq (majāz).
نکته: بوی خوش.	Nakhat: bu-ye xoš.
زرق: ریاکاری.	Zarq: riyākāri.
رند: زیرک، در باطن پاکتر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
طریق: راه، روش.	Tariq: rāh, raveš.

غزل ۱۳۶ Qazal-e 136

دست در حلقه آن زلف دوتا نتوان کرد
 دست dar halqe-ye ān zolf-e dotā natvān kard
 تکیه بر عهد تو و باد صبا نتوان کرد
 Tekye bar ahd to-vo bād-e sabā natvān kard
 آن چه سعی است من اندر طلبت بنمایم
 Ānce sa'y-ast man andar talab-at benmāyam
 این قدر هست که تغییر قضا نتوان کرد
 In qadar hast ke taqyir-e qazā natvān kard
 دامن دوست به صد خون دل افتاد به دست
 Dāman-e dust be sad xunedel oftād be dast
 به فسوسی که کند خصم رها نتوان کرد
 Be fokus-i ke konad xasm rahā natvān kard
 عارضش را به مثل ماه فلک نتوان گفت
 Ārez-aš rā be masal māh-e falak natvān goft
 نسبت دوست به هر بی سر و پا نتوان کرد
 Nesbat-e dust be har bisaropā natvān kard
 سروبالای من آن گه که درآید به سماع
 Sarvbālā-ye man ān gah ke dar āyad be samā'
 چه محل جامه جان را که قبا نتوان کرد
 Ce mahal, jāme-ye jān rā ke qabā natvān kard
 نظر پاک تواند رخ جانان دیدن
 Nazar-e pāk tavānad rox-e jānān didan
 که در آینه نظر جز به صفا نتوان کرد
 Ke dar āyine nazar joz be safā natvān kard
 مشکل عشق نه در حوصله دانش ماست
 Moškel-e ešq na dar howsele-ye dāneš-e mā-st
 حل این نکته بدین فکر خطا نتوان کرد
 Hall-e in nokte bed-in fekr-e xatā natvān kard
 غیرتم کشت که محبوب جهانی لیکن
 Qeyrat-am košt ke mahbub-e jahān-i liken
 روز و شب عریده با خلق خدا نتوان کرد
 Ruz-o šab arbade bā xalq-e Xodā natvān kard
 من چه گویم که تو را نازکی طبع لطیف
 Man ce guyam ke to rā nāzoki-ye tab'-e latif
 تا به حدیست که آهسته دعا نتوان کرد
 Tā be hadd-i-st ke āheste doā natvān kard
 بجز ابروی تو محراب دل حافظ نیست
 Bejz abru-ye to mehrāb-e del-e Hāfez nist
 طاعت غیر تو در مذهب ما نتوان کرد
 Tāat-e qeyr-e to dar mazhab-e mā natvān kard
دوتا: dollā, xamide.

صبا: Bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e
 میانِ عاشق و معشوق (مجاز).
Sabā: Bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e
 āšeq-o ma'šūq (majāz).

فسوس: afsus, rišxand.
Fosus: afsus, rišxand.

خصم: došman.
Xasm: došman.

عارض: roxsār.
Ārez: roxsār.

سماع: āvāzxāni, pāykubi.
Samā': āvāzxāni, pāykubi.

جانان: ma'šūq.
Jānān: ma'šūq.

غزل ۱۳۷ Qazal-e 137

دل از من برد و روی از من نهان کرد	Del az man bord-o ruy az man nahān kard
خدا را با که این بازی توان کرد	Xodā rā, bā ke in bāzi tavān kard
شب تنهاییم در قصد جان بود	Šab-e tanhāyi-yam dar qasd-e jān bud
خیالش لطفهای بی‌کران کرد	Xiyāl-aš lotfhā-ye bikarān kard
چرا چون لاله خونین دل نباشم	Cerā con Lāle xunindel nabāšam
که با ما نرگس او سر گران کرد	Ke bā mā narges-e u sar gerān kard
که را گویم که با این درد جان سوز	Ke rā guyam ke bā in dard-e jānsuz
طیبیم قصد جان ناتوان کرد	Tabib-am qasd-e jān-e nātavān kard
بدان سان سوخت چون شمع که بر من	Bed-ān sān suxt con šam'-am ke bar man
صراحی گریه و بریط فغان کرد	Sorāhi gerye-vo barbat faqān kard
صبا گر چاره داری وقت وقت است	Sabā, gar cāre dāri, vaqt vaqt-ast
که درد اشتیاقم قصد جان کرد	Ke dard-e eštīyāq-am qasd-e jān kard
میان مهربانان کی توان گفت	Miyān-e mehrbānān key tavān goft
که یار ما چنین گفت و چنان کرد	Ke yār-e mā conin goft-o conān kard
عدو با جان حافظ آن نکردی	Adu bā jān-e Hāfez ān nakardi
که تیر چشم آن ابروکمان کرد	Ke tir-e cešm-e ān abrukamān kard
نرگس: چشم معشوق (مجاز).	Narges: cešm-e ma'šūq (majāz).
سر گران کردن: بی‌اعتنایی کردن.	Sar gerān kardan: bie'tenāyi kardan.
صراحی: تنگ شراب.	Sorāhi: tong-e šarāb.
بریط: سازِ عود.	Barbat: sāz-e ud.
فغان: آه، فریاد.	Faqān: āh, faryād.
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میانِ عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: Bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).
عدو: دشمن.	Adu: došman.

غزل ۱۳۸ Qazal-e 138

یاد باد آن که ز ما وقت سفر یاد نکرد
 به وداعی دل غمدیده ما شاد نکرد
 آن جوان بخت که می‌زد رقم خیر و قبول
 بنده پیر ندانم ز چه آزاد نکرد
 کاغذین جامه به خوناب بشویم که فلک
 رهنمونیم به پای علم داد نکرد
 دل به امید صدایی که مگر در تو رسد
 ناله‌ها کرد در این کوه که فرهاد نکرد
 سایه تا بازگرفتی ز چمن مرغ سحر
 آشیان در شکن طره شمشاد نکرد
 شاید ار پیک صبا از تو بیاموزد کار
 زان که چالاکتر از این حرکت باد نکرد
 کلک مشاطه صنعتش نکشد نقش مراد
 هر که اقرار بدین حسن خداداد نکرد
 مطربا پرده بگردان و بزین راه عراق
 که بدین راه بشد یار و ز ما یاد نکرد
 غزلیات عراقیست سرود حافظ
 که شنید این ره دلسوز که فریاد نکرد

رقم زدن: نوشتن.

طره: کناره، حاشیه.

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق
 (مجاز).

کلک: قلم، نی، قلم‌نی، تیر.

مشاطه: آرایشگر.

صنع: آفرینش.

عراق: گوشه‌ای در دستگاه ماهور (موسیقی).

Yād bād ānke ze mā vaqt-e safar yād nakard

Be vedā-i del-e qamdide-ye mā šād nakard

Ān javānbaxt ke mizad raqam-e xeyr-o qabul

Bande-ye pir nadānam ze ce āzād nakard

Kāqazin jāme be xunāb bešuyam ke falak

Rahnemuni-m be pāy-e alam-e dād nakard

Del be ommid-e sedā-yi ke magari dar to resad

Nālehā kard dar in kuh ke Farhād nakard

Sāye tā bāz gerefti ze caman morq-e sahar

Āšiyān dar šekan-e torre-e šemšād nakard

Šāyad ar peyk-e sabā az to biyāmuzad kār

Z-ān ke cālāktar az in harekat bād nakard

Kelk-e maššāte-ye son'-aš nakešad naqš-e morād

Har ke eqrār bed-in hosn-e xodādād nakard

Motreb-ā, parde begardān-o bezan rāh-e Arāq

Ke bed-in rāh bešod yār-o ze mā yād nakard

Qazaliyyāt-e arāqi-st sorud-e Hāfez

Ke šenid in rah-e delsuz ke faryād nakard?

Raqam zadan: neveštan.

Torre: kenāre, hāšiyē.

Sabā: Bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e
 āšeq-o ma'šūq (majāz).

Kelk: qalam, ney, qalamney, tir.

Maššāte: ārāyešgar.

Son': āfarineš.

Arāq: guše-i dar Dastgāh-e Māhur (musiqi).

غزل ۱۳۹ Qazal-e 139

رو بر رهش نهادم و بر من گذر نکرد	Ru bar rah-aš nehādam-o bar man gozar nakard
صد لطف چشم داشتم و یک نظر نکرد	Sad lotf cešm dāštam-o yek nazar nakard
سیل سرشک ما ز دلش کین به درنبرد	Seyl-e serešk-e mā ze del-aš kin be dar nabord
در سنگ خاره قطره باران اثر نکرد	Dar sang-e xāre qatre-ye bārān asar nakard
یا رب تو آن جوان دلور نگاه دار	Yā Rab, to ān javān-e delāvar negāh dār
کز تیر آه گوشه نشینان حذر نکرد	K-az tir-e āh-e gušenešinān hazar nakard
ماهی و مرغ دوش ز افغان من نخفت	Māhi-yo morq duš ze afqān-e man naxoft
وان شوخ دیده بین که سر از خواب برنکرد	V-ān šuxdide bin ke sar az xāb bar nakard
میخواستم که میرمش اندر قدم چو شمع	Mixāstam ke miram-aš andar qadam co šam'
او خود گذر به ما چو نسیم سحر نکرد	U xod gozar be mā co nasim-e sahar nakard
جانا کدام سنگدل بی‌کفایتیست	Jān-ā, kodām sangdel-e bikefāyati-st
کو پیش زخم تیغ تو جان را سپر نکرد	K-u piš-e zaxm-e tiq-e to jān rā separ nakard
کلک زبان بریده حافظ در انجمن	Kelk-e zabānboride-ye Hāfez dar anjoman
با کس نگفت راز تو تا ترک سر نکرد	Bā kas nagoft rāz-e to tā trak-e sar nakard
سرشک: اشک.	Serešk: ašk.
خاره: خارا، گرانیت.	Xāre: xārā, gerānit.
کلک: قلم، نی، قلم‌نی، تیر.	Kelk: qalam, ney, qalamney, tir.

غزل ۱۴۰ Qazal-e 140

دلبر برفت و دلشدگان را خبر نکرد	Delbar beraft-o delšodegān rā xabar nakard
یاد حریف شهر و رفیق سفر نکرد	Yād-e harif-e šahr-o rafiq-e safar nakard
یا بخت من طریق مروت فرو گذاشت	Yā baxt-e man tariq-e morovvat foru gozāšt
یا او به شاهراه طریقت گذر نکرد	Yā u be šāhrāh-e tariqat gozar nakard
گفتم مگر به گریه دلش مهربان کنم	Goftam, magar be gerye del-aš mehrbān konam
چون سخت بود در دل سنگش اثر نکرد	Con saxt bud, dar del-e sang-aš asar nakard
شوخی مکن که مرغ دل بی‌قرار من	Šuxi makon ke morq-e del-e biqarār-e man
سودای دام عاشقی از سر به در نکرد	Sowdā-ye dām-e āšeqi az sar be dar nakard
هر کس که دید روی تو بوسید چشم من	Harkas ke did ru-ye to, busid cešm-e man
کاری که کرد دیده من بی نظر نکرد	Kār-i ke kard dide-ye man, bi nazar nakard
من ایستاده تا کنمش جان فدا چو شمع	Man istāde tā konam-aš jān fadā co šam'
او خود گذر به ما چو نسیم سحر نکرد	U xod gozar be mā co nasim-e sahar nakard
حافظ حدیث نغز تو از بس که دلکش است	Hāfez, hadis-e naqz-e to az bas ke delkaš-ast
نشنید کس که از سر رغبت ز بر نکرد	Našnid kas ke az sar-e reqbat ze bar nakard
حریف: هم‌آورد، هم‌پایه.	Harif: hamāvard, hampiyāle.
طریقت: روش، پاکیزه کردن باطن.	Tariqat: raveš, pākize kardan-e bāten.
سودا: خیال‌بافی، عشق، هوا و هوس (مجاز).	Sowdā: xiyālbāfi, ešq, havāvohavas (majāz).
نغز: نیک.	Naqz: nik.

غزل شماره ۱۴۱ Qazal-e 141

دیدى اى دل که غم عشق دگر بار چه کرد	Didi, ey del, ke qam-e ešq degarbār ce kard
چون بشد دلبر و با یار وفادار چه کرد	Con bešod delbar-o bā yār-e vafādār ce kard
آه از آن نرگس جادو که چه بازی انگیخت	Āh az ān narges-e jādu ke ce bāzi angixt
آه از آن مست که با مردم هشیار چه کرد	Āh az ān mast ke bā mardom-e hošyār ce kard
اشک من رنگ شفق یافت ز بی‌مهری یار	Ašk-e man rang-e šafaq yāft ze bimehri-ye yār
طالع بی‌شفقت بین که در این کار چه کرد	Tāle-e bišafaqat bin ke dar in kār ce kard
برقی از منزل لیلی بدرخشید سحر	Barq-i az manzel-e Leyli bederaxšid sahar
وه که با خرمن مجنون دل افگار چه کرد	Vah ke bā xarman-e Majnun-e delafigār ce kard
ساقیا جام می‌ام ده که نگارنده غیب	Sāqi-yā, jām mey-am deh ke negārānde-ye qeyb
نیست معلوم که در پرده اسرار چه کرد	Nist ma'lum ke dar parde-ye asrār ce kard
آن که پرنقش زد این دایره مینایی	Ānke pornaqš zad in dāyere-ye mināyi
کس ندانست که در گردش پرگار چه کرد	Kas nadānest ke dar gardeš-e pargār ce kard
فکر عشق آتش غم در دل حافظ زد و سوخت	Fekr-e ešq ātaš-e qam dar del-e Hāfez zad-o suxt
یار دیرینه ببینید که با یار چه کرد	Yār-e dirine bebinid ke bā yār ce kard
نرگس: چشم معشوق (مجاز).	Narges: cešm-e ma'suq (majāz).
شفق: سرخی هنگام غروب خورشید.	Šafaq: sorxi-ye hengām-e qorub-e xoršid.
طالع: بخت.	Tāle': baxt.
بی‌شفقت: نامهربان.	Bišafaqat: nāmehrbān.
برق: صاعقه.	Barq: sāeqe.
دل افگار: دل‌آزده.	Delafigār: delāzorde.
دایره مینایی: فلک لاجوردی (مجاز).	Dāyere-ye mināyi: falak-e lājevardi (majāz).

غزل ۱۴۲ Qazal-e 142

دوستان دختر رز توبه ز مستوری کرد	Dustān, doxtar-e raz towbe ze masturi kard
شد سوی محتسب و کار به دستوری کرد	Šod su-ye mohtaseb-o kār be dasturi kard
آمد از پرده به مجلس عرقش پاک کنید	Āmad az parde be majles, araq-aš pāk konid
تا نگویند حریفان که چرا دوری کرد	Tā naguyand harifān ke cerā duri kard
مژدگانی بده ای دل که دگر مطرب عشق	Moždegāni bedeh, ey del, ke degar motreb-e ešq
راه مستانه زد و چاره مخموری کرد	Rāh-e mastāne zad-o cāre-ye maxmuri kard
نه به هفت آب که رنگش به صد آتش نرود	Na be haft āb ke rang-aš be sad ātaš naravad
آن چه با خرقة زاهد می انگوری کرد	Ānce bā xerqe-ye zāhed mey-e anguri kard
غنچه گلبن وصلم ز نسیمش بشکفت	Qonce-ye golbon-e vasl-am ze nasim-aš bešekoft
مرغ خوشخوان طرب از برگ گل سوری کرد	Morq-e xošxān tarab az barg-e gol-e suri kard
حافظ افتادگی از دست مده زان که حسود	Hāfez, oftādegi az dast madeh, z-ān ke hasud
عرض و مال و دل و دین در سر مغروری کرد	Erz-o māl-o del-o din dar sar-e maqruri kard
دختر رز: شراب انگوری (مجاز).	Doxtar-e raz: šarāb-e anguri (majāz).
مستوری: پوشیدگی، پاکدامنی.	Masturi: pušidegi, pākdāmani.
محتسب: مأمور امر به معروف و نهی از منکر.	Mohtaseb: ma'mur-e amr be ma'ruf-o nahy az monkar.
دستوری: فرمان، اجازه.	Dasturi: farmān, ejāze.
مخموری: میزدگی.	Maxmuri: meyzadegi.
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
زاهد: پارسا، پرهیزکار.	Zāhed: pārsā, parhizkār.
گلبن: درخت گل، بوته‌ی گل.	Golbon: deraxt-e gol, bute-ye gol.
طرب: شادمانی.	Tarab: šādemāni.
گل سوری: گل سرخ.	Gol-e suri: gol-e sorx.
عرض: آبرو.	Erz: āberu.

غزل ۱۴۳ Qazal-e 143

سالها دل طلب جام جم از ما می‌کرد
 Sālḥā del talab-e Jām-e Jam az mā mikard
 وان چه خود داشت ز بیگانه تمنا می‌کرد
 V-ānce xod dāšt, ze bigāne tamannā mikard
 گوهری کز صدف کون و مکان بیرون است
 Gowhar-i k-az sadaf-e kownomakān birun-ast
 طلب از گمشدگان لب دریا می‌کرد
 Talab az gomšodegān-e lab-e daryā mikard
 مشکل خویش بر پیر مغان بردم دوش
 Moškel-e xiš bar-e pir-e moqān bordam duš
 کو به تایید نظر حل معما می‌کرد
 K-u be ta'yid-e nazar hall-e moammā mikard
 دیدمش خرم و خندان قدح باده به دست
 Didam-aš xorram-o xandān, qadah-e bāde be dast
 و اندر آن آینه صد گونه تماشا می‌کرد
 V-andar ān āyene sad gune tamāšā mikard
 گفتم این جام جهان بین به تو کی داد حکیم
 Goftam, in jām-e jahānbin be to key dād hakim
 گفت آن روز که این گنبد مینا می‌کرد
 Goft, ān ruz ke in gonbad-e minā mikard
 بی دلی در همه احوال خدا با او بود
 Bidel-i dar hame ahvāl Xodā bā u bud
 او نمی‌دیدش و از دور خدا را می‌کرد
 U nemidid-aš-o az dur Xodā-rā mikard
 این همه شعبده خویش که می‌کرد این جا
 Inhame šo'bade-ye xiš ke mikard injā
 سامری پیش عصا و ید بیضا می‌کرد
 Sāmeri piš-e asā-vo Yad-e Beyzā mikard
 گفت آن یار کز او گشت سر دار بلند
 Goft, ān yār k-az u gašt sar-e dār boland
 جرمش این بود که اسرار هویدا می‌کرد
 Jorm-aš in bud ke asrār hoveydā mikard
 فیض روح القدس از باز مدد فرماید
 Feyz-e Ruholqodos ar bāz madad farmāyad
 دیگران هم بکنند آن چه مسیحا می‌کرد
 Digarān ham bekonand, ānce Masihā mikard
 گفتمش سلسله زلف بتان از پی چیست
 Goftam-aš, selsele-ye zolf-e botān az pey-e ci-st
 گفت حافظ گله‌ای از دل شیدا می‌کرد
 Goft, Hāfez gele-i az del-e šeydā mikard

Jām-e Jam: jām-e jahānnamā.

Kownomakān: giti-yo ānce dar ān-ast.

Moq: rowhāni-ye zartošti.

Pir-e moqān: rišsefid-e meykade.

Gonbad-e minā: āsmān (majāz).

Bidel: delbāxte.

Sāmeri: Kas-i ke dar qiyāb-e Musā mojassame-ye
 gusāle-i rā sāxt, ke hengām-e bād bāng-e gāv sar midād-
 o bed-in vasile mardom rā gusāleparast kard.

Yad-e Beyzā: dast-e deraxšande, az mo'jezehā-ye
 Musā.

Selsele: zanjir.

Bot: ma'šūq, zibāruy (majāz).

سامری: کسی که در غیاب موسی مجسمه‌ی گوساله‌ای را ساخت،
 که هنگام باد بانگ گاو سر می‌داد و بدین وسیله مردم را
 گوساله‌پرست کرد.

ید بیضا: دست درخشنده، از معجزه‌های موسی.

سلسله: زنجیر.

بت: معشوق، زیباروی (مجاز).

غزل ۱۴۴ Qazal-e 144

به سر جام جم آن گه نظر توانی کرد	Be serr-e Jām-e Jam ān gah nazar tavāni kard
که خاک میکده کحل بصر توانی کرد	Ke xāk-e meykade kohl-e basar tavāni kard
مباش بی می و مطرب که زیر طاق سپهر	Mabāš bi mey-o motreb ke zir-e tāq-e sepehr
بدین ترانه غم از دل به در توانی کرد	Bed-in tarāne qam az del be dar tavāni kard
گل مراد تو آن گه نقاب بگشاید	Gol-e morād-e to ān gah neqāb bogšāyad
که خدمتش چو نسیم سحر توانی کرد	Ke xedmat-aš co nasim-e sahar tavāni kard
گدایی در میخانه طرفه اکسیر است	Gedāyi-ye dar-e meyxāne torfe eksir-i-st
گر این عمل بکنی خاک زر توانی کرد	Gar in amal bekoni, xāk zar tavāni kard
به عزم مرحله عشق پیش نه قدمی	Be azm-e marhale-ye ešq piš neh qadam-i
که سودها کنی ار این سفر توانی کرد	Ke sudhā koni, ar in safar tavāni kard
تو کز سرای طبیعت نمیروی بیرون	To k-az sarā-ye tabiat nemiravi birun
کجا به کوی طریقت گذر توانی کرد	Kojā be ku-ye tariqat gozar tavāni kard
جمال یار ندارد نقاب و پرده ولی	Jamāl-e yār nadārad neqāb-o parde vali
غبار ره بنشان تا نظر توانی کرد	Qobār-e rah benešān tā nazar tavāni kard
بیا که چاره ذوق حضور و نظم امور	Biyā ke cāre-ye zowq-e hozur-o nazm-e omur
به فیض بخشی اهل نظر توانی کرد	Be feyz baxši, ahlenazar tavāni kard
ولی تو تا لب معشوق و جام می خواهی	Vali to tā lab-e ma'šūq-o jām-e mey xāhi
طمع مدار که کار دگر توانی کرد	Tama' madār ke kār-e degar tavāni kard
دلا ز نور هدایت گر آگهی یابی	Del-ā, ze nur-e hedāyat gar āgahi yābi
چو شمع خنده زنان ترک سر توانی کرد	Co šam' xandezanān tark-e sar tavāni kard
گر این نصیحت شاهانه بشنوی حافظ	Gar in nasihat-e šāhāne bešnavi, Hāfez
به شاهراه حقیقت گذر توانی کرد	Be šāhrāh-e haqiqat gozar tavāni kard
جام جم: جام جهاننما.	Jām-e Jam: jām-e jahānnamā.
کحل: سرمه.	Kohl: sorme.
بصر: چشم، بینایی.	Basar: cešm, bināyi.
طرفه: شگفت.	Torfe: šegeft.
اکسیر: کیمیا.	Eksir: kimiyā.
طریقت: روش، پاکیزه کردن باطن.	Tariqat: raveš, pākize kardan-e bāten.
فیض: بهره، بخشش، توفیق (مجاز).	Feyz: bahre, baxšeš, towfiq (majāz).
اهل نظر: اهل دل (مجاز).	Ahlenazar: ahledel (majāz).

غزل ۱۴۵ Qazal-e 145

چه مستیست ندانم که رو به ما آورد	Ce mast-i-st nadānam ke ru be mā āvard
که بود ساقی و این باده از کجا آورد	Ke bud sāqi-yo in bāde az kojā āvard
تو نیز باده به چنگ آر و راه صحرا گیر	To niz bāde be cang ār-o rāh-e sahrā gir
که مرغ نغمه سرا ساز خوش نوا آورد	Ke morq-e naqmesarā sāz-e xošnavā āvard
دلا چو غنچه شکایت ز کار بسته مکن	Del-ā, co qonce šekāyat ze kār-e baste makon
که باد صبح نسیم گره گشا آورد	Ke bād-e sobh nasim-e gerehgošā āvard
رسیدن گل و نسرين به خیر و خوبی باد	Residan-e gal-o nasrin be xeyr-o xubi bād
بنفشه شاد و کش آمد سمن صفا آورد	Banafše šād-o keš āmad, saman safā āvard
صبا به خوش خبری هدهد سلیمان است	Sabā be xošxabari hodhod-e Soleymān-ast
که مژده طرب از گلشن سبا آورد	Ke možde-ye tarab az golšan-e Sabā āvard
علاج ضعف دل ما کرشمه ساقیست	Alāj-e za'f-e del-e mā kerešme-ye sāqi-st
برآر سر که طیبب آمد و دوا آورد	Bar ār sar ke tabib āmad-o davā āvard
مرید پیر مغانم ز من مرنج ای شیخ	Morid-e pir-e moqān-am, ze man maranj, ey šeyx
چرا که وعده تو کردی و او به جا آورد	Cerāke va'de to kardi-yo u be jā āvard
به تنگ چشمی آن ترک لشکری نازم	Be tangcešmi-ye ān Tork-e laškari nāzam
که حمله بر من درویش یک قبا آورد	Ke hamle bar man-e darviš-e yekqabā āvard
فلک غلامی حافظ کنون به طوع کند	Falak qolāmi-ye Hāfez konun be tow' konad
که التجا به در دولت شما آورد	Ke eltejā be dar-e dowlāt-e šomā āvard
کش: خوش.	Keš: xoš.

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).

هدهد: شانسه‌سر.

طرب: شادمانی.

سبا: نام شهری در یمن.

مغ: روحانی زرتشتی.

پیر مغان: ریش‌سفید میکند.

طوع: فرمانبرداری.

التجا: پناه بردن.

Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āše-q-o ma'suq (majāz).

Hodhod: šānebesar.

Tarab: šādmāni.

Sabā: nām-e šahr-i dar Yaman.

Moq: rowhāni-ye zartošti.

Pir-e moqān: rišsefid-e meykade.

To[w]': farmānbordāri.

Eltejā: panāh bordan.

غزل ۱۴۶ Qazal-e 146

صبا وقت سحر بویی ز زلف یار می‌آورد	Sabā vaqt-e sahar bu-yi ze zolf-e yār miāvard
دل شوریده ما را به بو در کار می‌آورد	Del-e šuride-ye mā rā be bu dar kār miāvard
من آن شکل صنوبر را ز باغ دیده برکندم	Man ān šekl-e senowbar rā ze bāq-e dide bar kandam
که هر گل کز غمش بشکفت محنت بار می‌آورد	Ke har gol k-az qam-aš beškof, mehnat bār miāvard
فروغ ماه می‌دیدم ز بام قصر او روشن	Foruq-e māh mididam ze bām-e qasr-e u rowšan
که رو از شرم آن خورشید در دیوار می‌آورد	Ke ru az šarm-e ān xoršid dar divār miāvard
ز بیم غارت عشقش دل پر خون رها کردم	Ze bim-e qārat-e ešq-aš del-e porxun rahā kardam
ولی می‌ریخت خون و ره بدان هنجار می‌آورد	Vali mirixt xun-o rah bed-ān hanjār miāvard
به قول مطرب و ساقی برون رفتم گه و بی‌گه	Be qowl-e motreb-o sāqi borun raftam gah-o bigah
کز آن راه گران قاصد خبر دشوار می‌آورد	K-az ān rāh-e gerān qāsed xabar došvār miāvard
سراسر بخشش جانان طریق لطف و احسان بود	Sarāsar baxšeš-e jānān tariq-e lotf-o ehsān bud
اگر تسبیح می‌فرمود اگر زناز می‌آورد	Agar tasbih mifarmud, agar zonnār miāvard
عفاله چین ابرویش اگر چه ناتوانم کرد	<i>Afallah</i> cin-e abru-yaš agarce nātavān-am kard
به عشوه هم پیامی بر سر بیمار می‌آورد	Be ešve ham payām-i bar sar-e bimār miāvard
عجب می‌داشتم دیشب ز حافظ جام و پیمان	Ajab midāštam dišab ze Hāfez jām-o peymāne
ولی منعش نمی‌کردم که صوفی وار می‌آورد	Vali man'-aš nemikardam ke sufivār miāvard
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bādi- ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).
فروغ: روشنی، پرتو، جذابیت (مجاز).	Foruq: rowšani, partow, jazzābiyat (majāz).
هنجار: روش، طریق، قاعده.	Hanjār: raveš, tariq, qāede.
قول: سخن، گفتار.	Qowl: soxan, goftār.
جانان: معشوق.	Jānān: ma'šūq.
طریق: راه، روش.	Tariq: rāh, raveš.
تسبیح: خدا را به پاکی یاد کردن.	Tasbih: Xodā rā be pāki yād kardan.
زناز: نوار یا گردن‌بندی که مسیحیان با صلیب کوچکی به گردن خود آویزان می‌کردند.	Zonnār: Navār yā gardanband-i ke masihiyān bā salib-e kucak-i be gardan-e xod āvizān mikardand.
عفاله: خدا ببخشد.	Afallah: Xodā bebaxšad.

غزل ۱۴۷ Qazal-e 147

نسیم باد صبا دوشم آگهی آورد	Nasim-e bād-e sabā duš-am āgahi āvard
که روز محنت و غم رو به کوتاهی آورد	Ke ruz-e mehnat-o qam ru be kutahi āvard
به مطربان صبحی دهیم جامه چاک	Be motrebān-e sabuhi dehim jāme-ye cāk
بدین نوید که باد سحرگهی آورد	Bed-in navid ke bād-e sahgahi āvard
بیا بیا که تو حور بهشت را رضوان	Biyā, biyā ke to, hur-e behešt, rā Rezvān
در این جهان ز برای دل رهی آورد	Dar in jahān ze barā-ye del-e rahi āvard
همی‌رویم به شیراز با عنایت بخت	Hamiravim be Širāz bā enāyat-e baxt
زهی رفیق که بختم به همراهی آورد	Zeh-i rafiq ke baxt-am be hamrahi āvard
به جبر خاطر ما کوش کاین کلاه نمد	Be jabr-e xāter-e mā kuš k-in kolāh-e namad
بسا شکست که با افسر شهی آورد	Bas-ā šekast ke bā afsar-e šahi āvard
چه ناله‌ها که رسید از دلم به خرمن ماه	Ce nālehā ke resid az del-am be xarman-e mäh
چو یاد عارض آن ماه خرگهی آورد	Co yād-e ārez-e ān mäh-e xargahi āvard
رساند رایات منصور بر فلک حافظ	Resānd rāyat-e Mansur bar falak Hāfez
که التجا به جناب شهنشهی آورد	Ke eltejā be jenāb-e šahanšahi āvard
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میانِ عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeḡ-o ma'šūq (majāz).
صبحی: باده‌ی بامدادی.	Sabuhi: bāde-ye bāmdādi.
چاک: پاره.	Cāk: pāre.
رضوان: بهشت، دربان و نگهبان بهشت.	Rezvān: behešt, darbān-o negahbān-e behešt.
رهی: رهرو، بنده.	Rahi: rahrow, bande.
زهی: خوشا، آفرین.	Zeh-i: xoš-ā, āfarin.
جبر: بهبود بخشیدن (مجاز).	Jabr: behbud baxšidan (majāz).
عارض: رخسار.	Ārez: roxsār.
خرگهی: سراپرده‌نشین، خیمه‌نشین.	Xargahi: sarāpardenešin, xeymenešin.
رایت: پرچم.	Rāyat: parcam.
التجا: پناه بردن.	Eltejā: panāh bordan.
جناب: آستانه، درگاه.	Je[a]nāb: āstāne, dargāh.

غزل ۱۴۸ Qazal-e 148

یارم چو قدح به دست گیرد	Yār-am co qadah be dast girad
بازار بتان شکست گیرد	Bāzār-e botān šekast girad
هر کس که بدید چشم او گفت	Harkas ke bedid cešm-e u, goft
کو محتسبی که مست گیرد	Ku mohtaseb-i ke mast girad
در بحر فتادهام چو ماهی	Dar bahr fetāde-am co māhi
تا یار مرا به شست گیرد	Tā yār ma-rā be šast girad
در پاش فتادهام به زاری	Dar pā-š fetāde-am be zāri
آیا بود آن که دست گیرد	Āyā bovad ānke dast girad?
خرم دل آن که همچو حافظ	Xorram del-e ānke hamco Hāfez
جامی ز می الست گیرد	Jām-i ze mey-e alast girad
قدح: پیاله.	Qadah: piyāle.
بت: معشوق، زیباروی (مجاز).	Bot: ma'šūq, zibāruy (majāz).
محتسب: مأمور امر به معروف و نهی از منکر.	Mohtaseb: ma'mur-e amr be ma'ruf-o nahy az monkar.
الست: ازل، زمانی که ابتدا ندارد.	Alast: azal, zamān-i ke ebtedā nadārad.

غزل ۱۴۹ Qazal-e 149

دلم جز مهر مه رویان طریقی بر نمی‌گیرد	Del-am joz mehr-e mahruyān tariq-i bar nemigirad
ز هر در می‌دهم پندش ولیکن در نمی‌گیرد	Ze har dar mideham pand-aš valikan dar nemigirad
خدا را ای نصیحتگو حدیث ساغر و می گو	Xodā rā, ey nasihatgu, hadis-e sāqar-o mey gu
که نقشی در خیال ما از این خوشتر نمی‌گیرد	Ke naqš-i dar xiyāl-e mā az in xoštar nemigirad
بیا ای ساقی گلرخ بیاور باده رنگین	Biyā, ey sāqi-ye golrox, biyāvar bāde-ye rangin
که فکری در درون ما از این بهتر نمی‌گیرد	Ke fekr-i dar darun-e mā az in behtar nemigirad
صراحی می‌کشم پنهان و مردم دفتر انگارند	Sorāhi mikešam penhān-o mardom daftar engārand
عجب گر آتش این زرق در دفتر نمی‌گیرد	Ajab gar ātaš-e in zarq dar daftar nemigirad
من این دلق مرقع را بخوام سوختن روزی	Man in dalq-e moraqqa' rā bexāham suxtan ruz-i
که پیر می فروشانش به جامی بر نمی‌گیرد	Ke pir-e meyforušan-aš be jāmi-i bar nemigirad
از آن رو هست یاران را صفاها با می لعلش	Az ān ru hast yārān rā safāhā bā mey-e la'l-aš
که غیر از راستی نقشی در آن جوهر نمی‌گیرد	Ke qeyr az rāsti naqš-i dar ān jowhar nemigirad
سر و چشمی چنین دلکش تو گویی چشم از او بردوز	Sar-o cešm-i conin delkaš, to guyi cešm az u bar duz?
برو کاین وعظ بی‌معنی مرا در سر نمی‌گیرد	Borow, k-in va'z-e bima'ni ma-rā dar sar nemigirad
نصیحتگوی رندان را که با حکم قضا جنگ است	Nasihatgu-ye rendān rā ke bā hokm-e qazā jang-ast
دلش بس تنگ می‌بینم مگر ساغر نمی‌گیرد	Del-aš bas tang mibinam, magar sāqar nemigirad?
میان گریه می‌خندم که چون شمع اندر این مجلس	Miyān-e gerye mixandam ke con šam' andar in majles
زبان آتشینم هست لیکن در نمی‌گیرد	Zabān-e ātašin-am hast, liken dar nemigirad
چه خوش صید دلم کردی بنام چشم مستت را	Ce xoš seyde del-am kardi, benāzam cešm-e mast-at rā
که کس مرغان وحشی را از این خوشتر نمی‌گیرد	Ke kas morqān-e vahši rā az in xoštar nemigirad
سخن در احتیاج ما و استغفای معشوق است	Soxan dar ehtiyāj-e mā-vo esteqnā-ye ma'šūq-ast
چه سود افسونگری ای دل که در دلبر نمی‌گیرد	Ce sud afsungari, ey del, ke dar delbar nemigirad
من آن آیینه را روزی به دست آرم سکندروار	Man ān āyine rā ruz-i be dast āram sekandarvār
اگر می‌گیرد این آتش زمانی ور نمی‌گیرد	Agar migirad in ātaš, zamān-i var nemigirad
خدا را رحمی ای منعم که درویش سر کویت	Xodā rā, rahm-i, ey mon'em, ke darviš-e sar-e kuy-at
دری دیگر نمی‌داند رهی دیگر نمی‌گیرد	Dar-i digar nemidānad, rah-i digar nemigirad
بدین شعر تر شیرین ز شاهنشاه عجب دارم	Bed-in še'r-e tar-e širin ze šahanšah ajab dāram
که سر تا پای حافظ را چرا در زر نمی‌گیرد	Ke sartāpā-ye Hāfez rā cerā dar zar nemigirad
طریق: راه، روش.	Tariq: rāh, raveš.
درگرفتن: شعله‌ور شدن، اثر کردن.	Dar gereftan: šo'levar šodan, asar kardan.
ساجر: پیاله‌ی شراب‌خوری، جام.	Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jāmi.
باده: شراب، می.	Bāde: šarāb, mey.
صراحی: تنگ شراب.	Sorāhi: tong-e šarāb.
زرق: ریاکاری.	Zarq: riyākāri.
دلق: جامه‌ی درویشان.	Dalq: jāme-ye darvišān.
مرقع: وصله‌دار، جامه‌ی وصله‌دار.	Moraqqa': vasledār, jāme-ye vasledār.
لعل: سنگ سرخ‌رنگ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
وعظ: اندرز.	Va'z: andarz.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
استغنا: بی‌نیازی.	Esteqnā: biniyāzi.
منعم: توانگر.	Mon'em: tavāngar.
تر: تازه.	Tar: tāze.

غزل ۱۵۰ Qazal-e 150

ساقی ار باده از این دست به جام اندازد	Sāqi ar bāde az in dast be jām andāzad
عارفان را همه در شرب مدام اندازد	Ārefān rā hame dar šorb-e modām andāzad
ور چنین زیر خم زلف نهاده خال	V-ar conin zir-e xam-e zolf nehād dāne-ye xāl
ای بسا مرغ خرد را که به دام اندازد	Ey bas-ā morq-e xerad rā ke be dām andāzad
ای خوشا دولت آن مست که در پای حریف	Ey xoš-ā dowlat-e ān mast ke dar pā-ye harif
سر و دستار نداند که کدام اندازد	Sar-o dastār nadānad ke kodām andāzad
زاهد خام که انکار می و جام کند	Zāhed-e xām ke enkār-e mey-o jām konad
پخته گردد چو نظر بر می خام اندازد	Poxte gardad co nazar bar mey-e xām andāzad
روز در کسب هنر کوش که می خوردن روز	Ruz dar kasb-e honar kuš ke mey خوردان-e ruz
دل چون آینه در زنگ ظلام اندازد	Del-e con āyene dar zang-e zolām andāzad
آن زمان وقت می صبح فروغ است که شب	Ān zamān vaqt-e mey-e sobhforuq-ast ke šab
گرد خرگاه افق پرده شام اندازد	Gerd-e xargāh-e ofoq parde-ye šām andāzad
باده با محتسب شهر ننوشی زنهار	Bāde bā mohtaseb-e šahr nanuši, zenhār
بخورد بادهات و سنگ به جام اندازد	Bexorad bāde-at-o sang be jām andāzad
حافظا سر ز کله گوشه خورشید برآر	Hāfez-ā, sar ze kolahguše-ye xoršid bar ār
بختت ار قرعه بدان ماه تمام اندازد	Baxt-at ar qor'e bed-ān mäh-e tamām andāzad
شرب: نوشیدن.	Šorb: nušidan.
حریف: همآورد، همپایه.	Harif: hamāvard, hampiyāle.
دستار: شالی که به دور سر می‌پیچند.	Dastār: šāl-i ke be dowr-e sar mipicand.
زاهد: پارسا، پرهیزکار.	Zāhed: pārsā, parhizkār.
ظلام: تاریکی.	Zolām: tāriki.
فروغ: روشنی، پرتو، جذابیت (مجاز).	Foruq: rowšani, partow, jazzābiyat (majāz).
خرگاه: سراپرده، خیمه.	Xargāh: sarāparde, xeyme.
شام: سرشب.	Šām: sarešab.
باده: شراب، می.	Bāde: šarāb, mey.
محتسب: مأمور امر به معروف و نهی از منکر.	Mohtaseb: ma'mur-e amr be ma'ruf-o nahy az monkar.
کله‌گوشه: گوشه‌ی کلاه.	Kolahguše: guše-ye kolāh.

غزل ۱۵۱ Qazal-e 151

دمی با غم به سر بردن جهان یک سر نمی‌آرزد	Dam-i bā qam be sar bordan, jahān yeksar nemiarzad
به می بفروش دلق ما کز این بهتر نمی‌آرزد	Be mey befruš dalq-e mā k-az in behtar nemiarzad
به کوی می فروشانش به جامی بر نمی‌گیرند	Be kuy-e meyforušan-aš be jām-i bar nemigirand
زهی سجاده تقوا که یک ساغر نمی‌آرزد	Zeh-i sajjāde-ye taqvā ke yek sāqar nemiarzad
رقیبم سرزنش‌ها کرد کز این باب رخ برتاب	Raqib-am sarzanešhā kard k-az in bāb rox bar tāb
چه افتاد این سر ما را که خاک در نمی‌آرزد	Ce oftād in sar-e mā rā ke xāk-e dar nemiarzad
شکوه تاج سلطانی که بیم جان در او درج است	Šokuh-e tāj-e soltāni ke bim-e jān dar u darj-ast
کلاهی دلکش است اما به ترک سر نمی‌آرزد	Kolāh-i delkaš-ast ammā be tark-e sar nemiarzad
چه آسان می‌نمود اول غم دریا به بوی سود	Ce āsān minemud avval qam-e daryā be bu-ye sud
غلط کردم که این طوفان به صد گوهر نمی‌آرزد	Qalat kardam ke in tufān be sad gowhar nemiarzad
تو را آن به که روی خود ز مشتاقان بپوشانی	To rā ān beh ke ru-ye xod ze moštāqān bepušāni
که شادی جهان گیری غم لشکر نمی‌آرزد	Ke šādi-ye jahāngiri qam-e laškar nemiarzad
چو حافظ در قناعت کوش و از دنیی دون بگذر	Co Hāfez dar qanāat kuš-o az donyi-ye dun bogzar
که یک جو منت دونان دو صد من زر نمی‌آرزد	Ke yek jow mennat-e dunān dosad man zar nemiarzad
دلق: جامه‌ی درویشان.	Dalq: jāme-ye darvišān.
زهی: خوشا، آفرین.	Zeh-i: xoš-ā, āfarin.
ساغر: پیاله‌ی شراب‌خوری، جام.	Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jām.
رقیب: نگهبان (مجاز).	Raqib: negahbān (majāz).
باب: در، دروازه، بارگاه سلطان.	Bāb: dar, darvāze, bārgāh-e soltān.
بو: امید (مجاز).	Bu: omid (majāz).
دنیی: جهان.	Donyi: jahān.
دون: فرومایه، پست.	Dun: forumāye, past.

غزل ۱۵۲ Qazal-e 152

در ازل پرتو حسنت ز تجلی دم زد Dar azal partov-e hosn-at ze tajalli dam zad
 عشق پیدا شد و آتش به همه عالم زد Ešq peydā šod-o ātaš be hame ālam zad
 جلوه‌ای کرد رخت دید ملک عشق نداشت Jelve-i kard rox-at, did malak ešq nadāšt
 عین آتش شد از این غیرت و بر آدم زد Eyn-e ātaš šod az in qeyrat-o bar Ādam zad
 عقل می‌خواست کز آن شعله چراغ افروزد Aql mixāst k-az ān šo'le cerāq afruzad
 برق غیرت بدرخشید و جهان برهم زد Barq-e qeyrat bederaxšid-o jahān barham zad
 مدعی خواست که آید به تماشاگاه راز Moddai xāst ke āyad be tamāšāgah-e rāz
 دست غیب آمد و بر سینه نامحرم زد Dast-e qeyb āmad-o bar sine-ye nāmahram zad
 دیگران قرعه قسمت همه بر عیش زدند Digarān qor'e-ye qesmat hame bar eyš zadand
 دل غمدیده ما بود که هم بر غم زد Del-e qamdide-ye mā bud ke ham bar qam zad
 جان علوی هوس چاه زنخدان تو داشت Jān-e elvi havas-e cāh-e zanaxdān-e to dāšt
 دست در حلقه آن زلف خم اندر خم زد Dast dar halqe-ye ān zolf-e xamandarxam zad
 حافظ آن روز طربنامه عشق تو نوشت Hāfez ān ruz tarabnāme-ye ešq-e to nevešt
 که قلم بر سر اسباب دل خرم زد Ke qalam bar sar-e asbāb-e del-e xorram zad
ازل: hamišegi, dirinegi, zamān-e biebtedā.

حسن: zibāyi, nekuyi.

ملک: ferešte.

برق: sāeqe.

علوی: āsmāni.

چاه زنخدان: foruraftegi-ye kucak-i ke dar cāne-ye ba'z-i xubruyān-ast.

طربنامه: nevešte-i hāki az nešāt-o sorur.

غزل ۱۵۳ Qazal-e 153

سحر چون خسرو خاور علم بر کوهساران زد	Sahar con xosrov-e xāvar alam bar kuhsārān zad
به دست مرحمت یارم در امیدواران زد	Be dast-e marhemat yār-am dar-e ommidvārān zad
چو پیش صبح روشن شد که حال مهر گردون چيست	Co piš-e sobh rowšan šod ke hāl-e mehr-e gardun ci-st
برآمد خنده خوش بر غرور کامگاران زد	Bar āmad xande-ye xoš, bar qorur-e kām-gārān zad
نگارم دوش در مجلس به عزم رقص چون برخاست	Negār-am duš dar majles be azm-e raqs con bar xāst
گره بگشود از ابرو و بر دل‌های یاران زد	Gereh bogošud az abru-vo bar delhā-ye yārān zad
من از رنگ صلاح آن دم به خون دل بشستم دست	Man az rang-e salāh ān dam be xun-e del bešostam dast
که چشم باده پیمایش صلا بر هوشیاران زد	Ke cešm-e bādepeymāyeš salā bar hušyārān zad
کدام آهن دلش آموخت این آیین عیاری	Kodām āhan del-aš āmuxt in āyin-e ayyāri
کز اول چون برون آمد ره شب زنده داران زد	K-az avval con borun āmad, rah-e šabzendedārān zad
خیال شهبواری پخت و شد ناگه دل مسکین	Xiyāl-e šahsavāri poxt-o šod nāgah del-e meskin
خداوندا نگه دارش که بر قلب سواران زد	Xodāvand-ā, negah dār-aš ke bar qalb-e savārān zad
در آب و رنگ رخسارش چه جان دادیم و خون خوردیم	Dar āborang-e roxsār-aš ce jān dādīm-o xun خوردیم
چو نقشش دست داد اول رقم بر جان سپاران زد	Co naqš-aš dast dād, avval raqam bar jānsepārān zad
منش با خرقة پشمین کجا اندر کمند آرم	Man-aš bā xerqe-ye pašmin kojā andar kamand āram
زره مویی که مژگانش ره خنجرگزاران زد	Zerehmu-yi ke možgān-aš rah-e xanjargozārān zad
شهنشاه مظفر فر شجاع ملک و دین منصور	Šahanšāh-e mozaffar far, šojā-e molk-o din, Mansur
که جود بی‌دریغش خنده بر ابر بهاران زد	Ke jud-e bidariq-aš xande bar abr-e bahārān zad
از آن ساعت که جام می به دست او مشرف شد	Az ān sāat ke jām-e mey be dast-e u mošarraf šod
زمانه ساغر شادی به یاد میگساران زد	Zamāne sāqar-e šādi be yād-e meygosārān zad
ز شمشیر سرافشانس ظفر آن روز بدرخشید	Ze šamšir-e sarafšān-aš zafar ān ruz bedraxšid
که چون خورشید انجم سوز تنها بر هزاران زد	Ke con xoršid-e anjomsuz tanhā bar hezārān zad
دوام عمر و ملک او بخواه از لطف حق ای دل	Davām-e omr-o molk-e u bexāh az loṭf-e haq, ey del
که چرخ این سکه دولت به دور روزگاران زد	Ke carx in sekke-ye dowlāt be dour-e ruzegārān zad
نظر بر قرعه توفیق و یمن دولت شاه است	Nazar bar qor'e-ye towfiq-o yomn-e dowlāt-e šāh-ast
بده کام دل حافظ که فال بختیاران زد	Bedeh kām-e del-e Hāfez ke fāl-e baxtyārān zad
خسرو خاور: خورشید (مجاز).	Xosrov-e xāvar: xoršid (majāz).
کامگار: نیک‌بخت.	Kām-gār: nikbaxt.
نگار: محبوب، معشوق (مجاز).	Negār: mahbub, ma'šūq (majāz).
صلا: بانگ برای دعوت.	Salā: bāng barā-ye da'vat.
عیار: زرنج، زیرک.	Ayyār: zerang, zirak.
رقم زدن: خطِ بطلان کشیدن (مجاز).	Raqam zadan: xatt-e botlān kešidan (majāz).
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
مظفر: پیروز.	Mozaffar: piruz.
فر: روشنی‌ایزدی که بر دل هرکه بتابد، او را بر دیگران برتری می‌دهد، شکوه.	Far(r): rowšani-ye izadi ke bar del-e harke betābad, u rā bar digarān bartari midahad, šokuh.
جود: بخشش، جوانمردی.	Jud: baxšeš, javānmardi.
ظفر: پیروزی.	Zafar: piruzi.
انجم‌سوز: ستاره‌سوز.	Anjomsuz: setāresuz.
چرخ: آسمان، گردون.	Carx: āsmān, gardun.

غزل ۱۵۴ Qazal-e 154

راهی بزن که آهی بر ساز آن توان زد	Rāh-i bezan ke āh-i bar sāz-e ān tavān zad
شعری بخوان که با او رطل گران توان زد	Še'r-i bexān ke bā u ratl-e gerān tavān zad
بر آستان جانان گر سر توان نهادن	Bar āstān-e jānān gar sar tavān nehādan
گلبانگ سربلندی بر آسمان توان زد	Golbāng-e sarbolandi bar āsmān tavān zad
قد خمیده ما سهلت نماید اما	Qadd-e xamide-ye mā sahl-at namāyad ammā
بر چشم دشمنان تیر از این کمان توان زد	Bar cašm-e došmanān tir az in kamān tavān zad
در خانقه نگنجد اسرار عشقبازی	Dar xānqah nagonjad asrār-e ešqbāzi
جام می مغانه هم با مغان توان زد	Jām-e mey-e moqāne ham bā moqān tavān zad
درویش را نباشد برگ سرای سلطان	Darviš rā nabāšad barg-e sorā-ye soltān
ماییم و کهنه دلقی کآتش در آن توان زد	Mā-yim-o kohne dalq-i k-ātaš dar ān tavān zad
اهل نظر دو عالم در یک نظر ببازند	Ahlenazar do ālam dar yek nazar bebāzand
عشق است و داو اول بر نقد جان توان زد	Ešq-ast-o dāv-e avval bar naqd-e jān tavān zad
گر دولت وصال خواهد دری گشودن	Gar dowlat-e vesāl-at xāhad dar-i gošudan
سرها بدین تخیل بر آستان توان زد	Sarhā bed-in taxayyol bar āstān tavān zad
عشق و شباب و رندی مجموعه مراد است	Ešq-o šabāb-o rendi majmue-ye morād-ast
چون جمع شد معانی گوی بیان توان زد	Con jam' šod maāni guy-e bayān tavān zad
شد رهن سلامت زلف تو وین عجب نیست	Šod rahzan-e salāmat zolf-e to v-in ajab nist
گر راه زن تو باشی صد کاروان توان زد	Gar rāhzan to bāši, sad kārvān tavān zad
حافظ به حق قرآن کز شید و زرق بازآی	Hāfez, be haqq-e Qor'ān k-az šeyd-o zarq bāz āy
باشد که گوی عیشی در این جهان توان زد	Bāšad ke guy-e eyš-i dar in jahān tavān zad
رطل: پیمانه، پیاله‌ی شراب.	Ratl: peymāne, piyāle-ye šarāb.
رطل گران: پیمانه‌ی بزرگ شراب.	Ratl-e gerān: peymāne-ye bozorg-e šarāb.
جانان: معشوق.	Jānān: Ma'šūq.
مغ: روحانی زرتشتی.	Moq: rowhāni-ye zartošti.
برگ: ساز و نوا، سامان.	Barg: sāz-o navā, sāmān.
دل: جامه‌ی درویشان.	Dalq: jāme-ye darvišān.
اهل نظر: اهل دل (مجاز).	Ahlenazar: ahledeh (majāz).
داو: نوبت بازی (به‌ویژه در قمار).	Dāv: nowbat-e bāzi (beviže dar qomār).
نقد: موجودی، سرمایه.	Naqd: mowjudi, sarmāye.
وصال: رسیدن به محبوب و هم‌آغوشی با وی.	Vesāl: residan be mahbub-o hamāquši bā vey.
شباب: جوانی.	Šabāb: javāni.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pākter-o parhizkārtar az zāher.
گوی زدن: گوی ربودن.	Guy zadan: Guy robudan.
شید: حيله، ریا.	Šeyd: hile; riyā.
زرق: ریاکاری.	Zarq: riyākāri.

غزل ۱۵۵ Qazal-e 155

اگر روم ز پی اش فتنه‌ها برانگیزد	Agar ravam ze pey-aš, fetnehā bar angizad
ور از طلب بنشینم به کینه برخیزد	V-ar az talab benešinam, be kine bar xizad
و گر به رهگذری یک دم از وفاداری	Va gar be rahgozar-i yek dam az vafādāri
چو گرد در پی اش افتم چو باد بگریزد	Co gard dar pey-aš oftam, co bād bogrizad
و گر کنم طلب نیم بوسه صد افسوس	Va gar konam talab-e nim buse, sad afsus
ز حقه دهنش چون شکر فروریزد	Ze hoqqe-ye dahan-aš con šekar foru rizad
من آن فریب که در نرگس تو می‌بینم	Man ān farib ke dar narges-e to mibinam
بس آب روی که با خاک ره برآمیزد	Bas āberuy ke bā xāk-e rah bar āmizad
فراز و شیب بیابان عشق دام بلاست	Farāz-o šib-e biyābān-e ešq dām-e balā-st
کجاست شیردلی کز بلا نپرهیزد	Kajā-st širdel-i k-az balā naparhizad
تو عمر خواه و صبوری که چرخ شعبده باز	To omr xāh-o saburi ke carx-e šo'badebāz
هزار بازی از این طرفه‌تر برانگیزد	Hezār bāzi az in torfetar bar angizad
بر آستانه تسلیم سر بنه حافظ	Bar āstāne-ye taslim sar beneh, Hāfez
که گر ستیزه کنی روزگار بستیزد	Ke gar setize koni, ruzegār bestizad
نرگس: چشم معشوق (مجاز).	Narges: cešm-e ma'suq (majāz).
طرفه: شگفت.	Torfe: šegeft.

غزل ۱۵۶ Qazal-e 156

به حسن و خلق و وفا کس به یار ما نرسد	Be Hosn-o xalq-o vafā kas be yār-e mā naresad
تو را در این سخن انکار کار ما نرسد	To rā dar in soxan enkār-e kār mā naresad
اگر چه حسن فروشان به جلوه آمده‌اند	Agarce hosnforušan be jelve āmade-and
کسی به حسن و ملاحظت به یار ما نرسد	Kas-i be hosn-o malāhat be yār-e mā naresad
به حق صحبت دیرین که هیچ محرم راز	Be haqq-e sohbat-e dirin ke hic mahram-e rāz
به یار یک جهت حق گزار ما نرسد	Be yār-e yekjahat-e haqgozār-e mā naresad
هزار نقش برآید ز کلک صنع و یکی	Hezār naqš bar āyad ze kelk-e son'-o yek-i
به دلپذیری نقش نگار ما نرسد	Be delpaziri-ye naqš-e negār-e mā naresad
هزار نقد به بازار کائنات آرند	Hezār naqd be bāzār-e kāenāt ārand
یکی به سکه صاحب عیار ما نرسد	Yek-i be sekke-ye sāhebayār-e mā naresad
دریغ قافله عمر کان چنان رفتند	Dariq-e qāfele-ye omar k-ānconān raftand
که گردشان به هوای دیار ما نرسد	Ke gard-ešān be havā-ye diyār-e mā naresad
دلا ز رنج حسودان مرنج و واثق باش	Del-ā ze ranj-e hasudān maranj-o vāseq bāš
که بد به خاطر امیدوار ما نرسد	Ke bad be xāter-e ommidvār-e mā naresad
چنان بزی که اگر خاک ره شوی کس را	Conān bezi ke agar xāk-e rah šavi, kas rā
غبار خاطری از ره گذار ما نرسد	Qobār-e xāter-i az rahgozār-e mā naresad
بسوخت حافظ و ترسم که شرح قصه او	Besuxt Hāfez-o tarsam ke šarh-e qesse-ye u
به سمع پادشه کامگار ما نرسد	Be sam'-e pādšah-e kāmgār-e mā naresad
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
ملاحظت: زیبا و خوب‌روی بودن، نمکین بودن.	Malāhat: Zibā-vo xubruy budan, namakin budan.
کلک: قلم، نی، قلم‌نی، تیر.	Kelk: qalam, ney, qalamney, tir.
صنع: آفرینش.	Son': āfarineš.
نقد: پول، سکه.	Naqd: pul, sekke.
کائنات: موجودات جهان.	Kāenāt: mowjudāt-e jahān.
واثق: اطمینان‌کننده، اعتماددارنده، استوار.	Vāseq: etminānkonande, e'temāddārande, ostovār.
سمع: گوش، آنچه شنیده شود.	Sam': guš, ānce šenide šavad.
کامگار: نیک‌بخت.	Kāmgār: nikbaxt.

غزل ۱۵۷ Qazal-e 157

هر که را با خط سبزت سر سودا باشد	Harke rā bā xat-e sabz-at sar-e sowsdā bāšad
پای از این دایره بیرون ننهد تا باشد	Pāy az in dāyere birun nanehad tā bāšad
من چو از خاک لحد لاله صفت برخیزم	Man co az xāk-e lahad lālesefat bar xizam
داغ سودای توام سر سویدا باشد	Dāq-e sowsdā-ye to-am serr-e soveydā bāšad
تو خود ای گوهر یک دانه کجایی آخر	To xod, ey gowhar-e yekdāne, kojā-yi āxer
کز غمت دیده مردم همه دریا باشد	K-az qam-at dide-ye mardom hame daryā bāšad
از بن هر مژه‌ام آب روان است بیا	Az bon-e har može-am āb ravān-ast, biyā
اگر ت میل لب جوی و تماشا باشد	Agar-at meyl-e lab-e juy-o tamāšā bāšad
چون گل و می دمی از پرده برون آی و درآ	Con gol-o mey dam-i az parde borun āy-o dar ā
که دگریاره ملاقات نه پیدا باشد	Ke degarbāre molāqāt na peydā bāšad
ظل ممدود خم زلف توام بر سر باد	Zell-e mamdud-e xam-e zolf-e to-am bar sar bād
کاندر این سایه قرار دل شیدا باشد	K-andar in sāye qarār-e del-e šeydā bāšad
چشمت از ناز به حافظ نکند میل آری	Cešm-at az nāz be Hāfez nakonad meyl, āri
سرگرانی صفت نرگس رعنا باشد	Sargerāni sefat-e narges-e ra'nā bāšad
خط سبز: موی تازه بر آمده از رخسار خوبان.	Xat-e sabz: mu-ye tāzebarāmade az roxsār-e xubān.
سودا: خیال‌بافی، عشق، هواوهوس (مجاز).	Sowsdā: xiyālbāfi, ešq, havāvohavas (majāz).
لحد: گور.	Lahad: gur.
سویدا: نقطه‌ای در دل که جای احساسات است.	Soveydā: noqte-i dar del ke jā-ye ehsāsāt-ast.
ظل: سایه، پناه، عنایت.	Zel(l): sāye, panāh, enāyat.
ممدود: کشیده و دراز.	Mamdud: kešide-vo derāz.
سرگرانی: سرسنگینی.	Sargerāni: sarsangini.
نرگس: چشم معشوق (مجاز).	Narges: cešm-e ma'suq (majāz).

غزل ۱۵۸ **Qazal-e 158**

من و انکار شراب این چه حکایت باشد	Man-o enkār-e šarāb, in ce hekāyat bāšad?
غالباً این قدردم عقل و کفایت باشد	Qāleban in qadar-am aql-o kefāyat bāšad
تا به غایت ره میخانه نمی‌دانستم	Tā be qāyat rah-e meyxāne nemidānestam
ور نه مستوری ما تا به چه غایت باشد	V-ar na masturi-ye mā tā be ce qāyat bāšad
زاهد و عجب و نماز و من و مستی و نیاز	Zāhed-o ojb-o namāz-o man-o masti-yo niyāz
تا تو را خود ز میان با که عنایت باشد	Tā to rā xod ze miyān bā ke enāyat bāšad
زاهد ار راه به رندی نبرد معذور است	Zāhed ar rāh be rendi nabard, ma'zur-ast
عشق کاریست که موقوف هدایت باشد	Ešq kār-i-st ke mowquf-e hedāyat bāšad
من که شبها ره تقوا زدهام با دف و چنگ	Man ke šabhā rah-e taqvā zade-am bā daf-o cang
این زمان سر به ره آرم چه حکایت باشد	In zamān sar be rah āram, ce hekāyat bāšad?
بنده پیر مغانم که ز جهلم برهاند	Bande-ye pir-e moqān-am ke ze jahl-am berahānd
پیر ما هر چه کند عین عنایت باشد	Pir-e mā harce konad, eyn-e enāyat bāšad
دوش از این غصه نخفتم که رفیقی می‌گفت	Duš az in qosse naxoftam ke rafiq-i migoft
حافظ ار مست بود جای شکایت باشد	Hāfez ar mast bovad, jā-ye šekāyat bāšad
مستوری: پوشیدگی، پاکدامنی.	Masturi: pušidegi, pākdāmani.
زاهد: پارسا، پرهیزکار.	Zāhed: pārsā, parhizkār.
عجب: خودبینی.	Ojb: xodbini.
رند: زیرک، در باطن پاکتر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
موقوف: وابسته.	Mowquf: vābaste.
مغ: روحانی زرتشتی.	Moq: rowhāni-ye zartošti.
پیر مغان: ریش سفید میکند.	Pir-e moqān: rišsefid-e meykade.

غزل ۱۵۹ Qazal-e 159

نقد صوفی نه همه صافی بی‌غش باشد	Naqđ-e sufi na hame sāfi-ye biqaš bāšad
ای بسا خرقة که مستوجب آتش باشد	Ey bas-ā xerqe ke mostowjeb-e ātaš bāšad
صوفی ما که ز ورد سحری مست شدی	Sufi-ye mā ke ze verd-e sahari mast šodi
شامگاهش نگران باش که سرخوش باشد	Šāmgāh-aš negarān bāš ke sarxoš bāšad
خوش بود گر محک تجربه آید به میان	Xoš bovad gar mahak-e tajrobe āyad be miyān
تا سیاه روی شود هر که در او غش باشد	Tā siyahruy šavad, harke dar u qaš bāšad
خط ساقی گر از این گونه زند نقش بر آب	Xat-e sāqi gar az in gune zanad naqš bar āb
ای بسا رخ که به خونابه منقش باشد	Ey bas-ā rox ke be xunābe monaqqāš bāšad
ناز پرورد تنعم نبرد راه به دوست	Nāzparvard-e tana'om nabarad rāh be dust
عاشقی شیوه رندان بلاکش باشد	Āšeqi šive-ye rendān-e balākaš bāšad
غم دنیی دنی چند خوری باده بخور	Qam-e donyi-ye dani cand xori, bāde bexor
حیف باشد دل دانا که مشوش باشد	Heyf bāšad del-e dānā ke mošavvaš bāšad
دلخ و سجاده حافظ ببرد باده فروش	Dalq-o sajjāde-ye Hāfez bebarad bādeforuš
گر شرابش ز کف ساقی مه وش باشد	Gar šarāb-aš ze kaf-e sāqi-ye mahvaš bāšad
غش: ظاهر ساختن خلاف آنچه در دل باشد.	Qaš: zāher sāxtan-e xalāf-e ānce dar del bāšad.
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
تنعم: به نعمت رسیدن.	Tana'om: be ne'mat residan.
دنیی: جهان.	Donyi: jahān.
دنی: ناکس، پست.	Dani: nākes, past.
مشوش: درهم، شوریده.	Mošavvaš: darham, šuride.
دلخ: جامه‌ی درویشان.	Dalq: jāme-ye darvišān.

غزل ۱۶۰ Qazal-e 160

خوش است خلوت اگر یار یار من باشد	Xoš-ast xalvat agar yār yār-e man bāšad
نه من بسوزم و او شمع انجمن باشد	Na man besuzam-o u šam'-e anjoman bāšad
من آن نگین سلیمان به هیچ نستانم	Man ān negin-e Soleymān be hic nastānam
که گاه گاه بر او دست اهرمن باشد	Ke gāhgāh bar u dast-e Ahreman bāšad
روا مدار خدایا که در حریم وصال	Ravā madār, Xodā-yā, ke dar harim-e vesāl
رقیب محرم و حرمان نصیب من باشد	Raqib mahram-o hermān nasib-e man bāšad
همای گو مفکن سایه شرف هرگز	Homāy gu, mafekan sāye-ye šaraf hargez
در آن دیار که طوطی کم از زغن باشد	Dar ān diyār ke tuti kam az zaqan bāšad
بیان شوق چه حاجت که سوز آتش دل	Bayān-e šowq ce hājat ke suz-e ātaš-e del
توان شناخت ز سوزی که در سخن باشد	Tavān šenāxt ze suz-i ke dar soxan bāšad
هوای کوی تو از سر نمی‌رود آری	Havā-ye kuy-e to az sar nemiravad, āri
غریب را دل سرگشته با وطن باشد	Qarib rā del-e sargašte bā vatan bāšad
به سان سوسن اگر ده زبان شود حافظ	Be sāl-e susan agar dahzabān šavad Hāfez
چو غنچه پیش تو اش مهر بر دهن باشد	Co qonce piš-e to-aš mohr bar dahan bāšad
وصال: رسیدن به محبوب و هم‌آغوشی با وی.	Vesāl: residan be mahbub-o hamāquši bā vey.
حرمان: بی‌بهره بودن، بیرون ماندن.	Hermān: bibahre budan, birun māndan.
هما: پرندهای شبیه شاهین. می‌پنداشتند، که سایه‌ی هما کامرانی می‌آورد.	Homā: parande-i šabih-e šāhin. mipendāštand, ke sāye-ye Homā kāmraṇi miāvard.
زغن: پرندهای شبیه کلاغ.	Zaqan: parandei šabih-e kalāq.
هوا: دل‌ودماغ، آرزو (مجاز).	Havā: delodamāq, ārezu (majāz).

غزل ۱۶۱ Qazal-e 161

کی شعر تر انگیزد خاطر که حزین باشد	Key še'r-e tar angizad xāter ke hazin bāšad
یک نکته از این معنی گفتیم و همین باشد	Yek نکته az in ma'ni goftim-o hamin bāšad
از لعل تو گر یابم انگشتی زنهار	Az la'l to gar yābam angoštari-ye zenhār
صد ملک سلیمانم در زیر نگین باشد	Sad molk-e Soleymān-am dar zir-e negin bāšad
غمناک نباید بود از طعن حسود ای دل	Qamnāk nabāyad bud az ta'n-e hasud, ey del
شاید که چو واپینی خیر تو در این باشد	Šāyad ke co vā bini, xeyr-e to dar in bāšad
هر کو نکند فهمی زین کلک خیال انگیز	Hark-u nakonad fahm-i z-zin kelk-e xiyālangiz
نقشش به حرام ار خود صورتگر چین باشد	Naqš-aš be harām ar xod suratgar-e Cin bāšad
جام می و خون دل هر یک به کسی دادند	Jām-e mey-o xun-e del haryek be kas-i dādand
در دایره قسمت اوضاع چنین باشد	Dar dāyere-ye qesmat owzā' conin bāšad
در کار گلاب و گل حکم ازلی این بود	Dar kār-e golāb-o gol hokm-e azali in bud
کاین شاهد بازاری وان پرده نشین باشد	K-in šāhed-e bāzāri v-ān pardenešin bāšad
آن نیست که حافظ را رندی بشد از خاطر	Ān nist ke Hāfez rā rendi bešod az xāter
کاین سابقه پیشین تا روز پسین باشد	K-in sābeqe-ye pišin tā ruz-e pasin bāšad
تر: تازه.	Tar: tāze.
حزین: غمگین.	Hazin: qamgin.
لعل: سنگ سرخ‌رنگ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
زنهار: امان، پناه.	Zenhār: amān, panāh.
طعن: سرزنش کردن، کنایه زدن.	Ta'n: sarzaneš kardan, kenāye zadan.
کلک: قلم، نی، قلم‌نی، تیر.	Kelk: qalam, ney, qalamney, tir.
صورتگر: نقاش، مجسمه‌ساز.	Suratgar: naqqāš, mojassamesāz.
ازلی: خداوندی.	Azali: xodāvandi.
شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).	Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.

غزل ۱۶۲ Qazal-e 162

خوش آمد گل وز آن خوشتر نباشد	Xoš āmad gol v-az ān xoštar nabāšad
که در دستت بجز ساغر نباشد	Ke dar dast-at bejz sāqar nabāšad
زمان خوشدلی دریاب و در یاب	Zamān-e xošdeli dar yāb-o dor yāb
که دایم در صدف گوهر نباشد	Ke dāyem dar sadaf gowhar nabāšad
غنیمت دان و می خور در گلستان	Qanimat dān-o mey xor dar golestān
که گل تا هفته دیگر نباشد	Ke gol tā hafte-ye digar nabāšad
ایا پرلعل کرده جام زرین	Ayā porla'l karde jām-e zarrin
ببخشا بر کسی کش زر نباشد	Bebaxš-ā bar kas-i k-aš zar nabāšad
بیا ای شیخ و از خمخانه ما	Biyā, ey šeyx-o az xomxāne-ye mā
شرابی خور که در کوثر نباشد	Šarāb-i xor ke dar Kowsar nabāšad
بشوی اوراق اگر همدرس مایی	Bešuy ovrāq agar hamdars-e mā-yi
که علم عشق در دفتر نباشد	Ke elm-e ešq dar daftar nabāšad
ز من بنیوش و دل در شاهدهی بند	Ze man benyuš-o del dar šāhed-i band
که حسنش بسته زیور نباشد	Ke hosn-aš baste-ye zivar nabāšad
شرابی بی خمارم بخش یا رب	Šarāb-i bixomār-am baxš, yā Rab
که با وی هیچ درد سر نباشد	Ke bā vey hic dard-e sar nabāšad
من از جان بنده سلطان اوپسم	Man az jān bande-ye Soltān Oveys-am
اگر چه یادش از چاکر نباشد	Agarce yād-aš az cāker nabāšad
به تاج عالم آرایش که خورشید	Be tāj-e ālamārā-yaš ke xoršid
چنین زبنده افسر نباشد	Conin zibande-ye afsar nabāšad
کسی گیرد خطا بر نظم حافظ	Kas-i girad xatā bar nazm-e Hāfez
که هیچش لطف در گوهر نباشد	Ke hic-aš lotf dar gowhar nabāšad
ساغر: پیاله‌ی شراب‌خوری، جام.	Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jām.
در: مروارید.	Dor(r): morvārid.
ایا: ای.	Ayā: ey.
پرلعل: پرشراب (مجاز).	Porla'l: poršarāb (majāz).
خمخانه: میخانه.	Xomxāne: meyxāne.
کوثر: رودی در بهشت.	Kowsar: rud-i dar behešt.
نیوشیدن: گوش کردن، شنیدن.	Niyušidan: guš kardan, šenidan.
شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).	Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
بسته: وابسته.	Baste: vābaste.
زبنده: سزاوار، شایسته.	Zibande: sezāvār, šāyeste.
افسر: تاج.	Afsar: tāj.
گوهر: سرشت.	Gowhar: serešt.

غزل ۱۶۳ Qazal-e 163

گل بی رخ یار خوش نباشد	Gol bi rox-e yār xoš nabāšad
بی باده بهار خوش نباشد	Bi bāde bahār xoš nabāšad
طرف چمن و طواف بستان	Tarf-e caman-o tavāf-e bostān
بی لاله عذار خوش نباشد	Bi lāleezār xoš nabāšad
رقصیدن سرو و حالت گل	Raqsidan-e sarv-o hālat-e gol
بی صوت هزار خوش نباشد	Bi sowt-e hezār xoš nabāšad
با یار شکرلب گل اندام	Bā yār-e šekarlab-e golandām
بی بوس و کنار خوش نباشد	Bi bus-o kenār xoš nabāšad
هر نقش که دست عقل بندد	Har naqš ke dast-e aql bandad
جز نقش نگار خوش نباشد	Joz naqš-e negār xoš nabāšad
جان نقد محقر است حافظ	Jān naqd-e mohaqqar-ast, Hāfez
از بهر نثار خوش نباشد	Az bahr-e nesār xoš nabāšad
باده: شراب، می.	Bāde: šarāb, mey.
طرف: گوشه‌وکنار.	Tarf: guševokenār.
طواف: دور زدن.	Tavāf: dowr zadan.
هزار: نوعی بلبل، هزاردستان.	Hezār: now-i bolbol, hezārdastān.
عذار: رخسار.	Ezār: roxsār.
نگار: محبوب، معشوق (مجاز).	Negār: mahbub, ma'šūq (majāz).
نقد: پول، سکه.	Naqd: pul, sekke.

غزل ۱۶۴ Qazal-e 164

نفس باد صبا مشک فشان خواهد شد	Nafas-e bād-e sabā moškfešān xāhad šod
عالم پیر دگرباره جوان خواهد شد	Ālam-e pir degarbāre javān xāhad šod
ارغوان جام عقیقی به سمن خواهد داد	Arqavān jām-e aqīqi be saman xāhad dād
چشم نرگس به شقایق نگران خواهد شد	Cešm-e narges be šaqāyeq negarān xāhad šod
این تطاول که کشید از غم هجران بلبل	In tatāvol ke kešid az qam-e hejrān bolbol
تا سراپرده گل نعره زنان خواهد شد	Tā sarāparde-ye gol na'rezanān xāhad šod
گر ز مسجد به خرابات شدم خرده مگیر	Gar ze masjed be xarābāt šodam, xorde magir
مجلس وعظ دراز است و زمان خواهد شد	Majles-e va'z derāz-ast-o zamān xāhad šod
ای دل ار عشرت امروز به فردا فکنی	Ey del, ar ešrat-e emruz be fardā fekani
مایه نقد بقا را که ضمان خواهد شد	Māye-ye naqd-e baqā rā ke zamān xāhad šod?
ماه شعبان منه از دست قدح کاین خورشید	Māh-e ša'bān maneh az dast qadah k-in xoršid
از نظر تا شب عید رمضان خواهد شد	Az nazar tā šab-e Eyd-e Ramezān xāhad šod
گل عزیز است غنیمت شمردش صحبت	Gol aziz-ast, qanimat šemorid-aš sohbat
که به باغ آمد از این راه و از آن خواهد شد	Ke be bāq āmad az in rāh-o az ān xāhad šod
مطربا مجلس انس است غزل خوان و سرود	Motreb-ā, majles-e ons-ast, qazal xān-o sorud
چند گویی که چنین رفت و چنان خواهد شد	Cand guyi ke conin raft-o conān xāhad šod
حافظ از بهر تو آمد سوی اقلیم وجود	Hāfez az bahr-e to āmad su-ye eqlim-e vojud
قدمی نه به وداعش که روان خواهد شد	Qadam-i neh be vedā-aš ke ravān xāhad šod
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āše-q-o ma'shuq (majāz).
تطاول: گردن‌کشی، دست‌درازی.	Tatāvol: gardankeši, dastderāzi.
هجران: دوری، جدایی.	Hejrān: duri, jodāyi.
خرابات: میکده.	Xarābāt: meykade.
وعظ: اندرز.	Va'z: andarz.
ضمان: ضامن.	Zamān: zāmen.
قدح: پیاله.	Qadah: piyāle.

غزل ۱۶۵ Qazal-e 165

مرا مهر سیه چشمان ز سر بیرون نخواهد شد	Ma-rā mehr-e siyahcešmān ze sar birun naxāhad šod
قضای آسمان است این و دیگرگون نخواهد شد	Qazā-ye āsmān-ast in-o digargun naxāhad šod
رقیب آزارها فرمود و جای آشتی نگذاشت	Raqib āzārḥā farmud-o jā-ye āšti nagzāšt
مگر آه سحرخیزان سوی گردون نخواهد شد	Magar āh-e saharxizān su-ye gardun naxāhad šod?
مرا روز ازل کاری بجز رندی نفرمودند	Ma-rā ruz-e azal kār-i bejz rendi nafarmudand
هر آن قسمت که آن جا رفت از آن افزون نخواهد شد	Harān qesmat ke ānjā raft, az ān afzun naxāhad šod
خدا را محتسب ما را به فریاد دف و نی بخش	Xodā rā, mohtaseb, mā rā be faryād-e daf-o ney baxš
که ساز شرع از این افسانه بی‌قانون نخواهد شد	Ke sāz-e šar' az in afsāne biqānun naxāhad šod
مجال من همین باشد که پنهان عشق او ورزم	Majāl-e man hamin bāšad ke penhān ešq-e u varazm
کنار و بوس و آغوشش چه گویم چون نخواهد شد	Kenār-o bus-o āquš-aš, ce guyam con naxāhad šod
شراب لعل و جای امن و یار مهربان ساقی	Šarāb-e la'l-o jā-ye amn-o yār-e mehrbān sāqi
دلا کی به شود کارت اگر اکنون نخواهد شد	Del-ā, key beh šavad kār-at agar aknun naxāhad šod?
مشوی ای دیده نقش غم ز لوح سینه حافظ	Mašuy, ey dide, naqš-e qam ze lowh-e sine-ye Hāfez
که زخم تیغ دلدار است و رنگ خون نخواهد شد	Ke zaxm-e tiq-e deldār-ast-o rang-e xun naxāhad šod
ازل: همیشگی، دیرینگی، زمان بی‌ابتدا.	Azal: hamišegi, dirinegi, zamān-e biebtedā.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pākṭar-o parhizkārtar az zāher.
محتسب: مأمور امر به معروف و نهی از منکر.	Mohtaseb: ma'mur-e amr be ma'ruf-o nahy az monkar.
لعل: سنگ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šuq (majāz).

غزل ۱۶۶ Qazal-e 166

روز هجران و شب فرقت یار آخر شد	Ruz-e hejrān-o šab-e forqat-e yār āxer šod
زدم این فال و گذشت اختر و کار آخر شد	Zadam in fāl-o gozašt axtar-o kār āxer šod
آن همه ناز و تنعم که خزان می‌فرمود	Ānhame nāz-o tana'om ke xazān mifarmud
عاقبت در قدم باد بهار آخر شد	Āqebāt dar qadam-e bād-e bahār āxer šod
شکر ایزد که به اقبال کله گوشه گل	Šokr-e Izad ke be eqbāl-e kolahguše-ye gol
نخوت باد دی و شوکت خار آخر شد	Naxvat-e bād-e dey-o šowkat-e xār āxer šod
صبح امید که بد معتکف پرده غیب	Sobh-e ommid ke bod mo'takef-e parde-ye qeyb
گو برون آی که کار شب تار آخر شد	Gu, borun āy ke kār-e šab-e tār āxer šod
آن پریشانی شب‌های دراز و غم دل	Ān parišāni-ye šabhā-ye derāz-o qam-e del
همه در سایه گیسوی نگار آخر شد	Hame dar sāye-ye gisu-ye negār āxer šod
باورم نیست ز بدعهدی ایام هنوز	Bāvar-am nist ze bad'ahdi-ye ayyām hanuz
قصه غصه که در دولت یار آخر شد	Qesse-ye qosse ke dar dowlāt-e yār āxer šod
ساقیا لطف نمودی قدحت پرمی باد	Sāqi-yā, lotf nemudi, qadah-at pormey bād
که به تدبیر تو تشویش خمار آخر شد	Ke be tadbir-e to tašviš-e xomār āxer šod
در شمار ار چه نیورد کسی حافظ را	Dar šomār arce nayāvard kas-i Hāfez rā
شکر کان محنت بی‌حد و شمار آخر شد	Šokr k-ān mehnat-e bihaddošomār āxer šod
هجران: دوری، جدایی.	Hejrān: duri, jodāyi.
فرقت: جدایی.	Forqat: jodāyi.
تنعم: به نعمت رسیدن.	Tana'om: be ne'mat residan.
کله‌گوشه: گوشه‌ی کلاه.	Kolahguše: guše-ye kolāh.
نخوت: خودستایی، خودبینی.	Na[e]xvat: xodsetāyi, xodbini.
معتکف: گوشه‌نشین.	Mo'takef: gušenešin.
نگار: محبوب، معشوق (مجاز).	Negār: mahbub, ma'šūq (majāz).
قدح: پیاله.	Qadah: piyāle.

غزل ۱۶۷ Qazal-e 167

ستاره‌ای بدرخشید و ماه مجلس شد
 دل رمیده ما را رفیق و مونس شد
 نگار من که به مکتب نرفت و خط ننوشت
 به غمزه مسئله آموز صد مدرس شد
 به بوی او دل بیمار عاشقان چو صبا
 فدای عارض نسرين و چشم نرگس شد
 به صدر مصطبه‌ام می‌نشانند اکنون دوست
 گدای شهر نگه کن که میر مجلس شد
 خیال آب خضر بست و جام اسکندر
 به جرعه نوشی سلطان ابوالفوارس شد
 طریسرای محبت کنون شود معمور
 که طاق ابروی یار منش مهندس شد
 لب از ترشح می پاک کن برای خدا
 که خاطر من به هزاران گنه موسوس شد
 کرشمه تو شرابی به عاشقان پیمود
 که علم بی‌خبر افتاد و عقل بی‌حس شد
 چو زر عزیز وجود است نظم من آری
 قبول دولتیان کیمیای این مس شد
 ز راه می‌کده یاران عنان بگردانید
 چرا که حافظ از این راه رفت و مفلس شد
 نگار: محبوب، معشوق (مجاز).
 غمزه: اشاره با چشم و ابرو.
 بو: امید (مجاز).

Setāre-i bederaxšid-o mäh-e majles šod
 Del-e ramide-ye mā rā rafiq-o munes šod
 Negār-e man ke be maktab naraft-o xat nanevešt
 Be qamze mas'aleāmuz-e sad modarres šod
 Be bu-ye u del-e bimār-e āšeḡān co sabā
 Fadā-ye ārez-e nasrin-o cešm-e narges šod
 Be sadr-e mastabe-am minešānad aknun dust
 Gedā-ye šahr negah kon ke mir-e majles šod
 Xiyāl-e āb-e Xezer bast-o jām-e Eskandar
 Be jor'enuši-ye Soltān Abolfavāres šod
 Tarabsarā-ye mohabbat konun šavad ma'mur
 Ke tāq-e abru-ye yār-e man-aš mohandes šod
 Lab az taraššoh-e mey pāk kon barā-ye Xodā
 Ke xāter-am be hezārān gonah movasves šod
 Kerešme-ye to šarāb-i be āšeḡān peymud
 Ke elm bixabar oftād-o aql bihes šod
 Co zar aziz vojūd-ast nazm-e man, āri
 Qabul-e dowlatiyān kimiyā-ye in mes šod
 Ze rāh-e meykade, yārān, enān begardānid
 Cerāke Hāfez az in rāh raft-o mofles šod
Negār: mahbub, ma'shuq (majāz).
Qamze: ešāre bā cašm-o abru.
Bu: omid (majāz).
Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e
 āšeḡ-o ma'shuq (majāz).
Ārez: roxsār.
Mastabe: taxt, sakku.
Āb-e Xezer: āb-e zendegāni.
Xezer: nām-e payāmbari-st ke guyand con dar āb-e
 zendegāni qute xord, omr-e jāvdān peydā kard.
Tarab: šādemāni.
Ma'mur: ābādān.
Movasves: vasvāsi.
Nazm: še'r.
Dowlati: nikbaxt.
Enān: legām, dahāne-ye asb.

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).
 عارض: رخسار.
 مصطبه: تخت، سکو.
 آب خضر: آب زندگانی.
 خضر: نام پیامبری است که گویند چون در آب زندگانی غوطه خورد،
 عمر جاودان پیدا کرد.
 طرب: شادمانی.
 معمور: آبادان.
 موسوس: وسواسی.
 نظم: شعر.
 دولتی: نیک‌بخت.
 عنان: لگام، دهانه‌ی اسب.

غزل ۱۶۸ Qazal-e 168

گداخت جان که شود کار دل تمام و نشد	Godāxt jān ke šavad kār-e del tamām-o našod
بسوختیم در این آرزوی خام و نشد	Besuxtīm dar in ārezu-ye xām-o našod
به لبه گفت شبی میر مجلس تو شوم	Be lābe goft, šab-i mir-e majles-e to šavam
شدم به رغبت خویشش کمین غلام و نشد	Šodam be reqbat-e xiš-aš kamin qolām-o našod
پیام داد که خواهم نشست با رندان	Payām dād ke xāham nešast bā rendān
بشد به رندی و دردی کشیم نام و نشد	Bešod be rendi-yo dordikeši-m nām-o našod
رواست در بر اگر می‌تپد کبوتر دل	Ravā-st dar bar agar mitapad kabutar-e del
که دید در ره خود تاب و پیچ دام و نشد	Ke did dar rah-e xod tāb-o pic-e dām-o našod
بدان هوس که به مستی ببوسم آن لب لعل	Bed-ān havas ke be masti bebusam ān lab-e la'l
چه خون که در دلم افتاد همچو جام و نشد	Ce xun ke dar del-am oftād hamco jām-o našod
به کوی عشق منه بی‌دلیل راه قدم	Be kuy-e ešq maneh bi dalil-e rāh qadam
که من به خویش نمودم صد اهتمام و نشد	Ke man be xiš nemudam sad ehtemām-o našod
فغان که در طلب گنج نامه مقصود	Faqān ke dar talab-e ganjnāme-ye maqsud
شدم خراب جهانی ز غم تمام و نشد	Šodam xarāb-e jahān-i ze qam tamām-o našod
دریغ و درد که در جست و جوی گنج حضور	Dariq-o dard ke dar jastoju-ye ganj-e hozur
بسی شدم به گدایی بر کرام و نشد	Bas-i šodam be gedāyi bar-e kerām-o našod
هزار حيله برانگیخت حافظ از سر فکر	Hezār hile bar angixt Hāfez az sar-e fekr
در آن هوس که شود آن نگار رام و نشد	Dar ān havas ke šavad ān negār rām-o našod
لبه: التماس، نیرنگ.	Lābe: eltemās, neyrang.
کمین: کمترین.	Kamin: kamtarin.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
دردی‌کشی: شراب‌خواری.	Dordikeši: šarābxāri.
لعل: سنگ سرخ‌رنگ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
دلیل: راهنما.	Dalil: rāhnamā.
اهتمام: کوشش.	Ehtemām: kušeš.
فغان: آه، فریاد.	Faqān: āh, faryād.
کرام: بزرگوار.	Kerām: bozorgvār.
نگار: محبوب، معشوق (مجاز).	Negār: mahbub, ma'šūq (majāz).

غزل ۱۶۹ Qazal-e 169

یاری اندر کس نمی‌بینیم یاران را چه شد	Yāri andar kas nemibinim, yārān rā ce šod
دوستی کی آخر آمد دوستداران را چه شد	Dusti key āxer āmad, dustdārān rā ce šod
آب حیوان تیره گون شد خضر فرخ پی کجاست	Āb-e heyvān tiregun šod, Xezr-e farroxpey kojā-st
خون چکید از شاخ گل باد بهاران را چه شد	Xun cekid az šāx-e gol, bād-e bahārān rā ce šod
کس نمی‌گوید که یاری داشت حق دوستی	Kas nemiguyad ke yār-i dāšt haqq-e dusti
حق شناسان را چه حال افتاد یاران را چه شد	Haqšenāsān rā ce hāl oftād, yārān rā ce šod
لعلی از کان مروت برنیامد سال‌هاست	La'l-i az kān-e morovvat bar nayāmad, sālhā-st
تابش خورشید و سعی باد و باران را چه شد	Tābeš-e xoršid-o sa'y-e bād-o bārān rā ce šod
شهر یاران بود و خاک مهربانان این دیار	Šahr-e yārān bud-o xāk-e mehrbānān in diyār
مهربانی کی سر آمد شهریاران را چه شد	Mehrbāni key sar āmad, šahryārān rā ce šod
گوی توفیق و کرامت در میان افکنده‌اند	Guy-e towfiq-o kerāmat dar miyān afkande-and
کس به میدان در نمی‌آید سواران را چه شد	Kas be meydān dar nemiāyad, savārān rā ce šod
صد هزاران گل شکفت و بانگ مرغی برنخواست	Sad hezārān gol šekoft-o bāng-e morq-i bar naxāst
عندلیبان را چه پیش آمد هزاران را چه شد	Andalibān rā ce piš āmad, hezārān rā ce šod
زهره سازی خوش نمی‌سازد مگر عودش بسوخت	Zohre sāz-i xoš nemisāzad, magar ud-aš besuxt
کس ندارد ذوق مستی می‌گساران را چه شد	Kas nadārad zowq-e masti, meygosārān rā ce šod
حافظ اسرار الهی کس نمی‌داند خموش	Hāfez, asrār-e elāhi kas nemidānad, xamuš
از که می‌پرسی که دور روزگاران را چه شد	Az ke miporsi ke dour-e ruzgārān rā ce šod
آب حیوان: آب زندگانی.	Āb-e heyvān: āb-e zendegāni.
خضر: نام پیامبری است که گویند چون در آب زندگانی غوطه خورد، عمر جاودان پیدا کرد.	Xezr: nām-e payāmbari-st ke guyand con dar āb-e zendegāni qute xord, omr-e jāvdān peydā kard.
فرخ‌پی: خوش‌قدم.	Farroxpey: xošqadam.
لعل: سنگ سرخ‌رنگ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
کان: معدن.	Kān: ma'dan.
عندلیب: بلبل.	Andalib: bolbol.
هزار: نوعی بلبل، هزاردستان.	Hazār: now-i bolbol, hezārdastān.
زهره: ناهید، نوازنده‌ی فلک.	Zohre: Nāhid, navāzande-ye falak.

غزل ۱۷۰ Qazal-e 170

زاهد خلوت نشین دوش به میخانه شد	Zāhed-e xalvatnešin duš be meyxāne šod
از سر پیمان برفت با سر پیمانه شد	Az sar-e peymān beraft, bā sar-e peymāne šod
صوفی مجلس که دی جام و قدح می شکست	Sufi-ye majles ke di jā-m-o qadah mišekast
باز به یک جرعه می عاقل و فرزانه شد	Bāz be yek jor'e mey āqel-o farzāne šod
شاهد عهد شباب آمده بودش به خواب	Šāhed-e ahd-e šabāb āmade bud-aš be xāb
باز به پیرانه سر عاشق و دیوانه شد	Bāz be pirānesar āše-q-o divāne šod
مغیچه‌ای می‌گذشت راه زن دین و دل	Moqbace-i migozašt, rāhzan-e din-o del
در پی آن آشنا از همه بیگانه شد	Dar pey-e ān āšnā az hame bigāne šod
آتش رخسار گل خرمن بلبل بسوخت	Ātaš-e roxsār-e gol xarman-e bolbol besuxt
چهره خندان شمع آفت پروانه شد	Cehre-ye xandān-e šam' āfat-e parvāne šod
گریه شام و سحر شکر که ضایع نگشت	Gerye-ye šām-o sahar šokr ke zāye' nagašt
قطره باران ما گوهر یک دانه شد	Qatre-ye bārān-e mā gowhar-e yekdāne šod
نرگس ساقی بخواند آیت افسونگری	Narges-e sāqi bexānd āyat-e afsungari
حلقه اوراد ما مجلس افسانه شد	Halqe-ye ovrād-e mā majles-e afsāne šod
منزل حافظ کنون بارگه پادشاست	Manzel-e Hāfez konun bārgah-e pādšā-st
دل بر دلدار رفت جان بر جانانه شد	Del bar-e deldār raft, jān bar-e jānāne šod
زاهد: پارسا، پرهیزکار.	Zāhed: pārsā, parhizkār.
دوش: دیشب.	Duš: dišab.
دی: دیروز.	Di: diruz.
قدح: پیاله.	Qadah: piyāle.
شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).	Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).
شباب: جوانی.	Šabāb: javāni.
پیرانه‌سر: سر پیری.	Pirānesar: sar-e piri.
مغیچه: پسرپچه‌ای که در میخانه‌ها خدمت می‌کرد.	Moqbacce: pesarbacce-i ke dar meyxānehā xedmat mikard.
شام: سرشب.	Šām: sarešab.
نرگس: چشم معشوق (مجاز).	Narges: cešm-e ma'šūq (majāz).
آیت: آیه.	Āyat: āye.
اوراد: وردها.	O[w]rād: verdhā.
جانانه: معشوق، محبوب.	Jānāne: ma'šūq, mahbub.

غزل 171 Qazal-e 171

دوش از جناب آصف پیک بشارت آمد	Duš az janāb-e Āsef peyk-e bešārat āmad
کز حضرت سلیمان عشرت اشرارت آمد	K-az Hazrat-e Soleymān ešrat ešārat āmad
خاک وجود ما را از آب دیده گل کن	Xāk-e vojūd-e mā rā az āb-e dide gel kon
ویرانسرای دل را گاه عمارت آمد	Virānsarā-ye del rā gāh-e emārat āmad
این شرح بی‌نهایت کز زلف یار گفتند	In šarh-e binahāyat k-az zolf-e yār goftand
حرفیست از هزاران کاندرب عبارت آمد	Harf-i-st az hezārān k-andar ebārat āmad
عیبم بیوش زنهاری خرقة می آلود	Eyb-am bepuš, zenhār, ey xerqe-ye meyālud
کان پاک پاکدامن بهر زیارت آمد	K-ān pāk-e pākdamān bahr-e ziyārat āmad
امروز جای هر کس پیدا شود ز خوبان	Emruz jā-ye harkas peydā šavad ze xubān
کان ماه مجلس افروز اندر صدارت آمد	K-ān māh-e majlesafroz andar sedārat āmad
بر تخت جم که تاجش معراج آسمان است	Bar Taxt-e Jam ke tāj-aš me'rāj-e āsmān-ast
همت نگر که موری با آن حقارت آمد	Hemmat negar ke mur-i bā ān heqārat āmad
از چشم شوخش ای دل ایمان خود نگه دار	Az cešm-e šux-aš, ey del, imān-e xod negah dār
کان جادوی کمانکش بر عزم غارت آمد	K-ān jādu-ye kamānkeš bar azm-e qārat āmad
آلودهای تو حافظ فیضی ز شاه درخواه	Ālude-i to Hāfez, feyz-i ze šāh dar xāh
کان عنصر سماحت بهر طهارت آمد	K-ān onsor-e samāhat bahr-e tahārat āmad
دریاست مجلس او دریاب وقت و در یاب	Daryā-st majles-e u, dar yāb vaqt-o dor yāb
هان ای زیان رسیده وقت تجارت آمد	Hān, ey ziyānreside, vaqt-e tejārat āmad
دوش: دیشب.	Duš: Dišab.
جناب: آستانه، درگاه.	Je[a]nāb: āstāne, dargāh.
آصف: لقب وزیر دانا، وزیر سلیمان.	Āsef: laqab-e vazir-e dānā, vazir-e Soleymān.
زنهار: برحذر باش!	Zenhār: bar hazar bāš!
صدارت: بالاننشینی.	Sedārat: bālānešini.
جم: مخفف جمشید، پادشاه پیشدادی.	Jam: moxaffaf-e Jamšid, pādšāh-e Pišdādi.
فیض: بهره، بخشش، توفیق (مجاز).	Feyz: bahre, baxšeš, tofīq (majāz).
سماحت: جوانمردی، بخشش.	Samāhat: javānmardi, baxšeš.
در: مروارید.	Dor(r): morvārid.

غزل ۱۷۲ Qazal-e 172

عشق تو نهال حیرت آمد	Ešq-e to nahāl-e heyrat āmad
وصل تو کمال حیرت آمد	Vasl-e to kamāl-e heyrat āmad
بس غرقه حال وصل کآخر	Bas qarqe-ye hāl-e vasl k-āxer
هم بر سر حال حیرت آمد	Ham bar sar-e hāl-e heyrat āmad
یک دل بنما که در ره او	Yek del benamā ke dar rah-e u
بر چهره نه خال حیرت آمد	Bar cehre na xāl-e heyrat āmad
نه وصل بماند و نه واصل	Na vasl bemānd-o na vāsel
آن جا که خیال حیرت آمد	Ānjā ke xiyāl-e heyrat āmad
از هر طرفی که گوش کردم	Az har taraf-i ke guš kardam
آواز سؤال حیرت آمد	Āvāz-e soāl-e heyrat āmad
شد منهزم از کمال عزت	Šod monhazem az kamāl-e ezzat
آن را که جلال حیرت آمد	Ān rā ke jalāl-e heyrat āmad
سر تا قدم وجود حافظ	Sar tā qadam-e vojūd-e Hāfez
در عشق نهال حیرت آمد	Dar ešq nahāl-e heyrat āmad
غرقه: غرق شده.	Qarqe: qarqšode.
واصل: رسنده.	Vāsel: resande.
منهزم: شکست خورده، گریخته.	Monhazem: šekastxorde, gorixte.

غزل ۱۷۳ Qazal-e 173

در نمازم خم ابروی تو با یاد آمد
 حالتی رفت که محراب به فریاد آمد
 از من اکنون طمع صبر و دل و هوش مدار
 کان تحمل که تو دیدی همه بر باد آمد
 باده صافی شد و مرغان چمن مست شدند
 موسم عاشقی و کار به بنیاد آمد
 بوی بهبود ز اوضاع جهان می‌شنوم
 شادی آورد گل و باد صبا شاد آمد
 ای عروس هنر از بخت شکایت منما
 حمله حسن بیاری که داماد آمد
 دلفریبان نباتی همه زیور بستند
 دلبر ماست که با حسن خداداد آمد
 زیر بارند درختان که تعلق دارند
 ای خوشا سرو که از بار غم آزاد آمد
 مطرب از گفته حافظ غزلی نغز بخوان
 تا بگویم که ز عهد طریم یاد آمد
صافی: پاک، ناب، زلال.

Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e
 āšeq-o ma'šūq (majāz).

Nabāti: giyāhi.

Hosn: zibāyi, nekuyi.

Naqz: nik.

Tarab: šādmāni.

غزل ۱۷۴ Qazal-e 174

مژده ای دل که دگر باد صبا بازآمد	Možde, ey del, ke degar bād-e sabā bāz āmad
هدهد خوش خبر از طرف سبا بازآمد	Hodhod-e xošxabar az taraf-e sabā bāz āmad
برکش ای مرغ سحر نغمه داوودی باز	Bar keš, ey morq-e sahar, naqme-ye dāvudi bāz
که سلیمان گل از باد هوا بازآمد	Ke Soleymān-e gol az bād-e havā bāz āmad
عارفی کو که کند فهم زبان سوسن	Āref-i ku ke konad fahm zabān-e susan
تا بپرسد که چرا رفت و چرا بازآمد	Tā beporsad ke cerā raft-o cerā bāz āmad
مردمی کرد و کرم لطف خداداد به من	Mardomi kard-o karam lotf-e xodādād be man
کان بت ماه رخ از راه وفا بازآمد	K-ān bot-e māhrox az rāh-e vafā bāz āmad
لاله بوی می نوشین بشنید از دم صبح	Lāle bu-ye mey-e nušin bešenid az dam-e sobh
داغ دل بود به امید دوا بازآمد	Dāqdel bud, be ommid-e davā bāz āmad
چشم من در ره این قافله راه بماند	Cašm-e man dar rah-e in qāfele-ye rāh bemānd
تا به گوش دلم آواز درا بازآمد	Tā be guš-e del-am āvāz-e darā bāz āmad
گر چه حافظ در رنجش زد و پیمان بشکست	Garce Hāfez dar-e ranješ zad-o peymān bešekast
لطف او بین که به لطف از در ما بازآمد	Lotf-e u bin ke be lotf az dar-e mā bāz āmad
هدهد: شانه به سر.	Hodhod: šānebesar.
طرف: گوشه و کنار.	Tarf: guševokenār.
مردمی: انسانیت.	Mardomi: ensāniyat.
بت: معشوق، زیباروی (مجاز).	Bot: ma'šūq, zibāruy (majāz).
نوشین: دلپسند.	Nušin: delpasand.
درا: جرس، زنگ کاروان.	Darā: jaras, zang-e kārvān.

غزل ۱۷۵ Qazal-e 175

صبا به تهنیت پیر می فروش آمد	Sabā be tahniyat-e pir-e meyoruš āmad
که موسم طرب و عیش و ناز و نوش آمد	Ke mowsem-e tarab-o eyš-o nāz-o nuš āmad
هوا مسیح نفس گشت و باد ناهه گشای	Havā masihnafas gašt-o bād-e nāfegošāy
درخت سبز شد و مرغ در خروش آمد	Deraxt sabz šod-o morq dar xoruš āmad
تنور لاله چنان بر فروخت باد بهار	Tanur-e lāle conān bar foruxt bād-e bahār
که غنچه عرق عرق گشت و گل به جوش آمد	Ke qonce qarq-e araq gašt-o gol be juš āmad
به گوش هوش نیوش از من و به عشرت کوش	Be guš-e huš niyuš az man-o be ešrat kuš
که این سخن سحر از هاتفم به گوش آمد	Ke in soxan sahar az hātef-am be guš āmad
ز فکر تفرقه بازای تا شوی مجموع	Ze fekr-e tafraqe bāz āy tā šavi majmu'
به حکم آن که چو شد اهرمن سروش آمد	Be hokm-e ān ke co šod Ahreman, soruš āmad
ز مرغ صبح ندانم که سوسن آزاد	Ze morq-e sobh nadānam ke susan-e āzād
چه گوش کرد که با ده زبان خموش آمد	Ce guš kard ke bā dah zabān xamuš āmad
چه جای صحبت نامحرم است مجلس انس	Ce jā-ye sohbat-e nāmahram-ast majles-e ons
سر پیاله بیوشان که خرقة پوش آمد	Sar-e piyāle bepušān ke xerqepuš āmad
ز خانقاه به میخانه می رود حافظ	Ze xānqāh be meyxāne miravad Hāfez
مگر ز مستی زهد ریا به هوش آمد	Magar ze masti-ye zohd-e riyā be huš āmad?
صبا: بادی که از مشرق می وزد. پیام آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).
طرب: شادمانی.	Tarab: šādmāni.
نافه: نافمانند، کیسه ای که زیر شکم آهوی تاتار قرار دارد و مشک از آن خارج می شود، مشک (مجاز).	Nāfe: nāfmānand, kise-i ke zir-e šekam-e āhu-ye Tātār qarār dārad-o mošk az ān xārej mišavad, mošk (majāz).
نیوشیدن: گوش کردن، شنیدن.	Niyušidan: guš kardan, šenidan.
هاتف: آوازدهنده.	Hātef: āvāzdehande.
سوسن آزاد: گونه ای سوسن سپیدرنگ.	Susan-e āzād: gune-i susan-e sepiderang.
خرقة: جامه ای درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
زهد: پارسایی.	Zohd: pārsāyi.

غزل ۱۷۶ Qazal-e 176

سحرم دولت بیدار به بالین آمد	Sahar-am dowlat-e bidār be bālin āmad
گفت برخیز که آن خسرو شیرین آمد	Goft bar xiz ke ān Xosrov-e Širin āmad
قدحی درکش و سرخوش به تماشا بخرام	Qadah-i dar keš-o sarxoš be tamāšā bexarām
تا ببینی که نگارت به چه آیین آمد	Tā bebini ke negār-at be ce āyin āmad
مژدگانی بده ای خلوتی نافه گشای	Moždegāni bedeh, ey xalvati-ye nāfegošāy
که ز صحرای ختن آهوی مشکین آمد	Ke ze sahrā-ye Xotan āhu-ye moškin āmad
گریه آبی به رخ سوختگان بازآورد	Gerye āb-i be rox-e suxtegān bāz āvard
ناله فریادرس عاشق مسکین آمد	Nāle faryādres-e āšeq-e meskin āmad
مرغ دل باز هوادار کمان ابرویست	Morq-e del bāz havādār-e kamānabru-yi-st
ای کبوتر نگران باش که شاهین آمد	Ey kabutar, negarān bāš ke šāhin āmad
ساقیا می بده و غم مخور از دشمن و دوست	Sāqi-yā, mey bedeh-o qam maxor az došman-o dust
که به کام دل ما آن بشد و این آمد	Ke be kām-e del mā ān bešod-o in āmad
رسم بدعهدی ایام چو دید ابر بهار	Rasm-e bad'ahdi-ye ayyām co did abr-e bahār
گریه‌اش بر سمن و سنبل و نسرين آمد	Gerye-aš bar saman-o sonbol-o nasrin āmad
چون صبا گفته حافظ بشنید از بلبل	Con sabā gofte-ye Hāfez bešenid az bolbol
عنبرافشان به تماشای ریاحین آمد	Anbarafšān be tamāšā-ye rayāhin āmad
دولت بیدار: بخت مساعد.	Dowlat-e bidār: baxt-e mosāed.
قدح: پیاله.	Qadah: piyāle.
خرامیدن: با ناز و وقار راه رفتن.	Xarāmidan: bā nāz-o vaqār rāh raftan.
نگار: محبوب، معشوق (مجاز).	Negār: mahbub, ma'šūq (majāz).
نافه: نافمانند، کیسه‌ای که زیر شکم آهوی تاتار قرار دارد و مشک از آن خارج می‌شود، مشک (مجاز).	Nāfe: nāfmānand, kise-i ke zir-e šekam-e āhu-ye Tātār qarār dārad-o mošk az ān xārej mišavad, mošk (majāz).
ختن: ولایتی در ترکستان.	Xotan: velāyat-i dar Torkestān.
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).
ریاحین: گل‌ها.	Rayāhin: golhā.

غزل ۱۷۷ Qazal-e 177

نه هر که چهره برافروخت دلبری داند	Na harke cehre bar afruxt, delbari dānad
نه هر که آینه سازد سکندری داند	Na harke āyene sāzad, sekandari dānad
نه هر که طرف کله کج نهاد و تند نشست	Na harke taraf-e kolah kaj nehād-o tond nešast
کلاه داری و آیین سروری داند	Kolāhdāri-yo āyin-e sarvari dānad
تو بندگی چو گدایان به شرط مزد مکن	To bandegi co gedāyān be šart-e mozd makon
که دوست خود روش بنده پروری داند	Ke dust xod raveš-e bandeparvari dānad
غلام همت آن رند عافیت سوزم	Qolām-e hemmat-e ān rend-e āfiyatsuz-am
که در گداصفتی کیمیاگری داند	Ke dar gedāsefati kimiyağari dānad
وفا و عهد نکو باشد ار بیاموزی	Vafā-vo ahd neku bāšad, ar biyāmuzi
وگرنه هر که تو بینی ستمگری داند	Vagarna harke to bini, setamgari dānad
بیبایتم دل دیوانه و ندانستم	Bebāxtam del-e divāne-vo nadānestam
که آدمی بچه‌ای شیوه پری داند	Ke ādamibace-i šive-ye pari dānad
هزار نکته باریکتر ز مو این جاست	Hezār نکته-ye bāriktar ze mu injā-st
نه هر که سر بتراشد قلندری داند	Na harke sar betarāšad, qalandari dānad
مدار نقطه بینش ز خال توست مرا	Madār-e noqte-ye bineš ze xāl-e to-st ma-rā
که قدر گوهر یک دانه جوهری داند	Ke qadr-e gowhar-e yekdāne jowhari dānad
به قد و چهره هر آن کس که شاه خوبان شد	Be qadd-o cehre harānkas ke šāh-e xubān šod
جهان بگیرد اگر دادگستری داند	Jahān begirad agar dādgostari dānad
ز شعر دلکش حافظ کسی بود آگاه	Ze še'r-e delkaš-e Hāfez kas-i bovad āgāh
که لطف طبع و سخن گفتن دری داند	Ke lotf-e tab'-o soxan goftan-e dari dānad
سکندری دانستن: اسکندر شدن.	Sekandari dānestan: Eskandar šodan.
طرف: گوشه‌وکنار.	Tarf: guševokenār.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
قلندر: بی‌قید، درویش.	Qalandar: biqeyd, darviš.

غزل ۱۷۸ Qazal-e 178

هر که شد محرم دل در حرم یار بماند
 وان که این کار ندانست در انکار بماند
 اگر از پرده برون شد دل من عیب مکن
 شکر ایزد که نه در پرده پندار بماند
 صوفیان واستدند از گرو می همه رخت
 دلِق ما بود که در خانه خمار بماند
 محتسب شیخ شد و فسق خود از یاد ببرد
 قصه ماست که در هر سر بازار بماند
 هر می لعل کز آن دست بلورین ستدیم
 آب حسرت شد و در چشم گهربار بماند
 جز دل من کز ازل تا به ابد عاشق رفت
 جاودان کس نشنیدیم که در کار بماند
 گشت بیمار که چون چشم تو گردد نرگس
 شیوه تو نشدش حاصل و بیمار بماند
 از صدای سخن عشق ندیدم خوشتر
 یادگاری که در این گنبد دوار بماند
 داشتم دلقی و صد عیب مرا می پوشید
 خرقة رهن می و مطرب شد و زنا بماند
 بر جمال تو چنان صورت چین حیران شد
 که حدیثش همه جا در در و دیوار بماند
 به تماشاگاه زلفش دل حافظ روزی
 شد که بازآید و جاوید گرفتار بماند
دلِق: جامه‌ی درویشان.

خمار: می‌فروش.

محتسب: مأمور امر به معروف و نهی از منکر.
لعل: سنگ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).
ازل: همیشگی، دیرینگی، زمان بی‌ابتدا.
دوار: گردان.

خرقة: جامه‌ی درویشان.

زنار: نوار یا گردن‌بندی که مسیحیان با صلیب کوچکی به گردن خود آویزان می‌کردند.
صورت: نقش، نگار.

Harke šod mahram-e del dar haram-e yār bemānd
 V-ānke in kār nadānest, dar enkār bemānd
 Agar az parde borun šod del-e man, eyb makon
 Šokr-e Izad ke na dar parde-ye pendār bemānd
 Sufiyān vā setadand az gerov-e mey hame raxt
 Dalq-e mā bud ke dar xāne-ye xammār bemānd
 Mohtaseb šeyx šod-o fesq-e xod az yād bebord
 Qesse-ye mā-st ke dar har sar-e bāzār bemānd
 Har mey-e la'l k-az ān dast-e bolurin setadim
 Āb-e hasrat šod-o dar cešm-e goharbār bemānd
 Joz del-e man k-az azal tā be abad āšeḡ raft
 Jāvďān kas našenidim ke dar kār bemānd
 Gašt bimār ke con cašm-e to gardad narges
 Šive-ye to našod-aš hāsel-o bimār bemānd
 Az sedā-ye soxan-e ešq nadidam xoštar
 Yādgār-i ke dar in gonbad-e davvār bemānd
 Dāštam dalqi-yo sad eyb-e ma-rā mipušid
 Xerqe rahn-e mey-o motreb šod-o zonnār bemānd
 Bar jamāl-e to conān surat-e Cin heyrān šod
 Ke hadis-aš hamejā dar darodivār bemānd
 Be tamāšāgah-e zolf-aš del-e Hāfez ruz-i
 Šod ke bāz āyad-o jāvid gereftār bemānd
Dalq: jāme-ye darvišān.
Xammār: meyforuš.
Mohtaseb: ma'mur-e amr be ma'ruf-o nahy az monkar.
La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
Azal: hamišegi, dirinegi, zamān-e biebtedā.
Davvār: gardān.
Xerqe: jāme-ye darvišān.
Zonnār: navār yā gardanband-i ke masihiyān bā salib-e kucak-i be gardan-e xod āvizān mikardand.
Surat: naqš, Negār.

غزل ۱۷۹ Qazal-e 179

رسید مژده که ایام غم نخواهد ماند	Resid možde ke ayyām-e qam naxāhad mānd
چنان نماند چنین نیز هم نخواهد ماند	Conān namānd, conin niz ham naxāhad mānd
من ار چه در نظر یار خاکسار شدم	Man arce dar nazar-e yār xāksār šodam
رقیب نیز چنین محترم نخواهد ماند	Raqib niz conin mohtaram naxāhad mānd
چو پرده دار به شمشیر میزند همه را	Co pardedār be šamšir mizanad hame rā
کسی مقیم حریم حرم نخواهد ماند	Kas-i moqim-e harim-e haram naxāhad mānd
چه جای شکر و شکایت ز نقش نیک و بد است	Ce jā-ye šokr-o šekāyat ze naqš-e nik-o bad-ast
چو بر صحیفه هستی رقم نخواهد ماند	Co bar sahife-ye hasti raqam naxāhad mānd
سرود مجلس جمشید گفته‌اند این بود	Sorud-e majles-e Jamšid gofte-and, in bud
که جام باده بیاور که جم نخواهد ماند	Ke jā-m-e bāde biyāvar ke Jam naxāhad mānd
غنیمتی شمر ای شمع وصل پروانه	Qanimat-i šemor, ey šam', vasl-e parvāne
که این معامله تا صبحدم نخواهد ماند	Ke in moāmele tā sobhdam naxāhad mānd
توانگرا دل درویش خود به دست آور	Tavāngar-ā, del-e darviš-e xod be dast āvar
که مخزن زر و گنج درم نخواهد ماند	Ke maxzan-e zar-o ganj-e deram naxāhad mānd
بدین رواق زبرجد نوشته‌اند به زر	Bed-in ravāq-e zabarjad nevešte-and be zar
که جز نکویی اهل کرم نخواهد ماند	Ke joz nekuyi-ye ahl-e karam naxāhad mānd
ز مهربانی جانان طمع مبر حافظ	Ze mehrabāni-ye jānān tama' mabor, Hāfez
که نقش جور و نشان ستم نخواهد ماند	Ke naqš-e jowr-o nešān-e setam naxāhad mānd
صحیفه: نامه، کتاب، ورق.	Sahife: nāme, ketāb, varaq.
رقم: نشان، خط، نوشته.	Raqam: nešān, xat, nevešte.
رواق: پیشگاه، ایوان.	Ravāq: pišgāh, eyvān.
زبرجد: سنگی گران‌بها.	Zabarjad: sang-i gerānbahā.
طمع بریدن: قطع امید کردن.	Tama' boridan: qat'-e omid kardan.
جور: ستم.	Jowr: setam.

غزل ۱۸۰ Qazal-e 180

ای پسته تو خنده زده بر حدیث قند	Ey peste-ye to xande zade bar hadis-e qand
مشتاقم از برای خدا یک شکر بخند	Moštāq-am, az barā-ye Xodā yek šekar bexand
طوبی ز قامت تو نیارد که دم زند	Tubā ze qāmat-e to nayārad ke dam zanad
زین قصه بگذرم که سخن می‌شود بلند	Z-in qesse bogzaram ke soxan mišavad boland
خواهی که برنخیزدت از دیده رود خون	Xāhi ke bar naxizad-at az dide rud-e xun
دل در وفای صحبت رود کسان میند	Del dar vafā-ye sohbat-e rud-e kesān maband
گر جلوه می‌نمایی و گر طعنه می‌زنی	Gar jelve minemāyi-yo gar ta'ne mizani
ما نیستیم معتقد شیخ خودپسند	Mā nistim mo'taqed-e šeyx-e xodpasand
ز آشفتگی حال من آگاه کی شود	Z-āšoftegi-ye hāl-e man āgāh key šavad
آن را که دل نگشت گرفتار این کمند	Ān rā ke del nagašt gereftār-e in kamand
بازار شوق گرم شد آن سروقد کجاست	Bāzār-e šowq garm šod, ān sarvqad kojā-st
تا جان خود بر آتش رویش کنم سپند	Tā jān-e xod bar ātaš-e ru-yaš konam sepand
جایی که یار ما به شکرخنده دم زند	Jā-yi ke yār-e mā be šekarxande dam zanad
ای پسته کیستی تو خدا را به خود مخند	Ey peste, ki-st-i to, Xodā rā, be xod maxand
حافظ چو ترک غمزه ترکان نمی‌کنی	Hāfez, co tark-e qamze-ye torkān nemikoni
دانی کجاست جای تو خوارزم یا خجند	Dāni kojā-st jā-ye to, Xārazm yā Xojond?
پسته: دهان معشوق (مجاز).	Peste: dahān-e ma'šūq (majāz).
طوبی: درختی در بهشت.	Tubā: deraxti dar behešt.
پارستن: توانستن.	Yārestan: tavānestan.
رود: فرزند.	Rud: farzand.
سپند: اسفند.	Sepand: esfand.
شکرخنده: تبسم.	Šekarxand: tabassom.
غمزه: اشاره با چشم و ابرو.	Qamze: ešāre bā cešm-o abru.
ترک: زیباروی، محبوب (مجاز).	Tork: zibārui, mahbub (majāz).
خجند: آبادی‌ای در میان‌رودان.	Xojand: ābādi-i dar Miyānrudān.

غزل ۱۸۱ Qazal-e 181

بعد از این دست من و دامن آن سرو بلند	Ba'dazin dast-e man-o dāman-e ān sarv-e baland
که به بالای چمان از بن و بیخم برکند	Ke be bālā-ye camān az bon-o bix-am bar kand
حاجت مطرب و می نیست تو برقع بگشا	Hājat-e motreb-o mey nist, to borqa' bogšā
که به رقص آوردم آتش رویت چو سپند	Ke be raqs āvarad-am ātaš-e ru-yat co seband
هیچ رویی نشود آینه حجله بخت	Hic ru-yi našavad āyene-ye hejle-ye baxt
مگر آن روی که مالند در آن سم سمند	Magar ān ruy ke māland dar ān somm-e samand
گفتم اسرار غمت هر چه بود گو می‌باش	Goftam asrār-e qam-at harce bovad, gu mibāš
صبر از این بیش ندارم چه کنم تا کی و چند	Sabr az in biš nadāram, ce konam, tā key-o cand
مکش آن آهوی مشکین مرا ای صیاد	Makoš ān āhu-ye moškin-e ma-rā, ey sayyād
شرم از آن چشم سیاه دار و مبندهش به کمند	Šarm az ān cešm-e siyah dār-o maband-aš be kamand
من خاکی که از این در نتوانم برخاست	Man-e xāki ke az in dar natavānam bar xāst
از کجا بوسه زخم بر لب آن قصر بلند	Az kojā buse zanam bar lab-e ān qasr-e baland
باز مستان دل از آن گیسوی مشکین حافظ	Bāz mastān del az ān gisu-ye meškin, Hāfez
زان که دیوانه همان به که بود اندر بند	Z-ān ke divāne hamān beh ke bovad andar band
چمان: خرامان (در حال راه رفتن با ناز و وقار).	Camān: xarāmān (dar hāl-e rāh raftan bā nāz-o vaqār).
برقع: روبند، نقاب.	Borqa': ruband, neqāb.
سپند: اسفند.	Sepand: esfand.
سمند: اسب زردرنگ.	Samand: asb-e zartrang.

غزل ۱۸۲ Qazal-e 182

حسب حالی نوشتی و شد ایامی چند	Hasbehāl-i nanevešti-yo šod ayyām-i cand
محرمی کو که فرستم به تو پیغامی چند	Mahram-i ku ke ferestam be to peyqām-i cand
ما بدان مقصد عالی نتوانیم رسید	Mā bed-ān maqsad-e āli natavānim resid
هم مگر پیش نهاد لطف شما گامی چند	Ham magar piš nahad lotf-e šomā gām-i cand
چون می از خم به سبو رفت و گل افکند نقاب	Con mey az xom be sabu raft-o gol afkand neqāb
فرصت عیش نگه دار و بزنی جامی چند	Forsat-e eyš negah dār-o bezan jām-i cand
قند آمیخته با گل نه علاج دل ماست	Qand-e āmixte bā gol na alāj-e del-e mā-st
بوسه‌ای چند برآمیز به دشنامی چند	Buse-i cand bar āmiz be došnām-i cand
زاهد از کوچه رندان به سلامت بگذر	Zāhed, az kuçe-ye rendān be salāmat begozar
تا خرابت نکند صحبت بدنامی چند	Tā xarāb-at nakonad sohbat-e badnām-i cand
عیب می جمله چو گفتمی هنرش نیز بگو	Eyb-e mey jomle co gofti, honar-aš niz begu
نفی حکمت مکن از بهر دل عامی چند	Nafy-e hekmat makon az bahr-e del-e ām-i cand
ای گدایان خرابات خدا یار شماس	Ey gedāyān-e xarābāt, Xodā yār-e šomā-st
چشم انعام مدارید ز انعامی چند	Cešm-e en'ām madārid ze en'ām-i cand
پیر میخانه چه خوش گفت به دردی کش خویش	Pir-e meyxāne ce xoš goft be dordikeš-e xiš
که مگو حال دل سوخته با خامی چند	Ke magu hāl-e del-e suخته bā xām-i cand
حافظ از شوق رخ مهر فروغ تو بسوخت	Hāfez az šowq-e rox-e mehrforuq-e to besuxt
کامگارا نظری کن سوی ناکامی چند	Kāmgār-ā, nazar-i kon su-ye nākām-i cand
حسب حال: حوادث روز، وقایع جاری.	Hasbehāl: havādes-e ruz, vaqāye-e jāri.
خم: ظرف سفالین برای آب یا شراب.	Xom: zarf-e sofālin barā-ye āb yā šarāb.
سبو: کوزه سفالی، ظرف شراب.	Sabu: kuze-ye sofāli, zarf-e šarāb.
زاهد: پارسا، پرهیزکار.	Zāhed: pārsā, parhizkār.
خرابات: میکده.	Xarābāt: meykade.
دردی کش: دردکش، باده‌خوار، شراب‌ساز.	Dordikeš: dordkeš, bādexār, šarābsāz.
مهر: خورشید.	Mehr: xoršid.
فروغ: روشنی، پرتو، جذابیت (مجاز).	Foruq: rowšani, partow, jazzābiyat (majāz).
کامگار: نیک‌بخت.	Kāmgār: nikbaxt.

غزل ۱۸۳ Qazal-e 183

دوش وقت سحر از غصه نجاتم دادند	Duš vaqt-e sahar az qosse nejāt-am dādand
واندر آن ظلمت شب آب حیاتم دادند	V-andar ān zolmat-e šab āb-e hayāt-am dādand
بیخود از شغشعه پرتو ذاتم کردند	Bixod az ša'šae-ye partov-e zāt-am kardand
باده از جام تجلی صفاتم دادند	Bāde az jām-e tajalli-ye sefāt-am dādand
چه مبارک سحری بود و چه فرخنده شبی	Ce mobārak sahar-i bud-o ce farxonde šab-i
آن شب قدر که این تازه براتم دادند	Ān šab-e qadr ke in tāze barāt-am dādand
بعد از این روی من و آینه وصف جمال	Ba'dazin ru-ye man-o āyene-ye vaf-e jamāl
که در آن جا خبر از جلوه ذاتم دادند	Ke dar ānjā xabar az jelve-ye zāt-am dādand
من اگر کامروا گشتم و خوشدل چه عجب	Man agar kāmrvā gaštam-o xošdel, ce ajab
مستحق بودم و اینها به زکاتم دادند	Mostahaq budam-o inhā be zakāt-am dādand
هاتف آن روز به من مژده این دولت داد	Hātef ān ruz be man možde-ye in dowlat dād
که بدان جور و جفا صبر و ثباتم دادند	Ke bed-ān jowr-o jafā sabr-o sobāt-am dādand
این همه شاهد و شکر کز سخنم می‌ریزد	Inhame šahd-o šekar k-az soxan-am mirizad
اجر صبریست کز آن شاخ نباتم دادند	Ajr-e sabr-i-st k-az ān šāxenabāt-am dādand
همت حافظ و انفاس سحرخیزان بود	Hemmat-e Hāfez-o anfās-e saharxizān bud
که ز بند غم ایام نجاتم دادند	Ke ze band-e qam-e ayyām nejāt-am dādand
شغشعه: تابندگی، پراکندگی نور.	Ša'šae: tābandegi, parākandegi-ye nur.
شب قدر: شب متبرک.	Šab-e qadr: šab-e motebarrek.
برات: نوشته‌ای که به موجب آن دریافت یا پرداخت پولی را به دیگری واگذار می‌کنند.	Barāt: nevešte-i ke be mowjeb-e ān daryāft yā pardāxt-e pul-i rā be digari vāgozār mikonand.
هاتف: آوازدهنده.	Hātef: āvāzdehande.
جور: ستم.	Jowr: setam.
شاهد: انگبین، عسل، شیرینی.	Šahd: angabin, asal, širini.
انفاس: نفس‌ها.	Anfās: nafashā.

غزل ۱۸۴ Qazal-e 184

دوش دیدم که ملایک در میخانه زدند	Duš didam ke malāyek dar-e meyxāne zadand
گل آدم بسرشتند و به پیمانہ زدند	Gel-e Ādam besereštand-o be peymāne zadand
ساکنان حرم ستر و عفاف ملکوت	Sākenān-e haram-e setr-o efāf-e malakut
با من راه نشین باده مستانه زدند	Bā man-e rāhnešin bāde-ye mastāne zadand
آسمان بار امانت نتوانست کشید	Āsmān bār-e amānat natavānest kešid
قرعه کار به نام من دیوانه زدند	Qor'e-ye kār be nām-e man-e divāne zadand
جنگ هفتاد و دو ملت همه را عذر بنه	Jang-e haftād-o do mellat hame rā ozr beneh
چون ندیدند حقیقت ره افسانه زدند	Con nadidand haqiqat, rah-e afsāne zadand
شکر ایزد که میان من و او صلح افتاد	Šokr-e Izad ke miyān-e man-o u solh oftād
صوفیان رقص کنان ساغر شکرانه زدند	Sufiyān raqskonān sāqar-e šokrāne zadand
آتش آن نیست که از شعله او خندد شمع	Ātaš ān nist ke az šo'le-ye u xandad šam'
آتش آن است که در خرمن پروانه زدند	Ātaš ān-ast ke dar xarman-e parvāne zadand
کس چو حافظ نگشاد از رخ اندیشه نقاب	Kas co Hāfez nagošād az rox-e andiše neqāb
تا سر زلف سخن را به قلم شانه زدند	Tā sar-e zolf-e soxan rā be qalam šāne zadand
ستر: پرده، پوشش.	Setr: parde, pušēš.
عفاف: پاکدامنی.	Efāf: pākdāmani.
ساغر: پیاله‌ی شراب‌خوری، جام.	Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jām.
شکرانه: سپاسداری.	Šokrāne: sepāsdāri.

غزل ۱۸۵ Qazal-e 185

نقدها را بود آیا که عیاری گیرند	Naqdhā rā bovad āyā ke ayār-i girand
تا همه صومعه داران پی کاری گیرند	Tā hame sowmeedārān pey-e kār-i girand
مصلحت دید من آن است که یاران همه کار	Maslehatdid-e man ān-ast ke yārān hame kār
بگذارند و خم طره یاری گیرند	Begozārand-o xam-e torre-ye yār-i girand
خوش گرفتند حریفان سر زلف ساقی	Xoš gereftand harifān sar-e zolf-e sāqi
گر فلکشان بگذارد که فراری گیرند	Gar falak-šān begozārad ke qarār-i girand
قوت بازوی پرهیز به خوبان مفروش	Qovvat-e bāzu-ye parhiz be xubān maforuš
که در این خیل حصاری به سواری گیرند	Ke dar in xeyl hesār-i be savār-i girand
یا رب این بچه ترکان چه دلیرند به خون	Yā Rab, in bacce-ye torkān ce dalir-and be xun
که به تیر مژه هر لحظه شکاری گیرند	Ke be tir-e može har lahze šekār-i girand
رقص بر شعر تر و ناله نی خوش باشد	Raqs bar še'r-e tar-o nāle-ye ney xoš bāšad
خاصه رقصی که در آن دست نگاری گیرند	Xāsse raqs-i ke dar ān dast-e negār-i girand
حافظ ابنای زمان را غم مسکینان نیست	Hāfez, abnā-ye zamān rā qam-e meskinān nist
زین میان گر بتوان به که کناری گیرند	Z-in miyān, gar betavān, beh ke kenār-i girand
نقد: پول، سکه.	Naqd: pul, sekke.
عیار گرفتن: درصد عیار سکه را سنجیدن .	Ayār gereftan: darsad-e ayār-e sekke rā sanjidan.
طره: دسته‌ی موی تابیده در کنار پیشانی.	Torre: daste-ye mu-ye tābide dar kenār-e pišāni.
حریف: هم‌اورد، هم‌پایه.	Harif: hamāvard, hampiyāle.
خیل: دسته، گروه، لشکر.	Xeyl: daste, goruh, laškar.
حصار: دژ.	Hesār: dež.
ترک: زیباروی، محبوب (مجاز).	Tork: zibāruiy, mahbub (majāz).
تر: تازه.	Tar: tāze.
ابنا: آدمیزادگان.	Abnā: ādamizādegān.

غزل ۱۸۶ Qazal-e 186

گر می فروش حاجت رندان روا کند	Gar meyforuš hājat-e rendān ravā konad
ایزد گنه ببخشد و دفع بلا کند	Izad gonah bebaxšad-o daf'-e balā konad
ساقی به جام عدل بده باده تا گدا	Sāqi be jā-m-e adl bedeh bāde tā gedā
غیرت نیاورد که جهان پربلا کند	Qeyrat nayāvard ke jahān porbalā konad
حقا کز این غمان برسد مژده امان	Haqq-ā k-az in qamān beresad možde-ye amān
گر سالکی به عهد امانت وفا کند	Gar sālek-i be ahd-e amānat vafā konad
گر رنج پیش آید و گر راحت ای حکیم	Gar ranj piš āyad-o gar rāhat, ey hakim
نسبت مکن به غیر که اینها خدا کند	Nesbat makon be qeyr ke inhā Xodā konad
در کارخانه‌ای که ره عقل و فضل نیست	Dar kār-xāne-i ke rah-e aql-o fazl nist
فهم ضعیف رای فضولی چرا کند	Fahm-e zaifrāy fozuli cerā konad?
مطرب بساز پرده که کس بی اجل نمرد	Motreb, besāz parde ke kas bi ajal namord
وان کو نه این ترانه سراپد خطا کند	V-ānk-u na in tarāne sorāyad, xatā konad
ما را که درد عشق و بلای خمار کشت	Mā rā ke dard-e ešq-o balā-ye xomār košt,
یا وصل دوست یا می صافی دوا کند	Yā vasl-e dust yā mey-e sāfi davā konad
جان رفت در سر می و حافظ به عشق سوخت	Jān raft dar sar-e mey-o Hāfez be ešq suxt
عیسی دمی کجاست که احیای ما کند	Isādam-i kajā-st ke ehyā-ye mā konad
رند: زیرک، در باطن پاکتر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
سالک: رهرو.	Sālek: rahrow.
رای: اندیشه، تدبیر.	Rāy: andiše, tadbir.
صافی: پاک، ناب، زلال.	Sāfi: pāk, nāb, zolāl.

غزل ۱۸۷ Qazal-e 187

دلا بسوز که سوز تو کارها بکند	Del-ā besuz ke suz-e to kārḥā bekonad
نیاز نیم شبی دفع صد بلا بکند	Niyāz-e nimšabi daf'-e sad balā bekonad
عتاب یار پری چهره عاشقانه بکش	Etāb-e yār-e paricehre āšeqāne bekeš
که یک کرشمه تلافی صد جفا بکند	Ke yek kerešme talāfi-ye sad jafā bekonad
ز ملک تا ملکوتش حجاب بردارند	Ze molk tā malakut-aš hejāb bar dārand
هر آن که خدمت جام جهان نما بکند	Harānke xedmat-e jām-e jahānnamā bekonad
طبيب عشق مسیحادم است و مشفق لیک	Tabib-e ešq masihādam-ast-o mošfeq, lik
چو درد در تو نبیند که را دوا بکند	Co dard dar to nabinad, ke rā davā bekonad?
تو با خدای خود انداز کار و دل خوش دار	To bā Xodā-ye xod andāz kār-o del xoš dār
که رحم اگر نکند مدعی خدا بکند	Ke rahm agar nakonad moddai, Xodā bekonad
ز بخت خفته ملولم بود که بیداری	Ze baxt-e xofte malul-am, bovad ke bidār-i
به وقت فاتحه صبح یک دعا بکند	Be vaqt-e fātehe-ye sobh yek doā bekonad
بسوخت حافظ و بویی به زلف یار نبرد	Besuxt Hāfez-o bu-yi be zolf-e yār nabord
مگر دلالت این دولتش صبا بکند	Magar delālat-e in dowlat-aš sabā bekonad
عتاب: سرزنش، خشم گرفتن.	Etāb: sarzaneš, xašm gereftan.
مشفق: دلسوز، مهربان.	Mošfeq: delsuz, mehrbān.
بو: امید (مجاز).	Bu: omid (majāz).
دلالت: راهنمایی.	De[a]lālat: rāhnamāyi.
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میانِ عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: Bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'suq (majāz).

غزل ۱۸۸ Qazal-e 188

مرا به رندی و عشق آن فضول عیب کند	Ma-rā be rendi-yo ešq ān fozul eyb konad
که اعتراض بر اسرار علم غیب کند	Ke e'terāz bar asrār-e elmeqeyb konad
کمال سر محبت ببین نه نقص گناه	Kamāl-e serr-e mohabbat bebin, na naqs-e gonāh
که هر که بی‌هنر افتد نظر به عیب کند	Ke harke bihonar oftad, nazar be eyb konad
ز عطر حور بهشت آن نفس برآید بوی	Ze atr-e hur-e behešt ān nafas bar āyad buy
که خاک می‌کده ما عبیر جیب کند	Ke xāk-e meykade-ye mā abir-e jeyb konad
چنان زند ره اسلام غمزه ساقی	Conān zanad rah-e Eslām qamze-ye sāqi
که اجتناب ز صهبا مگر صهیب کند	Ke ejtenāb ze sahbā magar Soheyb konad
کلید گنج سعادت قبول اهل دل است	Kelid-e ganj-e saādat qabul-e ahledel-ast
مباد آن که در این نکته شک و ریب کند	Mabād ānke dar in nokte šakk-o reyb konad
شبان وادی ایمن گهی رسد به مراد	Šabān-e vādi-ye imen gah-i resad be morād
که چند سال به جان خدمت شعیب کند	Ke cand sāl be jān xedmat-e Šoeyb konad
ز دیده خون بچکاند فسانه حافظ	Ze dide xun becekānd fasāne-ye Hāfez
چو یاد وقت زمان شباب و شیب کند	Co yād-e vaqt zamān-e šabāb-o šeyb konad
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktao parhizkārtar az zāher.
عبیر: ماده‌ای خوشبو مرکب از مشک و کافور.	Abir: mādde-i xošbu markab az mošk-o kāfur.
جیب: یقه، گریبان.	Jeyb: yaqe, garibān.
غمزه: اشاره با چشم و ابرو.	Qamze: ešāre bā cešm-o abru.
صهبا: شراب انگوری.	Sahbā: šarāb-e anguri.
صهیب: از نخستین مسلمانان، از ثروتش گذشت.	Soheyb: az noxostin mosalmānān. Az servat-aš gozašt.
ریب: گمان.	Reyb: gomān.
وادی: سرزمین (مجاز).	Vādi: sarzamin (majāz).
شعیب: پیامبری که پدرزن موسی بود.	Šoeyb: payāambar-i ke pedarzan-e Musā bud.
شباب: جوانی.	Šabāb: javāni.
شیب: پیری.	Šeyb: piri.

غزل ۱۸۹ Qazal-e 189

طایر دولت اگر باز گذاری بکند
 یار بازآید و با وصل قرار ی بکند
 دیده را دستگه در و گهر گر چه نماند
 بخورد خونی و تدبیر نثاری بکند
 دوش گفتم بکند لعل لبش چاره من
 هاتف غیب ندا داد که آری بکند
 کس نیارد بر او دم زند از قصه ما
 مگرش باد صبا گوش گذاری بکند
 دادهام باز نظر را به تذروی پرواز
 بازخواند مگرش نقش و شکاری بکند
 شهر خالیست ز عشاق بود کز طرفی
 مردی از خویش برون آید و کاری بکند
 کو کریمی که ز بزم طربش غمزه‌ای
 جرعه‌ای درکشد و دفع خمار ی بکند
 یا وفا یا خبر وصل تو یا مرگ رقیب
 بود آیا که فلک زین دو سه کاری بکند
 حافظا گر نروی از در او هم روزی
 گذری بر سرت از گوشه کناری بکند
طایر: پرنده.

لعل: سنگِ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).

هاتف: آوازدهنده.

یارستن: توانستن.

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میانِ عاشق و معشوق (مجاز).

باز: پرنده‌ای شکاری.

تذرو: قرقاول.

طرب: شادمانی.

رقیب: نگهبان (مجاز).

Tāyer-e dowlat agar bāz gozār-i bekonad

Yār bāz āyad-o bā vasl qarār-i bekonad

Dide rā dastgah-e dorr-o gohar garce namānd

Bexord xun-i-yo tadbir-e nesār-i bekonad

Duš goftam bekonad la'l-e lab-aš cāre-ye man

Hātef-e qeyb nedā dād ke āri, bekonad

Kas nayārad bar-e u, dam zanad az qesse-ye mā

Megar-aš bād-e sabā guš gozār-i bekonad

Dāde-am bāz-e nazar rā be tazarv-i parvāz

Bāz xānad magar-aš naqš-o šekār-i bekonad

Šahr xāli-st ze oššāq, bovad k-az taraf-i

Mard-i az xiš borun āyad-o kār-i bekonad

Ku karim-i ke ze bazm-e tarab-aš qamzade-i

Jor'e-i dar kešad-o daf'-e xomār-i bekonad

Yā vafā yā xabar-e vasl-e to yā marg-e raqib

Bovad āyā ke falak z-in do-se kār-i bekonad?

Hāfez-ā, gar naravi az dar-e u ham ruz-i

Gozar-i bar sar-at az gušekenār-i bekonad

Tāyer: parande.

La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).

Hātef: āvāzdehande.

Yārestan: tavānestan.

Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).

Bāz: parande-i šekāri.

Tazarv: qarqāvol.

Tarab: šādmāni.

Raqib: negahbān (majāz).

غزل ۱۹۰ Qazal-e 190

کلک مشکین تو روزی که ز ما یاد کند	Kelk-e meškin-e to ruz-i ke ze mā yād konad
ببرد اجر دو صد بنده که آزاد کند	Bebarad ajr-e dosad bande ke āzād konad
قاصد منزل سلمی که سلامت بادش	Qāsed-e manzel-e Salmā ke salāmat bād-aš
چه شود گر به سلمی دل ما شاد کند	Ce šavad gar be salām-i del-e mā šād konad
امتحان کن که بسی گنج مرادت بدهند	Emtehān kon ke bas-i ganj-e morād-at bedehand
گر خرابی چو مرا لطف تو آباد کند	Gar xarāb-i co ma-rā lotf-e to ābād konad
یا رب اندر دل آن خسرو شیرین انداز	Yā Rab, andar del-e ān Xosrov-e Širin andāz
که به رحمت گذری بر سر فرهاد کند	Ke be rahmat gozar-i bar sar-e Farhād konad
شاه را به بود از طاعت صدساله و زهد	Šāh rā beh bovad az tāat-e sadsāle-vo zohd
قدر یک ساعته عمری که در او داد کند	Qadr-e yeksāate omr-i ke dar u dād konad
حالیآ عشوه ناز تو ز بنیادم برد	Hāli-yā ešve-ye nāz-e to ze bonyād-am bord
تا دگر باره حکیمانه چه بنیاد کند	Tā degarbāre hakimāne ce bonyād konad
گوهر پاک تو از مدحت ما مستغنیست	Gowhar-e pāk-e to az medhat mā mostaqni-st
فکر مشاطه چه با حسن خداداد کند	Fekr-e maššāte ce bā hosn-e xodādād konad
ره نبردیم به مقصود خود اندر شیراز	Rah nabordim be maqsud-e xod andar Širāz
خرم آن روز که حافظ ره بغداد کند	Xorram ān ruz ke Hāfez rah-e Baqdād konad
کلک: قلم، نی، قلم‌نی، تیر.	Kelk: qalam, ney, qalamney, tir.
سلمی: از عروس‌های عرب، معشوق (مجاز).	Salmā: zan-i ma'šūqe dar Arab, ma'šūq (majāz).
زهد: پارسایی.	Zohd: pārsāyi.
حالیآ: اکنون.	Hāli-yā: aknun.
مدحت: ستایش.	Medhat: setāyeš.
مستغنی: بی‌نیاز.	Mostaqni: biniyāz.
مشاطه: آرایشگر.	Maššāte: ārāyešgar.
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.

غزل ۱۹۱ Qazal-e 191

آن کیست کز روی کرم با ما وفاداری کند	Ān ki-st k-az ru-ye karam bā mā vafādāri konad
بر جای بدکاری چو من یک دم نکوکاری کند	Bar jā-ye badkāri co man yek dam nekukāri konad
اول به بانگ نای و نی آرد به دل پیغام وی	Avval be bāng-e nāy-o ney ārad be del peyqām-e vey
وان گه به یک پیمانہ می با من وفاداری کند	V-āngah be yek peymāne mey bā man vafādāri konad
دلبر که جان فرسود از او کام دلم نگشود از او	Delbar ke jān farsud az u, kām-e del-am nagšud az u
نومید نتوان بود از او باشد که دلداری کند	Nowmid natvān bud az u, bāšad ke deldāri konad
گفتم گره نگشودام زان طره تا من بودام	Goftam gereh nagošude-am z-ān torre tā man bude-am
گفتا منش فرمودام تا با تو طراری کند	Goft-ā, man-aš farmude-am tā bā to tarrāri konad
پشمینه پوش تندخو از عشق نشنیده‌است بو	Pašminepuš-e tondxu az ešq našnida-st bu
از مستیش رمزی بگو تا ترک هشیاری کند	Az masti-yaš ramz-i begu tā tark-e hošyāri konad
چون من گدای بی‌نشان مشکل بود یاری چنان	Con man gedā-ye binešān moškel bovad yār-i conān
سلطان کجا عیش نهران با رند بازاری کند	Soltān kojā eyš-e nahān bā rend-e bāzāri konad
زان طره پرپیچ و خم سهل است اگر بینم ستم	Z-ān torre-ye porpicoxam sahl-ast agar binam setam
از بند و زنجیرش چه غم هر کس که عیاری کند	Az band-o zanjir-aš ce qam, harkas ke ayyāri konad
شد لشکر غم بی عدد از بخت می‌خواهم مدد	Šod laškar-e qam biadad, az baxt mixāham madad
تا فخر دین عبدالصمد باشد که غمخواری کند	Tā faxr-e din, Abdossamad, bāšad ke qamxāri konad
با چشم پرنیرنگ او حافظ مکن آهنگ او	Bā cašm-e porneyrang u, Hāfez makon āhang-e u
کان طره شبرنگ او بسیار طراری کند	K-ān torre-ye šabrang-e u besyār tarrāri konad
نای: ساز بادی.	Nāy: šāz-e bādi.
طره: دسته‌ی موی تابیده در کنار پیشانی.	Torre: daste-ye mu-ye tābide dar kenār-e pišāni.
طراری: حيله‌گری.	Tarrāri: hilegari.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
عیار: زرنج، زیرک.	Ayyār: zerang, zirak.
بی‌عدد: بی‌شمار.	Biadad: bišomār.
عبدالصمد: از بزرگان دوران حافظ.	Abdossamad: az bozorgān-e dowrān-e Hāfez.

غزل ۱۹۲ Qazal-e 192

سرو چمان من چرا میل چمن نمی‌کند	Sarv-e camān-e man cerā meyl-e caman nemikonad
همدم گل نمی‌شود یاد سمن نمی‌کند	Hamdam-e gol nemišavad, yād-e saman nemikonad
دی گلهای ز طراهش کردم و از سر فسوس	Di gele-i ze torre-aš kardam-o az sar-e fokus
گفت که این سیاه کج گوش به من نمی‌کند	Goft ke in siyāh-e kaj guš be man nemikonad
تا دل هرزه گرد من رفت به چین زلف او	Tā del-e harzegard-e man raft be cin-e zolf-e u
زان سفر دراز خود عزم وطن نمی‌کند	Z-ān safar-e derāz-e xod azm-e vatan nemikonad
پیش کمان ابرویش لبه همی‌کنم ولی	Piš-e kamān-e abru-yaš lābe hamikonam vali
گوش کشیده است از آن گوش به من نمی‌کند	Guš kešide-ast az ān, guš be man nemikonad
با همه عطف دامن آیدم از صبا عجب	Bā hame atf-e dāman-at āyad-am az sabā ajab
کز گذر تو خاک را مشک ختن نمی‌کند	K-az gozar-e to xāk rā mošk-e Xotan nemikonad
چون ز نسیم می‌شود زلف بنفشه پرشکن	Con ze nasim mišavad zolf-e banafše poršekan
وه که دلم چه یاد از آن عهدشکن نمی‌کند	Vah ke del-am ce yād az ān ahdšekan nemikonad
دل به امید روی او همدم جان نمی‌شود	Del be omid-e ru-ye u hamdam-e jān nemišavad
جان به هوای کوی او خدمت تن نمی‌کند	Jān be havā-ye kuy-e u xedmat-e tan nemikonad
ساقی سیم ساق من گر همه درد می‌دهد	Sāqi-ye simsāq-e man gar hame dord midehad
کیست که تن چو جام می جمله دهن نمی‌کند	Ki-st ke tan co jām-e mey jomle dahan nemikonad
دستخوش جفا مکن آب رخم که فیض ابر	Dastxoš-e jafā makon āb-e rox-am ke feyz-e abr
بی مدد سرشک من در عدن نمی‌کند	Bi madad-e serešk-e man dorr-e Adan nemikonad
کشته غمزه تو شد حافظ ناشنیده پند	Košte-ye qamze-ye to šod Hāfez-e nāšenidepand
تیغ سزاست هر که را درد سخن نمی‌کند	Tiq sezā-st harke rā, dard soxan nemikonad
چمان: خرامان (در حال راه رفتن با ناز و وقار).	Camān: xarāmān (dar hāl-e rāh raftan bā nāz-o vaqār).
طره: دسته‌ی موی تابیده در کنار پیشانی.	Torre: daste-ye mu-ye tābide dar kenār-e pišāni.
لبه: التماس، نیرنگ.	Lābe: eltemās, neyrang.
عطف: مهربانی.	Atf: mehrbāni.
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).
ختن: ولایتی در ترکستان.	Xotan: velāyat-i dar Torkestān.
سیم‌ساق: کسی که ساق‌های سفید و بلورین دارد.	Simsāq: kas-i ke sāqhā-ye sefid-o bolurin dārad.
درد: ته‌نشین از مایعات، بویژه شراب، لرد.	Dord: tahnešin az māyeāt, beviže šarāb; lerd.
فیض: بهره، بخشش، توفیق (مجاز).	Feyz: bahre, baxšeš, tovfīq (majāz).
سرشک: اشک.	Serešk: ašk.
در: مروارید.	Dor(r): morvārid.
غمزه: اشاره با چشم و ابرو.	Qamze: ešāre bā cašm-o abru.

غزل ۱۹۳ Qazal-e 193

در نظربازی ما بی‌خبران حیرانند	Dar nazarbāzi-ye mā bixabarān heyrān-and
من چنینم که نمودم دگر ایشان دانند	Man conin-am ke nemudam, degar išān dānand
عاقلان نقطه پرگار وجودند ولی	Āqelān noqte-ye pargār-e vojūd-and vali
عشق داند که در این دایره سرگردانند	Ešq dānad ke dar in dāyere sargardān-and
جلوه گاه رخ او دیده من تنها نیست	Jelvegāh-e rox-e u dide-ye man tanhā nist
ماه و خورشید همین آینه می‌گردانند	Māh-o xoršid hamin āyene migardānand
عهد ما با لب شیرین دهنان بست خدا	Ahd-e mā bā lab-e širindahanān bast Xodā
ما همه بنده و این قوم خداوندانند	Mā hame bande-vo in qowm Xodāvandān-and
مفلسانیم و هوای می و مطرب داریم	Moflesān-im-o havā-ye mey-o motreb dārim
آه اگر خرقة پشمین به گرو نستانند	Āh agar xerqe-ye pašmin be gerow nastānand
وصل خورشید به شبیره اعمی نرسد	Vasl-e xoršid be šabparre-ye a'mā naresad
که در آن آینه صاحب نظران حیرانند	Ke dar ān āyene sāhebnazarān heyrān-and
لاف عشق و گله از یار زهی لاف دروغ	Lāf-e ešq-o gele az yār, zeh-i lāf-e doruq
عشقبازان چنین مستحق هجرانند	Ešqbāzān-e conin mostahaq-e hejrān-and
مگرم چشم سیاه تو بیاموزد کار	Magar-am cešm-e siyāh-e to biyāmuzad kār
ور نه مستوری و مستی همه کس نتوانند	V-ar na masturi-yo masti hamekas natvānand
گر به نزهتگه ارواح برد بوی تو باد	Gar be nozhatgah-e arvāh barad bu-ye to bād
عقل و جان گوهر هستی به نثار افشانند	Aql-o jān gowhar-e hasti be nesār afšānand
زاهد ار رندی حافظ نکند فهم چه شد	Zāhed ar rendi-ye Hāfez nakonad fahm, ce šod?
دیو بگریزد از آن قوم که قرآن خوانند	Div bogrizad az ān qowm ke Qor'ān xānand
گر شوند آگه از اندیشه ما مغبجگان	Gar šavand āgah az andiše-ye mā moqbagegān
بعد از این خرقة صوفی به گرو نستانند	Ba'dazin xerqe-ye sufi be gerow nastānand
نظرباز: دوست دارد، چهره‌ی زیبارویان را ببیند.	Nazarbāz: dust dārad, cehre-ye zibāruyān rā bebinad.
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
اعمی: نابینا.	A'mā: nābinā.
لاف: گفتار بیهوده و گزاف، خودستایی.	Lāf: goftār-e bihude-vo gazāf, xodsetāyi.
زهی: خوشا، آفرین.	Zeh-i: xoš-ā, āfarin.
هجران: دوری، جدایی.	Hejrān: duri, jodāyi.
مستوری: پوشیدگی، پاکدامنی.	Masturi: pušidegi, pākdāmani.
نزهتگه: گردش‌گاه، تفریح‌گاه.	Nozhatgah: gardešgāh, tafrihgāh.
زاهد: پارسا، پرهیزکار.	Zāhed: pārsā, parhizkār.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
مغبچه: پسرریچه‌ای که در میخانه‌ها خدمت می‌کرد.	Moqbacce: pesarbacce-i ke dar meyxānehā xedmat mikard.

غزل ۱۹۴ Qazal-e 194

سمن بویان غبار غم چو بنشینند بنشانند	Samanbuyān qobār-e qam, co benšinand, benšānand
پری رویان قرار از دل چو بستیزند بستانند	Pariruyān qarār az del, co bestizand, bestānand
به فتراک جفا دلها چو برینند برینند	Be fetrāk-e jafā delhā, co bar bandand, bar bandand
ز زلف عنبرین جانها چو بگشایند بفشانند	Ze zolf-e ambarin jānhā, co bogšāyand, befšānand
به عمری یک نفس با ما چو بنشینند برخیزند	Be omr-i yek nafas bā mā, co benšinand, bar xizand
نهال شوق در خاطر چو برخیزند بنشانند	Nahāl-e šowq dar xāter, co bar xizand, benšānand
سرشک گوشه گیران را چو دریابند در یابند	Serešk-e gušegirān rā, co dar yāband, dor yāband
رخ مهر از سحرخیزان نگردانند اگر دانند	Rox-e mehr az saharxizān nagardānand, agar dānand
ز چشمم لعل رمانی چو میخندند میبارند	Ze cešm-am la'l-e rommāni, co mixandand, mibārand
ز رویم راز پنهانی چو میبینند میخوانند	Ze ru-yam rāz-e penhāni, co mibinand, mixānand
دوای درد عاشق را کسی کو سهل پندارد	Davā-ye dard-e āšeq rā kas-i k-u sahl pendārad
ز فکر آنان که در تدبیر درمانند در مانند	Ze fekr ānān ke dar tadbir-e darmān-and, dar mānand
چو منصور از مراد آنان که بردارند بر دارند	Co Mansur az morād ānān ke bar dārand, bar dār-and
بدین درگاه حافظ را چو میخوانند میرانند	Bed-in dargāh Hāfez rā, co mixānand, mirānand
در این حضرت چو مشتاقان نیاز آرند ناز آرند	Dar in hazrat co moštāqān, niyāz ārand, nāz ārand
که با این درد اگر دریند درمانند درمانند	Ke bā in dard agar dar band-e darmān-and, dar mānand
فتراک: ترکبند.	Fetrāk: tarkband.
سرشک: اشک.	Serešk: ašk.
در: مروارید.	Dor(r): morvārid.
لعل: سنگ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
رمانی: سرخ‌رنگ، گونه‌ای یاقوت (مجاز).	Rommāni: sorxrang; gune-i yāqut (majāz).

غزل ۱۹۵ Qazal-e 195

غلام نرگس مست تو تاجدارانند
 خراب باده لعل تو هوشیارانند
 تو را صبا و مرا آب دیده شد غماز
 و گر نه عاشق و معشوق رازدارانند
 ز زیر زلف دوتا چون گذر کنی بنگر
 که از یمین و یسارت چه سوگوارانند
 گذار کن چو صبا بر بنفشه زار و ببین
 که از تطاول زلفت چه بی‌قرارانند
 نصیب ماست بهشت ای خدانشناس برو
 که مستحق کرامت گناهکارانند
 نه من بر آن گل عارض غزل سرایم و بس
 که عندلیب تو از هر طرف هزارانند
 تو دستگیر شو ای خضر پی خجسته که من
 پیاده می‌روم و هم‌رهان سوارانند
 بیا به میکده و چهره ارغوانی کن
 مرو به صومعه کان جا سیاه کارانند
 خلاص حافظ از آن زلف تابدار مباد
 که بستگان کمند تو رستگارانند
نرگس: چشم معشوق (مجاز).

باده: شراب، می.

لعل: سنگِ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).

غماز: اشاره‌کننده با چشم و ابرو.

دوتا: دولا، خمیده.

یمین: سمت راست.

یسار: سمت چپ.

تطاول: گردن‌کشی، دست‌درازی.

کرامت: ارجمندی، بخشندگی.

عارض: رخسار.

عندلیب: بلبل.

خضر: نام پیامبری است که گویند چون در آب زندگانی غوطه خورد، عمر جاودان پیدا کرد.

پی‌خجسته: خوش‌قدم.

بسته: اسیر.

Qolām-e narges-e mast-e to tājdārān-and
 Xarāb-e bāde-ye la'l-e to hušyārān-and
 To rā sabā-vo ma-rā āb-e dide šod qammāz
 Vagarna āšeq-o ma'šūq rāzdārān-and
 Ze zir-e zolf-e dotā cun gozar koni, benegar
 Ke az *yamīn*-o *yasār*-at ce sugvārān-and
 Gozār kon co sabā bar banafšezār-o bebin
 Ke az tatāvol-e zolf-at ce biqarārān-and
 Nasib-e mā-st behešt, ey xodāšenās, borow
 Ke mostahaqq-e kerāmat gonāhkārān-and
 Na man bar ān gol-e ārez qazal sorāyam-o bas
 Ke andalib-e to az har taraf hezārān-and
 To dastgir šow, ey Xezr-e peyxojuste ke man
 Piyāde miravam-o hamrahān savārān-and
 Biyā be meykade-vo cehre arqavāni kon
 Marow be sowmee k-ānjā siyāhkārān-and
 Xalās-e Hāfez az ān zolf-e tābdār mabād
 Ke bastegān-e kamand-e to rastgārān-and
Narges: cešm-e ma'šūq (majāz).

Bāde: šarāb, mey.

La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).

Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).

Qammāz: ešārekonande bā cešm-o abru.

Dotā: dolā, xamide.

Yamīn: samt-e rāst.

Yasār: samt-e cap.

Tatāvol: gardankeši, dastderāzi.

Ke[a]rāmat: arjmandi, baxšandegi.

Ārez: roxsār.

Andalib: bolbol.

Xezr: nām-e payāmbari-st ke guyand con dar āb-e zendegāni qute xord, omr-e jāvdān peydā kard.

Peyxojuste: xošqadam.

Baste: asir.

غزل ۱۹۶ Qazal-e 196

آنان که خاک را به نظر کیمیا کنند	Ānān ke xāk rā be nazar kimiyā konand
آیا بود که گوشه چشمی به ما کنند	Āyā bovad ke guše-ye cešm-i be mā konand
دردم نهفته به ز طبیبان مدعی	Dard-am nahofte beh ze tabibān-e moddai
باشد که از خزانہ غییم دوا کنند	Bāšad ke az xazāne-ye qeyb-am davā konand
معشوق چون نقاب ز رخ در نمی‌کشد	Ma'šūq con neqāb ze rox dar nemikešad
هر کس حکایتی به تصور چرا کنند	Harkas hekāyat-i be tasavvor cerā konand
چون حسن عاقبت نه به رندی و زاهدیست	Con hosn-e āqebat na be rendi-yo zāhedi-st
آن به که کار خود به عنایت رها کنند	Ān beh ke kār-e xod be enāyat rahā konand
بی معرفت مباحث که در من یزید عشق	Bi ma'refat mabāš ke dar manyazid-e ešq
اهل نظر معامله با آشنا کنند	Ahlenazar moāmele bā āšnā konand
حالی درون پرده بسی فتنه می‌رود	Hāli darun-e parde bas-i fetne miravad
تا آن زمان که پرده برافتد چه‌ها کنند	Tā ān zamān ke parde bar oftad, cehā konand
گر سنگ از این حدیث بنالد عجب مدار	Gar sang az in hadis benālad, ajab madār
صاحب دلن حکایت دل خوش ادا کنند	Sāhebdelān hekāyat-e del xoš adā konand
می‌خور که صد گناه ز اغیار در حجاب	Mey xor ke sad gonāh ze aqyār dar hejāb
بهتر ز طاعتی که به روی و ریا کنند	Behtar ze tāati ke be ruyoriyā konand
پیراهنی که آید از او بوی یوسفم	Pirāhan-i ke āyad az u bu-ye Yusof-am
ترسم برادران غیورش قبا کنند	Tarsam, barādarān-e qayur-aš qabā konand
بگذر به کوی میکده تا زمره حضور	Bogzar be kuy-e meykade tā zomre-ye hozur
اوقات خود ز بهر تو صرف دعا کنند	Owqāt-e xod ze bahr-e to sarf-e doā konand
پنهان ز حاسدان به خودم خوان که منعمان	Penhān ze hāsedān be xod-am xān ke mon'emān
خبر نمان برای رضای خدا کنند	Xeyr-e nahān barā-ye rezā-ye Xodā konand
حافظ دوام وصل میسر نمی‌شود	Hāfez, davām-e vasl moyassar nemišavad
شاهان کم التفات به حال گدا کنند	Šāhān kam eltefāt be hāl-e gedā konand
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pākter-o parhizkārtar az zāher.
زاهد: پارسا، پرهیزکار.	Zāhed: pārsā, parhizkār.
من‌یزید: حراج.	Manyazid: harāj.
اهل نظر: اهل‌دل (مجاز).	Ahlenazar: ahledel (majāz).
حالی: حال.	Hāli: hālā.
روی‌وریا: ریاکاری.	Ruyoriyā: riyākāri.
زمره: دسته، گروه.	Zomre: daste, goruh.
منعم: توانگر.	Mon'em: tavāngar.
التفات: توجه و لطف داشتن.	Eltefāt: tavajjoh-o lotf dāstan.

غزل شماره ۱۹۷ **Qazal-e 197**

شاهدان گر دلبری زین سان کنند	Šāhedān gar delbari z-in sān konand
زاهدان را رخنه در ایمان کنند	Zāhedān rā rexne dar imān konand
هر کجا آن شاخ نرگس بشکفد	Harkojā ān šāx-e narges beškofad
گلرخانش دیده نرگسدان کنند	Golroxān-aš dide nargesdān konand
ای جوان سروقد گویی ببر	Ey javān-e sarvqad, guy-i bebar
پیش از آن کز قامتت چوگان کنند	Piš az ān k-az qāmat-at cowgān konand
عاشقان را بر سر خود حکم نیست	Āšeqān rā bar sar-e xod hokm nist
هر چه فرمان تو باشد آن کنند	Harce farmān-e to bāšad, ān konand
پیش چشمم کمتر است از قطره‌ای	Piš-e cešm-am kamtar-ast az qatre-i
این حکایت‌ها که از طوفان کنند	In hekāyathā ke az tufān konand
یار ما چون گیرد آغاز سماع	Yār-e mā con girad āqāz-e samā'
قدسیان بر عرش دست افشان کنند	Qodsiyān bar arš dast afšān konand
مردم چشمم به خون آغشته شد	Mardom-e cešm-am be xun āqešte šod
در کجا این ظلم بر انسان کنند	Dar kojā in zolm bar ensān konand
خوش برآ با غصه ای دل کاهل راز	Xoš bar ā bā qosse, ey del, k-ahlerāz
عیش خوش در بوته هجران کنند	Eyš xoš dar bute-ye hejrān konand
سر مکش حافظ ز آه نیم شب	Sar makeš, Hāfez, ze āh-e nimšab
تا چو صبحت آینه رخشان کنند	Tā co sobh-at āyene raxšān konand
شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).	Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).
زاهد: پارسا، پرهیزکار.	Zāhed: pārsā, parhizkār.
سماع: آوازخوانی، پایکوبی.	Samā': āvāzxāni, pāykubi.
قدسی: بهشتی، مقدس.	Qodsi: behešti, moqaddas.
مردم: مردمک چشم (مجاز).	Mardom: mardomak-e cešm (majāz).
اهل راز: کسی که از اسرار آگاه است.	Ahlerāz: kas-i ke az asrār āgāh-ast.
هجران: دوری، جدایی.	Hejrān: duri, jodāyi.

غزل ۱۹۸ Qazal-e 198

گفتم کی ام دهان و لبت کامران کنند	Goftam, key-am dahān-o lab-at kāmrān konand
گفتا به چشم هر چه تو گویی چنان کنند	Goft-ā, be cašm, harce to guyi, conān konand
گفتم خراج مصر طلب می‌کند لبت	Goftam, xarāj-e Mesr talab mikonad lab-at
گفتا در این معامله کمتر زیان کنند	Goft-ā, dar in moāmele kamtar ziyān konand
گفتم به نقطه دهنه خود که برد راه	Goftam, be noqte-ye dahan-at xod ke bord rāh
گفت این حکایتیست که با نکته دان کنند	Goft, in hekāyat-i-st ke bā noktedān konand
گفتم صنم پرست مشو با صمد نشین	Goftam, sanamparast mašow, bā samad nešin
گفتا به کوی عشق هم این و هم آن کنند	Goft-ā, be kuy-e ešq ham in-o ham ān konand
گفتم هوای می‌کده غم می‌برد ز دل	Goftam, havā-ye meykade qam mibarad ze del
گفتا خوش آن کسان که دلی شادمان کنند	Goft-ā, xoš ān kesān ke del-i šādmān konand
گفتم شراب و خرقة نه آیین مذهب است	Goftam, šarāb-o xerqe na āyin-e mazhab-ast
گفت این عمل به مذهب پیر مغان کنند	Goft, in amal be mazhab-e pir-e moqān konand
گفتم ز لعل نوش لبان پیر را چه سود	Goftam, ze la'l-e nušlabān pir rā ce sud
گفتا به بوسه شکرینش جوان کنند	Goft-ā, be buse-ye šekarin-aš javān konand
گفتم که خواجه کی به سر حجله می‌رود	Goftam, ke xāje key be sar-e hejle miravad
گفت آن زمان که مشتری و مه قران کنند	Goft, ān zamān ke Moštari-yo mah qerān konand
گفتم دعای دولت او ورد حافظ است	Goftam, doā-ye dowlat-e u verd-e Hāfez-ast
گفت این دعا ملایک هفت آسمان کنند	Goft, in doā malāyek-e haft āsemān konand
صنم: بت، دلبر، معشوق زیبا (مجاز).	Sanam: bot, delbar, ma'šūq-e zibā (majāz).
صمد: سرور، بی‌نیاز، از صفت‌های خداوند.	Samad: sarvar, biniyāz, az sefathā-ye Xodāvand.
مغ: روحانی زرتشتی.	Moq: rowhāni-ye zartošti.
پیر مغان: ریش‌سفید می‌کده.	Pir-e moqān: rišsefid-e meykade.
لعل: سنگ سرخ‌رنگ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
نوش‌لب: شیرین‌لب.	Nušlab: širinlab.
قران: به هم نزدیک شدن.	Qerān: be ham nazdik šodan.

غزل ۱۹۹ Qazal-e 199

واعظان کاین جلوه در محراب و منبر می‌کنند	Vāezān k-in jelve dar mehrāb-o manbar mikonand
چون به خلوت می‌روند آن کار دیگر می‌کنند	Con be xalvat miravand, ān kār-e digar mikonand
مشکلی دارم ز دانشمند مجلس بازپرس	Moškel-i dāram, ze dānešmand-e majles bāz pors
توبه فرمایان چرا خود توبه کمتر می‌کنند	Towbefarmāyān cerā xod towbe kamtar mikonand
گوییا باور نمی‌دارند روز داوری	Guyi-yā bāvar nemidārand ruz-e dāvāri
کاین همه قلب و دغل در کار داور می‌کنند	K-inhame qalb-o daqal dar kār-e dāvāri mikonand
یا رب این نودولتان را با خر خودشان نشان	Yā Rab, in nowdowlatān rā bā xar-e xod-šān nešān
کاین همه ناز از غلام ترک و استر می‌کنند	K-inhame nāz az qolām-e Tok-o astar mikonand
ای گدای خانقه برجه که در دیر مغان	Ey gedā-ye xānqah ber jah ke dar deyr-e moqān
می‌دهند آبی که دل‌ها را توانگر می‌کنند	Midehand āb-i ke delhā rā tavāngar mikonand
حسن بی‌پایان او چندان که عاشق می‌کشد	Hosn-e bipāyān-e u candān ke āšeḡ mikošad
زمره دیگر به عشق از غیب سر بر می‌کنند	Zomre-ye digar be ešq az qeyb sar bar mikonand
بر در میخانه عشق ای ملک تسبیح گوی	Bar dar-e meyxāne-ye ešq, ey malak, tasbih guy
کاندر آن جا طینت آدم مخمر می‌کنند	K-andar ānjā tinat-e ādam moxammar mikonand
صبحدم از عرش می‌آمد خروشی عقل گفت	Sobhdam az arš miāmad xoruš-i, aql goft
قدسیان گویی که شعر حافظ از بر می‌کنند	Qodsiyān guyi ke še'r-e Hāfez az bar mikonand
واعظ: پنددهنده.	Vāez: panddehande.
قلب: تقلب.	Qalb: taqallob.
دیر مغان: آتشکده، میکده (مجاز).	Deyr-e moqān: ātaškade, meykade (majāz).
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
زمره: دسته، گروه.	Zomre: daste, goruh.
ملک: فرشته.	Malak: ferešte.
تسبیح: خدا را به پاکی یاد کردن.	Tasbih: Xodā rā be pāki yād kardan.
مخمر: سرشته‌شده، تخمیرشده.	Moxammar: sereštešode, taxmiršode.
قدسی: بهشتی، مقدس.	Qodsi: behešti, moqaddas.

غزل ۲۰۰ Qazal-e 200

دانی که چنگ و عود چه تقریر می‌کنند	Dāni ke cang-o ud ce taqirir mikonand
پنهان خورید باده که تعزیر می‌کنند	Penhān xorid bāde ke ta'zir mikonand
ناموس عشق و رونق عشاق می‌برند	Nāmus-e ešq-o rownaq-e oššāq mibarand
عیب جوان و سرزنش پیر می‌کنند	Eyb-e javān-o sarzaneš-e pir mikonand
جز قلب تیره هیچ نشد حاصل و هنوز	Joz qalb-e tire hic našod hāsel-o hanuz
باطل در این خیال که اکسیر می‌کنند	Bātel dar in xiyāl ke eksir mikonand
گویند رمز عشق مگویند و مشنویید	Guyand ramz-e ešq maguyid-o mašnavid
مشکل حکایتیست که تقریر می‌کنند	Moškel hekāyat-i-st ke taqirir mikonand
ما از برون در شده مغرور صد فریب	Mā az borun-e dar šode maqrur-e sad farib
تا خود درون پرده چه تدبیر می‌کنند	Tā xod darun-e parde ce tadbir mikonand
تشویش وقت پیر مغان می‌دهند باز	Tašviš-e vaqt-e pir-e moqān midehand bāz
این سالکان نگر که چه با پیر می‌کنند	In sālekān negar ke ce bā pir mikonand
صد ملک دل به نیم نظر می‌توان خرید	Sad molk-e del be nim nazar mitavān xarid
خوبان در این معامله تقصیر می‌کنند	Xubān dar in moāmele taqsir mikonand
قومی به جد و جهد نهادند وصل دوست	Qowm-i be jeddojahd nahādand vasl-e dust
قومی دگر حواله به تقدیر می‌کنند	Qowm-i degar havāle be taqdir mikonand
فی الجمله اعتماد مکن بر ثبات دهر	<i>Feljomle</i> e'temād makon bar sobāt-e dahr
کاین کارخانه‌ایست که تغییر می‌کنند	K-in kārkhāne-i-st ke taqyir mikonand
می خور که شیخ و حافظ و مفتی و محتسب	Mey xor ke šeyx-o Hāfez-o mofti-yo mohtaseb
چون نیک بنگری همه تزویر می‌کنند	Con nik bengari, hame tazvir mikonand
تقریر: اقرار کردن.	Taqrir: eqrār kardan.
باده: شراب، می.	Bāde: šarāb, mey.
تعزیر: گوشمالی دادن.	Ta'zir: gušmāli dādan.
قلب: سکه‌ی ناخالص.	Qalb: sekke-ye nāxāles.
اکسیر: کیمیا.	Eksir: kimiyā.
مغ: روحانی زرتشتی.	Moq: rowhāni-ye zartošti.
پیر مغان: ریش سفید میکند.	Pir-e moqān: rišsefid-e meykade.
تقصیر: کوتاهی.	Taqsir: kutāhi.
جدوجهد: تلاش و کوشش.	Jeddojahd: talāš-o kušeš.
فی الجمله: خلاصه‌ی کلام.	Feljomle: xolāse-ye kalām.
دهر: روزگار.	Dahr: ruzgār.
محتسب: مأمور امر به معروف و نهی از منکر.	Mohtaseb: ma'mur-e amr be ma'ruf-o nahy az monkar.
تزویر: آراستن کلام، دورغپردازی.	Tazvir: ārāstan-e kalām, doruqpardāzi.

غزل ۲۰۱ Qazal-e 201

شراب بی‌غش و ساقی خوش دو دام رهند	Šarāb-e biqaš-o sāqi-ye xoš do dām-e rah-and
که زیرکان جهان از کمندشان نرهند	Ke zirkān-e jahān az kamand-ešān narahand
من ار چه عاشقم و رند و مست و نامه سیاه	Man arce āšeq-am-o rend-o mast-o nāmesiyāh
هزار شکر که یاران شهر بی‌گنهند	Hezār šokr ke yārān-e šahr bigonah-and
جفا نه پیشه درویشیست و راهروی	Jafā na piše-ye darviši-st-o rāhrovi
بیار باده که این سالکان نه مرد رهند	Beyār bāde ke in sālekān na mard-e rah-and
مبین حقیر گدایان عشق را کاین قوم	Mabin haqir gedāyān-e ešq rā k-in qowm
شهان بی کمر و خسروان بی کلهند	Šhān-e bikamar-o xosrovān-e bikolah-and
به هوش باش که هنگام باد استغنا	Be huš bāš ke hengām-e bād-e esteqnā
هزار خرمن طاعت به نیم جو نهند	Hezār xarman-e tāat be nim jow nanehand
مکن که کوکبه دلبری شکسته شود	Makon ke kowkabe-ye delbari šekaste šavad
چو بندگان بگریزند و چاکران بجهند	Co bandegān begorizand-o cākerān bejahand
غلام همت دردی کشان یک رنگم	Qolām-e hemmat-e dordikešān-e yekrang-am
نه آن گروه که ازرق لباس و دل سپهند	Na ān goruh ke azraqlebās-o delsiyah-and
قدم منه به خرابات جز به شرط ادب	Qadam maneh be xarābāt jaz be šart-e adab
که سالکان درش محرمان پادشهند	Ke sālekān-e dar-aš mahramān-e pādšah-and
جناب عشق بلند است همتی حافظ	Jenāb-e ešq boland-ast, hemmat-i, Hāfez
که عاشقان ره بی‌همتان به خود ندهند	Ke āšeqān rah-e bihemmatān be xod nadehand
غش: ظاهر ساختن خلاف آنچه در دل باشد.	Qaš: zāher sāxtan-e xalāf-e ānce dar del bāšad.
رند: زیرک، در باطن پاکتر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirk, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
نامه سیاه: گناهکار.	Nāmesiyāh: gonāhkār.
سالک: رهرو.	Sālak: rahrow.
کلاه: تاج.	Kolāh: tāj.
استغنا: بی‌نیازی.	Esteqnā: biniyāzi.
کوکبه: شکوه.	Kowkabe: šokuh.
دردی کش: دردکش، باده‌خوار، شراب‌ساز.	Dordikeš: dordkeš, bādexār, šarābsāz.
ازرق: کبود، نیلگون.	Azraq: kabud, nilgun.
خرابات: میکده.	Xarābāt: meykade.
جناب: آستانه، درگاه.	Ja[e]nāb: āstāne, dargāh.

غزل ۲۰۲ Qazal-e 202

بود آیا که در می‌کده‌ها بگشایند	Bovad āyā ke dar-e meykadehā bogšāyand?
گره از کار فروبسته ما بگشایند	Gereh az kār-e forubaste-ye mā bogšāyand
اگر از بهر دل زاهد خودبین بستند	Agar az bahr-e del-e zāhed xodbin bastand
دل قوی دار که از بهر خدا بگشایند	Del qavi dār ke az bahr-e Xodā bogšāyand
به صفای دل رندان صیوحی زدگان	Be safā-ye del-e rendān-e sabuhizadegān
بس در بسته به مفتاح دعا بگشایند	Bas dar-e baste be meftāh-e doā bogšāyand
نامه تعزیت دختر رز بنویسید	Nāme-e ta'ziyat-e doxtar-e raz benvisid
تا همه مغبچگان زلف دوتا بگشایند	Tā hame moqbagegān zolf-e dotā bogšāyand
گیسوی چنگ ببرید به مرگ می ناب	Gisu-ye cang beborrid be marg-e mey-e nāb
تا حریفان همه خون از مژه‌ها بگشایند	Tā harifān hame xun az možehā bogšāyand
در میخانه بستند خدایا مپسند	Dar-e meyxāne bebastand, Xodā-yā, mapasand
که در خانه تزویر و ریا بگشایند	Ke dar-e xāne-ye tazvir-o riya bogšāyand
حافظ این خرقة که داری تو ببینی فردا	Hāfez, in xerqe ke dāri, to bebini fardā
که چه زنار ز زیرش به دغا بگشایند	Ke ce zonnār ze zir-aš be daqā bogšāyand
زاهد: پارسا، پرهیزکار.	Zāhed: pārsā, parhizkār.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
صیوحی: باده‌ی بامدادی.	Sabuhi: bāde-ye bāmdādi.
مفتاح: کلید.	Meftāh: kelid.
نامه‌ی تعزیت: مرثیه.	Nāme-ye ta'ziyat: marsiye.
دختر رز: شراب انگوری (مجاز).	Doxtar-e raz: šarāb-e anguri (majāz).
مغبچه: پسر بچه‌ای که در میخانه‌ها خدمت می‌کرد.	Moqbacce: pesarbacce-i ke dar meyxānehā xedmat mikard.
دوتا: دولا، خمیده.	Dotā: dolā, xamide.
حریف: هم‌اورد، هم‌پایاله.	Harif: hamāvard, hampiyāle.
تزویر: آراستن کلام، دورغ‌پردازی.	Tazvir: ārāstan-e kalām, doruqpardāzi.
خرقة: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
زنار: نوار یا گردن‌بندی که مسیحیان با صلیب کوچکی به گردن خود آویزان می‌کردند.	Zonnār: navār yā gardanband-i ke masihiyān bā salib-e kucak-i be gardan-e xod āvizān mikardand.
دغا: دغال.	Daqā: daqal.

غزل ۲۰۳ Qazal-e 203

سالها دفتر ما در گرو صهبا بود	Sālhā daftar-e mā dar gerov-e sahbā bud
رونق میکند از درس و دعای ما بود	Rownaq-e meykade az dars-o doā-ye mā bud
نیکی پیر مغان بین که چو ما بدمستان	Niki-ye pir-e moqān bin, ke co mā badmastān
هر چه کردیم به چشم کرمش زیبا بود	Harce kardim, be cešm-e karam-aš zibā bud
دفتر دانش ما جمله بشوید به می	Daftar-e dāneš-e mā jomle bešuyid be mey
که فلک دیدم و در قصد دل دانا بود	Ke falak didam-o dar qasd-e del-e dānā bud
از بتان آن طلب ار حسن شناسی ای دل	Az botān ān talab ar hosn šenāsi, ey del
کاین کسی گفت که در علم نظر بینا بود	K-in kas-i goft ke dar elm-e nazar binā bud
دل چو پرگار به هر سو دورانی می کرد	Del co pargār be har su davarān-i mikard
و اندر آن دایره سرگشته پابرجا بود	V-andar ān dāyere sargašte-ye pābarjā bud
مطرب از درد محبت عملی می پرداخت	Motreb az dard-e mohabbat amal-i mipardāxt
که حکیمان جهان را مژه خون پالا بود	Ke hakimān-e jahān rā može xunpālā bud
می شکفتم ز طرب زان که چو گل بر لب جوی	Mišekoftam ze tarab z-ān ke co gol bar lab-e juy
بر سرم سایه آن سرو سهی باله بود	Bar sar-am sāye-ye ān sarv-e sahibālā bud
پیر گلرنگ من اندر حق ازرق پوشان	Pir-e golrang-e man andar haq-e azraqpušān
رخصت خبث نداد ار نه حکایتها بود	Roxsat-e xobs nadād, ar na hekāyathā bud
قلب اندوده حافظ بر او خرج نشد	Qalb-e andude-ye Hāfez bar-e u xarj našod
کاین معامل به همه عیب نهان بینا بود	K-in moāmel be hame eyb-e nahān binā bud
صهبا: شراب انگوری.	Sahbā: šarāb-e anguri.
مغ: روحانی زرتشتی.	Moq: rowhāni-ye zartošti.
پیر مغان: ریش سفید میکند.	Pir-e moqān: rišsefid-e meykade.
بت: معشوق، زیباروی (مجاز).	Bot: ma'šūq, zibārui (majāz).
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
خون پالا: خون فشان.	Xunpālā: xunfešān.
طرب: شادمانی.	Tarab: šādmāni.
سهی: راست و بلند.	Sahi: rāst-o baland.
ازرق: کبود، نیلگون.	Azraq: kabud, nilgun.
خبث: بدگویی.	Xobs: badguyi.
قلب: سکه‌ی ناخالص.	Qalb: sekke-ye nāxāles.
اندوده: زراندود.	Andude: zarandud.
معامل: معامله کننده.	Moāmel: moāmelekonande.

غزل ۲۰۴ Qazal-e 204

یاد باد آن که نهانت نظری با ما بود Yād bād ān ke nahān-at nazar-i bā mā bud
 رقم مهر تو بر چهره ما پیدا بود Raqam-e mehr-e to bar cehre-ye mā peydā bud
 یاد باد آن که چو چشمت به عتابم می‌کشت Yād bād ān ke co cešm-at be etāb-am mikošt
 معجز عیسویت در لب شکرخا بود Mo'jez-e isavi-yat dar lab-e šekkarxā bud
 یاد باد آن که صبحوی زده در مجلس انس Yād bād ān ke sabuhizade dar majles-e ons
 جز من و یار نبودیم و خدا با ما بود Joz man-o yār nabudim-o Xodā bā mā bud
 یاد باد آن که رخت شمع طرب می‌افروخت Yād bād ān ke rox-at šam'-e tarab miafruxt
 وین دل سوخته پروانه ناپروا بود V-in del-e suخته parvāne-ye nāparvā bud
 یاد باد آن که در آن بزمگه خلق و ادب Yād bād ān ke dar ān bazmgah-e xolq-o adab
 آن که او خنده مستانه زدی صهبایا بود Ānke u xande-ye mastāne zadi, sahbā bud
 یاد باد آن که چو یاقوت قدح خنده زدی Yād bād ān ke co yāqut-e qadah xande zadi
 در میان من و لعل تو حکایتها بود Dar miyān-e man-o la'l-e to hekāyathā bud
 یاد باد آن که نگارم چو کمر بربستی Yād bād ān ke negār-am co kamar bar basti
 در رکابش مه نو پیک جهان پیما بود Dar rekāb-aš mah-e now peyk-e jahānpeymā bud
 یاد باد آن که خرابات نشین بودم و مست Yād bād ān ke xarābātnešin budam-o mast
 و آنچه در مسجد امروز کم است آن جا بود V-ānce dar masjed-am emruz kam-ast, ānjā bud
 یاد باد آن که به اصلاح شما می‌شد راست Yād bād ān ke be eslāh-e šomā mišod rāst
 نظم هر گوهر ناسفته که حافظ را بود Nazm-e har gowhar-e nāsofte ke Hāfez rā bud

رقم: نشان، خط، نوشته. **Raqam:** nešān, xat, nevešte.

عتاب: سرزنش، خشم گرفتن. **Etāb:** sarzaneš, xašm gereftan.

شکرخا: شیرین‌گفتار. **Šekkarxā:** širingoftār.

صبحوی: باده‌ی بامدادی. **Sabuhi:** bāde-ye bāmdādi.

طرب: شادمانی. **Tarab:** šādmāni.

صهبایا: شراب انگوری. **Sahbā:** šarāb-e anguri.

قدح: پیاله. **Qadah:** piyāle.

لعل: سنگ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز). **La'l:** sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).

نگار: محبوب، معشوق (مجاز). **Negār:** mahbub, ma'šūq (majāz).

خرابات: میکده. **Xarābāt:** meykade.

ناسفته: بی‌رخنه، سوراخنشده. **Nāsofte:** birexne, surāxnašode.

(در سخن دُرِ بپایدت سفتن / ورنه گنگی به از سخن گفتن – سنایی). (Dar soxan dor bebāyad-at softan / varna gongi beh az soxan goftan – Sanāyi).

غزل ۲۰۵ Qazal-e 205

تا ز میخانه و می نام و نشان خواهد بود	Tā ze meyxāne-vo mey nāmonešān xāhad bud
سر ما خاک ره پیر مغان خواهد بود	Sar-e mā xāk-e rah-e pir-e moqān xāhad bud
حلقه پیر مغان از ازلم در گوش است	Halqe-ye pir-e moqān az azal-am dar guš-ast
بر همانیم که بودیم و همان خواهد بود	Bar hamān-im ke budim-o hamān xāhad bud
بر سر تربت ما چون گذری همت خواه	Bar sar-e torbat-e mā con gozari, hemmat xāh
که زیارتگه رندان جهان خواهد بود	Ke ziyāratgah-e rendān-e jahān xāhad bud
برو ای زاهد خودبین که ز چشم من و تو	Borow, ey zāhed-e xodbin, ke ze cašm-e man-o to
راز این پرده نهان است و نهان خواهد بود	Rāz-e in parde nahān-ast-o nahān xāhad bud
ترک عاشق کش من مست برون رفت امروز	Tork-e āšeqkoš-e man mast borun raft emruz
تا دگر خون که از دیده روان خواهد بود	Tā degar xun-e ke az dide ravān xāhad bud
چشمم آن دم که ز شوق تو نهد سر به لحد	Cešm-am ān dam ke ze šowq-e to nahad sar be lahad
تا دم صبح قیامت نگران خواهد بود	Tā dam-e sobh-e Qiyāmat negarān xāhad bud
بخت حافظ گر از این گونه مدد خواهد کرد	Baxt-e Hāfez gar az in gun-e madad xāhad kard
زلف معشوقه به دست دگران خواهد بود	Zolf-e ma'šūqe be dast-e degarān xāhad bud
مغ: روحانی زرتشتی.	Moq: rowhāni-ye zartošti.
پیر مغان: ریش سفید میکند.	Pir-e moqān: rišsefid-e meykade.
ازل: همیشگی، دیرینگی، زمان بی ابتدا.	Azal: hamišegi, dirinegi, zamān-e biebtedā.
رند: زیرک، در باطن پاکتر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
زاهد: پارسا، پرهیزکار.	Zāhed: pārsā, parhizkār.
ترک: زیباروی، محبوب (مجاز).	Tork: zibāruy, mahbub (majāz).
لحد: گور.	Lahad: gur.

غزل ۲۰۶ Qazal-e 206

پیش از اینت بیش از این اندیشه عشاق بود	Pišazin-at biš az in andiše-ye oššāq bud
مهرورزی تو با ما شهره آفاق بود	Mehrvarzi-ye to bā mā šohre-ye āfāq bud
یاد باد آن صحبت شبها که با نوشین لبان	Yād bād ān sohbat-e šabhā ke bā nušinlabān
بحث سر عشق و ذکر حلقه عشاق بود	Bahs-e serr-e ešq-o zekr-e halqe-ye oššāq bud
پیش از این کاین سقف سبز و طاق مینا برکشند	Piš az in k-in saqf-e sabz-o tāq-e minā bar kešand
منظر چشم مرا ابروی جانان طاق بود	Manzar-e cešm-e ma-rā abru-ye jānān tāq bud
از دم صبح ازل تا آخر شام ابد	Az dam-e sobh-e azal tā āxer-e šām-e abad
دوستی و مهر بر یک عهد و یک میثاق بود	Dusti-yo mehr bar yek ahd-o yek misāq bud
سایه معشوق اگر افتاد بر عاشق چه شد	Sāye-ye ma'šūq agar oftād bar āšeq, ce šod
ما به او محتاج بودیم او به ما مشتاق بود	Mā be u mohtāj budim, u be mā moštāq bud
حسن مه رویان مجلس گر چه دل میبرد و دین	Hosn-e mahruyān-e majles garce del mibord-o din
بحث ما در لطف طبع و خوبی اخلاق بود	Bahs-e mā dar lotf-e tab'-o xubi-ye axlāq bud
بر در شاهم گدایی نکته‌ای در کار کرد	Bar dar-e šāh-am gedā-yi نکته-i dar kār kard
گفت بر هر خوان که بنشستم خدا رزاق بود	Goft, bar har xān ke benšastam, Xodā razzāq bud
رشته تسبیح اگر بگسست معذورم بدار	Rešte-ye tasbih agar bogsast, ma'zur-am bedār
دستم اندر دامن ساقی سیمین ساق بود	Dast-am andar dāman-e sāqi-ye siminsāq bud
در شب قدر از صبحی کردهام عیبم مکن	Dar šab-e qadr ar sabuhi karde-am, eyb-am makon
سرخوش آمد یار و جامی بر کنار طاق بود	Sarxoš āmad yār-o jāmi-ye bar kenār-e tāq bud
شعر حافظ در زمان آدم اندر باغ خلد	Še'r-e Hāfez dar zamān-e Ādam andar bāq-e xold
دفتر نسرین و گل را زینت اوراق بود	Daftar-e nasrin-o gol rā zinat-e ovrāq bud
آفاق: کرانه‌های آسمان، جهان هستی.	Āfāq: karānehā-ye āsmān, jahān-e hasti.
نوشین‌لب: شیرین‌لب.	Nušinlab: širinlab.
مینا: لعابی آبی‌رنگ برای نقاشی نقره و طلا.	Minā: loāb-i ābirang barā-ye naqqāši-ye noqre-vo talā.
طاق مینا: آسمان (مجاز).	Tāq-e minā: āsmān (majāz).
جانان: معشوق.	Jānān: ma'šūq.
ازل: همیشگی، دیرینگی، زمان بی‌ابتدا.	Azal: hamišegi, dirinegi, zamān-e biebtedā.
میثاق: پیمان.	Misāq: peymān.
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
رزاق: روزی‌دهنده.	Razzāq: ruzidehande.
سیمین‌ساق: کسی که ساق‌های سفید و بلورین دارد.	Siminsāq: kas-i ke sāqhā-ye sefid-o bolurin dārad.
شب قدر: شب متبرک.	Šab-e qadr: šab-e motebarrek.
صبحی: باده‌ی بامدادی.	Sabuhi: bāde-ye bāmdādi.
خلد: بهشت.	Xold: behešt.
اوراق: برگ‌ها.	Ovrāq: barghā.

غزل ۲۰۷ Qazal-e 207

یاد باد آن که سر کوی توام منزل بود	Yād bād ān ke sar-e kuy-e to-am manzel bud
دیده را روشنی از خاک درت حاصل بود	Dide rā rowšani az xāk-e dar-at hāsel bud
راست چون سوسن و گل از اثر صحبت پاک	Rāst con susan-o gol az asar-e sohbat-e pāk
بر زبان بود مرا آن چه تو را در دل بود	Bar zabān bud ma-rā ānce to rā dar del bud
دل چو از پیر خرد نقل معانی می‌کرد	Del co az pir-e xerad naql-e maāni mikard
عشق می‌گفت به شرح آن چه بر او مشکل بود	Ešq migoft be šarh ānce bar u moškel bud
آه از آن جور و تطاول که در این دامگه است	Āh az ān jowr-o tatāvōl ke dar in dāmgah-ast
آه از آن سوز و نیازی که در آن محفل بود	Āh az ān suz-o niyāz-i ke dar ān mahfel bud
در دلم بود که بی دوست نباشم هرگز	Dar del-am bud ke bi dust nabāšam hargez
چه توان کرد که سعی من و دل باطل بود	Ce tavān kard ke sa'y-e man-o del bātel bud
دوش بر یاد حریفان به خرابات شدم	Duš bar yād-e harifān be xarābāt šodam
خم می‌دیدم خون در دل و پا در گل بود	Xom-e mey didam, xun dar del-o pā dar gel bud
بس بگشتم که بپرسم سبب درد فراق	Bas begaštam ke beporsam sabab-e dard-e farāq
مفتی عقل در این مسئله لایعقل بود	Mofti-ye aql dar in mas'ale lāya'qel bud
راستی خاتم فیروزه بواسطی	Rāsti xātam-e firuze-ye bueshāqi
خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود	Xoš deraxšid vali dowlat-e mosta'jel bud
دیدی آن قهقهه کبک خرامان حافظ	Didi ān qahqahe-ye kabk-e xarāmān, Hāfez
که ز سرپنجه شاهین قضا غافل بود	Ke ze sarpanje-ye šāhin-e qazā qāfel bud
جور: ستم.	Jowr: setam.
تطاول: گردن‌کشی، دست‌درازی.	Tatāvōl: gardankeši, dastderāzi.
دوش: دیشب.	Duš: dišab.
حریف: هم‌اورد، هم‌پیاله.	Harif: hamāvard, hampiyāle.
خرابات: میکده.	Xarābāt: meykade.
فراق: دوری، جدایی.	Farāq: duri, jodāyi.
لایعقل: بی‌خرد.	Lāya'qe[a]: bixerad.
خاتم: انگشتی، نگین انگشتی، مهر.	Xātam: angoštari, negin-e angoštari, mohr.
مستعجل: شتاب‌کننده، گذرا.	Mosta'jel: šetābkonande, gozarā.
خرامان: در حال راه رفتن با ناز و وقار.	Xarāmān: dar hāl-e rāh raftan bā nāz-o vaqār.

غزل ۲۰۸ Qazal-e 208

خستگان را چو طلب باشد و قوت نبود
 Xastegān rā co talab bāšad-o qovvat nabovad
 گر تو بیداد کنی شرط مروت نبود
 Gar to bidād koni, šart-e morovvat nabovad
 ما جفا از تو ندیدیم و تو خود نپسندی
 Mā jafā az to nadidim-o to xod napsandi
 آن چه در مذهب ارباب طریقت نبود
 Ānce dar mazhab-e arbāb tariqat nabovad
 خیره آن دیده که آبش نبرد گریه عشق
 Xire ān dide ke āb-aš nabarad gerye-ye ešq
 تیره آن دل که در او شمع محبت نبود
 Tire ān del ke dar u šam'-e mohabbat nabovad
 دولت از مرغ همایون طلب و سایه او
 Dowlat az morq-e homāyun talab-o sāye-ye u
 زان که با زاغ و زغن شهپر دولت نبود
 Z-ān ke bā zāq-o zaqan šahpar-e dowlat nabovad
 گر مدد خواستم از پیر مغان عیب مکن
 Gar madad xāstam az pir-e moqān, eyb makon
 شیخ ما گفت که در صومعه همت نبود
 Šeyx-e mā goft ke dar sowmee hemmat nabovad
 چون طهارت نبود کعبه و بتخانه یکیست
 Con tahārat nabovad, Ka'be-vo botxāne yeki-st
 نبود خیر در آن خانه که عصمت نبود
 Nabovad xeyr dar ān xāne ke esmat nabovad
 حافظا علم و ادب ورز که در مجلس شاه
 Hāfez-ā, elm-o adab varz ke dar majles-e šāh
 هر که را نیست ادب لایق صحبت نبود
 Harke rā nist adab, lāyeq-e sohbat nabovad
طریقت: raveš, pākize kardan-e bāten.
همایون: farxonde.

مرغ همایون: Homā, parande-i šabih-e šāhin. می‌پنداشتند، که سایه‌ی
 Mipendāšstand, ke sāye-ye Homā kāmṛāni miāvard.
همایون: کامرانی می‌آورد.
زاغ: parande-i šabih-e kalāq.
 Mipendāšstand, ke sāye-ye Homā kāmṛāni miāvard.
مغ: rowhāni-ye zartošti.
پیر مغان: rišsefid-e meykade.

غزل ۲۰۹ Qazal-e 209

قتل این خسته به شمشیر تو تقدیر نبود
 Qatl-e in xaste be šamšir-e to taqdir nabud
 و نه هیچ از دل بی‌رحم تو تقصیر نبود
 V-ar na hic az del-e birahm-e to taqsir nabud
 من دیوانه چو زلف تو رها می‌کردم
 Man-e divāne co zolf-e to rahā mikardam
 هیچ لایق‌ترم از حلقه زنجیر نبود
 Hic lāyeqtar-am az halqe-ye zanjir nabud
 یا رب این آینه حسن چه جوهر دارد
 Yā Rab, in āyene-ye hosn ce jowhar dārad
 که در او آه مرا قوت تأثیر نبود
 Ke dar u āh-e ma-rā qovvat-e ta'sir nabud
 سر ز حسرت به در می‌کده‌ها برکردم
 Sar ze hasrat be dar-e meykadehā bar kardam
 چون شناسای تو در صومعه یک پیر نبود
 Con šenāsā-ye to dar sowmee yek pir nabud
 نازنینتر ز قدت در چمن ناز نرست
 Nāzanintar ze qad-at dar caman-e nāz narost
 خوشتر از نقش تو در عالم تصویر نبود
 Xoštar az naqš-e to dar ālam-e tasvir nabud
 تا مگر همچو صبا باز به کوی تو رسم
 Tā magar hamco sabā bāz be kuy-e to resam
 حاصلم دوش بجز ناله شبگیر نبود
 Hāsel-am duš bejz nāle-ye šabgir nabud
 آن کشیدم ز تو ای آتش هجران که چو شمع
 Ān kešidam ze to, ey ātaš-e hejran, ke co šam'
 جز فَنای خودم از دست تو تدبیر نبود
 Joz fanā-ye xod-am az dast-e to tadbir nabud
 آیتی بود عذاب‌انده حافظ بی تو
 Āyat-i bud azāb andoh-e Hāfez bi to
 که بر هیچ کسش حاجت تفسیر نبود
 Ke bar-e hickas-aš hājat-e tafsir nabud
حسن: زیبایی، نکویی.
Hosn: zibāyi, nekuyi.
شناسا: شناسنده.
Šenāsā: šenāsande.

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میانِ عاشق و معشوق
Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e
 (مجاز).
āšeq-o ma'suq (majāz).

دوش: دیشب.
Duš: dišab.

هجران: دوری، جدایی.
Hejran: duri, jodāyi.

فنا: نابودی، نیستی.
Fanā: nābudi, nisti.

آیت: آیه.
Āyat: āye.

انده: اندوه.
Andoh: anduh.

غزل ۲۱۰ Qazal-e 210

دوش در حلقه ما قصه گیسوی تو بود Duš dar halqe-ye mā qesse-ye gisu-ye to bud
تا دل شب سخن از سلسله موی تو بود Tā del-e šab soxan az selsele-ye mu-ye to bud
دل که از ناوک مزگان تو در خون می‌گشت Del ke az nāvak-e možgān-e to dar xun migašt
باز مشتاق کمانخانه ابروی تو بود Bāz moštāq-e kamānxāne-ye abru-ye to bud
هم عفالله صبا کز تو پیامی می‌داد Ham *afallāh* sabā k-az to payām-i midād
ور نه در کس نرسیدیم که از کوی تو بود V-ar na dar kas naresidim ke az kuy-e to bud
عالم از شور و شر عشق خبر هیچ نداشت Ālam az šur-o šar-e ešq xabar hic nadāšt
فتنه انگیز جهان غمزه جادوی تو بود Fetneangiz-e jahān qamze-e jādu-ye to bud
من سرگشته هم از اهل سلامت بودم Man-e sargašte ham az ahl-e salāmat budam
دام راهم شکن طره هندوی تو بود Dām-e rāh-am šekan-e torre-ye hindu-ye to bud
بگشا بند قبا تا بگشاید دل من Begošā band-e qabā tā begošāyad del-e man
که گشادی که مرا بود ز پهلوی تو بود Ke gošād-i ke ma-rā bud, ze pahlu-ye to bud
به وفای تو که بر تربت حافظ بگذر Be vafā-ye to ke bar torbat-e Hāfez bogzar
کز جهان می‌شد و در آرزوی روی تو بود K-az jahān mišod-o dar ārezu-ye ru-ye to bud

دوش: dišab.

حلقه: anjoman.

سلسله: zanjir.

ناوک: tir.

عفالله: Xodā bebaxšad.

صبا: bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e
(مجاز) āšeḡ-o ma'šūq (majāz).

غمزه: ešāre bā cešm-o abru.

طره: daste-ye muy tābide dar kenār-e pišāni.

گشاد: rahāyi (majāz).

غزل ۲۱۱ Qazal-e 211

دوش می‌آمد و رخساره برافروخته بود	Duš miāmad-o roxsāre bar afruxte bud
تا کجا باز دل غمزده‌ای سوخته بود	Tā kojā bāz del-e qamzade-i suخته bud
رسم عاشق کشی و شیوه شهرآشوبی	Rasm-e āšeqkoši-yo šive-ye šahrāšubi
جامه‌ای بود که بر قامت او دوخته بود	Jāme-i bud ke bar qāmat-e u duxte bud
جان عشاق سپند رخ خود می‌دانست	Jān-e oššāq sepand-e rox-e xod midānest
و آتش چهره بدین کار برافروخته بود	V-ātaš-e cehre bed-in kār bar afruxte bud
گر چه می‌گفت که زارت بکشم می‌دیدم	Garce migoft ke zār-at bekošam, mididam
که نهانش نظری با من دلسوخته بود	Ke nahān-aš nazar-i bā man-e delsuxte bud
کفر زلفش ره دین می‌زد و آن سنگین دل	Kofr-e zolf-aš rah-e din mizad-o ān sangindel
در پی اش مشعلی از چهره برافروخته بود	Dar pey-aš maš'al-i az cehre bar afruxte bud
دل بسی خون به کف آورد ولی دیده بریخت	Del bas-i xun be kaf āvard vali dide berixt
الله الله که تلف کرد و که اندوخته بود	Allah-allah ke talaf kard-o ke anduxte bud
یار مفروش به دنیا که بسی سود نکرد	Yār mafruš be donyā ke bas-i sud nakard
آن که یوسف به زر ناسره بفروخته بود	Ānke Yusof be zar-e nāsare beforuxte bud
گفت و خوش گفت برو خرقة بسوزان حافظ	Goft-o xoš goft, borow xerqe besuzān, Hāfez
یا رب این قلب شناسی ز که آموخته بود	Yā Rab, in qalbšenāsi ze ke āmuxte bud
دوش: دیشب.	Duš: dišab.
سپند: اسفند.	Sepand: esfand.
الله الله: شگفتا.	Allah-allah: šegeftā.
ناسره: ناخالص.	Nāsare: nāxāles.
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
قلب: ناتمام‌عیار، ناخالص.	Qalb: nātamāmayār, nāxāles.

غزل ۲۱۲ Qazal-e 212

یک دو جامم دی سحرگه اتفاق افتاده بود	Yek-do jām-am di sahangah ettefāq oftāde bud
و از لب ساقی شرابم در مذاق افتاده بود	V-az lab-e sāqi šarāb-am dar mazāq oftāde bud
از سر مستی دگر با شاهد عهد شباب	Az sar-e masti degar bā šāhed-e ahd-e šabāb
رجعتی می‌خواستم لیکن طلاق افتاده بود	Raj'ati mixāstam, liken talāq oftāde bud
در مقامات طریقت هر کجا کردیم سیر	Dar maqāmāt-e tariqat harkojā kardim seyr
عافیت را با نظربازی فراق افتاده بود	Āfiyat rā bā nazarbāzi farāq oftāde bud
ساقیا جام دمامد ده که در سیر طریق	Sāqi-yā, jām-e damādam deh ke dar seyr-e tariq
هر که عاشق وش نیامد در نفاق افتاده بود	Harke āšeqvāš nayāmad, dar nefāq oftāde bud
ای معبر مژده‌ای فرما که دوشم آفتاب	Ey moabber možde-i farmā ke duš-am āftāb
در شکرخواب صبحی هم وثاق افتاده بود	Dar šekarxāb-e sabuhi hamvosāq oftāde bud
نقش می‌بستم که گیرم گوشه‌ای زان چشم مست	Naqš mibastam ke giram guše-i z-ān cašm-e mast
طاقت و صبر از خم ابروش طاق افتاده بود	Tāqat-o sabr az xam-e abruš-tāq oftāde bud
گر نکردی نصرت دین شاه یحیی از کرم	Gar nakardi nosrat-e din Šāh Yahyā az karam
کار ملک و دین ز نظم و اتساق افتاده بود	Kār-e molk-o din ze nazm-o ettesāq oftāde bud
حافظ آن ساعت که این نظم پریشان می‌نوشت	Hāfez ān sāat ke in nazm-e parišān minevešt
طایر فکرش به دام اشتیاق افتاده بود	Tāyer-e fekr-aš be dām-e eštīyāq oftāde bud
دی: دیروز.	Di: diruz.
مذاق: مزه، ذوق (مجاز).	Mazāq: maze, zowq (majāz).
شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).	Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).
شباب: جوانی.	Šabāb: javāni.
رجعت: بازگشت مرد به زن طلاق‌داده‌ی خود.	Raj'at: bāzgašt-e mard be zan-e talāqdāde-ye xod.
طریقت: روش، پاکیزه کردن باطن.	Tariqat: raveš, pākize kardan-e bāten.
نظرباز: دوست دارد، چهره‌ی زیبارویان را ببیند.	Nazarbāz: dust dārad, cehre-ye zibāruyān rā bebinad.
فراق: دوری، جدایی.	Farāq: duri, jodāyi.
معبر: تعبیرکننده.	Moabber: ta'birkonande.
صبحی: باده‌ی بامدادی.	Sabuhi: bāde-ye bāmdādi.
وثاق: اتاق، خانه.	Vosāq: otāq, xāne.
نقش بستن: تصور کردن.	Naqš bastan: tasavvor kardan.
نصرت: یاری.	Nosrat: yāri.
اتساق: ترتیب.	Ettesāq: tartib.
نظم: شعر.	Nazm: še'r.
طایر: پرنده.	Tāyer: parande.

غزل شماره ۲۱۳ Qazal-e 213

گوهر مخزن اسرار همان است که بود	Gowhar-e maxzan-e asrār hamān-ast ke bud
حقه مهر بدان مهر و نشان است که بود	Hoqqe-ye mehr bed-ān mohr-o nešān-ast ke bud
عاشقان زمره ارباب امانت باشند	Āšeqān zomre-ye arbāb-e amānat bāšand
لاجرم چشم گهربار همان است که بود	Lājaram cašm-e goharbār hamān-ast ke bud
از صبا پرس که ما را همه شب تا دم صبح	Az sabā pors ke mā rā hamešab tā damesobh
بوی زلف تو همان مونس جان است که بود	Bu-ye zolf-e to hamān munes-e jān-ast ke bud
طالب لعل و گهر نیست وگرنه خورشید	Tāleb-e la'l-o gohar nist, vagarna xoršid
همچنان در عمل معدن و کان است که بود	Hamconān dar amal-e ma'dan-o kān-ast ke bud
کشته غمزه خود را به زیارت دریا	Košte-ye qamze-ye xod rā be ziyārat dar yāb
زان که بیچاره همان دل‌نگران است که بود	Z-ān ke bicāre hamān delnegarān-ast ke bud
رنگ خون دل ما را که نهان می‌داری	Rang-e xun-e del-e mā rā ke nahān midāri
همچنان در لب لعل تو عیان است که بود	Hamconān dar lab-e la'l-e to ayān-ast ke bud
زلف هندوی تو گفتم که دگر ره نزنند	Zolf-e hindu-ye to goftam ke degar rah nazanad
سال‌ها رفت و بدان سیرت و سان است که بود	Sālḥā raft-o bed-ān sirat-o sān-ast ke bud
حافظا باز نما قصه خونابه چشم	Hāfez-ā, bāz namā qesse-ye xunābe-ye cešm
که بر این چشمه همان آب روان است که بود	Ke bar in cešme hamān āb ravān-ast ke bud
حقه: ظرفی برای جواهر یا چیزهای دیگر.	Hoqqe: zarf-i barā-ye javāher yā cizhā-ye digar.
زمره: دسته، گروه.	Zomre: daste, goruh.
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'shuq (majāz).
لعل: سنگ سرخ‌رنگ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'shuq (majāz).
کان: معدن.	Kān: ma'dan.
غمزه: اشاره با چشم و ابرو.	Qamze: ešāre bā cašm-o abru.
سیرت: خلق‌و‌خو، روش.	Sirat: xolqoxu, raveš.

غزل ۲۱۴ Qazal-e 214

دیدم به خواب خوش که به دستم پیاله بود	Didam be xāb-e xoš ke be dast-am piyāle bud
تعبیر رفت و کار به دولت حواله بود	Ta'bir raft-o kār be dowlat havāle bud
چهل سال رنج و غصه کشیدیم و عاقبت	Cehel sāl ranj-o qosse kešidim-o āqebāt
تدبیر ما به دست شراب دوساله بود	Tadbir-e mā be dast-e šarāb-e dosāle bud
آن نafe مراد که می‌خواستیم ز بخت	Ān nāfe-ye morād ke mixāstam ze baxt
در چین زلف آن بت مشکین کلله بود	Dar cin-e zolf-e ān bot-e moškinkolāle bud
از دست برده بود خمار غمم سحر	Az dast borde bud xomār-e qam-am sahar
دولت مساعد آمد و می در پیاله بود	Dowlat mosāed āmad-o mey dar piyāle bud
بر آستان می‌کده خون می‌خورم مدام	Bar āstān-e meykade xun mixoram modām
روزی ما ز خوان قدر این نواله بود	Ruzi-ye mā ze xān-e qadar in navāle bud
هر کو نکاشت مهر و ز خوبی گلی نچید	Hark-u nakāšt mehr-o ze xubi gol-i nacid
در رهگذار باد نگهبان لاله بود	Dar rahgozār-e bād negahbān-e lāle bud
بر طرف گلشنم گذر افتاد وقت صبح	Bar taraf-e golšan-am gozar oftād vaqt-e sobh
آن دم که کار مرغ سحر آه و ناله بود	Āndam ke kār-e morq-e sahar āhonāle bud
دیدیم شعر دلکش حافظ به مدح شاه	Didim še'r-e delkaš-e Hāfez be madh-e šāh
یک بیت از این قصیده به از صد رساله بود	Yek beyt az in qaside beh az sad resāle bud
آن شاه تندحملة که خورشید شیرگیر	Ān šāh-e tondhamle ke xoršid-e širgir
پیشش به روز معرکه کمتر غزاله بود	Piš-aš be ruz-e ma'reke kamtar qazāle bud
نافه: نافمانند، کیسه‌ای که زیر شکم آهوی تاتار قرار دارد و مشک از آن خارج می‌شود، مشک (مجاز).	Nāfe: nāfmānand, kise-i ke zir-e šekam-e āhu-ye Tātār qarār dārad-o mošk az ān xārej mišavad, mošk (majāz).
بت: معشوق، زیباروی (مجاز).	Bot: ma'šūq, zibāruy (majāz).
کلله: کاکل، برجستگی بالایی مادگی گیاه.	Kolāle: kākol, barjestegi-ye bālā-ye māddegi-ye giyāh.
قدر: سرنوشت.	Qadar: sarnevešt.
نواله: لقمه.	Navāle: loqme.
طرف: گوشه‌وکنار.	Tarf: guševokenār.
غزاله: بره‌آهو.	Qazāle: barreāhu.

غزل ۲۱۵ Qazal-e 215

به کوی می‌کده یا رب سحر چه مشغله بود
 که جوش شاهد و ساقی و شمع و مشعله بود
 حدیث عشق که از حرف و صوت مستغنیست
 به ناله دف و نی در خروش و ولوله بود
 مباحثی که در آن مجلس جنون می‌رفت
 ورای مدرسه و قال و قیل مسئله بود
 دل از کرشمه ساقی به شکر بود ولی
 ز نامساعدی بختش اندکی گله بود
 قیاس کردم و آن چشم جادوانه مست
 هزار ساحر چون سامریش در گله بود
 بگفتمش به لیم بوسه‌ای حوالت کن
 به خنده گفت کی ات با من این معامله بود
 ز اخترم نظری سعد در ره است که دوش
 میان ماه و رخ یار من مقابله بود
 دهان یار که درمان درد حافظ داشت
 فغان که وقت مروت چه تنگ حوصله بود
شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).

مشعله: مشعل.

مستغنی: بی‌نیاز.

قال و قیل: هیاهو.

سامری: کسی که در غیاب موسی مجسمه‌ی گوساله‌ای را ساخت،
 که هنگام باد بانگ گاو سر می‌داد و بدین وسیله مردم را
 گوساله‌پرست کرد.

گله: دسته، گروه.

سعد: خجسته.

دوش: دیشب.

فغان: آه، فریاد.

Be kuy-e meykade, yā Rab, sahar ce mašqale bud
 Ke juš-e šāhed-o sāqi-yo šam'-o maš'ale bud
 Hadis-e ešq ke az harf-o sowt mostaqni-st
 Be nāle-ye daf-o ney dar xoruš-o velvele bud
 Mabāhes-i ke dar ān majles-e jonun miraft
 Varā-ye madrese-vo qāloqil-e mas'ale bud
 Del az kerešme-ye sāqi be šokr bud vali
 Ze nāmosāedi-ye baxt-aš andak-i gele bud
 Qiyās kardam-o ān cešm-e jādovāne-ye mast
 Hezār sāher-e con Sāmeri-š dar gale bud
 Begoftam-aš, be lab-am buse-i havālat kon
 Be xande goft, key-at bā man in moāmele bud
 Ze axtar-am nazar-i sa'd dar rah-ast ke duš
 Miyān-e māh-o rox-e yār-e man moqābele bud
 Dahān-e yār ke darmān-e dard-e Hāfez dāšt
 Faqān, ke vaqt-e morovvat ce tanghowsele bud
Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).

Maš'ale: maš'al.

Mostaqni: biniyāz.

Qāloqil: hayāhu.

Sāmeri: kas-i ke dar qiyāb-e Musā mojassame-ye
 gusāle-i rā sāxt, ke hengām-e bād bāng-e gāv sar midād-
 o bed-in vasile mardom rā gusāleparast kard.

Gal[ī]e: daste, goruh.

Sa'd: xojaste.

Duš: dišab.

Faqān: āh, faryād.

غزل ۲۱۶ Qazal-e 216

آن یار کز او خانه ما جای پری بود	Ān yār k-az u xāne-ye mā jā-ye pari bud
سر تا قدمش چون پری از عیب بری بود	Sar tā qadam-aš con pari az eyb bari bud
دل گفت فروکش کنم این شهر به بویش	Del goft, forukeš konam in šahr be bu-yaš
بیچاره ندانست که یارش سفری بود	Bicāre nadānest ke yār-aš safari bud
تنها نه ز راز دل من پرده برافتاد	Tanhā na ze rāz-e del-e man parde bar oftād
تا بود فلک شیوه او پرده دری بود	Tā bud falak, šive-ye u pardedari bud
منظور خردمند من آن ماه که او را	Manzur-e xeradmand-e man ān māh ke u rā
با حسن ادب شیوه صاحب نظری بود	Bā hosn-e adab šive-ye sāhebnazari bud
از چنگ منش اختر بدمهر به دربرد	Az cang-e man-aš axtar-e badmehr be dar bord
آری چه کنم دولت دور قمری بود	Āri, ce konam, dowlat-e dowr-e qamari bud
عذری بنه ای دل که تو درویشی و او را	Ozr-i beneh, ey del, ke to darviš-i-yo u rā
در مملکت حسن سر تاجوری بود	Dar mamlekat-e hosn sar-e tājvari bud
اوقات خوش آن بود که با دوست به سر رفت	Owqāt-e xoš ān bud ke bā dust be sar raft
باقی همه بی‌حاصلی و بی‌خبری بود	Bāqi hame bihāseli-yo bixabari bud
خوش بود لب آب و گل و سبزه و نسرين	Xoš bud lab-e āb-o gol-o sabze-vo nasrin
افسوس که آن گنج روان رهگذری بود	Afsus ke ān ganj-e ravān rahgozari bud
خود را بکش ای بلبل از این رشک که گل را	Xod rā bekoš, ey bolbol, az in rašk ke gol rā
با باد صبا وقت سحر جلوه گری بود	Bā bād-e sabā vaqt-e sahar jelvegari bud
هر گنج سعادت که خدا داد به حافظ	Har ganj-e saādat ke Xodā dād be Hāfez
از یمن دعای شب و ورد سحری بود	Az yomn-e doā-ye šab-o verd-e sahari bud
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
دور: گردش.	Dowr: gardeš.
رشک: حسودی، غیرت.	Rašk: hasudi, qeyrat.
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: Bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).

غزل ۲۱۷ Qazal-e 217

مسلمانان مرا وقتی دلی بود	Mosalmānān, ma-rā vaqt-i del-i bud
که با وی گفتمی گر مشکلی بود	Ke bā vey goftami gar moškel-i bud
به گردابی چو می‌افتادم از غم	Be gerdāb-i co mioftādam az qam
به تدبیرش امید ساحلی بود	Be tadbir-aš omid-e sāhel-i bud
دلی همدرد و یاری مصلحت بین	Del-i hamdard-o yār-i maslehatbin
که استظهار هر اهل دلی بود	Ke estezhār-e har ahledele-i bud
ز من ضایع شد اندر کوی جانان	Ze man zāye' šod andar kuy-e jānān
چه دامنگیر یا رب منزلی بود	Ce dāmangir, yā Rab, manzel-i bud
هنر بی‌عیب حرمان نیست لیکن	Honar bi eyb-e hermān nist, liken
ز من محرومتر کی سائلی بود	Ze man mahrumtar key sāel-i bud
بر این جان پریشان رحمت آرید	Bar in jān-e parišān rahmat ārid
که وقتی کاردانی کاملی بود	Ke vaqt-i kārdān-i kāmel-i bud
مرا تا عشق تعلیم سخن کرد	Ma-rā tā ešq ta'lim-e soxan kard
حدیثم نکته هر محفلی بود	Hadis-am نکته-ye har mahfel-i bud
مگو دیگر که حافظ نکته‌دان است	Magu digar ke Hāfez noktedān-ast
که ما دیدیم و محکم جاهلی بود	Ke mā didim-o mohkam jāhel-i bud
استظهار: یاری خواستن، پشت‌گرمی.	Estezhār: yāri xāstan, poštgar mi.
جانان: معشوق.	Jānān: ma'šūq.
حرمان: بی‌بهره بودن، بیرون ماندن.	Hermān: bibahre budan, birun māndan.
سائل: کسی که با گدایی چیزی بخواهد (مجاز).	Sāel: kas-i ke ba gedāyi ciz-i bexāhad (majāz).

غزل ۲۱۸ Qazal-e 218

در ازل هر کو به فیض دولت ارزانی بود	Dar azal hark-u be feyz-e dowlat arzāni bovad
تا ابد جام مرادش همدم جانی بود	Tā abad jām-e morād-aš hamdam-e jāni bovad
من همان ساعت که از می خواستم شد توبه کار	Man hamān sāat ke az mey xāstam, šod towbekār
گفتم این شاخ ار دهد باری پشیمانی بود	Goftam in šāx ar dehad, bār-i pašimāni bovad
خود گرفتم کافکنم سجاده چون سوسن به دوش	Xod gereftam k-afkanam sajjāde con susan be duš
همچو گل بر خرقة رنگ می مسلمانی بود	Hamco gol bar xerqe rang-e mey mosalmāni bovad?
بی چراغ جام در خلوت نمی یارم نشست	Bi cerāq-e jām dar xalvat namiyāram nešast
زان که کنج اهل دل باید که نورانی بود	Z-ān ke konj-e ahlel del bāyad ke nurāni bovad
همت عالی طلب جام مرصع گو مباحث	Hemmat-e āli talab, jām-e morassa' gu, mabāš
رند را آب عنب یاقوت رمانی بود	Rend rā āb-e enab yāqut-e rommāni bovad
گر چه بی سامان نماید کار ما سهلش مبین	Garce bisāmān namāyad kār-e mā, sahl-aš mabin
کاندر این کشور گدایی رشک سلطانی بود	K-andar in kešvar gedāyi rašk-e soltāni bovad
نیک نامی خواهی ای دل با بدان صحبت مدار	Niknāmi xāhi, ey del, bā badān sohbat madār
خودپسندی جان من برهان نادانی بود	Xodpasandi, jān-e man, borhān-e nādāni bovad
مجلس انس و بهار و بحث شعر اندر میان	Majles-e ons-o bahār-o bahs-e še'r andar miyān
نستدن جام می از جانان گران جانی بود	Nastadan jām-e mey az jānān gerānjāni bovad
دی عزیزی گفت حافظ می خورد پنهان شراب	Di aziz-i goft, Hāfez mixord penhān šarāb
ای عزیز من نه عیب آن به که پنهانی بود	Ey aziz-e man, na eyb ān beh ke penhāni bovad?
فیض: بهره، بخشش، توفیق (مجاز).	Feyz: bahre, baxšeš, towfiq (majāz).
شاخ: شاخه.	Šāx: šāxe.
باری: خلاصه، بهر حال.	Bār-i: xloāse, be har hāl.
خود گرفتم: گیرم.	Xod gereftam: giram.
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
یارستن: توانستن.	Yārestan: tavānestan.
مرصع: جواهرنشان.	Morassa': javāhernešān.
رند: زیرک، در باطن پاکتر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
عناب: انگور.	Enab: angur.
رمانی: سرخرنگ، گونه‌ای یاقوت (مجاز).	Rommāni: sorxrang; gune-i yāqut (majāz).
رشک: حسودی.	Rašk: hasudi.
جانان: معشوق.	Jānān: ma'šuq.
گران جان: لجوج.	Gerānjān: lajuj.

غزل ۲۱۹ Qazal-e 219

کنون که در چمن آمد گل از عدم به وجود	Konun ke dar caman āmad gol az adam be vojud
بنفشه در قدم او نهاد سر به سجود	Banafše dar qadam-e u nahād sar be sojud
بنوش جام صبوحی به ناله دف و چنگ	Benuš jām-e sabuhi be nāle-ye daf-o cang
بیوس غبغب ساقی به نغمه نی و عود	Bebus qabqab-e sāqi be naqme-ye ney-o ud
به دور گل منشین بی شراب و شاهد و چنگ	Be dowr-e gol manešin bi šarāb-o šāhed-o cang
که همچو روز بقا هفته‌ای بود معدود	Ke hamco ruz-e baqā hafte-i bovad ma'dud
شد از خروج ریاحین چو آسمان روشن	Šod az xoruj-e rayāhin co āsmān rowšan
زمین به اختر میمون و طالع مسعود	Zamin be axtar-e meymun-o tāle-e mas'ud
ز دست شاهد نازک عذار عیسی دم	Ze dast-e šāhed-e nāzok'ezār-e isādām
شراب نوش و رها کن حدیث عاد و ثمود	Šarāb nuš-o rahā kon hadis-e Ād-o Samud
جهان چو خلد برین شد به دور سوسن و گل	Jahān co xold-e barin šod be dowr-e susan-o gol
ولی چه سود که در وی نه ممکن است خلود	Vali ce sud ke dar vey na momken-ast xolud
چو گل سوار شود بر هوا سلیمان وار	Co gol savār šavad bar havā soleymānvār
سحر که مرغ درآید به نغمه داوود	Sahar ke morq dar āyad be naqme-ye Dāvud
به باغ تازه کن آیین دین زردشتی	Be bāq tāze kon āyin-e din-e zardošti
کنون که لاله برافروخت آتش نمرود	Konun ke lāle bar afruxt ātaš-e Namrud
بخواه جام صبوحی به یاد آصف عهد	Bexāh jām-e sabuhi be yād-e Āsef-e ahd
وزیر ملک سلیمان عماد دین محمود	Vazir-e molk-e Soleymān, Emād-e din, Mahmud
بود که مجلس حافظ به یمن تربیتش	Bovad ke majles-e Hāfez be yomn-e tarbiyat-aš
هر آن چه می‌طلبد جمله باشدش موجود	Harānce mitalabad, jomle bašad-aš mowjud
صبوحی: باده‌ی بامدادی.	Sabuhi: bāde-ye bāmdādi.
شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).	Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).
ریاحین: گل‌ها.	Rayāhin: golhā.
میمون: خجسته.	Meymun: xojaste.
مسعود: نیک‌بخت.	Mas'ud: nikbaxt.
عذار: رخسار.	Ezār: roxsār.
عاد و ثمود: از قبیله‌های عرب.	Ād-o Samud: az qabilehā-ye Arab.
خلد: بهشت.	Xold: behešt.
خلود: جاودان بودن.	Xolud: jāvdān budan.
نمرود: پادشاه اساطیری بابل.	Namrud: pādšāh-e asātiri-ye Bābel.
آصف: لقب وزیر دانا، وزیر سلیمان.	Āsef: laqab-e vazir-e dānā, vazir-e Soleymān.

غزل ۲۲۰ Qazal-e 220

از دیده خون دل همه بر روی ما رود Az dide xun-e del hame bar ru-ye mā ravad
 بر روی ما ز دیده چه گویم چهها رود Bar ru-ye mā ze dide ce guyam, cehā ravad
 ما در درون سینه هوایی نهفته‌ایم Mā dar darun-e sine havā-yi nahofte-im
 بر باد اگر رود دل ما زان هوا رود Bar bād agar ravad, del-e mā z-ān havā ravad
 خورشید خاوری کند از رشک جامه چاک Xoršid-e xāvāri konad az rašk jāme cāk
 گر ماه مهرپرور من در قبا رود Gar māh-e mehrparvar-e man dar qabā ravad
 بر خاک راه یار نهادیم روی خویش Bar xāk-e rāh-e yār nahādīm ru-ye xiš
 بر روی ما رواست اگر آشنا رود Bar ru-ye mā ravā-st agar āšnā ravad
 سیل است آب دیده و هر کس که بگذرد Seyl-ast āb dide-vo harkas ke bogzarad
 گر خود دلش ز سنگ بود هم ز جا رود Gar xod del-aš ze sang bovad ham, ze jā ravad
 ما را به آب دیده شب و روز ماجراست Mā rā be āb-e dide šab-o ruz mājarā-st
 زان رهگذر که بر سر کویش چرا رود Z-ān rahgozar ke bar sar-e kuy-aš cerā ravad
 حافظ به کوی میکده دایم به صدق دل Hāfez be ku-ye meykade dāyem be sedq-e del
 چون صوفیان صومعه دار از صفا رود Con sufiyān-e sowmeedār az safā ravad
رشک: حسودی، غیرت. **Rašk:** hasudi, qeyrat.

غزل ۲۲۱ Qazal-e 221

چو دست بر سر زلفش زخم به تاب رود	Co dast bar sar-e zolf-aš zanam, be tāb ravad
ور آشتی طلبم با سر عتاب رود	V-ar āšti talabam, bā sar-e etāb ravad
چو ماه نو ره بیچارگان نظاره	Co māh-e nowrah-e bicāregān-e nazzāre
زند به گوشه ابرو و در نقاب رود	Zanad be guše-ye abru-vo dar neqāb ravad
شب شراب خرابم کند به بیداری	Šab-e šarāb xarāb-am konad be bidāri
وگر به روز شکایت کنم به خواب رود	Va gar be ruz šekāyat konam, be xāb ravad
طریق عشق پرآشوب و فتنه است ای دل	Tariq-e ešq porāšub-o fetne-ast, ey del
بیفتد آن که در این راه با شتاب رود	Biyoftad ānke dar in rāh bā šetāb ravad
گدایی در جانان به سلطنت مفروش	Gedāyi-ye dar-e jānān be saltanat maforuš
کسی ز سایه این در به آفتاب رود	Kas-i ze sāye-ye in dar be āftāb ravad?
سواد نامه موی سیاه چون طی شد	Savād-e nāme-ye mu-ye siyāh con tey šod
بیاض کم نشود گر صد انتخاب رود	Bayāz kam našavad gar sad entexāb ravad
حباب را چو فتد باد نخوت اندر سر	Hobāb rā co fetad bād-e naxvat andar sar
کله داریش اندر سر شراب رود	Kolāhdāri-yaš andar sar-e šarāb ravad
حجاب راه تویی حافظ از میان برخیز	Hejāb-e rāh to-yi, Hāfez, az miyān bar xiz
خوشا کسی که در این راه بیحجاب رود	Xoš-ā kasi ke dar in rāh bihejāb ravad
تاب: افروختگی، خشم، هیجان.	Tāb: afruxtegi, xašm, hayejān.
عتاب: سرزنش، خشم گرفتن.	Etāb: sarzaneš, xašm gereftan.
نظاره: تماشاگر.	Nazzāre: tamāšāgar.
جانان: معشوق.	Jānān: ma'šuq.
سواد: سیاهی.	Savād: siyāhi.
بیاض: سفیدی.	Bayāz: sefidi.
نخوت: خودستایی، خودبینی.	Na[e]xvat: xodsetāyi, xodbini.
کله‌داری: تاج‌داری.	Kolāhdāri: tājdāri.

غزل ۲۲۲ Qazal-e 222

از سر کوی تو هر کو به ملالت برود	Az sar-e ku-ye to hark-u be malālat beravad
نرود کارش و آخر به خجالت برود	Naravad kār-aš-o āxer be xejālat beravad
کاروانی که بود بدرقه‌اش حفظ خدا	Kārvān-i ke bovad badraḡe-aš hefz-e Xodā
به تجمل بنشیند به جلالت برود	Be tajammol benešinad, be jalālat beravad
سالک از نور هدایت ببرد راه به دوست	Sālek az nur-e hedāyat bebarad rāh be dust
که به جایی نرسد گر به ضلالت برود	Ke be jā-yi naresad gar be zalālat beravad
کام خود آخر عمر از می و معشوق بگیر	Kām-e xod āxer-e omr az mey-o ma'suq begir
حیف اوقات که یک سر به بطالت برود	Heyf-e owqāt ke yeksar be betālat beravad
ای دلیل دل گمگشته خدا را مددی	Ey dalil-e del-e gomgašte, Xodā rā, madad-i
که غریب از نبرد ره به دلالت برود	Ke qarib ar nabarad rah, be delālat beravad
حکم مستوری و مستی همه بر خاتمت است	Hokm-e masturi-yo masti hame bar xātemat-ast
کس ندانست که آخر به چه حالت برود	Kas nadānest ke āxer be ce hālat beravad
حافظ از چشمه حکمت به کف آور جامی	Hāfez az cešme-ye hekmat be kaf āvar jām-i
بو که از لوح دلت نقش جهالت برود	Bu ke az lowh-e del-at naqš-e jahālat beravad
ملالت: دلتنگی، آزرده‌گی.	Malālat: deltangi, āzordegī.
جلالت: شکوه.	Jalālat: šokuh.
ضلالت: گمراهی، خطا.	Zelālat: gomrāhi, xatā.
دلیل: راهنما.	Dalil: rāhnāmā.
دلالت: راهنمایی.	De[a]lālat: rāhnāmāyi.
مستوری: پوشیدگی، پاکدامنی.	Masturi: pušidegi, pākdāmani.
خاتمت: سرانجام، عاقبت.	Xātemat: saranjām, āḡebat.
بو: باشد.	Bu: bāšad.

غزل ۲۲۳ Qazal-e 223

هرگز من نقش تو از لوح دل و جان نرود	Hargez-am naqš-e to az lowh-e del-o jān naravad
هرگز از یاد من آن سرو خرامان نرود	Hargez az yād-e man ān sarv-e xarāmān naravad
از دماغ من سرگشته خیال دهند	Az demāq-e man-e sargašte xiyāl-e dahan-at
به جفای فلک و غصه دوران نرود	Be jafā-ye falak-o qosse-ye dowrān naravad
در ازل بست دلم با سر زلفت پیوند	Dar azal bast del-am bā sar-e zolf-at peyvand
تا ابد سر نکشد و از سر پیمان نرود	Tā abad sar nakešad, v-az sar-e peymān naravad
هر چه جز بار غمت بر دل مسکین من است	Harce joz bār-e qam-at bar del-e meskin-e man-ast
برود از دل من و از دل من آن نرود	Beravad az del-e man, v-az del-e man ān naravad
آن چنان مهر توام در دل و جان جای گرفت	Ānconān mehr-e to-am dar del-o jān jāy gereft
که اگر سر برود از دل و از جان نرود	Ke agar sar beravad, az del-o az jān naravad
گر رود از پی خوبان دل من معذور است	Gar ravad az pey-e xubān, del-e man ma'zur-ast
درد دارد چه کند کز پی درمان نرود	Dard dārad, ce kond k-az pey-e darmān naravad
هر که خواهد که چو حافظ نشود سرگردان	Harke xāhad ke co Hāfez našavad sargardān
دل به خوبان نهد و از پی ایشان نرود	Del be xubān nadehad, v-az pey-e išān naravad
خرامان: در حال راه رفتن با ناز و وقار.	Xarāmān: dar hāl-e rāh raftan bā nāz-o vaqār.
دماغ: مغز سر.	Demāq: maqz-e sar.
ازل: همیشگی، دیرینگی، زمان بی‌ابتدا.	Azal: hamišegi, dirinegi, zamān-e biebtedā.

غزل ۲۲۴ Qazal-e 224

خوشا دلی که مدام از پی نظر نرود
 به هر درش که بخوانند بی‌خبر نرود
 طمع در آن لب شیرین نکردنم اولی
 ولی چگونه مگس از پی شکر نرود
 سواد دیده غمدیده‌ام به اشک مشوی
 که نقش خال توام هرگز از نظر نرود
 ز من چو باد صبا بوی خود دریغ مدار
 چرا که بی سر زلف توام به سر نرود
 دلا مباح چنین هرزه گرد و هرجایی
 که هیچ کار ز پیشت بدین هنر نرود
 مکن به چشم حقارت نگاه در من مست
 که آبروی شریعت بدین قدر نرود
 من گدا هوس سروقامتی دارم
 که دست در کمرش جز به سیم و زر نرود
 تو کز مکارم اخلاق عالمی دگری
 وفای عهد من از خاطرت به درنرود
 سیاه نامه‌تر از خود کسی نمی‌بینم
 چگونه چون قلمم دود دل به سر نرود
 به تاج هدهدم از ره مبر که باز سفید
 چو باشه در پی هر صید مختصر نرود
 بیار باده و اول به دست حافظ ده
 به شرط آن که ز مجلس سخن به درنرود
اولی: سزاوارتر.

سواد: سیاهی.

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).

مکارم: بزرگواری‌ها.

سیاه‌نامه: گناهکار.

هدهد: شانسه‌سر.

باشه: قرقی.

Xoš-ā del-i ke modām az pey-e nazar naravad
 Be har dar-aš ke bexānand, bixabar naravad
 Tama' dar ān lab-e širin nakardan-am owlā
 Vali cegune magas az pey-e šekar naravad
 Savād-e dide-ye qamdide-am be ašk mašuy
 Ke naqš-e xāl-e to-am hargez az nazar naravad
 Ze man co bād-e sabā bu-ye xod dariq madār
 Cerā ke bi sar-e zolf-e to-am be sar naravad
 Del-ā, mabāš conin harzegard-o harjāyi
 Ke hic kār ze pišt-at bed-in honar naravad
 Makon be cešm-e heqārat negāh dar man-e mast
 Ke āberu-ye šariat bed-in qadar naravad
 Man-e gedā havas-e sarvqāmat-i dāram
 Ke dast dar kamar-aš joz be sim-o zar naravad
 To k-az makārem-e axlāq-e ālam-i degar-i
 Vafā-ye ahd-e man az xāter-at be dar naravad
 Siyāhnāmetar az xod kas-i nemibinam
 Cegune con qalam-am dud-e del be sar naravad
 Be tāj-e hodhod-am az rah mabar ke bāz-e sefid
 Co bāše dar pey-e har seyde-moxtasar naravad
 Biyār bāde-vo avval be dast-e Hāfez deh
 Be šart-e ān ke ze majles soxan be dar naravad
Owlā: sezāvārtar.

Savād: siyāhi.

Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šuy (majāz).

Makārem: bozorgvārihā.

Siyāhnāme: gonāhkār.

Hodhod: šānebesar.

Bāše: qerqi.

غزل ۲۲۵ Qazal-e 225

ساقی حدیث سرو و گل و لاله می‌رود	Sāqi, hadis-e sarv-o gol-o lāle miravad
وین بحث با ثلاثه غساله می‌رود	V-in bahs bā salāse-ye qassāle miravad
می‌ده که نوعروس چمن حد حسن یافت	Mey deh ke nowarus-e caman hadd-e hosn yāft
کار این زمان ز صنعت دلاله می‌رود	Kār in zamān ze san'at-e dallāle miravad
شکرشکن شوند همه طوطیان هند	Šekaršekan šavand hame tutiyān-ye Hend
زین قند پارسی که به بنگاله می‌رود	Z-in qand-e pārsi ke be Bangāle miravad
طی مکان ببین و زمان در سلوک شعر	Teyy-e makān bebin-o zamān dar soluk-e še'r
کاین طفل یک شبه ره یک ساله می‌رود	K-in tefl-e yekšabe rah-e yeksāle miravad
آن چشم جادوانه عابدفریب بین	Ān cešm-e jādovāne-ye ābedfarib bin
کش کاروان سحر ز دنباله می‌رود	K-aš kārvān-e sehr ze donbāle miravad
از ره مرو به عشوه دنیا که این عجز	Az rah marow be ešve-ye donyā ke in ajuz
مکاره می‌نشیند و محتاله می‌رود	Makkāre minešinad-o mohtāle miravad
باد بهار می‌وزد از گلستان شاه	Bād-e bahār mivazad az golsetān-e šāh
و از ژاله باده در قدح لاله می‌رود	V-az žāle bāde dar qadah-e lāle miravad
حافظ ز شوق مجلس سلطان غیاث دین	Hāfez, ze šowq-e majles-e Soltān Qiyās-e Din
غافل مشو که کار تو از ناله می‌رود	Qāfel mašow, ke kār-e to az nāle miravad
ثلاثه: سه جام شراب.	Salāse: se jām-e šarāb.
غساله: آبی که با آن دست و روی شویند.	Qassāle: āb-i ke bā an dast-o ruy šuyand.
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
دلاله: زن واسطه.	Dallāle: zan-e vāsete.
سلوک: رفتار، روش، سیر در مراتب وجود.	Soluk: raftār, raveš, seyr dar marāteb-e vojūd.
عجز: پیرزن.	Ajuz: pirzan.
محتاله: حيله‌گر.	Mohtāle: hilegar.
قدح: پیاله.	Qadah: piyāle.

غزل ۲۲۶ Qazal-e 226

ترسم که اشک در غم ما پرده در شود
 Tarsam ke ašk dar qam-e mā pardedar šavad
 وین راز سر به مهر به عالم سمر شود
 V-in rāz-e sarbemohr be ālam samar šavad
 گویند سنگ لعل شود در مقام صبر
 Guyand sang la'l šavad dar maqām-e sabr
 آری شود ولیک به خون جگر شود
 Āri, šavad, valik be xun-e jegar šavad
 خواهم شدن به میکده گریان و دادخواه
 Xāham šodan be meykade geryān-o dādxāh
 کز دست غم خلاص من آن جا مگر شود
 K-az dast-e qam xalās-e man ānjā magar šavad
 از هر کرانه تیر دعا کرده‌ام روان
 Az har karāne tir-e doā karde-am ravān
 باشد کز آن میانه یکی کارگر شود
 Bāšad k-az ān miyāne yek-i kārgar šavad
 ای جان حدیث ما بر دلدار بازگو
 Ey jān, hadis-e mā bar-e deldār bāz gu
 لیکن چنان مگو که صبا را خبر شود
 Liken conān magu ke sabā rā xabar šavad
 از کیمیای مهر تو زر گشت روی من
 Az kimiyā-ye mehr-e to zar gašt ru-ye man
 آری به یمن لطف شما خاک زر شود
 Āri, be yomn-e lotf-e šomā xāk zar šavad
 در تنگنای حیرتم از نخوت رقیب
 Dar tangnā-ye heyrat-am az naxvat-e raqib
 یا رب مباد آن که گدا معتبر شود
 Yā rab, mabād ān ke gedā mo'tabar šavad
 بس نکته غیر حسن بیاید که تا کسی
 Bas نکته qeyr-e hosn bebāyad ke tā kas-i
 مقبول طبع مردم صاحب نظر شود
 Maqbul-e tab'-e mardom-e sāhebnazar šavad
 این سرکشی که کنگره کاخ وصل راست
 In sarkeši ke kongere-ye kāx-e vasl rā-st
 سرها بر آستانه او خاک در شود
 Sarhā bar āstāne-ye u xāk-e dar šavad
 حافظ چو نافه سر زلفش به دست توست
 Hāfez, co nāfe-ye sar-e zolf-aš be dast-e to-st
 دم درکش ار نه باد صبا را خبر شود
 Dam dar keš ar na bād-e sabā rā xabar šavad
سمر: افسانه‌ی شب.

Samar: afsāne-ye šab.
La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
صبا: bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e
 (مجاز).
نخوت: xodsetāyi, xodbini.
رقیب: negahbān (majāz).
حسن: zibāyi, nekuyi.
کنگره: dandānehā-ye bālā-ye divār yā borj.
نافه: nāfmānand, kise-i ke zir-e šekam-e āhu-ye Tātār
 آن خارج می‌شود، مشک (مجاز).
 qarār dārad-o mošk az ān xārej mišavad, mošk (majāz).

غزل ۲۲۷ Qazal-e 227

گر چه بر واعظ شهر این سخن آسان نشود	Garce bar vāez-e šahr in soxan āsān našavad
تا ریا ورزد و سالوس مسلمان نشود	Tā riyā varzad-o sālus mosalmān našavad
رندی آموز و کرم کن که نه چندان هنر است	Rendi āmuz-o karam kon ke na candān honar-ast
حیوانی که ننوشد می و انسان نشود	Hayavān-i ke nanušad mey-o ensān našavad
گوهر پاک بپاید که شود قابل فیض	Gowhar-e pāk bebāyad ke šavad qābel-e feyz
ور نه هر سنگ و گلی لؤلؤ و مرجان نشود	V-ar na har sang-o gel-i lo'lo-o marjān našavad
اسم اعظم بکند کار خود ای دل خوش باش	Esm-e a'zam bekonad kār-e xod, ey del, xoš bāš
که به تلبیس و حیل دیو مسلمان نشود	Ke be talbis-o hiyal div mosalmān našavad
عشق می‌ورزم و امید که این فن شریف	Ešq mivarzam-o ommid ke in fann-e šarif
چون هنرهای دگر موجب حرمان نشود	Con honarhā-ye degar mowjeb-e hermān našavad
دوش می‌گفت که فردا بدهم کام دلت	Duš migoft ke fardā bedeham kām-e del-at
سببی ساز خدایا که پشیمان نشود	Sabab-i sāz, Xodā-yā, ke pašimān našavad
حسن خلقی ز خدا می‌طلبم خوی تو را	Hosn-e xolq-i ze Xodā mitalabam xu-ye to rā
تا دگر خاطر ما از تو پریشان نشود	Tā degar xāter-e mā az to parišān našavad
ذره را تا نبود همت عالی حافظ	Zarre rā tā nabovad hemmat-e āli, Hāfez
طالب چشمه خورشید درخشان نشود	Tāleb-e cešme-ye xoršid-e deraxšān našavad
واعظ: پنددهنده.	Vāez: panddehande.
سالوس: ریاکار.	Sālus: riyākār.
فیض: بهره، بخشش، توفیق (مجاز).	Feyz: bahre, baxšeš, towfiq (majāz).
لؤلؤ: مروارید.	Lo'lo': morvārid.
تلبیس: پوشاندن، پنهان داشتن مکر و عیب خود.	Talbis: pušāndan, penhān dāštan-e makr-o eyb-e xod.
حیل: حيله.	Hiyal: hile.
حرمان: بی‌بهره بودن، بیرون ماندن.	Hermān: bibahre budan, birun māndan.
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.

غزل ۲۲۸ Qazal-e 228

گر من از باغ تو یک میوه بچینم چه شود	Gar man az bāq-e to yek mive becinam, ce šavad
پیش پایی به چراغ تو ببینم چه شود	Piš-e pā-yi be cerāq-e to bebinam, ce šavad
یا رب اندر کنف سایه آن سرو بلند	Yā Rab, andar kanaf-e sāye-ye ān sarv-e boland
گر من سوخته یک دم بنشینم چه شود	Gar man-e suخته yek dam benešinam, ce šavad
آخر ای خاتم جمشید همایون آثار	Āxer, ey xātam-e Jamšid-e homāyun'āsār
گر فتد عکس تو بر نقش نگینم چه شود	Gar fetad aks-e to bar naqš-e negin-am, ce šavad
واعظ شهر چو مهر ملک و شهنه گزید	Vāez-e šahr co mehr-e malek-o šehne gozid
من اگر مهر نگاری بگزینم چه شود	Man agar mehr-e negār-i begozinam, ce šavad
عقلم از خانه به دررفت و گر می این است	Aql-am az xāne be dar raft va gar mey in-ast
دیدم از پیش که در خانه دینم چه شود	Didam az piš ke dar xāne-ye din-am ce šavad
صرف شد عمر گران مایه به معشوقه و می	Sarf šod omr-e gerānmāye be ma'šuqe-vo mey
تا از آنم چه به پیش آید از اینم چه شود	Tā az ān-am ce be piš āyad, az in-am ce šavad
خواجه دانست که من عاشقم و هیچ نگفت	Xāje dānest ke man āšeq-am-o hic nagoft
حافظ ار نیز بداند که چنینم چه شود	Hāfez ar niz bedānad ke conin-am, ce šavad
همایون: خجسته.	Homāyun: xojaste.
واعظ: پنددهنده.	Vāez: panddehande.
شهنه: پاسبان و نگهبان شهر.	Še[a]hne: pāsbān-o negahbān-e šahr.

غزل ۲۲۹ Qazal-e 229

بخت از دهان دوست نشانم نمی‌دهد
 دولت خبر ز راز نهانم نمی‌دهد
 از بهر بوسه‌ای ز لبش جان همی‌دهم
 اینم همی‌ستاند و آنم نمی‌دهد
 مردم در این فراق و در آن پرده راه نیست
 یا هست و پرده دار نشانم نمی‌دهد
 زلفش کشید باد صبا چرخ سفله بین
 کان جا مجال بادوزانم نمی‌دهد
 چندان که بر کنار چو پرگار می‌شدم
 دوران چو نقطه ره به میانم نمی‌دهد
 شکر به صبر دست دهد عاقبت ولی
 بدعهدی زمانه زمانم نمی‌دهد
 گفتم روم به خواب و ببینم جمال دوست
 حافظ ز آه و ناله امانم نمی‌دهد

فراق: duri, jodāyi.

صبا: bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeḡ-o ma'shuq (majāz).

چرخ: āsmān, gardun.

سفله: past, nākes.

غزل ۲۳۰ Qazal-e 230

اگر به باده مشکین دلم کشد شاید	Agar be bāde-ye moškin del-am kešad, šāyad
که بوی خیر ز زهد ریا نمی‌آید	Ke bu-ye xeyr ze zohd-e riyā nemiāyad
جهانیان همه گر منع من کنند از عشق	Jahānīyān hame gar man'-e man konand az ešq
من آن کنم که خداوندگار فرماید	Man ān konam ke Xodāvandgār farmāyad
طمع ز فیض کرامت مبر که خلق کریم	Tama' ze feyz-e kerāmat mabor ke xolq-e karim
گنه ببخشد و بر عاشقان ببخشد	Gonah bebaxšad-o bar āšeqān bebaxšāyad
مقیم حلقه ذکر است دل بدان امید	Moqim-e halqe-ye zekr-ast del bed-ān ommid
که حلقه‌ای ز سر زلف یار بگشاید	Ke halqe-i ze sar-e zolf-e yār bogāyad
تو را که حسن خداداده هست و حمله بخت	To rā ke hosn-e xodādāde hast-o hejle-ye baxt
چه حاجت است که مشاطه‌ات بیاراید	Ce hājat-ast ke maššāte-at biyārāyad
چمن خوش است و هوا دلکش است و می بی‌غش	Caman xoš-ast-o havā delkaš-ast-o mey biqaš
کنون بجز دل خوش هیچ در نمی‌باید	Konun bejoz del-e xoš hic dar nemibāyad
جمیله‌ایست عروس جهان ولی هوش دار	Jamile-i-st arus-e jahān vali hoš dār
که این مخدره در عقد کس نمی‌آید	Ke in moxaddare dar aqd-e kas nemiāyad
به لبه گفتمش ای ماه رخ چه باشد اگر	Be lābe goftam-aš, ey māhrox, ce bāšad agar
به یک شکر ز تو دلخسته‌ای بیاساید	Be yek šekar ze to delxaste-i biyāsāyad
به خنده گفت که حافظ خدای را می‌پسند	Be xande goft ke Hāfez, Xodāy rā, mapsand
که بوسه تو رخ ماه را بی‌الدید	Ke buse-ye to rox-e māh rā biyālāyad
شاید: sezāvār-ast.	Šāyad: sezāvār-ast.
زهد: پارسایی.	Zohd: pārsāyi.
طمع بریدن: قطع امید کردن.	Tama' boridan: qat'-e omid kardan.
فیض: بهره، بخشش، توفیق (مجاز).	Feyz: bahre, baxšeš, towfiq (majāz).
کرامت: ارجمندی، بخشندگی.	Ke[a]rāmat: arjmandi, baxšandegi.
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
مشاطه: آرایشگر.	Maššāte: ārāyešgar.
غش: ظاهر ساختن خلاف آنچه در دل باشد.	Qaš: zāher sāxtan-e xalāf-e ānce dar del bāšad.
مخدره: زن پرده‌نشین.	Moxaddare: zan-e pardenešin.
لبه: التماس، نیرنگ.	Lābe: eltemās, neyrang.
شکر: بوسه (مجاز).	Šekar: buse (majāz).

غزل ۲۳۱ Qazal-e 231

گفتم غم تو دارم گفتا غمت سر آید	Goftam, qam-e to dāram, goft-ā, qam-at sar āyad
گفتم که ماه من شو گفتا اگر برآید	Goftam ke māh-e man šow, goft-ā, agar bar āyad
گفتم ز مهرورزان رسم وفا بیاموز	Goftam, ze mehrvarzān rasm-e vafā biyāmuz
گفتا ز خوبرویان این کار کمتر آید	Goft-ā, ze xubruyān in kār kamtar āyad
گفتم که بر خیالت راه نظر ببندم	Goftam ke bar xiyāl-at rāh-e nazar bebandam
گفتا که شب رو است او از راه دیگر آید	Goft-ā, ke šabrov-ast u, az rāh-e digar āyad
گفتم که بوی زلفت گمراه عالمم کرد	Goftam ke bu-ye zolf-at gomrāh-e ālam-am kard
گفتا اگر بدانی هم اوت رهبر آید	Goft-ā agar bedāni, ham u-t rahbar āyad
گفتم خوشا هوایی کز باد صبح خیزد	Goftam, xoš-ā havā-yi k-az bād-e sobh xizad
گفتا خنک نسیمی کز کوی دلبر آید	Goft-ā, xonak nasim-i k-az kuy-e delbar āyad
گفتم که نوش لعلت ما را به آرزو کشت	Goftam ke nuš-e la'l-at mā rā be ārezu košt
گفتا تو بندگی کن کو بنده پرور آید	Goft-ā, to bandegi kon k-u bandeparvar āyad
گفتم دل رحیمت کی عزم صلح دارد	Goftam, del-e rahim-at key azm-e solh dārad
گفتا مگوی با کس تا وقت آن درآید	Goft-ā, maguy bā kas tā vaqt-e ān dar āyad
گفتم زمان عشرت دیدی که چون سر آمد	Goftam, zamān-e ešrat didi ke con sar āmad?
گفتا خموش حافظ کاین غصه هم سر آید	Goft-ā, xamuš Hāfez, k-in qosse ham sar āyad
لعل: سنگِ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).

غزل ۲۳۲ Qazal-e 232

بر سر آنم که گر ز دست برآید	Bar sar-e ān-am ke gar ze dast bar āyad
دست به کاری زخم که غصه سر آید	Dast be kār-i zanam ke qosse sar āyad
خلوت دل نیست جای صحبت اذداد	Xalvat-e del nist jā-ye sohbat-e azdād
دیو چو بیرون رود فرشته درآید	Div co birun ravad, ferešte dar āyad
صحبت حکام ظلمت شب پلداست	Sohbat-e hokkām zolmat-e Šab-e Yaldā-st
نور ز خورشید جوی بو که برآید	Nur ze xoršid juy, bu ke bar āyad
بر در ارباب بی‌مروت دنیا	Bar dar-e arbāb-e bimorovvat-e donyā
چند نشینی که خواجه کی به درآید	Cand nešini ke xāje key be dar āyad?
ترک گدایی مکن که گنج بیابی	Tark-e gedāyi makon ke ganj biyābi
از نظر ره روی که در گذر آید	Az nazar-e rahrov-i ke dar gozar āyad
صالح و طالح متاع خویش نمودند	Sāleh-o tāleh matā-e xiš nemudand
تا که قبول افتد و که در نظر آید	Tā ke qabul oftad-o ke dar nazar āyad
بلبل عاشق تو عمر خواه که آخر	Bolbol-e āšeq, to omr xāh ke āxer
باغ شود سبز و شاخ گل به بر آید	Bāq šavad sabz-o šāx-e gol be bar āyad
غفلت حافظ در این سراچه عجب نیست	Qeflat-e Hāfez dar in sarāce ajab nist
هر که به میخانه رفت بی‌خبر آید	Harke be meyxāne raft, bixabar āyad
اذداد: ناهمسویان.	Azdād: nāhamsuyān.
بو: باشد.	Bu: bāšad.
صالح: نیکوکار.	Sāleh: nikukār.
طالح: بدکار.	Tāleh: badkār.
متاع: کالا.	Matā': kālā.
شاخ: شاخه.	Šāx: šāxe.

غزل ۲۳۳ Qazal-e 233

دست از طلب ندارم تا کام من برآید	Dast az talab nadāram tā kām-e man bar āyad
یا تن رسد به جانان یا جان ز تن برآید	Yā tan resad be jānān yā jān ze tan bar āyad
بگشای تربتم را بعد از وفات و بنگر	Bogšāy torbat-am rā ba'd az vafāt-o bengar
کز آتش درونم دود از کفن برآید	K-az ātaš-e darun-am dud az kafan bar āyad
بنمای رخ که خلقی واله شوند و حیران	Benmāy rox ke xalq-i vāleh šavand-o heyrān
بگشای لب که فریاد از مرد و زن برآید	Bogšāy lab ke faryād az mard-o zan bar āyad
جان بر لب است و حسرت در دل که از لبانش	Jān bar lab-ast-o hasrat dar del ke az labān-aš
نگرفته هیچ کامی جان از بدن برآید	Nagrefte hic kām-i, jān az badan bar āyad
از حسرت دهانش آمد به تنگ جانم	Az hasrat-e dahān-aš āmad be tang jān-am
خود کام تنگستان کی زان دهن برآید	Xod kām-e tangdastān key z-ān dahan bar āyad
گویند ذکر خیرش در خیل عشقبازان	Guyand zekrexeyr-aš dar xeyl-e ešqbāzān
هر جا که نام حافظ در انجمن برآید	Harjā ke nām-e Hāfez dar anjoman bar āyad
واله: شیفته، سرگشته.	Vāleh: šifte, sargašte.
خیل: دسته، گروه، لشکر.	Xeyl: daste, goruh, laškar.

غزل شماره ۲۳۴ Qazal-e 234

چو آفتاب می از مشرق پیاله برآید	Co āftāb-e mey az mašreq-e piyāle bar āyad
ز باغ عارض ساقی هزار لاله برآید	Ze bāq-e ārez-e sāqi hezār lāle bar āyad
نسیم در سر گل بشکند کلله سنبل	Nasim dar sar-e gol beškanad kolāle-ye sonbol
چو از میان چمن بوی آن کلله برآید	Co az miyān-e caman bu-ye ān kolāle bar āyad
حکایت شب هجران نه آن حکایت حالپست	Hekāyat-e šab-e hejrān na ān hekāyat-e hāl-i-st
که شمه‌ای ز بیانش به صد رساله برآید	Ke šemme-i ze bayān-aš be sad resāle bar āyad
ز گرد خوان نگون فلک طمع نتوان داشت	Ze gerdxān-e negun-e falak tama' natavān dāšt
که بی ملالت صد غصه یک نواله برآید	Ke bi malālat-e sad qosse yek navāle bar āyad
به سعی خود نتوان برد پی به گوهر مقصود	Be sa'y-e xod natavān bord pey be gowhar-e maqsud
خیال باشد کاین کار بی حواله برآید	Xiyāl bāšad k-in kār bi havāle bar āyad
گرت چو نوح نبی صبر هست در غم طوفان	Gar-at co Nuh-e nabi sabr hast dar qam-e tufān
بلا بگردد و کام هزارساله برآید	Balā begardad-o kām-e hezārsāle bar āyad
نسیم زلف تو چون بگذرد به تربت حافظ	Nasim-e zolf-e to con bogzarad be torbat-e Hāfez
ز خاک کالبدش صد هزار لاله برآید	Ze xāk-e kālbod-aš sad hezār lāle bar āyad
عارض: رخسار.	Ārez: roxsār.
کلله: کاکل، برجستگی بالایی مادگی گیاه.	Kolāle: kākol, barjestegi-ye bālā-ye māddegi-ye giyāh.
هجران: دوری، جدایی.	Hejrān: duri, jodāyi.
شمه: مقدار کمی از چیزی.	Šemme: meqdār-e kam-i az ciz-i.
گردخوان: سفره‌ی گرد.	Gerdxān: sofre-ye gerd.
نگون: خمیده، سرازیر، واژگون.	Negun: xamide, sarāzir, vāžgun.
طمع داشتن: توقع داشتن.	Tama' dāštan: tavaqqo' dāštan.
ملالت: دلتنگی، آزرده‌گی.	Malālat: deltangi, āzordegī.
نواله: لقمه.	Navāle: loqme.

غزل ۲۳۵ Qazal-e 235

زهی خجسته زمانی که یار بازآید	Zeh-i xojaste zamān-i ke yār bāz āyad
به کام غمزدگان غمگسار بازآید	Be kām-e qamzadegān qamgosār bāz āyad
به پیش خیل خیالش کشیدم ابلق چشم	Be piš-e xeyl-e xiyāl-aš kešidam ablaq-e cešm
بدان امید که آن شهسوار بازآید	Bed-ān omid ke ān šahsavār bāz āyad
اگر نه در خم چوگان او رود سر من	Agar na dar xam-e cowgān-e u ravad sar-e man
ز سر نگویم و سر خود چه کار بازآید	Ze sar naguyam-o sar xod ce kār bāz āyad
مقیم بر سر راهش نشسته‌ام چون گرد	Moqim bar sar-e rāh-aš nešaste-am con gard
بدان هوس که بدین رهگذار بازآید	Bed-ān havas ke bed-in rahgozār bāz āyad
دلی که با سر زلفین او قراری داد	Del-i ke bā sar-e zolfin-e u qarār-i dād
گمان مبر که بدان دل قرار بازآید	Gomān mabar ke bed-ān del qarār bāz āyad
چه جورها که کشیدند بلبلان از دی	Ce jowrhā ke kešidand bolbolān az dey
به بوی آن که دگر نوبهار بازآید	Be bu-ye ān ke degar nowbahār bāz āyad
ز نقش بند قضا هست امید آن حافظ	Ze naqšband-e qazā hast omid-e ān, Hāfez
که همچو سرو به دستم نگار بازآید	Ke hamco sarv be dast-am negār bāz āyad
زهی: خوشا، آفرین.	Zeh-i: xoš-ā, āfarin.
خیل: دسته، گروه، لشکر.	Xeyl: daste, goruh, laškar.
ابلق: سیاهوسفید.	Ablaq: siyahosefid.
جور: ستم.	Jowr: setam.
بو: امید (مجاز).	Bu: omid (majāz).
نقش‌بند: نقاش.	Naqšband: naqqāš.
نگار: محبوب، معشوق (مجاز).	Negār: mahbub, ma'šūq (majāz).

غزل ۲۳۶ Qazal-e 236

اگر آن طایر قدسی ز درم بازآید	Agar ān tāyer-e qodsi ze dar-am bāz āyad
عمر بگذشته به پیرانه سرم بازآید	Omr-e bogzašte be pirānesar-am bāz āyad
دارم امید بر این اشک چو باران که دگر	Dāram ommid bar in ašk-e co bārān ke degar
برق دولت که برفت از نظرم بازآید	Barq-e dowlat ke beraft, az nazar-am bāz āyad
آن که تاج سر من خاک کف پایش بود	Ānke tāj-e sar-e man xāk-e kaf-e pā-yaš bud
از خدا می‌طلبم تا به سرم بازآید	Az Xodā mitalabam tā be sar-am bāz āyad
خواهم اندر عقبش رفت به یاران عزیز	Xāham andar aqab-aš raft, be yārān-e aziz
شخصم ار بازنیاید خبرم بازآید	Šaxs-am ar bāz nayāyad, xabar-am bāz āyad
گر نثار قدم یار گرامی نکنم	Gar nesār-e qadam-e yār-e gerāmi nakonam
گوهر جان به چه کار دگرم بازآید	Gowhar-e jān be ce kār-e degar-am bāz āyad?
کوس نودولتی از بام سعادت بزیم	Kus-e nowdowlati az bām-e saādat bezanam
گر ببینم که مه نوسفرم بازآید	Gar bebinam ke mah-e nowsafar-am bāz āyad
مانعش غلغل چنگ است و شکرخواب صبح	Māne-aš qolqol-e cang-ast-o šekarxāb-e sabuh
ور نه گر بشنود آه سحرم بازآید	V-ar na gar bešnavad āh-e sahar-am, bāz āyad
آرزومند رخ شاه چو ماهم حافظ	Ārezumand-e rox-e šāh-e co māh-am, Hāfez
همتی تا به سلامت ز درم بازآید	Hemmat-i tā be salāmat ze dar-am bāz āyad
طایر: پرند.	Tāyer: parande.
قدسی: بهشتی، مقدس.	Qodsi: behešti, moqaddas.
پیرانه‌سر: سر پیری.	Pirānesar: sar-e piri.
کوس: دهل.	Kus: dohol.
شکرخواب: خواب شیرین.	Šekarxāb: xāb-e širin.
صبح: باده‌ی بامدادی.	Sabuh: bāde-ye bāmdādi.

غزل ۲۳۷ Qazal-e 237

نفس برآمد و کام از تو بر نمی‌آید Nafas bar āmad-o kām az to bar nemiāyad
 فغان که بخت من از خواب در نمی‌آید Faqān ke baxt-e man az xāb dar nemiāyad
 صبا به چشم من انداخت خاکی از کویش Sabā be cešm-e man andāxt xāk-i az kuy-aš
 که آب زندگیم در نظر نمی‌آید Ke āb-e zendegi-yam dar nazar nemiāyad
 قد بلند تو را تا به بر نمی‌گیرم Qad-e baland-e to rā tā be bar nemigiram
 درخت کام و مرادم به بر نمی‌آید Deraxt-e kām-o morād-am be bar nemiāyad
 مگر به روی دلرای یار ما ور نی Magar be ru-ye delārā-ye yār-e mā, v-ar ni
 به هیچ وجه دگر کار بر نمی‌آید Be hic vajh-e degar kār bar nemiāyad
 مقیم زلف تو شد دل که خوش سوادی دید Moqim-e zolf-e to šod del ke xoš savād-i did
 وز آن غریب بلاکش خبر نمی‌آید V-az ān qarib-e balākeš xabar nemiāyad
 ز شست صدق گشادم هزار تیر دعا Ze šast-e sedq gošādam hezār tir-e doā
 ولی چه سود یکی کارگر نمی‌آید Vali ce sud, yek-i kārgar nemiāyad
 بسم حکایت دل هست با نسیم سحر Bas-am hekāyat-e del hast bā nasim-e sahar
 ولی به بخت من امشب سحر نمی‌آید Vali be baxt-e man emšab sahar nemiāyad
 در این خیال به سر شد زمان عمر و هنوز Dar in xiyāl be sar šod zamān-e omr-o hanuz
 بلای زلف سیاهت به سر نمی‌آید Balā-ye zolf-e siyāh-at be sar nemiāyad
 ز بس که شد دل حافظ رمیده از همه کس Ze bas ke šod del-e Hāfez ramide az hamekas
 کنون ز حلقه زلفت به در نمی‌آید Konun ze halqe-ye zolf-at be dar nemiāyad
فغان: āh, faryād.

صبا: bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).
نی: na.
سواد: sarzamin.

غزل ۲۳۸ Qazal-e 238

جهان بر ابروی عید از هلال وسمه کشید	Jahān bar abru-ye eyd az helāl vasmē kešid
هلال عید در ابروی یار باید دید	Helāl-e eyd dar abru-ye yār bāyad did
شکسته گشت چو پشت هلال قامت من	Šekaste gašt co pošt-e helāl qāmat-e man
کمان ابروی یارم چو وسمه بازکشید	Kamān-e abru-ye yār-am co vasmē bāz kešid
مگر نسیم خطت صبح در چمن بگذشت	Magar nasim-e xat-at sobh dar caman bogzašt
که گل به بوی تو بر تن چو صبح جامه درید	Ke gol be bu-ye to bar tan co sobh jāme darid?
نبود چنگ و رباب و نیید و عود که بود	Nabud cang-o robāb-o nabic-o ud, ke bud
گل وجود من آغشته گلاب و نیید	Gel-e vojud-e man āqešte-ye golāb-o nabic
بیا که با تو بگویم غم ملالت دل	Biyā ke bā to beguyam qam-e malālat-e del
چرا که بی تو ندارم مجال گفت و شنید	Cerā ke bi to nadāram majāl goftošēnid
بهای وصل تو گر جان بود خریدارم	Bahā-ye vasl-e to gar jān bovad, xaridār-am
که جنس خوب مبصر به هر چه دید خرید	Ke jens-e xub mobasser be harce did, xarid
چو ماه روی تو در شام زلف می‌دیدم	Co māj-e ru-ye to dar šām-e zolf mididam
شبنم به روی تو روشن چو روز می‌گردید	Šab-am be ru-ye to rowšan co ruz migardid
به لب رسید مرا جان و برنیامد کام	Be lab resid ma-rā jān-o bar nayāmad kām
به سر رسید امید و طلب به سر رسید	Be sar resid omid-o talab be sar naresid
ز شوق روی تو حافظ نوشت حرفی چند	Ze šowq-e ru-ye to Hāfez nevešt harf-i cand
بخوان ز نظمش و در گوش کن چو مروارید	Bexān ze nazm-aš-o dar guš kon co morvārid
وسمه: برگ گیاه برای رنگ کردن ابرو.	Vasme: barg-e giyāh barā-ye rang kardan-e abru.
خط: موی تازه برآمده از رخسارِ خوبان.	Xat(t): mu-ye tāzebarāmade az roxsār-e xubān.
بو: امید (مجاز).	Bu: omid (majāz).
نیید: شرابِ خرما.	Nabic: šarāb-e xormā.
ملالت: دل‌تنگی، آزرده‌گی.	Malālat: deltangi, āzordegī.
مبصر: با بصیرت، بینا، دانا (مجاز).	Mobasser: bābasirat, binā, dānā (majāz).
نظم: شعر.	Nazm: še'r.

غزل ۲۳۹ Qazal-e 239

رسید مژده که آمد بهار و سبزه دمید	Resid možde ke āmad bahār-o sabze damid
وظیفه گر برسد مصرفش گل است و نبید	Vazife gar beresad, masraf-aš gol-ast-o nabid
صفیر مرغ برآمد بط شراب کجاست	Safir-e morq bar āmad, bat-e šarāb kojā-st
فغان فتاد به بلبل نقاب گل که کشید	Faqān fetād be bolbol, neqāb-e gol ke kešid
ز میوه‌های بهشتی چه ذوق دریابد	Ze mivehā-ye behešti ce zowq dar yābad
هر آن که سیب زنخدان شاهدهی نگزید	Harānke sib-e zanaxdān-e šāhed-i nagazid?
مکن ز غصه شکایت که در طریق طلب	Makon ze qosse šekāyat ke dar tariq-e talab
به راحتی نرسید آن که زحمتی نکشید	Be rāhat-i naresid ānke zahmat-i nakešid
ز روی ساقی مه وش گلی بچین امروز	Ze ru-ye sāqi-ye mahvaš gol-i becin emruz
که گرد عارض بستان خط بنفشه دمید	Ke gerd-e ārez-e bostān xat-e banafše damid
چنان کرشمه ساقی دلم ز دست ببرد	Conān kerešme-ye sāqi del-am ze dast bebord
که با کسی دگرم نیست برگ گفت و شنید	Ke bā kas-i degar-am nist barg-e goftošēnid
من این مرقع رنگین چو گل بخوام سوخت	Man in moraqqa-e rangin co gol bexāham suxt
که پیر باده فروشش به جرعه‌ای نخرد	Ke pir-e bādeforuš-aš be jor'e-i naxarid
بهار می‌گذرد دادگسترا دریاب	Bahār migozarad, dādgostar-ā, dar yāb
که رفت موسم و حافظ هنوز می‌نچسبید	Ke raft mowsem-o Hāfez hanuz mey nacešid
وظیفه: جیره‌ی روزانه.	Vazife: jire-ye ruzāne.
نبید: شراب خرما.	Nabid: šarāb-e xormā.
صفیر: بانگ.	Safir: bāng.
بط: تنگ شراب.	Bat: tong-e šarāb.
فغان: آه، فریاد.	Faqān: āh, faryād.
زنخدان: چانه، زیر چانه.	Zanaxdān: cāne, zir-e cāne.
شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).	Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).
طریق: راه، روش.	Tariq: rāh, raveš.
عارض: رخسار.	Ārez: roxsār.
خط: موی تازه‌برآمده از رخسار خوبان.	Xat(t): mu-ye tāzebarāmade az roxsār-e xubān.
برگ: رغبت، دوستداری، میل.	Barg: reqbat, dustdāri, meyl.
مرقع: وصله‌دار، جامه‌ی وصله‌دار.	Moraqqa': vasledār, jāme-ye vasledār.
موسم: فصل، هنگام.	Mowsem: fasl, hengām.

غزل ۲۴۰ Qazal-e 240

ابر آذاری برآمد باد نوروزی وزید	Abr-e āzāri bar āmad, bād-e nowruzi vazid
وجه می می‌خواهم و مطرب که می‌گوید رسید	Vajh-e mey mixāham-o motreb, ke miguyad resid?
شاهدان در جلوه و من شرمسار کیسه‌ام	Šāhedān dar jelve-vo man šarmsār-e kise-am
بار عشق و مفلسی صعب است می‌باید کشید	Bār-e ešq-o moflesi sa'b-ast, mibāyad kešid
قحط جود است آبروی خود نمی‌باید فروخت	Qaht-e jud-ast, āberu-ye xod nemibāyad foruxt
باده و گل از بهای خرقة می‌باید خرید	Bāde-vo gol az bahā-ye xerqe mibāyad xarid
گوییا خواهد گشود از دولت‌م کاری که دوش	Guyi-yā xāhad gošud az dowlat-am kār-i ke duš
من همی‌کردم دعا و صبح صادق می‌دمید	Man hamikardam doā-vo sobh-e sādeq midamid
با لبی و صد هزاران خنده آمد گل به باغ	Bā labi-yo sad hezārān xande āmad gol be bāg
از کریمی گوییا در گوشه‌ای بویی شنید	Az karim-i guyi-yā dar guše-i bu-yi šenid
دامنی گر چاک شد در عالم رندی چه باک	Dāman-i gar cāk šod dar ālam-e rendi, ce bāk
جامه‌ای در نیک نامی نیز می‌باید درید	Jāme-i dar nīknāmi niz mibāyad darid
این لطایف کز لب لعل تو من گفتم که گفت	In latāyef k-az lab-e la'l-e to man goftam, ke goft?
وین تطاول کز سر زلف تو من دیدم که دید	V-in tatāvol k-az sar-e zolf-e to man didam, ke did?
عدل سلطان گر نپرسد حال مظلومان عشق	Adl-e soltān gar naporsad hāl-e mazlumān-e ešq
گوشه گیران را ز آسایش طمع باید برید	Gušegirān rā ze āsāyeš tama' bāyad borid
تیر عاشق کش ندانم بر دل حافظ که زد	Tir-e āšeqkoš nadānam bar del-e Hāfez ke zad?
این قدر دانم که از شعر ترش خون می‌چکد	In qadar dānam ke az še'r-e tar-aš xun micekid
آذار: ماه اول بهار.	Āzār: mäh-e avval-e bahār.
وجه: پول.	Vajh: pul.
شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).	Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).
صعب: دشوار، شدید.	Sa'b: došvār, šadid.
جود: بخشش، جوانمردی.	Jud: baxšeš, javānmardi.
خرقة: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
دوش: دیشب.	Duš: dišab.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pākter-o parhizkārtar az zāher.
لعل: سنگ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
تطاول: گردن‌کشی، دست‌درازی.	Tatāvol: gardankeši, dastderāzi.
طمع بریدن: قطع امید کردن.	Tama' boridan: qat'-e omid kardan.
تر: تازه.	Tar: tāze.

غزل ۲۴۱ Qazal-e 241

معاشران ز حریف شبانه یاد آرید	Moāšerān, ze harif-e šabāne yād ārid
حقوق بندگی مخلصانه یاد آرید	Hoquq-e bandegi-ye moxlesāne yād ārid
به وقت سرخوشی از آه و ناله عشاق	Be vaqt-e sarxoši az āhonāle-ye oššāq
به صوت و نغمه چنگ و چغانه یاد آرید	Be sowt-o naqme-ye cang-o caqāne yād ārid
چو لطف باده کند جلوه در رخ ساقی	Co lotf-e bāde konad jelve dar rox-e sāqi
ز عاشقان به سرود و ترانه یاد آرید	Ze āšeqān be sorud-o tarāne yād ārid
چو در میان مراد آورید دست امید	Co dar miyān-e morād āvarid dast-e omid
ز عهد صحبت ما در میانه یاد آرید	Ze ahd-e sohbat-e mā dar miyāne yād ārid
سمند دولت اگر چند سرکشیده رود	Samand-e dowlat agar cand sarkešide ravad
ز همراهمان به سر تازیانه یاد آرید	Ze hamrahān be sar-e tāziyāne yād ārid
نمی‌خورید زمانی غم وفاداران	Nemixorid zamān-i qam-e vafādārān
ز بی‌وفایی دور زمانه یاد آرید	Ze bivafāyi-ye dower zamāne yād ārid
به وجه مرحمت ای ساکنان صدر جلال	Be vajh-e marhamat, ey sākenān-e sadr-e jalāl
ز روی حافظ و این آستانه یاد آرید	Ze ru-ye Hāfez-o in āstāne yād ārid
معاشر: دوست و همدم.	Moāšer: dust-o hamdam.
حریف: هم‌پایه، هم‌پایه.	Harif: hamāvard, hampiyāle.
چغانه: یک آلت موسیقی.	Caqāne: yek alat-e musiqi.
باده: شراب، می.	Bāde: šarāb, mey.
سمند: اسب زردرنگ.	Samand: asb-e zartrang.
دور: گردش.	Dowr: gardeš.
وجه: سبب.	Vajh: sabab.
جلال: بزرگواری، شکوه.	Jalāl: bozorgvāri, šokuh.

غزل ۲۴۲ Qazal-e 242

بیا که رایت منصور پادشاه رسید
 نوید فتح و بشارت به مهر و ماه رسید
 جمال بخت ز روی ظفر نقاب انداخت
 کمال عدل به فریاد دادخواه رسید
 سپهر دور خوش اکنون کند که ماه آمد
 جهان به کام دل اکنون رسد که شاه رسید
 ز قاطعان طریق این زمان شوند ایمن
 قوافل دل و دانش که مرد راه رسید
 عزیز مصر به رغم برادران غیور
 ز قعر چاه برآمد به اوج ماه رسید
 کجاست صوفی دجال فعل ملحدشکل
 بگو بسوز که مهدی دین پناه رسید
 صبا بگو که چهها بر سرم در این غم عشق
 ز آتش دل سوزان و دود آه رسید
 ز شوق روی تو شاهها بدین اسیر فراق
 همان رسید کز آتش به برگ کاه رسید
 مرو به خواب که حافظ به بارگاه قبول
 ز ورد نیم شب و درس صبحگاه رسید

رایت: پرچم.

منصور: یاری شده.

ظفر: پیروزی.

دور: گردش.

قاطع: قطع کننده.

طریق: راه، روش.

قوافل: قافلهها.

دجال فعل: دجال کردار.

دجال: دروغگو، کسی که پیش از ظهور مهدی پیدا می شود و بسیاری را فریب می دهد.

ملحد: کافر.

صبا: بادی که از مشرق می وزد. پیام آور میان عاشق و معشوق (مجاز).

فراق: دوری، جدایی.

Biyā ke rāyat-e mansur-e pādšāh resid

Navid-e fath-o bešārat be mehr-o māh resid

Jamāl-e baxt ze ru-ye zafar neqāb andāxt

Kamāl-e adl be faryād-e dādxāh resid

Sepehr dowr xoš aknun konad ke māh āmad

Jahān be kām-e del aknun resad ke šāh resid

Ze qāteān-e tariq in zamān šavand imen

Qavāfel-e del-o dāneš ke mard-e rāh resid

Aziz-e Mesr be raqm-e barādarān-e qayur

Ze qa'r-e cāh bar āmad, be owj-e māh resid

Kojā-st sufi-ye dajjālfe'l-e molhedšekl

Begu, besuz ke Mahdi-ye dinpanāh resid

Sabā begu ke cehā bar sar-am dar in qam-e ešq

Ze ātaš-e delsuzān-o dud-e āh resid

Ze šowq-e ru-ye to, šāh-ā, bed-in asir-e farāq

Hamān resid k-az ātaš be barg-e kāh resid

Marow be xāb ke Hāfez be bārgāh-e qabul

Ze verd-e nimšab-o dars-e sobhgāh resid

Rāyat: parcam.

Mansur: yārišode.

Zafar: piruzi.

Dowr: gardeš.

Qāte': qat'konande.

Tariq: rāh, raveš.

Qavāfel: qāfelehā.

Dajjālfe'l: dajjālkerdār.

Dajjāl: doruqgu, kas-i ke piš az zohur-e Mahdi peydā mišavad-o besyār-i rā farib midehad.

Molhed: kāfar.

Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āše-q-o ma'šuq (majāz).

Farāq: duri, jodāyi.

غزل ۲۴۳ Qazal-e 243

بوی خوش تو هر که ز باد صبا شنید	Bu-ye xoš-e to harke ze bād-e sabā šenid
از یار آشنا سخن آشنا شنید	Az yār-e āšnā soxan-e āšnā šenid
ای شاه حسن چشم به حال گدا فکن	Ey šāh-e hosn, cešm be hāl-e gedā fekan
کاین گوش بس حکایت شاه و گدا شنید	K-in guš bas hekāyat-e šāh-o gedā šenid
خوش می‌کنم به باده مشکین مشام جان	Xoš mikonam be bāde-ye moškin mašām-e jān
کز دلق پوش صومعه بوی ریا شنید	K-az dalqpuš-e sowmee bu-ye riyā šenid
سر خدا که عارف سالک به کس نگفت	Serr-e Xodā ke āref-e sālek be kas nagoft
در حیرتم که باده فروش از کجا شنید	Dar heyrat-am ke bādeforuš az kojā šenid
یا رب کجاست محرم رازی که یک زمان	Yā Rab, kojā-st mahram-e rāz-i ke yek zamān
دل شرح آن دهد که چه گفت و چه شنید	Del šarh-e ān dehad ke ce goft-o cehā šenid
اینش سزا نبود دل حق گزار من	In-aš sezā nabud del-e haqqozār-e man
کز غمگسار خود سخن ناسزا شنید	K-az qamgosār-e xod soxan-e nāsezā šenid
محروم اگر شدم ز سر کوی او چه شد	Mahrum agar šodam ze sar-e kuy-e u, ce šod
از گلشن زمانه که بوی وفا شنید	Az golšan-e zamāne ke bu-ye vafā šenid?
ساقی بیا که عشق ندا می‌کند بلند	Sāqi, biyā ke ešq nedā mikonad boland
کان کس که گفت قصه ما هم ز ما شنید	K-ānkas ke goft qesse-ye mā ham ze mā šenid
ما باده زیر خرقة نه امروز می‌خوریم	Mā bāde zir-e xerqe na emruz mixorim
صد بار پیر می‌کده این ماجرا شنید	Sad bār pir-e meykade in mājarā šenid
ما می به بانگ چنگ نه امروز می‌کشیم	Mā mey be bāng-e cang na emruz mikešim
بس دور شد که گنبد چرخ این صدا شنید	Bas dour šod ke gonbad-e carx in sedā šenid
پند حکیم محض صواب است و عین خیر	Pand-e hakim mahz-e savāb-ast-o eyn-e xeyr
فرخنده آن کسی که به سمع رضا شنید	Farxonde ān kas-i ke be sam'-e rezā šenid
حافظ وظیفه تو دعا گفتن است و بس	Hāfez, vazife-ye to doā goftan-ast-o bas
در بند آن مباحث که نشنید یا شنید	Dar band-e ān mabāš ke našnid yā šenid
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: Bād-i ke az mašreq mivazad. Payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
دلق: جامه‌ی درویشان.	Dalq: jāme-ye darvišān.
سالک: رهرو.	Sālek: rahrow.
باده: شراب، می.	Bāde: šarāb, mey.
خرقة: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
دور: گردش.	Dour: gardeš.
چرخ: آسمان، گردون.	Carx: āsmān, gardun.
سمع: گوش، آنچه شنیده شود.	Sam': guš, ānce šenide šavad.

غزل ۲۴۴ Qazal-e 244

معاشران گره از زلف یار باز کنید	Moāšerān, gereh az zolf-e yār bāz konid
شبی خوش است بدین قصه‌اش دراز کنید	Šab-i xoš-ast, bed-in qesse-aš derāz konid
حضور خلوت انس است و دوستان جمعند	Hozur-e xalvat-e ons-ast-o dustān jam'-and
و ان یکاد بخوانید و در فراز کنید	Va <i>an yakād</i> bexānid-o dar farāz konid
رباب و چنگ به بانگ بلند می‌گویند	Robāb-o cang be bāng-e boland miguyand
که گوش هوش به پیغام اهل راز کنید	Ke guš-e huš be peyqām-e ahlerāz konid
به جان دوست که غم پرده بر شما ندرد	Be jān-e dust ke qam parde bar šomā nadarad
گر اعتماد بر الطاف کارساز کنید	Gar e'temād bar altāf-e kārsāz konid
میان عاشق و معشوق فرق بسیار است	Miyān-e āšeḡ-o ma'šūq farq besyār-ast
چو یار ناز نماید شما نیاز کنید	Co yār nāz namāyad, šomā niyāz konid
نخست موعظه پیر صحبت این حرف است	Noxost moweze-ye pīr-e sohbat in harf-ast
که از مصاحب ناچنس احتراز کنید	Ke az mosāheb-e nājens ehterāz konid
هر آن کس که در این حلقه نیست زنده به عشق	Harānkas ke dar in halqe nist zende be ešq
بر او نمرده به فتوای من نماز کنید	Bar u namorde be fatvā-ye man namāz konid
وگر طلب کند انعامی از شما حافظ	Va gar talab konad en'am-i az šomā Hāfez
حوالتش به لب یار دلنواز کنید	Havālat-aš be lab-e yār-e delnavāz konid
معاشر: دوست و همدم.	Moāšer: dust-o hamdam.
ان یکاد: از آیه‌های قرآن.	An yakād: āz āyehā-ye Qor'an.
رباب: سازی مانند تار.	Robāb: sāz-i mānand-e tār.
الطاف: مهربانی‌ها.	Altāf: mehrbānihā.
موعظه: پند.	Moweze: pand.
ناچنس: بدسرشت، بدکردار.	Nājens: dadseriešt, badkerdār.
احتراز: دوری، پرهیز.	Ehterāz: duri, parhiz.
حلقه: انجمن.	Halqe: anjoman.

غزل ۲۴۵ Qazal-e 245

الد ای طوطی گویای اسرار	Alā ey tuti-ye guyā-ye asrār
مبادا خالیت شکر ز منقار	Mabād-ā xāli-yat šekkar ze menqār
سرت سبز و دلت خوش باد جاوید	Sar-at sabz-o del-at xoš bād jāvid
که خوش نقشی نمودی از خط یار	Ke xoš naqš-i nemudi az xat-e yār
سخن سر بسته گفتی با حریفان	Soxan sarbaste gofti bā harifān
خدا را زین معما پرده بردار	Xodā rā, z-in moammā parde bar dār
به روی ما زن از ساغر گلابی	Be ru-ye mā zan az sāqar golāb-i
که خواب آلوده‌ایم ای بخت بیدار	Ke xābālude-im, ey baxt-e bidār
چه ره بود این که زد در پرده مطرب	Ce rah bud in ke zad dar parde motreb
که می‌رقصند با هم مست و هشیار	Ke miraqsand bā ham mast-o hošyār
از آن افیون که ساقی در می‌افکند	Az ān afyun ke sāqi dar mey afkand
حریفان را نه سر ماند نه دستار	Harifān rā na sar mānad na dastār
سکندر را نمی‌بخشند آبی	Sekandar rā nemibaxšand āb-i
به زور و زر میسر نیست این کار	Be zur-o zar moyassar nist in kār
بیا و حال اهل درد بشنو	Biyā-vo hāl-e ahl-e dard bešnow
به لفظ اندک و معنی بسیار	Be lafz-e andak-o ma'ni-ye besyār
بت چینی عدوی دین و دل‌هاست	Bot-e cini adu-ye din-o delhā-st
خداوندا دل و دینم نگه دار	Xodāvand-ā, del-o din-am negah dār
به مستوران مگو اسرار مستی	Be masturān magu asrār-e masti
حدیث جان مگو با نقش دیوار	Hadis-e jān magu bā naqš-e divār
به یمن دولت منصور شاهی	Be yomn-e dowlat-e mansuršāhi
علم شد حافظ اندر نظم اشعار	Alam šod Hāfez andar nazm-e aš'ār
خداوندی به جای بندگان کرد	Xodāvandi be jā-ye bandegān kard
خداوندا ز آفاتش نگه دار	Xodāvand-ā, ze āfāt-aš negah dār
حریف: هم‌اورد، هم‌پیاله.	Harif: hamāvard, hampiyāle.
ساجر: جام شراب‌خوری.	Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jām.
عدو: دشمن.	Adu: došman.
مستور: پوشیده، پاکدامن.	Mastur: pušide, pākdāman.
یمن: خیر و برکت، خجستگی.	Yomn: xeyr-o barakāt, xojastegi.
علم شدن: سرشناس شدن (مجاز).	Alam: saršenās šodan (majāz).

غزل ۲۴۶ Qazal-e 246

عید است و آخر گل و یاران در انتظار	Eyd-ast-o āxer gol-o yārān dar entezār
ساقی به روی شاه بین ماه و می بیار	Sāqi be ru-ye šāh bebin, māh-o mey biyār
دل برگرفته بودم از ایام گل ولی	Del bar gerefte budam az ayyām-e gol vali
کاری بکرد همت پاکان روزه دار	Kār-i bekard hemmat-e pākān-e ruzedār
دل در جهان میند و به مستی سؤال کن	Del dar jahān maband-o be masti soāl kon
از فیض جام و قصه جمشید کامگار	Az feyz-e jām-o qesse-ye Jamšid-e kāmgār
جز نقد جان به دست ندارم، شراب کو	Joz naqd-e jān be dast nadāram, šarāb ku
کان نیز بر کرشمه ساقی کنم نثار	K-ān niz bar kerešme-ye sāqi konam nesār
خوش دولتتست خرم و خوش خسروی کریم	Xoš dowlat-i-st xorram-o xoš xosrov-i karim
یا رب ز چشم زخم زمانش نگاه دار	Yā Rab, ze cešmzaxm-e zamān-aš negāh dār
می خور به شعر بنده که زیبایی دگر دهد	Mey xor be še'r-e bande ke zib-i degar dehad
جام مرصع تو بدین در شاهوار	Jām-e morassa-e to bed-in dorr-e šāhvār
گر فوت شد سحور چه نقصان، صبح هست	Gar fowt šod sahur, ce noqsān, sabuh hast
از می کنند روزه گشا، طالبان یار	Az mey konand ruze gošā, tālebān-e yār
زان جا که پرده پوشی عفو کریم توست	Z-ānjā ke pardepuši afv-e karim-e to-st
بر قلب ما ببخش که نقدیست کم عیار	Bar qalb-e mā bebaxš ke naqd-i-st kam'ayār
ترسم که روز حشر عنان بر عنان رود	Tarsam ke Ruz-e Hašr enān bar enān ravad
تسبیح شیخ و خرقة رند شرابخوار	Tasbih-e šeyx-o xerqe-ye rend-e šarābxār
حافظ چو رفت روزه و گل نیز می‌رود	Hāfez, co raft ruze-vo gol niz miravad
ناچار باده نوش که از دست رفت کار	Nācār bāde nuš ke az dast raft kār
زیب: آرایش، زینت.	Zib: ārāyeš, zinat.
در: مروارید.	Dor(r): morvārid.
مرصع: جواهرنشان.	Morassa': javāhernešān
سحور: غذای سحری برای روزه گرفتن.	Sahur: qazā-ye sahari barā-ye ruze gereftan.
صبح: باده‌ی بامدادی.	Sabuh: Bāde-ye bāmdādi (majāz).
قلب: ناتمام‌عیار، ناخالص.	Qalb: nātāmāmayār, nāxāles.
نقد: پول، سکه.	Naqd: pul, sekke.
عیار: اندازه، میزان خالص بودن، میزان فلزی گران‌بها در یک آلیاژ.	Ayār: andāze, mizān-e xāles budan, mizān-e felez-i gerānbahā dar yek āliyāž.
روز حشر: روز قیامت.	Ruz-e Hašr: Ruz-e Qiyāmat.
عنان بر عنان رفتن: به موازات هم راندن، برابر بودن (مجاز).	Enān bar enān raftan: be movāzāt-e ham rāndan, barābar budan (majāz).
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.

غزل ۲۳۷ Qazal-e 247

صبا ز منزل جانان، گذر دریغ مدار	Sabā, ze manzel-e jānān gozar dariq madār
وز او به عاشق بی‌دل، خبر دریغ مدار	V-az u be āšeq-e bidel xabar dariq madār
به شکر آن که شکفتی به کام بخت ای گل	Be šokr-e ān ke šekofti be kām-e baxt, ey gol
نسیم وصل ز مرغ سحر دریغ مدار	Nasim-e vasl ze morq-e sahar dariq madār
حریف عشق تو بودم چو ماه نو بودی	Harif-e ešq-e to budam, co māh-e now budi
کنون که ماه تمامی، نظر دریغ مدار	Konun ke māh-e tamām-i, nazar dariq madār
جهان و هر چه در او هست، سهل و مختصر است	Jahān-o harce dar u hast, sahl-o moxtasar-ast
ز اهل معرفت این مختصر، دریغ مدار	Ze ahl-e ma'refat in moxtasar dariq madār
کنون که چشمه قند است لعل نوشینت	Konun ke cešme-ye qand-ast la'l-e nušin-at
سخن بگوی و ز طوطی، شکر دریغ مدار	Soxan begu-yo ze tuti šekar dariq madār
مکارم تو به آفاق می‌برد شاعر	Makārem-e to be āfāq mibarad šāer
از او وظیفه و زاد سفر دریغ مدار	Az u vazife-vo zād-e safar dariq madār
چو ذکر خیر طلب می‌کنی، سخن این است	Co zekrexejr talab mikoni, soxan in-ast
که در بهای سخن، سیم و زر دریغ مدار	Ke dar bahā-ye soxan sim-o zar dariq madār
غبار غم برود، حال خوش شود حافظ	Qobār-e qam beravad, hāl xoš šavad, Hāfez
تو آب دیده از این رهگذر دریغ مدار	To āb-e dide az in rahgozar dariq madār
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).
جانان: معشوق.	Jānān: ma'šūq.
لعل: سنگ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
مکارم: بزرگواری‌ها.	Makārem: bozorgvārihā.
آفاق: کرانه‌های آسمان، جهان هستی.	Āfāq: karānehā-ye āsmān, jahān-e hasti.
وظیفه: جیره‌ی روزانه.	Vazife: jire-ye ruzāne.
زاد: توشه.	Zād: tuše.

غزل ۲۴۸ Qazal-e 248

ای صبا نکهتی از کوی فلانی به من آر
 زار و بیمار غمم، راحت جانی به من آر
 قلب بی‌حاصل ما را بزَن اکسیر مراد
 یعنی از خاک در دوست نشانی به من آر
 در کمینگاه نظر با دل خویشم جنگ است
 ز ابرو و غمزه او تیر و کمانی به من آر
 در غریبی و فراق و غم دل پیر شدم
 ساغر می ز کف تازه جوانی به من آر
 منکران را هم از این می دو سه ساغر بچشان
 وگر ایشان نستانند روانی به من آر
 ساقیا عشرت امروز به فردا مفکن
 یا ز دیوان قضا خط امانی به من آر
 دلم از دست بشد دوش چو حافظ می‌گفت
 کای صبا نکهتی از کوی فلانی به من آر

Nakhat: bu-ye xoš.

Eksir: kimiyā.

Qamze: ešāre bā cešm-o abru.

Farāq: duri, jodāyi.

Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jām.

Ravāni: zud, tond.

Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'suq (majāz).

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).

غزل ۲۴۹ Qazal-e 249

ای صبا نکهتی از خاک ره یار بیار	Ey sabā, nakhat-i az xāk-e rah-e yār biyār
ببر اندوه دل و مژده دلداری بیار	Bebar anduh-e del-o možde-ye deldār biyār
نکته‌ای روح فزا از دهن دوست بگو	Nokte-i ruhfazā az dahan-e dust begu
نامه‌ای خوش خبر از عالم اسرار بیار	Nāme-i xošxabar az ālam-e asrār biyār
تا معطر کنم از لطف نسیم تو مشام	Tā moattar konam az lotf-e nasim-e to mašām
شماه‌ای از نفحات نفس یار بیار	Šemme-i az nafahāt-e nafas-e yār biyār
به وفای تو که خاک ره آن یار عزیز	Be vafā-ye to ke xāk-e rah-e ān yār-e aziz
بی غباری که پدید آید از اغیار بیار	Bi qobār-i ke padid āyad az aqyār biyār
گردی از رهگذر دوست به کوری رقیب	Gard-i az rahgozar-e dust be kuri-ye raqib
بهر آسایش این دیده خونبار بیار	Bahr-e āsāyeš-e in dide-ye xunbār biyār
خامی و ساده دلی شیوه جانبازان نیست	Xāmi-yo sādedeli šive-ye jānbāzān nist
خبری از بر آن دلبر عیار بیار	Xabar-i az bar-e ān delbar-e ayyār biyār
شکر آن را که تو در عشرتی ای مرغ چمن	Šokr-e ān rā ke to dar ešrat-i, ey morq-e caman
به اسیران قفس مژده گلزار بیار	Be asirān-e qafas možde-ye golzār biyār
کام جان تلخ شد از صبر که کردم بی دوست	Kām-e jān talx šod az sabr ke kardam bi dust
عشوه‌ای زان لب شیرین شکربار بیار	Ešve-i z-ān lab-e širin-e šekarbār biyār
روزگاریست که دل چهره مقصود ندید	Ruzgār-i-st ke del cehre-ye maqsud nadid
ساقیا آن قدح آینه کردار بیار	Sāqi-yā, ān qadah-e āyenerkdār biyār
دلچ حافظ به چه ارزد به می‌اش رنگین کن	Dalq-e Hāfez be ce arzad? Be mey-aš rangin kon
وان گهش مست و خراب از سر بازار بیار	V-āngah-aš mast-o xarāb az sar-e bāzār biyār
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).
نکته: بوی خوش.	Nakhat: bu-ye xoš.
شمه: مقدار کمی از چیزی.	Šemme: meqdār-e kam-i az ciz-i.
نفحات: بوی های خوش.	Nafahāt: buhā-ye xoš.
اغیار: دیگران، بیگانگان.	Aqyār: digarān, bigānegān.
عیار: زرنج، زیرک.	Ayyār: zerang, zirak.
قدح: پیاله.	Qadah: piyāle.
دلچ: جامه‌ی درویشان.	Dalq: jāme-ye darvišān.

غزل ۲۵۰ Qazal-e 250

روی بنمای و وجود خودم از یاد ببر	Ruy benmāy-o vojūd-e xod-am az yād bebar
خرمن سوختگان را همه گو باد ببر	Xarman-e suxtegān rā hame gu bād, bebar
ما چو دادیم دل و دیده به طوفان بلد	Mā co dādim del-o dide be tufān-e balā
گو بیا سیل غم و خانه ز بنیاد ببر	Gu, biyā, seyl-e qam-o xāne ze bonyād bebar
زلف چون عنبر خامش که ببوید؟ هیهات	Zolf-e con anbar-e xām-aš ke bebuyad? Heyhāt
ای دل خام طمع، این سخن از یاد ببر	Ey del-e xāmtama', in soxan az yād bebar
سینه گو شعله آتشکده فارس بکش	Sine gu, šo'le-ye ātaškade-ye Fārs bekeš
دیده گو آب رخ دجله بغداد ببر	Dide gu, āb-e rox-e Dejle-ye Baqdād bebar
دولت پیر مغان باد که باقی سهل است	Dowlat-e pir-e Moqān bād ke bāqi sahl-ast
دیگری گو برو و نام من از یاد ببر	Digari gu, boro-vo nām-e man az yād bebar
سعی ناپرده در این راه به جایی نرسی	Sa'ynāborde dar in rāh be jā-yi naresi
مزد اگر می‌طلبی طاعت استاد ببر	Mozd agar mitalabi, tāat-e ostād bebar
روز مرگم نفسی وعده دیدار بده	Ruz-e marg-am nafas-i va'de-ye didār bedeh
وان گهم تا به لحد فارغ و آزاد ببر	V-āngah-am tā be lahad fāreq-o āzād bebar
دوش می‌گفت به مژگان درازت بکشم	Duš migoft be možgān-e derāz-at bekoš-am
یا رب از خاطرش اندیشه بیداد ببر	Yā Rab, az xāter-aš andiše-ye bidād bebar
حافظ اندیشه کن از نازکی خاطر یار	Hāfez, andiše kon az nāzoki-ye xāter-e yār
برو از درگهش این ناله و فریاد ببر	Borow az dargah-aš, in nāle-vo faryād bebar
عنبر: ماده‌ای خوش‌بو.	Anbar: madde-i xošbu.
هیهات: افسوس، دریغ، محال است.	Heyhāt: afsus, dariq-ā, mahāl-ast.
طاعت: اطاعت کردن.	Tāat: etāat kardan.
لحد: گور.	Lahad: gur.
دوش: دیشب.	Duš: Dišab.

غزلی ۲۵۱ Qazal-e 251

شب وصل است و طی شد نامه هجر	Šab-e vasl-ast-o tey šod nāme-ye hajr
سلام فیه حتی مطلع الفجر	<i>Salāmon fih-e hattā matla'elfajr</i>
دلا در عاشقی ثابت قدم باش	Del-ā, dar āšeqi sābet qadam bāš
که در این ره نباشد کار بی اجر	Ke dar in rah nabāšad kār bi ajr
من از رندی نخواهم کرد توبه	Man az rendi naxāham kard towbe
و لو آذیتنی بالهجر و الحجر	<i>Valow āzeytani belhajre valhajr</i>
برآی ای صبح روشن دل خدا را	Bar āy, ey sobh-e rowšandel, Xodā rā
که بس تاریک می‌بینم شب هجر	Ke bas tārik mibinam šab-e hajr
دلم رفت و ندیدم روی دلدار	Del-am raft-o nadidam ru-ye deldār
فغان از این تطاول، آه از این زجر	Faqān az in tatāvol, āh az in zajr
وفا خواهی، جفاکش باش حافظ	Vafā xāhi, jafākeš bāš, Hāfez
فان الربح و الخسران فی التجر	<i>Fa'ennalrebha valxosrāna fettajr</i>
سلام فیه حتی مطلع الفجر: پس سلام بر آن باد تا هنگام طلوع	<i>Salāmon fih-e hattā matla'elfajr</i> . pas salām bar ān bād
سپیدم.	tā hengām-e tolu-e sepidedam.
هجر: دوری و جدایی.	Hajr: duri-yo jodāyi.
حجر: منع کردن، بازداشتن.	Hajr: man' kardan, bāz daštān.
تطاول: گردن‌کشی، دست‌درازی..	Tatāvol: gardankeši, dastderāzi.
فان الربح و الخسران فی التجر: در هر معامله سود و زیان هست.	<i>Fa'ennalrebha valxosrāna fettajr</i> : dar har moāmele sud-o ziyān hast.

غزل ۲۵۲ Qazal-e 252

گر بود عمر به میخانه رسم بار دگر	Gar bovad omr, be meyxāne resam bār-e degar
بجز از خدمت رندان نکنم کار دگر	Bejoz az xedmat-e rendān nakonam kār-e degar
خرم آن روز که با دیده گریان بروم	Xorram ān ruz ke bā dide-ye geryān beravam
تا زخم آب، در میکده یک بار دگر	Tā zanam āb dar-e meykade yek bār-e degar
معرفت نیست در این قوم خدا را سببی	Ma'refat nist dar in qowm, Xodā rā, sabab-i
تا برم گوهر خود را به خریدار دگر	Tā baram gowhar-e xod rā be xaridār-e degar
یار اگر رفت و حق صحبت دیرین نشناخت	Yār agar raft-o haq-e sohbat-e dirin našnāxt
حاش لله که روم من ز پی یار دگر	<i>Hāšalellah</i> ke ravam man ze pey-e yār-e degar
گر مساعد شومد دایره چرخ کبود	Gar mosāed šavad-am dāyere-ye carx-e kabud
هم به دست آورمش باز به پرگار دگر	Ham be dast āvaram-aš bāz be pargār-e degar
عافیت می‌طلبم خاطر من را بگذارند	Āfiyat mitalabad xāter-am ar bogzārand
غمزه شوخش و آن طره طرار دگر	Qamze-ye šux-aš-o ān torre-ye tarrār-e degar
راز سر بسته ما بین که به دستان گفتند	Rāz-e sarbaste-ye mā bin ke be dastān goftand
هر زمان با دف و نی بر سر بازار دگر	Har zamān bā daf-o-ney bar sar-e bāzār-e degar
هر دم از درد بنالم که فلک هر ساعت	Hardam az dard benālam ke falak har sāat
کندم قصد دل ریش به آزار دگر	Konad-am qasd-e del-e riš be āzār-e degar
بازگویم نه در این واقعه حافظ تنهاست	Bāz guyam na dar in vāqee Hāfez tanhā-st
غرچه گشتند در این بادیه بسیار دگر	Qarqe gaštand dar in bādiye besyār-e degar
رند: زیرک، در باطن پاکتر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
حاش لله: پاکی است خدای را.	<i>Hāšalellah:</i> pāki-st Xodā rā.
پرگار: بخت و اقبال.	Pargār: baxt-o eqbāl.
غمزه: اشاره با چشم و ابرو.	Qamze: ešāre bā cešm-o abru.
طره: دسته‌ی موی تابیده در کنار پیشانی.	Torre: daste-ye mu-ye tābide dar kenār-e pišāni.
طرار: حیل‌گر، دزد، جیب‌بر.	Tarrār: hilegar, dozd, jibbor.
دستان: سرود، نیرنگ، فریب.	Dastān: sorud, neyrang, farib.
ریش: زخمی.	Riš: zaxmi.

غزل ۲۵۳ Qazal-e 253

ای خرم از فروغ رخت لاله زار عمر Ey xorram az foruq-e rox-at lālezār-e omr
 بازآ که ریخت بی گل رویت بهار عمر Bāz-ā. ke rixt bi gol-e ruy-at bahār-e omr
 از دیده گر سرشک چو باران چکد، رواست Az dide gar serešk co bārān cekad, ravā-st
 کاندر غمت چو برق بشد روزگار عمر K-āndar qam-at co barq bešod ruzgār-e omr
 این یک دو دم که مهلت دیدار ممکن است In yek do-dam ke mohlat-e didār momken-ast
 دریاب کار ما که نه پیداست کار عمر Dar yāb kār-e mā ke na peydā-st kār-e omr
 تا کی می صبوح و شکرخواب بامداد Tā key mey-e sabuh-o šekarxāb-e bāmdād
 هشیار گرد هان که گذشت اختیار عمر Hošyār gard, hān, ke gozašt extiyār-e omr
 دی در گذار بود و نظر سوی ما نکرد Di dar gozār bud-o nazar su-ye mā nakard
 بیچاره دل که هیچ ندید از گذار عمر Bicāre del ke hic nadid az gozār-e omr
 اندیشه از محیط فنا نیست هر که را Andiše az mohit-e fanā nist harke rā
 بر نقطه دهان تو باشد مدار عمر Bar noqte-ye dahān-e to bāšad madār-e omr
 در هر طرف ز خیل حوادث کمین‌گهیست Dar har taraf ze xeyl-e havādes kamingah-i-st
 زان رو عنان گسسته دواند سوار عمر Z-ān ru enāngosaste davānad savār-e omr
 بی عمر زنده‌ام من و این بس عجب مدار Bi omr zende-am man-o in bas, ajab madār
 روز فراق را که نه در شمار عمر Ruz-e farāq rā ke nahad dar šomār-e omr?
 حافظ سخن بگوی که بر صفحه جهان Hāfez, soxan beguy ke bar safhe-ye jahān
 این نقش ماند از قلمت یادگار عمر In naqš mānad az qalam-at yādgār-e omr

سرشک: ašk.

خیل: daste, goruh, laškar.

عنان: legām, dahāne-ye asb.

فراق: duri, jodāyi.

غزل ۲۵۴ Qazal-e 254

دیگر ز شاخ سرو سهی بلبل صبور	Digar ze šāx-e sarv-e sahi bolbol-e sabur
گلبانگ زد که چشم بد از روی گل به دور	Golbāng zad ke cešm-e bad az ru-ye gol be dur
ای گل بشکر آن که تویی پادشاه حسن	Ey gol, be šokr-e ān ke to-yi pādšāh-e hosn
با بلبلان بی‌دل شیدا مکن غرور	Bā bolbolān-e bidel-e šeydā makon qorur
از دست غیبت تو شکایت نمی‌کنم	Az dast-e qeybat-e to šekāyat nemikonam
تا نیست غیبتی، نبود لذت حضور	Tā nist qeybat-i, nabovad lezzat-e hozur
گر دیگران به عیش و طرب خرمند و شاد	Gar digarān be eyš-o tarab xorram-and-o šād
ما را غم نگار بود مایه سرور	Mā rā qam-e negār bovad māye-ye sorur
زاهد اگر به حور و قصور است امیدوار	Zāhed agar be hur-o qosur-ast omidvār
ما را شرابخانه قصور است و یار، حور	Mā rā šarābxāne qosur-ast-o yār hur
می‌خور به بانگ چنگ و مخور غصه ور کسی	Mey xor be bāng-e cang-o maxor qosse v-ar kas-i
گوید تو را که باده مخور، گو هو الغفور	Guyad to rā ke bāde maxor, gu <i>hovalqafur</i>
حافظ شکایت از غم هجران چه می‌کنی	Hāfez, šekāyat az qam-e hejran ce mikoni?
در هجر وصل باشد و در ظلمت است نور	Dar hejr vasl bāšad-o dar zolmat-ast nur
سهی: راست و بلند.	Sahi: rāst-o boland.
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
حور: حوری، سیه‌چشم سپیداندام.	Hur: huri, siyahcešm-e sepidandām.
قصور: از کاری بازایستادن.	Qosur: az kar-i bāz istādan.
هو الغفور: خدا بخشنده است.	Hovalqafur: Xodā baxšande-ast.

غزل ۲۵۵ Qazal-e 255

یوسف گمگشته بازآید به کنعان غم مخور
 کلبه احزان شود روزی گلستان غم مخور
 ای دل غمدیده حالت به شود دل بد مکن
 وین سر شوریده بازآید به سامان غم مخور
 گر بهار عمر باشد باز بر تخت چمن
 چتر گل در سر کشی ای مرغ خوشخوان غم مخور
 دور گردون گر دو روزی بر مراد ما نرفت
 دایما یک سان نباشد حال دوران غم مخور
 هان مشو نومید چون واقف نه‌ای از سر غیب
 باشد اندر پرده بازی‌های پنهان غم مخور
 ای دل ار سیل فنا بنیاد هستی بر کند
 چون تو را نوح است کشتیبان ز طوفان غم مخور
 در بیابان گر به شوق کعبه خواهی زد قدم
 سرزنش‌ها گر کند خار مغیلان غم مخور
 گر چه منزل بس خطرناک است و مقصد بس بعید
 هیچ راهی نیست کان را نیست پایان غم مخور
 حال ما در فرقت جانان و ابرام رقیب
 جمله می‌داند خدای حال گردان غم مخور
 حافظا در کنج فقر و خلوت شب‌های تار
 تا بود وردت دعا و درس قرآن غم مخور
احزان: غم‌ها.

کلبه احزان: خانه ی اندوه‌ها، نامی که به خانه حضرت یعقوب در زمان غیبت یوسف داده بودند.

مغیلان: درختچه‌ی خاردار.

فرقت: جدایی.

ابرام: پافشاری کردن، به ستوه آوردن.

Yusof-e gomgašte bāz āyad be Kan'ān, qam maxor
 Kolbe-ye ahzān šavad ruz-i golestān, qam maxor
 Ey del-e qamdide hāl-at beh šavad, del bad makon
 V-in sar-e šuride bāz āyad be sāmān, qam maxor
 Gar bahār-e omr bāšad bāz bar taxt-e caman
 Catr-e gol dar sar keši, ey morq-e xošxān, qam maxor
 Dowr-e gardun gar do ruz-i bar morād-e mā naraft
 Dāyeman yeksān nabāšad hāl-e dowrān, qam maxor
 Hān mašow nowmid con vāqef ne-i az serr-e qeyb
 Bāšad andar parde bāzihā-ye penhān, qam maxor
 Ey del, ar seyl-e fanā bonyād-e hasti bar kanad
 Con to rā Nuh-ast keštibān, ze tufān qam maxor
 Dar biyābān gar be šowq-e Ka'be xāhi zad qadam
 Sarzanešhā gar konad xār-e moqilān, qam maxor
 Garce manzel bas xatarnāk-ast-o maqsad bas baid
 Hic rāh-i nist k-ān rā nist pāyān, qam maxor
 Hāl-e mā dar forqat-e jānān-o ebrām-e raqib
 Jomle midānad Xodā-ye hālgardān, qam maxor
 Hāfez-ā, dar konj-e faqr-o xalvat-e šabhā-ye tār
 Tā bovad verd-at doā-vo dars-e Qor'ān, qam maxor
Ahzān: qamhā.

Kolbe-ye ahzān: Xāne-ye anduhhā, nām-i ke be xāne-ye Hazrat-e Ya'qub dar zamān-e qeybat-e Yusof dāde bu-dand.

Moqilān: deraxtce-ye xārdār.

Forqat: jodāyi.

Ebrām: pāfešāri kardan, be sotuh āvardan.

غزل ۲۵۶ Qazal-e 256

نصیحتی کنمت بشنو و بهانه مگیر	Nasihāt-i konam-at, bešnow-vo bahāne magir
هر آن چه ناصح مشفق بگویدت بپذیر	Harānce nāseh-e mošfeq beguyad-at, bepazir
ز وصل روی جوانان تمتعی بردار	Ze vasl-e ru-ye javānān tamatto-i bar dār
که در کمینگه عمر است مکر عالم پیر	Ke dar kamingah-e omr-ast makr-e ālam-e pir
نعیم هر دو جهان پیش عاشقان بجوی	Naim-e hardo jahān piš-e āšeqān be jov-i
که این متاع قلیل است و آن عطای کثیر	Ke in matā-e qalil-ast-o ān atā-ye kasir
معاشری خوش و رودی بساز می‌خواهم	Moāšer-i xoš-o rud-i besāz mixāham
که درد خویش بگویم به ناله بم و زیر	Ke dard-e xiš beguyam be nāle-ye bam-o zir
بر آن سرم که نوشم می و گنه نکنم	Bar ān sar-am ke nanušam mey-o gonah nakonam
اگر موافق تدبیر من شود تقدیر	Agar movāfeq-e tadbir-e man šavad taqdir
چو قسمت ازلی بی حضور ما کردند	Co qesmat-e azali bi hozur-e mā kardand
گر اندکی نه به وفق رضاست، خرده مگیر	Gar andak-i na be vefq-e rezā-st, xorde magir
چو لاله در قدح ریز ساقیا می و مشک	Co lāle dar qadah-am riz, sāqi-yā, mey-o mošk
که نقش خال نگارم نمی‌رود ز ضمیر	Ke naqš-e xāl-e negār-am nemiravad ze zamir
بیار ساغر در خوشاب ای ساقی	Biyār sāqar-e dorr-e xošāb, ey sāqi
حسود گو کرم آصفی ببین و بمیر	Hasud gu, karam-e āsefi bebin-o bemir
به عزم توبه نهادم قدح ز کف صد بار	Be azm-e towbe nahādām qadah ze kaf sad bār
ولی کرشمه ساقی نمی‌کند تقصیر	Vali kerešme-ye sāqi nemikonad taqsir
می دوساله و محبوب چارده ساله	Mey-e dosāle-vo mahbub-e cāhārdahsāle
همین بس است مرا صحبت صغیر و کبیر	Hamin bas-ast ma-rā sohbat-e saqir-o kabir
دل رمیده ما را که پیش می‌گیرد	Del-e ramide-ye mā rā ke piš migirad?
خبر دهید به مجنون خسته از زنجیر	Xabar dehid be Majnun-e xaste az zanjir
حدیث توبه در این بزمگه مگو حافظ	Hadis-e towbe dar in bazmgah magu, Hāfez
که ساقیان کمان ابرویت زنند به تیر	Ke sāqiyān-e kamānabru-yat zanand be tir
ناصرح: پنددهنده.	Nāseh: panddahande.
مشفق: دلسوز، مهربان.	Mošfeq: delsuz, mehrbān.
تمتع: بهره‌مند شدن.	Tamatto': bahremānd šodan.
نعیم: نعمت.	Naim: rne'mat.
متاع: کالا.	Matā': kālā.
ازل: همیشگی، دیرینگی، زمان بی‌ابتدا.	Azal: hamišegi, dirinegi, zamān-e biebtedā.
قدح: پیاله.	Qadah: piyāle.
ضمیر: اندرون دل.	Zamir: andarun-e del.
آصف: لقب وزیر دانا، وزیر سلیمان.	Āsef: Laqab-e vazir-e dānā, vazir-e Soleymān.

غزل ۲۵۷ Qazal-e 257

روی بنما و مرا گو که ز جان دل برگیر	Ruy benmā-vo ma-rā gu ke ze jān del bar gir
پیش شمع آتش پروانه به جان گو درگیر	Piš-e šam' ātaš-e parvāne be jān gu, dar gir
در لب تشنه ما بین و مدار آب دریغ	Dar lab-e tešne-ye mā bin-o madār āb dariq
بر سر کشته خویش آی و ز خاکش برگیر	Bar sar-e košte-ye xiš āy-o ze xāk-aš bar gir
ترک درویش مگیر ار نبود سیم و زرش	Tark-e darviš magir ar nabovad sim-o zar-aš
در غمت سیم شمار اشک و رخس را زر گیر	Dar qam-at sim šomār ašk-o rox-aš rā zar gir
چنگ بنواز و بساز، ار نبود عود چه باک	Cang benvāz-o besāz, ar nabovad ud, ce bāk
آتشم عشق و دلم عود و تنم مجمر گیر	Ātaš-am ešq-o del-am ud-o tan-am mejmar gir
در سماع آی و ز سر خرقه برانداز و برقص	Dar samā āy-o ze sar xerqe bar andāz-o beraqš
ور نه با گوشه رو و خرقه ما در سر گیر	V-ar na bā guše rov-o xerqe-ye mā dar sar gir
صوف برکش ز سر و باده صافی درکش	Suf bar keš ze sar-o bāde-ye sāfi dar keš
سیم درباز و به زر سیمبری در بر گیر	Sim dar bāz-o be zar simbar-i dar bar gir
دوست گو یار شو و هر دو جهان دشمن باش	Dust gu, yār šov-o hardo jahān došman bāš
بخت گو پشت مکن روی زمین لشکر گیر	Baxt gu, pošt makon, ru-ye zamin laškar gir
میل رفتن مکن ای دوست دمی با ما باش	Meyl-e raftan makon, ey dust, dam-i bā mā bāš
بر لب جوی طرب جوی و به کف ساغر گیر	Bar lab-e juy tarab juy-o be kaf sāqar gir
رفته گیر از برمو زآتش و آب دل و چشم	Rafte gir az bar-am-o z-ātaš-o āb-e del-o cešm
گونه‌ام زرد و لبم خشک و کنارم تر گیر	Gune-am zard-o lab-am xošk-o kenār-am tar gir
حافظ آراسته کن بزم و بگو واعظ را	Hāfez, ārāste kon bazm-o begu vāez rā
که ببین مجلسم و ترک سر منبر گیر	Ke bebin majles-am-o tark-e sar-e manbar gir
مجموعه: آتشدان.	Mejmar: ātašdān.
سماع: آوازخوانی، پایکوبی.	Samā': āvāzxāni, pāykubi.
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
صوف: لباس پشمی.	Suf: lebās-e pašmi.
صافی: پاک، ناب، زلال.	Sāfi: pāk, nāb, zolāl.
ساعر: پیاله‌ی شراب‌خوری، جام.	Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jām.
گرفت: پنداشتن، فرض کردن.	Gereftan: pendāštan, farz kardan.

غزل ۲۵۸ Qazal-e 258

هزار شکر که دیدم به کام خویشت باز	Hezār šokr ke didam be kām-e xiš-at bāz
ز روی صدق و صفا گشته با دلم دمساز	Ze ru-ye sedq-o safā gašte bā del-am damsāz
روندگان طریقت ره بلا سپرند	Ravandegān-e tariqat rah-e balā seporand
رفیق عشق چه غم دارد از نشیب و فراز	Rafiq-e ešq ce qam dārad az našib-o farāz
غم حبیب نهران به ز گفت و گوی رقیب	Qam-e habib nahān beh ze goftogu-ye raqib
که نیست سینه ارباب کینه محرم راز	Ke nist sine-ye arbāb-e kine mahram-e rāz
اگر چه حسن تو از عشق غیر مستغنیست	Agarce hosn-e to az ešq-e qeyr mostaqni-st
من آن نیم که از این عشقبازی آیم باز	Man ān ni-yam ke az in ešqbāzi āyam bāz
چه گویمت که ز سوز درون چه می‌بینم	Ce guyam-at ke ze suz-e darun ce mibinam
ز اشک پرس حکایت که من نیم غماز	Ze ašk pors hekāyat ke man ni-yam qammāz
چه فتنه بود که مشاطه قضا انگیخت	Ce fetne bud ke maššāte-ye qazā angixt
که کرد نرگس مستش سیه به سرمه ناز	Ke kard narges-e mast-aš siyah be sorme-ye nāz
بدین سپاس که مجلس منور است به دوست	Bed-in sepās ke majles monavvar-ast be dust
گرت چو شمع جفایی رسد بسوز و بساز	Gar-at co šam' jafā-yi resad, besuz-o besāz
غرض کرشمه حسن است و نه حاجت نیست	Qaraz kerešme-ye hosn-ast v-ar na hājat nist
جمال دولت محمود را به زلف ایاز	Jamāl-e dowlat-e Mahmud rā be zolf-e Ayāz
غزل سرایی ناهید صرفه‌ای نبرد	Qazalsorāyi-ye Nāhid sarfe-yi nabarad
در آن مقام که حافظ برآورد آواز	Dar ān maqām ke Hāfez bar āvarad āvāz
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
مستغنی: بی‌نیاز.	Mostaqni: biniyāz.
غماز: اشاره‌کننده با چشم و ابرو.	Qammāz: ešārekonande bā cešm-o abru.
مشاطه: آرایشگر.	Maššāte: ārāyešgar.
ایاز: نام غلام سلطان محمود.	Ayāz: nām-e qolām-e Soltān Mahmud.
ناهید: ایزد بانوی آب‌ها.	Nāhid: Izadbānu-ye ābhā.

غزل ۲۵۹ Qazal-e 259

منم که دیده به دیدار دوست کردم باز	Man-am ke dide be didār-e dust kardam bāz
چه شکر گویمت ای کارساز بنده نواز	Ce šokr guyam-at, ey kārśāz-e bandenavāz
نیازمند بلد گو رخ از غبار مشوی	Niyāzmand-e balā gu, rox az qobār mašuy
که کیمیای مراد است خاک کوی نیاز	Ke kimiyā-ye morād-ast xāk-e kuy-e niyāz
ز مشکلات طریقت عنان متاب ای دل	Ze moškelāt-e tariqat enān matāb, ey del
که مرد راه نیندیشد از نشیب و فراز	Ke mard-e rāh nayandišad az našib-o farāz
طهارت ار نه به خون جگر کند عاشق	Tahārat ar na be xun-e jegar konad āšeq
به قول مفتی عشقش درست نیست نماز	Be qowl-e mofti-ye ešq-aš dorost nist namāz
در این مقام مجازی بجز پیاله مگیر	Dar in moqām-e majāzi bejz piyāle magir
در این سراچه بازیچه غیر عشق مبار	Dar in sarāce-ye bāzice qeyr-e ešq mabāz
به نیم بوسه دعایی بخر ز اهل دلی	Be nim buse doā-yi bexar ze ahledel-i
که کید دشمنت از جان و جسم دارد باز	Ke keyd-e došman-at az jān-o jesm dārad bāz
فکند زمزمه عشق در حجاز و عراق	Fekand zemzeme-ye ešq dar Hejāz-o Arāq
نوای بانگ غزل‌های حافظ از شیراز	Navā-ye bāng-e qazalhā-ye Hāfez az Širāz
مقام: اقامتگاه، اقامت.	Moqām: eqāmatgāh, eqāmat.
عنان: لگام، دهانه‌ی اسب.	Enān: legām, dahāne-ye asb.
کید: فریب.	Keyd: farib.
حجاز: گوشه‌ای در دستگاه شور (موسیقی).	Hejāz: guše-i dar Dastgāh-e Šur (musiqi).
عراق: گوشه‌ای در دستگاه ماهور (موسیقی).	A[e]rāq: guše-i dar Dastgāh-e Māhur (musiqi).

غزل ۲۶۰ Qazal-e 260

ای سرو ناز حسن که خوش می‌روی به ناز	Ey sarv-e nāz-e hosn, ke xoš miravi be nāz
عشاق را به ناز تو هر لحظه صد نیاز	Oššāq rā be nāz-e to har lahze sad niyāz
فرخنده باد طلعت خوبت که در ازل	Farxonde bād tal'at-e xub-at ke dar azal
ببریده‌اند بر قد سروت قبای ناز	Bobride-and bar qad-e sarv-at qabā-ye nāz
آن را که بوی عنبر زلف تو آرزوست	Ān rā ke bu-ye anbar-e zolf-e to ārezu-st
چون عود گو بر آتش سودا بسوز و ساز	Con ud, gu, bar ātaš-e sowdā besuz-o sāz
پروانه را ز شمع بود سوز دل ولی	Parvāne rā ze šam' bovad suz-e del vali
بی شمع عارض تو دلم را بود گداز	Bi šam'-e ārez-e to del-am rā bovad godāz
صوفی که بی تو توبه ز می کرده بود دوش	Sufi ke bi to towbe ze mey karde bud duš
بشکست عهد چون در میخانه دید باز	Beškast ahd con dar-e meyxāne did bāz
از طعنه رقیب نگردد عیار من	Az ta'ne-ye raqib nagardad ayār-e man
چون زر اگر برند مرا در دهان گاز	Con zar agar barand ma-rā dar dahān-e gāz
دل کز طواف کعبه کویت وقوف یافت	Del k-az tavāf-e Ka'be-ye kuy-at voquf yāft
از شوق آن حریم ندارد سر حجاز	Az šowq-e ān harim nadārad sar-e Hejāz
هر دم به خون دیده چه حاجت وضو چو نیست	Hardam be xun-e dide ce hājat vozu? co nist
بی طاق ابروی تو نماز مرا جواز	Bi tāq-e abru-ye to namāz-e ma-rā javāz
چون باده باز بر سر خم رفت کف زنان	Con bāde bāz bar sar-e xom raft kafzanān
حافظ که دوش از لب ساقی شنید راز	Hāfez ke duš az lab-e sāqi šenid rāz
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
ازل: همیشگی، دیرینگی، زمان بی‌ابتدا.	Azal: hamišegi, dirinegi, zamān-e biebtedā.
عنبر: ماده‌ای خوش‌بو.	Anbar: madde-i xošbu.
عارض: رخسار.	Ārez: roxsār.
دوش: دیشب.	Duš: dišab.
رقیب: نگهبان (مجاز).	Raqib: negahbān (majāz).
عیار: اندازه، میزان خالص بودن، میزان فلزی گران‌بها در یک آلیاژ.	Ayār: andāze, mizān-e xāles budan, mizān-e felez-i gerānbahā dar yek āliyāž.
طواف: دور زدن.	Tavāf: dowr zadan.
وقوف: آگاهی.	Voquf: āgāhi.
حجاز: مکه و مدینه و اطراف آنها.	Hejāz: Makke-vo Madine-vo atrāf-e ānhā.

غزل ۲۶۱ Qazal-e 261

درآ که در دل خسته توان درآید باز	Dar ā ke dar del-e xaste tavān dar āyad bāz
بیا که در تن مرده روان درآید باز	Biyā ke dar tan-e morde ravān dar āyad bāz
بیا که فرقت تو چشم من چنان در بست	Biyā ke forqat-e to cašm-e man conān dar bast
که فتح باب وصال مگر گشاید باز	Ke fath-e bāb-e vesāl-at magar gošāyad bāz
غمی که چون سپه زنگ ملک دل بگرفت	Qam-i ke con sepah-e zang molk-e del begreft
ز خیل شادی، روم رخت زداید باز	Ze xeyl-e šādi rum-e rox-at zodāyad bāz
به پیش آینه دل هر آن چه می‌دارم	Be piš-e āyene-ye del harānce midāram
بجز خیال جمالت نمی‌نماید باز	Bejoz xiyāl-e jamāl-at neminemāyad bāz
بدان مثل که شب آبتن است روز از تو	Bed-ān masal ke šab ābestan-ast, ruz az to
ستاره می‌شمرم تا که شب چه زاید باز	Setāre mišemoram tā ke šab ce zāyad bāz
بیا که بلبل مطبوع خاطر حافظ	Biyā ke bolbol-e matbu-e xāter-e Hāfez
به بوی گلبن وصل تو می‌سراید باز	Be bu-ye golbon-e vasl-e to misorāyad bāz
باب: در، دروازه، درخور.	Bāb: dar, darvāze, darxor.
فرقت: جدایی.	Forqat: jodāyi.
سپه: سپاه، لشکر.	Sepah: sepāh, laškar.
زنگ: زنگبار، سیاهی (مجاز).	Zang: Zangebār, siyāhi (majāz).
روم: سپیدی (مجاز).	Rum: sepidi (majāz).
گلبن: درخت گل، بوته‌ی گل.	Golbon: deraxt-e gol, bute-ye gol.

غزل ۲۶۲ Qazal-e 262

حال خونین دلان که گوید باز	Hāl-e xunindelān ke guyad bāz
و از فلک خون خم که جوید باز	V-az falak xun-e xom ke juyad bāz
شرمش از چشم می پرستان باد	Šarm-aš az cašm-e meyparastān bād
نرگس مست اگر بروید باز	Narges-e mast agar beruyad bāz
جز فلاطون خم نشین شراب	Joz Falatun-e xomnešin-e šarāb
سر حکمت به ما که گوید باز	Serr-e hekmat be mā ke guyad bāz
هر که چون لاله کاسه گردان شد	Harke con lāle kāsegardān šod
زین جفا رخ به خون بشوید باز	Z-in jafā rox be xun bešuyad bāz
نگشاید دلم چو غنچه اگر	Nagošāyad del-am co qonce agar
ساغری از لبش نبوید باز	Sāqar-i az lab-aš nabuyad bāz
بس که در پرده چنگ گفت سخن	Bas ke dar parde cang goft soxan
ببرش موی تا نموید باز	Bebor-aš muy tā namuyad bāz
گرد بیت الحرام خم حافظ	Gerd-e Beytolharām-e xom Hāfez
گر نمیرد به سر بپوید باز	Gar namirad, be sar bepuyad bāz
خم: ظرف سفالین برای آب یا شراب.	Xom: zarf-e sofālin barā-ye āb yā šarāb.
فلاطون: افلاطون	Falātun: Aflātun.
جفا: ستم، ناسزا (مجاز).	Jafā: setam, nāsezā (majāz).
ساغر: پیاله‌ی شراب‌خوری، جام.	Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jām.
مویدن: زاری کردن، نالیدن.	Muyidan: zāri kardan, nālidan.
بیت الحرام: خانه‌ی خدا، کعبه.	Beytolharām: Xāne-ye Xodā, Ka'be.

غزل ۲۶۳ Qazal-e 263

بیا و کشتی ما در شط شراب انداز	Biyā-vo kašti-ye mā dar šatt-e šarāb andāz
خروش و ولوله در جان شیخ و شاب انداز	Xoruš-o velvele dar jān-e šeyx-o šāb andāz
مرا به کشتی باده درافکن ای ساقی	Ma-rā be kašti-ye bāde dar afkan, ey sāqi
که گفته‌اند نکویی کن و در آب انداز	Ke gofte-and, nekuyi kon-o dar āb andāz
ز کوی میکده برگشته‌ام ز راه خطا	Ze kuy-e meykade bar gašte-am ze rāh-e xatā
مرا دگر ز کرم با ره صواب انداز	Ma-rā degar ze karam bā rah-e savāb andāz
بیار زان می گلرنگ مشک بو جامی	Biyār z-ān mey-e golrang-e moškbu jāmi
شرار رشک و حسد در دل گلاب انداز	Šarār-e rašk-o hasad dar del-e golāb andāz
اگر چه مست و خرابم تو نیز لطفی کن	Agarce mast-o xarāb-am, to niz lotf-i kon
نظر بر این دل سرگشته خراب انداز	Nazar bar in del-e sargašte-ye xarāb andāz
به نیم شب اگر آفتاب می‌باید	Be nimšab agar-at āftāb mibāyad
ز روی دختر گلچهر رز نقاب انداز	Ze ru-ye doxtar-e golcehr-e raz neqāb andāz
مهل که روز وفاتم به خاک بسپارند	Mahel ke ruz-e vafāt-am be xāk bespārand
مرا به میکده بر در خم شراب انداز	Ma-rā be meykade bar, dar xom-e šarāb andāz
ز جور چرخ چو حافظ به جان رسید دلت	Ze jowr-e carx co, Hāfez, be jān resid del-at
به سوی دیو محن ناوک شهاب انداز	Be su-ye div-e mehan nāvak-e šahāb andāz
شط: رود بزرگی که وارد دریا می‌شود.	Šat(t): rud-e bozorg-i ke vāred-e daryā mišavad.
شیخ: پیر.	Šeyx: pir.
شاب: جوان.	Šāb: javān.
شرار: پارهی آتش که برجهد.	Šarār: pāre-ye ātaš ke bar jahad.
رشک: حسادت.	Rašk: hesādat.
دختر رز: شرابِ انگوری (مجاز).	Doxtar-e raz: šarāb-e anguri (mojāz).
هلیدن: گذاشتن، اجازه دادن.	Helidan: gozāštan, ejāze dādan.
خم: ظرف سفالین برای آب یا شراب.	Xom: zarf-e sofālin barā-ye āb yā šarāb.
جور: ستم.	Jowr: setam.
محن: رنج‌ها، سختیها.	Mehan: ranjhā, saxtihā.
ناوک: تیر.	Nāvak: tir.
شهاب: شعله، شعله‌ی آتش.	Šahāb: šo'le, šo'le-ye ātaš.

غزل ۲۶۴ Qazal-e 264

خیز و در کاسه زر آب طربناک انداز	Xiz-o dar kāse-ye zar āb-e tarabnāk andāz
پیشتر زان که شود کاسه سر خاک انداز	Pištār z-ān ke šavad kāse-ye sar xāk, andāz
عاقبت منزل ما وادی خاموشان است	Āqebāt manzel-e mā vādi-ye xāmušān-ast
حالیا غلغله در گنبد افلاک انداز	Hāli-yā qolqole dar gonbad-e aflāk andāz
چشم آلوده نظر از رخ جانان دور است	Cašm-e āludenazar az rox-e jānān dur-ast
بر رخ او نظر از آینه پاک انداز	Bar rox-e u nazar az āyene-ye pāk andāz
به سر سبز تو ای سرو که گر خاک شوم	Be sar-e sabz-e to, ey sarv, ke gar xāk šavam
ناز از سر بنه و سایه بر این خاک انداز	Nāz az sar beneh-o sāye bar in xāk andāz
دل ما را که ز مار سر زلف تو بخت	Del-e mā rā ke ze mār-e sar-e zolf-e to bexast
از لب خود به شفاخانه تریاک انداز	Az lab-e xod be šafāxāne-ye taryāk andāz
ملک این مزرعه دانی که ثباتی ندهد	Molk-e in mazrae dāni ke sobāt-i nadehad
آتشی از جگر جام در املاک انداز	Ātaš-i az jegar-e jām dar amlāk andāz
غسل در اشک زدم کاهل طریقت گویند	Qosl dar ašk zadam k-ahl-e tariqat guyand
پاک شو اول و پس دیده بر آن پاک انداز	Pāk šow avval-o pas dide bar ān pāk andāz
یا رب آن زاهد خودبین که بجز عیب ندید	Yā Rab, ān zāhed-e xodbin ke bejoz eyb nadid
دود آهیش در آینه ادراک انداز	Dud-e āh-i-š dar āyine-ye edrāk andāz
چون گل از نکهت او جامه قبا کن حافظ	Con gol az nakhat-e u jāme qabā kon, Hāfez
وین قبا در ره آن قامت چالاک انداز	V-in qabā dar rah-e ān qāmat-e cālāk andāz
طربناک: نشاط آور.	Tarabnāk: nešātāvar.
وادی: سرزمین (مجاز).	Vādi: sarzamin (majāz).
حالیا: اکنون.	Hāli-yā: aknun.
خستن: آورده شدن.	Xastan: āzorde šodan.
طریقت: روش، پاکیزه کردن باطن.	Tariqat: raveš, pākize kardan-e bāten.
زاهد: پارسا، پرهیزکار.	Zāhed: pārsā, parhizkār.
نکهت: بوی خوش.	Nakhat: bu-ye xoš.

غزل ۲۶۵ Qazal-e 265

برنیامد از تمنای لبت کامم هنوز	Bar nayāmad az tamannā-ye lab-at kām-am hanuz
بر امید جام لعلت دردی آشامم هنوز	Bar omid-e jā-m-e la'l-at dordiāšām-am hanuz
روز اول رفت دینم در سر زلفین تو	Ruz-e avval raft din-am dar sar-e zolfin-e to
تا چه خواهد شد در این سودا سرانجام هنوز	Tā ce xāhad šod dar in soddā saranjām-am hanuz
ساقیا یک جرعه‌ای زان آب آتشگون که من	Sāqi-yā, yek jor'e-i z-ān āb-e ātašgun ke man
در میان پختگان عشق او خامم هنوز	Dar miyān-e poxtegān-e ešq-e u xām-am hanuz
از خطا گفتم شبی زلف تو را مشک ختن	Az xatā goftam šab-i zolf-e to rā mošk-e Xotan
می‌زند هر لحظه تیغی مو بر اندامم هنوز	Mizanad harlahze tiq-i mu bar andām-am hanuz
پرتو روی تو تا در خلوتم دید آفتاب	Partov-e ru-ye to tā dar xalvat-am did āftāb
می‌رود چون سایه هر دم بر در و بامم هنوز	Miravad con sāye hardam bar dar-o bām-am hanuz
نام من رفته‌ست روزی بر لب جانان به سهو	Nām-e man rafta-st ruz-i bar lab-e jānān be sahv
اهل دل را بوی جان می‌آید از نامم هنوز	Ahledel rā bu-ye jān miāyad az nām-am hanuz
در ازل داده‌ست ما را ساقی لعل لبت	Dar azal dāda-st mā rā sāqi-ye la'l-e lab-at
جرعه جامی که من مدهوش آن جامم هنوز	Jor'e-ye jā-m-i ke man madhuš-e ān jā-m-am hanuz
ای که گفتمی جان بده تا باشدت آرام جان	Ey ke gofti jān bedeh tā bāšad-at ārām-e jān
جان به غم‌هایش سپردم نیست آرامم هنوز	Jān be qamhā-yaš seporadam, nist ārām-am hanuz
در قلم آورد حافظ قصه لعل لبش	Dar qalam āvard Hāfez qesse-ye la'l-e lab-aš
آب حیوان می‌رود هر دم ز اقلامم هنوز	Āb-e heyvān miravad hardam ze aqlām-am hanuz
لعل: سنگ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
دردی: تهنشین از مایعات، بویژه شراب، لرد.	Dordi: tahnešin az mayeāt, beviže šarāb; lerd.
ختن: ولایتی در ترکستان.	Xotan: velāyat-i dar Torkestān.
سهو: اشتباه غیرعمدی، غفلت، فراموشی.	Sahv: eštabāh-e qeyreamdi, qeflat, farāmuši.
ازل: همیشگی، دیرینگی، زمان بی‌ابتدا.	Azal: hamišegi, dirinegi, zamān-e biebtedā.
مدهوش: گیج، بیهوش.	Madhuš: gij, bihuš.
آب حیوان: آب زندگانی.	Āb-e heyvān: āb-e zendegāni.
اقلام: قلم‌ها.	Aqlām: qalamhā.

غزل ۲۶۶ Qazal-e 266

دلم رمیده لولی و شایسته شورانگیز	Del-am ramide-ye lulivaš-i-st. šurangiz
دروغ وعده و قتال وضع و رنگ آمیز	Doruqva'de-vo qattālvaz'-o rangāmiz
فدای پیرهن چاک ماه رویان باد	Fadā-ye pirhan-e cāk-e māhruyān bād
هزار جامه تقوا و خرقة پرهیز	Hezār jāme-ye taqvā-vo xerqe-ye parhiz
خیال خال تو با خود به خاک خواهم برد	Xiyāl-e xāl-e to bā xod be xāk xāham bord
که تا ز خال تو خاکم شود عبیرآمیز	Ke tā ze xāl-e to xāk-am šavad abirāmiz
فرشته عشق نداند که چیست ای ساقی	Ferešte ešq nadānad ke ci-st, ey sāqi
بخواه جام و گلابی به خاک آدم ریز	Bexāh jā-m-o golāb-i be xāk-e ādam riz
پیاله بر کفنم بند تا سحرگه حشر	Piyāle bar kafan-am band tā sahgah-e hašr
به می ز دل بیرم هول روز رستاخیز	Be mey ze del bebaram howl-e ruz-e rastāxiz
فقیر و خسته به درگاهت آمدم رحمی	Faqir-o xaste be dargāh-at āmadam, rahm-i
که جز ولای توام نیست هیچ دست آویز	Ke joz valā-ye to-am nist hic dastāviz
بیا که هاتف میخانه دوش با من گفت	biyā ke hātef-e meyxāne duš bā man goft
که در مقام رضا باش و از قضا مگریز	Ke dar maqām-e rezā bāš-o az qazā magriz
میان عاشق و معشوق هیچ حائل نیست	Miyān-e āšeq-o ma'šūq hic hāyel nist
تو خود حجاب خودی حافظ از میان برخیز	To xod hejāb-e xod-i, Hāfez, az miyān bar xiz
لولی و ش: لولی مانند، زیبا رو.	Lulivaš: lulimānand, zibāru.
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
عبیرآمیز: خوش بو.	Abirāmiz: xošbu.
حشر: قیامت.	Hašr: qiyāmat.
ولای: دوستی، یاری.	Valā: dusti, yāri.
هاتف: آوازدهنده.	Hātef: āvāzdehande.
دوش: دیشب.	Duš: dišab.
حائل: مانع و حجاب میان دو چیز.	Hāyel: māne-o hejāb miyān-e do ciz.

غزل ۲۶۷ Qazal-e 267

ای صبا گر بگذری بر ساحل رود ارس	Ey sabā, gar bogzari bar sāhel-e rud-e Aras
بوسه زن بر خاک آن وادی و مشکین کن نفس	Buse zan bar xāk-e ān vādi-yo moškin kon nafas
منزل سلمی که بادش هر دم از ما صد سلام	Manzel-e Salmā ke bād-aš hardam az mā sad salām
پرصداى ساربانان بینی و بانگ جرس	Por sedā-ye sārbānān bini-yo bāng-e jaras
محمل جانان بیوس آن گه به زاری عرضه دار	Mahmel-e jānān bebūs, āngah be zāri arze dār
کز فراق سوختم ای مهربان فریاد رس	K-az farāq-at suxt-am, ey mehrbān, faryād ras
من که قول ناصحان را خواندمی قول رباب	Man ke qowl-e nāsehān rā xāndami qowl-e robāb
گوشمالی دیدم از هجران که اینم پند بس	Gušmāli didam az hejrān ke in-am pand bas
عشرت شبگیر کن می نوش کاند راه عشق	Ešrat-e šabgir kon, mey nuš k-andar rāh-e ešq
شب روان را آشنایی هاست با میر عسس	Šabrovān rā āšnāyihā-st bā mir-e asas
عشقبازی کار بازی نیست ای دل سر بباز	Ešqbāzi kār-e bāzi nist, ey del, sar bebāz
زان که گوی عشق نتوان زد به چوگان هوس	Z-ān ke gūy-e ešq natvān zad be cowgān-e havas
دل به رغبت می سپارد جان به چشم مست یار	Del be reqbat misepārad jān be cašm-e mast-e yār
گر چه هشیاران ندادند اختیار خود به کس	Garce hošyārān nadādand extiyār-e xod be kas
طوطیان در شکرستان کامرانی می کنند	Tutiyān dar šekarestān kāmrāni mikonand
و از تحسر دست بر سر می زند مسکین مگس	V-az tahassor dast bar sar mizanaḍ meskin magas
نام حافظ گر برآید بر زبان کلک دوست	Nām-e Hāfez gar bar āyad bar zabān-e kelk-e dust
از جناب حضرت شاهم بس است این ملتمس	Az jenāb-e hazrat-e šāh-am bas-ast in moltamas
سلمی: زنی معشوقه در عرب، معشوق (مجاز).	Salmā: zan-i ma'šūqe dar Arab, ma'šūq (majāz).
وادی: سرزمین (مجاز).	Vādi: sarzamin (majāz).
جرس: زنگ کاروان.	Jaras: zang-e kārvān.
محمل: بار.	Mahmel: bār.
جانان: معشوق.	Jānān: ma'šūq.
فراق: دوری، جدایی.	Farāq: duri, jodāyi.
ناصر: پنددهنده.	Nāseh: panddahande.
رباب: سازی مانند تار.	Robāb: sāz-i mānand-e tār.
هجران: دوری، جدایی.	Hejrān: duri, jodāyi.
میر: امیر، رئیس.	Mir: amir, rais.
عسس: شبگردان، پاسبانان.	Asas: šabgardān, pāsbānān.
تحسر: حسرت داشتن، افسوس خوردن.	Tahassor: hasrat dāštan, afsus خوردان.
کلک: قلم، نی، قلم‌نی، تیر.	Kelk: qalam, ney, qalamney, tir.
جناب: آستانه، درگاه.	Ja[e]nāb: āstāne, dargāh.
ملتمس: طلب شده، خواسته شده.	Moltamas: talabšode, xāstešode.

غزل ۲۶۸ Qazal-e 268

گل‌گذاری ز گلستان جهان ما را بس	Gol'ezār-i ze golestān-e jahān mā rā bas
زین چمن سایه آن سرو روان ما را بس	Z-in caman sāye-ye ān sarv-e ravān mā rā bas
من و همصحبتی اهل ریا دورم باد	Man-o hamsobhāti-ye ahl-e riyā dur-am bād
از گرانان جهان رطل گران ما را بس	Az gerānān-e jahān ratl-e gerān mā rā bas
قصر فردوس به پاداش عمل می‌بخشند	Qasr-e ferdows be pādāš-e amal mibaxšand
ما که رندیم و گدا دیر مغان ما را بس	Mā ke rendim-o gedā deyr-e moqān mā rā bas
بنشین بر لب جوی و گذر عمر ببین	Benešin bar lab-e juy-o gozar-e omr bebin
کاین اشارت ز جهان گذران ما را بس	K-in ešārat ze jahān-e gozarān mā rā bas
نقد بازار جهان بنگر و آزار جهان	Naqd-e bāzār-e jahān bengar-o āzār-e jahān
گر شما را نه بس این سود و زیان ما را بس	Gar šomā rā na bas in sud-o ziyān, mā rā bas
یار با ماست چه حاجت که زیادت طلبیم	Yār bā mā-st, ce hājat ke ziyādat talabim?
دولت صحبت آن مونس جان ما را بس	Dowlat-e sohbat-e ān munes-e jān mā rā bas
از در خویش خدا را به بهشتم مفرست	Az dar-e xiš, Xodā rā, be behešt-am maferest
که سر کوی تو از کون و مکان ما را بس	Ke sar-e kuy-e to az kownomakān mā rā bas
حافظ از مشرب قسمت گله ناانصافیست	Hāfez, az mašrab-e qesmat gele nāensāfi-st
طبع چون آب و غزل‌های روان ما را بس	Tab'-e con āb-o qazalhā-ye ravān mā rā bas
گل‌گذار: زیباروی، خوش‌سیما.	Gol'ezār: zibāruy, xošsimā.
رطل: پیمانہ، پیاله‌ی شراب.	Ratl: peymāne, piyāle-ye šarāb.
دیر مغان: میکده (مجاز).	Deyr-e moqān: meykade (majāz).
کون‌ومکان: گیتی و آنچه در آن است.	Kownomakān: giti-yo ānce dar ān-ast.

غزل ۲۶۹ Qazal-e 269

دل رفیق سفر بخت نیکخواهت بس	Del-ā, rafiq-e safar baxt-e nixāh-at bas
نسیم روزه شیراز پیک راهت بس	Nasim-e rowze-ye Širāz peyk-e rāh-at bas
دگر ز منزل جانان سفر مکن درویش	Degar ze manzel-e jānān safar makon, darviš
که سیر معنوی و کنج خانقاهت بس	Ke seyr-e ma'navi-yo konj-e xānqāh-at bas
وگر کمین بگشاید غمی ز گوشه دل	Va gar kamin begošāyad qam-i ze guše-ye del
حریم درگه پیر مغان پناهت بس	Harim-e dargah-e pir-e moqān panāh-at bas
به صدر مصطبه بنشین و ساغر می‌نوش	Be sadr-e mastabe benšin-o sāqar-e mey nuš
که این قدر ز جهان کسب مال و جاهت بس	Ke in qadar ze jahān kasb-e māl-o jāh-at bas
زیادتی مطلب کار بر خود آسان کن	Ziyādat-i matalab, kār bar xod āsān kon
صراحی می لعل و بتی چو ماهت بس	Sorāhi-ye mey-e la'l-o bot-i co māh-at bas
فلک به مردم نادان دهد زمام مراد	Falak be mardom-e nādān dehad zemām-e morād
تو اهل فضلی و دانش همین گناهت بس	To ahl-e fazli-yo dāneš, hamin gonāh-at bas
هوای مسکن مالوف و عهد یار قدیم	Havā-ye maskan-e ma'luf-o ahd-e yār-e qadim
ز ره روان سفرکرده عذرخواهت بس	Ze rahrovān-e safarkarde ozrxāh-at bas
به منت دگران خو مکن که در دو جهان	Be mennat-e degarān xu makon ke dar do jahān
رضای ایزد و انعام پادشاهت بس	Rezā-ye Izzad-o en'ām-e pādšāh-at bas
به هیچ ورد دگر نیست حاجت ای حافظ	Be hic verd-e degar nist hājat, ey Hāfez
دعای نیم شب و درس صبحگاهت بس	Doā-ye nimšab-o dars-e sobhgāh-at bas
روضه: باغ، بوستان، گلزار.	Rowze: bāq, bustān, golzār.
جانان: معشوق.	Jānān: ma'suq.
پیر مغان: ریش سفید میکند، مرشد.	Pir-e moqān: rišsefid-e meykade, moršed.
مصطبه: سکو، تخت.	Mastabe: sakku, taxt.
صراحی: تنگ شراب.	Sorāhi: tong-e šarāb.
بت: معشوق، زیباروی (مجاز).	Bot: ma'suq, zibāruy (majāz).
مالوف: الفت‌گرفته، خوگرفته.	Ma'luf: olfatgerefte, xugerefte.

غزل ۲۷۰ Qazal-e 270

درد عشقی کشیده‌ام که مپرس	Dard-e ešq-i kešide-am ke mapors
زهر هجری چشیده‌ام که مپرس	Zahr-e hejr-i cešide-am ke mapors
گشته‌ام در جهان و آخر کار	Gašte-am dar jahān-o āxer-e kār
دلبری برگزیده‌ام که مپرس	Delbar-i bar gozide-am ke mapors
آن چنان در هوای خاک درش	Ānconān dar havā-ye xāk-e dar-aš
می‌رود آب دیده‌ام که مپرس	Miravad āb-e dide-am ke mapors
من به گوش خود از دهانش دوش	Man be guš-e xod az dahān-aš duš
سخنانی شنیده‌ام که مپرس	Soxanān-i šenide-am ke mapors
سوی من لب چه می‌گزی که مگوی	Suy-e man lab ce migazi ke maguy
لب لعلی گزیده‌ام که مپرس	Lab-e la'l-i gazide-am ke mapors
بی تو در کلبه گدایی خویش	Bi to dar kolbe-ye gedāyi-ye xiš
رنج‌هایی کشیده‌ام که مپرس	Ranjhā-yi kešide-am ke mapors
همچو حافظ غریب در ره عشق	Hamco Hāfez qarib dar rah-e ešq
به مقامی رسیده‌ام که مپرس	Be maqām-i reside-am ke mapors
دوش: دیشب.	Duš: dišab.

لعل: سنگِ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز). **La'l:** sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).

غزل ۲۷۱ Qazal-e 271

دارم از زلف سیاهش گله چندان که مپرس	Dāram az zolf-e siyāh-aš gele candān ke mapors
که چنان ز او شده‌ام بی سر و سامان که مپرس	Ke conān z-u šode-am bisarosāmān ke mapors
کس به امید وفا ترک دل و دین مکناد	Kas be ommid-e vafā tark-e del-o din makoṇād
که چنانم من از این کرده پشیمان که مپرس	Ke conān-am man az in karde pašimān ke mapors
به یکی جرعه که آزار کسش در پی نیست	Be yek-i jor'e ke āzār-e kas-aš dar pey nist
زحمتی می‌کشم از مردم نادان که مپرس	Zahmat-i mikešam az mardom-e nādān ke mapors
زاهد از ما به سلامت بگذر کاین می لعل	Zāhed, az mā be salāmat begozar k-in mey-e la'l
دل و دین می‌برد از دست بدان سان که مپرس	Del-o din mibarad az dast bed-ān sān ke mapors
گفت و گوهاست در این راه که جان بگدازد	Goftoguhā-st dar in rāh ke jān bogdāzad
هر کسی عریده‌ای این که مبین آن که مپرس	Har kas-i arbade-i, in ke mabin, ān ke mapors
پارسایی و سلامت هوسم بود ولی	Pārsāyi-yo salāmat havas-am bud vali
شیوه‌ای می‌کند آن نرگس فتان که مپرس	Šive-i mikonad ān narges-e fattān ke mapors
گفتم از گوی فلک صورت حالی پرسم	Goftam, az guy-e falak surat-e hāl-i porsam
گفت آن می‌کشم اندر خم چوگان که مپرس	Goft, ān mikešam andar xam-e cowgān ke mapors
گفتمش زلف به خون که شکستی گفتم	Goftam-aš zolf be xun-e ke šekasti, goft-ā
حافظ این قصه دراز است به قرآن که مپرس	Hāfez, in qesse derāz-ast be Qor'ān, ke mapors
لعل: سنگ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
نرگس: چشم معشوق (مجاز).	Narges: cešm-e ma'šūq (majāz).
فتان: زیبا و دل‌فریب.	Fattān: zibā-vo delfarib.

غزل ۲۷۲ Qazal-e 272

بازآی و دل تنگ مرا مونس جان باش
 Bāz āy-yo del-e tang-e ma-rā munes-e jān bāš
 وین سوخته را محرم اسرار نهان باش
 V-in suخته rā mahram-e asrār-e nahān bāš
 زان باده که در میکده عشق فروشند
 Z-ān bāde ke dar meykade-ye ešq forušand
 ما را دو سه ساغر بده و گو رمضان باش
 Mā rā do-se sāqar bedeh-o gu ramezān bāš
 در خرقة چو آتش زدی ای عارف سالک
 Dar xerqe co ātaš zadi, ey āref-e sālek
 جهدی کن و سرحلقه رندان جهان باش
 Jahd-i kon-o sarhalqe-ye rendān-e jahān bāš
 دلدار که گفتا به توام دل نگران است
 Deldār ke goft-ā, be to-am delnegarān-ast
 گو می‌رسم اینک به سلامت نگران باش
 Gu, miresam inak be salāmat negarān bāš
 خون شد دلم از حسرت آن لعل روان بخش
 Xun šod del-am az hasrat-e ān la'l-e ravānbaxš
 ای درج محبت به همان مهر و نشان باش
 Ey dorj-e mohabbat be hamān mohr-o nešān bāš
 تا بر دلش از غصه غباری ننشیند
 Tā bar del-aš az qosse qobār-i nanešinad
 ای سیل سرشک از عقب نامه روان باش
 Ey seyl-e serešk, az aqab-e nāme ravān bāš
 حافظ که هوس می‌کندش جام جهان بین
 Hāfez ke havas mikonad-aš jām-e jahānbin
 گو در نظر آصف جمشید مکان باش
 Gu, dar nazar-e Āsef-e jamšidmakān bāš
ساعر: پیالهی شراب‌خوری، جام.

سالک: رهرو.

خرقه: جامه‌ی درویشان.

جهد: کوشش.

رند: زیرک، در باطن پاک تر و پرهیزکارتر از ظاهر.

لعل: سنگِ سرخ رنگِ گران بها، لبِ معشوق (مجاز).

درج: جعبه‌ی کوچکی که در آن جواهر و زینت‌آلاتِ زنانه یا عطر و چیزهای خوش‌بو بگذارند، صندوقچه.

آصف: لقب وزیر دانا، وزیر سلیمان.

جمشید: پادشاه پیشدادی.

Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jām.

Sālek: rahrow.

Xerqe: jāme-ye darvišān.

Jahd: kušeš.

Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.

La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).

Dorj: Ja'be-ye kucak-i ke dar ān javāher-o zinatālāt-e zanāne yā atr-o cizhā-ye xošbu begozārand, sanduqce.

Āsef: laqab-e vazir-e dānā, vazir-e Soleyman.

Jamšid: pādšāh-e pišdādi.

غزل ۲۷۳ Qazal-e 273

اگر رفیق شفیقی درست پیمان باش	Agar rafiq-e šafiq-i, dorostpeymān bāš
حریف خانه و گرمابه و گلستان باش	Harif-e xāne-vo garmābe-vo golestān bāš
شکنج زلف پریشان به دست باد مده	Šekanj-e zolf-e parišān be dast-e bād made
مگو که خاطر عشاق گو پریشان باش	Magu ke xāter-e oššāq gu, parišān bāš!
گرت هواست که با خضر همنشین باشی	Gar-at havā-st ke bā Xezr hamnešin bāši
نهان ز چشم سکندر چو آب حیوان باش	Nahān ze cašm-e Sekandar co āb-e heyvān bāš
زبور عشق نوازی نه کار هر مرغیست	Zabur-e ešqnavāzi na kār-e har morq-i-st
بیا و نوگل این بلبل غزل خوان باش	Biya-o nowgol-e in bolbol-e qazalxān bāš
طریق خدمت و آیین بندگی کردن	Tariq-e xedmat-o āyin-e bandegi kardan
خدای را که رها کن به ما و سلطان باش	Xodāy rā, ke rahā kon be mā-vo soltān bāš
دگر به صید حرم تیغ برمکش زنهار	Degar be seyd-e haram tiq bar makeš, zenhār
و از آن که با دل ما کرده‌ای پشیمان باش	V-az ān ke bā del-e mā karde-i, pašimān bāš
تو شمع انجمنی یک زبان و یک دل شو	To šam'-e anjoman-i, yekzabān-o yekdel šow
خیال و کوشش پروانه بین و خندان باش	Xiyāl-o kušeš-e parvāne bin-o xandān bāš
کمال دلبری و حسن در نظربازیست	Kamāl-e delbari-yo hosn dar nazarbāzi-st
به شیوه نظر از ناداران دوران باش	Be šive-ye nazar az nāderān-e dowerān bāš
خموش حافظ و از جور یار ناله مکن	Xamuš, Hāfez-o az jowr-e yār nāle makon!
تو را که گفت که در روی خوب حیران باش	To rā ke goft ke dar ru-ye xub heyrān bāš?
شفیق: مهربان، دلسوز.	Šafiq: mehrbān, delsuz.
حریف: هم‌آورد، هم‌پاله.	Harif: hamāvard, hampiyāle.
شکنج: پیچ‌وتاب، پیچ‌وخم زلف.	Šekanj: picotāb, picoxam-e zolf.
خضر: نام پیامبری است که گویند چون در آب زندگانی غوطه خورد، عمر جاودان پیدا کرد.	Xezr: nām-e payāmbār-i-st ke guyand con dar āb-e zendegāni qute xord, omr-e jāvdān peydā kard.
آب حیوان: آب زندگانی.	Āb-e heyvān: āb-e zendegāni.
زبور: کتاب آسمانی داوود.	Zabur: ketāb-e āsmāni-ye Dāvud.
زنهار: بر حذر باش!	Zenhār: Bar hazar bāš!
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
نظربازی: نگریستن به چهره‌ی زیبارویان.	Nazarbāzi: negaristan be cehre-ye zibāruyān.
جور: ستم.	Jowr: setam.

غزل ۲۷۴ Qazal-e 274

به دور لاله قدح گیر و بی‌ریا می‌باش	Be dowr-e Lāle qadah gir-o biriyā mibāš
به بوی گل نفسی همدم صبا می‌باش	Be bu-ye gol nafas-i hamdam-e sabā mibāš
نگویمت که همه ساله می پرستی کن	Naguyam-at ke hamesāle meyparasti kon
سه ماه می خور و نه ماه پارسا می‌باش	Se māh mey xor-o noh māh pārsā mibāš
چو پیر سالک عشقت به می حواله کند	Co pir-e sālek-e ešq-at be mey havāle konad
بنوش و منتظر رحمت خدا می‌باش	Benuš-o montazer-e rahmat-e Xodā mibāš
گرت هواست که چون جم به سر غیب رسی	Gar-at havā-st ke con Jam be serr-e qeyb resi
بیا و همدم جام جهان نما می‌باش	Biya-o hamdam-e jām-e jahānamā mibāš
چو غنچه گر چه فروبستگیست کار جهان	Co qonce garce forubastegi-st kār-e jahān
تو هم‌چو باد بهاری گره گشا می‌باش	To hamco bād-e bahāri gerehgošā mibāš
وفا مجوی ز کس و سخن نمی‌شنوی	Vafā majuy ze kas v-ar soxan nemišnavi
به هرزه طالب سیمرغ و کیمیا می‌باش	Be harze tāleb-e Simorq-o kimiyā mibāš
مرید طاعت بیگانگان مشو حافظ	Morid-e tāat-e bigānegān mašow, Hāfez
ولی معاشر رندان پارسا می‌باش	Vali moāšer-e rendān-e pārsā mibāš
پارسا: زاهد، پرهیزکار.	Pārsā: zāhed, parhizkār.
سالک: رهرو.	Sālek: rahrow.
جم: مخفف جمشید، پادشاه پیشدادی.	Jam: moxaffaf-e Jamšid, pādšāh-e Pišdādi.
قدح: پیاله.	Qadah: piyāle.
صبا: بادی که از مشرق می وزد، پیام آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'suq (majāz).
طاعت: اطاعت کردن.	Tāat: etāat kardan.
معاشر: دوست و همدم.	Moāšer: dust-o hamdam.
رند: زیرک، در باطن پاک تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.

غزل ۲۷۵ Qazal-e 275

صوفی گلی بچین و مرقع به خار بخش
 وین زهد خشک را به می خوشگوار بخش
 طامات و شطح در ره آهنگ چنگ نه
 تسبیح و طیلسان به می و میگسار بخش
 زهد گران که شاهد و ساقی نمی‌خرند
 در حلقه چمن به نسیم بهار بخش
 راهم شراب لعل زد ای میر عاشقان
 خون مرا به چاه زنخدان یار بخش
 یا رب به وقت گل گنه بنده عفو کن
 وین ماجرا به سرو لب جویبار بخش
 ای آن که ره به مشرب مقصود برده‌ای
 زین بحر قطره‌ای به من خاکسار بخش
 شکرانه را که چشم تو روی بتان ندید
 ما را به عفو و لطف خداوندگار بخش
 ساقی چو شاه نوش کند باده صبوح
 گو جام زر به حافظ شب زنده دار بخش
مرقع: وصله دار، جامه ی وصله دار.

زهد: پارسایی.

طامات: سخنان بی‌پایه‌و‌اساس.

شطح: حرف‌ها و سخنان به ظاهر کفرآمیز که عارف از شدتِ وجد و حال بر زبان می‌راند.

طیلسان: جامه‌ی بلند و گشاد.

شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).

میر: امیر.

چاه زنخدان: فرورفتگی کوچکی که در چانه‌ی بعضی خوبرویان است.

شکرانه: سپاسداری.

بت: معشوق، زیباروی (مجاز).

صبوح: باده‌ی بامدادی.

Sufi, gol-i becin-o moraqqa' be xār baxš
 V-in zohd-e xošk rā be mey-e xošgovār baxš
 Tāmāt-o šath dar rah-e āhang-e cang neh
 Tasbih-o teylasān be mey-o meygosār baxš
 Zohd-e gerān ke šāhed-o sāqi nemixarand
 Dar halqe-ye caman be nasim-e bahār baxš
 Rāh-am šarāb-e la'l zad, ey mir-e āšeqān
 Xun-e ma-rā be cāh-e zanaxdān-e yār baxš
 Yā Rab, be vaqt-e gol gonah-e bande afv kon
 V-in mājarā be sarv-e lab-e juybār baxš
 Ey ānke rah be mašrab-e maqsud borde-i
 Z-in bahr qatre-i be man-e xāksār baxš
 Šokrāne rā ke cašm-e to ru-ye botān nadid
 Mā rā be afv-o lotf-e Xodāvandgār baxš
 Sāqi, co šāh nuš konad bāde-ye sabuh
 Gu, jām-e zar be Hāfez-e šabzendedār baxš
Moraqqa': vasledār, jāme-ye vasledār.

Zohd: pārsāyi.

Tāmāt: soxanān-e bipāyevoasās.

Šath: Harfhā-vo soxanān-e be zāher kofrāmiz ke āref az šeddat-e vajd-o hāl bar zabān mirānad.

Teylasān: jāme-ye boland-o gošād.

Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).

Mir: amir.

Cāh-e zanaxdān: foruraftegi-ye kucak-i ke dar cāne-ye ba'z-i xubruyān-ast.

Šokrāne: sepāsdāri.

Bot: ma'šūq, zibāruy (majāz).

Sabuh: bāde-ye bāmdādi.

غزل ۲۷۶ Qazal-e 276

باغبان گر پنج روزی صحبت گل بایدش	Bāqbān gar panj ruz-i sohbat-e gol bāyad-aš
بر جفای خار هجران صبر بلبل بایدش	Bar jafā-ye xār-e hejrān sabr-e bolbol bāyad-aš
ای دل اندریند زلفش از پریشانی منال	Ey del, andar band-e zolf-aš az parišāni manāl
مرغ زیرک چون به دام افتد تحمل بایدش	Morq-e zirak con be dām oftad, tahammol bāyad-aš
رند عالم سوز را با مصلحت بینی چه کار	Rend-e ālamsuz rā bā maslehat bini ce kār?
کار ملک است آن که تدبیر و تامل بایدش	Kār-e molk-ast ānke tadbir-o taammol bāyad-aš
تکیه بر تقوا و دانش در طریقت کافریت	Tekye bar taqvā-vo dāneš dar tariqat kāferi-st
راهرو گر صد هنر دارد توکل بایدش	Rāhrow gar sad honar dārad, tavakkol bāyad-aš
با چنین زلف و رخسار بادا نظربازی حرام	Bā conin zolf-o rox-aš bād-ā nazarbāzi harām
هر که روی یاسمین و جعد سنبل بایدش	Harke ru-ye yāsamin-o ja'd-e sonbol bāyad-aš
نازها زان نرگس مستانه‌اش باید کشید	Nāzhā z-ān narges-e mastāne-aš bāyad kešid
این دل شوریده تا آن جعد و کاکل بایدش	In del-e šuride tā ān ja'd-o kākol bāyad-aš
ساقیا در گردش ساغر تعلل تا به چند	Sāqi-yā, dar gardeš-e sāqar taallol tā be cand?
دور چون با عاشقان افتد تسلسل بایدش	Dowr con bā āšeqān oftad, tasalsol bāyad-aš
کیست حافظ تا ننوشد باده بی آواز رود	Ki-st Hāfez tā nanušad bāde bi āvāz-e rud
عاشق مسکین چرا چندین تامل بایدش	Āšeq-e meskin cerā candin tajammol bāyad-aš
جفا: ستم، ناسزا (مجاز).	Jafā: setam, nāsezā (majāz).
هجران: دوری، جدایی.	Hejrān: duri, jodāyi.
رند: زیرک، در باطن پاک تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
طریقت: روش، پاکیزه کردن باطن.	Tariqat: raveš, pākize kardan-e bāten.
جعد: موی پیچیده و تابدار.	Ja'd: gisu-ye picide-vo tābdār.
نرگس: چشم معشوق (مجاز).	Narges: cešm-e ma'šūq (majāz).
ساغر: پیاله‌ی شرابخوری، جام.	Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jām.
تسلسل: پیوسته شدن، پی‌درپی شدن.	Tasalsol: peyvaste šodan, peydarpey šodan.
رود: تار و رشته‌ای که بر روی ساز کشیده می‌شود، ساز.	Rud: Tār-o reštei ke bar ru-ye sāz kešide mišavad, sāz.

غزل 277 Qazal-e 277

فکر بلبل همه آن است که گل شد یارش	Fekr-e bolbol hame ān-ast ke gol šod yār-aš
گل در اندیشه که چون عشوه کند در کارش	Gol dar andiše ke con ešve konad dar kār-aš
دلربایی همه آن نیست که عاشق بکشند	Delrobāyi hame ān nist ke āšeq bekošand
خواجه آن است که باشد غم خدمتگارش	Xāje ān-ast ke bāšad qam-e xedmatgār-aš
جای آن است که خون موج زند در دل لعل	Jā-ye ān-ast ke xun mowj zanad dar del-e la'l
زین تغابن که خذف می‌شکند بازارش	Z-in taqābon ke xazaf mišekanad bāzār-aš
بلبل از فیض گل آموخت سخن و نه نبود	Bolbol az feyz-e gol āmuxt soxan v-ar na nabud
این همه قول و غزل تعبیه در منقارش	Inhame qowl-o qazal ta'biye dar menqār-aš
ای که در کوچه معشوقه ما می‌گذری	Ey ke dar kuce-ye ma'šuqe-ye mā migozari
بر حذر باش که سر می‌شکند دیوارش	Bar hazar bāš ke sar mišekanad divār-aš
آن سفرکرده که صد قافله دل همره اوست	Ān safarkarde ke sad qāfele del hamrah-e u-st
هر کجا هست خدایا به سلامت دارش	Harkojā hast, Xodā-yā, be salāmat dār-aš
صحبت عافیتت گر چه خوش افتاد ای دل	Sohbat-e āfiyat-at garce xoš oftād, ey del
جانب عشق عزیز است فرومگذارش	Jāneb-e ešq aziz-ast, foru magzār-aš
صوفی سرخوش از این دست که کج کرد کلاه	Sufi-ye sarxoš az in dast ke kaj kard kolāh
به دو جام دگر آشفته شود دستارش	Be do jām-e degar āštofte šavad dastār-aš
دل حافظ که به دیدار تو خوگر شده بود	Del-e Hāfez ke be didār-e to xugar šode bud
نازپرورد وصال است مجو آزارش	Nāzparvard-e vesāl-ast, maju āzār-aš
لعل: سنگِ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šuq (majāz).
تغابن: افسوس، پشیمانی.	Taqābon: afsus, pašimāni.
خذف: سفال.	Xazaf: sofāl.
تعبیه: ساختن و آراستن.	Ta'biye: sāxtan-o ārāstan.
دستار: شالی که به دور سر می‌پیچند.	Dastār: šāl-i ke be dowr-e sar mipicand.
وصال: رسیدن به محبوب و هم‌آغوشی با وی.	Vesāl: residan be mahbub-o hamāquši bā vey.

غزل ۲۷۸ Qazal-e 278

شراب تلخ می‌خواهم که مردافکن بود زورش	Šarāb-e talx mixāham ke mardafkan bovad zur-aš
که تا یک دم بیاسایم ز دنیا و شر و شورش	Ke tā yek dam biyāsāyam ze donyā-vo šar-o šur-aš
سماط دهر دون پرور ندارد شهد آسایش	Semāt-e dahr-e dunparvar nadārad šahd-e āsāyeš
مذاق حرص و آز ای دل بشو از تلخ و از شورش	Mazāq-e hers-o āz, ey del, bešu az talx-o az šur-aš
بیاور می که نتوان شد ز مکر آسمان ایمن	Biyāvar mey ke natvān šod ze makr-e āsmān imen
به لعب زهره چنگی و مریخ سلحشورش	Be la'b-e Zohre-ye cangi-yo Merrix-e salahšur-aš
کمند صید بهرامی بیفکن جام جم بردار	Kamand-e seyd-e bahrāmi biyafkan, Jām-e Jam bar dār
که من پیمودم این صحرا نه بهرام است و نه گورش	Ke man peymudam in sahrā, na Bahrām-ast-o na gur-aš
بیا تا در می صافیت راز دهر بنمایم	Biyā tā dar mey sāfi-t rāz-e dahr benmāyam
به شرط آن که نمایی به کج طبعان دل کورش	Be šart-e ān ke nanmāyi be kaj tab'ān-e delkur-aš
نظر کردن به درویشان منافی بزرگی نیست	Nazar kardan be darvišān monāfi-ye bozorgi nist
سلیمان با چنان حشمت نظرها بود با مورش	Soleymān bā conān hešmat nazarhā bud bā mur-aš
کمان ابروی جانان نمی‌پیچد سر از حافظ	Kamān-e abru-ye jānān nemipicad sar az Hāfez
ولیکن خنده می‌آید بدین بازوی بی زورش	Valikan xande miāyad bed-in bāzu-ye bizur-aš
سماط: بساط، سفره.	Semāt: basāt, sofre.
دهر: روزگار.	Dahr: ruzgār.
دون: فرومایه، خسیس.	Dun: forumāye, xasis.
شهد: انگبین، عسل، شیرینی.	Šahd: angabin, asal, širini.
مذاق: مزه، ذوق (مجاز).	Mazāq: maze, zowq (majāz).
آز: افزون‌خواهی از هر چیز.	Āz: afzunxāhi az harciz.
لعب: بازی، شوخی.	La'b: bāzi, šuxi.
چنگی: چنگ‌نواز.	Cangi: cangnavāz.
جام جم: جام جهان‌نما.	Jām-e Jam: jām-e jahānnamā.
طبعان: گلی که بدان مهر کرده شود.	Tab'ān: gel-i ke bed-ān mohr karde šavad.
منافی: مخالف	Monāfi: moxālef.
حشمت: بزرگواری، شرم، حیا.	Hešmat: bozorgvāri, šarm, hayā.
جانان: معشوق.	Jānān: ma'šūq.

غزل ۲۷۹ Qazal-e 279

خوشا شیراز و وضع بی‌مثالش	Xošā Šīrāz-o vaz'-e bimesāl-aš
خداوندا نگه دار از زوالش	Xodāvand-ā, negah dār az zavāl-aš
ز رکن آباد ما صد لوحش الله	Ze Roknābād-e mā sad lowh-aš allah
که عمر خضر می‌بخشد زلالش	Ke omr-e Xezr mibaxšad zolāl-aš
میان جعفرآباد و مصله	Miyān-e Ja'farābād-o Mosallā
عبیرآمیز می‌آید شمالش	Abirāميز miāyad šomāl-aš
به شیراز آی و فیض روح قدسی	Be Šīrāz āy-o feyz-e ruh-e qodsi
بجوی از مردم صاحب کمالش	Bejuy az mardom-e sāheb kamāl-aš
که نام قند مصری برد آن جا	Ke nām-e qand-e mesri bord ānjā?
که شیرینان ندادند انفعالش	Ke širinān nadādand enfeāl-aš
صبا زان لولی شنگول سرمست	Sabā, z-ān luli-ye šangul-e sarmast
چه داری آگهی چون است حالش	Ce dāri āgahi? Cun-ast hāl-aš?
گر آن شیرین پسر خونم بریزد	Gar ān širinpesar xun-am berizad
دل چو شیر مادر کن حلالش	Del-ā, con šir-e mādar kon halāl-aš
مکن از خواب بیدارم خدا را	Makon az xāb bidār-am, Xodā rā
که دارم خلوتی خوش با خیالش	Ke dāram xalvat-i xoš bā xiyāl-aš
چرا حافظ چو می‌ترسیدی از هجر	Cerā, Hāfez, co mitarsidi az hejr
نکردی شکر ایام وصالش	Nakardi šokr-e ayyām-e vesāl-aš?

Sad lowh-aš allāh: Sad bār cešm-e bad dur.

Xezr: nām-e payāambar-i-st ke guyand con dar āb-e zendegāni qute xord, omr-e jāvdān peydā kard.

Zolāl: āb-e sāf-o govārā (majāz).

Mosallā: Jā-yi dar Šīrāz, ke ārāmgāh-e Hāfez dar ānjā-st.

Abirāميز: āmixte be abir, moattar.

Šomāl: bād-i ke az šomāl mivazad.

Feyz: bahre, baxšeš, towfiq (majāz).

Qodsi: behešti, moqaddas.

Enfeāl: xejālat, šarmsāri.

Luli: sarmast, sorudgu-vo navāzande.

Hejr: duri, jodāyi.

خضر: نام پیامبری است که گویند چون در آب زندگانی غوطه خورد، عمر جاودان پیدا کرد.

زلزل: آب صاف و گوارا (مجاز).

مصله: جایی در شیراز که آرامگاه حافظ در آنجاست.

عبیرآمیز: آمیخته به عبیر، معطر.

شمال: بادی که از شمال می‌وزد.

فیض: بهره، بخشش، توفیق (مجاز).

قدسی: بهشتی، مقدس.

انفعال: خجالت، شرمساری.

لولی: سرمست، سرودگو و نوازنده.

هجر: دوری، جدایی.

غزل ۲۸۰ Qazal-e 280

چو برشکست صبا زلف عنبرافشانش	Co bar šekast sabā zolf-e anbarafšān-aš
به هر شکسته که پیوست تازه شد جانش	Be har šekaste ke peyvast, tāze šod jān-aš
کجاست هممنفسی تا به شرح عرضه دهم	Kojā-st hamnafas-i tā be šarh arze deham
که دل چه می‌کشد از روزگار هجرانش	Ke del ce mikešad az ruzgār-e hejrān-aš
زمانه از ورق گل مثال روی تو بست	Zamāne az varaq-e gol mesāl-e ru-ye to bast
ولی ز شرم تو در غنچه کرد پنهانش	Vali ze šarm-e to dar qonce kard penhān-aš
تو خفته‌ای و نشد عشق را کرانه پدید	To xofte-i-yo našod ešq rā karāne padid
تبارک الله از این ره که نیست پایانش	Tabārakallah az in rah ke nist pāyān-aš
جمال کعبه مگر عذر ره روان خواهد	Jamāl-e Ka'be magar ozr-e rahrovān xāhad
که جان زنده دلان سوخت در بیابانش	Ke jān-e zendedelān suxt dar biyābān-aš
بدین شکسته بیت الحزن که می‌آرد	Bed-in šekaste-ye beytolhazan ke miārad?
نشان یوسف دل از چه زرخدانش	Nešān-e Yusof-e del az cah-e zanaxdān-aš
بگیرم آن سر زلف و به دست خواجه دهم	Begiram ān sar-e zolf-o be dast-e xāje deham
که سوخت حافظ بی‌دل ز مکر و دستانش	Ke suxt Hāfez-e bidel ze makr-o dastān-aš
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد، پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).
عنبر: ماده ای خوشبو.	Anbar: madde-i xošbu.
هجران: دوری، جدایی.	Hejrān: duri, jodāyi.
تبارک الله: خداوند پاک و منزّه است (بیان تعجب و یا تحسین نسبت به کسی یا چیزی).	Tabārakallāh: Xodāvand pāk-o monazzah-ast (bayān-e taajjob va yā tahsin nesbat be kas-i yā ciz-i).
جمال: زیبایی.	Jamāl: zibayi.
بیت الحزن: خانه ی غم و اندوه.	Beytolhazan: xāne-ye qam-o anduh.
چاه زرخدان: فرورفتگی کوچکی که در چانه‌ی بعضی خوبرویان است.	Cāh-e zanaxdān: foruraftegi-ye kucak-i ke dar cāne-ye ba'z-i xubruyān-ast.
دستان: سرود، نیرنگ، فریب.	Dastān: sorud, neyrang, farib.

غزل ۲۸۱ Qazal-e 281

یا رب این نوگل خندان که سپردی به منش
می‌سپارم به تو از چشم حسود چمنش
گر چه از کوی وفا گشت به صد مرحله دور
دور باد آفت دور فلک از جان و تنش
گر به سرمنزل سلمی رسی ای باد صبا
چشم دارم که سلمی برسانی ز منش
به ادب نافه گشایی کن از آن زلف سیاه
جای دل‌های عزیز است به هم برمنش
گو دلم حق وفا با خط و خالت دارد
محترم دار در آن طره عنبرشکنش
در مقامی که به یاد لب او می نوشند
سفله آن مست که باشد خبر از خویشتنش
عرض و مال از در میخانه نشاید اندوخت
هر که این آب خورد رخت به دریا فکنش
هر که ترسد ز ملال انده عشقش نه حلال
سر ما و قدمش یا لب ما و دهنش
شعر حافظ همه بیت الغزل معرفت است
آفرین بر نفس دلکش و لطف سخنش
سلمی: زنی معشوقه در عرب، معشوق (مجاز).

صبا: صبا بادی است که از مشرق میوزد، پیام آور میان عاشق و معشوق (مجاز).

نافه: نافمانند، کیسه‌ای که زیر شکم آهوی تاتار قرار دارد و مشک از آن خارج می‌شود، مشک (مجاز).

نافه‌گشا: آن‌که نافه‌ی مشک را بگشاید و بوی خوش پراکنده سازد، نافه‌گشاینده.

طره: دسته‌ی موی تابیده در کنار پیشانی.

عنبر: ماده‌ای خوشبو.

عنبرشکن: آنچه عنبر از آن پراکنده شود.

سفله: پست، ناکس.

عرض: آبرو.

بیت الغزل: شاه‌بیت.

Yā Rab, in nowgol-e xandān ke sepordi be man-aš
Misepāram be to az cašm-e hasud-e caman-aš
Garce az kuy-e vafā gašt be sad marhale dur
Dur bād āfat-e dour-e falak az jān-o tan-aš
Gar be sarmanzel-e Salamā resi, ey bād-e sabā
Cašm dāram ke salām-i beresāni ze man-aš
Be adab nāfegošāyi kon az ān zolf-e siyāh
Jā-ye delhā-ye aziz-ast, be ham bar mazan-aš
Gu, del-am haqq-e vafā bā xattoxāl-at dārad
Mohtaram dār dar ān torre-ye anbaršekan-aš
Dar maqām-i ke be yād-e lab-e u mey nušand
Sefle ān mast ke bāšad xabar az xištan-aš
Erz-o māl az dar-e meyxāne našāyad anduxt
Harke in āb xorad, raxt be daryā fekan-aš
Harke tarsad ze malāl andoh-e ešq-aš na halāl
Sar-e mā-vo qadam-aš yā lab-e mā-vo dahan-aš
Še'r-e Hāfez hame beytolqazal-e ma'refat-ast
Āfarin bar nafas-e delkaš-o lotf-e soxan-aš
Salmā: zan-i ma'suqe dar Arab, ma'suq (majāz).

Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'suq (majāz).

Nāfe: nāfmānand, kise-i ke zir-e šekam-e āhu-ye Tātār. qarār dārad-o mošk az ān xārej mišavad, mošk (majāz).

Nāfegošā: ānke nāfe-ye mošk rā begošāyad-o bu-ye xoš parākande sāzad, nāfegošāyande.

Torre: daste-ye mu-ye tābide dar kenār-e pišāni.

Anbar: mādde-i xošbu.

Anbaršekan: ānce anbar az ān parākande šavad.

Sefle: past, nākes.

Erz: āberu.

Beytolqazal: šahbeyt.

غزل ۲۸۲ Qazal-e 282

ببرد از من قرار و طاقت و هوش	Bebord az man qarār-o tāqat-o huš
بت سنگین دل سیمین بناگوش	Bot-e sangindel-e siminbanāguš
نگاری چابکی شنگی کلهدار	Negār-i, cābok-i, šang-i kolahdār
ظریفی مه وشی ترکی قباپوش	Zarif-i, mahvaš-i, tork-i qabāpuš
ز تاب آتش سودای عشقش	Ze tāb-e ātaš-e sowdā-ye ešq-aš
به سان دیگ دایم می‌زنم جوش	Be sān-e dig dāyem mizanam juš
چو پیراهن شوم آسوده خاطر	Co pirāhan šavam āsudexāter
گرش همچون قبا گیرم در آغوش	Gar-aš hamcon qabā giram dar āquš
اگر پوسیده گردد استخوانم	Agar puside gardad ostoxān-am
نگردد مه‌رت از جانم فراموش	Nagardad mehr-at az jān-am farāmuš
دل و دینم دل و دینم ببردست	Del-o din-am, del-o din-am beborda-st
بر و دوشش بر و دوشش بر و دوش	Bar-o duš-aš, bar-o duš-aš, bar-o duš
دوای تو دوای توست حافظ	Davā-ye to, davā-ye to-st, Hāfez
لب نوشش لب نوشش لب نوش	Lab-e nuš-aš, lab-e nuš-aš, lab-e nuš
سیمین: سفید و بلورین.	Simin: sefid-o bolurin.
سیمین بناگوش: آنکه بناگوشش چون نقره سفید باشد.	Siminbanāguš: ānke banāguš-aš con noqre sefid bāšad.
نگار: بت، معشوق(مجاز).	Negār: bot, ma'šūq (majāz).
سنگ: شنگول، شوخ، زیبا.	Šang: šangul, šux, zibā.
کلهدار: کلاه‌دار، پادشاه، سلطان.	Kolahdār: kloāhdār, pādšāh, soltān.
ترک: زیباروی، محبوب (مجاز).	Tork: zibārui, mahbub (majāz).

غزل ۲۸۳ Qazal-e 283

سحر ز هاتف غییم رسید مژده به گوش
 که دور شاه شجاع است می دلیر بنوش
 شد آن که اهل نظر بر کناره می‌رفتند
 هزار گونه سخن در دهان و لب خاموش
 به صوت چنگ بگویم آن حکایت‌ها
 که از نهفتن آن دیگ سینه می‌زد جوش
 شراب خانگی ترس محتسب خورده
 به روی یار بنوشیم و بانگ نوشانوش
 ز کوی میکده دوشش به دوش می‌بردند
 امام شهر که سجاده می‌کشید به دوش
 دلا دلالت خیرت کنم به راه نجات
 مکن به فسق مباحات و زهد هم مفروش
 محل نور تجلیست رای انور شاه
 چو قرب او طلبی در صفای نیت کوش
 بجز ثنای جلالتش مساز ورد ضمیر
 که هست گوش دلش محرم پیام سروش
 رموز مصلحت ملک خسروان دانند
 گدای گوشه نشینی تو حافظا مخروش
هاتف: آوازدهنده.

Dowr: zamāne.**Šod ān ke:** gozašt ān zamān-i ke.**Ahlenazar:** ahledel (majāz).**Bar kenāre miraftand:** dar enzevā budand.**Mohtaseb:** ma'mur-e amr be ma'ruf-o nahy az monkar.**Nušānuš:** goftan-e nuš-bād dar majles-e bādegosāri.**Duš:** dišab.**De[a]lālat:** rāhnamāyi.**Fesq:** har kār-e zešt.**Mobāhāt:** nāzidan be kas-i yā ciz-i.**Rāy:** andiše, tadbir.**Anvar:** nurāni, mobārak, gerāmi.**Qorb:** nazdiki.**Sanā:** setāyeš.**Soruš:** payāmāvar (majāz).**شد آن که:** گذشت آن زمانی که.**اهل نظر:** اهل دل (مجاز).**بر کناره می‌رفتند:** در انزوا بودند.**محتسب:** مأمور امر به معروف و نهی از منکر.**نوشانوش:** گفتن نوش‌باد در مجلس باده‌گساری.**دوش:** دیشب.**دلالت:** راهنمایی.**فسق:** هر کار زشت.**مباحات:** نازیدن به کسی یا چیزی.**رای:** اندیشه، تدبیر.**انور:** نورانی، مبارک، گرامی.**قرب:** نزدیکی.**ثنا:** ستایش.**سروش:** پیام آور (مجاز).

غزل ۲۸۴ Qazal-e 284

هاتفی از گوشه میخانه دوش	Hātef-i az guše-ye meyxāne duš
گفت ببخشند گنه می بنوش	Goft bebaxšand gonah, mey benuš
لطف الهی بکند کار خویش	Lotf-e elāhi bekonad kār-e xiš
مژده رحمت برساند سروش	Možde-ye rahmat beresānad soruš
این خرد خام به میخانه بر	In xerad-e xām be meyxāne bar
تا می لعل آوردش خون به جوش	Tā mey-e la'l āvarad-aš xun be juš
گر چه وصالش نه به کوشش دهند	Garce vesāl-aš na be kušēš dehand
هر قدر ای دل که توانی بکوش	Har qadar, ey del, ke tavāni, bekuš
لطف خدا بیشتر از جرم ماست	Lotf-e Xodā bištar az jorm-e mā-st
نکته سربسته چه دانی خموش	Nokte-ye sarbaste ce dāni? Xamuš!
گوش من و حلقه گیسوی یار	Guš-e man-o halqe-ye gisu-ye yār
روی من و خاک در می فروش	Ru-ye man-o xāk-e dar-e meyforuš
رندی حافظ نه گناهیست صعب	Rendi-ye Hāfez na gonāh-i-st sa'b
با کرم پادشه عیب پوش	Bā karam-e pādšah-e eybpuš
داور دین شاه شجاع آن که کرد	Dāvar-e din, Šāh Sojā', ānke kard
روح قدس حلقه امرش به گوش	Ruh-e Qodos halqe-ye amr-aš be guš
ای ملک العرش مرادش بده	Ey malekol'arš, morād-aš bedeh
و از خطر چشم بدش دار گوش	V-az xatar-e cašm-e bad-aš dār guš
هاتف: آوازدهنده.	Hātef: āvāzdehande.
دوش: دیشب.	Duš: dišab.
سروش: پیام آور(مجاز).	Soruš: payāmāvar (majāz).
لعل: سنگ سرخ‌رنگ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šuq (majāz).
صعب: دشوار، شدید.	Sa'b: došvār, šadid.
گوش داشتن: مراقبت بودن.	Guš dāštan: morāqeb budan.

غزل ۲۸۵ Qazal-e 285

در عهد پادشاه خطابخش جرم پوش	Dar ahd-e pādšāh-e xatābaxš-e jormpuš
حافظ قرابه کش شد و مفتی پیاله نوش	Hāfez qarābekeš šod-o mofti piyālenuš
صوفی ز کنج صومعه با پای خم نشست	Sufi ze konj-e sowmee bā pāy-e xom nešast
تا دید محتسب که سبو می‌کشد به دوش	Tā did mohtaseb ke sabu mikešad be duš
احوال شیخ و قاضی و شرب الیهودشان	Ahvāl-e šeyx-o qāzi-yo šorbolyahud-ešān
کردم سؤال صبحدم از پیر می فروش	Kardam soāl sobhdam az pir-e meyforuš
گفتا نه گفتنیست سخن گر چه محرمی	Goft-ā, na goftani-st soxan, garce maharam-i
درکش زبان و پرده نگه دار و می بنوش	Dar keš zabān-o parde negah dār-o mey benuš
ساقی بهار می‌رسد و وجه می‌نماند	Sāqi, bahār miresad-o vajh-e mey namānd
فکری بکن که خون دل آمد ز غم به جوش	Fekr-i bokon ke xun-e del āmad ze qam be juš
عشق است و مفلسی و جوانی و نوبهار	Ešq-ast-o moflesi-yo javāni-yo nowbahār
عذرم پذیر و جرم به ذیل کرم بپوش	Ozr-am pazir-o jorm be zeyl-e karam bepuš
تا چند همچو شمع زبان آوری کنی	Tā cand hamco šam' zabānāvāri koni?
پروانه مراد رسید ای محب خموش	Parvāne-ye morād resid, ey moheb, xamuš
ای پادشاه صورت و معنی که مثل تو	Ey pādšāh-e surat-o ma'nā ke mesl-e to
نادیده هیچ دیده و نشنیده هیچ گوش	Nādide hic dide-vo našenide hic guš
چندان بمان که خرقة ازرق کند قبول	Candān bemān ke xerqe-ye azraq konad qabul
بخت جوانت از فلک پیر ژنده پوش	Baxt-e javān-at az falak-e pir-e žendepuš
قرابه‌کش: ساقی.	Qarābekeš: sāqi.
خم: ظرف سفالین برای آب یا شراب.	Xom: zarf-e sofālin barā-ye āb yā šarāb.
محتسب: مأمور امر به معروف و نهی از منکر.	Mohtaseb: ma'mur-e amr be ma'ruf-o nahy az monkar.
سبو: کوزه سفالی، ظرف شراب.	Sabu: kuze-ye sofāli, zarf-e šarāb.
شرب الیهود: شراب خوردن پنهان.	Šorbolyahud: šarāb خوردان-e penhān.
وجه: پول.	Vajh: pul.
مفلسی: بینوایی، تنگدستی.	Moflesi: binavāyi, tangdasti.
ذیل: دامن، دامن.	Zeyl: dāmān, dāman.
محب: دوستدار.	Moheb: dustdār.
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
ازرق: کبود، نیلگون.	Azraq: kabud, nilgun.
ژنده‌پوش: کهنه‌پوش.	Žendepuš: kohnepuš.

غزل ۲۸۶ Qazal-e 286

دوش با من گفت پنهان کاردانی تیزهوش	Duš bā man goft penhān kārđān-i tizhuš
و از شما پنهان نشاید کرد سر می فروش	V-az šomā penhān našāyad kard serr-e meyforuš
گفت آسان گیر بر خود کارها کز روی طبع	Goft, āsān gir bar xod kārĥā k-az ru-ye tab'
سخت می‌گردد جهان بر مردمان سختکوش	Saxt migardad jahān bar mardomān-e saxtkuš
وان گهم درداد جامی کز فروغش بر فلک	V-āngah-am dar dād jāmi-i k-az foruq-aš bar falak
زهره در رقص آمد و بربط زنان می‌گفت نوش	Zohre dar raqs āmad-o barbatzanān migoft, nuš!
با دل خونین لب خندان بیاور همچو جام	Bā del-e xunin lab-e xandān biyāvar hamco jāmi
نی گرت زخمی رسد آیی چو چنگ اندر خروش	Ni gar-at zaxm-i resad, āyi co cang andar xoruš
تا نگردی آشنا زین پرده رمزی نشنوی	Tā nagardi āšnā, z-in parde ramz-i našnavi
گوش نامحرم نباشد جای پیغام سروش	Guš-e nāmahram nabāšad jāy-e peyqām-e soruš
گوش کن پند ای پسر و از بهر دنیا غم مخور	Guš kon pand, ey pesar, v-az bahr-e donyā qam maxor
گفتمت چون در حدیثی گر توانی داشت هوش	Goftam-at con dor hadis-i, gar tavāni dāšt huš
در حریم عشق نتوان زد دم از گفت و شنید	Dar harim-e ešq natvān zad dam az goftošenid
زان که آن جا جمله اعضا چشم باید بود و گوش	Z-ān ke ānjā jomle a'zā cašm bāyad bud-o guš
بر بساط نکته دانان خودفروشی شرط نیست	Bar basāt-e noktedānān xodforuši šart nist
یا سخن دانسته گو ای مرد عاقل یا خموش	Yā soxan dāneste gu, ey mard-e āqel, yā xamuš
ساقیا می ده که رندی‌های حافظ فهم کرد	Sāqi-yā, mey deh ke rendihā-ye Hāfez fahm kard
آصف صاحب قران جرم بخش عیب پوش	Āsef-e sāhebqerān-e jormbaxš-e eybpuš
دوش: دیشب.	Duš: dišab.
فروغ: روشنی، پرتو، جذابیت (مجاز).	Foruq: rowšani, partow, jazzābiyat (majāz).
نی: نه.	Ni[ey]: na.
سروش: پیام‌آور (مجاز).	Soruš: payāmāvar (majāz).
در: مروارید.	Dor(r): morvārid.
آصف: لقب وزیر دانا، وزیر سلیمان.	Āsef: laqab-e vazir-e dānā, vazir-e Soleymān.
صاحب‌قران: نیک‌بخت (مجاز)، عظیم‌الشان (مجاز).	Sāhebqerān: nikbaxt (majāz), azimošša'n (majāz).

غزل ۲۸۷ Qazal-e 287

ای همه شکل تو مطبوع و همه جای تو خوش	Ey hame šekl-e to matbu-o hame jā-ye to xoš
دلم از عشوه شیرین شکرخای تو خوش	Del-am az ešve-ye širin-e šekarxā-ye to xoš
همچو گلبرگ طری هست وجود تو لطیف	Hamco golbarg-e tari, hast vojud-e to latif
همچو سرو چمن خلد سراپای تو خوش	Hamco sarv-e caman-e xold, sarāpā-ye to xoš
شیوه و ناز تو شیرین خط و خال تو ملیح	Šive-vo nāz-e to širin, xatoxāl-e to malih
چشم و ابروی تو زیبا قد و بالای تو خوش	Cašm-o abru-ye to zibā, qadobālā-ye to xoš
هم گلستان خیالم ز تو پرنقش و نگار	Ham golestān-e xiyāl-am ze to por naqšonegār
هم مشام دلم از زلف سمن سای تو خوش	Ham mašām-e del-am az zolf-e samansā-ye to xoš
در ره عشق که از سیل بلا نیست گذار	Dar rah-e ešq ke az seyl-e balā nist gozār
کرده‌ام خاطر خود را به تمنای تو خوش	Karde-am xāter-e xod rā be tamannā-ye to xoš
شکر چشم تو چه گویم که بدان بیماری	Šokr-e cašm-e to ce guyam ke bed-ān bimāri
می کند درد مرا از رخ زیبای تو خوش	Mikonad dard-e ma-rā az rox-e zibā-ye to xoš
در بیابان طلب گر چه ز هر سو خطرست	Dar biyābān-e talab garce ze har su xatar-i-st
می‌رود حافظ بی‌دل به تولای تو خوش	Miravad Hāfez-e bidel be tavallā-ye to xoš
شکرخا: شیرین‌گفتار.	Šekarxā: širingoftār.
طری: باطراوت، شاداب.	Tari: bātarāvat, šādāb.
خلد: بهشت.	Xold: behešt.
ملیح: زیبا و دوست داشتنی.	Malih: zibā-vo dustdāštani.
مشام: بینی.	Mašām: bini.
سمن‌سا: همچون یاسمن خوش‌بو.	Samansā: hamcon yāsaman xošbu.
بی‌دل: دل‌باخته، عاشق (مجاز).	Bidel: delbāxte, āšeq (majāz).
تولاد: دوستی.	Tavallā: dusti.

غزل ۲۸۸ Qazal-e 288

کنار آب و پای بید و طبع شعر و یاری خوش	Kenār-e āb-o pā-ye bid-o tab'-e še'r-o yār-i xoš
معاشر دلبری شیرین و ساقی گلعداری خوش	Moāšer delbar-i širin-o sāqi, gol'ezār-i xoš
الد ای دولتی طالع که قدر وقت می‌دانی	Alā ey dowlat-i tāle', ke qadr-e vaqt midāni
گوارا بادت این عشرت که داری روزگاری خوش	Govārā bād-at in ešrat ke dāri ruzegār-i xoš
هر آن کس را که در خاطر ز عشق دلبری باریست	Harānkas rā ke dar xāter ze ešq-e delbar-i bār-i-st
سپندی گو بر آتش نه که دارد کار و باری خوش	Sepand-i, gu bar ātaš neh, ke dārad kārobār-i xoš
عروس طبع را زیور ز فکر بکر می‌بندم	Arus-e tab' rā zivar ze fekr-e bekr mibandam
بود کز دست ایامم به دست افتد نگاری خوش	Bovad k-az dast-e ayyām-am be dast oftad negār-i xoš
شب صحبت غنیمت دان و داد خوشدلی بستان	Šab-e sohbat qanimat dān-o dād-e xošdel-i bestān
که مهتابی دل افروز است و طرف لاله زاری خوش	Ke mahtāb-i delafruz-ast-o taraf-e lālezār-i xoš
می‌ای در کاسه چشم است ساقی را بنامیزد	Mey-i dar kāse-ye cašm-ast, sāqi rā be-nām-lzad
که مستی می‌کند با عقل و می‌بخشد خماری خوش	Ke masti mikonad bā aql-o mibaxšad xomār-i xoš
به غفلت عمر شد حافظ بیا با ما به میخانه	Be qeflat omr šod, Hāfez, biyā bā mā be meyxāne
که شنگولان خوش داشت بیاموزند کاری خوش	Ke šangulān-e xošbāš-at biyāmuzand kār-i xoš
گلعدار: زیباروی، خوش‌سیما.	Gol'ezār: zibāruy, xošsimā.
معاشر: دوست و همدم.	Moāšer: dust-o hamdam.
طالع: بخت.	Tāle': baxt.
طبع: خوی، استعداد.	Tab': xuy, este'dād.
فکر بکر: اندیشه‌ی نو.	Fekr-e bekr: andiše-ye now.
نگار: محبوب، معشوق (مجاز).	Negār: mahbub, ma'suq (majāz).
طرف: گوشه‌وکنار.	Tarf: guševokenār.
بنامیزد: چشم بد دور باد.	Be-nām-lzad: cesm-e bad dur bād.
خمار: سردرد و کسالت بعد از مستی، می‌زده.	Xomār: sardard-o kesālat ba'd az masti, meyzade.
شنگول: شاد.	Šangul: šād.
خوش باش: خوش‌آمدگو.	Xošbāš: xosāmadgu.

غزل ۲۸۹ Qazal-e 289

مجمع خوبی و لطف است عذار چو مهش	Majma-e xubi-yo lotf-ast ezār-e co mah-aš
لیکنش مهر و وفا نیست خدایا بدهش	likan-aš mehr-o vafā nist, Xodā-yā, bedeh-aš
دلبرم شاهد و طفل است و به بازی روزی	Delbar-am šāhed-o tefl-ast-o be bāzi ruz-i
بکشد زارم و در شرع نباشد گنهش	Bekošad zār-am-o dar šar' nabāšad gonah-aš
من همان به که از او نیک نگه دارم دل	Man hamān beh ke az u nik negah dāram del
که بد و نیک ندیده‌ست و ندارد نگهش	Ke bad-o nik nadida-st-o nadārad negah-aš
بوی شیر از لب همچون شکرش می‌آید	Bu-ye šir az lab-e hamcon šekar-aš miāyad
گر چه خون می‌چکد از شیوه چشم سیهش	Garce xun micekad az šive-ye cašm-e siyah-aš
چارده ساله بتی چابک شیرین دارم	Cārdahsāle bot-i cābok-e širin dāram
که به جان حلقه به گوش است مه چاردهش	Ke be jān halqebeguš-ast mah-e cārdah-aš
از پی آن گل نورسته دل ما یا رب	Az pey-e ān gol-e nowraste del-e mā, yā Rab
خود کجا شد که ندیدیم در این چند گهش	Xod kojā šod ke nadidim dar in candgah-aš
یار دلدار من ار قلب بدین سان شکند	Yār-e deldār-e man ar qalb bed-in sāl šekanad
ببرد زود به جانداری خود پادشاهش	Bebarad zud be jāndāri-ye xod pādšah-aš
جان به شکرانه کنم صرف گر آن دانه در	Jān be šokrāne konam sarf, gar ān dāne-ye dor
صدف سینه حافظ بود آرامگهش	Sadaf-e sine-ye Hāfez bovad ārāmgah-aš
عذار: roxsār.	Ezār: roxsār.
بت: معشوق، زیباروی (مجاز).	Bot: ma'šūq, zibāruy (majāz).
جانداری: محافظت از جان.	Jāndāri: mohāfezat az jān.
شکرانه: سپاسداری.	Šokrāne: sepāsdādri.

غزل ۲۹۰ Qazal-e 290

دلم رمیده شد و غافل من درویش	Del-am ramide šod-o qāfel-am man-e darviš
که آن شکاری سرگشته را چه آمد پیش	Ke ān šekāri-ye sargašte rā ce āmad piš
چو بید بر سر ایمان خویش می‌لرزم	Co bid bar sar-e imān-e xiš milarzam
که دل به دست کمان ابرویست کافرکیش	Ke del be dast-e kamānabru-yi-st kāfarkiš
خیال حوصله بحر می‌پزد هیهات	Xiyāl-e howsele-ye bahr mipazad, heyhāt
چه‌هاست در سر این قطره محال اندیش	Cehā-st dar sar-e in qatre-ye mahālandiš
بنازم آن مژه شوخ عافیت کش را	Benāzam ān može-ye šux-e āfiyatkoš rā
که موج می‌زندش آب نوش بر سر نیش	Ke mowj mizanad-aš āb-e nuš bar sar-e niš
ز آستین طبیبان هزار خون بچکد	Ze āstin-e tabibān hezār xun becekad
گرم به تجربه دستی نهند بر دل ریش	Gar-am be tajrobe dast-i nahand bar del-e riš
به کوی می‌کده گریان و سرفکنده روم	Be kuy-e meykade geryān-o sarfekande ravam
چرا که شرم همی‌آیدم ز حاصل خویش	Cerā ke šarm hamiāyad-am ze hāsel-e xiš
نه عمر خضر بماند نه ملک اسکندر	Na omr-e Xezr bemānad, na molk-e Eskandar
نزاع بر سر دنیی دون مکن درویش	Nezā' bar sar-e donyā-ye dun makon, darviš
بدان کمر نرسد دست هر گدا حافظ	Bed-ān kamar naresad dast-e har gedā, Hāfez
خزانهای به کف آور ز گنج قارون بیش	Xazāne-i be kaf āvar ze Ganj-e Qārun biš
خیال پختن: طمع و توقع داشتن، اندیشه‌های بیجا و بی‌فایده در ذهن	Xiyāl poxtan: tama-o tavaqqo' dāštan, andiše-hā-ye bijā-vo bifāyede dar zehn xotur dādan.
خطور دادن.	
هیئات: افسوس، دریغا، محال است.	Heyhāt: afsus, dariq-ā, mahāl-ast.
ریش: زخمی.	Riš: zaxmi.
خضر: نام پیامبری است که گویند چون در آب زندگانی غوطه خورد،	Xezr: nām-e payāambar-i-st ke guyand con dar āb-e
عمر جاودان پیدا کرد.	zendegāni qute xord, omr-e jāvdān peydā kard.

غزل ۲۹۱ Qazal-e 291

ما آزموده‌ایم در این شهر بخت خویش	Mā āzmude-im dar in šahr baxt-e xiš
بیرون کشید باید از این ورطه رخت خویش	Birun kešid bāyad az in varte raxt-e xiš
از بس که دست می‌گزم و آه می‌کشم	Az bas ke dast migazam-o āh mikešam
آتش زدم چو گل به تن لخت لخت خویش	Ātaš zadam co gol be tan-e laxt-laxt-e xiš
دوشم ز بلبل‌ی چه خوش آمد که می‌سرود	Dušam ze bolbol-i ce xoš āmad ke misorud
گل گوش پهن کرده ز شاخ درخت خویش	Gol guš pahn karde ze šāx-e deraxt-e xiš
کای دل تو شاد باش که آن یار تندخو	K-ey del, to šād bāš ke ān yār-e tondxu
بسیار تندروی نشیند ز بخت خویش	Besyār tondruy nešinad ze baxt-e xiš
خواهی که سخت و سست جهان بر تو بگذرد	Xāhi ke saxt-o sost-e jahān bar to bogzarad
بگذر ز عهد سست و سخن‌های سخت خویش	Bogzar ze ahd-e sost-o soxanhā-ye saxt-e xiš
وقت است کز فراق تو وز سوز اندرون	Vaqt-ast k-az farāq-e to v-az suz-e andarun
آتش درافکنم به همه رخت و بخت خویش	Ātaš dar afkanam be hame raxt-o baxt-e xiš
ای حافظ ار مراد میسر شدی مدام	Ey Hāfez, ar morād moyassar šodi modām
جمشید نیز دور نماندی ز تخت خویش	Jamšid niz dur namāndi ze taxt-e xiš
ورطه: گرداب.	Varte: gerdāb.
لخت لخت: پاره پاره.	Lax-laxt: pāre-pāre.
دوش: دیشب.	Duš: dišab.
تندروی: اخمو.	Tondruy: axmu.
فراق: دوری، جدایی.	Farāq: duri, jodāyi.

غزل ۲۹۲ Qazal-e 292

قسم به حشمت و جاه و جلال شاه شجاع	Qasam be hešmat-o jāh-o jalāl-e Šāh Šojā'
که نیست با کسم از بهر مال و جاه نزاع	Ke nist bā kas-am az bahr-e māl-o jāh nezā'
شراب خانگیم بس می مغانه بیار	Šarāb-e xānegi-yam bas, mey-e moqāne biyār
حریف باده رسید ای رفیق توبه وداع	Harif-e bāde resid, ey rafiq-e towbe, vedā'
خدای را به می‌ام شست و شوی خرقة کنید	Xodāy rā, be mey-am šostošuy xerqe konid
که من نمی‌شنوم بوی خیر از این اوضاع	Ke man nemišnavam bu-ye xeyr az in owzā'
ببین که رقص کنان می‌رود به ناله چنگ	Bebin ke raqskonān miravad be nāle-ye cang
کسی که رخصه نفرمودی استماع سماع	Kas-i ke roxse nafarmudi estemā-e samā'
به عاشقان نظری کن به شکر این نعمت	Be āšeqān nazar-i kon be šokr-e in ne'mat
که من غلام مطیعم تو پادشاه مطاع	Ke man qolām-e moti-am, to pādšāh-e motā'
به فیض جرعه جام تو تشنه‌ایم ولی	Be feyz-e jor'e-ye jāme to tešne-im vali
نمی‌کنیم دلیری نمی‌دهیم صداع	Nemikonim daliri, nemidehim sodā'
جبین و چهره حافظ خدا جدا مکناد	Jabin-o cehre-ye Hāfez Xodā jodā makonād
ز خاک بارگه کبریای شاه شجاع	Ze xāk-e bārgah-e kebriyā-ye Šāh Šojā'
مغ: روحانی زرتشتی.	Moq: ru[ow]hāni-ye zartošti.
مغانه: به روش مغان، مانند مغان.	Moqāne: be raveš-e moqān, mānand-e moqān.
حریف: هم‌آورد، هم‌پایه.	Harif: hamāvard, hampiyāle.
خرقة: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
رخصه: اجازه.	Roxse: ejāze.
استماع: گوش دادن، شنیدن.	Estemā': guš dādan, šenidan.
سماع: آوازخوانی، پایکوبی.	Samā': āvāzxāni, pāykubi.
مطاع: کسی که مردم او را اطاعت کنند.	Motā': kas-i ke mardom u rā etāat konand.
صداع: دردسر، زحمت.	Sodā': dardesar, zahmat.
کبریا: بزرگی.	Kebriyā: bozorgi.

غزل ۲۹۳ Qazal-e 293

بامدادان که ز خلوتگه کاخ ابداع	Bāmdādān ke ze xalvatgah-e kāk-e ebdā'
شمع خاور فکند بر همه اطراف شعاع	Šam'-e xāvar fekanad bar hame atrāf šoā'
برکشد آینه از جیب افق چرخ و در آن	Bar kešad āyene az jeyb-e ofoq carx-o dar ān
بنماید رخ گیتی به هزاران انواع	Benamāyad rox-e giti be hezārān anvā'
در زوایای طریخانه جمشید فلک	Dar zavāyā-ye tarabxāne-ye Jamšid-e falak
ارغنون ساز کند زهره به آهنگ سماع	Arqanun sāz konad Zohre be āhang-e samā'
چنگ در غلغله آید که کجا شد منکر	Cang dar qolqole āyad ke kojā šod monker
جام در قهقهه آید که کجا شد مناع	Jām dar qahqahe āyad ke kojā šod mannā'
وضع دوران بنگر ساغر عشرت برگیر	Vaz'-e dōwrān benegar, sāqar-e ešrat bar gir
که به هر حالتی این است بهین اوضاع	Ke be har hālat-i in-ast behin-e owzā'
طره شاهد دنیی همه بند است و فریب	Torre-ye šāhed-e donyā hame band-ast-o farib
عارفان بر سر این رشته نجویند نزع	Ārefān bar sar-e in rešte najuyand nezā'
عمر خسرو طلب ار نفع جهان می‌خواهی	Omr-e Xosrow talab ar naf'-e jahān mixāhi
که وجودیست عطابخش کریم نفاع	Ke vojūd-i-st atābaxš-e karim-e naffā'
مظهر لطف ازل روشنی چشم امل	Mazhar-e lotf-e azal rowšani-ye cašm-e amal
جامع علم و عمل جان جهان شاه شجاع	Jāme-ye elm-o amal, jān-e jahānšāh Šojā'
ابداع: آفرینش.	Ebdā' : āfarineš.
خاور: جای برآمدن آفتاب، مشرق.	Xāvar : jā-ye bar āmadan-e āftāb, mašreq.
شعاع: پرتو، پرتو خورشید.	Šoā' : partow, partov-e xoršid.
جیب: یقه، گریبان.	Jeyb : yaqe, garibān.
چرخ: آسمان، گردون.	Carx : āsmān, gardun.
طریخانه: سرای شادمانی.	Tarabxāne : sarā-ye šādemāni.
زهره: ناهید، نوازندهی فلک.	Zohre : Nāhid, navāzande-ye falak.
ارغنون: نوعی ساز.	Arqanun : now-i sāz.
مناع: منع‌کننده، بازدارنده.	Mannā' : man'konande, bāzdārande.
بهین: بهترین.	Behin : behtarin.
طره: دسته‌ی موی تابیده در کنار پیشانی.	Torre : daste-ye mu-ye tābide dar kenār-e pišāni.
شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).	Šāhed : ma'šūq, mahbub (majāz).
نفاع: سودرسان.	Naffā' : sudresān.
ازل: همیشگی، دیرینگی، زمان بی‌ابتدا.	Azal : hamišegi, dirinegi, zamān-e biebtedā.
امل: امید، آرزو.	Amal : omid, ārezu.

غزل ۲۹۴ Qazal-e 294

در وفای عشق تو مشهور خوبانم چو شمع
 شب نشین کوی سربازان و رندانم چو شمع
 روز و شب خوابم نمی‌آید به چشم غم پرست
 بس که در بیماری هجر تو گریانم چو شمع
 رشته صبرم به مقراض غمت بریده شد
 همچنان در آتش مهر تو سوزانم چو شمع
 گر کمیت اشک گلگونم نبودی گرم رو
 کی شدی روشن به گیتی راز پنهانم چو شمع
 در میان آب و آتش همچنان سرگرم توست
 این دل زار نزار اشک بارانم چو شمع
 در شب هجران مرا پروانه وصلی فرست
 و نه از دردت جهانی را بسوزانم چو شمع
 بی جمال عالم آرای تو روزم چون شب است
 با کمال عشق تو در عین نقصانم چو شمع
 کوه صبرم نرم شد چون موم در دست غمت
 تا در آب و آتش عشقت گدازانم چو شمع
 همچو صبحم یک نفس باقیست با دیدار تو
 چهره بنما دلیرا تا جان برافشانم چو شمع
 سرفرازم کن شبی از وصل خود ای نازنین
 تا منور گردد از دیدارت ایوانم چو شمع
 آتش مهر تو را حافظ عجب در سر گرفت
 آتش دل کی به آب دیده بنشانم چو شمع
سرباز: آنکه سر خود را ببازد.

رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.

غم‌پرست: غمخوار.

هجر: دوری، جدایی.

مقراض: قیچی.

کمیت: اسبی که رنگش بین سیاهی و سرخی است، اسب.

گرم‌رو: تندرو، تیزرو.

نزار: ناتوان، افسرده.

هجران: دوری، جدایی.

Dar vafā-ye ešq-e to mašhur-e xubān-am co šam'
 Šabnešin-e kuy-e sarbāzān-o rendān-am co šam'
 Ruzošab xāb-am nemiāyad be cašm-e qamparast
 Bas ke dar bimāri-ye hejr-e to geryān-am co šam'
 Rešte-ye sabr-am be meqrāz-e qam-at bobride šod
 Hamconān dar ātaš-e mehr-e to suzān-am co šam'
 Gar komeyt-e ašk-e golgun-am nabudi garmrow
 Key šodi rowšan be giti rāz-e penhān-am co šam'
 Dar miyān-e āboātaš hamconān sargarm-e to-st
 In del-e zār-e nazār-e aškbārān-am co šam'
 Dar šab-e hejrān ma-rā parvāne-ye vasl-i ferest
 V-ar na az dard-at jahān-i rā besuzānam co šam'
 Bi jamāl-e ālamārā-ye to ruz-am con šab-ast
 Bā kamāl-e ešq-e to dar eyn-e noqsān-am co šam'
 Kuh-e sabr-am narm šod con mum dar dast-e qam-at
 Tā dar āboātaš-e ešq-at godāzān-am co šam'
 Hamco sobh-am yek nafas bāqi-st bā didār-e to
 Cehre benmā, delbar-ā, tā jān bar afšānam co šam'
 Sarfarāz-am kon šab-i az vasl-e xod, ey nāzanin
 Tā monavvar gardad az didār-at eyvān-am co šam'
 Ātaš-e mehr-e to-rā Hāfez ajab dar sar gereft
 Ātaš-e del key be āb-e dide benšānam co šam'
Sarbāz: ānke sar-e xod rā bebāzad.

Rend: zirak, dar bāten pākter-o parhizkārter az zāher.

Qamparast: qamxār.

Hejr: duri, jodāyi.

Meqrāz: qeyci.

Komeyt: asb-i ke rang-aš beyn-e siyāhi-yo sorxi-st, asb.

Garmrow: tondrow, tizrow.

Nazār: nātavān, afsorde.

Hejrān: duri, jodāyi.

غزل ۲۹۵ Qazal-e 295

سحر به بوی گلستان دمی شدم در باغ Sahar be bu-ye golestān dam-i šodam dar bāq
 که تا چو بلبل بی‌دل کنم علاج دماغ Ke tā co bolbol-e bidel konam alāj-e demāq
 به جلوه گل سوری نگاه می‌کردم Be jelve-ye gol-e suri negāh mikardam
 که بود در شب تیره به روشنی چو چراغ Ke bud dar šab-e tire be rowšani co cerāq
 چنان به حسن و جوانی خویشتن مغرور Conān be hosn-o javāni-ye xištan maqrur
 که داشت از دل بلبل هزار گونه فراغ Ke dāšt az del-e bolbol hezār gune farāq
 گشاده نرگس رعنا ز حسرت آب از چشم Gošāde narges-e ra'nā ze hasrat āb az cašm
 نهاده لاله ز سودا به جان و دل صد داغ Nahāde lāle ze sowdā be jān-o del sad dāq
 زبان کشیده چو تیغی به سرزنش سوسن Zabān kešide co tiq-i be sarzaneš, susan
 دهان گشاده شقایق چو مردم ایفاغ Dahān gošāde šaqāyeq co mardom-e iqāq
 یکی چو باده پرستان صراحی اندر دست Yek-i co bādeparastān sorāhi andar dast
 یکی چو ساقی مستان به کف گرفته ایفاغ Yek-i co sāqi-ye mastān be kaf gerefte ayāq
 نشاط و عیش و جوانی چو گل غنیمت دان Nešāt-o eyš-o javāni co gol qanimat dān
 که حافظا نبود بر رسول غیر بلاغ Ke, Hāfez-ā, nabovad bar rasul qeyr-e balāq
بی‌دل: دل‌باخته، عاشق (مجاز). **Bidel:** delbāxte, āšeq (majāz).

دماغ: مغزِ سر.

Demāq: maqz-e sar.

گل سوری: گل سرخ.

Gol-e suri: gol-e sorx.

حسن: زیبایی، نکویی.

Hosn: zibāyi, nekuyi.

فراغ: آسودگی خاطر.

Farāq: āsudegi-ye xāter.

ایفاغ: سخن‌چین.

Iqāq: soxancin.

صراحی: تنگِ شراب.

Sorāhi: tong-e šarāb.

ایفاغ: پیاله‌ی می، جام.

Ayāq: piyāle-ye mey, jām.

بلاغ: پیام‌رسانی.

Balāq: payāmresāni.

غزل ۲۹۶ Qazal-e 296

طالع اگر مدد دهد دامنش آورم به کف
 گر بکشم زهی طرب ور بکشد زهی شرف
 طرف کرم ز کس نبست این دل پر امید من
 گر چه سخن همی برد قصه من به هر طرف
 از خم ابروی توام هیچ گشایشی نشد
 وه که در این خیال کج عمر عزیز شد تلف
 ابروی دوست کی شود دست کش خیال من
 کس نزدهست از این کمان تیر مراد بر هدف
 چند به ناز پرورم مهر بتان سنگ دل
 یاد پدر نمیکنند این پسران ناخلف
 من به خیال زاهدی گوشه نشین و طرفه آنک
 مغیچه‌ای ز هر طرف می‌زندم به چنگ و دف
 بی خبرند زاهدان نقش بخوان و لا تقل
 مست ریاست محتسب باده بده و لا تخف
 صوفی شهر بین که چون لقمه شبه می‌خورد
 پاردمش دراز باد آن حیوان خوش علف
 حافظ اگر قدم زنی در ره خاندان به صدق
 بدرقه رهت شود همت شحنه نجف
طالع: baxt.

زهی: xoš-ā, āfarin.

طرب: šādemāni.

طرف بستن: bahre bordan.

کج: bātel (majāz).

بت: ma'šūq, zibāruy (majāz).

زاهد: pārsā, parhizkār.

طرفه: šegeft.

مغیچه: pesarbacce-i ke dar meyxānehā xedmat mikard.

نقش خواندن: dar qomār dast-e harif rā rukardan-o az u bordan.

و لا تقل: va ciz-i nagu.

محتسب: ma'mur-e amr be ma'ruf-o nahy az monkar.

و لا تخف: va natars.

پاردم: tasme-i ke dar aqab-e zin yā pālān-e asb-o olāq miduzand-o zir-e dom-e heyvān mioftad.

شحنه: pāsbān-o negahbān-e šahr.

غزل ۲۹۷ Qazal-e 297

زبان خامه ندارد سر بیان فراق	Zabān-e xāme nadārad sar-e bayān-e farāq
وگرنه شرح دهم با تو داستان فراق	Vagarna šarh deham bā to dāstān-e farāq
دریغ مدت عمرم که بر امید وصال	Dariq-e moddat-e omr-am ke bar omid-e vesāl
به سر رسید و نیامد به سر زمان فراق	Be sar resid-o nayāmad be sar zamān-e farāq
سری که بر سر گردون به فخر می‌سودم	Sar-i ke bar sar-e gardun be faxr misudam
به راستان که نهادم بر آستان فراق	Be rāstān ke nahādam bar āstān-e farāq
چگونه باز کنم بال در هوای وصال	Cegune bāz konam bāl dar havā-ye vesāl
که ریخت مرغ دلم پر در آشیان فراق	Ke rixt morq-e del-am par dar āšiyān-e farāq
کنون چه چاره که در بحر غم به گردابی	Konun ce cāre ke dar bahr-e qam be gerdāb-i
فتاد زورق صبرم ز بادبان فراق	Fetād zowraq-e sabr-am ze bādbān-e farāq
بسی نماند که کشتی عمر غرقه شود	Bas-i namānd ke kešti-ye omr qarqe šavad
ز موج شوق تو در بحر بی‌کران فراق	Ze mowj-e šowq-e to dar bahr-e bikarān-e farāq
اگر به دست من افتد فراق را بکشم	Agar be dast-e man oftad, farāq rā bekošam
که روز هجر سیاه باد و خان و مان فراق	Ke ruz-e hejr siyah bād-o xānomān-e farāq
رفیق خیل خیالیم و همنشین شکیب	Rafiq-e xeyl-e xiyāl-im-o hamnešin-e šakib
قرین آتش هجران و هم قران فراق	Qarin-e ātaš-e hejrān-o hamqerān-e farāq
چگونه دعوی وصلت کنم به جان که شده‌ست	Cegune da'vi-ye vaslat konam be jān, ke šoda-st
تنم وکیل قضا و دلم ضمان فراق	Tan-am vakil-e qazā-vo del-am zemān-e farāq
ز سوز شوق دلم شد کباب دور از یار	Ze suz-e šowq del-am šod kabāb dur az yār
مدام خون جگر می‌خورم ز خون فراق	Modām xunejegar mixoram ze xān-e farāq
فلک چو دید سرم را اسیر چنبر عشق	Falak co did sar-am rā asir-e canbar-e ešq
بیست گردن صبرم به ریسمان فراق	Bebast gardan-e sabr-am be rismān-e farāq
به پای شوق گر این ره به سر شدی حافظ	Be pā-ye šowq gar in rah be sar šodi, Hāfez
به دست هجر نادادی کسی عنان فراق	Be dast-e hejr nadādi kas-i enān-e farāq
خامه: qalam.	Xāme: qalam.
سر داشتن: قصد داشتن، آهنگ کردن.	Sar dāštan: qasd dāštan, āhang kardan.
فراق: دوری، جدایی.	Farāq: duri, jodāyi.
سودن: ساییدن، کوبیدن.	Sudan: sāyidan, kubidan.
راستان: راست‌ها، عادل‌ها و صادق‌ها.	Rāstān: rāsthā, ādelhā-vo sādeqhā.
آستان: درگاه.	Āstān: dargāh.
زورق: قایق، کشتی کوچک.	Zowraq: qāyeq, kešti-ye kucak.
خیل: دسته، گروه، لشکر.	Xeyl: daste, goruh, laškar.
قرین: نزدیک، همدم، یار.	Qarin: nazdik, hamdam, yār.
هم‌قران: یار، همنشین (مجاز).	Hamqerān: yār, hamnešin (majāz).
دعوی: ادعا، خواستن.	Da'vi: eddeā, xāstan.
ضمان: ضامن.	Zemān: zāmen.
چنبر: حلقه.	Canbar: halqe.
عنان: لگام، دهان‌هی اسب.	Enān: legām, dahāne-ye asb.

غزل ۲۹۸ Qazal-e 298

مقام امن و می بی‌غش و رفیق شفیق Moqām-e amn-o mey-e biqaš-o rafiq-e šafiq
 گرت مدام میسر شود زهی توفیق Gar-at modām moyassar šavad, zeh-i towfiq
 جهان و کار جهان جمله هیچ بر هیچ است Jahān-o kār-e jahān jomle hic bar hic-ast
 هزار بار من این نکته کرده‌ام تحقیق Hezār bār man in نکته karde-am tahqiq
 دریغ و درد که تا این زمان ندانستم Dariq-o dard ke tā in zamān nadānestam
 که کیمیای سعادت رفیق بود رفیق Ke kimiyā-ye saādat rafiq bud, rafiq
 به مأمنی رو و فرصت شمر غنیمت وقت Be ma'man-i rov-o forsāt šemor qanimat-e vaqt
 که در کمینگه عمرند قاطعان طریق Ke dar kamingah-e omr-and qāteān-e tariq
 بیا که توبه ز لعل نگار و خنده جام Biyā ke towbe ze la'l-e negār-o xande-ye jām
 حکایتیست که عقلش نمی‌کند تصدیق Hekāyat-i-st ke aql-aš nemikonad tasdiq
 اگر چه موی میانیت به چون منی نرسد Agarce mu-ye miyān-at be con man-i naresad
 خوش است خاطر از فکر این خیال دقیق Xoš-ast xāter-am az fekr-e in xiyāl-e daqiq
 حلاوتی که تو را در چه زنخدان است Halāvāt-i ke to rā dar cah-e zanaxdān-ast
 به کنه آن نرسد صد هزار فکر عمیق Be konh-e ān naresad sad hezār fekr-e amiq
 اگر به رنگ عقیقی شد اشک من چه عجب Agar be rang-e aqiqi šod ašk-e man, ce ajab?
 که مهر خاتم لعل تو هست همچو عقیق Ke mohr-e xātam-e la'l-e to hast hamco aqiq
 به خنده گوشت که حافظ غلام طبع توام Be xande goft ke, Hāfez, qolām-e tab'-e to-am
 ببین که تا به چه حدم همی‌کند تحمیق Bebin ke tā be ce hadd-am hamikonad tahmiq
مقام: eqāmatgāh, eqāmat.

بی‌غش: xāles, pāk.

شفیق: mehrbān, delsuz.

زهی: xoš-ā, āfarin.

مأمن: jāy-e amn, panāhgāh.

قاطع: qat'konande.

طریق: rāh, raveš.

لعل: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'shuq (majāz).

نگار: mahbub, ma'shuq (majāz).

حلاوت: delpaziri, xošāyandi, širini.

چاه زنخدان: foruraftegi-ye kucak-i ke dar cāne-ye ba'z-i xubruyān-ast.

کنه: asl, haqiqat.

خاتم: angoštari, negin-e angoštari, mohr.

تحمیق: ahmaq šemordan.

غزل ۲۹۹ Qazal-e 299

اگر شراب خوری جرعه‌ای فشان بر خاک
 از آن گناه که نفعی رسد به غیر چه باک
 برو به هر چه تو داری بخور دریغ مخور
 که بی‌دریغ زند روزگار تیغ هلاک
 به خاک پای تو ای سرو نازپرور من
 که روز واقعه پا وامگیرم از سر خاک
 چه دوزخی چه بهشتی چه آدمی چه پری
 به مذهب همه کفر طریقت است امساک
 مهندس فلکی راه دیر شش جهتی
 چنان بیست که ره نیست زیر دیر مفاک
 فریب دختر رز طرفه می‌زند ره عقل
 مباد تا به قیامت خراب طارم تاک
 به راه می‌کده حافظ خوش از جهان رفتی
 دعای اهل دلت باد مونس دل پاک
واقعه: قیامت، مرگ (مجاز).

طریقت: روش، پاکیزه کردن باطن.

امساک: خودداری از غذا خوردن، بخل، بازایستادن.

دیر: صومعه، عبادتگاه زردشتیان، خانقاه، مجلس عرفا و اولیا.

مفاک: گودال.

دختر رز: شراب انگوری (مجاز).

طرفه: شگفت.

طارم: داربستی که برای نگهداری درخت انگور درست می‌کنند.

Agar šarāb xori, jor'e-i fešān bar xāk
 Az ān gonāh ke naf'-i resad be qeyr ce bāk?
 Borow be harce to dāri, bexor, dariq maxor
 Ke bidariq zanad ruzgār tiq-e halāk
 Be xāk-e pāy-e to, ey sarv-e nāzparvar-e man
 Ke ruz-e vāqee pā vā magir-am az sar-e xāk
 Ce duzaxi, ce behešti, ce ādami, ce pari
 Be mazhab-e hame kofr-e tariqat-ast emsāk
 Mohandes-e falaki rāh-e deyr-e šešjahati
 Conān bebast ke rah nist zir-e deyr-e moqāk
 Farib-e doxtar-e raz torfe mizanad rah-e aql
 Mabād tā be qiyāmat xarāb, tārom-e tāk
 Be rāh-e meykade, Hāfez, xoš az jahān rafti
 Doā-ye ahledel-at bād munes-e del-e pāk
Vāqee: qiyāmat, marg (majāz).
Tariqat: raveš, pākize kardan-e bāten.
Emsāk: xoddāri az qazā xordan, boxl, bāz istādan.
Deyr: sowmee, ebadatgah-e zardoštiyān, xānqāh, majles-e orafā-vo owliyā.
Moqāk: gowdāl.
Doxtar-e raz: šarāb-e anguri (majāz).
Torfe: šegeft.
Tāro[a]m: dārbast-i ke barā-ye negahdāri-ye deraxt-e angur dorost mikonand.

غزل ۳۰۰ Qazal-e 300

هزار دشمنم ار می‌کنند قصد هلاک	Hezār došman-am ar mikonand qasd-e halāk
گرم تو دوستی از دشمنان ندارم باک	Gar-am to dust-i, az došmanān nadāram bāk
مرا امید وصال تو زنده می‌دارد	Ma-rā omid-e vesāl-e to zende midārad
و گر نه هر دم از هجر توست بیم هلاک	Vagarna hardam-am az hejr-e to-st bim-e halāk
نفس نفس اگر از باد نشنوم بویش	Nafas-nafas agar az bād našnavam bu-yaš
زمان زمان چو گل از غم کنم گریبان چاک	Zamān-zamān co gol az qam konam garibān cāk
رود به خواب دو چشم از خیال تو هیهات	Ravad be xāb do cašm az xiyāl-e to, heyhāt
بود صبور دل اندر فراق تو حاشاک	Bovad sabur del andar farāq-e to, hāšāk
اگر تو زخم زنی به که دیگری مرهم	Agar to zaxm zani, beh ke digar-i marham
و گر تو زهر دهی به که دیگری تریاک	Va gar to zahr dehi, beh ke digar-i taryāk
بضرب سیفک قتلی حیاتنا ابد	<i>Bezarbe seyfek qatli hayātonā abadā</i>
لان روحی قد طاب ان یکون فداک	<i>Leanna ruhi qad tāba an yakuna fedāk</i>
عنان مپیچ که گر می‌زنی به شمشیرم	Enān mapic ke gar mizani be šamšir-am
سپر کنم سر و دستت ندارم از فتراک	Separ konam sar-o, dast-at nadāram az fetrāk
تو را چنان که تویی هر نظر کجا بیند	To-rā conān ke to-yi har nazar kojā binad
به قدر دانش خود هر کسی کند ادراک	Be qadr-e dāneš-e xod har kas-i konad edrāk
به چشم خلق عزیز جهان شود حافظ	Be cašm-e xalq aziz-e jahān šavad Hāfez
که بر در تو نهد روی مسکنت بر خاک	Ke bar dar-e to nahad ru-ye maskanat bar xāk
وصال: رسیدن به محبوب و هم‌آغوشی با وی.	Vesāl: residan be mahbub-o hamāquši bā vey.
هجر: دوری، جدایی.	Hejr: duri, jodāyi.
هیهات: افسوس، دریغ، محال است.	Heyhāt: afsus, dariq-ā, mahāl-ast.
فراق: دوری، جدایی.	Farāq: duri, jodāyi.
حاشاک: دور باد از تو، دور از تو.	Hāšāk: dur bād az to, dur az to.
تریاک: پادزهر.	Taryāk: pādzahr.
بضرب سیفک قتلی حیاتنا ابد: کشته شدنم به زخم شمشیرت خود زندگی جاودانه ماست.	Bezarbe seyfek qatli hayātonā abadā: Košte šodan-am be zaxm-e šamšir-at xod zendegi-ye jāvdāne-ye mā-st.
لان روحی قد طاب ان یکون فداک: چرا که جان مرا خوش است که قربانی تو باشد.	Leanna ruhi qad tāba an yakuna fedāk: cerā ke jān-e ma-rā xoš-ast ke qorbāni-ye to bāšad.
عنان پیچیدن: روی برتامتن.	Enān picidan: ruy bar tāftan.
فتراک: ترک‌بند.	Fetrāk: tarkband.
مسکنت: فقر، بی‌چیزی، بینوایی.	Maskanat: faqr, bicizi, binavāyi.

غزل ۳۰۱ Qazal-e 301

ای دل ریش مرا با لب تو حق نمک
 Ey del-e riš-e ma-rā bā lab-e to haqq-e namak
 حق نگه دار که من می‌روم الله معک
 Haq negah dār ke man miravam, *allāho maak*
 تویی آن گوهر پاکیزه که در عالم قدس
 To-yi ān gowhar-e pākize ke dar ālam-e qods
 ذکر خیر تو بود حاصل تسبیح ملک
 Zekr-e xeyr-e to bovad hāsel-e tasbih-e malak
 در خلوص منت ار هست شکی تجربه کن
 Dar xolus-e man-at ar hast šak-i, tajrobe kon
 کس عیار زر خالص نشناسد چو محک
 Kas ayār-e zar-e xāles našenāsad co mahak
 گفته بودی که شوم مست و دو پوست بدهم
 Gofte budi ke šavam mast-o do bus-at bedeham
 وعده از حد بشد و ما نه دو دیدیم و نه یک
 Va'de az had bešod-o mā na do didim-o na yak
 بگشا پسته خندان و شکرریزی کن
 Begošā peste-ye xandān-o šekarrizi kon
 خلق را از دهن خویش مینداز به شک
 Xalq rā az dahan-e xiš mayandāz be šak
 چرخ برهم زخم از غیر مرادم گردد
 Carx barham zanam ar qeyr-e morād-am gardad
 من نه آنم که زبونی کشم از چرخ فلک
 Man na ān-am ke zabuni kešam az carx-e falak
 چون بر حافظ خویشش نگذاری باری
 Con bar-e Hāfez-e xiš-aš nagozāri, bār-i
 ای رقیب از بر او یک دو قدم دورترک
 Ey raqib, az bar-e u yek-do qadam durtarak
الله معک: خدا نگهدار تو باشد.

قدس: پاکی.

تسبیح: خدا را به پاکی یاد کردن.

ملک: فرشته.

عیار: اندازه، میزان خالص بودن، میزان فلزی گران‌بها در یک آلیاژ.

محک: سنگ آزمایش عیار و درصد خلوص طلا یا نقره.

پسته: دهان معشوق (مجاز).

شکرریزی: گفتار خوش و سخنان شیرین و نرم و آهسته.

زبونی: خواری، پستی، ناتوانی.

باری: خلاصه، بهر حال.

رقیب: نگهبان (مجاز).

Qods: pāki.

Tasbih: Xodā rā be pāki yād kardan.

Malak: ferešte.

Ayār: andāze, mizān-e xāles budan, mizān-e felez-i gerānbahā dar yek āliyāž.

Mahak: sang-e āzmāyeš-e ayār-o darsad-e xolus-e talā yā noqre.

Peste: dahān-e ma'šūq (majāz).

Šekarrizi: goftār-e xoš-o soxanān-e širin-o narm-o āhes-te.

Zabuni: xāri, pasti, nātavāni..

Bār-i: xloāse, be har hāl.

Raqib: negahbān (majāz).

غزل شماره ۳۰۲ Qazal-e 302

خوش خبر باشی ای نسیم شمال
 خوش xabar bāši, ey nasim-e šomāl
 که به ما می‌رسد زمان وصال
 Ke be mā miresad zamān-e vesāl
 قصه عشق لا انفصام لها
 Qessatolešqe lanfesāmama lahā
 فصمت‌ها هنا لسان القال
 Fosemat hā honā lesānoḡqāl
 مالمسلمی و من بذی سلم
 Mālesalmā va man bezi salami
 این جیراننا و کیف الحال
 Eyna jirānonā va keyfal hāl
 عفت الدار بعد عافیة
 Afateddār ba'de āfiyaten
 فاسالوا حالها عن اللطلال
 Fas'alu hālehā anelatlāl
 فی جمال الکمال نلت منی
 Fi jamālelkamāle nelta monā
 صرف الله عنک عین کمال
 Sarrafallāho anka eyna kamāl
 یا برید الحمی حماک الله
 Yā baridalhemā hamākallāh
 مرحبا مرحبا تعال تعال
 Marhaban, marhaban, taāl, taāl
 عرصه بزمگاه خالی ماند
 Arse-ye bazmgāh xāli mānd
 از حریفان و جام مالدمال
 Az harifān-o jām-e mālāmāl
 سایه افکند حالیا شب هجر
 Sāye afkand hāli-yā šab-e hejir
 تا چه بازند شب روان خیال
 Tā ce bāzand šabrovān-e xiyāl
 ترک ما سوی کس نمی‌نگرد
 Turk-e mā su-ye kas neminegarad
 آه از این کبریا و جاه و جلال
 Āh az in kebriyā-vo jāh-o jalāl
 حافظا عشق و صابری تا چند
 Hāfez-ā, ešq-o sāberi tā cand?
 ناله عاشقان خوش است بنال
 Nāle-ye āšeqān xoš-ast, benāl!

شمال: بادی که از شمال می‌وزد.

وصال: رسیدن به محبوب و هم‌آغوشی با وی.

قصه عشق لا انفصام لها: داستان عشق هرگز گسسته نمی‌شود.

فصمت‌ها هنا لسان القال: در اینجا زبان گفتار لال و بریده می‌ماند.

سلمی: زنی معشوقه در عرب، معشوق (مجاز).

مالمسلمی و من بذی سلم: از سلمی و کسانی که با او هستند، چه خبر؟

این جیراننا و کیف الحال: همسایگان ما کجايند و احوالشان چگونه است؟

عفت الدار بعد عافیة: خانه پس از آبادای ویران شد.

فاسالوا حالها عن اللطلال: اکنون احوال آن را از ویرانه‌ها بپرسید.

فی جمال الکمال نلت منی: تو در اوج زیبایی به آرزوهایت رسیدی.

صرف الله عنک عین کمال: خداوند چشم بد را از تو دور کند.

یا برید الحمی حماک الله: ای پیام آور منزلگاه دوست در پناه خدا باشی.

مرحبا مرحبا تعال تعال: بیا، بیا که بسیار خوش آمدی.

حریف: هم‌آورد، هم‌پیاله.

Harif: hamāvard, hampiyāle.

مالامال: لبریز.	Mālāmāl: labriz.
حالیآ: اکنون.	Hāli-yā: aknun.
هجر: دوری، جدایی.	Hejr: duri, jodāyi.
بازیدن: باختن، بازی کردن.	Bāzidan: bāxtan, bāzi kardan.
ترک: زیباروی، محبوب (مجاز).	Tork: zibāruy, mahbub (majāz).
کبریآ: بزرگی.	Kebriyā: bozorgi.
صابری: شکیبایی.	Sāberi: šakibāyi.

غزل ۳۰۳ Qazal-e 303

شمتت روح وداد و شمتت برق وصال	<i>Šamamto ruha vedāden va šemto barqa vesāl</i>
بیا که بوی تو را میرم ای نسیم شمال	<i>Biyā ke bu-ye to-rā miram, ey nasim-e šomāl</i>
احادیا بجمال الحبيب قف و انزل	<i>Ahādiyān be jemālel habibe qef vanzel</i>
که نیست صبر جمیلم ز اشتیاق جمال	<i>Ke nist sabr-e jamil-am ze eštīyāq-e jamāl</i>
حکایت شب هجران فرو گذاشته به	<i>Hekāyat-e šab-e hejrān forugozāšte, beh</i>
به شکر آن که برافکنند پرده روز وصال	<i>Be šokar-e ānke bar afkand parde, ruz-e vesāl</i>
بیا که پرده گلریز هفت خانه چشم	<i>Biyā ke parde-ye golriz-e haft xāne-ye cašm</i>
کشیده‌ایم به تحریر کارگاه خیال	<i>Kešide-im be tahrir-e kārgāh-e xiyāl</i>
چو یار بر سر صلح است و عذر می‌طلبد	<i>Co yār bar sar-e solh-ast-o ozr mitalabad</i>
توان گذشت ز جور رقیب در همه حال	<i>Tavān gozašt ze jowr-e raqib dar hame hāl</i>
بجز خیال دهان تو نیست در دل تنگ	<i>Bejz xiyāl-e dahān-e to nist dar del-e tang</i>
که کس مباد چو من در پی خیال محال	<i>Ke kas mabād co man dar pey-e xiyāl-e mahāl</i>
قتیل عشق تو شد حافظ غریب ولی	<i>Qatil-e ešq-e to šod Hāfez-e qarib, vali</i>
به خاک ما گذری کن که خون مات حلال	<i>Be xāk-e mā gozar-i kon ke xun-e mā-t halāl</i>
شمتت روح وداد و شمتت برق وصال: بوی دوستی به مشامم رسید و آذرخش وصال به چشمم خورد.	<i>Šamamto ruha vedāden va šemto barqa vesāl:</i> Bu-ye dusti be mašām-am resid-o āzaraxš-e vesāl be cašm-am xord.
شمال: بادی که از شمال می‌وزد.	<i>Šomāl:</i> bād-i ke az šomāl mivazad.
احادیا بجمال الحبيب قف و انزل: ای ساربان خوشخوان اشتران محبوب درنگ کن و فرود آی.	<i>Ahādiyān be jemālel habibe qef vanzel:</i> Ey sārban-e xošxān-e oštorān-e mahbub, derang kon-o forud āy.
جمیل: زیبا، نیکو، شایسته (مجاز).	<i>Jamil:</i> zibā, niku, šāyeste (majāz).
جمال: زیبایی.	<i>Jamāl:</i> zibāyi.
هجران: دوری، جدایی.	<i>Hejrān:</i> duri, jodāyi.
وصال: رسیدن به محبوب و هم‌آغوشی با وی.	<i>Vesāl:</i> residan be mahbub-o hamāquši bā vey.
جور: ستم.	<i>Jowr:</i> setam.
رقیب: نگهبان (مجاز).	<i>Raqib:</i> negahbān (majāz).
قتیل: کشته شده، مقتول.	<i>Qatil:</i> košte šode, maqtul.

غزل ۳۰۴ Qazal-e 304

دارای جهان نصرت دین خسرو کامل	Dārā-ye jahān, nosrat-e din, xosrov-e kāmēl
یحیی بن مظفر ملک عالم عادل	Yahyabn-e Mozaffar, malek-e ālem-e ādel
ای درگه اسلام پناه تو گشاده	Ey dargah-e Eslām panāh-e to gošāde
بر روی زمین روزنه جان و در دل	Bar ru-ye zamin rowzane-ye jān-o dar-e del
تعظیم تو بر جان و خرد واجب و لازم	Ta'zim-e to bar jān-o xerad vājeb-o lāzem
انعام تو بر کون و مکان فایض و شامل	En'ām-e to bar kownomakān fāyez-o šāmel
روز ازل از کلک تو یک قطره سیاهی	Ruz-e azal az kelk-e to yek qatre siyāhi
بر روی مه افتاد که شد حل مسائل	Bar ru-ye mah oftād ke šod hall-e masāel
خورشید چو آن خال سیه دید به دل گفت	Xoršid co ān xāl-e siyah did, be del goft
ای کاج که من بودمی آن هندوی مقبل	Ey kāj, ke man budami ān hindu-ye moqbel
شاهها فلک از بزم تو در رقص و سماع است	Šāh-ā, falak az bazm-e to dar raqs-o samā-ast
دست طرب از دامن این زمزمه مگسل	Dast-e tarab az dāman-e in zemzeme magsel
می نوش و جهان بخش که از زلف کمندت	Mey nuš-o jahān baxš ke az zolf-e kamand-at
شد گردن بدخواه گرفتار سلاسل	Šod gardan-e badxāh gereftār-e salāsel
دور فلکی یک سره بر منهج عدل است	Dowr-e falaki yeksare bar manhaj-e adl-ast
خوش باش که ظالم نبرد راه به منزل	Xoš bāš ke zālem nabard rāh be manzel
حافظ قلم شاه جهان مقسم رزق است	Hāfez, qalam-e šāh-e Jahān maqsem-e rezq-ast
از بهر معیشت مکن اندیشه باطل	Az bahr-e maišat makon andiše-ye bātel
انعام: نعمت بخشی، احسان.	En'ām: ne'matbaxši, ehsān.
کون و مکان: گیتی و آنچه در آن است.	Kownomakān: giti-yo ānce dar ān-ast.
فایض: فیض رساننده، روان و جاری.	Fāyez: feyzresānande, ravān-o jāri.
ازل: همیشگی، دیرینگی، زمان بی ابتدا.	Azal: hamišegi, dirinegi, zamān-e biebtedā.
کلک: قلم، نی، قلم	Kelk: qalam, ney, qalamney, tir.
مقبل: خوشبخت.	Moqbel: xošbaxt.
فلک: آسمان، سپهر گردون.	Falak: āsmān, sepehr-e gardun.
سماع: آوازخوانی، پایکوبی.	Samā': āvāzxāni, pāykubi.
طرب: شادمانی.	Tarab: šādmani.
گسلیدن: جدا کردن.	Gose[a]lidan: jodā kardan.
سلاسل: زنجیرها.	Salāsel: zanjirhā.
منهج: راه راست.	Manhaj: rāh-e rāst.
مقسیم: جای قسمت کردن.	Maqsem: jā-ye qesmat kardan.
رزق: روزی.	Rezq: ruzi.

غزل ۳۰۵ Qazal-e 305

به وقت گل شدم از توبه شراب خجل	Be vaqt-e gol šodam az towbe-ye šarāb xejel
که کس مباد ز کردار ناصواب خجل	Ke kas mabād ze kerdār-e nāsavāb xejel
صلاح ما همه دام ره است و من زین بحث	Salāh-e mā hame dām-e rah-ast-o man z-in bahs
نیم ز شاهد و ساقی به هیچ باب خجل	Ni-yam ze šāhed-o sāqi be hic bāb xejel
بود که یار نرنجد ز ما به خلق کریم	Bovad ke yār naranjad ze mā be xolq-e karim
که از سؤال ملولیم و از جواب خجل	Ke az soāl malulim-o az javāb xejel
ز خون که رفت شب دوش از سراچه چشم	Ze xun ke raft šab-e duš az sarāce-ye cašm
شدیم در نظر ره روان خواب خجل	Šodim dar nazar-e rahrovān-e xāb xejel
رواست نرگس مست ار فکند سر در پیش	Ravā-st narges-e mast ar fekand sar dar piš
که شد ز شیوه آن چشم پرتاب خجل	Ke šod ze šive-ye ān cašm-e por'etāb xejel
تویی که خوبتری ز آفتاب و شکر خدا	To-yi ke xubtar-i z-āftāb-o šokr-e Xodā
که نیستم ز تو در روی آفتاب خجل	Ke nistam ze to dar ru-ye āftāb xejel
حجاب ظلمت از آن بست آب خضر که گشت	Hejāb-e zolmat az ān bast āb-e Xezr, ke gašt
ز شعر حافظ و آن طبع همچو آب خجل	Ze še'r-e Hāfez-o ān tab'-e hamco āb xejel
شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).	Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).
باب: گونه.	Bāb: gunē.
دوش: دیشب.	Duš: dišab.
نرگس: چشم معشوق (مجاز).	Narges: cešm-e ma'šūq (majāz).
عتاب: سرزنش، خشم گرفتن.	Etāb: sarzaneš, xašm gereftan.
خضر: نام پیامبری است که گویند چون در آب زندگانی غوطه خورد،	Xezr: nām-e payāmbār-i-st ke guyand con dar āb-e
عمر جاودان پیدا کرد.	zendegāni qute xord, omr-e jāvdān peydā kard.
آب خضر: آب زندگانی.	Āb-e Xezr: āb-e zendegāni.

غزل ۳۰۶ Qazal-e 306

اگر به کوی تو باشد مرا مجال وصول	Agar be kuy-e to bāšad ma-rā majāl-e vosul
رسد به دولت وصل تو کار من به اصول	Resad be dowlat-e vasl-e to kār-e man be osul
قرار برده ز من آن دو نرگس رعنا	Qarār borde ze man ān do narges-e ra'nā
فراغ برده ز من آن دو جادوی مکحول	Farāq borde ze man ān do jādu-ye makhul
چو بر در تو من بی‌نوای بی زر و زور	Co bar dar-e to man-e binavā-ye bizarozur
به هیچ باب ندارم ره خروج و دخول	Be hic bāb nadāram rah-e xoruj-o doxul
کجا روم چه کنم چاره از کجا جویم	Kojā ravam? Ce konam? Cāre az kojā juyam?
که گشته‌ام ز غم و جور روزگار ملول	Ke gašte-am ze qam-o jowr-e ruzgār malul
من شکسته بدحال زندگی یابم	Man-e šekaste-ye badhāl zendegi yābam
در آن زمان که به تیغ غمت شوم مقتول	Dar ān zamān ke be tiq-e qam-at šavam maqtul
خرابتر ز دل من غم تو جای نیافت	Xarābtar ze del-e man qam-e to jā-yi nayāft
که ساخت در دل تنگم قرارگاه نزول	Ke sāxt dar del-e tang-am qarārgāh-e nozul
دل از جواهر مهرت چو صیقلی دارد	Del az javāher-e mehr-at co seyqal-i dārad
بود ز زنگ حوادث هر آینه مصقول	Bovad ze zang-e havādes har āyene masqul
چه جرم کرده‌ام ای جان و دل به حضرت تو	Ce jorm karde-am, ey jān-o del, be hazrat-e to?
که طاعت من بی‌دل نمی‌شود مقبول	Ke tā'at-e man-e bidel nemišavad maqbul
به درد عشق بساز و خموش کن حافظ	Be dard-e ešq besāz-o xamuš kon, Hāfez
رموز عشق مکن فاش پیش اهل عقول	Romuz-e ešq makon fāš piš-e ahl-e oqul
نرگس: چشم معشوق (مجاز).	Narges: cešm-e ma'suq (majāz).
فراغ: آسودگی خاطر.	Farāq: āsudegi-ye xāter.
مکحول: سرمه کشیده.	Makhul: sormekešide.
باب: گونه.	Bāb: gune.
جور: ستم.	Jowr: setam.
مصقول: صیقل زده، جلا داده شده.	Masqul: seyqalzade, jalādādešode.

غزل ۳۰۷ Qazal-e 307

هر نکته‌ای که گفتم در وصف آن شمایل	Har nokte-i ke goftam dar vasf-e ān šamāyel
هر کو شنید گفتا لله در قائل	Hark-u šenid, goft-ā <i>lellāh-e darroqāel</i>
تحصیل عشق و رندی آسان نمود اول	Tahsil-e ešq-o rendi āsān nemud avval
آخر بسوخت جانم در کسب این فضایل	Āxar besuxt jān-am dar kasb-e in fazāel
حلاج بر سر دار این نکته خوش سراید	Hallāj bar sar-e dār in nokte xoš sorāyad
از شافعی نپرسند امثال این مسائل	Az šāfei naporsand amsāl-e in masāel
گفتم که کی ببخشی بر جان ناتوانم	Goftam ke key bebaxši bar jān-e nātavān-am
گفت آن زمان که نبود جان در میانه حائل	Goft, ānzamān ke nabvad jān dar miyāne hāel
دل داده‌ام به یاری شوخی کشی نگاری	Del dāde-am be yār-i, šux-i, keš-i, negār-i
مرضیه السجایا محموده الخصائل	<i>Marziyatossajāyā, mahmudatolxasāel</i>
در عین گوشه گیری بودم چو چشم مستت	Dar eyn-e gušegiri budam co cašm-e mast-at
و اکنون شدم به مستان چون ابروی تو مایل	V-aknun šodam be mastān con abru-ye to māyel
از آب دیده صد ره طوفان نوح دیدم	Az āb-e dide sad rah Tufān-e Nuh didam
و از لوح سینه نقشت هرگز نگشت زایل	V-az lowh-e sine naqš-at hargez nagašt zāyel
ای دوست دست حافظ تعویذ چشم زخم است	Ey dust, dast-e Hāfez ta'viz-e cašmzaxm-ast
یا رب ببینم آن را در گردنت حمایل	Yā Rab, bebinam ān rā dar gardan-at hamāyel
شمایل: خوی‌ها، چهره‌ها.	Šamāyel: xuyhā, cehrehā.
لله دَرِّ قائل: خداوند به گوینده جزای نیک دهد.	Lellāh-e darroqāel: Xodāvand be guyande jazā-ye nik dehad.
رند: زیرک، در باطن پاک تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
فضایل: فضیلت‌ها.	Fazāel: fazilathā.
شافعی: کسی که پیرو مذهب شافعی از شاخه های اهل سنت باشد.	Šāfei: kas-i ke peyrov-e mazhab-e šāfei az šāxehāye ahlesonnat bāšad.
حائل: مانع و حجاب میان دو چیز.	Hāel: māne-o hejāb miyān-e do ciz.
کش: زیبا.	Keš: zibā.
نگار: محبوب (مجاز).	Negār: mahbub (majāz).
مرضیه السجایا: نیکو اخلاق.	Marziyatossajāyā: nikuaxlāq.
محموده الخصائل: واجد صفات پسندیده.	mahmudatolxasāel: vājed-e sefāt-e pasandide.
زایل: نابود، ناپدید.	Zāyel: nābud, nāpadid.
تعویذ: دعایی که بر کاغذ می نویسند و برای دفع چشم زخم و رفع بلا به گردن و یا بازو می بندند.	Ta'viz: Doā-yi ke bar kāqaz minevisand-o barā-ye daf'-e cašmzaxm-o raf'-e balā be gardan yā bāzu mibandand.
چشم زخم: آسیب و زیانی که از نگاه و یا کلام کسی که چشم شور دارد به کسی برسد.	Cašmzaxm: āsib-o ziyān-i ke az negāh yā kalām-e kas-i ke cašm-e šur dārad, be kas-i beresad.
حمایل: در گردن آویخته.	Hamāyel: dargardanāvixte.

غزل ۳۰۸ Qazal-e 308

ای رخت چون خلد و لعلت سلسبیل	Ey rox-at con xold-o la'l-at Salsabil,
سلسبیلت کرده جان و دل سبیل	Salsabil-at karde jān-o del sabil
سبزپوشان خطت بر گرد لب	Sabzpušān-e xat-at bar gerd-e lab
همچو مورانند گرد سلسبیل	Hamco murān-and gerd-e Salsabil
ناوک چشم تو در هر گوشه‌ای	Nāvak-e cašm-e to dar har guše-i
همچو من افتاده دارد صد قتیل	Hamco man oftāde dārad sad qatil
یا رب این آتش که در جان من است	Yā Rab, in ātaš ke dar jān-e man-ast
سرد کن زان سان که کردی بر خلیل	Sard kon z-ān sān ke kardi bar Xalil
من نمی‌یابم مجال ای دوستان	Man nemiyābam majāl, ey dustān
گر چه دارد او جمالی بس جمیل	Garce dārad u jamāl-i bas jamil
پای ما لنگ است و منزل بس دراز	Pā-ye mā lang-ast-o manzel bas derāz
دست ما کوتاه و خرما بر نخیل	Dast-e mā kutāh-o xormā bar naxil
حافظ از سرپنجه عشق نگار	Hāfez az sarpanje-ye ešq-e negār
همچو مور افتاده شد در پای پیل	Hamco mur oftāde šod dar pā-ye pil
شاه عالم را بقا و عز و ناز	Šāh-e ālam rā baqā-vo ezz-o nāz
باد و هر چیزی که باشد زین قبیل	Bād-o har ciz-i ke bāšad z-in qabil
خلد: بهشت.	Xold: behešt.

لعل: سنگ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لب معشوق (مجاز). **La'l:** sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).

سلسبیل: نام چشمه‌ای در بهشت (مجاز). **Salsabil:** nām-e cešme-i dar behešt (majāz).

سبیل کردن: وقف کردن. **Sabil kardan:** vaqf kardan.

ناوک: تیر. **Nāvak:** tir.

قتیل: کشته شده. **Qatil:** koštešode.

خلیل: لقب حضرت ابراهیم پیغمبر. **Xalil:** laqab-e hazrat-e Ebrāhim-e peyqambar.

جمال: زیبایی. **Jamāl:** zibāyi.

جمیل: زیبا، نیکو، شایسته (مجاز). **Jamil:** zibā, niku, šāyeste (majāz).

نخیل: درخت خرما. **Naxil:** deraxt-e xormā.

نگار: محبوب (مجاز). **Negār:** mahbub (majāz).

عز: ارجمندی. **Ezz:** arjmandi.

غزل ۳۰۹ Qazal-e 309

عشقبازی و جوانی و شراب لعل فام	Ešqbāzi-yo javāni-yo šarāb-e la'lfām
مجلس انس و حریف همدم و شرب مدام	Majles-e ons-o harif-e hamdam-o šorb-e modām
ساقی شکردهان و مطرب شیرین سخن	Sāqi-ye šekardahān-o motreb-e širinsoxan
همنشینی نیک کردار و ندیمی نیک نام	Hamnešin-i nikkerdār-o nadim-i niknām
شاهدی از لطف و پاکی رشک آب زندگی	Šāhed-i az lotf-o pāki, rašk-e āb-e zendegi
دلبری در حسن و خوبی غیرت ماه تمام	Delbar-i dar hosn-o xubi qeyrat-e māh-e tamām
بزمگاهی دل نشان چون قصر فردوس برین	Bazmgāh-i delnešān con qasr-e ferdows-e barin
گلشنی پیرامنش چون روضه دارالسلام	Golšan-i pirāmon-aš con rowze-ye dārossalām
صف نشینان نیکخواه و پیشکاران باادب	Safnesinān nixkāh-o piškārān bāadab
دوستداران صاحب اسرار و حریفان دوستکام	Dustdārān sāhebasrār-o harifān dustkām
باده گلرنگ تلخ تیز خوش خوار سبک	Bāde-ye golrang-e talx-e tiz-e xošxār-e sabok
نقلش از لعل نگار و نقلش از یاقوت خام	Noql-aš az la'l-e negār-o naql-aš az yāqut-e xām
غمزه ساقی به یغمای خرد آهخته تیغ	Qamze-ye sāqi be yaqmā-ye xerad āhexte tiq
زلف جانان از برای صید دل گسترده دام	Zolf-e jānān az barā-ye seyd-e del gostar-de dām
نکته دانی بذله گو چون حافظ شیرین سخن	Noktedān-i bazlegu con Hāfez-e širinsoxan
بخشش آموزی جهان افروز چون حاجی قوام	Baxšešāmuz-i jahānafruz con Hāji Qavām
هر که این عشرت نخواهد خوشدلی بر وی تباه	Harke in ešrat naxāhad, xošdeli bar vey tabāh
وان که این مجلس نجوید زندگی بر وی حرام	V-ānke in majles najuyad, zendegi bar vey harām
لعل فام: سرخ رنگ.	La'lfām: sorxrang.
حریف: هم پیاله.	Harif: hampiyāle.
شرب: نوشیدن.	Šorb: nušidan.
ندیم: همدم.	Nadim: hamdam.
شاهد: معشوق (مجاز).	Šāhed: ma'šūq (majāz).
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
روضه دارالسلام: باغ بهشت.	Rowze-ye dārossalām: bāq-e behešt.
لعل: سنگِ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
غمزه: اشاره با چشم و ابرو.	Qamze: ešāre bā cešm-o abru.
آهختن: بیرون کشیدن، از غلاف بیرون آوردن.	Āhextan: birun kešidan, az qalāf birun āvardan.
حاجی قوام: وزیری در دورانِ حافظ.	Hāji Qavām: Vazir-i dar dowerān-e Hāfez.
عشرت: خوشگذرانی.	Ešrat: xošgozarāni.

غزل ۳۱۰ Qazal-e 310

مرحبا طایر فرخ پی فرخنده پیام
 خیر مقدم چه خبر دوست کجا راه کدام
 یا رب این قافله را لطف ازل بدرقه باد
 که از او خصم به دام آمد و معشوقه به کام
 ماجرای من و معشوق مرا پایان نیست
 هر چه آغاز ندارد نپذیرد انجام
 گل ز حد برد تنعم نفسی رخ بنما
 سرو می‌نازد و خوش نیست خدا را بخرام
 زلف دلداری چو زنار همی‌فرماید
 برو ای شیخ که شد بر تن ما خرقة حرام
 مرغ روحم که همی‌زد ز سر سدره صفیر
 عاقبت دانه خال تو فکندش در دام
 چشم بیمار مرا خواب نه درخور باشد
 من له یقتل داء دنف کیف ینام
 تو ترحم نکنی بر من مخلص گفتم
 ذاک دعوی و ها انت و تلک الیام
 حافظ ار میل به ابروی تو دارد شاید
 جای در گوشه محراب کنند اهل کلام
طایر: پرنده.

ازل: همیشگی، دیرینگی، زمان بی ابتدا.

تنعم: به نعمت رسیدن.

خرامیدن: با ناز و وقار راه رفتن.

زنار: نوار یا گردن‌بندی که مسیحیان با صلیب کوچکی به گردن خود آویزان می‌کردند.

خرقة: جامه‌ی درویشان.

سدره: درختی در بهشت به نام سدره المنتهی که از آن به بعد فرشتگان را اجازه و قدرت بالاتر رفتن نیست.

صفیر: بانگ.

مَنْ لَهُ یَقْتُلُ دَاءَ دَنْفٍ کَیْفَ یُنَامُ: کسی که درد دائمی مزمن او را از پای در می‌آورد چگونه می‌تواند بخواب رود؟

ذَاکَ دَعْوَاۤیَ وَ هَا اَنْتَ وَ تَلْکَ الِیَّامُ: دعوی من همین است و حال تو و این هم گردش ایام.

شاید: سزاوار است.

Marhabā, tāyer-e farroxpey-e farxondepayām
 Xeyremaqdam, ce-xabar? Dust kojā? Rāh kodām?
 Yā Rab, in qāfele rā lotf-e azal badraqe bād
 Ke az u xasm be dām āmad-o ma'šūqe be kām
 Mājerā-ye man-o ma'šūq-e ma-rā pāyān nist
 Harce āqāz nadārad, napazirad anjām
 Gol ze had bord tana'om, nafas-i, rox benamā
 Sarv mināzad-o xoš nist, Xodā rā, bexarām
 Zolf-e deldār co zonnār hamifarmāyad
 Borow, ey šeyx, ke šod bar tan-e mā xerqe harām
 Morq-e ruh-am ke hamizad ze sar-e Sedre safir
 Āqebat dāne-ye xāl-e to fekand-aš dar dām
 Cašm-e bimār-e ma-rā xāb na darxor bāšad
 Man lahu yaqtolo dāon denafon keyfa yanām
 To tarahhom nakoni bar man-e moxles, goftam
 Zāke da'vāya va hā anta va telkal ayyām
 Hāfez ar meyl be abru-ye to dārad, šāyad!
 Jāy dar guše-ye mehrāb konand ahlekalām
Tāyer: parande.

Azal: hamišegi, dirinegi, zamān-e biebtedā.

Tana'om: be ne'mat residan.

Xarāmidan: nā nāz-o vaqār rāh raftan.

Zonnār: navār yā gardanband-i ke masihiyān bā salib-e kucak-i be gardan-e xod āvizān mikardand.

Xerqe: jāme-ye darvišān.

Sedre: deraxt-i dar behešt be nām-e sedratolmontaha ke az ān be ba'd fereštegān rā ejāze-vo qodrat-e bālātar raftan nist.

Safir: bāng.

Man lahu yaqtolo dāon denafon keyfa yanām: Kas-i ke dard-e dāemi-ye mozmen u rā az pāy dar miāvarad, cegune mitavānad be xāb ravad?

Zāke da'vāya va hā anta va telkal ayyām: Da'vā-ye man hamin-ast-o hāl-e to va in ham gardeš-e ayyām.

Šāyad: sezāvār-ast.

غزل ۳۱۱ Qazal-e 311

عاشق روی جوانی خوش نخواستهم	Āšeq-e ru-ye javān-i xoš-e nowxāste-am
و از خدا دولت این غم به دعا خواسته‌ام	V-az Xodā dowlat-e in qam be doā xāste-am
عاشق و رند و نظربازم و می‌گویم فاش	Āšeq-o rend-o nazarbāz-am-o miguyam fāš
تا بدانی که به چندین هنر آراسته‌ام	Tā bedāni ke be candin honar ārāste-am
شرمم از خرقه آلوده خود می‌آید	Šarm-am az xerqe-ye ālude-ye xod miāyad
که بر او وصله به صد شعبده پیراسته‌ام	Ke bar u vasle be sad šo'bade pirāste-am
خوش بسوز از غمش ای شمع که اینک من نیز	Xoš besuz az qam-aš, ey šam', ke inak man niz
هم بدین کار کمر بسته و برخاسته‌ام	Ham bedin kār kamar baste-vo bar xāste-am
با چنین حیرتم از دست بشد صرفه کار	Bā conin heyrat-am az dast bešod sarfe-ye kār
در غم افزوده‌ام آنچ از دل و جان کاسته‌ام	Dar qam afzude-am ānc az del-o jān kāste-am
همچو حافظ به خرابات روم جامه قبا	Hamco Hāfez be xarābāt ravam jāmeqabā
بو که در بر کشد آن دلبر نخواستهم	Bu ke dar bar kešad ān delbar-e nowxāste-am
رند: زیرک، در باطن پاک تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
نظرباز: دوست دارد، چهره‌ی زیبارویان را ببیند.	Nazarbāz: dust dārad, cehre-ye zibāruiyān rā bebinad.
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
خرابات: میکده.	Xarābāt: meykade.
جامه قبا: جامه چاک.	Jāmeqabā: jāmecāk.
بو: امید (مجاز).	Bu: omid (majāz).

غزل ۳۱۲ Qazal-e 312

بشری اذ السلامه حلت بذی سلم *Bošrā ezassalamato hallat bezi salam*
 لله حمد معترف غایه النعم *Lellāhe hamdo mo'tarefen qayetannaam*
 آن خوش خبر کجاست که این فتح مژده داد *Ān xošxabar kojā-st ke in fath možde dād*
 تا جان فشانمش چو زر و سیم در قدم *Tā jān fešānam-aš co zar-o sim dar qadam*
 از بازگشت شاه در این طرفه منزل است *Az bāzgašt-e šāh dar in torfemanzel-ast*
 آهنگ خصم او به سراپرده عدم *Āhang-e xasm-e u be sarāparde-ye adam*
 پیمان شکن هرآینه گردد شکسته حال *Peymānšekan harāyene gardad šekastehāl*
 ان العهود عند ملیک النهی ذمم *Ennal ohuda enad malikennahā zemam*
 می‌جست از سحاب امل رحمتی ولی *Mijost az sahab-e amal rahmat-i vali*
 جز دیده‌اش معاینه بیرون نداد نم *Joz dide-aš moāyene birun nadād nam*
 در نیل غم فتاد سپهرش به طنز گفت *Dar Nil-e qam fetād, sepehr-aš be tanz goft*
 الدن قد ندمت و ما ینفع الندم *Al'āna qad nademta va mā yanfaonnadam*
 ساقی چو یار مه رخ و از اهل راز بود *Sāqi co yār-e mahrox-o az ahlerāz bud*
 حافظ بخورد باده و شیخ و فقیه هم *Hāfez bexord bāde-vo šeyx-o faqih ham*
بشری اذ السلامه حلت بذی سلم: مژده باد آنگاه که تندرستی و *Bošrā ezassalamato hallat bezi salam:* Možde bād
 عافیت در جایگاه معشوق فرود آمد. *āngāh ke tendorosti-yo āfiyat dar jāygāh-e ma'suq forud āmad.*

لله حمد معترف غایه النعم: ستایش خدای را آنکه نهایت نعمت های *Lellāhe hamdo mo'tarefen qayetannaam.* Setāyeš
 حق را می شناسد. *Xodāy rā ānke nahāyat-e ne'mathā-ye haq rā mišenāsad.*
طرفه: شگفت. *Torfe:* šegeft.
خصم: دشمن. *Xasm:* došman.
هرآینه: ناچار، حتماً ، هرگاه. *Harāyene:* nācār, hatman, hargāh.
ان العهود عند ملیک النهی ذمم: پیمان ها نزد خداوندان خرد ضروری *Ennal ohuda enad malikennahā zemam.* Peymānhā
 و فرض است. *nazd-e Xodāvandān-e xerad zaruri-yo farz-ast.*
سحاب: ابر. *Sahāb:* abr.
امل: امید، آرزو. *Amal:* ommid, ārezu.
سپهر: آسمان. *Sepehr:* āsmān.
ان قد ندمت و ما ینفع الندم: اینک پشیمان شدی و پشیمانی سودی *Al'āna qad nademta va mā yanfaonnadam:* Inak
 ندارد. *pašimān šodi-yo pašimāni sud-i nadārad.*

غزل ۳۱۳ Qazal-e 313

بازآی ساقیا که هواخواه خدمتم Bāz āy, sāqi-yā, ke havāxāh-e xedmat-am
 مشتاق بندگی و دعاگوی دولتتم Moštāq-e bandegi-yo doāgu-ye dowlat-am
 زان جا که فیض جام سعادت فروغ توست Z-ānjā ke feyz-e jām-e sādat foruq-e to-st
 بیرون شدی نمای ز ظلمات حیرتم Birun šodi namāy ze zolamāt-e heyrat-am
 هر چند غرق بحر گناهم ز صد جهت Harcand qarq-e bahr-e gonāh-am ze sad jahat
 تا آشنای عشق شدم ز اهل رحمتm Tā āšnā-ye ešq šodam, ze ahl-e rahmat-am
 عیبم مکن به رندی و بدنامی ای حکیم Eyb-am makon be rendi-yo badnāmi, ey hakim
 کاین بود سرنوشت ز دیوان قسمتم K-in bud sarnevešt ze divān-e qesmat-am
 می خور که عاشقی نه به کسب است و اختیار Mey xor ke āšeqi na be kasb-ast-o extiyār
 این موهبت رسید ز میراث فطرتم In muhebat resid ze mirās-e fetrat-am
 من کز وطن سفر نگزیدم به عمر خویش Man k-az vatan safar nagozidam be omr-e xiš
 در عشق دیدن تو هواخواه غربتم Dar ešq-e didan-e to havāxāh-e qorbat-am
 دریا و کوه در ره و من خسته و ضعیف Daryā-vo kuh dar rah-o man xaste-vo zaif
 ای خضر پی خجسته مدد کن به همتم Ey Xezr-e peyxojuste, madad kon be hemmat-am
 دورم به صورت از در دولتسرای تو Dur-am be surat az dar-e dowlatsarā-ye to
 لیکن به جان و دل ز مقیمان حضرتم Liken be jānodel ze moqimān-e hazrat-am
 حافظ به پیش چشم تو خواهد سپرد جان Hāfez be piš-e cašm-e to xāhad sepord jān
 در این خیالم ار بدهد عمر مهلتم Dar in xiyāl-am ar bedehad omr mohlat-am
فیض: بهره، بخشش، توفیق (مجاز). **Feyz:** bahre, baxšeš, towfiq (majāz).
رند: زیرک، در باطن پاک تر و پرهیزکارتر از ظاهر. **Rend:** zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
خضر: نام پیامبری است که گویند چون در آب زندگانی غوطه خورد، **Xezr:** nām-e payāambar-i-st ke guyand con dar āb-e
 عمر جاودان پیدا کرد. **zendegāni qute xord, omr-e jāvdān peydā kard.**

غزل ۳۱۴ Qazal-e 314

دوش بیماری چشم تو ببرد از دستم
 Duš bimāri-ye cašm-e to bebord az dast-am
 لیکن از لطف لب صورت جان می‌بستم
 Liken az lotf-e lab-at surat-e jān mibastam
 عشق من با خط مشکین تو امروزی نیست
 Ešq-e man bā xat-e meškin-e to emruzi nist
 دیرگاه است کز این جام هلالی مستم
 Dirgāh-ast k-az in jām-e helāli mast-am
 از ثبات خودم این نکته خوش آمد که به جور
 Az sobāt-e xod-am in nokte xoš āmad, ke be jowr
 در سر کوی تو از پای طلب ننشستم
 Dar sar-e kuy-e to az pā-ye talab nanšastam
 عافیت چشم مدار از من میخانه نشین
 Āfiyat cašm madār az man-e meyxānenešin
 که دم از خدمت رندان زده‌ام تا هستم
 Ke dam-az xedmat-e rendān zade-am, tā hastam
 در ره عشق از آن سوی فنا صد خطر است
 Dar rah-e ešq az ānsu-ye fanā sad xatar-ast
 تا نگویی که چو عمرم به سر آمد رستم
 Tā naguyi ke co omr-am be sar āmad, rastam
 بعد از اینم چه غم از تیر کج انداز حسود
 Ba'dazin-am ce qam az tir-e kajandāz-e hasud
 چون به محبوب کمان ابروی خود پیوستم
 Con be mahbub-e kamānabru-ye xod peyvastam
 بوسه بر درج عقیق تو حلال است مرا
 Buse bar dorj-e aqiq-e to halāl-ast ma-rā
 که به افسوس و جفا مهر وفا نشکستم
 Ke be afsus-o jafā mohr-e vafā naškastam
 صنمی لشکریم غارت دل کرد و برفت
 Sanam-i laškari-yam qārat-e del kard-o beraft
 آه اگر عاطفت شاه بگیرد دستم
 Āh agar ātefat-e šāh nagirad dast-am
 رتبت دانش حافظ به فلک برشده بود
 Rotbat-e dāneš-e Hāfez be falak bar šode bud
 کرد غمخواری شمشاد بلندت پستم
 Kard qamxāri-ye šemšād-e boland-at past-am
 خط: موی تازه‌برآمده از رخسار خوبان.
 Xat(t): mu-ye tāzebarāmade az roxsār-e xubān.

جور: setam.

رند: زیرک، در باطن پاک تر و پرهیزکارتر از ظاهر.

درج: صندوقچه‌ی جواهرات.

جفا: ستم، ناسزا (مجاز).

صنم: بت، دلبر، معشوق زیبا (مجاز).

عاطفت: عاطفه، مهربانی.

رتبت: رتبه، منزلت، مقام.

فلک: آسمان، سپهر گردون.

Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.

Dorj: sanduqce-ye javāherāt.

Jafā: setam, nāsezā (majāz).

Sanam: bot, delbar, ma'šūq-e zibā (majāz).

Ātefat: ātefe, mehrbāni.

Rotbat: rotbe, manzelat, maqām.

Falak: āsmān, sepehr-e gardun.

غزل ۳۱۵ Qazal-e 315

به غیر از آن که بشد دین و دانش از دستم
 Be qeyr az ān ke bešod din-o dāneš az dast-am
 بیا بگو که ز عشقت چه طرف بریستم
 Biyā, begu ke ze ešq-at ce taraf bar bastam
 اگر چه خرمن عمرم غم تو داد به باد
 Agarce xarman-e omr-am qam-e to dād be bād
 به خاک پای عزیزت که عهد نشکستم
 Be xāk-e pā-ye aziz-at ke ahd naškastam
 چو ذره گر چه حقیرم ببین به دولت عشق
 Co zarre garce haqir-am, bebin be dowlat-e ešq
 که در هوای رخت چون به مهر پیوستم
 Ke dar havā-ye rox-at con be mehr peyvastam
 بیار باده که عمریست تا من از سر امن
 Biyār bāde ke omr-i-st tā man az sar-e amn
 به کنج عافیت از بهر عیش ننشستم
 Be konj-e āfiyat az bahr-e eyš nanšastam
 اگر ز مردم هشیاری ای نصیحتگو
 Agar ze mardom-e hošyār-i, ey nasihatgu
 سخن به خاک میفکن چرا که من مستم
 Soxan be xāk mayafkan, cerā ke man mast-am
 چگونه سر ز خجالت برآورم بر دوست
 Cegune sar ze xejālat bar āvaram bar-e dust
 که خدمتی به سزا برنیامد از دستم
 Ke xedmat-i besezā bar nayāmad az dast-am
 بسوخت حافظ و آن یار دلنواز نگفت
 Besuxt Hāfez-o ān yār-e delnavāz nagoft
 که مرهمی بفرستم که خاطرش خستم
 Ke marham-i beferestam ke xāter-aš xastam
طرف: bahre, fāyede.
خستن: āzorde kardan.

غزل ۳۱۶ Qazal-e 316

زلف بر باد مده تا ندهی بر بادم	Zolf bar bād madeh, tā nadehi bar bād-am
ناز بنیاد مکن تا نکنی بنیادم	Nāz bonyād makon, tā nakani bonyād-am
می مخور با همه کس تا نخورم خون جگر	Mey maxor bā hamekas, tā naxoram xunejegar
سر مکش تا نکشد سر به فلک فریادم	Sar makeš tā nakešad sar be falak faryād-am
زلف را حلقه مکن تا نکنی دریندم	Zolf rā halqe makon, tā nakoni dar band-am
طره را تاب مده تا ندهی بر بادم	Torre rā tāb madeh, tā nadehi bar bād-am
یار بیگانه مشو تا نبری از خویشم	Yār-e bigāne mašow, tā nabari az xiš-am
غم اغیار مخور تا نکنی ناشادم	Qam-e aqyār maxor, tā nakoni nāšād-am
رخ برافروز که فارغ کنی از برگ گلم	Rox bar afruz ke fāreq koni az barg-e gol-am
قد برافراز که از سرو کنی آزادم	Qad bar afrāz ke az sarv koni āzād-am
شمع هر جمع مشو و نه بسوزی ما را	Šam'-e har jam' mašow v-ar na besuzi mā-rā
یاد هر قوم مکن تا نروی از یادم	Yād-e har qowm makon, tā naravi az yād-am
شهره شهر مشو تا ننهم سر در کوه	Šohre-ye šahr mašow, tā naneham sar dar kuh
شور شیرین منما تا نکنی فرهادم	Šur-e Širin manemā, tā nakoni Farhād-am
رحم کن بر من مسکین و به فریادم رس	Rahm kon bar man-e meskin-o be faryād-am res
تا به خاک در آصف نرسد فریادم	Tā be xāk-e dar-e Āsef naresad faryād-am
حافظ از جور تو حاشا که بگرداند روی	Hāfez az jowr-e to hāšā ke begardānd ruy
من از آن روز که دریند توام آزادم	Man az ān ruz ke dar band-e to-am, āzād-am
فلک: آسمان، سپهر گردون.	Falak: āsmān, sepehr-e gardun.
طره: دسته ی موی تابیده در کنار پیشانی.	Torre: daste-ye mu-ye tābide dar kenār-e pišāni.
اغیار: دیگران، بیگانگان.	Aqyār: digrān, bigābegān.
آصف: لقب وزیر دانا، وزیر سلیمان.	Āsef: laqab-e vazir-e dānā, vazir-e Soleyman.
جور: ستم.	Jowr: setam.
حاشا: مبادا، هرگز.	Hāšā: mabād-ā, hargez.

غزل ۳۱۷ Qazal-e 317

فاش می‌گویم و از گفته خود دلشادم
 Fāš miguyam-o az gofte-ye xod delšād-am
 بنده عشقم و از هر دو جهان آزادم
 Bande-ye ešq-am-o az hardo jahān āzād-am
 طایر گلشن قدسم چه دهم شرح فراق
 Tāyer-e golšan-e qods-am, ce deham šarh-e farāq?
 که در این دامگه حادثه چون افتادم
 Ke dar in dāmgah-e hādese cun oftādam
 من ملک بودم و فردوس برین جایم بود
 Man malak budam-o ferdows-e barin jā-yam bud
 آدم آورد در این دیر خراب آبادم
 Ādam āvard dar in deyr-e xarābābād-am
 سایه طوبی و دلجویی حور و لب حوض
 Sāye-ye Tubā-vo deljuyi-ye hur-o lab-e howz
 به هوای سر کوی تو برفت از یادم
 Be havā-ye sar-e kuy-e to beraft az yād-am
 نیست بر لوح دلم جز الف قامت دوست
 Nist bar lowh-e del-am joz alef-e qāmat-e dust
 چه کنم حرف دگر یاد ندادم
 Ce konam? Harf-e degar yād nadād ostād-am
 کوکب بخت مرا هیچ منجم نشناخت
 Kowkab-e baxt-e ma-rā hic monajjem našenāxt
 یا رب از مادر گیتی به چه طالع زادم
 Yā Rab, az mādar-e giti be ce tāle' zād-am
 تا شدم حلقه به گوش در میخانه عشق
 Tā šodam halqebeguš-e dar-e meyxāne-ye ešq
 هر دم آید غمی از نو به مبارک بادم
 Hardam āyad qam-i az now, be mobārak bād-am
 می خورد خون دلم مردمک دیده سزاست
 Mixorad xunedel-am mardomak-e dide, sezā-st
 که چرا دل به جگرگوشه مردم دادم
 Ke cerā del be jegarguše-ye mardom dādam
 پاک کن چهره حافظ به سر زلف ز اشک
 Pāk kon cehre-ye Hāfez be sar-e zolf ze ašk
 و نه این سیل دمامد ببرد بنیادم
 V-ar na in seyl-e damādam bebarad bonyād-am

طایر: parande.

Qods: pāki.

Farāq: duri, jodāyi.

Malak: ferešte.

Deyr: sowmee, ebadatgah-e zardoštiyān, xānqāh, majles-e orafā-vo owliyā.

Tubā: deraxt-i dar behešt.

Kowkab: setāre.

Tāle': baxt.

طوبی: درختی در بهشت.

کوکب: ستاره.

طالع: بخت.

دیر: صومعه، عبادتگاه زردشتیان، خانقاه، مجلس عرفا و اولیا.

غزل ۳۱۸ Qazal-e 318

مرا می‌بینی و هر دم زیادت می‌کنی دردم	Ma-rā mibini-yo hardam ziyādat mikoni dard-am
تو را می‌بینم و میلیم زیادت می‌شود هر دم	To rā mibinam-o meyl-am ziyādat mišavad hardam
به سامانم نمی‌پرسی نمی‌دانم چه سر داری	Be sāmān-am nemiporsi, nemidānam ce sar dāri
به درمانم نمی‌کوشی نمی‌دانی مگر دردم	Be darmān-am nemikuši, nemidāni magar dard-am?
نه راه است این که بگذاری مرا بر خاک و بگریزی	Na rāh-ast in ke bogzāri ma-rā bar xāk-o bogrizi
گذاری آر و بازم پرس تا خاک رهت گردم	Gozār-i ār-o bāz-am pors tā xāk-e rah-at gardam
ندارم دستت از دامن بجز در خاک و آن دم هم	Nadāram dast-at az dāman bejz dar xāk-o āndam ham
که بر خاکم روان گردی به گرد دامنم گردم	Ke bar xāk-am ravān gardi, begirad dāman-at gard-am
فرورفت از غم عشقت دمدم می‌دهی تا کی	Foru raft az qam-e ešq-at dam-am, dam midehi tā key
دماز از من برآوردی نمی‌گویی برآور دم	Damār az man bar āvardi, nemiguyi bar āvar dam
شبی دل را به تاریکی ز زلفت باز می‌جستم	Šab-i del rā be tāriki ze zolf-at bāz mijostam
رخت می‌دیدم و جامی هلالی باز می‌خوردم	Rox-at mididam-o jām-i helāli bāz mixordam
کشیدم در برت ناگاه و شد در تاب گیسویت	Kešidam dar bar-at nāgāh-o šod dar tāb gisu-yat
نهادم بر لب لب را و جان و دل فدا کردم	Nehādam bar lab-at lab rā-vo jān-o del fadā kardam
تو خوش می‌باش با حافظ برو گو خصم جان می‌ده	To xoš mibāš bā Hāfez, borow, gu xasm, jān mideh
چو گرمی از تو می‌بینم چه باک از خصم دم سردم	Co garmi az to mibinam, ce bāk az xasm-e damsard-am?
خصم: دشمن.	Xasm: došman.
دم‌سرد: کسی که کلامش در دیگری اثر نکند (مجاز).	Damsard: Kas-i ke kalām-aš dar digar-i asar nakonad (majāz).

غزل ۳۱۹ Qazal-e 319

سالها پیروی مذهب رندان کردم	Sālḥā peyrovi-ye mazhab-e rendān kardam
تا به فتوی خرد حرص به زندان کردم	Tā be fatvā-ye xerad hers be zendān kardam
من به سرمنزل عنقا نه به خود بردم راه	Man be sarmanzel-e Anqā na be xod bordam rāh
قطع این مرحله با مرغ سلیمان کردم	Qat'-e in marhale bā morq-e Soleymān kardam
سایه‌ای بر دل ریشم فکن ای گنج روان	Sāye-i bar del-e riš-am fekan, ey ganj-e ravān
که من این خانه به سودای تو ویران کردم	Ke man in xāne be sowdā-ye to virān kardam
توبه کردم که نبوسم لب ساقی و کنون	Towbe kardam ke nabusam lab-e sāqi-yo konun
می‌گزم لب که چرا گوش به نادان کردم	Migazam lab ke cerā guš be nādān kardam
در خلف آمد عادت بطلب کام که من	Dar xelāf āmad-e ādat betalab kām ke man
کسب جمعیت از آن زلف پریشان کردم	Kasb-e jam'iyat az ān zolf-e parišān kardam
نقش مستوری و مستی نه به دست من و توست	Naqš-e masturi-yo masti na be dast-e man-o to-st
آن چه سلطان ازل گفت بکن آن کردم	Ānce soltān-e azal goft bekon, ān kardam
دارم از لطف ازل جنت فردوس طمع	Dāram az lotf-e azal jannat-e ferdows tama'
گر چه درباری میخانه فراوان کردم	Garce darbāni-ye meyxāne farāvān kardam
این که پیرانه سرم صحبت یوسف بنواخت	In ke pirānesar-am sohbat-e Yusof benavāxt
اجر صبریست که در کلبه احزان کردم	Ajr-e sabr-i-st ke dar kolbe-ye ahzān kardam
صبح خیزی و سلامت طلبی چون حافظ	Sobh xizi-yo salāmat talabi con Hāfez
هر چه کردم همه از دولت قرآن کردم	Harce kardam hame az dowlat-e Qor'ān kardam
گر به دیوان غزل صدرنشینم چه عجب	Gar be divān-e qazal sadrnešin-am, ce ajab?
سالها بندگی صاحب دیوان کردم	Sālḥā bandegi-ye sāheb-e divān kardam
رند: زیرک، در باطن پاک تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktao parhizkārtar az zāher.
عنقا: سیمرغ.	Anqā: Simorq.
مرغ سلیمان: هدهد، شانه به سر.	Morq-e Soleymān: Hodhod, šānebesar.
مستور: پوشیده، پاکدامن.	Mastur: puside, pakdaman.
ازل: همیشگی، دیرینگی، زمان بی ابتدا.	Azal: hamišegi, dirinegi, zamān-e biebtedā.
جنت: بهشت.	Jannat: behešt.
پیرانه‌سر: سر پیری.	Pirānesar: sar-e piri.
کلبه احزان: خانه ی اندوه ها، نامی که به خانه حضرت یعقوب در	Kolbe-ye ahzān: Xāne-ye anduhhā, nām-i ke be xāne-ye
زمان غیبت یوسف داده بودند.	Hazrat-e Ya'qub dar zamān-e qeybat-e Yusof dāde bu-
	dand.

غزل ۳۲۰ Qazal-e 320

دیشب به سیل اشک ره خواب می‌زدم	Dišab be seyl-e ašk rah-e xāb mizadam
نقشی به یاد خط تو بر آب می‌زدم	Naqš-i be yād-e xatt-e to bar āb mizadam
ابروی یار در نظر و خرقه سوخته	Abru-ye yār dar nazar-o xerqe suخته
جامی به یاد گوشه محراب می‌زدم	Jām-i be yād-e guše-ye mehrāb mizadam
هر مرغ فکر کز سر شاخ سخن بجست	Har morq-e fekr k-az sar-e šāx-e soxan bejast
بازش ز طره تو به مضراب می‌زدم	Bāz-aš ze torre-ye to be mezrāb mizadam
روی نگار در نظرم جلوه می‌نمود	Ru-ye negār dar nazar-am jelve minemud
وز دور بوسه بر رخ مهتاب می‌زدم	V-az dur buse bar rox-e mahtāb mizadam
چشمم به روی ساقی و گوشم به قول چنگ	Cašm-am be ru-ye sāqi-yo guš-am be qowl-e cang
فالی به چشم و گوش در این باب می‌زدم	Fāl-i be cašm-o guš dar in bāb mizadam
نقش خیال روی تو تا وقت صبحدم	Naqš-e xiyāl-e ru-ye to tā vaqt-e sobhdam
بر کارگاه دیده بی‌خواب می‌زدم	Bar kārgāh-e dide-ye bixāb mizadam
ساقی به صوت این غزلم کاسه می‌گرفت	Sāqi be sowt-e in qazal-am kāse migereft
می‌گفتم این سرود و می‌ناب می‌زدم	Migoftam in sorud-o mey-e nāb mizadam
خوش بود وقت حافظ و فال مراد و کام	Xoš bud vaqt-e Hāfez-o fāl-e morād-o kām
بر نام عمر و دولت احباب می‌زدم	Bar nām-e omr-o dowlat-e ahbāb mizadam
خرقه: جامه ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
طره: دسته ی موی تابیده در کنار پیشانی.	Torre: daste-ye mu-ye tābide dar kenār-e pišāni.
نگار: محبوب، معشوق (مجاز).	Negār: mahbub, ma'šūq (majāz).
قول: سخن، گفتار.	Qowl: soxan, goftār.
باب: باره، خصوص.	Bāb: bāre, xosus.
کاسه گرفتن: شراب ریختن.	Kāse gereftan: šarab rixtan.
احباب: دوستان، یاران.	Ahbāb: dustān, yārān.

غزل ۳۲۱ Qazal-e 321

هر چند پیر و خسته دل و ناتوان شدم	Harcand pir-o xastedel-o nātavān šodam
هر گه که یاد روی تو کردم جوان شدم	Hargah ke yād-e ru-ye to kardam, javān šodam
شکر خدا که هر چه طلب کردم از خدا	Šokr-e Xodā ke harce talab kardam az Xodā
بر منتهای همت خود کامران شدم	Bar montahā-ye hemmat-e xod kāmrān šodam
ای گلبن جوان بر دولت بخور که من	Ey golbon-e javān, bar-e dowlāt bexor ke man
در سایه تو بلبل باغ جهان شدم	Dar sāye-ye to bolbol-e bāq-e jahān šodam
اول ز تحت و فوق وجودم خبر نبود	Avval ze taht-o fowq-e vojūd-am xabar nabud
در مکتب غم تو چنین نکته دان شدم	Dar maktab-e qam-e to conin noktedān šodam
قسمت حوالتم به خرابات می‌کند	Qesmat havālat-am be xarābāt mikonad
هر چند کاین چنین شدم و آن چنان شدم	Harcand k-inconin šodam-o ānconān šodam
آن روز بر دلم در معنی گشوده شد	Ān ruz bar del-am dar-e ma'nā gošude šod
کز ساکنان درگه پیر مغان شدم	K-az sākenān-e dargah-e pir-e moqān šodam
در شاهراه دولت سرمد به تخت بخت	Dar šāhrāh-e dowlāt-e sarmad be taxt-e baxt
با جام می به کام دل دوستان شدم	Bā jām-e mey be kām-e del-e dustān šodam
از آن زمان که فتنه چشمت به من رسید	Az ān zamān ke fetne-ye cašm-at be man resid
ایمن ز شر فتنه آخرزمان شدم	Imen ze šarr-e fetne-ye āxerzamān šodam
من پیر سال و ماه نیم یار بی‌وفاست	Man pir-e sāl-o māh ni-yam, yār bivafā-st
بر من چو عمر می‌گذرد پیر از آن شدم	Bar man co omr migozarad, pir az ān šodam
دوشم نوید داد عنایت که حافظا	Duš-am navid dād enāyat ke, Hāfez-ā
بازآ که من به عفو گناهت ضمان شدم	Bāz ā ke man be afv-e gonāh-at zemān šodam
گلبن: درخت گل، بوته ی گل.	Golbon: deraxt-e gol, bute-ye gol.
دولت: نیکبختی.	Dowlat: nikbaxti.
بر: میوه، ثمر.	Bar: mive, samar.
خرابات: میکده.	Xarābāt: meykade.
پیر مغان: ریش سفید میکده.	Pir-e moqān: rišsefid-e meykade.
سرمد: همیشه، پیوسته، جاوید.	Sarmad: hamiše, peyvaste, jāvid.
دوش: دیشب.	Duš: dišab.
ضمان: ضامن.	Zeman: zāmen.

غزل ۳۲۲ Qazal-e 322

خیال نقش تو در کارگاه دیده کشیدم	Xiyāl-e naqš-e to dar kārgāh-e dide kešidam
به صورت تو نگاری ندیدم و نشنیدم	Be surat-e to negār-i nadidam-o našenidam
اگر چه در طلبت همعنان باد شمالم	Agarce dar talab-at ham'enān-e bād-e šomāl-am
به گرد سرو خرامان قامتت نرسیدم	Be gard-e sarv-e xarāmān-e qāmat-at naresidam
امید در شب زلفت به روز عمر نبستم	Omid dar šab-e zolf-at be ruz-e omr nabastam
طمع به دور دهانت ز کام دل ببریدم	Tama' be dowr-e dahān-at ze kām-e del beboridam
به شوق چشمه نوشت چه قطره‌ها که فشاندم	Be šowq-e cešme-ye nuš-at ce qatrehā ke fešāndam
ز لعل باده فروشت چه عشوه‌ها که خریدم	Ze la'l-e bādeforuš-at ce ešvehā ke xaridam
ز غمزه بر دل ریشم چه تیرها که گشادی	Ze qamze bar del-e riš-am ce tirhā ke gošādi
ز غصه بر سر کویت چه بارها که کشیدم	Ze qosse bar sar-e kuy-at ce bārhā ke kešidam
ز کوی یار بیار ای نسیم صبح غباری	Ze kuy-e yār biyār, ey nasim-e sobh, qobār-i
که بوی خون دل ریش از آن تراب شنیدم	Ke bu-ye xun-e del-e riš az ān torāb šenidam
گناه چشم سپاه تو بود و گردن دلخواه	Gonāh-e cašm-e siyāh-e to bud-o gardan-e delxāh
که من چو آهوی وحشی ز آدمی برمیدم	Ke man co āhu-ye vahši ze ādami beramidam
چو غنچه بر سرم از کوی او گذشت نسیمی	Co qonce bar sar-am az kuy-e u gozašt nasim-i
که پرده بر دل خونین به بوی او بدریدم	Ke parde bar del-e xunin be bu-ye u bedaridam
به خاک پای تو سوگند و نور دیده حافظ	Be xāk-e pā-ye to sowgand-o nur-e dide-ye Hāfez
که بی رخ تو فروغ از چراغ دیده ندیدم	Ke bi rox-e to foruq az cerāq-e dide nadidam
نگار: محبوب، معشوق (مجاز).	Negār: mahbub, ma'šūq (majāz).
همعنان: همدوش، همراه.	Ham'enān: hamduš, hamrāh.
شمال: بادی که از شمال می وزد.	Šomāl: Bād-i ke az šomāl mivazad.
خرامان: در حال راه رفتن با ناز و وقار.	Xarāmān: dar hāle-e rāh raftan bā nāz-o vaqār.
لعل: سنگ سرخ‌رنگ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
غمزه: اشاره با چشم و ابرو.	Qamze: ešāre bā cešm-o abru.
تراب: خاک، زمین.	Torāb: xāk, zamin.
فروغ: روشنی، پرتو، جذابیت (مجاز).	Foruq: rowšani, partow, jazzābiyat (majāz).

غزل ۳۲۳ Qazal-e 323

ز دست کوتاه خود زیر بارم	Ze dast-e kutah-e xod zir-e bār-am
که از بالابلندان شرمسارم	Ke az bālābolandān šarmsār-am
مگر زنجیر مویی گیردم دست	Magar zanjir-e mu-yi girad-am dast
وگر نه سر به شیدایی برآرم	Vagarna sar be šeydāyi bar āram
ز چشم من بپرس اوضاع گردون	Ze cašm-e man bepors owzā-e gardun
که شب تا روز اختر می‌شمارم	Ke šab tā ruz axtar mišomāram
بدین شکرانه می‌بوسم لب جام	Bed-in šokrāne mibusam lab-e jām
که کرد آگه ز راز روزگارم	Ke kard āgah ze rāz-e ruzgār-am
اگر گفتم دعای می‌فروشان	Agar goftam doā-ye meyforušan
چه باشد حق نعمت می‌گزارم	Ce bāšad? Haqq-e ne'mat migozāram
من از بازوی خود دارم بسی شکر	Man az bāzu-ye xod dāram basi šokr
که زور مردم آزاری ندارم	Ke zur-e mardomāzāri nadāram
سری دارم چو حافظ مست لیکن	Sar-i dāram co Hāfez mast liken
به لطف آن سری امیدوارم	Be lotf-e ān sari ommidvār-am
شکرانه: سپاسداری.	Šokrāne: sepāsdādri.
سری: سروری، بزرگی.	Sari: sarvari, bozorgi.

غزل ۳۲۴ Qazal-e 324

گر چه افتاد ز زلفش گرهی در کارم	Garce oftād ze zolf-aš gereh-i dar kār-am
همچنان چشم گشاد از کرمش می‌دارم	Hamconān cašm-e gošād az karam-aš midāram
به طرب حمل مکن سرخی رویم که چو جام	Be tarab haml makon sorxi-ye ru-yam ke co jām
خون دل عکس برون می‌دهد از رخسارم	Xunedel aks borun midehad az roxsār-am
پرده مطربیم از دست برون خواهد برد	Parde-ye motreb-am az dast borun xāhad bord
آه اگر زان که در این پرده نباشد بارم	Āh agar z-ān ke dar in parde nabāšad bār-am
پاسبان حرم دل شده‌ام شب همه شب	Pāsbān-e haram-e del šode-am, šab hamešab
تا در این پرده جز اندیشه او نگذارم	Tā dar in parde joz andiše-ye u nagzāram
منم آن شاعر ساحر که به افسون سخن	Man-am ān šāer-e sāher ke be afsun-e soxan
از نی کلک همه قند و شکر می‌بارم	Az ney-e kelk hame qand-o šekar mibāram
دیده بخت به افسانه او شد در خواب	Dide-ye baxt be afsāne-ye u šod dar xāb
کو نسیمی ز عنایت که کند بیدارم	Ku nasim-i ze enāyat ke konad bidār-am?
چون تو را در گذر ای یار نمی‌یارم دید	Con to rā dar gozar, ey yār, nemiyāram did
با که گویم که بگوید سخنی با یارم	Bā ke guyam ke beguyad soxan-i bā yār-am?
دوش می‌گفت که حافظ همه روی است و ریا	Duš migoft ke Hāfez hame ruy-ast-o riyā
بجز از خاک درش با که بود بازارم	Bejuz az xāk-e dar-aš bā ke bovad bāzār-am?
طرب: شادمانی.	Tarab: šādmani.
کلک: قلم، نی، قلم نی، تیر.	Kelk: qalam, ney, qalamney, tir.
یارستن: توانستن.	Yārestan: tavānestan.
دوش: دیشب.	Duš: dišab.

غزل ۳۲۵ Qazal-e 325

گر دست دهد خاک کف پای نگارم	Gar dast dehad xāk-e kaf-e pā-ye negār-am
بر لوح بصر خط غباری بنگارم	Bar lowh-e basar xatt-e qobāri benegāram
بر بوی کنار تو شدم غرق و امید است	Bar bu-ye kenār-e to šodam qarq-o omid-ast
از موج سرشکم که رساند به کنارم	Az mowj-e serešk-am ke resānad be kenār-am
پروانه او گر رسدم در طلب جان	Parvāne-ye u gar resad-am dar talab-e jān
چون شمع همان دم به دمی جان بسپارم	Con šam' hamān dam be dam-i jān besepāram
امروز مکش سر ز وفای من و اندیش	Emruz makeš sar ze vafā-ye man-o andiš
زان شب که من از غم به دعا دست برآرم	Z-ān šab ke man az qam be doā dast bar āram
زلفین سیاه تو به دلداری عشاق	Zolfin-e siyāh-e to be deldāri-ye oššāq
دادند قراری و بیردند قرارم	Dādand qarār-i-yo bebordand qarār-am
ای باد از آن باده نسیمی به من آور	Ey bād, az ān bāde nasim-i be man āvar
کان بوی شفابخش بود دفع خمارم	K-ān bu-ye šafābaxš bovad daf'-e xomār-am
گر قلب دلم را نهد دوست عیاری	Gar qalb-e del-am rā nanehad dust ayār-i
من نقد روان در دمش از دیده شمارم	Man naqd-e ravān dar dam-aš az dide šomāram
دامن مفشان از من خاکی که پس از من	Dāman mafešān az man-e xāki ke pas az man
زین در نتواند که برد باد غبارم	Z-in dar natavānad ke barad bād qobār-am
حافظ لب لعلش چو مرا جان عزیز است	Hāfez, lab-e la'l-aš co ma-rā jān-e aziz-ast
عمری بود آن لحظه که جان را به لب آرم	Omr-i bovad ān lahze ke jān rā be lab āram
نگار: محبوب، معشوق (مجاز).	Negār: mahbub, ma'šūq (majāz).
بصر: چشم، بینایی.	Basar: cašm, bināyi.
سرشک: اشک.	Serešk: ašk.
زلفین: زلف، گیسو.	Zolfin: zolf, gisu.
خمار: سردرد و کسالت بعد از مستی، می‌زده.	Xomār: sardard-o kesālat ba'd az masti, meyzade.
قلب: سکه‌ی ناخالص.	Qalb: sekke-ye nāxāles.
عیار: میزان، اندازه.	Ayār: mizān, andāze.
نقد: پول، سکه.	Naqd: pul, sekke.
روان: رایج.	Ravān: rāyej.
لعل: سنگِ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).

غزل ۳۲۶ Qazal-e 326

در نهانخانه عشرت صنمی خوش دارم	Dar nahānxāne-ye ešrat sanam-i xoš dāram
کز سر زلف و رخس نعل در آتش دارم	K-az sar-e zolf-o rox-aš na'l dar ātaš dāram
عاشق و رندم و میخواره به آواز بلند	Āšeq-o rend-am-o meyxāre be āvāz-e boland
وین همه منصب از آن حور پیوش دارم	V-inhame mansab az ān hur-e parivaš dāram
گر تو زین دست مرا بی سر و سامان داری	Gar to z-in dast ma-rā bisarosāmān dāri
من به آه سحرت زلف مشوش دارم	Man be āh-e sahar-at zolf mošavvaš dāram
گر چنین چهره گشاید خط زنگاری دوست	Gar conin cehre gošāyad xat-e zangāri-ye dust
من رخ زرد به خونابه منقش دارم	Man rox-e zard be xunābe monaqqāš dāram
گر به کاشانه رندان قدمی خواهی زد	Gar be kāšāne-ye rendān qadam-i xāhi zad
نقل شعر شکرین و می بی‌غش دارم	Noql-e še'r-e šekarin-o mey-e biqāš dāram
ناوک غمزه بیار و رسن زلف که من	Nāvak-e qamze biyār-o rasan-e zolf ke man
جنگها با دل مجروح بلاکش دارم	Janghā bā del-e majruh-e balākeš dāram
حافظا چون غم و شادی جهان در گذر است	Hāfez-ā, con qam-o šādi-ye jahān dar gozar-ast
بهتر آن است که من خاطر خود خوش دارم	Behtar ān-ast ke man xāter-e xod xoš dāram
صنم: بت، دلبر، معشوقِ زیبا (مجاز).	Sanam: bot, delbar, ma'šug-e zibā (majāz).
رند: زیرک، در باطن پاک تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
پیوش: پری وار، پری روی، پری پیکر.	Parivaš: parivār, pariruy, paripeykar.
خط: موی تازه‌برآمده از رخسارِ خوبان.	Xat(t): mu-ye tāzebarāmade az roxsār-e xubān.
زنگاری: سبزرنگ.	Zangāri: sabzrang.
ناوک: تیر.	Nāvak: tir.
غمزه: اشاره با چشم و ابرو.	Qamze: ešāre bā cešm-o abru.
رسن: ریسمان، افسار.	Rasan: rismān, afsār.

غزل ۳۲۷ Qazal-e 327

مرا عهدیست با جانان که تا جان در بدن دارم	Ma-rā ahd-i-st bā jānān ke tā jān dar badan dāram
هواداران کویش را چو جان خویشتن دارم	Havādārān-e kuy-aš rā co jān-e xištan dāram
صفای خلوت خاطر از آن شمع چگل جویم	Safā-ye xalvat-e xāter az ān šam'-e cegel juyam
فروغ چشم و نور دل از آن ماه ختن دارم	Foruq-e cašm-o nur-e del az ān māh-e Xotan dāram
به کام و آرزوی دل چو دارم خلوتی حاصل	Be kām-o ārezu-ye del co dāram xalvat-i hāsel
چه فکر از خبث بدگویان میان انجمن دارم	Ce fekr az xobs-e badguyān miyān-e anjoman dāram
مرا در خانه سروی هست کاندرا سایه قدش	Ma-rā dar xāne sarv-i hast k-andar sāye-ye qadd-aš
فراغ از سرو بستانی و شمشاد چمن دارم	Farāq az sarv-e bostāni-yo šemšād-e caman dāram
گرم صد لشکر از خوبان به قصد دل کمین سازند	Gar-am sad laškar az xubān be qasd-e del kamin sāzand
بحمد الله و المنه بتی لشکرشکن دارم	<i>Behamdellāhe valmennah</i> bot-i laškaršekan dāram
سزد کز خاتم لعلش زخم لاف سلیمانی	Sezad k-az xātam-e la'l-aš zanam lāf-e soleymāni
چو اسم اعظمم باشد چه باک از اهرمن دارم	Co esm-e a'zam-am bāšad, ce bāk az Ahreman dāram?
الای پیر فرزانه مکن عییم ز میخانه	Alā ey pir-e farzāne, makon eyb-am ze meyxāne
که من در ترک پیمانه دلی پیمان شکن دارم	Ke man dar tark-e peymāne del-i peymānšekan dāram
خدا را ای رقیب امشب زمانی دیده بر هم نه	Xodā rā, ey raqib, emšab zamān-i dide bar ham neh
که من با لعل خاموشش نهانی صد سخن دارم	Ke man bā la'l-e xāmuš-aš nahāni sad soxan dāram
چو در گلزار اقبالش خرامانم بحمدالله	Co dar golzār-e eqbāl-aš xarāmān-am behamdellāh
نه میل لاله و نسرين نه برگ نسترن دارم	Na meyl-e lāle-vo nasrin na barg-e nastaran dāram
به رندی شهره شد حافظ میان همدمان لیکن	Be rendi šohre šod Hāfez miyān-e hamdamān liken
چه غم دارم که در عالم قوام الدین حسن دارم	Ce qam dāram ke dar ālam Qavāmeddin Hasan dāram
جانان: معشوق.	Jānān: ma'šug.
چگل: زیبارو، قشنگ.	Cegel: zibāru, qašang.
ختن: ولایتی در ترکستان.	Xotan: velāyat-i dar Torkestān.
خبث: بدگویی.	Xobs: badguyi.
فراغ: آسودگی خاطر.	Farāq: āsudegi-ye xāter.
بحمد الله و المنه: سپاس و منت خدای را.	Behamdellāhe valmennah: sepās-o mennat Xodāy rā.
بت: دلبر، معشوق زیبا (مجاز).	Bot: delbar, ma'šug-e zibā (majāz).
خاتم: انگشتی، نگین انگشتی، مهر.	Xātam: angoštari, negin-e angoštari, mohr.
لعل: سنگ سرخ‌رنگ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šug (majāz).
لاف: گفتار بیهوده و گزاف، خودستایی.	Lāf: goftār-e bihude-vo gazāf, xodsetāyi.
قیب: نگهبان (مجاز).	Raqib: negahbān (majāz).
خرامان: در حال راه رفتن با ناز و وقار	Xarāmān: dar hāle-e rāh raftan bā nāz-o vaqār.
برگ: رغبت، دوستداری، میل.	Barg: reqbat, dustdāri, meyl.
رند: زیرک، در باطن پاک تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāk-tar-o parhizkārtar az zāher.
قوام الدین حسن: وزیری در دوران حافظ که به نیکنامی مشهور بود.	Qavāmeddin Hasan: vazir-i dar dowrān-e Hāfez ke be nīknāmi mašhur bud.

غزل ۳۲۸ Qazal-e 328

من که باشم که بر آن خاطر عاطر گذرم	Man ke bāšam ke bar ān xāter-e āter gozaram
لطفها می‌کنی ای خاک درت تاج سرم	Lotfhā mikoni, ey xāk-e dar-at tāj-e sar-am
دلبرا بنده نوازیت که آموخت بگو	Delbar-ā, bandenavāzi-t ke āmuxt? Begu
که من این ظن به رقیبان تو هرگز نبرم	Ke man in zan be raqibān-e to hargez nabaram
همتم بدرقه راه کن ای طایر قدس	Hemmat-am badraqe-ye rāh kon, ey tāyer-e qods
که دراز است ره مقصد و من نوسفرم	Ke derāz-ast rah-e maqsad-o man nowsafar-am
ای نسیم سحری بندگی من برسان	Ey nasim-e sahari bandegi-ye man beresān
که فراموش مکن وقت دعای سحرم	Ke farāmuš makon vaqt-e doā-ye sahar-am
خرم آن روز کز این مرحله بریندم بار	Xorram ān ruz k-az in marhale bar bandam bār
و از سر کوی تو پرسند رفیقان خبرم	V-az sar-e kuy-e to porsand rafiqān xabar-am
حافظا شاید اگر در طلب گوهر وصل	Hāfez-ā, šāyad agar dar talab-e gowhar-e vasl
دیده دریا کنم از اشک و در او غوطه خورم	Dide daryā konam az ašk-o dar-u qute xoram
پایه نظم بلند است و جهان گیر بگو	Pāye-ye nazm boland-ast-o jahāngir, begu
تا کند پادشه بحر دهان پرگهرم	Tā konad pādšah-e bahr dahān porgohar-am
عاطر: خوش بو.	Ater: xošbu.
ظن: گمان، حدس.	Zan[n]: gomān, hads.
طایر: پرنده.	Tāyer: parande.
قدس: پاکی.	Qods: pāki.

غزل ۳۲۹ Qazal-e 329

جوزا سحر نهاد حمایل برابرم	Jowzā sahar nahād hamāyel barābar-am
یعنی غلام شاهم و سوگند می‌خورم	Ya'ni qolām-e šāh-am-o sowgand mixoram
ساقی بیا که از مدد بخت کارساز	Sāqi, biyā ke az madad-e baxt-e kārsāz
کامی که خواستم ز خدا شد میسر	Kām-i ke xāstam ze Xodā šod moyassar-am
جامی بده که باز به شادی روی شاه	Jām-i bedeh ke bāz be šādi-ye ru-ye šāh
پیرانه سر هوای جوانیست در سرم	Pirānesar havā-ye javāni-st dar sar-am
راهم مزن به وصف زلال خضر که من	Rāh-am mazan be vāsf-e zolāl-e Xezr ke man
از جام شاه جرعه کش حوض کوثرم	Az jām-e šāh jor'ekeš-e howz-e kowsar-am
شاهها اگر به عرش رسانم سریر فضل	Šāh-ā, agar be arš resānam sarir-e fazl
مملوک این جنابم و مسکین این درم	Mamluk-e in jenāb-am-o meskin-e in dar-am
من جرعه نوش بزم تو بودم هزار سال	Man jor'enuš-e bazm-e to budam hezār sāl
کی ترک آبخورد کند طبع خوگرم	Key tark-e ābxord konad tab'-e xugar-am
ور باورت نمی‌کند از بنده این حدیث	V-ar bāvar-at nemikonad az bande in hadis
از گفته کمال دلیلی بیاورم	Az gofte-ye kamāl dalil-i biyāvaram
گر برکنم دل از تو و بردارم از تو مهر	Gar bar kanam del az to-vo bar dāram az to mehr
آن مهر بر که افکنم آن دل کجا برم	Ān mehr bar ke afkanam? Ān del kojā baram?
منصور بن مظفر غازیست حرز من	Mansurebn-e Mozaffar-e qāzi-st herz-e man
و از این خجسته نام بر اعدا مظفرم	V-az in xojastenām bar-e a'dā mozaffar-am
عهد الست من همه با عشق شاه بود	Ahd-e alast-e man hame bā ešq-e šāh bud
و از شاهراه عمر بدین عهد بگذرم	V-az šāhrāh-e omr bed-in ahd bogzaram
گردون چو کرد نظم ثریا به نام شاه	Gardun co kard nazm-e sorayyā be nām-e šāh
من نظم در چرا نکنم از که کمتر	Man nazm-e dor cerā nakonam? Az ke kamtar-am?
شاهین صفت چو طعمه چشیدم ز دست شاه	Šāhinsefat co to'me cešidam ze dast-e šāh
کی باشد التفات به صید کبوترم	Key bāšad eltefāt be seyd-e kabutar-am
ای شاه شیرگیر چه کم گردد ار شود	Ey šāh-e širgir, ce kam gardad ar šavad
در سایه تو ملک فراغت میسر	Dar sāye-ye to molk-e farāqat moyassar-am
شعرم به یمن مدح تو صد ملک دل گشاد	Še'r-am be yomn-e madh-e to sad molk-e del gošād
گویی که تیغ توست زبان سخنورم	Guyi ke tiq-e to-st zabān-e soxanvar-am
بر گلشنی اگر بگذشتم چو باد صبح	Bar golšan-i agar begozaštam co bād-e sobh
نی عشق سرو بود و نه شوق صنوبرم	Ni ešq-e sarv bud-o na šowq-e senowbar-am
بوی تو می‌شنیدم و بر یاد روی تو	Bu-ye to mišenidam-o bar yād-e ru-ye to
دادند ساقیان طرب یک دو ساغرم	Dādand sāqiyān-e tarab yek-do sāqar-am
مستی به آب یک دو غنب وضع بنده نیست	Masti be āb-e yek-do enab vaz'-e bande nist
من سالخورده پیر خرابات پرورم	Man sālخورde pir-e xarābātparvar-am
با سیر اختر فلکم داوری بسیست	Bā seyr-e axtar-e falak-am dāvāri bas-i-st
انصاف شاه باد در این قصه یاورم	Ensāf-e šāh bād dar in qesse yāvar-am
شکر خدا که باز در این اوج بارگاه	Šokr-e Xodā ke bāz dar in owj-e bārgāh
طاووس عرش می‌شنود صیت شهپر	Tāvus-e arš mišenavad sit-e šahpar-am
نامم ز کارخانه عشاق محو باد	Nām-am ze kār-xāne-ye oššāq mahv bād
گر جز محبت تو بود شغل دیگرم	Gar joz mohabbat-e to bovad šoql-e digar-am
شبل لاسد به صید دلم حمله کرد و من	Šeblo'asad be seyd-e del-am hamle kard-o man
گر لاغرم وگرنه شکار غضنفرم	Gar lāqar-am vagarna šekār-e qazanfar-am
ای عاشقان روی تو از ذره بیشتر	Ey āšeqān-e ru-ye to az zarre bištar

من کی رسم به وصل تو کز ذره کمترم	Man key resam be vasl-e to k-az zarre kamtar-am
بنما به من که منکر حسن رخ تو کیست	Benmā be man ke monker-e hosn-e rox-e to ki-st
تا دیده‌اش به گزلک غیرت برآورم	Tā dide-aš be gezlek-e qeyrat bar āvaram
بر من فتاد سایه خورشید سلطنت	Bar man fetād sāye-ye xoršid-e saltanat
و اکنون فراغت است ز خورشید خاورم	V-aknun farāqat-ast ze xoršid-e xāvar-am
مقصود از این معامله بازاریزی است	Maqsud az in moāmele bāzārtizi-ast
نی جلوه می‌فروشم و نی عشوه می‌خرم	Ni jelve miforušam-o ni ešve mixaram
جوزا: از صورت های فلکی.	Jowzā: az surathā-ye falaki.
حمایل: در گردن آویخته.	Hamāyel: dargardanāvixte.
پیرانه‌سر: سر پیری.	Pirānesar: sar-e piri.
زلزل: آب صاف و گوارا (مجاز).	Zolāl: āb-e sāf-o govārā (majāz).
خضر: نام پیامبری است که گویند چون در آب زندگانی غوطه خورد، عمر جاودان پیدا کرد.	Xezr: nām-e payāambar-i-st ke guyand con dar āb-e zendegāni qute xord, omr-e jāvdān peydā kard.
کوثر: رودی در بهشت.	Kowsar: rud-i dar behešt.
سریر: تخت پادشاهی، اورنگ.	Sarir: taxt-e pādšāhi, owrang.
مملوک: بنده، غلام.	Mamluk: bande, qolām.
جناب: آستانه، درگاه.	Ja[e]nāb: āstāne, dargāh.
غازی: جنگجو.	Qāzi: jangju.
حرز: پناهگاه.	Herz: panāhgāh.
اعدا: دشمنان.	A'da: došmanān.
مظفر: پیروز.	Mozaffar: piruz.
الست: ازل، زمانی که ابتدا ندارد.	Alast: azal, zamān-i ke ebtedā nadārad.
نظم: شعر.	Nazm: še'r.
در: مروارید.	Dor(r): morvārid.
طرب: شادمانی.	Tarab: šādmani.
ساق: پیاله ی شراب خوری، جام.	Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jām.
عناب: انگور.	Enab: angur.
خرابات: میکده.	Xarābāt: meykade.
فلک: آسمان، سپهر گردون.	Falak: āsmān, sepehr-e gardun.
صیت: آوازه، شهرت نیکو.	Sit: āvāze, šohrat-e niku.
شبل الاسد: بچه ی شیر.	Šeblo'asad: bacce-ye šir.
غضنفر: شیر درنده.	Qazanfar: šir-e darande.
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
گزلک: کارد کوچک دسته دار و دراز.	Gezlek: kārd-e kucak-e dastedār-o derāz.
بازارتیزی: بازار گرمی.	Bāzārtizi: bāzārgarmi.

غزل ۳۳۰ Qazal-e 330

تو همچو صبحی و من شمع خلوت سحرم	To hamco sobh-i-yo man šam'-e xalvat-e sahar-am
تبسمی کن و جان بین که چون همی سپرم	Tabassom-i kon-o jān bin ke con hamiseporam
چنین که در دل من داغ زلف سرکش توست	Conin ke dar del-e man dāq-e zolf-e sarkeš-e to-st
بنفشه زار شود تربتم چو درگذرم	Banafšezār šavad torbat-am co dar gozaram
بر آستان مرادت گشادهام در چشم	Bar āstān-e morād-at gošāde-am dar cašm
که یک نظر فکنی خود فکندی از نظرم	Ke yek nazar fekani xod fekandi az nazar-am
چه شکر گویمت ای خیل غم عفاک الله	Ce šokr guyam-at, ey xeyl-e qam, <i>afākallāh</i>
که روز بی کسی آخر نمی روی ز سرم	Ke ruz-e bikasi āxar nemiravi ze sar-am
غلام مردم چشمم که با سیاه دلی	Qolām-e mardom-e cašm-am ke bā siyāhdeli
هزار قطره بیارد چو درد دل شمرم	Hezār qatre bebārad co dard-e del šemoram
به هر نظر بت ما جلوه می کند لیکن	Be har nazar bot-e mā jelve mikonad liken
کس این کرشمه نبیند که من همی نگرم	Kas in kerešme nabinad ke man haminegaram
به خاک حافظ اگر یار بگذرد چون باد	Be xāk-e Hāfez agar yār bogzarad con bād
ز شوق در دل آن تنگنا کفن بدرم	Ze šowq dar del-e ān tangnā kafan bedaram
خیل: دسته، گروه، لشکر.	Xeyl: daste, goruh, laškar.
عفاک الله: خدا تو را ببخشد.	Afākallāh: Xodā to rā bebaxšāyad.
مردم: مردمک چشم (مجاز).	Mardom: mardomak-e cešm (majāz).
بت: معشوق، زیباروی (مجاز).	Bot: ma'šug, zibāruy (majāz).

غزلی ۳۳۱ Qazal-e 331

به تیغم گر کشد دستش نگیرم	Be tiq-am gar košad, dast-aš nagiram
وگر تیرم زند منت پذیرم	Va gar tir-am zanad, mennat paziram
کمان ابرویت را گو بزنی تیر	Kamān-e abru-yat rā gu, bezan tir
که پیش دست و بازویت بمیرم	Ke piš-e dast-o bāzu-yat bemiram
غم گیتی گر از پایم درآرد	Qam-e giti gar az pāy-am dar ārad
بجز ساغر که باشد دستگیرم	Bejoz sāqar ke bāšad dastgir-am?
برای ای آفتاب صبح امید	Bar āy, ey āftāb-e sobh-e ommid
که در دست شب هجران اسیرم	Ke dar dast-e šab-e hejrān asir-am
به فریادم رس ای پیر خرابات	Be faryād-am res, ey pir-e xarābāt
به یک جرعه جوانم کن که پیرم	Be yek jor'e javān-am kon ke pir-am
به گیسوی تو خوردم دوش سوگند	Be gisu-ye to xordam duš sowgand
که من از پای تو سر بر نگیرم	Ke man az pā-ye to sar bar nagiram
بسوز این خرقة تقوا تو حافظ	Besuz in xerqe-ye taqvā to, Hāfez
که گر آتش شوم در وی نگیرم	Ke gar ātaš šavam, dar vey nagiram
ساغر: پیالهی شرابخوری، جام.	Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jām.
خرقه: جامهی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
خرابات: میکده.	Xarābāt: meykade.
دوش: دیشب.	Duš: dišab.

غزل ۳۳۲ Qazal-e 332

مزن بر دل ز نوک غمزه تیرم	Mazan bar del ze nok-e qamze tir-am
که پیش چشم بیمارت بمیرم	Ke piš-e cašm-e bimār-at bemiram
نصاب حسن در حد کمال است	Nesāb-e hosn dar hadd-e kamāl-ast
زکاتم ده که مسکین و فقیرم	Zakāt-am deh ke meskin-o faqir-am
چو طفلان تا کی ای زاهد فریبی	Co teflān tā key, ey zāhed, faribi
به سبب بوستان و شهد و شیرم	Be sib-e bustān-o šahd-o šir-am
چنان پر شد فضای سینه از دوست	Conān por šod fazā-ye sine az dust
که فکر خویش گم شد از ضمیرم	Ke fekr-e xiš gom šod az zamir-am
قدح پر کن که من در دولت عشق	Qadah por kon ke man dar dowlat-e ešq
جوان بخت جهانم گر چه پیرم	Javānbaxt-e jahān-am garce pir-am
قراری بستهام با می فروشان	Qarār-i baste-am bā meyforušan
که روز غم بجز ساغر نگیرم	Ke ruz-e qam bejz sāqar nagiram
مبادا جز حساب مطرب و می	Mabād-ā jz hesāb-e motreb-o mey
اگر نقشی کشد کلک دبیرم	Agar naqš-i kešad kelk-e dabir-am
در این غوغا که کس کس را نپرسد	Dar in qowqā ke kas kas rā naporsad
من از پیر مغان منت پذیرم	Man az pir-e moqān mennat paziram
خوشا آن دم کز استغنائی مستی	Xoš-ā āndam k-az esteqnā-ye masti
فراغت باشد از شاه و وزیرم	Farāqat bāšad az šāh-o vazir-am
من آن مرغم که هر شام و سحرگاه	Man ān morq-am ke har šām-o sahangāh
ز بام عرش می‌آید صفرم	Ze bām-e arš miāyad safir-am
چو حافظ گنج او در سینه دارم	Co Hāfez ganj-e u dar sine dāram
اگر چه مدعی بیند حقیرم	Agarce moddai binad haqir-am
غمزه: اشاره با چشم و ابرو.	Qamze: ešāre bā cešm-o abru.
نصاب: حد معین از چیزی.	Nesāb: hadd-e moayyan az ciz-i.
زکات: قسمتی از مال که در راه خدا میدهند.	Zakāt: qesmat-i az māl ke dar rāh-e Xodā midehand.
زاهد: پارسا، پرهیزکار.	Zāhed: pārsā, parhizkār.
قدح: پیاله.	Qadah: piyāle.
ساغر: پیاله‌ی شراب‌خوری، جام.	Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jām.
کلک: قلم، نی، قلم نی، تیر.	Kelk: qalam, ney, qalamney, tir.
مغ: روحانی زرتشتی.	Moq: ru[ow]hāni-ye zartošti.
پیر مغان: ریش سفید میکند.	Pir-e moqān: rišsefid-e meykade.
استغنا: بی‌نیازی.	Esteqnā: biniyāzi.
عرش: بلندای آسمان.	Arš: bolandā-ye āsemān.
صفر: بانگ.	Safir: bāng.

غزل ۳۳۳ Qazal-e 333

نماز شام غریبان چو گریه آغازم Namāz-e šām-e qaribān co gerye āqāzam
 به مویه‌های غریبانه قصه پردازم Be muyehā-ye qaribāne qesse pardāzam
 به یاد یار و دیار آن چنان بگریم زار Be yād-e yār-o diyār ānconān begeryam zār
 که از جهان ره و رسم سفر براندازم Ke az jahān rah-o rasm-e safar bar andāzam
 من از دیار حبیبم نه از بلاد غریب Man az diyār-e habib-am, na az belād-e qarib
 مهیمنایم به رفیقان خود رسان بازم Mohayman-ā, be rafiqān-e xod resān bāz-am
 خدای را مددی ای رفیق ره تا من Xodāy rā, madad-i, ey rafiq-e rah, tā man
 به کوی می‌کده دیگر علم برافرازم Be kuy-e meykade digar alam bar afrāzam
 خرد ز پیری من کی حساب برگیرد Xerad ze piri-ye man key hesāb bar girad
 که باز با صنمی طفل عشق می‌بازم Ke bāz bā sanam-i tefl ešq mibāzam
 بجز صبا و شمالم نمی‌شناسد کس Bejoz sabā-vo šomāl-am nemišēnāsad kas
 عزیز من که بجز باد نیست دمسازم Aziz, man ke bejoz bād nist damsāz-am
 هوای منزل یار آب زندگانی ماست Havā-ye manzel-e yār āb-e zendegāni-ye mā-st
 صبا بیار نسیمی ز خاک شیرازم Sabā, biyār nasim-i ze xāk-e Širāz-am
 سرشکم آمد و عیبم بگفت روی به روی Serešk-am āmad-o eyb-am begoft ruyberuy
 شکایت از که کنم خانگیست غمازم Šekāyat az ke konam? Xānegi-st qammāz-am
 ز چنگ زهره شنیدم که صبحدم می‌گفت Ze cang-e Zohre šenidam ke sobhdam migoft
 غلام حافظ خوش لهجه خوش آوازم Qolām-e Hāfez-e xošlahje-ye xošvāz-am
مویه: گریه. **Muye:** gerye.

حبیب: یار، دوست. **Habib:** yār, dust.

بلاد: شهر. **Belād:** šahr.

مُهیمنا: ای ایمن کننده از ترس (خداوند). **Mohayman-ā:** ey imenkonande az tars (Xodāvand).

صبا: بادی است که از مشرق می‌وزد، پیام آور میان عاشق و معشوق (مجاز). **Sabā:** bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).

شمال: بادی که از شمال می‌وزد. **Šomāl:** Bād-i ke az šomāl mivazad.

سرشک: اشک. **Serešk:** ašk.

غماز: اشاره‌کننده با چشم و ابرو. **Qammāz:** ešārekonande bā cešm-o abru.

غزل ۳۳۴ Qazal-e 334

گر دست رسد در سر زلفین تو بازم
 Gar dast resad dar sar-e zolfin-e to bāz-am
 چون گوی چه سرها که به چوگان تو بازم
 Con guy ce sarhā ke be cowgān-e to bāzam
 زلف تو مرا عمر دراز است ولی نیست
 Zolf-e to ma-rā omr derāz-ast, vali nist
 در دست سر مویی از آن عمر درازم
 Dar dast sar-e mu-yi az ān omr-e derāz-am
 پروانه راحت بده ای شمع که امشب
 Parvāne-ye rāhat bedeh, ey šam' ke emšab
 از آتش دل پیش تو چون شمع گدازم
 Az ātaš-e del piš-e to con šam' godāzam
 آن دم که به یک خنده دهم جان چو صراحی
 Āndam ke be yek xande deham jān co sorāhi
 مستان تو خواهم که گزارند نماز
 Mastān-e to xāham ke gozārand namāz-am
 چون نیست نماز من آلوده نمازی
 Con nist namāz-e man-e ālude namāz-i
 در میکده زان کم نشود سوز و گدازم
 Dar meykade z-ān kam našavad suzogodāz-am
 در مسجد و میخانه خیالت اگر آید
 Dar masjed-o meyxāne xiyāl-at agar āyad
 محراب و کمانچه ز دو ابروی تو سازم
 Mehrāb-o kamānce ze do abru-ye to sāzam
 گر خلوت ما را شبی از رخ بفروزی
 Gar xalvat-e mā rā šab-i az rox beforuzi
 چون صبح بر آفاق جهان سر بفرارم
 Con sobh bar āfāq-e jahān sar befarāzam
 محمود بود عاقبت کار در این راه
 Mahmud bovad āqebat-e kār dar in rāh
 گر سر برود در سر سودای ایازم
 Gar sar beravad dar sar-e sowdā-ye Ayāz-am
 حافظ غم دل با که بگویم که در این دور
 Hāfez, qam-e del bā ke beguyam ke dar in dowr
 جز جام نشاید که بود محرم رازم
 Joz jām našāyad ke bovad mahram-e rāz-am
صراحی: تنگ شراب.
Sorāhi: tong-e šarāb.
آفاق: کرانه‌های آسمان، جهان هستی.
Āfāq: karānehā-ye āsmān, jahān-e hasti.
ایاز: نام غلام سلطان محمود.
Ayāz: nām-e qolām-e Soltān Mahmud.

غزل ۳۳۵ Qazal-e 335

در خرابات مغان گر گذر افتد بازم	Dar xarābāt-e moqān gar gozar oftad bāz-am
حاصل خرقة و سجاده روان در بازم	Hāsel-e xerqe-vo sajjāde ravān dar bāzam
حلقه توبه گر امروز چو زهاد زنم	Halqe-ye towbe gar emruz co zohhād zanam
خازن میکند فردا نکند در بازم	Xāzen-e meykade fardā nakonad dar bāz-am
ور چو پروانه دهد دست فراغ بالی	V-ar co parvāne dehad dast farāq-e bāl-i
جز بدان عارض شمعى نبود پروازم	Joz bed-ān ārez-e šam'i nabovad parvāz-am
صحبت حور نخواهم که بود عین قصور	Sohbat-e hur naxāham ke bovad eyn-e qosur
با خیال تو اگر با دگری پردازم	Bā xiyāl-e to agar bā degari pardāzam
سر سودای تو در سینه بماندی پنهان	Serr-e soddā-ye to dar sine bemāndi penhān
چشم تردامن اگر فاش نگردی رازم	Cešm tardāman agar fāš nagardi rāz-am
مرغ سان از قفس خاک هوایی گشتم	Morqsān az qafas-e xāk havāyi gaštam
به هوایی که مگر صید کند شهبازم	Be havā-yi ke magari seyd konad šahbāz-am
همچو چنگ ار به کناری ندهی کام دلم	Hamco cang ar be kenār-i nadehi kām-e del-am
از لب خویش چو نی یک نفسی بنوازم	Az lab-e xiš co ney yek nafas-i benvāzam
ماجرای دل خون گشته نگویم با کس	Mājarā-ye del-e xungašte naguyam bā kas
زان که جز تیغ غمت نیست کسی دمسازم	Z-ān ke joz tiq-e qam-at nist kas-i damsāz-am
گر به هر موی سری بر تن حافظ باشد	Gar be har muy sar-i bar tan-e Hāfez bāšad
همچو زلفت همه را در قدمت اندازم	Hamco zolf-at hame rā dar qadam-at andāzam
خرابات: میکند.	Xarābāt: meykade.
مغ: روحانی زرتشتی.	Moq: ru[ow]hāni-ye zartošti.
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
زهاد: پارسایان.	Zohhād: parsāyān.
خازن: نگهبان.	Xāzen: negahbān.
عارض: رخسار.	Ārez: roxsār.
حور: حوری، سیه‌چشم سپیداندام.	Hur: huri, siyahcešm-e sepidandām.
قصور: از کاری بازااستادن.	Qosur: az kar-i bāz istādan.

غزل ۳۳۶ Qazal-e 336

مژده وصل تو کو کز سر جان برخیزم	Možde-ye vasl-e to ku k-az sar-e jān bar xizam
طایر قدسم و از دام جهان برخیزم	Tāyer-e qods-am-o az dām-e jahān bar xizam
به ولی تو که گر بنده خویشم خوانی	Be valā-ye to ke gar bande-ye xiš-am xāni
از سر خواجگی کون و مکان برخیزم	Az sar-e xājegi-ye kownomakān bar xizam
یا رب از ابر هدایت برسان بارانی	Yā rab, az abr-e hedāyat beresān bārān-i
پیشتر زان که چو گردی ز میان برخیزم	Pištār z-ān ke co gard-i ze miyān bar xizam
بر سر تربت من با می و مطرب بنشین	Bar sar-e torbat-e man bā mey-o motreb benšin
تا به بویت ز لحد رقص کنان برخیزم	Tā be bu-yat ze lahad raqskonān bar xizam
خیز و بالا بنما ای بت شیرین حرکات	Xiz-o bālā benamā, ey bot-e širinharekāt
کز سر جان و جهان دست فشان برخیزم	K-az sar-e jān-o jahān dastfešān bar xizam
گر چه پیرم تو شبی تنگ در آغوشم کش	Garce pir-am, to šab-i tang dar āquš-am keš
تا سحرگه ز کنار تو جوان برخیزم	Tā sahangah ze kenār-e to javān bar xizam
روز مرگم نفسی مهلت دیدار بده	Ruz-e marg-am nafas-i mohlat-e didār bedeh
تا چو حافظ ز سر جان و جهان برخیزم	Tā co Hāfez ze sar-e jān-o jahān bar xizam
طایر: پرنده.	Tāyer: parande.
قدس: پاکی.	Qods: pāki.
ولا: دوستی، یاری.	Valā: dusti, yāri.
کونومکان: گیتی و آنچه در آن است.	Kownomakān: giti-yo ānce dar ān-ast.
لحد: گور.	Lahad: gur.

غزل ۳۳۷ Qazal-e 337

چرا نه در پی عزم دیار خود باشم	Cerā na dar pey-e azm-e diyār-e xod bāšam
چرا نه خاک سر کوی یار خود باشم	Cerā na xāk-e sar-e kuy-e yār-e xod bāšam
غم غریبی و غربت چو بر نمی‌تابم	Qam-e qarib-i-yo qorbat co bar nemitābam
به شهر خود روم و شهریار خود باشم	Be šahr-e xod ravam-o šahryār xod bāšam
ز محرمان سراپرده وصال شوم	Ze mahramān-e sarāparde-ye vesāl šavam
ز بندگان خداوندگار خود باشم	Ze bandegān-e Xodāvandgār-e xod bāšam
چو کار عمر نه پیداست باری آن اولی	Co kār-e omr na peydā-st, bār-i, ān owlā
که روز واقعه پیش نگار خود باشم	Ke ruz-e vāqee piš-e negār-e xod bāšam
ز دست بخت گران خواب و کار بی‌سامان	Ze dast-e baxt-e gerānxāb-o kār-e bisāmān
گرم بود گله‌ای رازدار خود باشم	Gar-am bovad gele-i, rāzdār-e xod bāšam
همیشه پیشه من عاشقی و رندی بود	Hamiše piše-ye man āšeqi-yo rendi bud
دگر بکوشم و مشغول کار خود باشم	Degar bekušam-o mašqul-e kār-e xod bāšam
بود که لطف ازل رهنمون شود حافظ	Bovad ke lotf-e azal rahnemun šavad, Hāfez
وگرنه تا به ابد شرمسار خود باشم	Vagarna tā be abad šarmsār-e xod bāšam
باری: خلاصه، بهر حال.	Bār-i: xloāse, be har hāl.
اولی: سزاوارتر.	Owlā: sezāvārtar.
نگار: محبوب، معشوق (مجاز).	Negār: mahbub, ma'šūq (majāz).
رند: زیرک، در باطن پاکتر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
ازل: همیشگی، دیرینگی، زمان بی ابتدا.	Azal: hamišegi, dirinegi, zamān-e biebtedā.

غزل ۳۳۸ Qazal-e 338

من دوستدار روی خوش و موی دلکشم	Man dustdār-e ru-ye xoš-o muy-e delkaš-am
مدهوش چشم مست و می صاف بی‌غشم	Madhuš-e cešm-e mast-o mey-e sāf-e biqaš-am
گفتی ز سر عهد ازل یک سخن بگو	Gofti, ze serr-e ahd-e azal yek soxan begu
آن گه بگویمت که دو پیمانہ درکشم	Āngah beguyam-at ke do peymāne dar kešam
من آدم بهشتیم اما در این سفر	Man Ādam-e behešti-yam, ammā dar in safar
حالی اسیر عشق جوانان مهوشم	Hāli asir-e ešq-e javānān-e mahvaš-am
در عاشقی گزیر نباشد ز ساز و سوز	Dar āšeqi gozir nabāšad ze sāz-o suz
استادهام چو شمع مترسان ز آتشم	Estāde-am co šam', matarsān ze ātaš-am
شیراز معدن لب لعل است و کان حسن	Šīrāz ma'dan-e lab-e la'l-ast-o kān-e hosn
من جوهری مفلسم ایرا مشوشم	Man jowhari-ye mofles-am, irā mošavvaš-am
از بس که چشم مست در این شهر دیدهام	Az bas ke cešm-e mast dar in šahr dide-am
حقا که می نمی‌خورم اکنون و سرخوشم	Haqq-ā ke mey nemixoram aknun-o sarxoš-am
شهریست پر کرشمه حوران ز شش جهت	Šahr-i-st por kerešme-ye hurān ze šeš jahat
چیزیم نیست و نه خریدار هر ششم	Ciz-im nist v-ar na xaridār-e haršeš-am
بخت ار مدد دهد که کشم رخت سوی دوست	Baxt ar madad dehad ke kešam raxt su-ye dust
گیسوی حور گرد فشاند ز مفرشم	Gisu-ye hur gard fešānad ze mafraš-am
حافظ عروس طبع مرا جلوه آرزوست	Hāfez, arus-e tab'-e ma-rā jelve ārezu-st
آینه‌ای ندارم از آن آه می‌کشم	Āyine-i nadāram, az ān āh mikašam
مدهوش: گنج، بیهوش.	Madhuš: gij, bihuš.
بی‌غش: خالص، پاک.	Biqaš: xāles, pāk.
ازل: همیشگی، دیرینگی، زمان بی ابتدا.	Azal: hamišegi, dirinegi, zamān-e biebtedā.
مهوش: زیبا مانند ماه، ماهرو، ماهرخ.	Mahvaš: zibā mānand-e māh, māhru, māhrox.
لعل: سنگ سرخ‌رنگ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šuq (majāz).
کان: معدن.	Kān: ma'dan.
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
جوهری: جواهرفروش.	Jowhari: Javāherforuš.
ایرا: به این دلیل.	Irā: be in dalil.
حور: حوری، سیه‌چشم سپیداندام.	Hur: huri, siyahcešm-e sepidandām.
مفرش: جای پهن کردن فرش.	Mafraš: jā-ye pahn kardan-e farš.
طبع: خوی، استعداد.	Tab': xuy, este'dād.

غزل ۳۳۹ Qazal-e 339

خیال روی تو چون بگذرد به گلشن چشم	Xiyāl-e ru-ye to con bogzarad be golšan-e cešm
دل از پی نظر آید به سوی روزن چشم	Del az pey-e nazar āyad be su-ye rowzan-e cešm
سزای تکیه گهت منطری نمی‌بینم	Sezā-ye tekyegah-at manzar-i nemibinam
منم ز عالم و این گوشه معین چشم	Man-am ze ālam-o in guše-ye moayyan-e cešm
بیا که لعل و گهر در نثار مقدم تو	Biyā ke la'l-o gowhar dar nesār-e maqdam-e to
ز گنج خانه دل می‌کشم به روزن چشم	Ze ganjāne-ye del mikešam be rowzan-e cešm
سحر سرشک روانم سر خرابی داشت	Sahar serešk-e ravān-am sar-e xarābi dāšt
گرم نه خون جگر می‌گرفت دامن چشم	Gar-am na xunejegar migereft dāman-e cešm
نخست روز که دیدم رخ تو دل می‌گفت	Noxost ruz ke didam rox-e to, del migoft
اگر رسد خللی خون من به گردن چشم	Agar resad xelal-i, xun-e man be gardan-e cešm
به بوی مژده وصل تو تا سحر شب دوش	Be bu-ye možde-ye vasl-e to tā sahar šab-e duš
به راه باد نهادم چراغ روشن چشم	Be rāh-e bād nahādam cerāq-e rowšan-e cešm
به مردمی که دل دردمند حافظ را	Be mardomi ke del-e dardmand-e Hāfez rā
مزن به ناوک دلدوز مردم افکن چشم	Mazan be nāvak-e delduz-e mardomafkan-e cešm
لعل: سنگِ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
سرشک: اشک.	Serešk: ašk.
بو: امید (مجاز).	Bu: omid (majāz).
دوش: دیشب.	Duš: dišab.
ناوک: تیر.	Nāvak: tir.

غزل ۳۴۰ Qazal-e 340

من که از آتش دل چون خم می در جوشم	Man ke az ātaš-e del con xom-e mey dar juš-am
مهر بر لب زده خون می خورم و خاموشم	Mohr bar lab zade, xun mixoram-o xāmuš-am
قصد جان است طمع در لب جانان کردن	Qasd-e jān-ast tama' dar lab-e jānān kardan
تو مرا بین که در این کار به جان می کوشم	To ma-rā bin ke dar in kār be jān mikušam
من کی آزاد شوم از غم دل چون هر دم	Man key āzād šavam az qam-e del con hardam
هندوی زلف بتی حلقه کند در گوشم	Hendu-ye zolf-e bot-i halqe konad dar guš-am
حاش لله که نیم معتقد طاعت خویش	Hāšalellah ke ni-yam mo'taqed-e tāat-e xiš
این قدر هست که گه گه قدحی می نوشم	Inqadar hast ke gah-gah qadah-i minušam
هست امیدم که علیرغم عدو روز جزا	Hast omid-am ke alāraqm-e adu ruz-e jazā
فیض عفوش ننهد بار گنه بر دوشم	Feyz-e afv-aš nanahad bār-e gonah bar duš-am
پدرم روضه رضوان به دو گندم بفروخت	Pedar-am rowze-ye rezvān be do gandom beforuxt
من چرا ملک جهان را به جوی نفروشم	Man cerā molk-e jahān rā be jov-i nafrušam
خرقه پوشی من از غایت دین داری نیست	Xerqepuši-ye man az qāyat-e dindāri nist
پردهای بر سر صد عیب نهان می پوشم	Parde-i bar sar-e sad eyb-e nahān mipušam
من که خواهم که ننوشم بجز از راوق خم	Man ke xāham ke nanušam bejuz az rāvaq-e xom
چه کنم گر سخن پیر مغان ننیوشم	Ce konam gar soxan-e pir-e moqān nanyušam
گر از این دست زند مطرب مجلس ره عشق	Gar az in dast zanad motreb-e majles rah-e ešq
شعر حافظ ببرد وقت سماع از هوشم	Še'r-e Hāfez bebarad vaqt-e samā' az huš-am
بت: معشوق، زیباروی (مجاز).	Bot: ma'šug, zibāruy (majāz).
حاش لله: پاکی است خدای را.	Hāšalellah: pāki-st Xodāy rā.
طاعت: اطاعت کردن.	Tāat: etāat kardan.
قدح: پیاله.	Qadah: piyāle.
عدو: دشمن.	Adu: došman.
فیض: بهره، بخشش، توفیق (مجاز).	Feyz: bahre, baxšeš, towfiq (majāz).
روضه: باغ، بوستان، گلزار.	Rowze: bāq, bustān, golzār.
رضوان: بهشت.	Rezvān: behešt.
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
غایت: نهایت و پایان چیزی، آخرین درجه.	Qāyat: nahāyat-o pāyān-e cizi, āxarin daraje.
راوق: شراب صاف.	Rāvaq: šarāb-e sāf.
مغ: روحانی زرتشتی.	Moq: ru[ow]hāni-ye zartošti.
پیر مغان: ریش سفید میکند.	Pir-e moqān: rišsefid-e meykade.
نیوشیدن: گوش کردن، شنیدن.	Niyušidan: guš kardan, šenidan.
سماع: آوازخوانی، پایکوبی.	Samā': āvāzxāni, pāykubi.

غزل ۳۴۱ Qazal-e 341

گر من از سرزنش مدعیان اندیشم	Gar man az sarzaneš-e moddaiyān andišam
شیوه مستی و رندی نرود از پیشم	Šive-ye masti-yo rendi naravad az piš-am
زهد رندان نوآموخته راهی بدهیست	Zohd-e rendān-e nowāmuxte rāh-i bedeh-i-st
من که بدنام جهانم چه صلاح اندیشم	Man ke badnām-e jahān-am, ce salāh andišam?
شاه شوریده سران خوان من بی‌سامان را	Šāh-e šuridesarān xān man-e bisāmān rā
زان که در کم خردی از همه عالم بیشم	Z-ān ke dar kamxeradi az hame ālam biš-am
بر جبین نقش کن از خون دل من خالی	Bar jabin naqš kon az xun-e del man xāl-i
تا بدانند که قربان تو کافرکیشم	Tā bedānand ke qorbān-e to kāfarkiš-am
اعتقادی بنما و بگذر بهر خدا	E'teqād-i benamā-vo begozar bahr-e Xodā
تا در این خرقة ندانی که چه نادریشم	Tā dar in xerqe nadāni ke ce nādarviš-am
شعر خونبار من ای باد بدان یار رسان	Še'r-e xunbār-e man, ey bād, bed-ān yār resān
که ز مژگان سیاه بر رگ جان زد نیشم	Ke ze možgān-e siyah bar rag-e jān zad niš-am
من اگر باده خورم و نه چه کارم با کس	Man agar bāde xoram v-ar na ce kāram bā kas
حافظ راز خود و عارف وقت خویشم	Hāfez-e rāz-e xod-o āref-e vaqt-e xiš-am
رند: زیرک، در باطن پاکتر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
زهد: پارسایی.	Zohd: pārsāyi.
بده: چیزی که بر ذمه‌ی شخصی بود و شخص ملزم بر دادن آن باشد.	Bedeh: Ciz-i ke bar zemme-ye šaxs-i bovad-o šaxs molzam bar dādan-e ān bāšad.
ذمه: عهد، ضمان، پیمان.	Zemme: ahd, zemān, peymān.
جبین: پیشانی.	Jabin: pišāni.
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.

غزل ۳۳۲ Qazal-e 342

حجاب چهره جان می‌شود غبار تنم Hejāb-e cehre-ye jān mišavad qobār-e tan-am
 خوشا دمی که از آن چهره پرده برفکنم Xoš-ā dam-i ke az ān cehre parde bar fekanam
 چنین قفس نه سزای چو من خوش الحانیست Conin qafas na sezā-ye co man xošalhāni-st
 روم به گلشن رضوان که مرغ آن چمنم Ravam be golšan-e rezvān ke morq-e ān caman-am
 عیان نشد که چرا آمدم کجا رفتم Ayān našod ke cerā āmadam, kojā raftam
 دریغ و درد که غافل ز کار خویشتنم Dariq-o dard ke qāfel ze kār-e xištan-am
 چگونه طوف کنم در فضای عالم قدس Cegune towf konam dar fazā-ye ālam-e qods
 که در سراچه ترکیب تخته بند تنم Ke dar sarāce-ye tarkib taxteband-e tan-am
 اگر ز خون دلم بوی شوق می‌آید Agar ze xun-e del-am bu-ye šowq miāyad
 عجب مدار که همدرد نافه ختنم Ajab madār ke hamdard-e nāfe-ye Xotan-am
 طراز پیرهن زرکشم مبین چون شمع Tarāz-e pirhan-e zarkeš-am mabin con šam'
 که سوزهاست نهانی درون پیرهنم Ke suzhā-st nahāni darun-e pirhan-am
 بیا و هستی حافظ ز پیش او بردار Biyā-vo hasti-ye Hāfez ze piš-e u bar dār
 که با وجود تو کس نشنود ز من که منم Ke bā vojūd-e to kas našnavad ze man ke man-am
خوش الحان: xošāvāz.

رضوان: بهشت.

Rezvān: behešt.

طوف: طواف.

Towf: tavāf.

قدس: پاکی.

Qods: pāki.**تخته‌بند:** چیزی که با تخته و نوار بسته شده باشد.**Taxteband:** Ciz-i ke bā taxte-vo navār baste šode bāšad.

نافه: نافمانند، کیسه‌ای که زیر شکم آهوی تاتار قرار دارد و مشک از آن خارج می‌شود، مشک (مجاز).

Nāfe: nāfmānand, kise-i ke zir-e šekam-e āhu-ye Tātār qarār dārad-o mošk az ān xārej mišavad, mošk (majāz).

ختن: ولایتی در ترکستان.**Xotan:** velāyat-i dar Torkestān.

غزل ۳۴۳ Qazal-e 343

چل سال بیش رفت که من لاف می‌زنم	Cel sāl biš raft ke man lāf mizanam
کز چاکران پیر مغان کمترین منم	K-az cākerān-e pir-e moqān kamtarin man-am
هرگز به یمن عاطفت پیر می فروش	Hargez be yomn-e ātefat-e pir-e meyforuš
ساغر تهی نشد ز می صاف روشنم	Sāqar tohi našod ze mey-e sāf-e rowšan-am
از جاه عشق و دولت رندان پاکباز	Az jāh-e ešq-o dowlat-e rendān-e pākībāz
پیوسته صدر مصطبه‌ها بود مسکنم	Peyvaste sadr-e mastabehā bud maskan-am
در شان من به دردکشی ظن بد مبر	Dar ša'n-e man be dordkeši zann-e bad mabar
کلوده گشت جامه ولی پاکدامنم	K-ālude gašt jāme vali pākdāman-am
شهباز دست پادشهم این چه حالت است	Šahbāz-e dast-e pādšah-am, in ce hālat-ast
کز یاد برده‌اند هوای نشیمنم	K-az yād borde-and havā-ye nešiman-am
حیف است بلبلی چو من اکنون در این قفس	Heyf-ast bolbol-i co man aknun dar in qafas
با این لسان عذب که خامش چو سوسنم	Bā in lesān-e azb ke xāmoš co susan-am
آب و هوای فارس عجب سفله پرور است	Ābohavā-ye Fārs ajab sefleparvar-ast
کو همرهی که خیمه از این خاک برکنم	Ku hamrah-i ke xeyme az in xāk bar kanam
حافظ به زیر خرقة قدح تا به کی کشی	Hāfez, be zir-e xerqe qadah tā be key keši
در بزم خواجه پرده ز کارت برافکنم	Dar bazm-e xāje parde ze kār-at bar afkanam
تورانشه خجسته که در من یزید فضل	Turānšah-e xojaste ke dar manyazid-e fazl
شد منت مواهب او طوق گردنم	Šod mennat-e mavāheb-e u towq-e gardan-am
لاف: گفتار بیهوده و گزاف، خودستایی.	Lāf: goftār-e bihude-vo gazāf, xodsetāyi.
مغ: روحانی زرتشتی.	Moq: ru[ow]hāni-ye zartošti.
پیر مغان: ریش سفید میکند.	Pir-e moqān: rišsefid-e meykade.
یمن: خیر و برکت، خجستگی.	Yomn: xeyr-o barakāt, xojastegi.
ساغر: پیاله‌ی شراب‌خوری، جام.	Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jām.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
مصطبه: سکو، تخت.	Mastabe: sakku, taxt.
دردکش: باده‌خوار، شراب‌ساز.	Dordkeš: bādexār, šarābsāz.
ظن: گمان، حدس.	Zan[n]: gomān, hads.
لسان: زبان.	Lesān: zabān.
عذب: گوارا.	Azb: govārā.
سفله: پست، ناکس.	Sefle: past, nākes.
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
قدح: پیاله.	Qadah: piyāle.
من یزید: حراج.	Manyazid: harāj.
مواهب: بخشش‌ها.	Mavāheb: baxšešhā.
طوق: گردن‌بند.	Towq: gardanband.

غزل ۳۴۴ Qazal-e 344

عمریست تا من در طلب هر روز گامی می‌زنم	Omr-i-st tā man dar talab harruz gām-i mizanam
دست شفاعت هر زمان در نیک نامی می‌زنم	Dast-e šafāat harzamān dar nīknām-i mizanam
بی ماه مهرافروز خود تا بگذرانم روز خود	Bi māh-e mehrafroz-e xod tā bogzarānam ruz-e xod
دامی به راهی می‌نهم مرغی به دامی می‌زنم	Dām-i be rāh-i minaham, morq-i be dām-i mizanam
اورنگ کو گلچهر کو نقش وفا و مهر کو	Owring ku, golcehr ku, naqš-e vafā-vo mehr ku
حالی من اندر عاشقی داو تمامی می‌زنم	Hāli man andar āšeqi dāv-e tamām-i mizanam
تا بو که یابم آگهی از سایه سرو سهی	Tā bu ke yābam āgahi az sāye-ye sarv-e sahi
گلبانگ عشق از هر طرف بر خوش خرامی می‌زنم	Golbāng-e ešq az hartaraf bar xošxarām-i mizanam
هر چند کان آرام دل دانم نبخشد کام دل	Harcand k-ān ārām-e del dānam nabaxšad kām-e del
نقش خیالی می‌کشم فال دوامی می‌زنم	Naqš-e xiyāl-i mīkešam fāl-e davām-i mizanam
دانم سر آرد غصه را رنگین برآرد قصه را	Dānam sar ārad qosse rā, rangin bar ārad qesse rā
این آه خون افشان که من هر صبح و شامی می‌زنم	In āh-e xunafšān ke man har sobhošām-i mizanam
با آن که از وی غایبم واز می چو حافظ تایبم	Bā ān ke az vey qāyeb-am, v-az mey co Hāfez tāyeb-am
در مجلس روحانیان گه گاه جامی می‌زنم	Dar majles-e rowhāniyān gaḡgāh jām-i mizanam
شفاعت: خواهشگری.	Šafāat: xāhešgari.
اورنگ: شکوه، تخت پادشاهی، عقل و دانش.	Owring: šokuh, taxt-e pādšāhi, aql-o dāneš.
حالی: حال.	Hāli: hālā.
داو زدن: به نوبت خود بازی کردن.	Dāv zadan: be nowbat-e xod bāzi kardan.
بو: باشد.	Bu: bāšad.
سهی: راست و بلند.	Sahi: rāst-o boland.
خرامیدن: با ناز و وقار راه رفتن.	Xarāmidan: bā nāz-o vaqār rāh raftan.
فال زدن: فال گرفتن.	Fāl zadan: fāl gereftan.
تایب: توبه کننده.	Tāyab: towbekonande.

غزل ۳۴۵ Qazal-e 345

بی تو ای سرو روان با گل و گلشن چه کنم	Bi to, ey sarv-e ravān, bā gol-o golšan ce konam
زلف سنبل چه کشم عارض سوسن چه کنم	Zolf-e sonbol ce kešam, ārez-e susan ce konam
آه کز طعنه بدخواه ندیدم رویت	Āh k-az ta'ne-ye badxāh nadidam ru-yat
نیست چون آینه‌ام روی ز آهن چه کنم	Nist con āyene-am ruy ze āhan, ce konam
برو ای ناصح و بر دردکشان خرده مگیر	Borow, ey nāseh-o bar dordkešān xorde magir
کارفرمای قدر می‌کند این من چه کنم	Kārfarmā-ye qadar mikonad in, man ce konam
برق غیرت چو چنین می‌جهد از مکمن غیب	Barq-e qeyrat co conin mijahad az makman-e qeyb
تو بفارما که من سوخته خرمن چه کنم	To befarmā ke man-e suxtexarman ce konam
شاه ترکان چو پسندید و به چاهم انداخت	Šāh-e Torkān co pasandid-o be cāh-am andāxt
دستگیر ار نشود لطف تهمتن چه کنم	Dastgir ar našavad lotf-e Tahamtan, ce konam
مددی گر به چراغی نکند آتش طور	Madad-i gar be cerāq-i nakonad ātaš-e Tur
چاره تیره شب وادی ایمن چه کنم	Cāre-ye tirešab-e vādi-ye imen ce konam
حافظا خلد برین خانه موروث من است	Hāfez-ā, xold-e barin xāne-ye mowrus-e man-ast
اندر این منزل ویرانه نشیمن چه کنم	Andar in manzel-e virāne nešiman ce konam
عارض: رخسار.	Ārez: roxsār.
ناصر: پنددهنده.	Nāseh: panddahande.
دردکش: باده‌خوار، شراب‌ساز.	Dordkeš: bādexār, šarābsāz.
مکمن: کمینگاه.	Makman: kamingāh.
طور: کوه، نام کوهی که موسی در آن آتش و نور دید.	Tur: kuh, nām-e kuh-i ke Musā dar ān ātaš-o nur did.
وادی: سرزمین (مجاز).	Vādi: sarzamin (majāz).
خلد برین: بهشت جاوید.	Xold: behešt-e jāvid.

غزل ۳۴۶ Qazal-e 346

من نه آن رندم که ترک شاهد و ساغر کنم	Man na ān rend-am ke tark-e šāhed-o sāqar konam
محتسب داند که من این کارها کمتر کنم	Mohtaseb dānad ke man in kārḥā kamtar konam
من که عیب توبه کاران کرده باشم بارها	Man ke eyb-e towbekārān karde bāšam bārḥā
توبه از می وقت گل دیوانه باشم گر کنم	Towbe az mey vaqt-e gol divāne bāšam gar konam
عشق دردانهست و من غواص و دریا میکند	Ešq dordāna-st-o man qavvās-o daryā meykade
سر فروبردم در آن جا تا کجا سر برکنم	Sar foru bordam dar ānjā, tā kojā sar bar konam
لاله ساغرگیر و نرگس مست و بر ما نام فسق	Lāle sāqargir-o narges mast-o bar mā nām-e fesq
داوری دارم بسی یا رب که را داور کنم	Dāvāri dāram bas-i, yā Rab, ke rā dāvar konam?
بازکش یک دم عنان ای ترک شهرآشوب من	Bāz kaš yekdam enān, ey tork-e šahrāšub-e man
تا ز اشک و چهره راهت پرزر و گوهر کنم	Tā ze ašk-o cehre rāh-at por zar-o gowhar konam
من که از یاقوت و لعل اشک دارم گنجها	Man ke az yāqut-o la'l-e ašk dāram ganjhā
کی نظر در فیض خورشید بلنداختر کنم	Key nazar dar feyz-e xoršid-e bolandaxtar konam
چون صبا مجموعه گل را به آب لطف شست	Con sabā majmue-ye gol rā be āb-e lotf šost
کجدلم خوان گر نظر بر صفحه دفتر کنم	Kajdel-am xān gar nazar bar safhe-ye daftar konam
عهد و پیمان فلک را نیست چندان اعتبار	Ahd-o peymān-e falak rā nist candān e'tebār
عهد با پیمانه بندم شرط با ساغر کنم	Ahd bā peymāne bandam, šart bā sāqar konam
من که دارم در گدایی گنج سلطانی به دست	Man ke dāram dar gedāyi ganj-e soltāni be dast
کی طمع در گردش گردون دون پرور کنم	Key tama' dar gardeš-e gardun-e dunparvar konam
گر چه گردآلود فقرم شرم باد از همتم	Garce gerdālud-e faqr-am, šarm bād az hemmat-am
گر به آب چشمه خورشید دامن تر کنم	Gar be āb-e cešme-ye xoršid dāman tar konam
عاشقان را گر در آتش می‌پسندد لطف دوست	Āšeqān rā gar dar ātaš mipasandad lotf-e dust
تنگ چشمم گر نظر در چشمه کوثر کنم	Tangcešm-am gar nazar dar cešme-ye Kowsar konam
دوش لعلش عشوه‌ای می‌داد حافظ را ولی	Duš la'l-aš ešve-i midād Hāfez rā vali
من نه آنم کز وی این افسانه‌ها باور کنم	Man na ān-am k-az vey in afsānehā bāvar konam
رند: زیرک، در باطن پاکتر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pākter-o parhizkārtar az zāher.
شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).	Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).
ساجر: پیالهی شراب‌خوری، جام.	Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jām.
محتسب: مأمور امر به معروف و نهی از منکر.	Mohtaseb: ma'mur-e amr be ma'ruf-o nahy az monkar.
دردانه: در، مروارید بزرگ و گران‌بها.	Dordāne: dor, morvārid-e bozorg-o gerānbahā.
فسق: هر کار زشت.	Fesq: har kār-e zešt.
عنان: لگام، دهانه‌ی اسب.	Enān: legām, dahāne-ye asb.
ترک: زیباروی، محبوب (مجاز).	Tork: zibāruy, mahbub (majāz).
لعل: سنگ سرخ‌رنگ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
فیض: بهره، بخشش، توفیق (مجاز).	Feyz: bahre, baxšeš, tofiq (majāz).
صبا: صبا بادی است که از مشرق میوزد، پیام آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).
فلک: آسمان، سپهر گردون.	Falak: āsmān, sepehr-e gardun.
دون: فرومایه، خسیس.	Dun: forumāye, xasis.
کوثر: رودی در بهشت.	Kowsar: rud-i dar behešt.
دوش: دیشب.	Duš: dišab.

غزل ۳۳۷ Qazal-e 347

صنما با غم عشق تو چه تدبیر کنم	Sanam-ā, bā qam-e ešq-e to ce tadbir konam
تا به کی در غم تو ناله شبگیر کنم	Tā be key dar qam-e to nāle-ye šabgir konam
دل دیوانه از آن شد که نصیحت شنود	Del-e divāne az ān šod ke nasihat šenavad
مگرش هم ز سر زلف تو زنجیر کنم	Megar-aš ham ze sar-e zolf-e to zanjir konam
آن چه در مدت هجر تو کشیدم هیهات	Ānce dar moddat-e hejr-e to kešidam, heyhāt
در یکی نامه محال است که تحریر کنم	Dar yek-i nāme mahāl-ast ke tahrir konam
با سر زلف تو مجموع پریشانی خود	Bā sar-e zolf-e to majmu-e parišāni-ye xod
کو مجالی که سراسر همه تقریر کنم	Ku majāl-i ke sarāsar hame taqrir konam
آن زمان کآرزوی دیدن جانم باشد	Ānzamān k-ārezu-ye didan-e jān-am bāšad
در نظر نقش رخ خوب تو تصویر کنم	Dar nazar naqš-e rox-e xub-e to tasvir konam
گر بدانم که وصال تو بدین دست دهد	Gar bedān-am ke vesāl-e to bed-in dast dehad
دین و دل را همه دربازم و توفیر کنم	Din-o del rā hame dar bāzam-o towfir konam
دور شو از برم ای واعظ و بیهوده مگوی	Dur šow az bar-am, ey vāez-o bihude maguy
من نه آنم که دگر گوش به تزویر کنم	Man na ān-am ke degar guš be tazvir konam
نیست امید صلاحی ز فساد حافظ	Nist ommid-e salāh-i ze fesād-e Hāfez
چون که تقدیر چنین است چه تدبیر کنم	Conke taqdir conin-ast, ce tadbir konam
هجر: دوری، جدایی.	Hejr: duri, jodāyi.
هیهات: افسوس، دریغا، محال است.	Heyhāt: afsus, dariq-ā, mahāl-ast.
تقریر: اقرار کردن.	Taqrir: eqrār kardan.
توفیر: سود.	Towfir: sud.
تزویر: آراستن کلام، دورغپردازی.	Tazvir: ārāstan-e kalām, doruqpardāzi.

غزل ۳۴۸ Qazal-e 348

دیده دریا کنم و صبر به صحرا فکنم Dide daryā konam-o sabr be sahrā fekanam
 و اندر این کار دل خویش به دریا فکنم V-andar in kār del-e xiš be daryā fekanam
 از دل تنگ گنهکار برآرم آهی Az del-e tang-e gonahkār bar āram āh-i
 کآتش اندر گنه آدم و حوا فکنم K-ātaš andar gonah-e Ādam-o Havvā fekanam
 مایه خوشدلی آن جاست که دلدار آن جاست Māye-ye xošdeli ānjā-st ke deldār ānjā-st
 می‌کنم جهد که خود را مگر آن جا فکنم Mikonam jahd ke xod rā magar ānjā fekanam
 بگشا بند قبا ای مه خورشیدکله Begošā band-e qabā, ey mah-e xoršidkolāh
 تا چو زلفت سر سودازده در پا فکنم Tā co zolf-at sar-e sowdāzade dar pā fekanam
 خورده‌ام تیر فلک باده بده تا سرمست Xorde-am tir-e falak, bāde bedeh tā sarmast
 عقده دریند کمر ترکش جوزا فکنم Oqde dar band-e kamartarkeš-e Jowzā fekanam
 جرعه جام بر این تخت روان افشانم Jor'e-ye jām bar in taxt-e ravān afšān-am
 غلغل چنگ در این گنبد مینا فکنم Qolqol-e cang dar in gonbad-e minā fekanam
 حافظا تکیه بر ایام چو سهو است و خطا Hāfez-ā, tekye bar ayyām co sahv-ast-o xatā
 من چرا عشرت امروز به فردا فکنم Man cerā ešrat-e emruz be fardā fekanam
جهد: کوشش.

فلک: آسمان، سپهرِ گردون. **Falak:** āsmān, sepehr-e gardun.
کمرترکش: مثلِ کمرِ شمشیر، کمری است که ترکش را به تن بدان **Kamartarkeš:** mesl-e kamar-e šamšir, kamar-i-st ke
 آویزند. **tarkeš rā be tan bed-ān āvizand.**
جوزا: از صورت های فلکی. **Jowzā:** az surathā-ye falaki.
گنبدِ مینا: آسمان (مجاز). **Gonbad-e minā:** āsmān (majāz).
سهو: اشتباه غیرعمدی، غفلت، فراموشی. **Sahv:** eštebāh-e qeyreamdi, qeflat, farāmuši.

غزل ۳۳۹ Qazal-e 349

دوش سودای رخس گفتم ز سر بیرون کنم	Duš sowdā-ye rox-aš goftam ze sar birun konam
گفت کو زنجیر تا تدبیر این مجنون کنم	Goft ku zanjir tā tadbir-e in majnun konam
قامتش را سرو گفتم سر کشید از من به خشم	Qāmat-aš rā sarv goftam, sar kešid az man be xašm
دوستان از راست می‌رنجد نگارم چون کنم	Dustān, az rāst miranjad negār-am, cun konam
نکته ناسنجیده گفتم دلبرا معذور دار	Nokte nāsanjide goftam, delbar-ā, ma'zur dār
عشوه‌ای فرمای تا من طبع را موزون کنم	Ešve-i farmāy tā man tab' rā mowzun konam
زردروی می‌کشم زان طبع نازک بی‌گناه	Zardruyi mikešam zān tab'-e nāzok bigonāh
ساقیا جامی بده تا چهره را گلگون کنم	Sāqi-yā, jām-i bedeh, tā cehre rā golgun konam
ای نسیم منزل لیلی خدا را تا به کی	Ey nasim-e manzel-e Leyli, Xodā rā, tā be key
ربع را برهم زخم اطلال را جیحون کنم	Rab' rā bar ham zanam, atlāl rā Jeyhun konam
من که ره بردم به گنج حسن بی‌پایان دوست	Man ke rah bordam be ganj-e hosn-e bipāyān-e dust
صد گدای همچو خود را بعد از این قارون کنم	Sad gedā-ye hamco xod rā ba'd az in Qārun konam
ای مه صاحب قران از بنده حافظ یاد کن	Ey mah-e sāhebqerān az bande Hāfez yād kon
تا دعای دولت آن حسن روزافزون کنم	Tā doā-ye dowlāt-e ān hosn-e ruzafzun konam
دوش: دیشب.	Duš: dišab.
طبع: خوی، استعداد.	Tab': xuy, este'dād.
ربع: سرا، منزل.	Rab': sarā, manzel.
اطلال: ویرانه.	Atlāl: virāne.
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
قارون: ثروتمند.	Qārun: servatmand.
صاحب قران: خوش اقبال.	Sahebqaren: xosheqbāl.

غزل ۳۵۰ Qazal-e 350

به عزم توبه سحر گفتم استخاره کنم	Be azm-e towbe sahar goftam, estesxāre konam
بهار توبه شکن می‌رسد چه چاره کنم	Bahār-e towbešekan miresad, ce cāre konam
سخن درست بگویم نمی‌توانم دید	Soxan dorost beguyam, nemitavānam did
که می‌خورند حریفان و من نظاره کنم	Ke mey xorand harifān-o man nezāre konam
چو غنچه با لب خندان به یاد مجلس شاه	Co qonce bā lab-e xandān be yād-e majles-e šāh
پیاله گیرم و از شوق جامه پاره کنم	Piyāle giram-o az šowq jāme pāre konam
به دور لاله دماغ مرا علاج کنید	Be dowr-e lāle demāq-e ma-rā alāj konid
گر از میانه بزم طرب کناره کنم	Gar az miyāne-ye bazm-e tarab kenāre konam
ز روی دوست مرا چون گل مراد شکفت	Ze ru-ye dust ma-rā con gol-e morād šekoft
حواله سر دشمن به سنگ خاره کنم	Havāle-ye sar-e došman be sang-e xāre konam
گدای میکدهام لیک وقت مستی بین	Gedā-ye meykade-am, lik vaqt-e masti bin
که ناز بر فلک و حکم بر ستاره کنم	Ke nāz bar falak-o hokm bar setāre konam
مرا که نیست ره و رسم لقمه پرهیزی	Ma-rā ke nist rah-o rasm-e loqmeparhizi
چرا ملامت رند شرابخواره کنم	Cerā malāmat-e rend-e šarābxāre konam
به تخت گل بنشانم بتی چو سلطانی	Be taxt-e gol benešānam bot-i co soltān-i
ز سنبل و سمنش ساز طوق و یاره کنم	Ze sonbol-o saman-aš sāz-e towq-o yāre konam
ز باده خوردن پنهان ملول شد حافظ	Ze bāde خوردan-e penhān malul šod Hāfez
به بانگ بریبت و نی رازش آشکاره کنم	Be bāng-e barbat-o ney rāz-aš āškare konam
حریف: همآورد، هم‌پیاله.	Harif: hamāvard, hampiyāle.
دماغ: مغز سر.	Demāq: maqz-e sar.
طرب: شادمانی.	Tarab: šādmani.
فلک: آسمان، سپهر گردون.	Falak: āsmān, sepehr-e gardun.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
بت: معشوق، زیباروی (مجاز).	Bot: ma'šug, zibāruy (majāz).
سمن: یاسمین.	Saman: yāsmīn.
طوق: گردن‌بند.	Towq: gardanband.
یاره: دستبند.	Yāre: dastband.
ملول: افسرده، اندوهگین، دل‌تنگ.	Malul: afsorde, anduhgin, deltang.
بریبت: ساز عود.	Barbat: sāz-e ud.

غزل ۳۵۱ Qazal-e 351

حاشا که من به موسم گل ترک می کنم	Hāšā ke man be mowsem-e gol tark-e mey konam
من لاف عقل می زنم این کار کی کنم	Man lāf-e aql mizanam, in kār key konam
مطرب کجاست تا همه محصول زهد و علم	Motreb kojā-st, tā hame mahsul-e zoht-o elm
در کار چنگ و بریط و آواز نی کنم	Dar kār-e cang-o barbat-o āvāz-e ney konam
از قیل و قال مدرسه حالی دلم گرفت	Az qiloqāl-e madrese hāli del-am gereft
یک چند نیز خدمت معشوق و می کنم	Yekcand niz xedmat-e ma'šūq-o mey konam
کی بود در زمانه وفا جام می بیار	Key bud dar zamāne vafā, jā-m-e mey biyār
تا من حکایت جم و کاووس کی کنم	Tā man hekāyat-e Jam-o Kāvus-e Key konam
از نامه سیاه نترسم که روز حشر	Az nāme-ye siyāh natarsam ke ruz-e hašr
با فیض لطف او صد از این نامه طی کنم	Bā feyz-e lotf-e u sad az in nāme tey konam
کو پیک صبح تا گلهای شب فراق	Ku peyk-e sobh tā gelehā-ye šab-e farāq
با آن خجسته طالع فرخنده پی کنم	Bā ān xojastetāle-e farxondepey konam
این جان عاریت که به حافظ سپرد دوست	In jān-e āriyat ke be Hāfez sepord dust
روزی رخس ببینم و تسلیم وی کنم	Ruz-i rox-aš bebinam-o taslim-e vey konam
حاشا: مبادا، هرگز.	Hāšā: mabād-ā, hargez.
لاف: گفتار بیهوده و گزاف، خودستایی.	Lāf: goftār-e bihude-vo gazāf, xodsetāyi.
زهد: پارسایی.	Zohd: pārsāyi.
بریط: ساز عود.	Barbat: sāz-e ud.
حالی: حال.	Hāli: hālā.
فیض: بهره، بخشش، توفیق (مجاز).	Feyz: bahre, baxšeš, towfiq (majāz).
فراق: دوری، جدایی.	Farāq: duri, jodāyi.
طالع: بخت.	Tāle': baxt.

غزل ۳۵۲ Qazal-e 352

روزگاری شد که در میخانه خدمت می‌کنم	Ruzegār-i šod ke dar meyxāne xedmat mikonam
در لباس فقر کار اهل دولت می‌کنم	Dar lebās-e faqr kār-e ahl-e dowlat mikonam
تا کی اندر دام وصل آرم تذروی خوش خرام	Tā key andar dām-e vasl āram tazarov-i xošxarām
در کمینم و انتظار وقت فرصت می‌کنم	Dar kamin-am v-entezār-e vaqt-e forsat mikonam
واعظ ما بوی حق نشنید بشنو کاین سخن	Vāez-e mā bu-ye haq našnid, bešenow, k-in soxan
در حضورش نیز می‌گویم نه غیبت می‌کنم	Dar hozur-aš niz miguyam, na qeybat mikonam
با صبا افتان و خیزان می‌روم تا کوی دوست	Bā sabā oftān-o-xizān miravam tā kuy-e dust
و از رفیقان ره استمداد همت می‌کنم	V-az rafiqān-e rah estemdād-e hemmat mikonam
خاک کویت زحمت ما برنتابد بیش از این	Xāk-e kuy-at zahmat-e mā bar natābad biš az in
لطفها کردی بتا تخفیف زحمت می‌کنم	Lotfhā kardi, betā, taxfif-e zahmat mikonam
زلف دلبر دام راه و غمزه‌اش تیر بلاست	Zolf-e delbar dām-e rāh-o qamze-aš tir-e balā-st
یاد دار ای دل که چندینت نصیحت می‌کنم	Yād dār, ey del, ke candin-at nasihat mikonam
دیده بدبین بپوشان ای کریم عیب پوش	Dide-ye badbin bepušān, ey karim-e eybpuš
زین دلیری‌ها که من در کنج خلوت می‌کنم	Z-in dalirihā ke man dar konj-e xalvat mikonam
حافظم در مجلسی دردی کشم در محفلی	Hāfez-am dar majles-i, dordikeš-am dar mahfel-i
بنگر این شوخی که چون با خلق صنعت می‌کنم	Bengar in šuxi ke con bā xalq san'at mikonam
تذرو: قرقاول.	Tazarv: qarqāvol.
خرامیدن: با ناز و وقار راه رفتن.	Xarāmidan: bā nāz-o vaqār rāh raftan.
واعظ: پنددهنده.	Vāez: panddehande.
صبا: صبا بادی است که از مشرق میوزد، پیام آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).
بتا: بگذار.	Betā: begozār.
غمزه: اشاره با چشم و ابرو.	Qamze: ešāre bā cešm-o abru.
دردی‌کش: دردکش، باده‌خوار، شراب‌ساز.	Dordikeš: dordkeš, bādexār, šarābsāz.
صنعت: حيله (مجاز).	San'at: hile (majāz).

غزل ۳۵۳ Qazal-e 353

من ترک عشق شاهد و ساغر نمی‌کنم	Man tark-e ešq-e šāhed-o sāqar nemikonam
صد بار توبه کردم و دیگر نمی‌کنم	Sad bār towbe kardam-o digar nemikonam
باغ بهشت و سایه طوبی و قصر و حور	Bāq-e behešt-o sāye-ye Tubā-vo qasr-o hur
با خاک کوی دوست برابر نمی‌کنم	Bā xāk-e kuy-e dust barābar nemikonam
تلقین و درس اهل نظر یک اشارت است	Talqin-o dars-e ahl-e nazar yek ešārat-ast
گفتم کنایتی و مکرر نمی‌کنم	Goftam kenāyat-i-yo mokarrar nemikonam
هرگز نمی‌شود ز سر خود خبر مرا	Hargez nemišavad ze sar-e xod xabar ma-rā
تا در میان می‌کده سر بر نمی‌کنم	Tā dar miyān-e meykade sar bar nemikonam
ناصر به طعن گفت که رو ترک عشق کن	Nāseh be ta'n goft ke row, tark-e ešq kon
محتاج جنگ نیست برادر نمی‌کنم	Mohtāj-e jang nist, barādar, nemikonam
این تقویم تمام که با شاهدان شهر	In taqvi-am tamām ke bā šāhedān-e šahr
ناز و کرشمه بر سر منبر نمی‌کنم	Nāz-o-kerešme bar sar-e manbar nemikonam
حافظ جناب پیر مغان جای دولت است	Hāfez jenāb-e pir moqān jāy-e dowlāt-ast
من ترک خاک بوسی این در نمی‌کنم	Man tark-e xākbusi-ye in dar nemikonam
شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).	Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).
ساغر: پیاله‌ی شراب‌خوری، جام.	Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jām.
طوبی: درختی در بهشت.	Tubā: deraxt-i dar behešt.
حور: حوری، سیه‌چشم سپیداندام.	Hur: huri, siyahcešm-e sepidandām.
ناصر: پنددهنده.	Nāseh: panddahande.
تقوی: پرهیزکاری.	Taqvi: parhizkāri.
مغ: روحانی زرتشتی.	Moq: ru[ow]hāni-ye zartošti.
جناب: آستانه، درگاه.	Ja[e]nāb: āstāne, dargāh.
پیر مغان: ریش سفید می‌کده.	Pir-e moqān: rišsefid-e meykade.

غزل ۳۵۴ Qazal-e 354

به مژگان سیه کردی هزاران رخنه در دینم	Be možgān-e siyah kardi hezārān rexne dar din-am
بیا کز چشم بیمارت هزاران درد برچینم	Biyā, k-az cešm-e bimār-at hezārān dard bar cinam
الد ای همنشین دل که یارانت برفت از یاد	Alā ey hamnešin-e del, ke yārān-at beraft az yād
مرا روزی مباد آن دم که بی یاد تو بنشینم	Ma-rā ruz-i mabād āndam ke bi yād-e to benšinam
جهان پیر است و بی‌بنیاد از این فرهادکش فریاد	Jahān pir-ast-o bibonyād az in farhādkoš faryād
که کرد افسون و نیرنگش ملول از جان شیرینم	Ke kard afsun-o neyrang-aš malul az jān-e širin-am
ز تاب آتش دوری شدم غرق عرق چون گل	Ze tāb-e ātaš-e duri šodam qarq-e araq con gol
بیار ای باد شبگیری نسیمی زان عرق چینم	Biyār, ey bād-e šabgiri, nasim-i z-ān araqcin-am
جهان فانی و باقی فدای شاهد و ساقی	Jahān-e fāni-yo bāqi fadā-ye šāhed-o sāqi
که سلطانی عالم را طفیل عشق می‌بینم	Ke soltāni-ye ālam rā tofeyl-e ešq mibinam
اگر بر جای من گیری گزیند دوست حاکم اوست	Agar bar jā-ye man qeyr-i gozinad dust, hākem u-st
حرامم باد اگر من جان به جای دوست بگزینم	Harām-am bād agar man jān be jā-ye dust bogzinam
صبح الخیر زد بلبل کجایی ساقیا برخیز	<i>Sabāh-alxeyr</i> zad bolbol, kojāyi, saqi-yā, bar xiz
که غوغا می‌کند در سر خیال خواب دوشینم	Ke qowqā mikonad dar sar xiyāl-e xāb-e dušin-am
شب رحلت هم از بستر روم در قصر حورالعین	Šab-e rehlat ham az bestar ravam dar qasr-e hurol'eyn
اگر در وقت جان دادن تو باشی شمع بالینم	Agar dar vaqt-e jān dādan to bāši šam'-e bālin-am
حدیث آرزومندی که در این نامه ثبت افتاد	Hadis-e ārezumandi ke dar in nāme sabbt oftād
همانا بی‌غلط باشد که حافظ داد تلقینم	Hamān-ā bi qalat bāšad ke Hāfez dād talqin-am
ملول: افسرده، اندوهگین، دل‌تنگ.	Malul: afsorde, anduhgin, deltang.
شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).	Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).
طفیل: کسی که وجودش وابسته به وجود کس دیگر است (مجاز).	Tofeyl: kas-i ke vojūd-aš vābaste be vojūd-e kas-e digar-ast (majāz).
صبح الخیر: صبح به‌خیر.	Sabāh-alxeyr: sobh be xeyr.
دوشین: دیشبی.	Dušin: dišabi.
رحلت: کوچ، مرگ.	Rehlat: kuc, marg.
حورالعین: زنان زیبا و سیاه‌چشم.	Hurul'eyn: zanān-e zibā-vo siyāh cešm.

غزل ۳۵۵ Qazal-e 355

حالیاً مصلحت وقت در آن می‌بینم	Hāli-yā maslehat-e vaqt dar ān mibinam
که کشم رخت به میخانه و خوش بنشینم	Ke kešam raxt be meyxāne-vo xoš benšinam
جام می‌گیرم و از اهل ریا دور شوم	Jām-e mey giram-o az ahl-e riya dur šavam
یعنی از اهل جهان پاکدلی بگزینم	Ya'ni az ahl-e jahān pākdeli bogzinam
جز صراحی و کتابم نبود یار و ندیم	Joz sorāhi-yo ketāb-am nabovad yār-o nadim
تا حریفان دغا را به جهان کم بینم	Tā harifān-e daqā rā be jahān kam binam
سر به آزادگی از خلق برآرم چون سرو	Sar be āzādegi az xalq bar āram con sarv
گر دهد دست که دامن ز جهان درچینم	Gar dehad dast ke dāman ze jahān dar cinam
بس که در خرقة آلوده زدم لاف صلاح	Bas ke dar xerqe-ye ālude zadam lāf-e salāh
شرمسار از رخ ساقی و می رنگینم	Šarmsār az rox-e sāqi-yo mey-e rangin-am
سینه تنگ من و بار غم او هیهات	Sine-ye tang-e man-o bār-e qam-e u, heyhāt
مرد این بار گران نیست دل مسکینم	Mard-e in bār-e gerān nist del-e meskin-am
من اگر رند خراباتم و گر زاهد شهر	Man agar rend-e xarābāt-am-o gar zāhed-e šahr
این متاعم که همی‌بینی و کمتر زینم	In matā-am ke hamibini-yo kamtar z-in-am
بنده آصف عهدم دلم از راه مبر	Bande-ye Āsef-e ahd-am, del-am az rāh mabar
که اگر دم زنم از چرخ بخواهد کینم	Ke agar dam zanam az carx, bexāhad kin-am
بر دلم گرد ستم‌هاست خدایا مپسند	Bar del-am gard-e setamhā-st, Xodā-yā, mapasand
که مکدر شود آینه مهرآیینم	Ke mokaddar šavad āyine-ye mehrāyin-am
حالیاً: اکنون.	Hāli-yā: aknun.
صراحی: تنگ شراب.	Sorāhi: tong-e šarāb.
ندیم: همدم.	Nadim: hamdam.
حریف: هم‌وارد، هم‌پیاله.	Harif: hamāvard, hampiyāle.
دغا: دغل.	Daqā: daqal.
خرقة: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
لاف: گفتار بیهوده و گزاف، خودستایی.	Lāf: goftār-e bihude-vo gazāf, xodsetāyi.
هیهات: افسوس، دریغ، محال است.	Heyhāt: afsus, dariq-ā, mahāl-ast.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pākter-o parhizkārtar az zāher.
خرابات: میکده.	Xarābāt: meykade.
زاهد: پارسا، پرهیزکار.	Zāhed: pārsā, parhizkār.
متاع: کالا.	Matā': kālā.
آصف: لقب وزیر دانا، وزیر سلیمان.	Āsef: laqab-e vazir-e dānā, vazir-e Suleymān.

غزل ۳۵۶ Qazal-e 356

گرم از دست برخیزد که با دلدار بنشینم	Gar-am az dast bar xizad ke bā deldār benšinam
ز جام وصل می‌نوشم ز باغ عیش گل چینم	Ze jām-e vasl mey nušam, ze bāq-e eyš gol cinam
شراب تلخ صوفی سوز بنیادم بخواهد برد	Šarāb-e talx-e sufisuz bonyād-am bexāhad bord
لبم بر لب نه ای ساقی و بستان جان شیرینم	Lab-am bar lab neh, ey sāqi-yo bestān jān-e širin-am
مگر دیوانه خواهم شد در این سودا که شب تا روز	Magar divāne xāham šod dar in sowdā ke šab tā ruz
سخن با ماه می‌گویم پری در خواب می‌بینم	Soxan bā māh miguyam, pari dar xāb mibinam
لبت شکر به مستان داد و چشمت می به میخواران	Lab-at šekar be mastān dād-o cešm-at mey be meyxārān
منم کز غایت حرمان نه با آنم نه با اینم	Manam k-az qāyat-e hermān na bā ān-am, na bā in-am
چو هر خاکی که باد آورد فیضی برد از انعامت	Co har xāk-i ke bād āvard, feyz-i bord az an'ām-at
ز حال بنده یاد آور که خدمتگار دیرینم	Ze hāl-e bande yād āvar ke xedmatgār-e dirin-am
نه هر کو نقش نظمی زد کلامش دلپذیر افتد	Na hark-u naqš-e nazm-i zad, kalām-aš delpazir oftad
تذرو طرفه من گیرم که چالاک است شاهینم	Tazarv-e torfe man giram ke cālāk-ast šāhin-am
اگر باور نمی‌داری رو از صورتگر چین پرس	Agar bāvar nemidāri, row, az suratgar-e Cin pors
که مانی نسخه می‌خواهد ز نوک کلک مشکینم	Ke Māni nosxe mixāhad ze nok-e kelk-e meškin-am
وفاداری و حق گویی نه کار هر کسی باشد	Vafādāri-yo haqquyi na kār-e harkas-i bāšad
غلام آصف ثانی جلال الحق و الدینم	Qolām Āsef-e sāni <i>jalālolhaqq-e vaddin</i> -am
رموز مستی و رندی ز من بشنو نه از واعظ	Romuz-e masti-yo rendi ze man bešenow, na az vāez
که با جام و قدح هر دم ندیم ماه و پروینم	Ke bā jām-o qadah hardam nadim-e māh-o Parvin-am
غایت: نهایت و پایان چیزی، آخرین درجه.	Qāyat: nahāyat va pāyān-e cizi, āxarin daraje.
حرمان: بی‌بهره بودن، بیرون ماندن.	Hermān: bibahre budan, birun māndan.
فیض: بهره، بخشش، توفیق (مجاز).	Feyz: bahre, baxšeš, tovfīq (majāz).
تذرو: قرقاول.	Tazarv: qarqāvol.
طرفه: شگفت.	Torfe: šegeft.
مانی: نام نقاشی مشهور در زمان اردشیر.	Māni: nām-e naghāš-i mašhur dar zamān-e Ardešir.
کلک: قلم، نی، قلم نی، تیر.	Kelk: qalam, ney, qalamney, tir.
آصف: لقب وزیر دانا، وزیر سلیمان.	Āsef: laqab-e vazir-e dānā, vazir-e Soleyman.
ثانی: دوم.	Sāni: dovvom.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
واعظ: پنددهنده.	Vāez: panddehande.
قدح: پیاله.	Qadah: piyāle.
ندیم: همدم.	Nadim: hamdam.
پروین: چند ستاره، که مانند خوشه‌ای در کنار هم دیده می‌شوند.	Parvin: cand setāre, ke mānand-e xuše dar kenār-e ham dide mišavand.

غزل ۳۵۷ Qazal-e 357

در خرابات مغان نور خدا می بینم
 این عجب بین که چه نوری ز کجا می بینم
 جلوه بر من مفروش ای ملک الحاج که تو
 خانه می بینی و من خانه خدا می بینم
 خواهم از زلف بتان نافه گشایی کردن
 فکر دور است همانا که خطا می بینم
 سوز دل اشک روان آه سحر ناله شب
 این همه از نظر لطف شما می بینم
 هر دم از روی تو نقشی زنده راه خیال
 با که گویم که در این پرده چه می بینم
 کس ندیده ست ز مشک ختن و نافه چین
 آن چه من هر سحر از باد صبا می بینم
 دوستان عیب نظربازی حافظ مکنید
 که من او را ز محبان شما می بینم
خرابات: می‌کده.

مغ: روحانی زرتشتی.

ملک الحاج: سرپرست حاجیان.

خانه خدا: صاحب‌خانه.

بت: معشوق، زیباروی (مجاز).

نافه: ناف‌مانند، کیسه‌ای که زیر شکم آهوی تاتار قرار دارد و مشک از آن خارج می‌شود، مشک (مجاز).

ختن: ولایتی در ترکستان.

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).

نظربازی: نگرستن به چهره‌ی زیبارویان.

محب: دوستدار.

Dar xarābāt-e moqān nur-e Xodā mibinam
 In ajab bin ke ce nur-i ze kojā mibinam
 Jelve bar man maforuš, ey malekolhāj, ke to
 Xāne mibini-yo man xānexodā mibinam
 Xāham az zolf-e botān nāfegošāyi kardan
 Fekr-e dur-ast, hamān-ā ke xatā mibinam
 Suz-e del, ašk-e ravān, āh-e sahar, nāle-ye šab
 Inhame az nazar-e lotf-e šomā mibinam
 Hardam az ru-ye to naqš-i zanad-am rāh-e xiyāl
 Bā ke guyam ke dar in parde cehā mibinam
 Kas nadida-st ze mošk-e Xotan-o nāfe-ye Cin
 Ānce man har sahar az bād-e sabā mibinam
 Dustān, eyb-e nazarbāzi-ye Hāfez makonid
 Ke man u rā ze mohebbān-e šomā mibinam
Xarābāt: meykade.
Moq: ru[ow]hāni-ye zartošti.
Malekolhāj: sarparast-e hājijān.
Xānexodā: sāhebxāne.
Bot: ma'šug, zibāruy (majāz).
Nāfe: nāfmānand, kise-i ke zir-e šekam-e āhu-ye Tātār
 qarār dārad-o mošk az ān xārej mišavad, mošk (majāz).
Xotan: velāyat-i dar Torkestān.
Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e
 āšeq-o ma'šug (majāz).
Nazarbāzi: negaristan be cehre-ye zibāruyān.
Moheb: dustdār.

غزل ۳۵۸ Qazal-e 358

غم زمانه که هیچش کران نمی‌بینم Qam-e zamāne ke hic-aš karān nemibinam
 دواش جز می چون ارغوان نمی‌بینم Davā-š joz mey-e con arqavān nemibinam
 به ترک خدمت پیر مغان نخواهم گفت Be tark-e xedmat-e pir-e moqān naxāham goft
 چرا که مصلحت خود در آن نمی‌بینم Cerāke maslahat-e xod dar ān nemibinam
 ز آفتاب قدح ارتفاع عیش بگیر Ze āftāb-e qadah ertefā-e eyš begir
 چرا که طالع وقت آن چنان نمی‌بینم Cerāke tāle-e vaqt ānconān nemibinam
 نشان اهل خدا عاشقیست با خود دار Nešān-e ahl-e Xodā āšeqi-st, bā xod dār
 که در مشایخ شهر این نشان نمی‌بینم Ke dar mašāyex-e šahr in nešān nemibinam
 بدین دو دیده حیران من هزار افسوس Bed-in do dide-ye heyrān-e man hezār afsus
 که با دو آینه رویش عیان نمی‌بینم Ke bā do āyene ru-yaš ayān nemibinam
 قد تو تا بشد از جویبار دیده من Qad-e to tā bešod az juybār-e dide-ye man
 به جای سرو جز آب روان نمی‌بینم Be jā-ye sarv joz āb-e ravān nemibinam
 در این خمار کسم جرعه‌ای نمی‌بخشد Dar in xomār kas-am jor'e-i nemibaxšad
 ببین که اهل دلی در میان نمی‌بینم Bebin ke ahledel-i dar miyān nemibinam
 نشان موی میانش که دل در او بستم Nešān-e mu-ye miyān-aš ke del dar u bastam
 ز من مپرس که خود در میان نمی‌بینم Ze man mapors ke xod dar miyān nemibinam
 من و سفینه حافظ که جز در این دریا Man-o safine-ye Hāfez ke joz dar in daryā
 بضاعت سخن درفشان نمی‌بینم Bezāat-e soxan-e dorfešān nemibinam
پیر مغان: ریش سفید میکند.

Qadah: piyāle.

Tāle': baxt.

Xomār: sardard-o kesālat ba'd az masti, meyzade.

Safine: kešti.

Dor(r): morvārid.

غزل ۳۵۹ Qazal-e 359

خرم آن روز کز این منزل ویران بروم	Xorram ān ruz k-az in manzel-e virān beravam
راحت جان طلبم و از پی جانان بروم	Rāhat-e jān talab-am v-az pey-e jānān beravam
گر چه دانم که به جایی نبرد راه غریب	Garce dānam ke be jā-yi nabarad rāh qarib
من به بوی سر آن زلف پریشان بروم	Man be bu-ye sar-e ān zolf-e parišān beravam
دلیم از وحشت زندان سکندر بگرفت	Del-am az vahšat-e zendān-e Sekandar begereft
رخت بریندم و تا ملک سلیمان بروم	Raxt bar bandam-o tā molk-e Soleymān beravam
چون صبا با تن بیمار و دل بی‌طاقت	Con sabā bā tan-e bimār-o del-e bitāqat
به هواداری آن سرو خرامان بروم	Be havādāri-ye ān sarv-e xarāmān beravam
در ره او چو قلم گر به سرم باید رفت	Dar rah-e u co qalam gar be sar-am bāyad raft
با دل زخم کش و دیده گریان بروم	Bā del-e zaxmkeš-o dide-ye geryān beravam
نذر کردم گر از این غم به درآیم روزی	Nazr kardam, gar az in qam be dar āyam ruz-i
تا در میکده شادان و غزل خوان بروم	Tā dar-e meykade šādān-o qazalxān beravam
به هواداری او ذره صفت رقص کنان	Be havādāri-ye u zarresefat, raqskonān
تا لب چشمه خورشید درخشان بروم	Tā lab-e cešme-ye xoršid-e deraxšān beravam
تازیان را غم احوال گران باران نیست	Tāziyān rā qam-e ahvāl-e gerānbārān nist
پارسایان مددی تا خوش و آسان بروم	Pārsāyān, madad-i tā xoš-o āsān beravam
ور چو حافظ ز بیابان نبرم ره بیرون	V-ar co Hāfez ze biyābān nabaram rah birun
همره کوکبه آصف دوران بروم	Hamrah-e kowkabe-ye Āsef-e dōwrān beravam
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeḡ-o ma'suḡ (majāz).
خرامان: در حال راه رفتن با ناز و وقار.	Xarāmān: dar hāl-e rāh raftan bā nāz-o vaqār.
تازی: عرب.	Tāzi: arab.
کوکبه: شکوه.	Kowkabe: šokuh.
آصف: لقب وزیر دانا، وزیر سلیمان.	Āsef: laqab-e vazir-e dānā, vazir-e Soleymān.

غزل ۳۶۰ Qazal-e 360

گر از این منزل ویران به سوی خانه روم	Gar az in manzel-e virān be su-ye xāne ravam
دگر آن جا که روم عاقل و فرزانه روم	Degar ānjā ke ravam, āqel-o farzāne ravam
زین سفر گر به سلامت به وطن باز رسم	Z-in safar gar be salāmat be vatan bāz resam
نذر کردم که هم از راه به میخانه روم	Nazr kardam ke ham az rāh be meyxāne ravam
تا بگویم که چه کشف شد از این سیر و سلوک	Tā beguyam ke ce kašf-am šod az in seyrosoluk
به در صومعه با بریط و پیمان روم	Be dar-e sowmee bā barbat-o peymāne ravam
آشنایان ره عشق گرم خون بخورند	Āšnāyān-e rah-e ešq gar-am xun bexorand
ناکسم گر به شکایت سوی بیگانه روم	Nākes-am gar be šekāyat su-ye bigāne ravam
بعد از این دست من و زلف چو زنجیر نگار	Ba'd az in dast-e man-o zolf-e co zanjir-e negār
چند و چند از پی کام دل دیوانه روم	Candocand az pey-e kām-e del-e divāne ravam
گر ببینم خم ابروی چو محرابش باز	Gar bebinam xam-e abru-ye co mehrāb-aš bāz
سجده شکر کنم و از پی شکرانه روم	Sajde-ye šokr konam v-az pey-e šokrāne ravam
خرم آن دم که چو حافظ به تولی وزیر	Xorram āndam ke co Hāfez be tavallā-ye vazir
سرخوش از میکده با دوست به کاشانه روم	Sarxoš az meykade bā dust be kāšāne ravam
بریط: سازِ عود.	Barbat: sāz-e ud.
نگار: محبوب، معشوق (مجان).	Negār: mahbub, ma'šūq (majāz).
شکرانه: سپاسداری.	Šokrāne: sepāsdādri.
تول: دوستی.	Tavallā: dusti.

غزل ۳۶۱ Qazal-e 361

آن که پامال جفا کرد چو خاک راهم	Ānke pāmāl-e jafā kard co xāk-e rāh-am
خاک می‌بوسم و عذر قدمش می‌خواهم	Xāk mibusam-o ozr-e qadam-aš mixāham
من نه آنم که ز جور تو بنالم حاشا	Man na ān-am ke ze jowr-e to benālam, hāšā
بنده معتقد و چاکر دولتخواهم	Bande-ye mo'taqed-o cāker-e dowlatxāh-am
بسته‌ام در خم گیسوی تو امید دراز	Baste-am dar xam-e gisu-ye to ommid-e derāz
آن مبادا که کند دست طلب کوتاهم	Ān mabād-ā ke konad dast-e talab kutāh-am
زره خاکم و در کوی توام جای خوش است	Zarre-ye xāk-am-o dar kuy-e to-am jāy xoš-ast
ترسم ای دوست که بادی ببرد ناگاهم	Tars-am, ey dust, ke bād-i bebrad nāgāh-am
پیر میخانه سحر جام جهان بینم داد	Pir-e meyxāne sahar jāh-e jahānbin-am dād
و اندر آن آینه از حسن تو کرد آگاهم	V-andar ān āyene az hosn-e to kard āgāh-am
صوفی صومعه عالم قدسم لیکن	Sufi-ye sowmee-ye ālam-e qods-am, liken
حالیای دیر مغان است حوالنگاهم	Hāliyā deyr-e moqān-ast havālatgāh-am
با من راه نشین خیز و سوی میکده آی	Bā man-e rāhnešin xiz-o su-ye meykade āy
تا در آن حلقه ببینی که چه صاحب جاهم	Tā dar ān halqe bebini ke ce sāhebjāh-am
مست بگذشتی و از حافظت اندیشه نبود	Mast bogzašti-yo az Hāfez-at andiše nabud
آه اگر دامن حسن تو بگیرد آهم	Āh agar dāman-e hosn-e to begirad āh-am
خوشم آمد که سحر خسرو خاور می‌گفت	Xoš-am āmad ke sahar Xosrov-e xāvar migoft
با همه پادشهی بنده تورانشاهم	Bā hame pādšahi bande-ye Turānšāh-am
جور: ستم.	Jowr: setam.
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
قدس: پاکی.	Qods: pāki.
حالیای: اکنون.	Hāli-yā: aknun.
دیر مغان: میکده (مجاز).	Deyr-e moqān: meykade (majāz).
خسرو خاور: خورشید (مجاز).	Xosrov-e xāvar: xoršid (majāz).

غزل ۳۶۲ Qazal-e 362

دیدار شد میسر و بوس و کنار هم
 از بخت شکر دارم و از روزگار هم
 زاهد برو که طالع اگر طالع من است
 جامم به دست باشد و زلف نگار هم
 ما عیب کس به مستی و رندی نمی‌کنیم
 لعل بتان خوش است و می خوشگوار هم
 ای دل بشارتی دهمت محتسب نماند
 و از می جهان پر است و بت میگسار هم
 خاطر به دست تفرقه دادن نه زیرکیست
 مجموعه‌ای بخواه و صراحی بیار هم
 بر خاکبان عشق فشان جرعه لبش
 تا خاک لعل گون شود و مشکبار هم
 آن شد که چشم بد نگران بودی از کمین
 خصم از میان برفت و سرشک از کنار هم
 چون کائنات جمله به بوی تو زنده‌اند
 ای آفتاب سایه ز ما برمدار هم
 چون آبروی لاله و گل فیض حسن توسست
 ای ابر لطف بر من خاکی بیار هم
 حافظ اسیر زلف تو شد از خدا بترس
 و از انتصاف آصف جم اقتدار هم
 برهان ملک و دین که ز دست وزارتش
 ایام کان یمین شد و دریا یسار هم
 بر یاد رای انور او آسمان به صبح
 جان می‌کند فدا و کواکب نثار هم
 گوی زمین ربوده چوگان عدل اوست
 وین برکشیده گنبد نیلی حصار هم
 عزم سبک عنان تو در جنبش آورد
 این پایدار مرکز عالی مدار هم
 تا از نتیجه فلک و طور دور اوست
 تبدیل ماه و سال و خزان و بهار هم
 خالی مباد کاخ جلدش ز سروران
 و از ساقیان سروقد گل‌گذار هم
زاهد: پارسا، پرهیزکار.

طالع: بخت.**نگار:** محبوب، معشوق (مجاز).**رند:** زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.**لعل:** سنگ سرخ‌رنگ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).**بت:** معشوق، زیباروی (مجاز).**محتسب:** مأمور امر به معروف و نهی از منکر.**صراحی:** تنگ شراب.**مشکبار:** آنچه که بوی مشک پراکنده سازد.**سرشک:** اشک.**خصم:** دشمن.

Didār šod moyassar-o bus-o kenār ham

Az baxt šokr dāram-o az ruzgār ham

Zāhed, borow, ke tāle' agar tāle-e man-ast

Jām-am be dast bāšad-o zolf-e negār ham

Mā eyb-e kas be masti-yo rendi nemikonim

La'l-e botān xoš-ast-o mey-e xošgovār ham

Ey del, bešārat-i deham-at, mohtaseb namānd

V-az mey jahān por-ast-o bot-e meygosār ham

Xāter be dast-e tafraqe dādan na ziraki-st

Majmue-i bexāh-o sorāhi biyār ham

Bar xākiyān-e ešq fešān jor'e-ye lab-aš

Tā xāk la'lgun šavad-o moškbār ham

Ān šod ke cešm-e bad negarān budi az kamin

Xasm az miyān beraft-o serešk az kenār ham

Con kāenāt jomle be bu-ye to zende-and

Ey āftāb, sāye ze mā bar madār ham

Con āberu-ye lāle-vo gol feyz-e hosn-e to-st

Ey abr-e lotf, bar man-e xāki bebār ham

Hāfez asir-e zolf-e to šod, az Xodā betars

V-az entesāf-e Āsef-e jam'eqtedār ham

Borhān-e molk-o din ke ze dast-e vezārat-aš

Ayyām k-ān yamin šod-o daryā yasār ham

Bar yād-e ra'y-e anvar-e u āsmān be sobh

Jān mikonad fadā-vo kavākeb nesār ham

Guy-e zamin robude-ye cowgān-e adl-e u-st

V-in barkešide gonbad-e nilihsār ham

Azm-e sabok'anān-e to dar jonbeš āvarad

In pāydārmarkaz-e ālimadār ham

Tā az natije-ye falak-o towr-e dowr-e u-st

Tabdil-e māh-o sāl-o xazān-o bahār ham

Xāli mabād kāk jalāl-aš ze sarvarān

V-az sāqiyān-e sarvqad-e gol'ezār ham

Zāhed: pārsā, parhizkār.**Tāle':** baxt.**Negār:** mahbub, ma'šūq (majāz).**Rend:** zirak, dar bāten pākter-o parhizkārter az zāher.**La'l:** sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).**Bot:** ma'šūq, zibārūy (majāz).**Mohtaseb:** ma'mur-e amr be ma'ruf-o nahy az monkar.**Sorāhi:** tong-e šarāb.**Moškbār:** ānce ke bu-ye mošk parākande misāzad.**Serešk:** ašk.**Xasm:** došman.

کائنات: موجوداتِ جهان.	Kāenāt: mowjudāt-e jahān.
فیض: بهره، بخشش، توفیق (مجاز).	Feyz: bahre, baxšeš, towfiq (majāz).
انتصاف: داد گرفتن.	Entesāf: dād gereftan.
آصف: لقبِ وزیرِ دانا، وزیرِ سلیمان.	Āsef: laqab-e vazir-e dānā, vazir-e Soleyman.
یمین: سمتِ راست.	Yamin: samt-e rāst.
یسار: سمتِ چپ.	Yasār: samt-e cap.
انور: نورانی، مبارک، گرامی.	Anvar: nurāni, mobāarak, gerāmi.
کواکب: ستارگان.	Kavākeb: setāregān.
عنان: لگام، دهانه‌ی اسب.	Enān: legām, dahāne-ye asb.
فلک: آسمان، سپهرِ گردون.	Falak: āsmān, sepehr-e gardun.
عذار: رخسار.	Ezār: roxsār.

غزل ۳۶۳ Qazal-e 363

دردم از یار است و درمان نیز هم	Dard-am az yār-ast-o darmān niz ham
دل فدای او شد و جان نیز هم	Del fadā-ye u šod-o jān niz ham
این که می‌گویند آن خوشتر ز حسن	In ke miguyand ān xoštar ze hosn
یار ما این دارد و آن نیز هم	Yār-e mā in dārad-o ān niz ham
یاد باد آن کو به قصد خون ما	Yād bād ānk-u be qasd-e xun-e mā
عهد را بشکست و پیمان نیز هم	Ahd rā beškast-o peymān niz ham
دوستان در پرده می‌گویم سخن	Dustān, dar parde miguyam soxan
گفته خواهد شد به دستان نیز هم	Gofte xāhad šod be dastān niz ham
چون سر آمد دولت شب‌های وصل	Con sar āmad dowlat-e šabhā-ye vasl
بگذرد ایام هجران نیز هم	Bogzarad ayyām-e hejrān niz ham
هر دو عالم یک فروغ روی اوست	Hardo ālam yek foruq-e ru-ye u-st
گفتمت پیدا و پنهان نیز هم	Goftam-at peydā-vo penhān niz ham
اعتمادی نیست بر کار جهان	E'temād-i nist bar kār-e jahān
بلکه بر گردون گردان نیز هم	Balke bar gardun-e gardān niz ham
عاشق از قاضی نترسد می بیار	Āšeq az qāzi natarsad, mey biyār
بلکه از یرغوی دیوان نیز هم	Balke az yarqu-ye divān niz ham
محتسب داند که حافظ عاشق است	Mohtaseb dānad ke Hāfez āšeq-ast
و آصف ملک سلیمان نیز هم	V-Āsef-e molk-e Soleyman niz ham
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
دستان: سرود، نیرنگ، فریب.	Dastān: sorud, neyrang, farib.
هجران: دوری، جدایی.	Hejrān: duri, jodāyi.
فروغ: روشنی، پرتو، جذابیت (مجاز).	Foruq: rowšani, partow, jazzābiyat (majāz).
یرغو: بازخواست.	Yargu: bāzxāst.
محتسب: مأمور امر به معروف و نهی از منکر.	Mohtaseb: ma'mur-e amr be ma'ruf-o nahy az monkar.
آصف: لقب وزیر دانا، وزیر سلیمان.	Āsef: laqab-e vazir-e dānā, vazir-e Soleyman.

غزل ۳۶۴ Qazal-e 364

ما بی غمان مست دل از دست داده‌ایم	Mā biqamān-e mast del az dast dāde-im
همراز عشق و همنفس جام باده‌ایم	Hamrāz-e ešq-o hamnafas-e jām-e bāde-im
بر ما بسی کمان ملامت کشیده‌اند	Bar mā bas-i kamān-e malāmat kešide-and
تا کار خود ز ابروی جانان گشاده‌ایم	Tā kār-e xod ze abru-ye jānān gošāde-im
ای گل تو دوش داغ صبحی کشیده‌ای	Ey gol, to duš dāq-e sabuhi kešide-i
ما آن شقایقیم که با داغ زاده‌ایم	Mā ān šaqāyeq-im ke bā dāq zāde-im
پیر مغان ز توبه ما گر ملول شد	Pir-e moqān ze towbe-ye mā gar malul šod
گو باده صاف کن که به عذر ایستاده‌ایم	Gu, bāde sāf kon, ke be oZR istāde-im
کار از تو می‌رود مددی ای دلیل راه	Kār az to miravad madad-i, ey dalil-e rāh
کانصاف می‌دهیم و ز راه اوفتاده‌ایم	K-ensāf midehim-o ze rāh uftāde-im
چون لاله می‌مبین و قدح در میان کار	Con lāle mey mabin-o qadah dar miyān-e kār
این داغ بین که بر دل خونین نهاده‌ایم	In dāq bin ke bar del-e xunin nahāde-im
گفتی که حافظ این همه رنگ و خیال چیست	Gofti ke, Hāfez, inhame rang-o xiyāl ci-st
نقش غلط مبین که همان لوح ساده‌ایم	Naqš-e qalat mabin ke hamān lowh-e sāde-im
دوش: دیشب.	Duš: dišab.
صبحی: باده‌ی بامدادی.	Sabuhi: bāde-ye bāmdādi.
پیر مغان: ریش سفید میکند.	Pir-e moqān: rišsefid-e meykade.
ملول: افسرده، اندوهگین، دل‌تنگ.	Malul: afsorde, anduhgin, deltang.
دلیل: راهنما.	Dalil: rāhnamā.
قدح: پیاله.	Qadah: piyāle.

غزل ۳۶۵ Qazal-e 365

عمریست تا به راه غمت رو نهاده‌ایم	Omr-i-st tā be rāh-e qam-at ru nahāde-im
روی و ریای خلق به یک سو نهاده‌ایم	Ruyoriyā-ye xalq be yek su nahāde-im
طاق و رواق مدرسه و قال و قیل علم	Tāq-o ravāq-e madrese-vo qāloqil-e elm
در راه جام و ساقی مه رو نهاده‌ایم	Dar rāh-e jām-o sāqi-ye mahru nahāde-im
هم جان بدان دو نرگس جادو سپرده‌ایم	Ham jān bed-ān do narges-e jādu seporde-im
هم دل بدان دو سنبل هندو نهاده‌ایم	Ham del bed-ān do sonbol-e hendu nahāde-im
عمری گذشت تا به امید اشارتی	Omr-i gozašt tā be omid-e ešarat-i
چشمی بدان دو گوشه ابرو نهاده‌ایم	Cešm-i bed-ān do guše-ye abru nahāde-im
ما ملک عافیت نه به لشکر گرفته‌ایم	Mā molk-e āfiyat na be laškar gerefte-im
ما تخت سلطنت نه به بازو نهاده‌ایم	Mā taxt-e saltanat na be bāzu nahāde-im
تا سحر چشم یار چه بازی کند که باز	Tā sehr-e cešm-e yār ce bāzi konad ke bāz
بنیاد بر کرشمه جادو نهاده‌ایم	Bonyād bar kerešme-ye jādu nahāde-im
بی زلف سرکشش سر سودایی از ملال	Bi zolf-e sarkeš-aš sar-e sowedāyi az malāl
همچون بنفشه بر سر زانو نهاده‌ایم	Hamcon banafše bar sar-e zānu nahāde-im
در گوشه امید چو نظارگان ماه	Dar guše-ye omid co nazzāregān-e māh
چشم طلب بر آن خم ابرو نهاده‌ایم	Cešm-e talab bar ān xam-e abru nahāde-im
گفتی که حافظا دل سرگشته‌ات کجاست	Gofti, ke Hafez-ā, del-e sargašte-at kojā-st
در حلقه‌های آن خم گیسو نهاده‌ایم	Dar halqehā-ye ān xam-e gisu nahāde-im
رواق: پیشگاه، ایوان.	Ravāq: pišgāh, eyvān.
نرگس: چشم معشوق (مجاز).	Narges: cešm-e ma'suq (majāz).
نظارگان: تماشاگران.	Nazzāregān: tamāšāgarān.

غزل ۳۶۶ Qazal-e 366

ما بدین در نه پی حشمت و جاه آمده‌ایم	Mā bed-in dar na pey-e hešmat-o jāh āmade-im
از بد حادثه این جا به پناه آمده‌ایم	Az bad-e hādese injā be panāh āmade-im
ره رو منزل عشقیم و ز سرحد عدم	Rahrov-e manzel-e ešq-im-o ze sarhadd-e adam
تا به اقلیم وجود این همه راه آمده‌ایم	Tā be eqlim-e vojūd inhame rāh āmade-im
سبزه خط تو دیدیم و ز بستان بهشت	Sabze-ye xatt-e to didim-o ze bostān-e behešt
به طلبکاری این مهرگیاه آمده‌ایم	Be talabkārī-ye in mehergiyāh āmade-im
با چنین گنج که شد خازن او روح امین	Bā conin ganj ke šod xāzen-e u ruh-e amin
به گدایی به در خانه شاه آمده‌ایم	Be gedāyi be dar xāne-ye šāh āmade-im
لنگر حلم تو ای کشتی توفیق کجاست	Langar-e helm-e to, ey kešti-ye tofīq, kojā-st
که در این بحر کرم غرق گناه آمده‌ایم	Ke dar in bahr-e karam qarq-e gonāh āmade-im
آبرو می‌رود ای ابر خطاپوش بیار	Āberu miravad, ey abr-e xatāpuš, bebār
که به دیوان عمل نامه سیاه آمده‌ایم	Ke be divān-e amal nāmesiyāh āmade-im
حافظ این خرقة پشمینه مینداز که ما	Hāfez, in xerqe-ye pašmine mayandāz ke mā
از پی قافله با آتش آه آمده‌ایم	Az pey-e qāfele bā ātaš-e āh āmade-im
حشمت: بزرگی.	Hešmat: bozorgi.
عدم: نیستی، نابودی.	Adam: nisti, nābudi.
اقلیم: مملکت، کشور (مجاز).	Eqlim: mamlekat, kešvar (majāz).
خط: موی تازه‌برآمده از رخسار خوبان.	Xat(t): mu-ye tāzebarāmade az roxsār-e xubān.
مهرگیاه: گیاهی که هر کس با خود داشته باشد مردم او را دوست می‌دارند	Mehrgiyāh: giyāh-i ke harkas bā xod dāšte bāšad, mardom u rā dust midārand.
حلم: بردباری.	Helm: bordbāri.
نامه‌سیاه: گناهکار.	Nāmesiyāh: gonāhkār.
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.

غزل ۳۶۷ Qazal-e 367

فتوی پیر مغان دارم و قولیست قدیم	Fatvi-ye pir-e moqān dāram-o qowl-i-st qadim
که حرام است می آن جا که نه یار است ندیم	Ke harām-ast mey ānjā ke na yār-ast nadim
چاک خواهم زدن این دل ق ریایی چه کنم	Cāk xāham zadan in dalq-e riyāyi, ce konam
روح را صحبت ناچنس عذاییست الیم	Ruh rā sohbat-e nājens azāb-i-st alim
تا مگر جرعه فشاند لب جانان بر من	Tā magar jor'e fešānad lab-e jānān bar man
سالها شد که منم بر در میخانه مقیم	Sālḥā šod ke man-am bar dar meyxāne moqim
مگرش خدمت دیرین من از یاد برفت	Magar-aš xedmat-e dirin-e man az yād beraft?
ای نسیم سحری یاد دهش عهد قدیم	Ey nasim-e sahari, yād deh-aš ahd-e qadim
بعد صد سال اگر بر سر خاکم گذری	Ba'd-e sad sāl agar bar sar-e xāk-am gozari
سر برآرد ز گلم رقص کنان عظم رمیم	Sar bar ārad ze gel-am raqskonān azm-e ramim
دلبر از ما به صد امید ستد اول دل	Delbar az mā be sad ommid setad avval del
ظاهرا عهد فرامش نکند خلق کریم	Zāheran ahd farāmoš nakonad xolq-e karim
غنچه گو تنگ دل از کار فروبسته مباش	Qonce, gu, tangdel az kār-e forubaste mabāš
کز دم صبح مدد یابی و انفاس نسیم	K-az dam-e sobh madad yābi-yo anfās-e nasim
فکر بهبود خود ای دل ز دری دیگر کن	Fekr-e behbud-e xod, ey del, ze dar-i digar kon
درد عاشق نشود به به مداوای حکیم	Dard-e āšeq našavad beh be modāvā-ye hakim
گوهر معرفت آموز که با خود ببری	Gowhar-e ma'refat āmuz ke bā xod bebari
که نصیب دگران است نصاب زر و سیم	Ke nasib-e degarān-ast nesāb-e zar-o sim
دام سخت است مگر یار شود لطف خدا	Dām saxt-ast, magar yār šavad lotf-e Xodā
ور نه آدم نبرد صرفه ز شیطان رجیم	V-ar na ādam nabarad sarfe ze šeytān-e rajim
حافظ ار سیم و زرت نیست چه شد شاکر باش	Hāfez, ar sim-o zar-at nist, ce šod, šāker bāš
چه به از دولت لطف سخن و طبع سلیم	Ce beh az dowlat-e lotf-e soxan-o tab'-e salim
پیر مغان: ریش سفید میکند.	Pir-e moqān: rišsefid-e meykade.
ندیم: همدم.	Nadim: hamdam.
دل ق: جامه‌ی درویشان.	Dalq: jāme-ye darvišān.
ناچنس: بدسرشت، بدکردار.	Nājens: dadserēšt, badkerdār.
الیم: دردناک.	Alim: dardnāk.
عظم: استخوان.	Azm: ostoxān.
رمیم: پوسیده.	Ramim: puside.
انفاس: نفس‌ها.	Anfās: nafashā.
نصاب: حد معین از چیزی.	Nesāb: hadd-e moayan az ciz-i.
صرفه: سود.	Sarfe: sud.
رجیم: سنگسار شده.	Rajim: sangsāršode.
طبع: خوی، استعداد.	Tab': xuy, este'dād.
سلیم: سالم، درست، بی‌عیب.	Salim: sālem, dorost, bieyb.

غزل ۳۶۸ Qazal-e 368

خیز تا از در میخانه گشادی طلبیم	Xiz tā az dar-e meyxāne gošādi talabim
به ره دوست نشینیم و مرادی طلبیم	Be rah-e dust nešinim-o morād-i talabim
زاد راه حرم وصل نداریم مگر	Zād-e rāh-e haram-e vasl nadārim magar
به گدایی ز در میکرده زادی طلبیم	Be gedāyi ze dar-e meykade zād-i talabim
اشک آلوده ما گر چه روان است ولی	Ašk-e ālude-ye mā garce ravān-ast vali
به رسالت سوی او پاک نهادی طلبیم	Be resālat suy-e u pāknehād-i talabim
لذت داغ غمت بر دل ما باد حرام	Lezzat-e dāq-e qam-at bar del-e mā bād harām
اگر از جور غم عشق تو دادی طلبیم	Agar az jowr-e qam-e ešq-e to dād-i talabim
نقطه خال تو بر لوح بصر نتوان زد	Noqte-ye xāl-e to bar lowh-e basar natvān zad
مگر از مردمک دیده مدادی طلبیم	Magar az mardomak-e dide medād-i talabim
عشوهای از لب شیرین تو دل خواست به جان	Ešve-i az lab-e širin-e to del xāst be jān
به شکرخنده لب گفت مرادی طلبیم	Be šekarxand-e lab-at goft, mazād-i talabim
تا بود نسخه عطری دل سودازده را	Tā bovad nosxe-ye atr-i del-e sowedāzade rā
از خط غالیه سای تو سوادی طلبیم	Az xat-e qāliyesā-ye to savād-i talabim
چون غمت را نتوان یافت مگر در دل شاد	Con qam-at rā natavān yāft magar dar del-e šād
ما به امید غمت خاطر شادی طلبیم	Mā be ommid-e qam-at xāter-e šādi talabim
بر در مدرسه تا چند نشینی حافظ	Bar dar-e madrese tā cand nešini, Hāfez
خیز تا از در میخانه گشادی طلبیم	Xiz tā az dar-e meyxāne gošādi talabim
گشادی: گشادگی	Gošādi: gošādegi.
زادراه: توشه.	Zāderāh: tuše.
زاد: توشه.	Zād: tuše.
جور: ستم.	Jowr: setam.
بصر: چشم، بینایی.	Basar: cašm, bināyi.
مزاد: افزودن، زیاد کردن.	Mazād: afzudan, ziyād kardan.
غالیه‌سا: خوشبو (مجاز).	Qāliyesā: xošbu (majāz).

غزل ۳۶۹ Qazal-e 369

ما ز یاران چشم یاری داشتیم	Mā ze yārān cešm-e yāri dāštim
خود غلط بود آن چه ما پنداشتیم	Xod qalat bud ānce mā pendāštim
تا درخت دوستی برکی دهد	Tā deraxt-e dusti bar key dehad
حالیا رفتیم و تخمی کاشتیم	Hāli-yā raftim-o toxm-i kāštim
گفت و گو آیین درویشی نبود	Goftogu āyin-e darviši nabud
ور نه با تو ماجراها داشتیم	V-ar na bā to mājarāhā dāštim
شیوه چشمت فریب جنگ داشت	Šive-ye cešm-at farib-e jang dāšt
ما غلط کردیم و صلح انگاشتیم	Mā qalat kardim-o solh engāštim
گلبن حسنت نه خود شد دلفروز	Golbon-e hosn-at na xod šod delforoz
ما دم همت بر او بگماشتیم	Mā dam-e hemmat bar u bogmāštim
نکته‌ها رفت و شکایت کس نکرد	Noktehā raft-o šekāyat kas nakard
جانب حرمت فرونگذاشتیم	Jāneb-e hormat foru nagzāštim
گفت خود دادی به ما دل حافظا	Goft, xod dādi be mā del, Hafez-ā
ما محصل بر کسی نگماشتیم	Mā mohassel bar kas-i nagmāštim
بر دادن: میوه دادن.	Bar dādan: mive dādan.
حالیا: اکنون.	Hāli-yā: aknun.
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
محصل: مأمور وصول.	Mohassel: ma'mur-e vosul.

غزل ۳۷۰ Qazal-e 370

صلاح از ما چه می‌جویی که مستان را صلا گفتیم	Salāh az mā ce mijuyi ke mastān rā salā goftim
به دور نرگس مستت سلامت را دعا گفتیم	Be dowr-e narges-e mast-at salāmat rā doā goftim
در میخانه‌ام بگشا که هیچ از خانقه نگشود	Dar-e meyxāne-am bogšā ke hic az xānqah nagšud
گرت باور بود و نه سخن این بود و ما گفتیم	Gar-at bāvar bovad v-ar na soxan in bud-o mā goftim
من از چشم تو ای ساقی خراب افتاده‌ام لیکن	Man az cešm-e to, ey sāqi, xarāb oftāde-am, liken
بلایی کز حبیب آید هزارش مرحبا گفتیم	Balā-yi k-az habib āyad hezār-aš marhabā goftim
اگر بر من نبخشایی پشیمانی خوری آخر	Agar bar man nabaxšāyi, pašimāni xori āxer
به خاطر دار این معنی که در خدمت کجا گفتیم	Be xāter dār in ma'nā ke dar xedmat kojā goftim
قدت گفتم که شمشاد است بس خجلت به بار آورد	Qad-at goftam ke šemšād-ast, bas xejlat be bār āvard
که این نسبت چرا کردیم و این بهتان چرا گفتیم	Ke in nesbat cerā kardim-o in bohtān cerā goftim
جگر چون نافه‌ام خون گشت کم زینم نمی‌باید	Jegar con nāfe-am xun gašt, kam z-in-am nemibāyad
جزای آن که با زلفت سخن از چین خطا گفتیم	Jazā-ye ān ke bā zolf-at soxan az cin xatā goftim
تو آتش گشتی ای حافظ ولی با یار درنگرفت	To ātaš gašti, ey Hāfez, vali bā yār dar nagreft
ز بدعهدی گل گویی حکایت با صبا گفتیم	Ze bad'ahdi-ye golguyi hekāyat bā sabā goftim
صلا: بانگ برای دعوت.	Salā: bāng barā-ye da'vat.
نرگس: چشم معشوق (مجاز).	Narges: cešm-e ma'suq (majāz).
حبیب: یار، دوست.	Habib: yār, dust.
بهتان: دروغ، تهمت.	Bohtān: doruq, tohmat.
نافه: نافمانند، کیسه‌ای که زیر شکم آهوی تاتار قرار دارد و مشک از آن خارج می‌شود، مشک (مجاز).	Nāfe: nāfmānand, kise-i ke zir-e šekam-e āhu-ye Tātār qarār dārad-o mošk az ān xārej mišavad, mošk (majāz).
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āše-q-o ma'suq (majāz).

غزل ۳۷۱ Qazal-e 371

ما درس سحر در ره میخانه نهادیم	Mā dars-e sahar dar rah-e meyxāne nahādīm
محصول دعا در ره جانانه نهادیم	Mahsul-e doā dar rah-e jānāne nahād-im
در خرمن صد زاهد عاقل زند آتش	Dar xarman-e sad zāhed-e āqel zanad ātaš
این داغ که ما بر دل دیوانه نهادیم	In dāq ke mā bar del-e divāne nahād-im
سلطان ازل گنج غم عشق به ما داد	Soltān-e azal ganj-e qam-e ešq be mā dād
تا روی در این منزل ویرانه نهادیم	Tā ruy dar in manzel-e virāne nahādīm
در دل ندهم ره پس از این مهر بتان را	Dar del nadeham rah pas az in mehr-e botān rā
مهر لب او بر در این خانه نهادیم	Mohr-e lab-e u bar dar-e in xāne nahādīm
در خرقة از این بیش منافق نتوان بود	Dar xerqe az in biš monāfeq natavān bud
بنیاد از این شیوه رندانه نهادیم	Bonyād az in šive-ye rendāne nahādīm
چون می‌رود این کشتی سرگشته که آخر	Con miravad in kešti-ye sargašte ke āxer
جان در سر آن گوهر یک دانه نهادیم	Jān dar sar-e ān gowhar-e yekdāne nahādīm
المنه لله که چو ما بی‌دل و دین بود	<i>Almennato lillah</i> ke co mā bidelodin bud
آن را که لقب عاقل و فرزانه نهادیم	Ān rā ke laqab āqel-o farzāne nahādīm
قانع به خیالی ز تو بودیم چو حافظ	Qāne' be xiyāl-i ze to budim co Hāfez
یا رب چه گداهمت و بیگانه نهادیم	Yā Rab, ce gedāhemmat-o bigānenahād-im
جانانه: معشوق، محبوب.	Jānāne: ma'šūq, mahbub.
زاهد: پارسا، پرهیزکار.	Zāhed: pārsā, parhizkār.
ازل: همیشگی، دیرینگی، زمان بی ابتدا.	Azal: hamišegi, dirinegi, zamān-e biebtedā.
بت: معشوق، زیباروی (مجاز).	Bot: ma'šug, zibārui (majāz).
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
المنه لله: سپاس و منت خدای را.	Almennato lillah: Sepās-o mennat Xodāy rā.

غزل ۳۷۲ Qazal-e 372

بگذار تا ز شارع میخانه بگذریم	Bogzār tā ze šāre-e meyxāne bogzarim
کز بهر جرعه‌ای همه محتاج این دریم	K-az bahr-e jor'e-i hame mohtāj-e in dar-im
روز نخست چون دم رندی زدیم و عشق	Ruz-e noxost con dam-e rendi zadim-o ešq
شرط آن بود که جز ره آن شیوه نسپریم	Šart ān bovad ke joz rah-e ān šive nasporim
جایی که تخت و مسند جم می‌رود به باد	Jā-yi ke taxt-o masnad-e Jam miravad be bād
گر غم خوریم خوش نبود به که می‌خوریم	Gar qam xorim, xoš nabovad, beh ke mey xorim
تا بو که دست در کمر او توان زدن	Tā bu ke dast dar kamar-e u tavān zadan
در خون دل نشسته چو یاقوت احمریم	Dar xunedel nešaste co yāqut-e ahmar-im
واعظ مکن نصیحت شوریدگان که ما	Vāez, makon nasihat-e šuridegān ke mā
با خاک کوی دوست به فردوس ننگریم	Bā xāk-e kuy-e dust be ferdows nangarim
چون صوفیان به حالت و رقصند مقتدا	Con sufiyān be hālat-o raqs-and moqtadā
ما نیز هم به شعبده دستی برآوریم	Mā niz ham be šo'bade dast-i bar āvarim
از جرعه تو خاک زمین در و لعل یافت	Az jor'e-ye to xāk-e zamin dorr-o la'l yāft
بیچاره ما که پیش تو از خاک کمتریم	Bicāre mā ke piš-e to az xāk kamtar-im
حافظ چو ره به کنگره کاخ وصل نیست	Hāfez, co rah be kongere-ye kāk-e vasl nist
با خاک آستانه این در به سر بریم	Bā xāk-e āstāne-ye in dar be sar barim
شارع: گذرگاه، معبر.	Šāre': gozargāh, ma'bar.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
مسند: تکیه‌گاه، مقام و مرتبه.	Masnad: tekyegāh, maqām-o martabe.
بو: باشد.	Bu: bāšad.
احمر: سرخ‌رنگ.	Ahmar: sorxrang.
واعظ: پنددهنده.	Vāez: panddehande.
مقتدا: کسی که مردم از او پیروی کنند، پیشوا.	Moqtadā: kas-i ke mardom az u peyravi konand, pišvā.
صوفی: پیرو طریقهٔ تصوف.	Sufi: peyrow-e tariqe-ye tasavvof
در: مروارید.	Dor(r): morvārid.
لعل: سنگِ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'shuq (majāz).
کنگره: دندان‌های بالایی دیوار یا برج.	Kongo[e]re: dandānehā-ye bālā-ye divār yā borj.

غزل ۳۷۳ Qazal-e 373

خیز تا خرقة صوفی به خرابات بریم
 شطح و طامات به بازار خرافات بریم
 سوی رندان قلندر به ره آورد سفر
 دلچ بسطامی و سجاده طامات بریم
 تا همه خلوتیان جام صبوحی گیرند
 چنگ صبحی به در پیر مناجات بریم
 با تو آن عهد که در وادی ایمن بستیم
 همچو موسی ارنی گوی به میقات بریم
 کوس ناموس تو بر کنگره عرش ز نیم
 علم عشق تو بر بام سماوات بریم
 خاک کوی تو به صحرای قیامت فردا
 همه بر فرق سر از بهر مباحات بریم
 ورنه در ره ما خار ملامت زاهد
 از گلستانش به زندان مکافات بریم
 شرممان باد ز پشمینه آلوده خویش
 گر بدین فضل و هنر نام کرامات بریم
 قدر وقت ار نشناسد دل و کاری نکند
 بس خجالت که از این حاصل اوقات بریم
 فتنه میبارد از این سقف مقرنس برخیز
 تا به میخانه پناه از همه آفات بریم
 در بیابان فنا گم شدن آخر تا کی
 ره بپرسیم مگر پی به مهمات بریم
 حافظ آب رخ خود بر در هر سفله مریز
 حاجت آن به که بر قاضی حاجات بریم
خرقه: جامه‌ی درویشان.

خرابات: میکده.

شطح: حرف‌ها و سخنان به ظاهر کفرآمیز که عارف از شدت وجد و حال بر زبان می‌راند.

طامات: سخنان بی‌پایه‌و‌اساس.

رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.

قلندر: بی‌قید، درویش.

دلچ: جامه‌ی درویشان.

صبوحی: باده‌ی بامدادی.

وادی: سرزمین (مجاز).

ارنی: بنمایان مرا.

میقات: محل قرار.

کوس: دهل.

کنگره: دندان‌های بالایی دیوار یا برج.

عرش: بلندای آسمان.

سماوات: آسمانها.

مباحات: نازیدن به کسی یا چیزی.

زاهد: پارسا، پرهیزکار.

Xiz tā xerqe-ye sufi be xarābāt barim
 Šath-o tāmāt be bāzār-e xorāfāt barim
 Su-ye rendān-e qalandar be rahāvārd-e safar
 Dalq-e Bastāmi-yo sajjāde-ye tāmāt barim
 Tā hame xalvatiyān jā-m-e sabuhi girand
 Cang-e sobhi be dar-e pir-e monājāt barim
 Bā to ān ahd ke dar vādi-ye imen bastim
 Hamco Musā areniguy be miqāt barim
 Kus-e nāmus-e to bar kongere-ye arš zanim
 Alam-e ešq-e to bar bām-e samāvāt barim
 Xāk-e kuy-e to be sahrā-ye qiyāmat fardā
 Hame bar farq-e sar az bahr-e mobāhāt barim
 V-ar nahad dar rah-e mā xār-e malāmat zāhed
 Az golestān-š be zendān-e mokāfāt barim
 Šarm-emān bād ze pašmine-ye ālude-ye xiš
 Gar bed-in fazl-o honar nām-e kerāmāt barim
 Qadr-e vaqt ar našenāsad del-o kār-i nakonad
 Bas xejālat ke az in hāsel-e owqāt barim
 Fetne mibārad az in saqf-e moqarnas, bar xiz
 Tā be meyxāne panāh az hame āfāt barim
 Dar biyābān-e fanā gom šodan āxer tā key
 Rah beporsim, magar pey be mohemmāt barim
 Hāfez, āb-e rox-e xod bar dar-e har sefle mariz
 Hājat ān beh ke bar-e qāzi-ye hājāt barim
Xerqe: jāme-ye darvišān.

Xarābāt: meykade.

Šath: Harfhā-vo soxanān-e be zāher kofrāmiz ke āref az šeddat-e vajd-o hāl bar zabān mirānad.

Tāmāt: soxanān-e bipāyevoasās.

Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.

Qalandar: biqeyd, darviš.

Dalq: jāme-ye darvišān.

Sabuhi: bāde-ye bāmdādi.

Vādi: sarzamin (majāz).

Areni: benamāyān ma-rā.

Miqāt: mahall-e qarār.

Kus: dohol.

Kongo[e]re: dandānehā-ye bālā-ye divār yā borj.

Arš: bolandā-ye āsemān.

Samāvāt: āsmānhā.

Mobāhāt: nāzidan be kas-i yā ciz-i.

Zāhed: pārsā, parhizkār.

Kerāmāt: kārkhā-ye xareq-ol-ādde ke az ba'zi sālehān

کرامات: کارهای خارق العاده که از بعضی صالحان دیده می شود. **dide mišavad.**

Moqarnas: now-i gacbori dar saqf-e banāhā.

مقرنس: نوعی گچبری در سقف بناها. **Mohemmāt:** omur-e mohem.

مهمات: امور مهم. **Sefle:** past, nākes.

سفله: پست، ناکس.

غزل ۳۷۴ Qazal-e 374

بیا تا گل برافشانیم و می در ساغر اندازیم	Biyā tā gol bar afšānim-o mey dar sāqar andāzim
فلک را سقف بشکافیم و طرحی نو دراندازیم	Falak rā saqf beškāfim-o tarh-i now dar andāzim
اگر غم لشکر انگیزد که خون عاشقان ریزد	Agar qam laškar angizad ke xun-e āšeqān rizad
من و ساقی به هم سازیم و بنیادش براندازیم	Man-o sāqi be ham sāzim-o bonyād-aš bar andāzim
شراب ارغوانی را گلاب اندر قدح ریزیم	Šarāb-e arqavāni rā golāb andar qadah rizim
نسیم عطرگردان را نیکر در مجمر اندازیم	Nasim-e atrgardān rā šekar dar mejmar andāzim
چو در دست است رودی خوش بزن مطرب سرودی خوش	Co dar dast-ast rud-i xoš, bezan motreb sorud-i xoš
که دست افشان غزل خوانیم و پاکوبان سر اندازیم	Ke dastafšān qazal xānim-o pākubān sar andāzim
صبا خاک وجود ما بدان عالی جناب انداز	Sabā, xāk-e vojūd-e mā bed-ān ālijenāb andāz
بود کان شاه خوبان را نظر بر منظر اندازیم	Bovad k-ān šāh-e xubān rā nazar bar manzar andāzim
یکی از عقل می‌لافد یکی طامات می‌بافد	Yek-i az aql milāfad, yek-i tāmāt mibāfad
بیا کاین داوری‌ها را به پیش داور اندازیم	Biyā k-in dāvarihā rā be piš-e dāvar andāzim
بهشت عدن اگر خواهی بیا با ما به میخانه	Behešt-e adn agar xāhi, biyā bā mā be meyxāne
که از پای خمت روزی به حوض کوثر اندازیم	Ke az pā-ye xom-at ruz-i be howz-e Kowsar andāzim
سخندان و خوشخوانی نمی‌ورزند در شیراز	Soxandāni-yo xošxāni nemivarzand dar Širāz
بیا حافظ که تا خود را به ملکی دیگر اندازیم	Biyā Hāfez, ke tā xod rā be molk-i digar andāzim
ساغر: پیاله‌ی شراب‌خوری، جام.	Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jām.
فلک: آسمان، سپهر گردون.	Falak: āsmān, sepehr-e gardun.
قدح: پیاله.	Qadah: piyāle.
مجمر: آتشدان.	Mejmar: ātašdān.
رود: ساززی.	Rud: sāz-e zehi.
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).
لاف: گفتار بیهوده و گزاف، خودستایی.	Lāf: goftār-e bihude-vo gazāf, xodsetāyi.
صوفی: پیرو طریقه تصوف.	Sufi: peyrow-e tariqe-ye tasavvof.
طامات: سخنان بی‌پایه‌و‌اساس.	Tāmāt: soxanān-e bipāyevoasās.
عدن: جاوید.	Adn: jāvid.
کوثر: رودی در بهشت.	Kowsar: rud-i dar behešt.

غزل ۳۷۵ Qazal-e 375

صوفی بیا که خرقة سالوس برکشیم	Sufi, biyā, ke xerqe-ye sālus bar kešim
وین نقش زرق را خط بطلان به سر کشیم	V-in naqš-e zarq rā xat-e botlān be sar kešim
نذر و فتوح صومعه در وجه می‌نهیم	Nazr-o fotuh-e sowmee dar vajh-e mey nehim
دلq ریا به آب خرابات برکشیم	Dalq-e riyā be āb-e xarābāt bar kešim
فردا اگر نه روضه رضوان به ما دهند	Fardā agar na rowze-ye rezvān be mā dehand
غلمان ز روضه حور ز جنت به درکشیم	Qelmān ze rowze, hur ze jannat be dar kešim
بیرون جهیم سرخوش و از بزم صوفیان	Birun jahim sarxoš-o az bazm-e sufiyān
غارت کنیم باده و شاهد به بر کشیم	Qārat konim bāde-vo šāhed be bar kešim
عشرت کنیم ور نه به حسرت کشندمان	Ešrat konim v-ar na be hasrat košand-emān
روزی که رخت جان به جهانی دگر کشیم	Ruz-i ke raxt-e jān be jahān-i degar kešim
سر خدا که در تتق غیب منزویست	Serr-e Xodā ke dar totoq-e qeyb monzavi-st
مستانه‌اش نقاب ز رخسار برکشیم	Mastāne-aš neqāb ze roxsār bar kešim
کو جلوهای ز ابروی او تا چو ماه نو	Ku jelve-i ze abru-ye u tā co māh-e now
گوی سپهر در خم چوگان زر کشیم	Guy-e Sepehr dar xam-e cowgān-e zar kešim
حافظ نه حد ماست چنین لافها زدن	Hāfez, na hadd-e mā-st conin lāfhā zadan
پای از گلیم خویش چرا بیشتر کشیم	Pāy az gelim-e xiš cerā bištar kešim
خرقة: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
سالوس: ریاکار.	Sālus: riyākār.
زرق: ریاکاری.	Zarq: riyākāri.
بطلان: باطل بودن، نادرست بودن.	Botlān: bātel budan, nādorost budan.
وجه: پول.	Vajh: pul.
خرابات: میکده.	Xarābāt: meykade.
روضه: باغ، بوستان، گلزار.	Rowze: bāq, bustān, golzār.
رضوان: بهشت.	Rezvān: behešt.
غلمان: پسران زیبارویی که در بهشت خدمتگذار زنان بهشتی خواهند بود.	Qelmān: pesarān-e zibāru-yi ke dar behešt xetmatgozār-e zanān-e behešti xāhand bud.
حور: حوری، سیه‌چشم سپیداندام.	Hur: huri, siyahcešm-e sepidandām.
جنت: بهشت.	Jannat: behešt.
شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).	Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).
دلq: جامه‌ی درویشان.	Dalq: jāme-ye darvišān.
لاف: گفتار بیهوده و گزاف، خودستایی.	Lāf: goftār-e bihude-vo gazāf, xodsetāyi.
تتق: سراپرده.	Totoq: sarāparde.
سپهر: آسمان.	Sepehr: āsmān.

غزل ۳۷۶ Qazal-e 376

دوستان وقت گل آن به که به عشرت کوشیم	Dustān, vaqt-e gol-e ān beh ke be ešrat kušim
سخن اهل دل است این و به جان بنیوشیم	Soxan-e ahledel-ast in, be jān benyušim
نیست در کس کرم و وقت طرب می‌گذرد	Nist dar kas karam-o vaqt-e tarab migozarad
چاره آن است که سجاده به می بفروشیم	Cāre ān-ast ke sajjāde be mey befrušim
خوش هواییست فرح بخش خدایا بفرست	Xoš havā-yi-st farahbaxš, Xodā-yā, beferest
نازینی که به رویش می گلگون نوشیم	Nāzanin-i ke be ru-yaš mey-e golgun nušim
ارغنون ساز فلک رهن اهل هنر است	Arqanunsāz-e falak rahzan-e ahlehonar-ast
چون از این غصه ننالیم و چرا نخروشیم	Con az in qosse nanālim-o cerā naxrušim
گل به جوش آمد و از می نزدیمش آبی	Gol be juš āmad-o az mey nazadim-aš āb-i
لاجرم ز آتش حرمان و هوس می‌جوشیم	Lājaram z-ātaš-e hermān-o havas mijušim
می‌کشیم از قدح لاله شرابی موهوم	Mikešim az qadah-e lāle šarāb-i mowhum
چشم بد دور که بی مطرب و می مدهوشیم	Cešm-e bad dur ke bi motreb-o mey madhuš-im
حافظ این حال عجب با که توان گفت که ما	Hāfez, in hāl-e ajab bā ke tavān goft ke mā
بلبلانیم که در موسم گل خاموشیم	Bolbolān-im ke dar mowsem-e gol xāmuš-im
نیوشیدن: گوش کردن، شنیدن.	Niyušidan: guš kardan, šenidan.
طرب: شادمانی.	Tarab: šādmani.
ارغنون: نوعی ساز.	Arqanun: now-i sāz.
فلک: آسمان، سپهر گردون.	Falak: āsmān, sepehr-e gardun.
حرمان: بی‌بهره بودن، بیرون ماندن.	Hermān: bibahre budan, birun māndan.
قدح: پیاله.	Qadah: piyāle.
مدهوش: گیج، بیهوش.	Madhuš: gij, bihuš.

غزل ۳۷۷ Qazal-e 377

ما شبی دست برآریم و دعایی بکنیم
 غم هجران تو را چاره ز جایی بکنیم
 دل بیمار شد از دست رفیقان مددی
 تا طبیبش به سر آریم و دوایی بکنیم
 آن که بی جرم برنجید و به تیغم زد و رفت
 بازش آرید خدا را که صفایی بکنیم
 خشک شد بیخ طرب راه خرابات کجاست
 تا در آن آب و هوا نشو و نمایی بکنیم
 مدد از خاطر رندان طلب ای دل ور نه
 کار صعب است مبادا که خطایی بکنیم
 سایه طایر کم حوصله کاری نکند
 طلب از سایه میمون همایی بکنیم
 دلم از پرده بشد حافظ خوشگوی کجاست
 تا به قول و غزلش ساز نوایی بکنیم

طرب: شادمانی.

خرابات: میکده.

نشو: روییدن، بالیدن، پرورش یافتن.

صعب: دشوار.

رند: زیرک، در باطن پاکتر و پرهیزکارتر از ظاهر.

طایر: پرنده.

میمون: خجسته.

هما: پرنده‌ای شبیه شاهین. می‌پنداشتند، که سایه‌ی هما کامرانی می‌آورد.

Mā šab-i dast bar ārim-o doā-yi bekonim

Qam-e hejran-e to rā cāre ze jā-yi bekonim

Del bimār šod az dast-e rafiqān, madad-i

Tā tabib-aš be sar ārim-o davā-yi bekonim

Ānke bi jorm beranjid-o be tiq-am zad-o raft

Bāz-aš ārid, Xodā rā, ke safā-yi bekonim

Xošk šod bix-e tarab, rāh-e xarābāt kojā-st

Tā dar ān ābohavā našv-o namā-yi bekonim

Madad az xāter-e rendān talab, ey del v-ar na

Kār-e sa'b-ast, mabād-ā ke xatā-yi bekonim

Sāye-ye tāyer-e kamhowsele kār-i nakonad

Talab az sāye-ye meymun-e homā-yi bekonim

Del-am az parde bešod. Hāfez-e xošguy kojā-st

Tā be qowl-o qazal-aš sāz-e navā-yi bekonim

Tarab: šādmani.

Xarābāt: meykade.

Našv: ruyidan, bālidan, parvareš yāftan.

Sa'b: došvār.

Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.

Tāyer: parande.

Meymun: xojaste.

Homā: parande-i šabih-e šāhin. mipendāštand, ke sāye-ye Homā kāmranī miāvard.

غزل ۳۷۸ Qazal-e 378

ما نگویم بد و میل به ناحق نکنیم	Mā naguyim bad-o meyl be nāhaq nakonim
جامه کس سیاه و دلخ خود ازرق نکنیم	Jāme-ye kas siyah-o dalq-e xod azraq nakonim
عیب درویش و توانگر به کم و بیش بد است	Eyb-e darviš-o tavāngar be kam-o biš bad-ast
کار بد مصلحت آن است که مطلق نکنیم	Kār-e bad maslehat ān-ast ke motlaq nakonim
رقم مغلظه بر دفتر دانش نزنیم	Raqam-e maqlate bar daftar-e dāneš nazanim
سر حق بر ورق شعیده ملحق نکنیم	Serr-e haq bar varaq-e šo'bade molhaq nakonim
شاه اگر جرعه رندان نه به حرمت نوشد	Šāh agar jor'e-ye rendān na be hormat nušad
التفاتش به می صاف مروق نکنیم	Eltefāt-aš be mey-e sāf-e moravvaq nakonim
خوش برانیم جهان در نظر راهروان	Xoš berānim jahān dar nazar-e rāhrovān
فکر اسب سیاه و زین مغرق نکنیم	Fekr-e asb-e siyah-o zin-e moqarraq nakonim
آسمان کشتی ارباب هنر می‌شکند	Āsmān kešti-ye arbāb-e honar mišekanad
تکیه آن به که بر این بحر معلق نکنیم	Tekye ān beh ke bar in bahr-e moallaq nakonim
گر بدی گفت حسودی و رفیقی رنجید	Gar bad-i goft hasudi-yo rafiq-i ranjid
گو تو خوش باش که ما گوش به احمق نکنیم	Gu, to xoš bāš, ke mā guš be ahmaq nakonim
حافظ از خصم خطا گفت نگیریم بر او	Hāfez, ar xasm xatā goft, nagirim bar u
ور به حق گفت جدل با سخن حق نکنیم	V-ar behaq goft, jadal bā soxan-e haq nakonim
دلخ: جامه‌ی درویشان.	Dalq: jāme-ye darvišān.
ازرق: کبود، نیلگون.	Azraq: kabud, nilgun.
مغلظه: سخنی که کسی را به اشتباه بیندازد.	Maqlate: soxan-i ke kas-i rā be eštebāh biyandāzad.
رند: زیرک، در باطن پاکتر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pākter-o parhizkārtar az zāher.
حرمت: احترام، عزت.	Hormat: ehterām, ezzat.
التفات: توجه و لطف داشتن.	Eltefāt: tavajjoh-o lotf dāstan.
مروق: صاف‌شده، صافی، بی‌درد.	Moravvaq: sāfšode, sāfi, bidord.
مغرق: آراسته‌شده.	Moqarraq: ārāstešode.
خصم: دشمن.	Xasm: došman.

غزل ۳۷۹ Qazal-e 379

سرم خوش است و به بانگ بلند می‌گویم	Sar-am xoš-ast-o be bāng-e boland miguyam
که من نسیم حیات از پیاله می‌جویم	Ke man nasim-e hayāt az piyāle mijuyam
عبوس زهد به وجه خمار ننشیند	Abus-e zohd be vajh-e xomār nanšīnad
مرید خرقة دردی کشان خوش خویم	Morid-e xerqe-ye dordikešān-e xošxu-yam
شدم فسانه به سرگشتگی و ابروی دوست	Šodam fasāne be sargaštegī-yo abru-ye dust
کشید در خم چوگان خویش چون گویم	Kešid dar xam-e cowgān-e xiš con gūy-am
گرم نه پیر مغان در به روی بگشاید	Gar-am na pir-e moqān dar be ruy bogšāyad
کدام در بزخم چاره از کجا جویم	Kodām dar bezanam, cāre az kojā juyam
مکن در این چمنم سرزنش به خودرویی	Makon dar in caman-am sarzaneš be xodrūyi
چنان که پرورشم می‌دهند می‌رویم	Conān ke parvareš-am midehand, miruyam
تو خانقاه و خرابات در میانه مبین	To xānqāh-o xarābāt dar miyāne mabin
خدا گواه که هر جا که هست با اویم	Xodā govāh ke harjā ke hast, bā u-yam
غبار راه طلب کیمیای بهروزبست	Qobār-e rāh-e talab kimiyā-ye behruzī-st
غلام دولت آن خاک عنبرین بویم	Qolām-e dowlāt-e ān xāk-e anbarinbu-yam
ز شوق نرگس مست بلندبالایی	Ze šowq-e narges-e mast-e bolandbālā-yi
چو لاله با قدح افتاده بر لب جویم	Co lāle bā qadah oftāde bar lab-e juy-am
بیار می که به فتوی حافظ از دل پاک	Biyār mey ke be fatvā-ye Hāfez az del-e pāk
غبار زرق به فیض قدح فروشویم	Qobār-e zarq be feyz-e qadah foru šuyam
عبوس: ترش‌روی، اخمو.	Abus: toršrūy, axmu.
زهد: پارسایی.	Zohd: pārsāyi.
وجه: روی، چهره.	Vajh: ruy, cehre.
خمار: سردرد و کسالت بعد از مستی، می‌زده.	Xomār: sardard-o kesālat ba'd az masti, meyzade.
خرقة: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
دردی‌کش: دردکش، باده‌خوار، شراب‌ساز.	Dordikeš: dordkeš, bādexār, šarābsāz.
پیر مغان: ریش سفید میکند.	Pir-e moqān: rišsefid-e meykade.
خرابات: میکند.	Xarābāt: meykade.
عنبر: ماده‌ای خوشبو.	Anbar: mādde-i xošbu.
نرگس: چشم معشوق (مجاز).	Narges: cešm-e ma'šūq (majāz).
قدح: پیاله.	Qadah: piyāle.
زرق: ریاکاری.	Zarq: riyākāri.
فیض: بهره، بخشش، توفیق (مجاز).	Feyz: bahre, baxšeš, towfiq (majāz).

غزل ۳۸۰ Qazal-e 380

بارها گفته‌ام و بار دگر می‌گویم	Bārhā gofte-am-o bār-e degar miguyam
که من دلشده این ره نه به خود می‌پویم	Ke man-e delšode in rah na be xod mipuyam
در پس آینه طوطی صفتم داشته‌اند	Dar pas-e āyene tutisefat-am dāšte-and
آن چه استاد ازل گفت بگو می‌گویم	Ānce ostād-e azal goft begu, miguyam
من اگر خارم و گر گل چمن آرایی هست	Man agar xār-am-o gar gol camanārā-yi hast
که از آن دست که او می‌کشدم می‌رویم	Ke az ān dast ke u mikešad-am, miruyam
دوستان عیب من بی‌دل حیران مکنید	Dustān eyb-e man-e bidel-e heyrān makonid
گوهری دارم و صاحب نظری می‌جویم	Gowhar-i dāram-o sāhebnazar-i mijuyam
گر چه با دلق ملمع می‌گلگون عیب است	Garce bā dalq-e molamma' mey-e golgun eyb-ast
مکنم عیب کز او رنگ ریا می‌شویم	Makon-am eyb k-az u rang-e riyā mišuyam
خنده و گریه عشاق ز جایی دگر است	Xande-vo gerye-ye oššāq ze jā-yi degar-ast
می‌سرایم به شب و وقت سحر می‌مویم	Misorāyam be šab-o vaqt-e sahar mimuyam
حافظم گفت که خاک در میخانه مبوی	Hāfez-am goft ke xāk-e dar-e meyxāne mabuy
گو مکن عیب که من مشک ختن می‌بویم	Gu, makon eyb, ke man mošk-e Xotan mibuyam
ازل: همیشگی، دیرینگی، زمان بی ابتدا.	Azal: hamišegi, dirinegi, zamān-e biebtedā.
دلق: جامه‌ی درویشان.	Dalq: jāme-ye darvišān.
قدح: پیاله.	Qadah: piyāle.
ملمع: رنگارنگ.	Molamma': rangārang.
مویدن: گریه‌وزاری کردن.	Muyidan: geryevozāri kardan.
ختن: ولایتی در ترکستان.	Xotan: velāyat-i dar Torkestān.

غزل ۳۸۱ Qazal-e 381

گر چه ما بندگان پادشهم	Garce mā bandegān-e pādšah-im
پادشاهان ملک صبحگهیم	Pādšāhān-e molk-e sobhgah-im
گنج در آستین و کیسه تهی	Ganj dar āstin-o kise tohi
جام گیتی نما و خاک رهیم	Jām-e gitinamā-vo xāk-e rah-im
هوشیار حضور و مست غرور	Hošyār-e hozur-o mast-e qorur
بحر توحید و غرقه گنهیم	Bahr-e towhid-o qarqe-ye gonah-im
شاهد بخت چون کرشمه کند	Šāhed-e baxt con kerešme konad
ماش آینه رخ چو مهیم	Mā-š āyine-ye rox-e co mah-im
شاه بیدار بخت را هر شب	Šāh-e bidārbaxt rā haršab
ما نگهبان افسر و کلهمیم	Mā negahbān-e afsar-o kolah-im
گو غنیمت شمار صحبت ما	Gu, qanimat šomār sohbat-e mā
که تو در خواب و ما به دیده گهیم	Ke to dar xāb-o mā be didegah-im
شاه منصور واقف است که ما	Šāh Mansur vāqef-ast ke mā
روی همت به هر کجا که نهیم	Ru-ye hemmat be harkojā ke nahim,
دشمنان را ز خون کفن سازیم	Došmanān rā ze xun kafan sāzim,
دوستان را قبای فتح دهیم	Dustān rā qabā-ye fath dahim
رنگ تزویر پیش ما نبود	Rang-e tazvir piš-e mā nabvad
شیر سرخیم و افعی سیهیم	Šir-e sorx-im-o af'i-ye siyah-im
وام حافظ بگو که بازدهند	Vām-e Hāfez, begu, ke bāz dehand
کرده‌ای اعتراف و ما گوهیم	Karde-i e'terāf-o mā govah-im
شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).	Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).
تزویر: آراستن کلام، دورغپردازی.	Tazvir: ārāstan-e kalām, doruqpardāzi.

غزل ۳۸۲ Qazal-e 382

فاتحهای چو آمدی بر سر خسته‌ای بخوان Fātehe-i, co āmadi bar sar-e xaste-i, bexān
 لب بگشا که می‌دهد لعل لب‌ت به مرده جان Lab begošā ke midehad la'l-e lab-at be morde jān
 آن که به پرسش آمد و فاتحه خواند و می‌رود Ānke be porseš āmad-o fātehe xānd-o miravad
 گو نفسی که روح را می‌کنم از پی اش روان Gu nafas-i ke ruh rā mikonam az pey-aš ravān
 ای که طبیب خسته‌ای روی زبان من ببین Ey ke tabib-e xaste-i, ru-ye zabān-e man bebin
 کاین دم و دود سینه‌ام بار دل است بر زبان K-in dam-o dud-e sine-am bār-e del-ast bar zabān
 گر چه تب استخوان من کرد ز مهر گرم و رفت Garce tab ostexān-e man kard ze mehr garm-o raft
 همچو تبم نمی‌رود آتش مهر از استخوان Hamco tab-am nemiravad ātaš-e mehr az ostexān
 حال دلم ز خال تو هست در آتشش وطن Hāl-e del-am ze xāl-e to hast dar ātaš-aš vatan
 چشمم از آن دو چشم تو خسته شده‌ست و ناتوان Cešm-am az ān do cešm-e to xaste šoda-st-o nātavān
 باز نشان حرارتم ز آب دو دیده و ببین Bāz nešān harārat-am z-āb-e do dide-vo bebin
 نبض مرا که می‌دهد هیچ ز زندگی نشان Nabz-e ma-rā ke midehad hic ze zendegi nešān
 آن که مدام شیشه‌ام از پی عیش داده است Ānke modām šīše-am az pey-e eyš dāde-ast
 شیشه‌ام از چه می‌برد پیش طبیب هر زمان Šīše-am az ce mibarad piš-e tabib harzamān
 حافظ از آب زندگی شعر تو داد شربت‌م Hāfez, az āb-e zendegi še'r-e to dād šarbat-am
 ترک طبیب کن بیا نسخه شربت‌م بخوان Tark-e tabib kon, biyā, nosxe-ye šarbat-am bexān
لعل: سنگِ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز). **La'l:** sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz)

غزل ۳۸۳ Qazal-e 383

چندان که گفتم غم با طیبیان	Candān ke goftam qam bā tabībān
درمان نکردند مسکین غریبان	Darmān nakardand meskin-qaribān
آن گل که هر دم در دست بادیست	Ān gol ke hardam dar dast-e bād-i-st
گو شرم بادش از عندلیبان	Gu šarm bād-aš az andalibān
یا رب امان ده تا بازیبند	Yā Rab, amān deh tā bāz binad
چشم محبان روی حبیبان	Cešm-e mohebbān ru-ye habibān
درج محبت بر مهر خود نیست	Dorj-e mohabbat bar mohr-e xod nist
یا رب مبادا کام رقیبان	Yā Rab, mabād-ā kām-e raqibān
ای منعم آخر بر خوان جودت	Ey mon'em āxer bar xān-e jud-at
تا چند باشیم از بی نصیبان	Tā cand bāšim az binasibān
حافظ نگشتی شیدای گیتی	Hāfez, nagašti šeydā-ye giti
گر می‌شنیدی پند ادیبان	Gar mišenidi pand-e adibān
عندلیب: بلبل.	Andalib: bolbol.
محب: دوستدار.	Moheb: dustdār.
حبیب: یار، دوست.	Habib: yār, dust.
درج: صندوقچه‌ی جواهرات.	Dorj: sanduqce-ye javāherāt.
منعم: توانگر.	Mon'em: tavāngar.
خوان: طبق، سفره.	Xān: tabaq, sofre.
جود: بخشش، جوانمردی..	Jud: baxšeš, javānmardi.

غزل ۳۸۴ Qazal-e 384

می‌سوزم از فراق‌ت روی از جفا بگردان
 Misuzam az farāq-at, ruy az jafā begardān
 هجران بلای ما شد یا رب بلا بگردان
 Hejrān balā-ye mā šod, yā Rab, balā begardān
 مه جلوه می‌نماید بر سبز خنگ گردون
 Mah jelve minamāyad bar sabzxeng-e gardun
 تا او به سر درآید بر رخسار پا بگردان
 Tā u be sar dar āyad bar Raxš, pā begardān
 مرغول را برافشان یعنی به رگم سنبل
 Morqul rā bar afšān, ya'ni be raqm-e sonbol
 گرد چمن بخوری همچون صبا بگردان
 Gerd-e caman boxur-i hamcon sabā begardān
 یغمای عقل و دین را بیرون خرام سرمست
 Yaqmā-ye aql-o dīn rā birun xarām sarmast
 در سر کلاه بشکن در بر قبا بگردان
 Dar sar kolāh beškan, dar bar qabā begardān
 ای نور چشم مستان در عین انتظارم
 Ey nur-e cešm-e mastān, dar eyn-e entezār-am
 چنگ حزین و جامی بنواز یا بگردان
 Cang-e hazin-o jām-i benvāz yā begardān
 دوران همی‌نویسد برعارضش خطی خوش
 Dowrān haminevisad bar ārez-aš xat-i xoš
 یا رب نوشته بد از یار ما بگردان
 Yā Rab, nevešte-ye bad az yār-e mā begardān
 حافظ ز خوبویان بخت جز این قدر نیست
 Hāfez, ze xubruyān baxt-at joz inqadar nist
 گر نیستت رضایی حکم قضا بگردان
 Gar nist-at rezā-yi hokm-e qazā begardān
خنگ: اسب سفید.

سبزخنگ: کنایه از فلک.

مرغول: زلف پیچیده و مجعد.

بخور: هر ماده‌ای که در آتش ریزند و بوی خوش دهد.

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).

یغما: تاراج.

خرامیدن: با ناز و وقار راه رفتن.

حزین: غمگین.

عارض: رخسار.

Xeng: asb-e sefid.

Sabzxeng: kenāye az falak.

Marqul: zolf-e picide-vo moja'ad.

Boxur: Har mādde-i ke dar ātaš rizand-o bu-ye xoš dehad.

Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'suq (majāz).

Yaqmā: tāraj.

Xarāmidan: bā nāz-o vaqār rāh raftan.

Hazin: qamgin.

Ārez: roxsār.

غزل ۳۸۵ Qazal-e 385

یا رب آن آهوی مشکین به ختن بازرسان	Yā Rab, ān āhu-ye moškin be Xotan bāz resān
وان سهی سرو خرامان به چمن بازرسان	V-ān sahisarv-e xarāmān be caman bāz resān
دل آزرده ما را به نسیمی بنواز	Del-e āzorde-ye mā rā be nasim-i benavāz
یعنی آن جان ز تن رفته به تن بازرسان	Ya'ni ān jān-e ze-tan-rafte be tan bāz resān
ماه و خورشید به منزل چو به امر تو رسند	Māh-o xoršid be manzel co be amr-e to resand
یار مه روی مرا نیز به من بازرسان	Yār-e mehru-ye ma-rā niz be man bāz resān
دیده‌ها در طلب لعل یمانی خون شد	Didehā dar talab-e la'l-e yamāni xun šod
یا رب آن کوکب رخشان به یمن بازرسان	Yā Rab, ān kowkab-e raxšān be Yaman bāz resān
برو ای طایر میمون همایون آثار	Borow, ey tāyer-e meymun-e homāyun'āsār
پیش عنقا سخن زاغ و زغن بازرسان	Piš-e Anqā soxan-e zāq-o zaqan bāz resān
سخن این است که ما بی تو نخواهیم حیات	Soxan in-ast ke mā bi to naxāhim hayāt
بشنو ای پیک خبرگیر و سخن بازرسان	Bešnow, ey peyk-e xabargir-o soxan bāz resān
آن که بودی وطنش دیده حافظ یا رب	Ānke budi vatan-aš dide-ye Hāfez, yā Rab
به مرادش ز غریبی به وطن بازرسان	Be morād-aš ze qaribi be vatan bāz resān
ختن: ولایتی در ترکستان.	Xotan: velāyat-i dar Torkestān.
سهی: راست و بلند.	Sahi: rāst-o boland.
خرامان: در حال راه رفتن با ناز و وقار.	Xarāmān: dar hāl-e rāh raftan bā nāz-o vaqār.
لعل: سنگ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
یمانی: یمنی.	Yamāni: yamani.
کوکب: ستاره.	Kowkab: setāre.
طایر: پرنده.	Tāyer: parande.
میمون: خجسته.	Meymun: xojaste.
همایون: خجسته.	Homāyun: xojaste.
عنقا: سیمرغ.	Anqā: Simorq.
زغن: پرندهای شبیه کلاغ.	Zaqan: parande-i šabih-e kalāq.

غزل ۳۸۶ Qazal-e 386

خدا را کم نشین با خرقة پوشان	Xodā rā, kam nešin bā xerqepušān
رخ از رندان بی‌سامان مپوشان	Rox az rendān-e bisāmān mapušān
در این خرقة بسی آلودگی هست	Dar in xerqe bas-i āludegi hast
خوشا وقت قبای می فروشان	Xoš-ā vaqt-e qabā-ye meyforušān
در این صوفی وشان دردی ندیدم	Dar in sufivašān dard-i nadidam
که صافی باد عیش دردنوشان	Ke sāfi bād eyš-e dordnušān
تو نازک طبعی و طاقت نیاری	To nāzoktab'-i-yo tāqat nayāri
گرانی‌های مشتى دلچ پوشان	Gerānihā-ye mošt-i dalqpušān
چو مستم کرده‌ای مستور منشین	Co mast-am karde-i, mastur manšīn
چو نوشم داده‌ای زهرم منوشان	Co nuš-am dāde-i, zahr-am manušān
بیا و از غبن این سالوسیان بین	Biyā-vo az qabn-e in sālusiyan bin
صراحی خون دل و بریط خروشان	Sorāhi xundel-o barbat xorušān
ز دلگرمی حافظ بر حذر باش	Ze delgarmi-ye Hāfez bar hazar bāš
که دارد سینه‌ای چون دیگ جوشان	Ke dārad sine-i con dig-e jušān
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
درد: تهنشین از مایعات، بویژه شراب، لرد.	Dord: tahnešin az māyeāt, beviže šarāb; lerd.
دردنوش: آنکه جام شراب را تا ته می نوشد.	Dordnuš: ānke jām-e šarāb rā tā tah minušad.
دلچ: جامه‌ی درویشان.	Dalq: jāme-ye darvišān.
مستور: پوشیده، پاکدامن.	Mastur: pušide, pākdāman.
غبن: فریب دادن کسی در خریدوفروش.	Qabn: farib dādan-e kas-i dar xaridoforuš.
سالوس: ریاکار.	Sālus: riyākār.
صراحی: تنگ شراب.	Sorāhi: tong-e šarāb.
بریط: ساز عود.	Barbat: sāz-e ud.

غزل ۳۸۷ Qazal-e 387

شاه شمشادقدان خسرو شیرین دهنان Šāh-e šemšādquadān, xosrov-e širindahanān
 که به مژگان شکنند قلب همه صف شکنان Ke be možgān šekanad qalb-e hame safšekanān
 مست بگذشت و نظر بر من درویش انداخت Mast bogzašt-o nazar bar man-e darviš andāxt
 گفت ای چشم و چراغ همه شیرین سخنان Goft, ey cešm-o cerāq-e hame širinsoxanān
 تا کی از سیم و زرت کیسه تهی خواهد بود Tā key az simozar-at kise tohi xāhad bud
 بنده من شو و برخور ز همه سیمتنان Bande-ye man šov-o bar xor ze hame simtanān
 کمتر از ذره نه‌ای پست مشو مهر بورز Kamtar az zarre ne-i, past mašow, mehr bevarz
 تا به خلوتگه خورشید رسی چرخ زنان Tā be xalvatgah-e xoršid resi carxzanān
 بر جهان تکیه مکن و ر قدحی می داری Bar jahān tekye makon v-ar qadah-i mey dāri
 شادی زهره جبینان خور و نازک بدنان Šādi-ye zohrejabinān xor-o nāzokbadanān
 پیر پیمانه کش من که روانش خوش باد Pir-e peymānekeš-e man ke ravān-aš xoš bād
 گفت پرهیز کن از صحبت پیمان شکنان Goft parhiz kon az sohbat-e peymānšekanān
 دامن دوست به دست آر و ز دشمن بگسل Dāman-e dust be dast ār-o ze došman bogsel
 مرد یزدان شو و فارغ گذر از اهرمنان Mard-e Yazdān šov-o fāreq gozar az Ahremanān
 با صبا در چمن لاله سحر می‌گفتم Bā sabā dar caman-e lāle sahar migoftam
 که شهیدان که‌اند این همه خونین کفنان Ke šahidān-e ke-and in hame xuninkafanān
 گفت حافظ من و تو محرم این راز نه‌ایم Goft, Hāfez, man-o to mahram-e in rāz ne-im
 از می لعل حکایت کن و شیرین دهنان Az mey-ye la'l hekāyat kon-o širindahanān
سیم: نقره. Sim: noqre.

سیمتن: دارای اندامی سفید ، (به مجاز) زیبا. Simtan: dārā-ye andām-i sefid; (be majāz) zibā.

قدح: پیاله. Qadah: piyāle.

جبین: پیشانی. Jabin: pišāni.

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز). Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).

لعل: سنگ سرخ‌رنگ گران‌بها، لب معشوق (مجاز). La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).

غزل ۳۸ Qazal-e 388

بهار و گل طرب انگیز گشت و توبه شکن
 به شادی رخ گل بیخ غم ز دل برکن
 رسید باد صبا غنچه در هواداری
 ز خود برون شد و بر خود درید پیراهن
 طریق صدق پیاموز از آب صافی دل
 به راستی طلب آزادگی ز سرو چمن
 ز دستبرد صبا گرد گل کلاله نگر
 شکنج گیسوی سنبل ببین به روی سمن
 عروس غنچه رسید از حرم به طالع سعد
 به عینه دل و دین می‌برد به وجه حسن
 صفیر بلبل شوریده و نفیر هزار
 برای وصل گل آمد برون ز بیت حزن
 حدیث صحبت خوبان و جام باده بگو
 به قول حافظ و فتوی پیر صاحب فن
طرب: شادمانی.

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).

کلاله: کاکل، برجستگی بالای مادگی گیاه.

شکنج: پیچ‌وتاب، پیچ‌وخم زلف.

سمن: یاسمین.

طالع: بخت.

سعد: خجسته.

وجه: چهره.

حسن: نیکو.

صفیر: بانگ.

نفیر: ناله و زاری و فریاد.

هزار: نوعی بلبل، هزاردستان.

بیت حزن: خانه‌ی اندوه‌ها.

Bahār-o gol tarabangiz gašt-o towbešekan
 Be šādi-ye rox-e gol bix-e qam ze del bar kan
 Resid bād-e sabā qonce dar havādāri
 Ze xod borun šod-o bar xod darid pirāhan
 Tariq-e sedq biyāmuz az āb-e sāfidel
 Be rāsti talab āzādegi ze sarv-e caman
 Ze dastbord-e sabā gerd-e gol kolāle negar
 Šekanj-e gisu-ye sonbol bebin be ru-ye saman
 Arus-e qonce resid az haram be tāle-e sa'd
 Be eyne del-o din mibarad be vajh-e hasan
 Safir-e bolbol-e šuride-vo nafir-e hazār
 Barā-ye vasl-e gol āmad borun ze beyt-e hazan
 Hadis-e sohbat-e xubān-o jān-e bāde begu
 Be qowl-e Hāfez-o fatvā-ye pir-e sāhebfan
Tarab: šādmani.

Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).

Kolāle: kākol, barjestegi-ye bālā-ye māddegi-ye giyāh.

Šekanj: picotāb, picoxam-e zolf.

Saman: yāsmīn.

Tāle': baxt.

Sa'd: xojaste.

Vajh: cehre.

Hasan: niku.

Safir: bāng.

Nafir: nāle-vo zāri-yo faryād.

Hazār: now-i bolbol, hezārdastān.

Beyt-e hazan: xāne-ye anduhhā.

غزل ۳۸۹ Qazal-e 389

چو گل هر دم به بویت جامه در تن Co gol hardam be bu-yat jāme dar tan
 کنم چاک از گریبان تا به دامن Konam cāk az garibān tā be dāman
 تنت را دید گل گویی که در باغ Tan-at rā did gol guyi ke dar bāq
 چو مستان جامه را بدرید بر تن Co masetān jāme rā bedrid bar tan
 من از دست غمت مشکل برم جان Man az dast-e qam-at moškel baram jān
 ولی دل را تو آسان بردی از من Vali del rā to āsān bordi az man
 به قول دشمنان برگشتی از دوست Be qowl-e došmanān bar gašti az dust
 نگردد هیچ کس با دوست دشمن Nagardad hickas bā dust došman
 تنت در جامه چون در جام باده Tan-at dar jāme con dar jām bāde
 دلت در سینه چون در سیم آهن Del-at dar sine con dar sim āhan
 ببار ای شمع اشک از چشم خونین Bebār, ey šam', ašk az cešm-e xunin
 که شد سوز دلت بر خلق روشن Ke šod suzedel-at bar xalq rowšan
 مکن کز سینه‌ام آه جگرسوز Makon, k-az sine-am āh-e jegarsuz
 برآید همچو دود از راه روزن Bar āyad hamco dud az rāh-e rowzan
 دلم را مشکن و در پا مینداز Del-am rā maškan-o dar pā mayandāz
 که دارد در سر زلف تو مسکن Ke dārad dar sar-e zolf-e to maskan
 چو دل در زلف تو بسته‌ست حافظ Co del dar zolf-e to basta-st Hāfez
 بدین سان کار او در پا میفکن Bed-in sāl kār-e u dar pā mayafkan
 روزن: دریچه، شکاف. Rowzan: darice, šekāf.

غزل ۳۹۰ Qazal-e 390

افسر سلطان گل پیدا شد از طرف چمن	Afsar-e soltān-e gol peydā šod az taraf-e caman
مقدمش یا رب مبارک باد بر سرو و سمن	Maqdam-aš, yā Rab, mobārak bād bar sarv-o saman
خوش به جای خویشتن بود این نشست خسروی	Xoš be jā-ye xištan bud in nešast-e xosravi
تا نشیند هر کسی اکنون به جای خویشتن	Tā nešinad har kas-i aknun be jā-ye xištan
خاتم جم را بشارت ده به حسن خاتمت	Xātam-e Jam rā bešarat deh be hosn-e xātam-at
کاسم اعظم کرد از او کوتاه دست اهرمن	K-esm-e a'zam kard az u kutāh dast-e Ahreman
تا ابد معمور باد این خانه کز خاک درش	Tā abad ma'mur bād in xāne k-az xāk-e dar-aš
هر نفس با بوی رحمان می‌وزد باد یمن	Har nafas bā bu-ye rahmān mivazad bād-e Yaman
شوکت پور پشنگ و تیغ عالمگیر او	Šowkat-e pur-e Pašang-o tiq-e ālamgir-e u
در همه شهنامه‌ها شد داستان انجمن	Dar hame Šahnāmeḥā šod dāstān-e anjoman
خنگ چوگانی چرخ رام شد در زیر زین	Xeng-e cowgāni-ye carx-at rām šod dar zir-e zin
شهبسوارا چون به میدان آمدی گویی بزین	Šahsavār-ā, con be meydān āmadi, guy-i bezan
جویبار ملک را آب روان شمشیر توست	Juybār-e molk rā āb-e ravān šamšir-e to-st
تو درخت عدل بنشان بیخ بدخواهان بکن	To deraxt-e adl benšān, bix-e badxāhān bekan
بعد از این نشکفت اگر با نکهت خلق خوشت	Ba'd az in naškofat agar bā nakhat-e xolq-e xoš-at
خیزد از صحرای ایذج نافه مشک ختن	Xizad az sahrā-ye Izej nāfe-ye mošk-e Xotan
گوشه گیران انتظار جلوه خوش می‌کنند	Gušegirān entezār-e jelve-ye xoš mikonand
برشکن طرف کلاه و برقع از رخ برفکن	Bar šekan taraf-e kolāh-o borqa' az rox bar fekan
مشورت با عقل کردم گفت حافظ می بنوش	Mašverat bā aql kardam, goft, Hāfez mey benuš
ساقیا می ده به قول مستشار مؤتمن	Saqi-yā, mey deh be qowl-e mostašār-e mo'taman
ای صبا بر ساقی بزم اتابک عرضه دار	Ey sabā, bar sāqi-ye bazm-e atābak arze dār
تا از آن جام زرافشان جرعه‌ای بخشد به من	Tā az ān jām-e zarafšān jor'e-i baxšad be man
افسر: تاج.	Afsar: tāj.
طرف: گوشه و کنار.	Tarf: guševokenār.
خاتم: انگشتی، نگین انگشتی، مهر.	Xātam: angoštari, negin-e angoštari, mohr.
پشنگ: برادرزاده‌ی فریدون و پدر منوچهر.	Pašang: barādarzāde-ye Fereydun-o pedar-e Manucehr.
خنگ: اسب سفید.	Xeng: asb-e sefid.
نکته: بوی خوش.	Nakhat: bu-ye xoš.
ایذج: ایذه (شهری در خوزستان).	Izej: Ize (šahr-i dar Xuzestān).
نافه: نافمانند، کیسه‌ای که زیر شکم آهوی تاتار قرار دارد و مشک از آن خارج می‌شود، مشک (مجاز).	Nāfe: nāfmānand, kise-i ke zir-e šekam-e āhu-ye Tātār qarār dārad-o mošk az ān xārej mišavad, mošk (majāz).
ختن: ولایتی در ترکستان.	Xotan: velāyat-i dar Torkestān.
برقع: روبند، نقاب.	Borqa': ruband, neqāb.
مؤتمن: امین.	Mo'taman: amin.
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).
اتابک: حاکم محلی، مربی شاهزادگان.	Atābak: hākem-e mahalli, morabbi-ye šāhzādegān.

غزل ۳۹۱ Qazal-e 391

خوشتتر از فکر می و جام چه خواهد بودن
 تا ببینم که سرانجام چه خواهد بودن
 غم دل چند توان خورد که ایام نماند
 گو نه دل باش و نه ایام چه خواهد بودن
 مرغ کم حوصله را گو غم خود خور که بر او
 رحم آن کس که نه دامن چه خواهد بودن
 باده خور غم مخور و پند مقلد منیوش
 اعتبار سخن عام چه خواهد بودن
 دست رنج تو همان به که شود صرف به کام
 دانی آخر که به ناکام چه خواهد بودن
 پیر میخانه همی خواند معمایی دوش
 از خط جام که فرجام چه خواهد بودن
 بردم از ره دل حافظ به دف و چنگ و غزل
 تا جزای من بدنام چه خواهد بودن
مقلد: عالم و پیشوای مذهبی.
نیوشیدن: گوش کردن، شنیدن.
دوش: دیشب.

خط جام: خطهایی که در جام جم است و در غیر این نیز می‌آید.
Xat-e jām: Xathā-yi ke dar Jām-e Jam-ast-o dar qeyr-e in niz miāyad.
Moqallad: ālem-o pišvā-ye mazhabī.
Niyušidan: guš kardan, šenidan.
Duš: dišab.

غزل ۳۹۲ Qazal-e 392

دانی که چیست دولت دیدار یار دیدن	Dāni ke ci-st dowlāt, didār-e yār didan
در کوی او گدایی بر خسروی گزیدن	Dar kuy-e u gedāyi bar xosrovi gozidan
از جان طمع بریدن آسان بود ولیکن	Az jān tama' boridan, āsān bovad, valikan
از دوستان جانی مشکل توان بریدن	Az dustān-e jāni moškel tavān boridan
خواهم شدن به بستان چون غنچه با دل تنگ	Xāham šodan be bostān con qonce bā del-e tang
وان جا به نیک نامی پیراهنی دریدن	V-ānjā be nikhāmi pirāhan-i daridan
گه چون نسیم با گل راز نهفته گفتن	Gah con nasim bā gol rāz-e nahofte goftan
گه سرعشقبازی از بلبلان شنیدن	Gah serr-e ešqbāzi az bolbolān šenidan
بوسیدن لب یار اول ز دست مگذار	Busidan-e lab-e yār avval ze dast magzār
کآخر ملول گردی از دست و لب گزیدن	K-āxer malul gardi az dast-o lab gazidan
فرصت شمار صحبت کز این دوراهه منزل	Forsat šomār sohbat k-az in dorāhe-manzel
چون بگذریم دیگر نتوان به هم رسیدن	Con bogzarim digar natavān be ham residan
گوی برفت حافظ از یاد شاه یحیی	Guyi beraft Hāfez az yād-e Šāh Yahyā
یا رب به یادش آور درویش پروریدن	Yā Rab, be yād-aš āvar darviš parvaridan
دولت: نیکبختی.	Dowlāt: nikhbaxti.
خسروی: شاهی.	Xosrovi: šāhi.
طمع بریدن: قطع امید کردن.	Tama' boridan: qat'-e omid kardan.
ملول: افسرده، اندوهگین، دل تنگ.	Malul: afsorde, anduhgin, deltang.

غزل ۳۹۳ Qazal-e 393

منم که شهره شهرم به عشق ورزیدن	Man-am ke šohre-ye šahr-am be ešq varzidan
منم که دیده نیالوده‌ام به بد دیدن	Man-am ke dide nayālude-am be bad didan
وفا کنیم و ملامت کشیم و خوش باشیم	Vafā konim-o malāmat kešim-o xoš bāšim
که در طریقت ما کافریمت رنجیدن	Ke dar tariqat-e mā kāfari-st ranjidan
به پیر می‌کده گفتم که چیست راه نجات	Be pir-e meykade goftam ke ci-st rāh-e nejāt
بخواست جام می و گفت عیب پوشیدن	Bexāst jām-e mey-yo goft, eyb pušidan
مراد دل ز تماشای باغ عالم چیست	Morād-e del ze tamāšā-ye bāq-e ālam ci-st
به دست مردم چشم از رخ تو گل چیدن	Be dast-e mardom-e cešm az rox-e to gol cidan
به می پرستی از آن نقش خود زدم بر آب	Be meyparasti az ān naqš-e xod zadam bar āb
که تا خراب کنم نقش خود پرستیدن	Ke tā xarāb konam naqš-e xod parastidan
به رحمت سر زلف تو واثقم ور نه	Be rahmat-e sar-e zolf-e to vāseq-am v-ar na
کشش چو نبود از آن سو چه سود کوشیدن	Kešeš co nabvad az ānsu, ce sud kušidan
عنان به می‌کده خواهیم تافت زین مجلس	Enān be meykade xāhim tāft z-in majles
که وعظ بی عملان واجب است نشنیدن	Ke va'z-e biamalān vājeb-ast našnidan
ز خط یار بیاموز مهر با رخ خوب	Ze xatt-e yār biyāmuz mehr bā rox-e xub
که گرد عارض خوبان خوش است گردیدن	Ke gerd-e ārez-e xubān xoš-ast gardidan
میوس جز لب ساقی و جام می حافظ	Mabus joz lab-e sāqi-yo jām-e mey, Hāfez
که دست زهدفروشان خطاست بوسیدن	Ke dast-e zohdforušān xatā-st busidan
مردم: مردمک چشم (مجاز).	Mardom: mardomak-e cešm (majāz).
وائق: اطمینان‌کننده، اعتماددارنده، استوار.	Vāseq: etminānkonande, e'temāddārande, ostovār.
عنان: لگام، دهانه‌ی اسب.	Enān: legām, dahāne-ye asb.
وعظ: اندرز.	Va'z: andarz.
خط: موی تازه‌برآمده از رخسارِ خوبان.	Xat(t): mu-ye tāzebarāmade az roxsār-e xubān.
عارض: رخسار.	Ārez: roxsār.
زهد: پارسایی.	Zohd: pārsāyi.

غزل ۳۹۴ Qazal-e 394

ای روی ماه منظر تو نوبهار حسن	Ey ru-ye mähmanzar-e to nowbahār-e hosn
خال و خط تو مرکز حسن و مدار حسن	Xāloxat-e to markaz-e hosn-o madār-e hosn
در چشم پرخمار تو پنهان فسون سحر	Dar cešm-e porxomār-e to penhān fosun-e sehr
در زلف بی‌قرار تو پیدا قرار حسن	Dar zolf-e biqarār-e to peydā qarār-e hosn
ماهی نتافت همچو تو از برج نیکویی	Māh-i natāft hamco to az borj-e nikuyi
سروی نخاست چون قدت از جویبار حسن	Sarv-i naxāst con qad-at az juybār-e hosn
خرم شد از ملاححت تو عهد دلبری	Xorram šod az malāhat-e to ahd-e delbari
فرخ شد از لطافت تو روزگار حسن	Farrox šod az letāfat-e to ruzgār-e hosn
از دام زلف و دانه خال تو در جهان	Az dām-e zolf-o dāne-ye xāl-e to dar jahān
یک مرغ دل نماند نگشته شکار حسن	Yek morq-e del namānd nagašte šekār-e hosn
دایم به لطف دایه طبع از میان جان	Dāyem be lotf dāye-ye tab' az miyān-e jān
می‌پرورد به ناز تو را در کنار حسن	Miparvarad be nāz to rā dar kenār-e hosn
گرد لبث بنفشه از آن تازه و تر است	Gerd-e lab-at banafše az ān tāze-vo tar-ast
کآب حیات می‌خورد از جویبار حسن	K-āb-e hayāt mixorad az juybār-e hosn
حافظ طمع برید که بیند نظیر تو	Hāfez tama' borid ke binad nazir-e to
دیار نیست جز رخت اندر دیار حسن	Dayyār nist joz rox-at andar diyār-e hosn
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
ملاححت: زیبا و خوب‌روی بودن، نمکین بودن.	Malāhat: zibā-vo xubruy budan, namakin budan.
فرخ: خجسته، زیباروی.	Farrox: xojaste, zibāruy.
طبع: خوی، استعداد.	Tab': xuy, este'dād.
طمع بریدن: قطع امید کردن.	Tama' boridan: qat'-e omid kardan.
دیار: کسی.	Dayyār: kas-i.

غزل ۳۹۵ Qazal-e 395

گلبرگ را ز سنبل مشکین نقاب کن	Golbarg rā ze sonbol-e meškin neqāb kon
یعنی که رخ بپوش و جهانی خراب کن	Ya'ni ke rox bepuš-o jahān-i xarāb kon
بفشان عرق ز چهره و اطراف باغ را	Befšān araq ze cehre-vo atrāf-e bāq rā
چون شیشه‌های دیده ما پرگلاب کن	Con šīsehā-ye dide-ye mā por golāb kon
ایام گل چو عمر به رفتن شتاب کرد	Ayyām-e gol co omr be raftan šetāb kard
ساقی به دور باده گلگون شتاب کن	Sāqi, be dowr-e bāde-ye golgun šetāb kon
بگشا به شیوه نرگس پرخواب مست را	Bogšā be šive narges-e porxāb-e mast rā
واز رشک چشم نرگس رعنا به خواب کن	V-az rašk cešm-e narges-e ra'nā be xāb kon
بوی بنفشه بشنو و زلف نگار گیر	Bu-ye banafše bešenov-o zolf-e negār gir
بنگر به رنگ لاله و عزم شراب کن	Bengar be rang-e lāle-vo azm-e šarāb kon
زان جا که رسم و عادت عاشق‌کشی توسط	Z-ānjā ke rasm-o ādat-e āšeqkoši-ye to-st
با دشمنان قدح کش و با ما عتاب کن	Bā došmanān qadah keš-o bā mā etāb kon
همچون حباب دیده به روی قدح گشای	Hamcon hobāb dide be ru-ye qadah gošāy
وین خانه را قیاس اساس از حباب کن	V-in xāne rā qiyās-e asās az hobāb kon
حافظ وصال می‌طلبد از ره دعا	Hāfez vesāl mitalabad az rah-e doā
یا رب دعای خسته دلان مستجاب کن	Yā Rab, doā-ye xastedelān mostajāb kon
نرگس: چشم معشوق (مجاز).	Narges: cešm-e ma'šūq (majāz).
رشک: حسادت.	Rašk: hesādat.
نگار: محبوب، معشوق (مجاز).	Negār: mahbub, ma'šūq (majāz).
قدح: پیاله.	Qadah: piyāle.
عتاب: سرزنش، خشم گرفتن.	Etāb: sarzaneš, xašm gereftan.

غزل ۳۹۶ Qazal-e 396

صبح است ساقیا قدحی پرشراب کن	Sobh-ast, sāqi-yā, qadah-i por šarāb kon
دور فلک درنگ ندارد شتاب کن	Dowr-e falak derang nadārad, šetāb kon
زان پیشتر که عالم فانی شود خراب	Z-ān pištar ke ālam-e fāni šavad xarāb
ما را ز جام باده گلگون خراب کن	Mā rā ze jā-m-e bāde-ye golgun xarāb kon
خورشید می ز مشرق ساغر طلوع کرد	Xoršid-e mey ze mašreq-e sāqar tolu' kard
گر برگ عیش می‌طلبی ترک خواب کن	Gar barg-e eyš mitalabi, tark-e xāb kon
روزی که چرخ از گل ما کوزه‌ها کند	Ruz-i ke carx az gel-e mā kuzehā konad
زنهار کاسه سر ما پرشراب کن	Zenhār, kāse-ye sar-e mā por šarāb kon
ما مرد زهد و توبه و طامات نیستیم	Mā mard-e zohd-o towbe-vo tāmāt nistim
با ما به جام باده صافی خطاب کن	Bā mā be jā-m-e bāde-ye sāfi xatāb kon
کار صواب باده پرستیتست حافظا	Kār-e savāb bādeparasti-st, Hāfez-ā
برخیز و عزم جزم به کار صواب کن	Bar xiz-o azm-e jazm be kār-e savāb kon
قدح: پیاله.	Qadah: piyāle.
فلک: آسمان، سپهر گردون.	Falak: āsmān, sepehr-e gardun.
ساعر: پیالهی شراب‌خوری، جام.	Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jā-m.
برگ: اسباب.	Barg: asbāb.
زنهار: بر حذر باش!	Zenhār: bar hazar bāš!
زهد: پارسایی.	Zohd: pārsāyi.
طامات: سخنان بی‌پایه‌و‌اساس.	Tāmāt: soxanān-e bipāyevoasās.
صافی: پاک، ناب، زلال.	Sāfi: pāk, nāb, zolāl.
جزم: استوار.	Jazm: ostovār.

غزل ۳۹۷ Qazal-e šomāre 397

ز در درآ و شبستان ما منور کن	Ze dar dar ā-vo šabestān-e mā monavvar kon
هوای مجلس روحانیان معطر کن	Havā-ye majles-e rowhāniyān moattar kon
اگر فقیه نصیحت کند که عشق مبارز	Agar faqih nasihat konad ke ešq mabāz
پیاله‌ای بدهش گو دماغ را تر کن	Piyāle-i bedeh-aš, gu, demāq rā tar kon
به چشم و ابروی جانان سپرده‌ام دل و جان	Be cešm-o abru-ye jānān seporde-am del-o jān
بیا بیا و تماشای طاق و منظر کن	Biyā, biyā-vo tamāšā-ye tāq-o manzar kon
ستاره شب هجران نمی‌فشانند نور	Setāre-ye šab-e hejrān nemifešānd nur
به بام قصر برآ و چراغ مه برکن	Be bām-e qasr bar ā-vo cerāq-e mah bar kon
بگو به خازن جنت که خاک این مجلس	Begu be xāzen-e jannat ke xāk-e in majles
به تحفه بر سوی فردوس و عود مجمر کن	Be tohfe bar su-ye ferdows-o ud-e mejmar kon
از این مزوجه و خرقة نیک در تنگم	Az in mozavvaje-vo xerqe-ye nik dar tang-am
به یک کرشمه صوفی و شمش قلندر کن	Be yek kerešme-ye sufivaš-am qalandar kon
چو شاهدان چمن زبردست حسن تواند	Co šāhedān-e caman zirdast-e hosn-e to-and
کرشمه بر سمن و جلوه بر صنوبر کن	Kerešme bar saman-o jelve bar senowbar kon
فضول نفس حکایت بسی کند ساقی	Fozul-e nafs hekāyat bas-i konad, sāqi
تو کار خود مده از دست و می به ساغر کن	To kār-e xod madeh az dast-o mey be sāqar kon
حجاب دیده ادراک شد شعاع جمال	Hejāb-e dide-ye edrāk šod šoā-e jamāl
بیا و خرگه خورشید را منور کن	Biyā-vo xargah-e xoršid rā monavvar kon
طمع به قند وصال تو حد ما نبود	Tama' be qand-e vesāl-e to hadd-e mā nabovad
حوالتم به لب لعل همچو شکر کن	Havālat-am be lab-e la'l-e hamco šekkar kon
لب پیاله ببوس آنگهی به مستان ده	Lab-e piyāle bebus, āngahi be mastān deh
بدین دقیقه دماغ معاشران تر کن	Bed-in daqīqe demāq-e moāšerān tar kon
پس از ملازمت عیش و عشق مه رویان	Pas az molāzemat-e eyš-o ešq-e mahruyān
ز کارها که کنی شعر حافظ از بر کن	Ze kārha ke koni, še'r-e Hāfez az bar kon
شبستان: خوابگاه، قسمتِ سقفدارِ مسجد.	Šabestān: xābgāh, qesmat-e saqfdār-e masjid.
دماغ: مغز سر.	Demāq: maqz-e sar.
هجران: دوری، جدایی.	Hejrān: duri, jodāyi.
خازن: نگهبان.	Xāzen: negahbān.
جنت: بهشت.	Jannat: behešt.
مجمر: آتشدان.	Mejmar: ātašdān.
مزوجه: کلاه درویشان.	Mozavvaje: kolāh-e darvišān.
خرقة: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
قلندر: بی‌قید، درویش.	Qalandar: biqeyd, darviš.
شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).	Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).
سمن: یاسمین.	Saman: yāsmīn.
ساجر: پیاله‌ی شراب‌خوری، جام.	Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jān.
شعاع: پرتو، پرتو خورشید.	Šoā': partow, partov-e xoršid.
خرگه: سراپرده، خیمه.	Xargah: sarāparde, xeyme.
لعل: سنگ سرخ‌رنگ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
ملازمت: همراهی، خدمت.	Molāzemat: hamrāhi, xedmat.

غزل ۳۹۸ Qazal-e 398

ای نور چشم من سخنی هست گوش کن	Ey nur-e cašm-e man, soxan-i hast, guš kon
چون ساغرت پر است بنوشان و نوش کن	Con sāqar-at por-ast, benušān-o nuš kon
در راه عشق وسوسه اهرمن بسیست	Dar rāh-e ešq vasvase-ye Ahreman bas-i-st
پیش آی و گوش دل به پیام سروش کن	Piš āy-o guš-e del be payām-e soruš kon
برگ نوا تبه شد و ساز طرب نماند	Barg-e navā tabah šod-o sāz-e tarab namānd
ای چنگ ناله برکش و ای دف خروش کن	Ey cang, nāle bar keš-o, ey daf, xoruš kon
تسییح و خرقة لذت مستی نبخشدت	Tasbih-o xerqe lezzat-e masti nabaxšad-at
همت در این عمل طلب از می فروش کن	Hemmat dar in amal talab az meyforuš kon
پیران سخن ز تجربه گویند گفتمت	Pirān soxan ze tajrobe guyand, goftam-at
هان ای پسر که پیر شوی پند گوش کن	Hān, ey pesar, ke pir šavi, pand guš kon
بر هوشمند سلسله نهاد دست عشق	Bar hušmand selsele nanhād dast-e ešq
خواهی که زلف یار کنشی ترک هوش کن	Xāhi ke zolf-e yār keši, tark-e huš kon
با دوستان مضایقه در عمر و مال نیست	Bā dustān mozāyeqe dar omr-o māl nist
صد جان فدای یار نصیحت نیوش کن	Sad jān fadā-ye yār-e nasihatniyuš kon
ساقی که جامت از می صافی تهی مباد	Sāqi, ke jām-at az mey-e sāfi tohi mabād
چشم عنایتی به من دردنوش کن	Cašm-e enāyat-i be man-e dordnuš kon
سرمست در قبابی زرافشان چو بگذری	Sarmast dar qabā-ye zarafšān co bogzari
یک بوسه نذر حافظ پشمینه پوش کن	Yek buse nazr-e Hāfez-e pašminepuš kon
ساغر: پیاله‌ی شراب‌خوری، جام.	Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jām.
سروش: پیام‌آور (مجاز).	Soruš: payāmāvar (majāz).
برگ: اسباب.	Barg: asbāb.
طرب: شادمانی.	Tarab: šādemāni.
خرقة: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
سلسله: زنجیر.	Selsele: zanjir.
مضایقه: بر کسی تنگ گرفتن و سخت‌گیری کردن.	Mozāyeqe: bar kas-i tang gereftan-o saxtgiri kardan.
نیوشیدن: گوش کردن، شنیدن.	Niyušidan: guš kardan, šenidan.
صافی: پاک، ناب، زلال.	Sāfi: pāk, nāb, zolāl.
درد: ته‌نشین از مایعات، بویژه شراب، لرد.	Dord: tahnešin az māyeāt, beviže šarāb; lerd.
دردنوش: آنکه جام شراب را تا ته می نوشد.	Dordnuš: ānke jām-e šarāb rā tā tah minušad.

غزل ۳۹۹ Qazal-e 399

کرشمه‌ای کن و بازار ساحری بشکن
 به غمزه رونق و ناموس سامری بشکن
 به باد ده سر و دستار عالمی یعنی
 کلاه گوشه به آیین سروری بشکن
 به زلف گوی که آیین دلبری بگذار
 به غمزه گوی که قلب ستمگری بشکن
 برون خرام و ببر گوی خوبی از همه کس
 سزای حور بده رونق پری بشکن
 به آهوان نظر شیر آفتاب بگیر
 به ابروان دوتا قوس مشتری بشکن
 چو عطرسای شود زلف سنبل از دم باد
 تو قیمتش به سر زلف عنبری بشکن
 چو عندلیب فصاحت فروشد ای حافظ
 تو قدر او به سخن گفتن دری بشکن
ناموس: شرف.

سامری: کسی که در غیاب موسی مجسمه‌ی گوساله‌ای را ساخت،
 که هنگام باد بانگ گاو سر می‌داد و بدین وسیله مردم را
 گوساله‌پرست کرد.

دستار: شالی که به دور سر می‌پیچند.

غمزه: اشاره با چشم و ابرو.

خرامیدن: با ناز و وقار راه رفتن.

حور: حوری، سیه‌چشم سپیداندام.

عطرسای: معطرکننده. خوشبوسازنده.

عنبر: ماده‌ای خوشبو.

عندلیب: بلبل.

فصاحت: زبان‌آوری، تیززبانی، روان‌زبانی.

دری: زبان فارسی.

Kerešme-i kon-o bāzār-e sāheri beškan
 Be qamze rownaq-o nāmus-e Sāmeri beškan
 Be bād deh sar-o dastār-e ālam-i, ya'ni
 Kolāhguše be āyin-e sarvari beškan
 Be zolf guy ke āyin-e delbari bogzār
 Be qamze guy ke qalb-e setamgari beškan
 Borun xarām-o bebar guy-e xubi az hamekas
 Sezā-ye hur bedeh, rownaq-e pari beškan
 Be āhovān-e nazar šir-e āftāb begir
 Be abrovān-e dotā qows-e Moštari beškan
 Co atrsāy šavad zolf-e sonbol az dam-e bād
 To qeymat-aš be sar-e zolf-e anbari beškan
 Co andalib fasāhat forušad, ey Hāfez
 To qadr-e u be soxan goftan-e Dari beškan
Nāmus: šaraf.
Sāmeri: kas-i ke dar qiyāb-e Musā mojassame-ye
 gusāle-i rā sāxt, ke hengām-e bād bāng-e gāv sar midād-
 o bed-in vasile mardom rā gusāleparast kard.
Dastār: šāl-i ke be dowr-e sar mipicand.
Qamze: ešāre bā cešm-o abru.
Xarāmidan: bā nāz-o vaqār rāh raftan.
Hur: huri, siyahcešm-e sepidandām.
Atrsāy: xošbukonande.
Anbar: madde-i xošbu.
Andalib: bolbol.
Fasāhat: zabānāvāri, tizzabāni, ravānzabāni.
Dari: zabān-e fārsi.

غزل ۴۰۰ Qazal-e 400

بالابلند عشوه گر نقش باز من Bālāboland ešvegar-e naqšbāz-e man
 کوتاه کرد قصه زهد دراز من Kutāh kard qesse-ye zohd-e derāz-e man
 دیدی دله که آخر پیری و زهد و علم Didi del-ā, ke āxar-e piri-yo zohd-o elm
 با من چه کرد دیده معشوقه باز من Bā man ce kard dide-ye ma'šūqebāz-e man
 می‌ترسم از خرابی ایمان که می‌برد Mitarsam az xarābi-ye imān ke mibarad
 محراب ابروی تو حضور نماز من Mehrāb-e abru-ye to hozur-e namāz-e man
 گفتم به دلخ زرق بپوشم نشان عشق Goftam be dalq-e zarq bepušam nešān-e ešq
 غماز بود اشک و عیان کرد راز من Qammāz bud ašk-o ayān kard rāz-e man
 مست است یار و یاد حریفان نمی‌کند Mast-ast yār-o yād-e harifān nemikonad
 ذکرش به خیر ساقی مسکین نواز من Zekr-aš be xeyr sāqi-ye meskinnavāz-e man
 یارب کی آن صبا بوزد کز نسیم آن Yā rab, key ān sabā bevazad k-az nasim-e ān
 گردد شمامه کرمش کارساز من Gardad šamāme-ye karam-aš kārsāz-e man
 نقشی بر آب می‌زنم از گریه حالیا Naqš-i bar āb mizanam az gerye hāli-yā
 تا کی شود قرین حقیقت مجاز من Ta key šavad qarīn-e haqiqat majāz-e man
 بر خود چو شمع خنده زنان گریه می‌کنم Bar xod co šam' xandezanān gerye mikonam
 تا با تو سنگ دل چه کند سوز و ساز من Tā bā to sangdel ce konad suzosāz-e man
 زاهد چو از نماز تو کاری نمی‌رود Zāhed, co az namāz-e to kār-i nemiravad
 هم مستی شبانه و راز و نیاز من Ham masti-ye šabāne-vo rāzoniyāz-e man
 حافظ ز گریه سوخت بگو حالش ای صبا Hāfez ze gerye suxt, begu hāl-aš, ey sabā
 با شاه دوست پرور دشمن گداز من Bā šāh-e dustparvar-e došmangodāz-e man

زهد: pārsāyi.

دلخ: jāme-ye darvišān.

زرق: riyākāri.

غماز: ešārekonande bā cešm-o abru.

حریف: hamāvard, hampiyāle.

صبا: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).

شمامه: harciz-e xošbu ke dar dast migirand-o mibuyand.

حالیا: aknun.

زاهد: pārsā, parhizkār.

غزل ۴۰۱ Qazal-e 401

چون شوم خاک رهش دامن بیفشاند ز من	Con šavam xāk-e rah-aš, dāman byiafšānad ze man
ور بگویم دل بگردان رو بگرداند ز من	V-ar beguyam del begardān, ru begardānad ze man
روی رنگین را به هر کس می‌نماید همچو گل	Ru-ye rangin rā be har kas minamāyad hamco gol
ور بگویم بازپوشان بازپوشاند ز من	V-ar beguyam bāz pušān, bāz pušānad ze man
چشم خود را گفتم آخر یک نظر سپرش ببین	Cašm-e xod rā goftam, āxer yek nazar sir-aš bebin
گفت می‌خواهی مگر تا جوی خون راند ز من	Goft, mixāhi magar tā ju-ye xun rānad ze man?
او به خونم تشنه و من بر لبش تا چون شود	U be xun-am tešne-vo man bar lab-aš tā con šavad
کام بستانم از او یا داد بستاند ز من	Kām bestānam az u yā dād bestānad ze man
گر چو فرهادم به تلخی جان برآید باک نیست	Gar co Farhād-am be talxi jān bar āyad, bāk nist
بس حکایت‌های شیرین باز می‌ماند ز من	Bas hekāyathā-ye Širin bāz mimānad ze man
گر چو شمعش پیش میرم بر غم خندان شود	Gar co šam'-aš piš miram, bar qam-am xandān šavad
ور برنجم خاطر نازک برنجاند ز من	V-ar beranjam, xāter-e nāzok beranjānad ze man
دوستان جان داده‌ام بهر دهانش بنگرید	Dustān, jān dāde-am bahr-e dahān-aš, bengarid
کو به چیزی مختصر چون باز می‌ماند ز من	K-u be ciz-i moxtasar con bāz mimānad ze man
صبر کن حافظ که گر زین دست باشد درس غم	Sabr kon Hāfez, ke gar z-in dast bāšad dars-e qam
عشق در هر گوشه‌ای افسانه‌ای خواند ز من	Ešq dar har guše-i afsāne-i xānad ze man

غزل ۴۰۲ Qazal-e 402

نکته‌ای دلکش بگویم خال آن مه رو ببین	Nokte-i delkaš beguyam, xāl-e ān mahru bebin
عقل و جان را بسته زنجیر آن گیسو ببین	Aql-o jān rā baste-ye zanjir-e ān gisu bebin
عیب دل کردم که وحشی وضع و هرجایی مباح	Eyb-e del kardam ke vahšivaz'-o harjāyi mabāš
گفت چشم شیرگیر و غنچ آن آهو ببین	Goft, cašm-e širgir-o qanj-e ān āhu bebin
حلقه زلفش تماشاخانه باد صباست	Halqe-ye zolf-aš tamāšāxāne-ye bād-e sabā-st
جان صد صاحب دل آن جا بسته یک مو ببین	Jān-e sad sāhebdel ānjā baste-ye yek mu bebin
عابدان آفتاب از دلبر ما غافلند	Ābedān-e āftāb az delbar-e mā qāfel-and
ای ملامتگو خدا را رو مبین آن رو ببین	Ey malāmatgu, Xodā rā, ru mabin, ānru bebin
زلف دل دزدش صبا را بند بر گردن نهاد	Zolf-e deldozd-aš sabā rā band bar gardan nahād
با هواداران ره رو حيله هندو ببین	Bā havādārān-e rahrow hile-ye hendu bebin
این که من در جست و جوی او ز خود فارغ شدم	In ke man dar jostojū-ye u ze xod fāreq šodam
کس ندیده‌ست و نبیند مثلش از هر سو ببین	Kas nadida-st-o nabinad, mesl-aš az harsu bebin
حافظ ار در گوشه محراب می‌نالد رواست	Hāfez ar dar guše-ye mehrāb minālad, ravā-st
ای نصیحتگو خدا را آن خم ابرو ببین	Ey nasihatgu, Xodā rā, ān xam-e abru bebin
از مراد شاه منصور ای فلک سر برمتاب	Az morād-e Šāh Mansur, ey falak, sar bar matāb
تیزی شمشیر بنگر قوت بازو ببین	Tizi-ye šamšir bengar, qovvat-e bāzu bebin
غنچ: ناز کردن.	Qanj: nāz kardan.
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).

غزل ۴۰۳ Qazal-e 403

شراب لعل کش و روی مه جبینان بین	Šarāb-e la'l keš-o ru-ye mahjabinān bin
خلاف مذهب آنان جمال اینان بین	Xalāf-e mazhab-e ānān jamāl-e inān bin
به زیر دلق ملمع کمندها دارند	Be zir-e dalq-e molamma' kamandhā dārand
درازدستی این کوته آستینان بین	Derāzdasti-ye in kutahāstinān bin
به خرمن دو جهان سر فرو نمی‌آرند	Be xarman-e do jahān sar foru nemiārand
دماغ و کبر گدایان و خوشه چینان بین	Demāq-o kebr-e gedāyān-o xušecinān bin
بهای نیم کرشمه هزار جان طلبند	Bahā-ye nim kerešme hezār jān talaband
نیاز اهل دل و ناز نازنینان بین	Niyāz-e ahledel-o nāz-e nāzaninān bin
حقوق صحبت ما را به باد داد و برفت	Hoquq-e sohbat-e mā rā be bād dād-o berfat
وفای صحبت یاران و همنشینان بین	Vafā-ye sohbat-e yārān-o hamnešinān bin
اسیر عشق شدن چاره خلاص من است	Asir-e ešq šodan cāre-ye xalās-e man-ast
ضمیر عاقبت اندیش پیش بینان بین	Zamir-e āqebatandīš-e pišbinān bin
كدورت از دل حافظ ببرد صحبت دوست	Kodurat az del-e Hāfez bebord sohbat-e dust
صفای همت پاکان و پاکدینان بین	Safā-ye hemmat-e pākān-o pākdinān bin
لعل: سنگِ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
کشیدن: نوشیدن.	Kešidan: nušidan.
جبین: پیشانی.	Jabin: pišāni.
دلق: جامه‌ی درویشان.	Dalq: jāme-ye darvišān.
ملمع: رنگارنگ.	Molamma': rangārang.
دماغ: مغزِ سر.	Demāq: maqz-e sar.

غزل ۴۰۴ Qazal-e 404

می‌فکن بر صف رندان نظری بهتر از این	Mifekan bar saf-e rendān nazar-i behtar az in
بر در می‌کده می کن گذری بهتر از این	Bar dar-e meykade mikon gozar-i behtar az in
در حق من لبت این لطف که می‌فرماید	Dar haq-e man lab-at in lotf ke mifarmāyad
سخت خوب است ولیکن قدری بهتر از این	Saxt xub-ast valiken qadar-i behtar az in
آن که فکرش گره از کار جهان بگشاید	An ke fekr-aš gereh az kār-e jahān bogšāyad
گو در این کار بفرما نظری بهتر از این	Gu dar in kār befarmā nazar-i behtar az in
ناصرم گفت که جز غم چه هنر دارد عشق	Nāseh-am goft, ke joz qam ce honar dārad ešq
برو ای خواجه عاقل هنری بهتر از این	Borow, ey xāje-ye āqel, honar-i behtar az in?
دل بدان رود گرامی چه کنم گر ندهم	Del bed-ān rud-e gerāmi ce konam, gar nadeham
مادر دهر ندارد پسری بهتر از این	Mādar-e dahr nadārad pesar-i behtar az in
من چو گویم که قدح نوش و لب ساقی بوس	Man co guyam ke qadah nuš-o lab-e sāqi bus
بشنو از من که نگوید دگری بهتر از این	Bešenow az man ke naguyad degari behtar az in
کلک حافظ شکرین میوه نباتیست به چین	Kelk-e Hāfez šekarin mivenabāt-i-st, becin
که در این باغ نبینی ثمری بهتر از این	Ke dar in bāq nabini samar-i behtar az in
رند: زیرک، در باطن پاکتر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pākter-o parhizkārtar az zāher.
ناصرم: پنددهنده.	Nāseh: panddehande.
دهر: روزگار.	Dahr: ruzegār.
رود: فرزند.	Rud: farzand.
قدح: پیاله.	Qadah: piyāle.
کلک: قلم، نی، قلم‌نی، تیر.	Kelk: qalam, ney, qalamney, tir.

غزل ۴۰۵ Qazal-e 405

به جان پیر خرابات و حق صحبت او	Be jān-e pīr-e xarābāt-o haqq-e sohbat-e u
که نیست در سر من جز هوای خدمت او	Ke nist dar sar-e man joz havā-ye xedmat-e u
بهشت اگر چه نه جای گناهکاران است	Behešt agarce na jā-ye gonāhkārān-ast
بیار باده که مستظهرم به همت او	Biyār bāde, ke mostazhar-am be hemmat-e u
چراغ صاعقه آن سحاب روشن باد	Cerāq-e sāeqe-ye ān saḥāb rowšan bād
که زد به خرمن ما آتش محبت او	Ke zad be xarman-e mā ātaš-e mohabbat-e u
بر آستانه میخانه گر سری بینی	Bar āstāne-ye meyxāne gar sar-i bini
مزن به پای که معلوم نیست نیت او	Mazan be pāy ke ma'lum nist niyyat-e u
بیا که دوش به مستی سروش عالم غیب	Biya ke duš be masti soruš-e ālam-e qeyb
نوید داد که عام است فیض رحمت او	Navid dād ke ām-ast feyz-e rahmat-e u
مکن به چشم حقارت نگاه در من مست	Makon be cašm-e heqārat negāh dar man-e mast
که نیست معصیت و زهد بی مشیت او	Ke nist ma'siyat-o zohd bi mašiyat-e u
نمی‌کند دل من میل زهد و توبه ولی	Nemikonad del-e man meyl-e zohd-o towbe vali
به نام خواجه بکوشیم و فر دولت او	Be nām-e xāje bekušim-o farr-e dowlat-e u
مدام خرقة حافظ به باده در گرو است	Modām xerqe-ye Hāfez be bāde dar gerov-ast
مگر ز خاک خرابات بود فطرت او	Magar ze xāk-e xarābāt bud fetrat-e u
خرابات: می‌کده.	Xarābāt: meykade.
مستظهر: پشت‌گرم، دل‌گرم.	Mostazhar: poštgarm, delgarm.
سحاب: ابر.	Sahāb: abr.
دوش: دیشب.	Duš: dišab.
سروش: پیام‌آور (مجاز).	Soruš: payāmāvar (majāz).
فیض: بهره، بخشش، توفیق (مجاز).	Feyz: bahre, baxšeš, towfiq (majāz).
معصیت: گناه.	Ma'siyat: gonāh.
زهد: پارسایی.	Zohd: pārsāyi.
مشیت: خواستن، اراده و خواست خداوند.	Mašiyat: xāstan, erāde-vo xāst-e Xodāvand.
فر: روشنی‌ایزدی که بر دل هرکه بتابد، او را بر دیگران برتری می‌دهد، شکوه.	Far(r): rowšani-ye izadi ke bar del-e harke betābad, u rā bar digarān bartari midehad, šokuh.
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.

غزل ۴۰۶ Qazal-e 406

گفتا برون شدی به تماشای ماه نو	Goft-ā, borun šodi be tamāšā-ye māh-e now?
از ماه ابروان منت شرم باد رو	Az māh-e abrovān-e man-at šarm bād, row
عمریست تا دلت ز اسیران زلف ماست	Omr-i-st tā del-at ze asirān-e zolf-e mā-st
غافل ز حفظ جانب یاران خود مشو	Qāfel ze hefz-e jāneb-e yārān-e xod mašow
مفروش عطر عقل به هندوی زلف ما	Mafruš atr-e aql be hendu-ye zolf-e mā
کان جا هزار نافه مشکین به نیم جو	K-ānjā hezār nāfe-ye moškin be nim jow
تخم وفا و مهر در این کهنه کشته زار	Toxm-e vafā-vo mehr dar in kohnekeštezār
آن گه عیان شود که بود موسم درو	Āngah ayān šavad ke bovad mowsem-e derow
ساقی بیار باده که رمزی بگویمت	Sāqi, beyār bāde ke ramz-i beguyam-at
از سر اختران کهن سیر و ماه نو	Az serr-e axtarān-e kohanseyr-o māh-e now
شکل هلال هر سر مه می‌دهد نشان	Šekl-e helāl har sar-e mah midehad nešān
از افسر سیامک و ترک کلاه زو	Az afsar-e Siyāmak-o tark-e kolāh-e Zow
حافظ جناب پیر مغان مامن و فاست	Hāfez, jenāb-e pir-e moqān ma'man-e vafā-st
درس حدیث عشق بر او خوان و ز او شنو	Dars-e hadīs-e ešq bar u xān-o z-u šenow
نافه: نافمانند، کیسه‌ای که زیر شکم آهوی تاتار قرار دارد و مشک از آن خارج می‌شود، مشک (مجاز).	Nāfe: nāfmānand, kise-i ke zir-e šekam-e āhu-ye Tātār qarār dārad-o mošk az ān xārej mišavad, mošk (majāz).
زو: نام پسر طهماسب است که در ایران پنج سال پادشاهی کرد.	Zow: Nām-e pesar-e Tahmāsb-ast ke dar Irān panj sāl pādšāhi kard.
پیر مغان: ریش سفید می‌کده.	Pir-e moqān: rišsefid-e meykade.
جناب: آستانه، درگاه.	Ja[e]nāb: āstāne, dargāh.
مأمن: جای امن، پناهگاه.	Ma'man: jāy-e amn, panāhgāh.

غزل ۴۰۷ Qazal-e 407

مزرع سبز فلک دیدم و داس مه نو Mazra-e sabz-e falak didam-o dās-e mah-e now
یادم از کشته خویش آمد و هنگام درو Yād-am az kešte-ye xiš āmad-o hengām-e derow
گفتم ای بخت بختیدی و خورشید دمید Goftam, ey baxt, bexoftidi-yo xoršid damid
گفت با این همه از سابقه نومید مشو Goft, bāinhame az sābeqe nowmid mašow
گر روی پاک و مجرد چو مسیحا به فلک Gar ravi pāk-o mojarrad co Masihā be falak
از چراغ تو به خورشید رسد صد پرتو Az cerāq-e to be xoršid resad sad partow
تکیه بر اختر شب دزد مکن کاین عیار Tekye bar axtar-e šabdozd makon k-in ayyār
تاج کاووس ببرد و کمر کیخسرو Tāj-e Kāvus bebord-o kamar-e Keyxosrow
گوشوار زر و لعل ار چه گران دارد گوش Gušvār-e zar-o la'l arce gerān dārad guš
دور خوبی گذران است نصیحت بشنو Dowr-e xubi gozarān-ast, nasihat bešenow
چشم بد دور ز خال تو که در عرصه حسن Cašm-e bad dur ze xāl-e to ke dar arse-ye hosn
بیدقی راند که برد از مه و خورشید گرو Beydaq-i rānd ke bord az mah-o xoršid gerow
آسمان گو مفروش این عظمت کاند عشق Āsmān gu, mafruš in azemat k-andar ešq
خرمن مه به جوی خوشه پروین به دو جو Xarman-e mah be jov-i xuše-ye Parvin be do jow
آتش زهد و ریا خرمن دین خواهد سوخت Ātaš-e zohd-o riyā xarman-e din xāhad suxt
حافظ این خرقه پشمینه بینداز و برو Hāfez, in xerqe-ye pašmine biyandāz-o borow
عیار: زرنگ، زیرک. Ayyār: zerang, zirak.

لعل: سنگ سرخ‌رنگ گران‌بها، لب معشوق (مجاز). La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).

حسن: زیبایی، نکویی. Hosn: zibāyi, nekuyi.

بیدق: پیاده در شطرنج. Beydaq: piyāde dar šatranj.

پروین: چند ستاره، که مانند خوشه‌ای در کنار هم دیده می‌شوند. Parvin: cand setāre, ke mānand-e xušei dar kenār-e ham dide mišavand.

زهد: پارسایی. Zohd: pārsāyi.

خرقه: جامه‌ی درویشان. Xerqe: jāme-ye darvišān.

غزل ۴۰۸ Qazal-e 408

ای آفتاب آینه دار جمال تو	Ey aftāb ayenedār-e jamāl-e to
مشک سیاه مجمره گردان خال تو	Mošk-e siyāh mejmāregardān-e xāl-e to
صحن سرای دیده بشستم ولی چه سود	Sahn-e sarā-ye dide bešostam vali ce sud
کاین گوشه نیست درخور خیل خیال تو	K-in guše nist darxor-e xeyl-e xiyāl-e to
در اوج ناز و نعمتی ای پادشاه حسن	Dar owj-e nāz-o ne'mat-i, ey pādšāh-e hosn
یا رب مباد تا به قیامت زوال تو	Yā Rab, mabād tā be qiyāmat zavāl-e to
مطبوعتر ز نقش تو صورت نبست باز	Matbu'tar ze naqš-e to surat nabast bāz
طغرانویس ابروی مشکین مثال تو	Toqrānevis-e abru-ye meškinmesāl-e to
در چین زلفش ای دل مسکین چگونه‌ای	Dar cin-e zolf-aš, ey del-e meskin, cegune-i
کشفته گفت باد صبا شرح حال تو	K-āšofte goft bād-e sabā šarh-e hāl-e to
برخاست بوی گل ز در آشتی درآی	Bar xāst bu-ye gol, ze dar-e āšti dar āy
ای نوبهار ما رخ فرخنده فال تو	Ey nowbahār-e mā rox-e farxondēfāl-e to
تا آسمان ز حلقه به گوشان ما شود	Tā āsmān ze halqebegušan-e mā šavad
کو عشوه‌ای ز ابروی همچون هلیل تو	Ku ešve-i ze abru-ye hamcon helāl-e to?
تا پیش بخت بازروم تهنیت کنان	Tā piš-e baxt bāz ravam tahniyatkonān
کو مژده‌ای ز مقدم عید وصال تو	Ku možde-i ze maqdam-e eyd-e vesāl-e to
این نقطه سیاه که آمد مدار نور	In noqte-ye siyāh ke āmad madār-e nur
عکسیست در حدیقه بینش ز خال تو	Aks-i-st dar hadiqe-ye bineš ze xāl-e to
در پیش شاه عرض کدامین جفا کنم	Dar piš-e šāh arz-e kodāmin jafā konam
شرح نیازمندی خود یا ملال تو	Šarh-e niyāzmandi-ye xod yā malāl-e to?
حافظ در این کمند سر سرکشان بسیست	Hāfez dar in kamand sar-e sarkešān bas-i-st
سودای کج میز که نباشد مجال تو	Sowdā-ye kaj mapaz ke nabāšad majāl-e to
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
طغرا: فرمان، حکم (مجاز).	Toqrā: farmān, hokm (majāz).
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'suq (majāz).
حدیقه: باغ، بوستان.	Hadiqe: bāq, bustān.

غزل ۴۰۹ Qazal-e 409

ای خونبهای نافه چین خاک راه تو	Ey xunbahā-ye nāfe-ye Cin xāk-e rāh-e to
خورشید سایه پرور طرف کلاه تو	Xoršid sāyeparvar-e taraf-e kolāh-e to
نرگس کرشمه می‌برد از حد برون خرام	Narges kerešme mibarad az had, borun xarām
ای من فدای شیوه چشم سیاه تو	Ey man fadā-ye šive-ye cašm-e siyāh-e to
خونم بخور که هیچ ملک با چنان جمال	Xun-am boxor ke hic malak bā conān jamāl
از دل نیایدش که نویسد گناه تو	Az del nayāyad-aš ke nevisad gonāh-e to
آرام و خواب خلق جهان را سبب تویی	Ārām-o xāb-e xalq-e jahān rā sabab to-yi
زان شد کنار دیده و دل تکیه گاه تو	Z-ān šod kenār-e dide-vo del tekyegāh-e to
با هر ستاره‌ای سر و کار است هر شبم	Bā har setāre-i sar-o kār-ast har šab-am
از حسرت فروغ رخ همچو ماه تو	Az hasrat-e foruq-e rox-e hamco māh-e to
یاران همنشین همه از هم جدا شدند	Yārān-e hamnešin hame az ham jodā šodand
ماییم و آستانه دولت پناه تو	Mā-yim-o āstāne-ye dowlatpanāh-e to
حافظ طمع مبر ز عنایت که عاقبت	Hāfez tama' mabor ze enāyat ke āqebat
آتش زند به خرمن غم دود آه تو	Ātaš zanad be xarman-e qam dud-e āh-e to
نافه: نافمانند، کیسه‌ای که زیر شکم آهوی تاتار قرار دارد و مشک از آن خارج می‌شود، مشک (مجاز).	Nāfe: nāfmānand, kise-i ke zir-e šekam-e āhu-ye Tātār qarār dārad-o mošk az ān xārej mišavad, mošk (majāz).
نرگس: چشم معشوق (مجاز).	Narges: cašm-e ma'šūq (majāz).
طمع بریدن: قطع امید کردن.	Tama' boridan: qat'-e omid kardan.

غزل ۴۱۰ Qazal-e 410

ای قبابی پادشاهی راست بر بالدی تو
 زینت تاج و نگین از گوهر والدی تو
 آفتاب فتح را هر دم طلوعی می‌دهد
 از کلاه خسروی رخسار مه سیمای تو
 جلوه گاه طایر اقبال باشد هر کجا
 سایه‌اندازد همای چتر گردون سای تو
 از رسوم شرع و حکمت با هزاران اختلاف
 نکته‌ای هرگز نشد فوت از دل دانای تو
 آب حیوانش ز منقار بلاغت می‌چکد
 طوطی خوش لهجه یعنی کلک شکرخای تو
 گر چه خورشید فلک چشم و چراغ عالم است
 روشنایی بخش چشم اوست خاک پای تو
 آن چه اسکندر طلب کرد و ندادش روزگار
 جرعه‌ای بود از زلال جام جان افزای تو
 عرض حاجت در حریم حضرتت محتاج نیست
 راز کس مخفی نماند با فروغ رای تو
 خسروا پیرانه سر حافظ جوانی می‌کند
 بر امید عفو جان بخش گنه فرسای تو
طایر: پرنده.

آب حیوان: آب زندگانی. **Tāyer:** parande. **Āb-e heyvān:** āb-e zendegāni.

بلاغت: رسایی سخن. **Balāqat:** rasāyi-ye soxan.

کلک: قلم، نی، قلم‌نی، تیر. **Kelk:** qalam, ney, qalamney, tir.

شکرخا: شیرین‌گفتار. **Šekarxā:** širingoftār.

غزل ۴۱۱ Qazal-e 411

تاب بنفشه می‌دهد طره مشک سای تو	Tāb-e banafše midehad torre-ye mošksā-ye to
پرده غنچه می‌درد خنده دلگشای تو	Parde-ye qonce midarad xande-ye delgošā-ye to
ای گل خوش نسیم من بلبل خویش را مسوز	Ey gol-e xošnasim-e man, bolbol-e xiš rā masuz
کز سر صدق می‌کند شب همه شب دعای تو	K-az sar-e sedq mikonad šab hamešab doā-ye to
من که ملول گشتمی از نفس فرشتگان	Man ke malul gaštami az nafas-e fereštegān
قال و مقال عالمی می‌کشم از برای تو	Qālomaqāl-e ālam-i mikešam az barā-ye to
دولت عشق بین که چون از سر فقر و افتخار	Dowlat-e ešq bin ke cun az sar-e faqr-o eftexār
گوشه تاج سلطنت می‌شکند گدای تو	Guše-ye tāj-e saltanat mišekanad gedā-ye to
خرقه زهد و جام می‌گر چه نه درخور همنند	Xerqe-ye zohd-o jām-e mey garce na darxor-e ham-and
این همه نقش می‌زنم از جهت رضای تو	Inhame naqš mizanam az jahat-e rezā-ye to
شور شراب عشق تو آن نفسم رود ز سر	Šur-e šarāb-e ešq-e to ān nafas-am ravad ze sar
کاین سر پرهوس شود خاک در سرای تو	K-in sar-e porhavas šavad xāk-e dar-e sarā-ye to
شاهنشین چشم من تکیه گه خیال توست	Šāhnešin-e cašm-e man tekyegah-e xiyāl-e to-st
جای دعاست شاه من بی تو مباد جای تو	Jāy-e doā-st šāh-e man, bi to mabād jā-ye to
خوش چمنیست عارضت خاصه که در بهار حسن	Xoš caman-i-st ārez-at, xāsse ke dar bahār-e hosn
حافظ خوش کلام شد مرغ سخنسرای تو	Hāfez-e xoškalām šod morq-e soxansarā-ye to
طره: دسته‌ی موی تابیده در کنار پیشانی.	Torre: daste-ye muy tābide dar kenār-e pišāni.
قال و مقال: گفتگو، هیاهو.	Qālomaqāl: goftogu, hayāhu.
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
زهد: پارسایی.	Zohd: pārsāyi.
عارض: رخسار.	Ārez: roxsār.
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.

غزل ۴۱۲ Qazal-e 412

مرا چشمیست خون افشان ز دست آن کمان ابرو	Ma-rā cašm-i-st xunafšān ze dast-e ān kamānabru
جهان بس فتنه خواهد دید از آن چشم و از آن ابرو	Jahān bas fetne xāhad did az ān cašm-o az ān abru
غلام چشم آن ترکم که در خواب خوش مستی	Qolām-e cašm-e ān tork-am ke dar xāb-e xoš-e masti
نگارین گلشنش روی است و مشکین سایبان ابرو	Negāringolšan-aš ruy-ast-o meškīnsāyebān abru
هلالی شد تنم زین غم که با طغرای ابرویش	Helāli šod tanam zin qam ke bā toqrā-ye abru-yaš
که باشد مه که بنماید ز طاق آسمان ابرو	Ke bāšad mah ke benmāyad ze tāq-e āsmān abru?
رقیبان غافل و ما را از آن چشم و جبین هر دم	Raqībān qāfel-o mā rā az ān cašm-o jabin hardam
هزاران گونه پیغام است و حاجب در میان ابرو	Hezārān gune peyqām-ast-o hājeb dar miyān abru
روان گوشه گیران را جبینش طرفه گلزاریست	Ravān-e gušegirān rā jabin-aš torfe golzār-i-st
که بر طرف سمن زارش همی‌گردد چمان ابرو	Ke bar taraf-e samanzār-aš hamigardad camān abru
دگر حور و پری را کس نکوید با چنین حسنی	Degar hur-o pari rā kas naguyad bā conin hosn-i
که این را این چنین چشم است و آن را آن چنان ابرو	Ke in rā inconin cašm-ast-o ān rā ānconān abru
تو کافر دل نمی‌بندی نقاب زلف و می‌ترسم	To kāferdel nemibandī neqāb-e zolf-o mitarsam
که محرابم بگرداند خم آن دلستان ابرو	Ke mehrāb-am begardānad xam-e ān delsetān abru
اگر چه مرغ زیرک بود حافظ در هواداری	Agarce morq-e zirak bud Hāfez dar havādāri
به تیر غمزه صیدش کرد چشم آن کمان ابرو	Be tir-e qamze seyd-aš kard cašm-e ān kamānabru
ترک: زیباروی، محبوب (مجاز).	Tork: zibāruy, mahbub (majāz).
هلالی: به شکل هلال، کمانی، خمیده.	Helāli: be šekl-e helel, kamāni, xamīde.
طغرا: فرمان، حکم (مجاز).	Toqrā: farmān, hokm (majāz).
حاجب: دربان پادشاه، پرده‌دار.	Hājeb: darbān, pardedār.
جبین: پیشانی.	Jabin: pišāni.
طرفه: شگفت.	Torfe: šegeft.
طرف: گوشه‌وکنار.	Tarf: guševokenār.
چمان: خرامان (در حال راه رفتن با ناز و وقار).	Camān: xarāmān (dar hāl-e rāh raftan bā nāz-o vaqār).
سمن: یاسمین.	Saman: yāsmīn.
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
غمزه: اشاره با چشم و ابرو.	Qamze: ešāre bā cašm-o abru.

غزل ۴۱۳ Qazal-e 413

خط عذار یار که بگرفت ماه از او	Xatt-e ezār-e yār ke begreft māh az u
خوش حلقه‌ایست لیک به در نیست راه از او	Xoš halqe-i-st, lik be dar nist rāh az u
ابروی دوست گوشه محراب دولت است	Abru-ye dust guše-ye mehrāb-e dowlat-ast
آن جا بمال چهره و حاجت بخواه از او	Ānjā bemāl cehre-vo hājat bexāh az u
ای جرعه نوش مجلس جم سینه پاک دار	Ey jor'enuš-e majles-e Jam, sine pāk dār
کینه‌ایست جام جهان بین که آه از او	K-āyine-i-st jām-e jahānbin ke āh az u
کردار اهل صومعه‌ام کرد می پرست	Kerdār-e ahl-e sowmee-am kard meyparast
این دود بین که نامه من شد سیاه از او	In dud bin ke nāme-ye man šod siyāh az u
سلطان غم هر آن چه تواند بگو بکن	Soltān-e qam harānce tavānad, begu, bekon
من برده‌ام به باده فروشان پناه از او	Man borde-am be bādeforušān panāh az u
ساقی چراغ می به ره آفتاب دار	Sāqi, cerāq-e mey be rah-e āftāb dār
گو بر فروز مشعله صبحگاه از او	Gu bar foruz maš'ale-ye sobhgāh az u
آبی به روزنامه اعمال ما فشان	Āb-i be ruznāme-ye a'māl-e mā fešān
باشد توان سترد حروف گناه از او	Bāšad tavān setord horuf-e gonāh az u
حافظ که ساز مطرب عشاق ساز کرد	Hāfez, ke sāz-e motreb-e oššāq sāz kard?
خالی مباد عرصه این بزمگاه از او	Xāli mabād arse-ye in bazmgāh az u
آیا در این خیال که دارد گدای شهر	Āyā dar in xiyāl ke dārad gedā-ye šahr
روزی بود که یاد کند پادشاه از او	Ruz-i bovad ke yād konad pādšāh az u?
عذار: رخسار.	Ezār: roxsār.
ستردن: پاک کردن.	Setordan: pāk kardan.

غزل ۴۱۴ Qazal-e 414

گلبن عیش می‌دمد ساقی گل‌عذار کو
 باد بهار می‌وزد باده خوشگوار کو
 هر گل نو ز گلرخی یاد همی‌کند ولی
 گوش سخن شنو کجا دیده اعتبار کو
 مجلس بزم عیش را غالیه مراد نیست
 ای دم صبح خوش نفس نافه زلف یار کو
 حسن فروشی گلم نیست تحمل ای صبا
 دست زدم به خون دل بهر خدا نگار کو
 شمع سحرگهی اگر لاف ز عارض تو زد
 خصم زبان دراز شد خنجر آبدار کو
 گفت مگر ز لعل من بوسه نداری آرزو
 مردم از این هوس ولی قدرت و اختیار کو
 حافظ اگر چه در سخن خازن گنج حکمت است
 از غم روزگار دون طبع سخن گزار کو
عذار: roxsār.

غالیه: ماده‌ای خوشبو، مرکب از مشک و عنبر.

نافه: نافمانند، کیسه‌ای که زیر شکم آهوی تاتار قرار دارد و مشک از آن خارج می‌شود، مشک (مجاز).

حسن: زیبایی، نکویی.

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).

عارض: رخسار.

لعل: سنگ سرخ‌رنگ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).

دون: فرومايه، پست.

Golbon-e eyš midamad, sāqi-ye gol'ezār ku
 Bād-e bahār mivazad, bāde-ye xošgovār ku
 Har gol-e now ze golrox-i yād hamikonad vali
 Guš-e soxanšenow kojā, dide-ye e'tebār ku
 Majles-e bazm-e eyš rā qāliye-ye morād nist
 Ey dam-e sobh-e xošnafas, nāfe-ye zolf-e yār ku
 Hosnforuši-ye gol-am nist tahammol, ey sabā
 Dast zadam be xun-e del, bahr-e Xodā, negār ku
 Šam'-e sahar gah-i agar lāf ze ārez-e to zad
 Xasm-e zabānderāz šod, xanjar-e ābdār ku
 Goft, magar ze la'-e man buse nadāri ārezu
 Mordom az in havas vali qodrat-o extiyār ku
 Hāfez agarce dar soxan xāzen-e ganj-e hekmat-ast
 Az qam-e ruzegār-e dun tab'-e soxangozār ku
Ezār: roxsār.

Qāliye: mādde-i xošbu, morakkab az mošk-o anbar.

Nāfe: nāfmānand, kise-i ke zir-e šekam-e āhu-ye Tātār qarār dārad-o mošk az ān xārej mišavad, mošk (majāz).

Hosn: zibāyi, nekuyi.

Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).

Ārez: roxsār.

La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).

Dun: forumāye, past.

غزل ۴۱۵ Qazal-e 415

ای پیک راستان خبر یار ما بگو
 احوال گل به بلبل دستان سرا بگو
 ما محرمان خلوت انسیم غم مخور
 با یار آشنا سخن آشنا بگو
 برهم چو می‌زد آن سر زلفین مشکبار
 با ما سر چه داشت ز بهر خدا بگو
 هر کس که گفت خاک در دوست توتیاست
 گو این سخن معاینه در چشم ما بگو
 آن کس که منع ما ز خرابات می‌کند
 گو در حضور پیر من این ماجرا بگو
 گر دیگر بر آن در دولت گذر بود
 بعد از ادای خدمت و عرض دعا بگو
 هر چند ما بدیم تو ما را بدان مگیر
 شاهانه ماجرای گناه گدا بگو
 بر این فقیر نامه آن محتشم بخوان
 با این گدا حکایت آن پادشا بگو
 جانها ز دام زلف چو بر خاک می‌فشاند
 بر آن غریب ما چه گذشت ای صبا بگو
 جان پرور است قصه ارباب معرفت
 رمزی برو بپرس حدیثی بیا بگو
 حافظ گرت به مجلس او راه می‌دهند
 می نوش و ترک زرق ز بهر خدا بگو
توتیا: سرمه.

محتشم: باحشمت، دارای شکوه.

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).

زرق: ریاکاری.

Ey peyk-e rāstān, xabar-e yār-e mā begu
 Ahvāl-e gol be bolbol-e dastānsarā begu
 Mā mahramān-e xalvat-e ons-im, qam maxor
 Bā yār-e āšnā soxan-e āšnā begu
 Bar ham co mizad ān sar-e zolfin-e moškbār
 Bā mā sar-e ce dāšt, ze bahr-e Xodā begu
 Harkas ke goft, xāk-e dar dust tutiyā-st
 Gu, in soxan moāyene dar cašm-e mā begu
 Ānkas ke man'-e mā ze xarābāt mikonad
 Gu, dar hozur-e pir-e man in mājarā begu
 Gar digar-at bar ān dar-e dowlāt gozar bovad
 Ba'd az adā-ye xedmat-o arz-e doā begu
 Harcand mā bad-im, to mā rā bed-ān magir
 Šāhāne mājarā-ye gonāh-e gedā begu
 Bar in faqir nāme-ye ān mohtašam bexān
 Bā in gedā hekāyat-e ān pādšā begu
 Jānhā ze dām-e zolf co bar xāk mifešānd
 Bar ān qarib-e mā ce gozašt? Ey sabā, begu
 Jānparvar-ast qesse-ye arbāb-e ma'refat
 Ramz-i borow bepors, hadis-i biyā begu
 Hāfez, gar-at be majles-e u rāh midehand
 Mey nuš-o tark-e zarq ze bahr-e Xodā begu
Tutiyā: sorme.
Mohtašam: bā hešmat, dārā-ye šokuh.
Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āše-q-o ma'šūq (majāz).

Zarq: riyākāri.

غزل ۴۱۶ Qazal-e 416

خنک نسیم معنبر شمامه‌ی دلخواه Xonok nasim-e moambaršamāme-ye delxāh
 که در هوای تو برخاست بامداد پگاه Ke dar havā-ye to bar xāst bāmdād pegāh
 دلیل راه شو ای طایر خجسته لقا Dalil-e rāh šow, ey tāyer-e xojasteleqā
 که دیده آب شد از شوق خاک آن درگاه Ke dide āb šod az šowq-e xāk-e ān dargāh
 به یاد شخص نزارم که غرق خون دل است Be yād-e šaxs-e nazār-am ke qarq-e xun-e del-ast
 هلال را ز کنار افق کنید نگاه Helāl rā ze kenār-e ofoq konid negāh
 منم که بی تو نفس می‌کشم زهی خجلت Man-am ke bi to nafas mikešam, zeh-i xejlat
 مگر تو عفو کنی و نه چیست عذر گناه Magar to afv koni v-ar na ci-st ozr-e gonāh
 ز دوستان تو آموخت در طریقت مهر Ze dustān-e to āmuxt dar tariqat-e mehr
 سپیده دم که صبا چاک زد شعار سیاه Sepidedam ke sabā cāk zad šoār-e siyāh
 به عشق روی تو روزی که از جهان بروم Be ešq-e ruy-e to ruz-i ke az jahān beravam
 ز تربتم بدمد سرخ گل به جای گیاه Ze torbat-am bedamad sorxgol be jā-ye giyāh
 مده به خاطر نازک ملالت از من زود Madeh be xāter-e nāzok malālat az man zud
 که حافظ تو خود این لحظه گفت بسم الله Ke Hāfez-e to xod in lahze goft bsmellāh
معنبر: xošbuyšode bā anbar.

شمامه: هرچیز خوشبو که در دست می‌گیرند و می‌بویند.

Šamāme: harciz-e xošbu ke dar dast migirand-o mibuyand.

طایر: پرنده.

Tāyer: parande.

نزار: ناتوان، افسرده.

Nazār: nātavān, afsorde.

لقا: روی، چهره.

Leqā: ruy, cehre.

زهی: خوشا، آفرین.

Zeh-i: xoš-ā, āfarin.

طریقت: روش، پاکیزه کردن باطن.

Tariqat: raveš, pākize kardan-e bāten.

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).

Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).

شعار: هر جامه که برتن ساید.

Šoār: har jāme ke bar tan sāyad.

تربت: مزار، آرامگاه.

Torbat: mazār, ārāmgah.

غزل ۴۱۷ Qazal-e 417

عیشم مدام است از لعل دلخواه	Eyš-am modām-ast az la'l-e delxāh
کارم به کام است الحمدلله	Kār-am be kām-ast alhamdoellāh
ای بخت سرکش تنگش به بر کش	Ey baxt-e sarkaš, tang-aš be bar keš
گه جام زر کش گه لعل دلخواه	Gah jām-e zar keš, gah la'l-e delxāh
ما را به زندی افسانه کردند	Mā rā be rendi afsāne kardand
پیران جاهل شیخان گمراه	Pirān-e jāhel, šeyxān-e gomrāh
از دست زاهد کردیم توبه	Az dast-e zāhed kardim towbe
و از فعل عابد استغفرالله	V-az fe'l-e ābed astaqforellāh
جانا چه گویم شرح فراق	Jān-ā, ce guyam šarh-e farāq-at
چشمی و صد نم جانی و صد آه	Cašm-i-yo sad nam, jān-i-yo sad āh
کافر مبیناد این غم که دیده‌ست	Kāfar mabinād in qam ke dida-st
از قامت سرو از عارضت ماه	Az qāmat-at sarv, az ārez-at māj
شوق لب‌ت برد از یاد حافظ	Šowq-e lab-at bord az yād-e Hāfez
درس شبانه ورد سحرگاه	Dars-e šabāne, verd-e saharḡāh
لعل: سنگِ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
کشیدن: نوشیدن.	Kešidan: nušidan.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
زاهد: پارسا، پرهیزکار.	Zāhed: pārsā, parhizkār.
فراق: دوری، جدایی.	Farāq: duri, jodāyi.
عارض: رخسار.	Ārez: roxsār.

غزل ۴۱۸ Qazal-e 418

گر تیغ بارد در کوی آن ماه	Gar tiq bārad dar kuy-e ān mäh
گردن نهادیم الحکم لله	Gardan nahādīm, alhokmolellāh
آیین تقوا ما نیز دانیم	Āyin-e taqvā mā niz dānim
لیکن چه چاره با بخت گمراه	Liken ce cāre bā baxt-e gomrāh
ما شیخ و واعظ کمتر شناسیم	Mā šeyx-o vāez kamtar šenāsīm
یا جام باده یا قصه کوتاه	Yā jām-e bāde yā qesse kutāh
من رند و عاشق در موسم گل	Man rend-o āšeq dar mowsem-e gol
آن گاه توبه استغفرالله	Āngāh towbe? Astaqforellāh
مهر تو عکسی بر ما نیفکند	Mehr-e to aks-i bar mā nayafkand
آینه رویا آه از دلت آه	Āyineruy-ā, āh az del-at, āh
الصبر مر و العمر فان	Assabro moro val omro fāni
یا لیت شعری حتام القاه	Yā leytaše'ri hatā maalqā
حافظ چه نالی گر وصل خواهی	Hāfez, ce nāli? Gar vasl xāhi
خون بایدت خورد در گاه و بی‌گاه	Xun bāyad-at xord dar gāh-o bigāh
واعظ: پنددهنده.	Vāez: panddehande.

رند: زیرک، در باطن پاکتر و پرهیزکارتر از ظاهر. **Rend:** zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.

الصبر مر والعمر فان: صبر تلخ است و عمر فانی است. **Assabro moro val omro fāni:** Sabr talx ast-o omr fāni-st.

یا لیت شعری حتام القاه: ای کاش بدانستمی که کی خواهمش دید. **Yā leytaše'ri hatā maalqā:** Ey kāš bedānestami ke key xāham-aš did.

غزل ۴۱۹ Qazal-e 419

وصال او ز عمر جاودان به	Vesāl-e u ze omr-e jāvedān beh
خداوندا مرا آن ده که آن به	Xodāvand-ā, ma-rā ān deh ke ān beh
به شمشیرم زد و با کس نگفتم	Be šamšir-am zad-o bā kas nagoftam
که راز دوست از دشمن نهان به	Ke rāz-e dust az došman nahān beh
به داغ بندگی مردن بر این در	Be dāq-e bandegi mordan bar in dar
به جان او که از ملک جهان به	Be jān-e u ke az molk-e jahān beh
خدا را از طبیب من بپرسید	Xodā rā, az tabib-e man beporsid
که آخر کی شود این ناتوان به	Ke āxar key šavad in nātavān beh
گلی کان پایمال سرو ما گشت	Gol-i k-ān pāymāl-e sarv-e mā gašt
بود خاکش ز خون ارغوان به	Bovad xāk-aš ze xun-e arqavān beh
به خلدم دعوت ای زاهد مفرما	Be xold-am da'vat, ey zāhed, mafarmā
که این سیب زرخ زان بوستان به	Ke in sib-e zanax z-ān bustān beh
دلا دایم گدای کوی او باش	Del-ā, dāyem gedā-ye kuy-e u bāš
به حکم آن که دولت جاودان به	Be hokm-e ānke dowlat jāvedān beh
جوانا سر متاب از پند پیران	Javān-ā, sar matāb az pand-e pirān
که رای پیر از بخت جوان به	Ke rāy-e pir az baxt-e javān beh
شبی می‌گفت چشم کس ندیده‌ست	Šab-i migoft, cašm-e kas nadida-st
ز مروارید گوشم در جهان به	Ze morvārid-e guš-am dar jahān beh
اگر چه زنده رود آب حیات است	Agarce Zenderud āb-e hayāt-ast
ولی شیراز ما از اصفهان به	Vali Širāz-e mā az Esfahān beh
سخن اندر دهان دوست شکر	Soxan andar dahān-e dust šekkar
ولیکن گفته حافظ از آن به	Valikan gofte-ye Hāfēz az ān beh
وصال: رسیدن به محبوب و هم‌آغوشی با وی.	Vesāl: residan be mahbub-o hamāquši bā vey.
خلد: بهشت.	Xold: behešt.
زاهد: پارسا، پرهیزکار.	Zāhed: pārsā, parhizkār.
زرخ: چانه.	Zanax: cāne.

غزل ۴۲۰ Qazal-e 420

ناگهان پرده برانداخته‌ای یعنی چه	Nāgahān parde bar andāxte-i, ya'ni ce
مست از خانه برون تاخته‌ای یعنی چه	Mast az xāne borun tāxte-i, ya'ni ce
زلف در دست صبا گوش به فرمان رقیب	Zolf dar dast-e sabā, guš be farmān-e raqib
این چنین با همه درساخته‌ای یعنی چه	Inconin bā hame dar sāxte-i, ya'ni ce
شاه خوبانی و منظور گدایان شده‌ای	Šāh-e xubān-i-yo manzur-e gedāyān šode-i
قدر این مرتبه نشناخته‌ای یعنی چه	Qadr-e in martabe našnāxtei, ya'ni ce
نه سر زلف خود اول تو به دستم دادی	Na sar-e zolf-e xod avval to be dast-am dādi
بازم از پای درانداخته‌ای یعنی چه	Bāz-am az pāy dar andāxte-i, ya'ni ce
سخنت رمز دهان گفت و کمر سر میان	Soxan-at ramz-e dahān goft-o kamar serr-e miyān
و از میان تیغ به ما آخته‌ای یعنی چه	V-az miyān tiq be mā āxte-i, ya'ni ce
هر کس از مهره مهر تو به نقشی مشغول	Harkas az mohre-ye mehr-e to be naqš-i mašqul
عاقبت با همه کج باخته‌ای یعنی چه	Āqebāt bā hame kaj bāxte-i, ya'ni ce
حافظا در دل تنگت چو فرود آمد یار	Hāfez-ā, dar del-e tang-at co forud āmad yār
خانه از غیر نپرداخته‌ای یعنی چه	Xāne az qeyr napardāxte-i, ya'ni ce
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میانِ عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).
رقیب: نگهبان (مجاز).	Raqib: negahbān (majāz).
آختن: برکشیدن.	Āxtan: bar kešidan.

غزل ۴۲۱ Qazal-e 421

در سرای مغان رفته بود و آب زده	Dar-e sarā-ye moqān rofte bud-o ābzade
نشسته پیر و صلابی به شیخ و شاب زده	Nešaste pir-o salā-yi be šeyx-o šāb zade
سبوکشان همه در بندگیش بسته کمر	Sabukešān hame dar bandegi-š baste kamar
ولی ز ترک کله چتر بر سحاب زده	Vali ze tark-e kollah catr bar saḥāb zade
شعاع جام و قدح نور ماه پوشیده	Šōā-e jām-o qadah nur-e māh pušide
عذار مغیچگان راه آفتاب زده	Ezār-e moqbacegān rāh-e āftāb zade
عروس بخت در آن حجله با هزاران ناز	Arus-e baxt dar ān hejle bā hezārān nāz
شکسته کسمه و بر برگ گل گلاب زده	Šekaste kasmе-vo bar barg-e gol golāb zade
گرفته ساغر عشرت فرشته رحمت	Gerefte sāqar-e ešrat ferešte-ye rahmat
ز جرعه بر رخ حور و پری گلاب زده	Ze jor'e bar rox-e hur-o pari golāb zade
ز شور و عریده شاهدان شیرین کار	Ze šur-o arbade-ye šāhedān-e širinkār
شکر شکسته سمن ریخته رباب زده	Šekar šekaste, saman rixte, rabāb zade
سلام کردم و با من به روی خندان گفت	Salām kardam-o bā man be ru-ye xandān goft
که ای خمارکش مفلس شراب زده	Ke, ey xomārkeš-e mofles-e šarābzade
که این کند که تو کردی به ضعف همت و رای	Ke in konad ke to kardi be za'f-e hemmat-o rāy?
ز گنج خانه شده خیمه بر خراب زده	Ze ganj xāne šode, xeyme bar xarāb zade
وصال دولت بیدار ترسمت ندهند	Vesāl-e dowlat-e bidār tarsam-at, nadehand
که خفته‌ای تو در آغوش بخت خواب زده	Ke xofte-i to dar āquš-e baxt-e xābzade
بیا به میکده حافظ که بر تو عرضه کنم	Biyā be meykade, Hāfez, ke bar to arze konam
هزار صف ز دعا‌های مستجاب زده	Hezār saf ze doāhā-ye mostajābzade
فلک جنبیه کش شاه نصره الدین است	Falak janibekeš-e Šāh Nosratoddin-ast
بیا ببین ملکش دست در رکاب زده	Biyā, bebin malak-aš dast dar rekāb zade
خرد که ملهم غیب است بهر کسب شرف	Xerad ke molhem-e qeyb-ast bahr-e kasb-e šaraf
ز بام عرش صدش بوسه بر جناب زده	Ze bām-e arš sad-aš buse bar jenāb zade
مغان: می‌کده.	Moqān: meykade.
صلا: بانگ برای دعوت.	Salā: bāng barā-ye da'vat.
شاب: جوان.	Šāb: javān.
سبو: کوزه سفالی، ظرف شراب.	Sabu: kuze-ye sofāli, zarf-e šarāb.
کشیدن: نوشیدن.	Kešidan: nušidan.
ترک: درز کلاه.	Tark: darz-e kolāh.
سحاب: ابر.	Sahāb: abr.
شعاع: پرتو، پرتو خورشید.	Šōā': partow, partov-e xoršid.
قدح: پیاله.	Qadah: piyāle.
عذار: رخسار.	Ezār: roxsār.
مغیچه: پسرپچه‌ای که در میخانه‌ها خدمت می‌کرد.	Moqbacce: pesarbacce-i ke dar meyxānehā xedmat mikard.
کسمه: موی پیچیده در کنار صورت.	Kasme: mu-ye picide dar kenār-e surat.
ساغر: پیاله‌ی شراب‌خوری، جام.	Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jām.
شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).	Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).
سمن: یاسمین.	Saman: yāsmīn.
رباب: سازی مانند تار.	Robāb sāz-i mānand-e tār.
جنبیه‌کش: یدک‌کش.	Janibekeš: yadakkeš.
ملهم: الهام‌کننده.	Molhem: elhām-konnade.

غزل ۴۲۲ Qazal-e 422

ای که با سلسله زلف دراز آمده‌ای	Ey ke bā selsele-ye zolf-e derāz āmade-i
فرصتت باد که دیوانه نواز آمده‌ای	Forsat-at bād, ke divānavāz āmade-i
ساعتی ناز مفرما و بگردان عادت	Sāat-i nāz mafarmā-vo begardān ādat
چون به پرسیدن ارباب نیاز آمده‌ای	Con be porsidan-e arbāb-e niyāz āmade-i
پیش باللی تو میرم چه به صلح و چه به جنگ	Piš-e bālā-ye to miram ce be solh-o ce be jang
چون به هر حال براننده ناز آمده‌ای	Con be har hāl barāzande-ye nāz āmade-i
آب و آتش به هم آمیخته‌ای از لب لعل	Āb-o ātaš be ham āmixte-i az lab-e la'l
چشم بد دور که بس شعبده باز آمده‌ای	Cašm-e bad dur ke bas šo'badebāz āmade-i
آفرین بر دل نرم تو که از بهر ثواب	Āfarin bar del-e narm-e to ke az bahr-e savāb
کشته غمزه خود را به نماز آمده‌ای	Košte-ye qamze-ye xod rā be namāz āmade-i
زهد من با تو چه سنجد که به یغمای دلم	Zohd-e man bā to ce sanjad ke be yaqmā-ye del-am
مست و آشفته به خلوتگه راز آمده‌ای	Mast-o āštofte be xalvatgah-e rāz āmade-i
گفت حافظ دگرت خرقه شراب آلوده‌ست	Goft, Hāfez, degar-at xerqe šarābālud-ast
مگر از مذهب این طایفه باز آمده‌ای	Magar az mazhab-e in tāyefe bāz āmade-i
لعل: سنگ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
غمزه: اشاره با چشم و ابرو.	Qamze: ešāre bā cašm-o abru.
زهد: پارسایی.	Zohd: pārsāyi.
یغما: تاراج.	Yaqmā: tāraj.
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.

غزل ۴۲۳ Qazal-e 423

دوش رفتم به در میکده خواب آلوده
 خرقه تردامن و سجاده شراب آلوده
 آمد افسوس کنان مغبچه باده فروش
 گفت بیدار شو ای ره رو خواب آلوده
 شست و شویی کن و آن گه به خرابات خرام
 تا نگردد ز تو این دیر خراب آلوده
 به هوای لب شیرین پسران چند کنی
 جوهر روح به یاقوت مذاب آلوده
 به طهارت گذران منزل پیری و مکن
 خلعت شیب چو تشریف شباب آلوده
 پاک و صافی شو و از چاه طبیعت به درآی
 که صفایی ندهد آب تراب آلوده
 گفتم ای جان جهان دفتر گل عیبی نیست
 که شود فصل بهار از می ناب آلوده
 آشنایان ره عشق در این بحر عمیق
 غرقه گشتند و نگشتند به آب آلوده
 گفت حافظ لغز و نکته به یاران مفروش
 آه از این لطف به انواع عتاب آلوده
دوش: دیشب.

Duš raftam be dar-e meykade xābālude
 Xerqe tardāman-o sajjāde šarābālude
 Āmad afsuskonān moqbace-ye bādeforuš
 Goft, bidār šow, ey rahrov-e xābālude
 Šostošu-yi kon-o āngah be xarābāt xarām
 Tā nagardad ze to in deyr-e xarāb ālude
 Be havā-ye lab-e širinpesarān cand koni
 Jowhar-e ruh be yāqut-e mozāb ālude
 Be tahārat gozarān manzel-e piri-yo makon
 Xal'at-e šeyb co tašrif-e šabāb ālude
 Pāk-o sāfi šov-o az cāh-e tabiat be dar āy
 Ke safā-yi nadehad āb-e torābālude
 Goftam, ey jān-e jahān, daftar-e gol eyb-i nist
 Ke šavad fasl-e bahār az mey-e nāb ālude
 Āšnāyān-e rah-e ešq dar in bahr-e amiq
 Qarqe gaštand-o nagaštand be āb ālude
 Goft, Hāfez, loqaz-o نکته be yārān maforuš
 Āh az in lotf-e be anvā-e etāb ālude
Duš: dišab.

خرقه: جامه‌ی درویشان.

Xerqe: jāme-ye darvišān.

مغبچه: پسرپچه‌ای که در میخانه‌ها خدمت می‌کرد.

Moqbacce: pesarbacce-i ke dar meyxānehā xedmat mikard.

خرابات: میکده.

Xarābāt: meykade.

خرامیدن: با ناز و وقار راه رفتن.

Xarāmidan: bā nāz-o vaqār rāh raftan.

دیر: صومعه، عبادتگاه زردشتیان، خانقاه، مجلس عرفا و اولیا.

Deyr: sowmee, ebadatgah-e zardoštiyān, xānqāh, majles-e orafā-vo owliyā.

خلعت: لباس.

Xal'at: lebās.

شیب: پیری.

Šeyb: piri.

شباب: جوانی.

Šabāb: javāni.

تراب: خاک، زمین.

Torāb: xāk, zamin.

لغز: چپستان.

Loqaz: cistān.

عتاب: سرزنش، خشم گرفتن.

Etāb: sarzaneš, xašm gereftan.

غزل ۴۲۴ Qazal-e 424

از من جدا مشو که توام نور دیده‌ای	Az man jodā mašow ke to-am nur-e dide-i
آرام جان و مونس قلب رمیده‌ای	Ārām-e jān-o munes-e qalb-e ramide-i
از دامن تو دست ندارند عاشقان	Az dāman-e to dast nadārand āšeqān
پیراهن صبوری ایشان دریده‌ای	Pirāhan-e saburi-ye išān deride-i
از چشم بخت خویش مبادت گزند از آنک	Az cašm-e baxt-e xiš mabād-at gazand az ān-k
در دلبری به غایت خوبی رسیده‌ای	Dar delbari be qāyat-e xubi reside-i
منعم مکن ز عشق وی ای مفتی زمان	Man'-am makon ze ešq-e vey, ey mofti-ye zamān
معذور دارم که تو او را ندیده‌ای	Ma'zur dāram-at ke to u rā nadide-i
آن سرزنش که کرد تو را دوست حافظا	Ān sarzaneš ke kard to rā dust, Hāfez-ā
بیش از گلیم خویش مگر پا کشیده‌ای	Biš az gelim-e xiš magar pā kešide-i
غایت: نهایت و پایان چیزی، آخرین درجه.	Qāyat: nahāyat-o pāyān-e ciz-i, āxarin daraje.
مفتی: فتوادهنده، فقیه.	Mofti: fetvādehande, faqih.

غزل ۴۲۵ Qazal-e 425

دامن کشان همی‌شد در شرب زرکشیده	Dāmankešān hamišod dar šarb-e zarkešide
صد ماه رو ز رشکش جیب قصب دریده	Sad māhru ze rašk-aš jeyb-e qasab daride
از تاب آتش می بر گرد عارضش خوی	Az tāb-e ātaš-e mey bar gerd-e ārez-aš xey
چون قطره‌های شبنم بر برگ گل چکیده	Con qatrehā-ye šabnam bar barg-e gol cekide
لفظی فصیح شیرین قدی بلند چاپک	Lafz-i fasih-e širin, qadd-i boland-e cābok
روی لطیف زیبا چشمی خوش کشیده	Ru-yi latif-e zibā, cašm-i xoš-e kešide
یاقوت جان فزایش از آب لطف زاده	Yāqut-e jānfazā-yaš az āb-e lotf zāde
شمشاد خوش خرامش در ناز پروریده	Šemšād-e xošxarām-aš dar nāz parvaride
آن لعل دلکشش بین وان خنده دل آشوب	Ān la'l-e delkaš-aš bin, v-ān xande-ye delāšub
وان رفتن خوشش بین وان گام آرمیده	V-ān raftan-e xoš-aš bin, v-ān gām-e āramide
آن آهوی سیه چشم از دام ما برون شد	Ān āhu-ye siyahcašm az dām-e mā borun šod
یاران چه چاره سازم با این دل رمیده	Yārān, ce cāre sāzam bā in del-e ramide
زنهار تا توانی اهل نظر میازار	Zenhār, tā tavāni, ahl-e nazar mayāzār
دنیا وفا ندارد ای نور هر دو دیده	Donyā vafā nadārad, ey nur-e hardo dide
تا کی کشم عتیب از چشم دلفریب	Tā key kešam etib-at, az cašm-e delfarib-at
روزی کرشمه‌ای کن ای یار برگزیده	Ruz-i kerešme-i kon, ey yār-e bargozide
گر خاطر شریف‌تر رنجیده شد ز حافظ	Gar xāter-e šarif-at ranjide šod ze Hāfēz
باز آن که توبه کردیم از گفته و شنیده	Bāz-ā, ke towbe kardim az gofte-vo šenide
بس شکر بازگویم در بندگی خواجه	Bas šokr bāz gu-yam dar bandegi-ye xāje
گر او فتد به دستم آن میوه رسیده	Gar uftad be dast-am ān mive-ye reside
شرب: نوعی پارچه‌ی کتانی نازک و لطیف که از آن دستار یا پیراهن می‌دوختند.	Šarb: now-i pārce-ye katāni-ye nāzok-o latif ke az ān dastār yā pirāhan miduxtand.
جیب: یقه، گریبان.	Jeyb: yaqe, garibān.
قصب: جامه‌ی نازک کتانی.	Qasab: jāme-ye nāzok-e katāni.
عارض: رخسار.	Ārez: roxsār.
خرامیدن: با ناز و وقار راه رفتن.	Xarāmidan: bā nāz-o vaqār rāh raftan.
خوی: عرق.	Xo[e]y: araḡ.
فصیح: ویژگی کسی که خوب سخن بگوید و کلامش بدون ابهام باشد.	Fasih: vizhegi-e kas-i ke xub soxan beguyad va kalām-aš be dun-e ebhām bāšad.
لعل: سنگ سرخ‌رنگ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
زنهار: بر حذر باش!	Zenhār: Bar hazar bāš!
عتیب: ملامت، سرزنش.	Etib: malāmat, sarzaneš.

غزل ۴۲۶ Qazal-e 426

از خون دل نوشتم نزدیک دوست نامه	Az xun-e del neveštam nazdik-e dust nāme
انی رایت دهرا من هجرک القیامه	<i>Enni raeyto dahran men hajretalqiyāma</i>
دارم من از فراقش در دیده صد علامت	Dāram man az farāq-aš dar dide sad alāmat
لیست دموع عینی هذا لنا العلامه	<i>Laysat domo' eyni hāzā lanalallāme</i>
هر چند کز مودم از وی نبود سودم	Harcand k-āzmudam, az vey nabud sud-am
من جرب المجرب حلت به الندامه	<i>Man jarrabalmojarab hallat be elnadāma</i>
پرسیدم از طبیبی احوال دوست گفتا	Porsidam az tabib-i ahvāl-e dust, goft-ā
فی بعدها عذاب فی قربها السلامه	<i>Fi bo'dehā azābon, fi qorbahassalāma</i>
گفتم ملامت آید گر گرد دوست گردم	Goftam malāmat āyad gar gerd-e dust gardam
و الله ما راینا حبا بلا ملامه	<i>Vallāhe mā raeynā hobban belā melāma</i>
حافظ چو طالب آمد جامی به جان شیرین	Hāfez co tāleb āmad, jām-i be jān-e širin
حتی یذوق منه کاسا من الکرامه	<i>Hattā yazuqa menho ka'san menalkerāma</i>
انی رایت دهرا من هجرک القیامه: من دنیا و روزگار را در دوری تو به	Enni raeyto dahran men hajretalqiyāma: Man donyā-vo ruzgār rā dar duri-ye to be mānand-e qiyāmat didam.
مانند قیامت دیدم.	
لیست دموع عینی هذا لنا العلامه: آیا این اشک های چشمم برای ما	Laysat domo' eyni hāzā lanalallāme: Āyā in aškhā-ye
علامت نیستند؟	cešm-am barā-ye mā alāmat nistand?
من جرب المجرب حلت به الندامه: کسی که آزموده را بیازماید	Man jarrabalmojarab hallat be elnadāma: Kas-i ke
پشیمانی عایدش می شود.	āzmude rā biyāzmāyad, pašimāni āyed-aš mišavad.
فی بعدها عذاب فی قربها السلامه: در دوری او رنج و عذاب و در	Fi bo'dehā azābon, fi qorbahassalāma: Dar duri-ye u
نزدیکی اش سلامت است.	ranj-o azāb-o dar nazdiki-yaš salāmat-ast.
و الله ما راینا حبا بلا ملامه: به خدا سوگند که ما عاشقی را بدون	Vallāhe mā raeynā hobban belā melāma: Be Xodā
سرزنش ندیدیم.	sowgand ke mā āšeq-i rā be dun-e sarzaneš nadidim.
حتی یذوق منه کاسا من الکرامه: تا از آن جام شرابی از کرامت عشق	Hattā yazuqa menho ka'san menalkerāma: Tā az ān
بچشد.	jām šarāb-i az kerāmat-e ešq becešad.

غزل ۴۲۷ Qazal-e 427

چراغ روی تو را شمع گشت پروانه
 مرا ز حال تو با حال خویش پروا نه
 خرد که قید مجانین عشق می‌فرمود
 به بوی سنبل زلف تو گشت دیوانه
 به بوی زلف تو گر جان به باد رفت چه شد
 هزار جان گرامی فدای جانانه
 من رمیده ز غیرت ز پا فتادم دوش
 نگار خویش چو دیدم به دست بیگانه
 چه نقشه‌ها که برانگیختیم و سود نداشت
 فسون ما بر او گشته است افسانه
 بر آتش رخ زیبای او به جای سپند
 به غیر خال سیاهش که دید به دانه
 به مژده جان به صبا داد شمع در نفسی
 ز شمع روی تو اش چون رسید پروانه
 مرا به دور لب دوست هست پیمانی
 که بر زبان نبرم جز حدیث پیمانه
 حدیث مدرسه و خانقه مگوی که باز
 فتاد در سر حافظ هوای میخانه

دوش: دیشب.

Cerāq-e ru-ye to rā šam' gašt parvāne
 Ma-rā ze hāl-e to bā hāl-e xiš parvā ne
 Xerad ke qeyd-e majānin-e ešq mifarmud
 Be bu-ye sonbol-e zolf-e to gašt divāne
 Be bu-ye zolf-e to gar jān be bād raft, ce šod
 Hezār jān-e gerāmi fadā-ye jānāne
 Man-e ramide ze qeyrat ze pā fetādam duš
 Negār-e xiš co didam be dast-e bigāne
 Ce naqšehā ke bar angixtim-o sud nadāšt
 Fosun-e mā bar u gašte-ast afsāne
 Bar ātaš-e rox-e zibā-ye u be jā-ye sepand
 Be qeyr-e xāl-e siyāh-aš ke did beh dāne?
 Be možde jān be sabā dād šam' dar nafas-i
 Ze šam'-e ru-ye to-aš con resid parvāne
 Ma-rā be dour-e lab-e dust hast peymān-i
 Ke bar zabān nabaram joz hadis-e peymāne
 Hadis-e madrese-vo xāneqah maguy ke bāz
 Fetād dar sar-e Hāfez havā-ye meyxāne
Duš: dišab.
Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e
 āše-q-o ma'šūq (majāz).

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میانِ عاشق و معشوق (مجاز).

غزل ۴۲۸ Qazal-e 428

سحرگاهان که مخمور شبانه	Sahargāhān ke maxmur-e šabāne
گرفتم باده با چنگ و چغانه	Gereftam bāde bā cang-o caqāne
نهادم عقل را ره توشه از می	Nahādam aql rā rahtuše az mey
ز شهر هستیش کردم روانه	Ze šahr-e hasti-yaš kardam ravāne
نگار می فروشم عشوه‌ای داد	Negār-e meyforuš-am ešve-i dād
که ایمن گشتم از مکر زمانه	Ke imen gaštam az makr-e zamāne
ز ساقی کمان ابرو شنیدم	Ze sāqi-ye kamānabru šenidam
که ای تیر ملامت را نشانه	Ke, ey tir-e malāmat rā nešāne
نبندی زان میان طرفی کمروار	Nabandi z-ān miyān taraf-i kamarvār
اگر خود را ببینی در میانه	Agar xod rā bebini dar miyāne
برو این دام بر مرغی دگر نه	Borow, in dām bar morq-i degar neh
که عنقا را بلند است آشیانه	Ke Aanqā rā boland-ast āšiyāne
که بندق طرف وصل از حسن شاهی	Ke bandad taraf-e vasl az hosn-e šāh-i
که با خود عشق بازد جاودانه	Ke bā xod ešq bāzad jāvdāne
ندیم و مطرب و ساقی همه اوست	Nadim-o motreb-o sāqi hame u-st
خیال آب و گل در ره بهانه	Xiyāl-e ābogel dar rah bahāne
بده کشتی می تا خوش برانیم	Bedeh kešti-ye mey tā xoš barānim
از این دریای ناپیداکارانه	Az in daryā-ye nāpeydākarāne
وجود ما معمایست حافظ	Vojud-e mā moammāyi-st, Hāfez
که تحقیقش فسون است و فسانه	Ke tahqiq-aš fosun-ast-o fasāne
مخمور: مست، خمارآلوده.	Maxmur: mast, xomārālude.
چغانه: یک آلات موسیقی.	Caqāne: yek ālat-e musiqi.
عنقا: سیمرغ.	Anqā: Simorq.
طرف: سو.	Tarf: su.

غزل ۴۲۹ Qazal-e 429

ساقی بیا که شد قدح لاله پر ز می Sāqi, biyā ke šod qadah-e lāle por ze mey
 طامات تا به چند و خرافات تا به کی Tāmāt tā be cand-o xorāfāt tā be key
 بگذر ز کبر و ناز که دیده‌ست روزگار Bogzar ze kebr-o nāz ke dida-st ruzegār
 چین قبای قیصر و طرف کلاه کی Cin-e qabā-ye Qeysar-o taraf-e kolāh-e Key
 هشیار شو که مرغ چمن مست گشت هان Hošyār šow ke morq-e caman mast gašt, hān
 بیدار شو که خواب عدم در پی است هی Bidār šow ke xāb-e adam dar pey-ast, hey
 خوش نازکانه می‌چمی ای شاخ نوبهار Xoš nāzokāne micami, ey šāx-e nowbahār
 کشف‌تگی مبادت از آشوب باد دی K-ašoftegi mabād-at az āšub-e bād-e dey
 بر مهر چرخ و شیوه او اعتماد نیست Bar mehr-e carx-o šive-ye u e'temād nist
 ای وای بر کسی که شد ایمن ز مکر وی Ey vāy bar kas-i ke šod imen ze makr-e vey
 فردا شراب کوثر و حور از برای ماست Fardā šarāb-e Kowsar-o hur az barā-ye mā-st
 و امروز نیز ساقی مه روی و جام می V-emruz niz sāqi-ye mahruy-o jām-e mey
 باد صبا ز عهد صبی یاد می‌دهد Bād-e sabā ze ahd-e sebā yād midehad
 جان دارویی که غم ببرد درده ای صبی Jāndāru-yi ke qam bebarad dar deh, ey sobey
 حشمت مبین و سلطنت گل که بسپرد Hešmat mabin-o saltanat-e gol ke beseporad
 فراش باد هر ورقش را به زیر پی Farrāš-e bād har varaq-aš rā be zir-e pey
 درده به یاد حاتم طی جام یک منی Dar deh be yād-e Hātam-e Tey jām-e yekmani
 تا نامه سیاه بخیلان کنیم طی Tā nāme-ye siyāh-e baxilān konim tey
 زان می که داد حسن و لطافت به ارغوان Z-ān mey ke dād hosn-o letāfat be arqavān
 بیرون فکند لطف مزاج از رخس به خوی Birun fekanđ lotf-e mezāj az rax-aš be xey
 مسند به باغ بر که به خدمت چو بندگان Masnad be bāq bar ke be xedmat co bandegān
 استاده است سرو و کمر بسته است نی Estāde-ast sarv-o kamar baste-ast ney
 حافظ حدیث سحر فریب خوشت رسید Hāfez, hadis-e sehrefarib-e xoš-at resid
 تا حد مصر و چین و به اطراف روم و ری Tā hadd-e Mesr-o Cin-o be atrāf-e Rum-o Rey
 قدح: پیاله. Qadah: piyāle.

طامات: سخنان بی‌پایه‌و‌اساس. Tāmāt: soxanān-e bipāyevoasās.

طرف: گوشه‌و‌کنار. Tarf: guševokenār.

نازکانه: به ناز و ظرافت. Nāzokāne: bā nāz-o zerāfat.

کوثر: رودی در بهشت. Kowsar: rud-i dar behešt.

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز). Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āše-q-o ma'šūq (majāz).

صبی: کودک. Sobey: kudak.

مسند: تکیه‌گاه، مقام و مرتبه. Masnad: tekyegāh, maqām-o martabe.

کشف‌تگی: که آشفتگی. K-ašoftegi: ke āšoftegi.

خوی: عرق. Xo[e]y: araq.

غزل ۳۳۰ Qazal-e 430

به صوت بلبل و قمری اگر نوشی می	Be sowt-e bolbol-o qomri agar nanuši mey
علاج کی کنمت آخردواء الکی	Alāj key konam-at, <i>āxeroddavā alkey</i>
ذخیره‌ای بنه از رنگ و بوی فصل بهار	Zaxire-i beneh az rangobu-ye fasl-e bahār
که می‌رسند ز پی رهزنان بهمن و دی	Ke miresand ze pey rahzanān-e bahman-o dey
چو گل نقاب برافکند و مرغ زد هوهو	Co gol neqāb bar afkand-o morq zad hu-hu
منه ز دست پیاله چه می‌کنی هی هی	Maneh ze dast piyāle, ce mikoni, hey-hey
شکوه سلطنت و حسن کی ثباتی داد	Šokuh-e saltanat-o hosn key sabāt-i dād
ز تخت جم سخی مانده است و افسر کی	Ze taxt-e Jam soxan-i mānde-ast-o afsar-e Key
خزینه داری میراث خوارگان کفر است	Xazinedāri-ye mirāsxāregān kofr-ast
به قول مطرب و ساقی به فتوی داف و نی	Be qowl-e motreb-o sāqī, be fatvi-ye daf-o ney
زمانه هیچ نبخشد که بازنستاند	Zamāne hic nabaxšad ke bāz nastānad
مجو ز سفله مروت که شیئه لا شی	Maju ze sefle morovvat ke <i>šey'ohu lā šey</i>
نوشته‌اند بر ایوان جنه الماوی	Nevešte-and bar eyvān-e <i>jannatolma'vā</i>
که هر که عشوه دینی خرید وای به وی	Ke harke ešve-ye donyā xarid, vāy be vey
سقا نماند سخن طی کنم شراب کجاست	Saxā namānd, soxan tey konam, šarāb kojā-st
بده به شادی روح و روان حاتم طی	Bedeh be šādi-ye ruh-o ravān-e Hātam-e Tey
بخیل بوی خدا نشنود بیا حافظ	Baxil bu-ye Xodā našnavad, biyā, Hāfez
پیاله گیر و کرم ورز و الضمان علی	Piyāle gir-o karam varz <i>vazzamānoaley</i>
آخردواء الکی: آخرین دارو داغ نهادن است.	<i>Āxeroddavā alkey</i> : Āxarin dāru dāq nahādan ast.
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
افسر: تاج.	Afsar: tāj.
سفله: پست، ناکس.	Sefle: past, nākes.
شیئه لا شی: چیزی که می‌دهد چیز قابلی نیست.	<i>Šey'ohu lā šey</i> : Ciz-i ke midehad, ciz-e qābel-i nist.
جنه الماوی: یکی از بهشت‌های هشتگانه.	<i>Jannatolma'vā</i> : yeki az beheštā-ye haštgāne.
سقا: بخشش، کرم، جوانمردی.	Saxā: baxšeš, karam, javānmardi.
و الضمان علی: و ضمانت آن بر عهده من.	<i>Vazzamānoaley</i> : va zemānat-e ān bar ohde-ye man.

غزل ۳۳۱ Qazal-e 431

لبش می‌بوسم و در می‌کشم می	Lab-aš mibusam-o dar mikešam mey
به آب زندگانی برده‌ام پی	Be āb-e zendegāni borde-am pey
نه رازش می‌توانم گفت با کس	Na rāz-aš mitavānam goft bā kas
نه کس را می‌توانم دید با وی	Na kas rā mitavānam did bā vey
لبش می‌بوسد و خون می‌خورد جام	Lab-aš mibusad-o xun mixorad jām
رخش می‌بیند و گل می‌کند خوی	Rox-aš mibinad-o gol mikonad xey
بده جام می و از جم مکن یاد	Bedeh jām-e mey-o az Jam makon yād
که می‌داند که جم کی بود و کی کی	Ke midānad ke Jam key bud-o Key key?
بزن در پرده چنگ ای ماه مطرب	Bezan dar parde cang, ey māh-e motreb
رگش بخراش تا بخروشم از وی	Rag-aš bexraš tā bexrušam az vey
گل از خلوت به باغ آورد مسند	Gol az xalvat be bāq āvard masnad
بساط زهد همچون غنچه کن طی	Basāt-e zohd hamcon qonce kon tey
چو چشمش مست را مخمور مگذار	Co cašm-aš mast rā maxmur magzār
به یاد لعلش ای ساقی بده می	Be yād-e la'l-aš, ey sāqi, bedeh mey
نجوید جان از آن قالب جدایی	Najuyad jān az ān qāleb jodāyi
که باشد خون جامش در رگ و پی	Ke bāšad xun-e jām-aš dar ragopey
زبان‌ت درکش ای حافظ زمانی	Zabān-at dar keš, ey Hāfez, zamān-i
حدیث بی زبانان بشنو از نی	Hadis-e bizabānān bešnow az ney
مسند: تکیه‌گاه، مقام و مرتبه.	Masnad: tekyegāh, maqām-o martabe.
زهد: پارسایی.	Maxmur: mast, xomārālude.
مخمور: مست، خمارآلوده.	Xo[e]y: araq.
خوی: عرق.	Zohd: pārsāyi.
لعل: سنگ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).

غزل ۴۳۲ Qazal-e 432

مخمور جام عشقم ساقی بده شرابی	Maxmur-e jām-e ešq-am, sāqi bedeh šarāb-i
پر کن قدح که بی می مجلس ندارد آبی	Por kon qadah ke bi mey majles nadārad āb-i
وصف رخ چو ماهش در پرده راست ناید	Vasf-e rox-e co māh-aš dar parde rāst nāyad
مطرب بزن نوایی ساقی بده شرابی	Motreb, bezan navāy-i, sāqi, bedeh šarāb-i
شد حلقه قامت من تا بعد از این رقیبیت	Šod halqe qāmat-e man tā ba'd az in raqib-at
زین در دگر نراند ما را به هیچ بابی	Z-in dar degar narānad mā rā be hic bāb-i
در انتظار رویت ما و امیدواری	Dar entezār-e ru-yat mā-vo omidvāri
در عشوه وصال ما و خیال و خوابی	Dar ešve-ye vesāl-at mā-vo xiyāl-o xāb-i
مخمور آن دو چشمم آیا کجاست جامی	Maxmur-e ān do cašm-am, āyā kojā-st jām-i
بیمار آن دو لعلم آخر کم از جوابی	Bimār-e ān do la'l-am, āxer kam az javāb-i
حافظ چه می‌نهی دل تو در خیال خوبان	Hāfez, ce minehi del to dar xiyāl-e xubān
کی تشنه سیر گردد از لمعه سرابی	Key tešne sir gardad az lam'e-ye sarāb-i
مخمور: مست، خمارآلوده.	Maxmur: mast, xomārālude.
قدح: پیاله.	Qadah: piyāle.
باب: در، دروازه، درخور.	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'shuq (majāz).
رقیب: نگهبان (مجاز).	Raqib: negahbān (majāz).
لعل: سنگ سرخ‌رنگ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).	Bāb: dar, darvāze, darxor.
لمعه: روشنی، پرتو.	Lam'e: rowšaniy, partow.

غزل ۴۳۳ Qazal-e 433

ای که بر ماه از خط مشکین نقاب انداختی	Ey ke bar mäh az xat-e meškin neqāb andāxti
لطف کردی سایه‌ای بر آفتاب انداختی	Lotf kardi, sāye-i bar āftāb andāxti
تا چه خواهد کرد با ما آب و رنگ عارضت	Tā ce xāhad kard bā mā āb-o rang-e ārez-at
حالیا نیرنگ نقشی خوش بر آب انداختی	Hāli-yā neyrang-e naqš-i xoš bar āb andāxti
گوی خوبی بردی از خوبان خلخ شاد باش	Guy-e xubi bordi az xubān-e xallox, šād bāš
جام کیخسرو طلب کافراسیاب انداختی	Jām-e Keyxosrow talab, k-Afrāsiyāb andāxti
هر کسی با شمع رخسارت به وجهی عشق باخت	Har kas-i bā šam'-e roxsār-at be vajh-i ešq bāxt
زان میان پروانه را در اضطراب انداختی	Z-ān miyān parvāne rā dar ezterāb andāxti
گنج عشق خود نهادی در دل ویران ما	Ganj-e ešq-e xod nahādi dar del-e virān-e mā
سایه دولت بر این کنج خراب انداختی	Sāye-ye dowlat bar in konj-e xarāb andāxti
زینهار از آب آن عارض که شیران را از آن	Zinhār az āb-e ān ārez ke širān rā az ān
تشنه لب کردی و گردان را در آب انداختی	Tešnelab kardi-yo gordān rā dar āb andāxti
خواب بیداران بستی وان گه از نقش خیال	Xāb-e bidārān bebasti v-āngah az naqš-e xiyāl
تهمتی بر شب روان خیل خواب انداختی	Tohmat-i bar šabrovān-e xeyl-e xāb andāxti
پرده از رخ برفکندی یک نظر در جلوه گاه	Parde az rox bar fekandi yek nazar dar jelvegāh
و از حیا حور و پری را در حجاب انداختی	V-az hayā hur-o pari rā dar hejāb andāxti
باده نوش از جام عالم بین که بر اورنگ جم	Bāde nuš az jām-e ālambin ke bar owrang-e Jam
شاهد مقصود را از رخ نقاب انداختی	Šāhed-e maqsud rā az rox neqāb andāxti
از فریب نرگس مخمور و لعل می پرست	Az farib-e narges-e maxmur-o la'l-e meyparast
حافظ خلوت نشین را در شراب انداختی	Hāfez-e xalvatnešin rā dar šarāb andāxti
و از برای صید دل در گردنم زنجیر زلف	V-az barā-ye seyd-e del dar gardan-am zanjir-e zolf
چون کمند خسرو مالک رقاب انداختی	Con kamand-e Xosrov-e mālekreqāb andāxti
داور دارا شکوه ای آن که تاج آفتاب	Dāvar-e dārāšokuh, ey ānke tāj-e āftāb
از سر تعظیم بر خاک جناب انداختی	Az sar-e ta'zim bar xāk-e jenāb andāxti
نصره الدین شاه یحیی آن که خصم ملک را	Nosratoddin Šāh Yahyā, ānke xasm-e molk rā
از دم شمشیر چون آتش در آب انداختی	Az dam-e šamšir-e con ātaš dar āb andāxti
حالیا: اکنون.	Hāli-yā: aknun.
خلخ: خوشبو.	Xallox: xošbu.
زینهار: برحذر باش!	Zinhār: Bar hazar bāš!
عارض: رخسار.	Ārez: roxsār.
اورنگ: شکوه، تخت پادشاهی، عقل و دانش.	Owring: šokuh, taxt-e pādšāhi, aql-o dāneš.
شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).	Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).
نرگس: چشم معشوق (مجاز).	Narges: cašm-e ma'šūq (majāz).
مخمور: مست، خمارآلوده.	Maxmur: mast, xomārālode.
لعل: سنگ سرخ‌رنگ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
مالک‌رقاب: صاحب‌گردنان.	Mālekreqāb: sāhebgardanān.
جناب: آستانه، درگاه.	Ja[e]nāb: āstāne, dargāh.
خصم: دشمن.	Xasm: došman.

غزل ۴۳۴ Qazal-e 434

ای دل مباش یک دم خالی ز عشق و مستی	Ey del mabāš yek dam xāli ze ešq-o masti
وان گه برو که رستی از نیستی و هستی	V-āngah borow ke rasti az nisti-yo hasti
گر جان به تن ببینی مشغول کار او شو	Gar jān be tan bebini, mašqul-e kār-e u šow
هر قبله‌ای که بینی بهتر ز خودپرستی	Har qeble-i ke bini behtar ze xodparasti
با ضعف و ناتوانی همچون نسیم خوش باش	Bā za'f-o nātavāni hamcon nasim xoš bāš
بیماری اندر این ره بهتر ز تندرستی	Bimāri andar in rah behtar ze tendorosti
در مذهب طریقت خامی نشان کفر است	Dar mazhab-e tariqat xāmi nešān-e kofr-ast
آری طریق دولت چالاک‌کی است و چستی	Āri, tariq-e dowlat cālāki-ast-o costi
تا فضل و عقل بینی بی‌معرفت نشینی	Tā fazl-o aql bini, bima'refat nešini
یک نکته‌ات beguyam, خود را مبین که رستی	Yek نکته-at beguyam, xod rā mabin ke rasti
در آستان جانان از آسمان میندیش	Dar āstān-e jānān az āsmān mayandiš
کز اوج سربلندی افتی به خاک پستی	K-az owj-e sarbolandi ofti be xāk-e pasti
خار ار چه جان بکاهد گل عذر آن بخواهد	Xār arce jān bekāhad, gol ozr-e ān bexāhad
سهل است تلخی می در جنب ذوق مستی	Sahl-ast talxi-ye mey dar janb-e zowq-e masti
صوفی پیاله پیما حافظ قرابه پرهیز	Sufi piyālepeymā, Hāfez qarābeparhiz
ای کوه آستینان تا کی درازدستی	Ey kutahāstinān, tā key derāzdasti?
طریقت: روش، پاکیزه کردن باطن.	Tariqat: raveš, pākize kardan-e bāten.
چست: چالاک.	Cost: cālāk.
قرابه: شیشه‌ی شراب، صراحی.	Qarābe: šīše-ye šarāb, sorāhi.

غزل ۴۳۵ Qazal-e 435

با مدعی مگویید اسرار عشق و مستی	Bā moddai maguyid asrār-e ešq-o masti
تا بی‌خبر بمیرد در درد خودپرستی	Tā bixabar bemirad dar dard-e xodparasti
عاشق شو ار نه روزی کار جهان سر آید	Āšeq šow arna ruz-i kār-e jahān sar āyad
ناخوانده نقش مقصود از کارگاه هستی	Nāxānde naqš-e maqsud az kārgāh-e hasti
دوش آن صنم چه خوش گفت در مجلس مغانم	Duš ān sanam ce xoš goft dar majles-e moqān-am
با کافران چه کارت گر بت نمی‌پرستی	Bā kāfarān ce kār-at, gar bot nemiparasti
سلطان من خدا را زلفت شکست ما را	Soltān-e man, Xodā rā, zolfat-at šekast mā rā
تا کی کند سیاهی چندین درازدستی	Tā key konad siyāh-i candin derāzdasti
در گوشه سلامت مستور چون توان بود	Dar guše-ye salāmat mastur con tavān bud?
تا نرگس تو با ما گوید رموز مستی	Tā narges-e to bā mā guyad romuz-e masti
آن روز دیده بودم این فتنه‌ها که برخاست	Ān ruz dide budam in fetnehā ke bar xāst
کز سرکشی زمانی با ما نمی‌نشستی	k-az sarkeši zamān-i bā mā neminešasti
عشقت به دست طوفان خواهد سپرد حافظ	Ešq-at be dast-e tufān xāhad sepord, Hāfez
چون برق از این کشاکش پنداشتی که جستی	Con barq az in kašākaš pendāšti ke jasti?
دوش: دیشب.	Duš: dišab.
مغان: می‌کده.	Moqān: meykade.
مستور: پوشیده، پاکدامن.	Mastur: pušide, pākdāman.
نرگس: چشم معشوق (مجاز).	Narges: cašm-e ma'šūq (majāz).

غزل ۴۳۶ Qazal-e 436

آن غالیه خط گر سوی ما نامه نوشتی	Ān qāliyexat gar su-ye mā nāme nevešti
گردون ورق هستی ما درنوشتی	Gardun varaq-e hasti-ye mā dar nanevešti
هر چند که هجران ثمر وصل برآرد	Harcand ke hejrān samar-e vasl bar ārad
دهقان جهان کاش که این تخم نکشتی	Dehqān-e jahān kāš ke in toxm nakešti
آمرزش نقد است کسی را که در این جا	Āmorzeš-e naqd-ast kas-i rā ke dar injā
یاریست چو حوری و سرایی چو بهشتی	Yār-i-st co huri-yo sarā-yi co behešt-i
در مصطبه عشق تنعم نتوان کرد	Dar mastabe-ye ešq tana'om natavān kard
چون بالش زر نیست بسازیم به خشتی	Con bāleš-e zar nist, besāzim be xešt-i
مفروش به باغ ارم و نخوت شداد	Mafruš be Bāq-e Eram-o naxvat-e Šaddād
یک شیشه می و نوش لبی و لب کشتی	Yek šišē mey-o nušlabi-yo lab-e kešt-i
تا کی غم دنیای دنی ای دل دانا	Tā key qam-e donyā-ye dani, ey del-e dānā
حیف است ز خوبی که شود عاشق زشتی	Heyf-ast ze xub-i ke šavad āšeḡ-e zešt-i
آلودگی خرقة خرابی جهان است	Āludegi-ye xerqe xarābi-ye jahān-ast
کو راهروی اهل دلی پاک سرشتی	Ku rāhrov-i, ahl-e del-i, pākserešt-i
از دست چرا هشت سر زلف تو حافظ	Az dast cerā hešt sar-e zolf to Hāfez
تقدیر چنین بود چه کردی که نهشتی	Taqdir conin bud, ce kardi ke nahešti
غالیه: ماده‌ای خوشبو، مرکب از مشک و عنبر.	Qāliye: mādde-i xošbu, morakkab az mošk-o anbar.
هجران: دوری، جدایی.	Hejrān: duri, jodāyi.
مصطبه: سکو، تخت.	Mastabe: sakku, taxt.
تنعم: به نعمت رسیدن.	Tana'om: be ne'mat residan.
باغ ارم: باغی که شداد بنا کرده بود و به بهشت زمینی معروف بود.	Bāq-e Eram: Bāq-i ke Šaddād banā karde bud-o be behešt-e zamini ma'ruf bud.
نخوت: خودستایی، خودبینی.	Na[e]xvat: xodsetāyi, xodbini.
شداد: کسی که باغ ارم را بنا کرده بود.	Šaddād: Kas-i ke Bāq-e Eram rā banā karde bud.
دنی: ناکس، پست.	Dani: nākes, past.
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
هشتن: رها کردن.	Heštan: rahā kardan.

غزل ۳۳۷ Qazal-e 437

ای قصه بهشت ز کویت حکایتی Ey qesse-ye behešt ze kuy-at hekāyat-i
 شرح جمال حور ز رویت روایتی Šarh-e jamāl-e hur ze ruy-at revāyat-i
 انفاس عیسی از لب لعلت لطیفه‌ای Anfās-e lsi az lab-e la'l-at latife-i
 آب خضر ز نوش لبانت کنایتی Āb-e Xezer ze nuš-e labān-at kenāyat-i
 هر پاره از دل من و از غصه قصه‌ای Har pāre az del-e man-o az qosse qesse-i
 هر سطری از خصال تو و از رحمت آیتی Har satr-i az xesāl-e to v-az rahmat āyat-i
 کی عطرسای مجلس روحانیان شدی Key atrsā-ye majles-e rowhāniyān šodi
 گل را اگر نه بوی تو کردی رعایتی Gol rā agar na bu-ye to kardi raāyat-i
 در آرزوی خاک در یار سوختیم Dar ārezu-ye xāk-e dar-e yār suxtim
 یاد آور ای صبا که نکردی حمایتی Yād āvar, ey sabā, ke nakardi hemāyat-i
 ای دل به هرزه دانش و عمرت به باد رفت Ey del, be harze dāneš-o omr-at be bād raft
 صد مایه داشتی و نکردی کفایتی Sad māye dāšti-yo nakardi kefāyat-i
 بوی دل کباب من آفاق را گرفت Bu-ye del-e kabāb-e man āfāq rā gereft
 این آتش درون بکند هم سرایتی In ātaš-e darun bekonad ham serāyat-i
 در آتش ار خیال رخس دست می‌دهد Dar ātaš ar xiyāl-e rox-aš dast midehad
 ساقی بیا که نیست ز دوزخ شکایتی Sāqi, biyā ke nist ze duzax šekāyat-i
 دانی مراد حافظ از این درد و غصه چیست Dāni morād-e Hāfez az in dard-o qosse ci-st
 از تو کرشمه‌ای و ز خسرو عنایتی Az to kerešme-i-yo ze xosrow enāyat-i
انفاس: nafashā.

لعل: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz). **La'l:** sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
خضر: نام پیامبری است که گویند چون در آب زندگانی غوطه خورد، **Xezr:** nām-e payāambar-i-st ke guyand con dar āb-e zen-
 عمر جاودان پیدا کرد. **degāni qute xord, omr-e jāvdān peydā kard.**
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق **Sabā:** bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e
 (مجاز). **āšeq-o ma'šūq (majāz).**

غزل ۳۳۸ Qazal-e 438

سبت سلمی بصدغیها فؤادی *Sabat Salmā besodqeyhā foādi*
 و روحی کل یوم لی ینادی *Va ruhi kolla yowmeyli yonādi*
 نگارا بر من بی‌دل ببخشای *Negār-ā, bar man-e bidel bebaxšāy*
 و واصلنی علی رگم الاعدای *Va vāselni alā raqmel aādi*
 حبیبیا در غم سودای عشقت *Habib-ā, dar qam-e sowdā-ye ešq-at*
 توکلنا علی رب العباد *Tavakalnā alā rabbel'ebādi*
 امن انکرتنی عن عشق سلمی *Aman ankartani an ešqe Salmā*
 تزاوّل آن روی نهکو بوادی *To z-avval ān ru-ye nehku bevādi*
 که همچون مت به بوتن دل و ای ره *Ke hamcon mot be butan del va irah*
 غریق العشق فی بحر الوداد *Qariqol'elešq fi bahrel vedādi*
 به پی ماچان غرامت بسپریمین *Be peymācān qarāmat besporimen*
 غرت یک وی روشتی از امادی *Qar-at yek viravešti az amādi*
 غم این دل بوآنت خورد ناچار *Qam-e in del bevāt-et xord nācār*
 و غر نه او بنی آنچت نشادی *Va qar ne ow beni ānce-t našādi*
 دل حافظ شد اندر چین زلفت *Del-e Hāfez šod andar cin-e zolf-at*
 بلیل مظلّم و الله هادی *Be leylen mozlemeden vallāho hādi*

سبت سلمی بصدغیها فؤادی: سلمی دل مرا اسیر دو زلف خود کرد
Sabat Salmā besodqeyhā foādi: Samā del-e ma-rā asir-e do zolf-e xod kard

و روحی کل یوم لی ینادی: و هر روز روح من مرا ندا می‌دهد که
Va ruhi kolla yowmeyli yonādi: Va harruz ruh-e man ma-rā nedā midehad ke

نگارا بر من بی‌دل ببخشای: ای محبوب من، بر این دل از دست داده
 رحمت آور *Negār-ā, bar man-e bidel bebaxšāy: Ey mahbub-e man, bar in del-az-dast-dāde rahmat āvar*

و واصلنی علی رگم الاعدای: و به کوری چشم دشمنان مرا از وصل
 خود برخوردار کن *Va vāselni alā raqmel aādi: Va be kuri-ye cešm-e došmanān ma-rā az vasl-e xod barxordār kon*

حبیبیا در غم سودای عشقت: ای محبوب من در غم جنون عشقت
 من در قام-ه سوادای عشق-ات *Habib-ā, dar qam-e sowdā-ye ešq-at: Ey mahbub-e man dar qam-e jonun-e ešq-at*

توکلنا علی رب العباد: کار خود را به پروردگار بندگان واگذار کردیم
 توکلنا علی رب العباد: کار خود را به پروردگار بندگان واگذار کردیم
Tavakalnā alā rabbel'ebādi: Kār-e xod rā be parvardgār-e bandegān vāgozār kardim

امن انکرتنی عن عشق سلمی: ای آنکه منکر عشق من به سلمی
 بودی *Aman ankartani an ešqe Salmā: Ey ānke monker-e ešq-e man be Salmā bud-i*

تزاوّل آن روی نهکو بوادی: می‌بایستی از اول روی آن را نیکو دیده
 باشی *To z-avval ān ru-ye nehku bevādi: Mibāyesti az avval ruy-ye ān rā niku dide bāši*

که همچون مت به بوتن دل و ای ره: تا مانند من دلت به یکباره
 من دل-ات به یکباره *Ke hamcon mot be butan del va irah: Tā mānand-e man del-at be yekbāre*

غریق العشق فی بحر الوداد: در دریای دوستی غرق شود
 غریق العشق فی بحر الوداد: در دریای دوستی غرق شود
Qariqol'elešq fi bahrel vedādi: Dar daryā-ye dusti qarq šavad

به پی ماچان غرامت بسپریمین: ما به پای ماچان (جای در آوردن
 کفش‌ها) غرامت خواهیم سپرد *Be peymācān qarāmat besporimen: Mā be pāymācān (jā-ye dar āvardan-e kafšhā) qarāmat xāhim sepord*

غرت یک وی روشتی از امادی: اگر تو یک کار بی رویه‌ای از ما دیدی
 از ما دیدی *Qar-at yek viravešti az amādi: Agar to yek kār-e biraviye -i az mā didi*

غم این دل بوآنت خورد ناچار: به ناچار تو باید غم این دل را بخوری
 غم این دل بوآنت خورد ناچار: به ناچار تو باید غم این دل را بخوری
Qam-e in del bevāt-et xord nācār: Be nācār to bāyad qam-e in del rā bexori

و غر نه او بنی آنچت نشادی: وگرنه آنچه را که شایسته و درخور تو
 و غر نه او بنی آنچت نشادی: وگرنه آنچه را که شایسته و درخور تو
Va qar ne ow beni ānce-t našādi: Vagarna ānce rā ke

نیست خواهی دید *šāyeste-vo darxor-e to nist, xāhi did*

دل حافظ شد اندر چین زلفت: دل حافظ به شب تاریک چین و شکن *Del-e Hāfez šod andar cin-e zolf-at: Del-e Hāfez be*

زلف تو *šab-e tārik-e cin-o šekan-e zolf-e to*

بلبل مظلوم و الله هادی: رفت و خدا راهنماست *Be leylen mozlemen vallāho hādī: Raft-o Xodā*

rāhnamā-st

غزل ۴۳۹ Qazal-e 439

دیدم به خواب دوش که ماهی برآمدی Didam be xāb duš ke mäh-i bar āmadi
 کز عکس روی او شب هجران سر آمدی K-az aks-e ru-ye u šab-e hejran sar āmadi
 تعبیر رفت یار سفر کرده می‌رسد Ta'bir raft, yār-e safarkarde miresad
 ای کاش هر چه زودتر از در درآمدی Ey kāš harce zudtar az dar dar āmadi
 ذکرش به خیر ساقی فرخنده فال من Zekr-aš be xeyr sāqi-ye farxondēfāl-e man
 کز در مدام با قدح و ساغر آمدی K-az dar modām bā qadah-o sāqar āmadi
 خوش بودی ار به خواب بدیدی دیار خویش Xoš budi ar be xāb bedidi diyār-e xiš
 تا یاد صحبتش سوی ما رهبر آمدی Tā yād-e sohbat-aš su-ye mā rahbar āmadi
 فیض ازل به زور و زر ار آمدی به دست Feyz-e azal be zur-o zar ar āmadi be dast
 آب خضر نصیبه اسکندر آمدی Āb-e Xezer nasibe-ye Eskandar āmadi
 آن عهد یاد باد که از بام و در مرا Ān ahd yād bād ke az bām-o dar ma-rā
 هر دم پیام یار و خط دلبر آمدی Hardam payām-e yār-o xat-e delbar āmadi
 کی یافتی رقیب تو چندین مجال ظلم Key yāfti raqib-e to candin majāl-e zolm
 مظلومی ار شبی به در داور آمدی Mazlum-i ar šab-i be dar-e dāvar āmadi
 خامان ره نرفته چه دانند ذوق عشق Xāmān-e rahnarafte ce dānand zowq-e ešq
 دریادلی بجوی دلیری سرآمدی Daryādel-i bejuy, dalir-i, sarāmad-i
 آن کو تو را به سنگ دلی کرد رهنمون Ānk-u to rā be sangdeli kard rahnemun
 ای کاشکی که پاش به سنگی برآمدی Ey kāški ke pā-š be sang-i bar āmadi
 گر دیگری به شیوه حافظ زدی رقم Gar digari be šive-ye Hāfez zadi raqam
 مقبول طبع شاه هنرپرور آمدی Maqbul-e tab'-e šāh-e honarparvar āmadi
دوش: dišab.

قدح: piyāle.

ساغر: piyāle-ye šarābxori, jām.

فیض: bahre, baxšeš, towfiq (majāz).

خضر: nām-e payāambar-i-st ke guyand con dar āb-e zen-degāni qute xord, omr-e jāvdān peydā kard.

رقیب: negahbān (majāz).

غزل ۴۴۰ Qazal-e 440

سحر با باد می‌گفتم حدیث آرزومندی	Sahar bā bād migoftam hadis-e ārezumandi
خطاب آمد که واثق شو به الطاف خداوندی	Xatāb āmad ke vāseq šow be altāf-e Xodāvandi
دعای صبح و آه شب کلید گنج مقصود است	Doā-ye sobh-o āh-e šab kelid-e ganj-e maqsud-ast
بدین راه و روش می‌رو که با دلدار پیوندی	Bed-in rāh-o raveš mirow ke bā deldār peyvandi
قلم را آن زبان نبود که سر عشق گوید باز	Qalam rā ān zabān nabvad ke serr-e ešq guyad bāz
ورای حد تقریر است شرح آرزومندی	Varā-ye hadd-e taqrir-ast šarh-e ārezumandi
الد ای یوسف مصری که کردت سلطنت مغرور	Allā ey Yusof-e mesri ke kard-at saltanat maqrur
پدر را بازپرس آخر کجا شد مهر فرزندی	Pedar rā bāz pors, āxer kojā šod mehr-e farzandi?
جهان پیر رعنا را ترحم در جبلت نیست	Jahān-e pir-e ra'nā rā tarahhom dar jebellat nist
ز مهر او چه می‌پرسی در او همت چه می‌بندی	Ze mehr-e u ce miporsi? Dar u hemmat ce mibandi?
همایی چون تو عالی قدر حرص استخوان تا کی	Homā-yi con to āliqadr, hers-e ostexān tā key
دریغ آن سایه همت که بر نااهل افکندی	Dariq ān sāye-ye hemmat ke bar nāahl afkandi
در این بازار اگر سودیست با درویش خرسند است	Dar in bāzār agar sudi-st, bā darviš-e xorsand-ast
خدایا منعمم گردان به درویشی و خرسندی	Xodā-yā, mon'em-am gardān be darviši-yo xorsandi
به شعر حافظ شیراز می‌رقصند و می‌نازند	Be še'r-e Hāfez-e Širāz miraqsand-o mināzand
سیه چشمان کشمیری و ترکان سمرقندی	Siyahcašmān-e kešmiri-yo torkān-e samarqandi
واثق: اطمینان‌کننده، اعتماددارنده، استوار.	Vāseq: etminānkonande, e'temāddārande, ostovār.
تقریر: اقرار کردن.	Taqrir: eqrār kardan.
جبلت: طبیعت، سرشت، اصل، فطرت، سیرت.	Jebellat: tabiat, serešt, asl, fetrat, sirat.
منعم: توانگر.	Mon'em: tavāngar.
ترک: زیباروی، محبوب (مجاز).	Tork: zibāruy, mahbub (majāz).

غزل ۴۴۱ Qazal-e 441

چه بودی ار دل آن ماه مهربان بودی	Ce budi ar del-e ān māh mehrbān budi
که حال ما نه چنین بودی ار چنان بودی	Ke hāl-e mā na conin budi ar conān budi
بگفتمی که چه ارزد نسیم طره دوست	Begoftami ke ce arzad nasim-e torre-ye dust
گرم به هر سر مویی هزار جان بودی	Gar-am be har sar-e mu-yi hezār jān budi
برات خوشدلی ما چه کم شدی یا رب	Barāt-e xošdeli-ye mā ce kam šodi, yā Rab
گرش نشان امان از بد زمان بودی	Gar-aš nešān-e amān az bad-e zamān budi
گرم زمانه سرافراز داشتی و عزیز	Gar-am zamāne sarafrāz dāšti-yo aziz
سریر عزتم آن خاک آستان بودی	Sarir-e ezzat-am ān xāk-e āstān budi
ز پرده کاش برون آمدی چو قطره اشک	Ze parde kāš borun āmadi co qatre-ye ašk
که بر دو دیده ما حکم او روان بودی	Ke bar do dide-ye mā hokm-e u ravān budi
اگر نه دایره عشق راه بریستی	Agar na dāyere-ye ešq rāh bar basti
چو نقطه حافظ سرگشته در میان بودی	Co noqte Hāfez-e sargašte dar miyān budi
طره: دسته‌ی موی تابیده در کنار پیشانی.	Torre: daste-ye muy tābide dar kenār-e pišāni.
برات: نوشته‌ای که به‌موجب آن دریافت یا پرداخت پولی را به دیگری واگذار می‌کنند.	Barāt: nevešte-i ke be mowjeb-e ān daryāft yā pardāxt-e pul-i rā be digari vāgozār mikonand.
سریر: تخت پادشاهی، اورنگ.	Sarir: taxt-e pādšāhi, owrang.

غزل ۴۴۲ Qazal-e 442

به جان او که گرم دسترس به جان بودی	Be jān-e u ke gar-am dastres be jān budi
کمینه پیشکش بندگانش آن بودی	Kamine-ye piškeš-e bandegān-aš ān budi
بگفتمی که بها چیست خاک پایش را	Begoftami ke bahā ci-st xāk-e pā-yaš rā
اگر حیات گران مایه جاودان بودی	Agar hayāt-e gerānmāye jāvdān budi
به بندگی قدش سرو معترف گشتی	Be bandegi-ye qad-aš sarv mo'taref gašti
گرش چو سوسن آزاده ده زبان بودی	Gar-aš co susan-e āzāde dah zabān budi
به خواب نیز نمی‌بینمش چه جای وصال	Be xāb niz nemibinam-aš, ce jā-ye vesāl
چو این نبود و ندیدیم باری آن بودی	Co in nabud-o nadidim, bār-i ān budi
اگر دلم نشدی پایبند طره او	Agar del-am našodi pāyband-e torre-ye u
کی اش قرار در این تیره خاکدان بودی	Key-eš qarār dar in tire xākdān budi
به رخ چو مهر فلک بی‌نظیر آفاق است	Be rox co mehr-e falak binazir-e āfāq-ast
به دل دریغ که یک ذره مهربان بودی	Be del dariq ke yek zarre mehrbān budi
درآمدی ز دم کاشکی چو لمعه نور	Dar āmadi ze dar-am kāški co lam'e-ye nur
که بر دو دیده ما حکم او روان بودی	Ke bar do dide-ye mā hokm-e u ravān budi
ز پرده ناله حافظ برون کی افتادی	Ze parde nāle-ye Hāfez borun key oftādi
اگر نه همدم مرغان صبح خوان بودی	Agar na hamdam-e morqān-e sobhxān budi
کمینه: کمترین.	Kamine: Kamtarin.
سوسن آزاده: گونه‌ای سوسن سپیدرنگ.	Susan-e āzāde: gune-i susan-e sepiderang.
وصال: رسیدن به محبوب و هم‌آغوشی با وی.	Vesāl: residan be mahbub-o hamāquši bā vey.
طره: دسته‌ی موی تابیده در کنار پیشانی.	Torre: daste-ye muy tābide dar kenār-e pišāni.
آفاق: کرانه‌های آسمان، جهان هستی.	Āfāq: karānehā-ye āsmān, jahān-e hasti.
لمعه: روشنی، پرتو.	Lam'e: rowšani, partow.

غزل ۴۴۳ Qazal-e 443

چو سرو اگر بخرامی دمی به گلزاری	Co sarv agar bexarāmi dam-i be golzār-i
خورد ز غیرت روی تو هر گلی خاری	Xorad ze qeyrat-e ru-ye to har gol-i xār-i
ز کفر زلف تو هر حلقه‌ای و آشوبی	Ze kofr-e zolf-e to har halqe-i-yo āšub-i
ز سحر چشم تو هر گوشه‌ای و بیماری	Ze sehr-e cašm-e to har guše-i-yo bimār-i
مرو چو بخت من ای چشم مست یار به خواب	Marow co baxt-e man, ey cašm-e mast-e yār, be xāb
که در پی است ز هر سویت آه بیداری	Ke dar pey-ast ze har su-yat āh-e bidār-i
نثار خاک رهت نقد جان من هر چند	Nesār-e xāk-e rah-at naqd-e jān-e man, harcand
که نیست نقد روان را بر تو مقداری	Ke nist naqd-e ravān rā bar-e to meqdār-i
دلا همیشه مزن لاف زلف دلبندان	Del-ā hamiše mazan lāf-e zolf-e delbandān
چو تیره رای شوی کی گشایدت کاری	Co tirerāy šavi, key gošāyad-at kār-i
سرم برفت و زمانی به سر نرفت این کار	Saram beraft-o zaman-i be sar naraft in kār
دلم گرفت و نبودت غم گرفتاری	Del-am gereft-o nabud-at qam-e gereftār-i
چو نقطه گفتمش اندر میان دایره آی	Co noqte goftam-aš andar miyān-e dāyere āy
به خنده گفت که ای حافظ این چه پرگاری	Be xande goft ke, ey Hāfez, in ce pargār-i?
خرامیدن: با ناز و وقار راه رفتن.	Xarāmidan: bā nāz-o vaqār rāh raftan.
نقد: پول، سکه.	Naqd: pul, sekke.
روان: رایج.	Ravān: rāyej.

غزل ۴۴۴ Qazal-e 444

شهریست پرظریفان و از هر طرف نگاری	Šahr-i-st porzarifān v-az hartaraf negār-i
یاران صلی عشق است گر می‌کنید کاری	Yārān, salā-ye ešq-ast gar mikonid kār-i
چشم فلک نبیند زین طرفه‌تر جوانی	Cašm-e falak nabinad z-in torfetar javāni
در دست کس نیفتد زین خوبتر نگاری	Dar dast-e kas nayoftad z-in xubtar negār-i
هرگز که دیده باشد جسمی ز جان مرکب	Hargez ke dide bāšad jesm-i ze jān morakkab
بر دامنش مبادا زین خاکیان غباری	Bar dāman-aš mabād-ā z-in xākiyān qobār-i
چون من شکسته‌ای را از پیش خود چه رانی	Con man šekaste-i rā az piš-e xod ce rāni
کم غایت توقع بوسیست یا کناری	K-am qāyat-e tavaqqo' bus-i-st yā kenār-i
می بی‌غش است دریاب وقتی خوش است بشتاب	Mey biqaš-ast, dar yāb, vaqt-i xoš-ast, beštāb
سال دگر که دارد امید نوبهاری	Sāl-e degar ke dārad omid-e nowbahār-i?
در بوستان حریفان مانند لاله و گل	Dar bustān harifān mānand-e lāle-vo gol
هر یک گرفته جامی بر یاد روی یاری	Haryek gerefte jām-i bar yād-e ru-ye yār-i
چون این گره گشایم وین راز چون نمایم	Cun in gereh gošāyam, v-in rāz cun namāyem
دردی و سخت دردی کاری و صعب کاری	Dard-i-yo saxt dard-i, kār-i-yo sa'b kār-i
هر تار موی حافظ در دست زلف شوخی	Har tār-e mu-ye Hāfez dar dast-e zolf-e šux-i
مشکل توان نشستن در این چنین دیاری	Moškel tavān nešastan dar in conin diyār-i
صلا: بانگ برای دعوت.	Salā: bāng barā-ye da'vat.
طرفه: شگفت.	Torfe: šegeft.
نگار: محبوب، معشوق (مجاز).	Negār: mahbub, ma'šūq (majāz).
غایت: نهایت و پایان چیزی، آخرین درجه.	Qāyat: nahāyat va pāyān-e cizi, āxarin daraje.
حریف: هم‌پایه، هم‌پایه.	Harif: hamāvard, hampiyāle.
صعب: دشوار.	Sa'b: došvār.

غزل ۴۴۵ Qazal-e 445

تو را که هر چه مراد است در جهان داری	To rā ke harce morād-ast, dar jahān dāri
چه غم ز حال ضعیفان ناتوان داری	Ce qam ze hāl-e zaifān-e nātavān dāri?
بخواه جان و دل از بنده و روان بستان	Bexāh jān-o del az bande-vo ravān bestān
که حکم بر سر آزادگان روان داری	Ke hokm bar sar-e āzādegān ravān dāri
میان نداری و دارم عجب که هر ساعت	Miyān nadāri-yo dāram ajab ke har sāt
میان مجمع خوبان کنی میانداری	Miyān-e majma-e xubān koni miyāndāri
بیاض روی تو را نیست نقش درخور از آنک	Bayāz-e ru-ye to rā nist naqš-e darxor az ān-k
سوادى از خط مشکین بر ارغوان داری	Savād-i az xat-e meškin bar arqavān dāri
بنوش می که سبکروحو و لطیف مدام	Benuš mey ke sabokruh-i-yo latif modām
على الخصوص در آن دم که سر گران داری	Alalxosus dar ān dam ke sar gerān dāri
مکن عتاب از این بیش و جور بر دل ما	Makon etāb az in biš-o jowr bar del-e mā
بکن هر آن چه توانی که جای آن داری	Bekon harānce tavāni ke jā-ye ān dāri
به اختیارت اگر صد هزار تیر جفاست	Be extiyār-at agar sad hezār tir-e jafā-st
به قصد جان من خسته در کمان داری	Be qasd-e jān-e man-e xaste dar kamān dāri
بکش جفای رقیبان مدام و جور حسود	Bekeš jafā-ye raqibān modām-o jowr-e hasud
که سهل باشد اگر یار مهربان داری	Ke sahl bāšad agar yār-e mehrbān dāri
به وصل دوست گرت دست می‌دهد یک دم	Be vasl-e dust gar-at dast midehad yek dam
برو که هر چه مراد است در جهان داری	Borow, ke harce morād-ast dar jahān dāri
چو گل به دامن از این باغ می‌بری حافظ	Co gol be dāman az in bāq mibari, Hāfez
چه غم ز ناله و فریاد باغبان داری	Ce qam ze nāle-vo faryād-e bāqībān dāri
بیاض: سفیدی.	Bayāz: sefidi.
سواد: سیاهی.	Savād: siyāhi.
عتاب: سرزنش، خشم گرفتن.	Etāb: sarzaneš, xašm gereftan.
جور: ستم.	Jowr: setam.

غزل ۴۴۶ Qazal-e 444

صبا تو نکهت آن زلف مشک بو داری	Sabā to nakhat-e ān zolf-e moškbu dāri
به یادگار بمانی که بوی او داری	Be yādgār bemāni ke bu-ye u dāri
دلَم که گوهر اسرار حسن و عشق در اوست	Del-am ke gowhar-e asrār-e hosn-o ešq dar u-st
توان به دست تو دادن گرش نکو داری	Tavān be dast-e to dādan gar-aš neku dāri
در آن شمایل مطبوع هیچ نتوان گفت	Dar ān šamāyel-e matbu' hic natvān goft
جز این قدر که رقیبان تندخو داری	Joz-in qadar ke raqibān-e tondxu dāri
نوی بلبلت ای گل کجا پسند افتد	Navā-ye bolbol-at, ey gol, kojā pasand oftad?
که گوش و هوش به مرغان هرزه گو داری	Ke guš-o huš be morqān-e harzegu dāri
به جرعه تو سرم مست گشت نوشت باد	Be jor'e-ye to sar-am mast gašt, nuš-at bād
خود از کدام خم است این که در سبو داری	Xod az kodām xom-ast in ke dar sabu dāri
به سرکشی خود ای سرو جویبار مناز	Be sarkeši-ye xod, ey sarv-e juybār, manāz
که گر بدو رسی از شرم سر فرود آری	Ke gar bed-u resi, az šarm sar forud āri
دم از ممالک خوبی چو آفتاب زدن	Dam az mamālek-e xubi co āftāb zadan
تو را رسد که غلامان ماه رو داری	To rā resad ke qolāmān-e māhru dāri
قبای حسن فروشی تو را برآزد و بس	Qabā-ye hosnforuši to rā bar āzad-o bas
که همچو گل همه آیین رنگ و بو داری	Ke hamco gol hame āyin-e rangobu dāri
ز کنج صومعه حافظ مجوی گوهر عشق	Ze konj-e sowmee, Hāfez, majuy gowhar-e ešq
قدم برون نه اگر میل جست و جو داری	Qadam borun neh, agar meyl-e jostoju dāri
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میانِ عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āše-q-o ma'šūq (majāz).
نکته: بوی خوش.	Nakhat: bu-ye xoš.
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
شمایل: شکل، صورت.	Šamāyel: šekl, surat.
سبو: کوزه‌ی سفالی، ظرف شراب.	Sabu: kuze-ye sofāli, zarf-e šarāb.

غزل ۴۴۷ Qazal-e 447

بیا با ما مورز این کینه داری	Biyā, bā mā mavarz in kinedāri
که حق صحبت دیرینه داری	Ke haqq-e sohbat-e dirine dāri
نصیحت گوش کن کاین در بسی به	Nasihāt guš kon k-in dor bas-i beh
از آن گوهر که در گنجینه داری	Az ān gowhar ke dar ganjine dāri
ولیکن کی نمایی رخ به رندان	Valikan key namāyi rox be rendān
تو کز خورشید و مه آینه داری	To k-az xoršid-o mah āyine dāri
بد رندان مگو ای شیخ و هوش دار	Bad-e rendān magu, ey šeyx-o hoš dār
که با حکم خدایی کینه داری	Ke bā hokm-e xodāyi kine dāri
نمی‌ترسی ز آه آتشینم	Nemitarsi ze āh-e ātašin-am
تو دانی خرقة پشمینه داری	To dāni, xerqe-ye pašmine dāri
به فریاد خمار مفلسان رس	Be faryād-e xomār-e moflesān res
خدا را گر می‌دوشینه داری	Xodā rā, gar mey-ye dušine dāri
ندیدم خوشتر از شعر تو حافظ	Nadidam xoštar az še'r-e to, Hāfez
به قرآنی که اندر سینه داری	Be Qor'ān-i ke andar sine dāri

در: مروارید. **Dor(r):** morvārid.

رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر. **Rend:** zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.

خرقه: جامه‌ی درویشان. **Xerqe:** jāme-ye darvišān.

دوشینه: دیشب. **Dušine:** dišab.

غزل ۴۴۸ Qazal-e 448

ای که در کوی خرابات مقامی داری
 جم وقت خودی ار دست به جامی داری
 ای که با زلف و رخ یار گذاری شب و روز
 فرصت باد که خوش صبحی و شامی داری
 ای صبا سوختگان بر سر ره منتظرند
 گر از آن یار سفرکرده پیامی داری
 خال سرسبز تو خوش دانه عیشیست ولی
 بر کنار چمنش وه که چه دامی داری
 بوی جان از لب خندان قدح می‌شنوم
 بشنو ای خواجه اگر زان که مشامی داری
 چون به هنگام وفا هیچ ثباتیت نبود
 می‌کنم شکر که بر جور دوامی داری
 نام نیک ار طلبد از تو غریبی چه شود
 تویی امروز در این شهر که نامی داری
 بس دعای سحر مونس جان خواهد بود
 تو که چون حافظ شبخیز غلامی داری

Xarābāt: meykade.

Moqām: eqāmatgāh, eqāmat.

Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'shuq (majāz).

Qadah: piyāle.

Jowr: setam.

قدح: پیاله.

جور: ستم.

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میانِ عاشق و معشوق (مجاز).

غزل ۴۴۹ Qazal-e 449

ای که مهجوری عشاق روا می‌داری	Ey ke mahjuri-ye oššāq ravā midāri
عاشقان را ز بر خویش جدا می‌داری	Āšeqān rā ze bar-e xiš jodā midāri
تشنه بادیه را هم به زللی دریاب	Tešne-ye bādiye rā ham be zolāl-i dar yāb
به امیدی که در این ره به خدا می‌داری	Be omid-i ke dar in rah be Xodā midāri
دل ببردی و بخل کردمت ای جان لیکن	Del bebordi-yo behel kardam-at, ey jān, liken
به از این دار نگاهش که مرا می‌داری	Beh az in dār negāh-aš ke ma-rā midāri
ساغر ما که حریفان دگر می‌نوشند	Sāqar-e mā ke harifān-e degar minušand
ما تحمل نکنیم ار تو روا می‌داری	Mā tahammol nakonim ar to ravā midāri
ای مگس حضرت سیمرغ نه جولانگه توست	Ey magas, hazrat-e Simorq na jowlāngah-e to-st
عرض خود می‌بری و زحمت ما می‌داری	Erz-e xod mibari-yo zahmat-e mā midāri
تو به تقصیر خود افتادی از این در محروم	To be taqsir-e xod oftādi az in dar mahrum
از که می‌نالی و فریاد چرا می‌داری	Az ke mināli-yo faryād cerā midāri
حافظ از پادشهان پایه به خدمت طلبند	Hāfez, az pādšahān pāye be xedmat talaband
سعی ناپرده چه امید عطا می‌داری	Sa'ynāborde ce omimd-e atā midāri?
مهجور: جدامانده، دورافتاده.	Mahjur: jodāmānde, duroftāde.
زلزل: آب صاف و گوارا (مجاز).	Zolāl: āb-e sāf-o govārā (majāz).
بخل: بخشیده، عفو شده، آمرزیده.	Behel: baxšide, afvšode, āmorzide.
ساغر: پیاله‌ی شراب‌خوری، جام.	Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jām.
حریف: هم‌آورد، هم‌پیاله.	Harif: hamāvard, hampiyāle.
عرض: آبرو.	Erz: āberu.

غزل ۴۵۰ Qazal-e 450

روزگاریست که ما را نگران می‌داری	Ruzegār-i-st ke mā rā negarān midāri
مخلصان را نه به وضع دگران می‌داری	Moxlesān rā na be vaz'-e degarān midāri
گوشه چشم رضایی به منت باز نشد	Guše-ye cašm-e rezā-yi be man-at bāz našod
این چنین عزت صاحب نظران می‌داری	Inconin ezzat-e sāhebnazarān midāri?
ساعد آن به که بیوشی تو چو از بهر نگار	Sāed ān beh ke bepuši to co az bahr-e negār
دست در خون دل پرهبران می‌داری	Dast dar xun-e del-e porhonarān midāri
نه گل از دست غمت رست و نه بلبل در باغ	Na gol az dast-e qam-at rast-o na bolbol dar bāq
همه را نعره زنان جامه دران می‌داری	Hame rā na'rezanān jāmedarān midāri
ای که در دلق ملمع طلبی نقد حضور	Ey ke dar dalq-e molamma' talabi naqd-e hozur
چشم سری عجب از بی‌خبران می‌داری	Cašm-e serr-i ajab az bixabarān midāri
چون تویی نرگس باغ نظر ای چشم و چراغ	Con to-yi narges-e bāq-e nazar, ey cašm-o cerāq
سر چرا بر من دلخسته گران می‌داری	Sar cerā bar man-e delxaste gerān midāri
گوهر جام جم از کان جهانی دگر است	Gowhar-e Jām-e Jam az kān-e jahān-i degar-ast
تو تمنا ز گل کوزه گران می‌داری	To tamannā ze gel-e kuzegerān midāri?
پدر تجربه ای دل تویی آخر ز چه روی	Pedar-e tajrobe, ey del, to-yi, āxer ze ce ruy
طمع مهر و وفا زین پسران می‌داری	Tama-e mehr-o vafā zin pesarān midāri
کیسه سیم و زرت پاک نباید پرداخت	Kise-ye simozar-at pāk bebāyad pardāxt
این طمع‌ها که تو از سیمبران می‌داری	In tama'hā ke to az simbarān midāri
گر چه رندی و خرابی گنه ماست ولی	Garce rendi-yo xarābi gonah-e mā-st vali
عاشقی گفت که تو بنده بر آن می‌داری	Āšeq-i goft ke to bande bar ān midāri
مگذران روز سلامت به ملامت حافظ	Magzarān ruz-e salāmat be malāmat, Hāfez
چه توقع ز جهان گذران می‌داری	Ce tavaqqo' ze jahān-e gozarān midāri
نگار: محبوب، معشوق (مجاز).	Negār: mahbub, ma'shuq (majāz).
دلق: جامه‌ی درویشان.	Dalq: jāme-ye darvišān.
ملمع: رنگارنگ.	Molamma': rangārang.
نرگس: چشم معشوق (مجاز).	Narges: cašm-e ma'shuq (majāz).
سیمبر: سیم‌تن.	Simbar: simtan.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.

غزل ۴۵۱ Qazal-e 451

خوش کرد یآوری فلکت روز داوری	Xoš kard yāvāri falak-at ruz-e dāvāri
تا شکر چون کنی و چه شکرانه آوری	Tā šokr con koni-yo ce šokrāne āvari
آن کس که اوفتاد خدایش گرفت دست	Ankas ke uftād, Xodā-yaš gereft dast
گو بر تو باد تا غم افتادگان خوری	Gu bar to bād tā qam-e oftādegān xori
در کوی عشق شوکت شاهی نمی‌خرند	Dar kuy-e ešq šowkat-e šāhi nemixarand
اقرار بندگی کن و اظهار چاکری	Eqrār-e bandegi kon-o ezhār-e cākəri
ساقی به مژدگانی عیش از درم درآی	Sāqi be moždegāni-ye eyš az dar-am dar āy
تا یک دم از دلم غم دنیا به دربری	Tā yek dam az del-am qam-e donyā be dar bari
در شاهراه جاه و بزرگی خطر بسیست	Dar šāhrāh-e jāh-o bozorgi xatar bas-i-st
آن به کز این گریوه سبکبار بگذری	Ān beh k-az in garive sabokbār bogzari
سلطان و فکر لشکر و سودای تاج و گنج	Soltān-o fekr-e laškar-o sowdā-ye tāj-o ganj
درویش و امن خاطر و کنج قلندری	Darviš-o amn-e xāter-o konj-e qalandari
یک حرف صوفیانه بگویم اجازت است	Yek harf-e sufiyāne beguyam, ejāzat-ast?
ای نور دیده صلح به از جنگ و داوری	Ey nur-e dide, solh beh az jang-o dāvāri
نیل مراد بر حسب فکر و همت است	Neyl-e morād bar hasab-e fekr-o hemmat-ast
از شاه نذر خیر و ز توفیق یآوری	Az šāh nazr-e xeyr-o ze towfiq yāvāri?
حافظ غبار فقر و قناعت ز رخ مشوی	Hāfez, qobār-e faqr-o qanāat ze rox mašuy
کاین خاک بهتر از عمل کیمیاری	K-in xāk behtar az amal-e kimiyāgari
گریوه: تل، پشته، تپه، گردونه‌ی کوه.	Garive: tal, pošte, tappe, gardune-ye kuh.
قلندر: بی‌قید، درویش.	Qalandar: biqeyd, darviš.
نیل: رسیدن به مراد و مقصود خود	Neyl: residan be morād-o maqsud-e xod.

غزل ۴۵۲ Qazal-e 452

طفیل هستی عشقند آدمی و پری
 ارادتی بنما تا سعادت بیبری
 بکوش خواجه و از عشق بی‌نصیب مباش
 که بنده را نخرد کس به عیب بی‌هنری
 می صبوح و شکرخواب صبحدم تا چند
 به عذر نیم شبی کوش و گریه سحری
 تو خود چه لعبتی ای شهسوار شیرین کار
 که در برابر چشمی و غایب از نظری
 هزار جان مقدس بسوخت زین غیرت
 که هر صباح و مسا شمع مجلس دگری
 ز من به حضرت آصف که می‌برد پیغام
 که یاد گیر دو مصرع ز من به نظم دری
 بیا که وضع جهان را چنان که من دیدم
 گر امتحان بکنی می خوری و غم نخوری
 کلاه سروریت کج مباد بر سر حسن
 که زیب بخت و سزاوار ملک و تاج سری
 به بوی زلف و رخت می‌روند و می‌آیند
 صبا به غایه سایه و گل به جلوه گری
 چو مستعد نظر نیستی وصال مجوی
 که جام جم نکند سود وقت بی‌بصری
 دعای گوشه نشینان بلا بگرداند
 چرا به گوشه چشمی به ما نمی‌نگری
 بیا و سلطنت از ما بخر به مایه حسن
 وز این معامله غافل مشو که حیف خوری
 طریق عشق طریقی عجب خطرناک است
 نعوذبالله اگر ره به مقصدی نبری
 به یمن همت حافظ امید هست که باز
 اری اسامر لیلای لیل القمر

طفیل: کسی که وجودش وابسته به وجود کس دیگر است (مجاز).

صبح: باده‌ی بامدادی.

لعبت: دلبر زیبا (مجاز).

صبح: بامداد.

مسا: شبانگاه.

حسن: زیبایی، نکویی.

آصف: لقب وزیر دانا، وزیر سلیمان.

زیب: آرایش، زینت.

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).

غالیه‌سای: خوشبوی سازی.

بی‌بصری: نابینایی.

نعوذبالله: پناه بر خدا.

اری اسامر لیلای لیل القمر: ببینم که شبی ماهتابی با لیلای خویش

Tofeyl-e hasti-ye ešq-and ādami-yo pari

Erādat-i benamā tā saādat-i bebari

Bekuš xāje-vo az ešq binasib mabāš

Ke bande rā naxarad kas be eyb-e bihonari

Mey-e sabuh-o šekarxāb-e sobhdam tā cand

Be ozr-e nimšabi kuš-o gerye-ye sahari

To xod ce lo'bat-i, ey šahsavār-e širinkār

Ke dar barābar-e cašm-i-yo qāyeb az nazar-i

Hezār jān-e moqaddas besuxt z-in qeyrat

Ke har sabāh-o masā šam'-e majles-e degar-i

Ze man be hazrat-e Āsef ke mibarad peyqām?

Ke yād gir do mesra' ze man be nazm-e Dari

Biyā ke vaz'-e jahān rā conān ke man didam

Gar emtehān bekoni, mey xori-yo qam naxori

Kolāh-e sarvari-yat kaj mabād bar sar-e hosn

Ke zib-e baxt-o sezāvār-e molk-o tāj-e sar-i

Be bu-ye zolf-o rox-at miravand-o miāyand

Sabā be qāliyesāyi-yo gol be jelvegari

Co mostaedd-e nazar nisti, vesāl majuy

Ke Jām-e Jam nakonad sud vaqt-e bibasari

Doā-ye gušenešinān balā begardānad

Cerā be guše-ye cašm-i be mā neminegari

Biyā-vo saltanat az mā bexar be māye-ye hosn

Va z-in moāmele qāfel mašow, ke heyf xori

Tariq-e ešq tariq-i ajab xatarnāk-ast

Nauzobellāh agar rah be maqsad-i nabari

Be yomn-e hemmat-e Hāfez omid hast ke bāz

Arā osāmero leylāye leylatalqamari

Tofeyl: kas-i ke vojod-aš vābaste be vojod-e kas-e digar-ast (majāz).

Sabuh: bāde-ye bāmdādi.

Lo'bat: delbar-e zibā (majāz).

Sabāh: bāmdād.

Masā: šabāngāh.

Āsef: laqab-e vazir-e dānā, vazir-e Soleymān.

Hosn: zibāyi, nekuyi.

Zib: ārāyeš, zinat.

Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āše-q-o ma'šūq (majāz).

Qāliyesāyi: xošbusāzi.

Bibasari: nābināyi.

Nauzobellāh: panāh bar Xodā.

Arā osāmero leylāye leylatalqamari: bebinam ke šab-i

به شب زنده داری پرداخته‌ام. mahtābi bā Leylā-ye xiš be šabzendedāri pardāxte-am.

غزل ۴۵۳ Qazal-e 453

ای که دایم به خویش مغروری	Ey ke dāyem be xiš maqrur-i
گر تو را عشق نیست معذوری	Gar to rā ešq nist, ma'zur-i
گرد دیوانگان عشق مگرد	Gerd-e divānegān-e ešq magard
که به عقل عقيله مشهوری	Ke be aql-e aqile mašhur-i
مستی عشق نیست در سر تو	Masti-ye ešq nist dar sar-e to
رو که تو مست آب انگوری	Row, ke to mast-e āb-e angur-i
روی زرد است و آه دردآلود	Ru-ye zard-ast-o āh-e dardālud
عاشقان را دوی رنجوری	Āšeqān rā davā-ye ranjuri
بگذر از نام و ننگ خود حافظ	Bogzar az nām-o nang-e xod, Hāfez
ساغر می‌طلب که مخموری	Sāqar-e mey talab ke maxmur-i
عقيله: گرامی.	Aqile: gerāmi.
ساغر: پیاله‌ی شراب‌خوری، جام.	Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jām.
مخمور: مست، خمارآلوده.	Maxmur: mast, xomārālude.

غزل ۴۵۴ Qazal-e 454

ز کوی یار می‌آید نسیم باد نوروزی	Ze kuy-e yār miāyad nasim-e bād-e nowruzi
از این باد ار مدد خواهی چراغ دل برافروزی	Az-in bād ar madad xāhi, cerāq-e del bar afruzi
چو گل گر خرده‌ای داری خدا را صرف عشرت کن	Co gol gar xorde-i dāri, Xodā rā, sarf-e ešrat kon
که قارون را غلطها داد سودای زراندوزی	Ke Qārun rā qalthā dād sowsdā-ye zaranduzi
ز جام گل دگر بلبل چنان مست می لعل است	Ze jām-e gol degar bolbol conān mast-e mey-e la'l-ast
که زد بر چرخ فیروزه صفیر تخت فیروزی	Ke zad bar carx-e firuze safir-e taxt-e firuzi
به صحرا رو که از دامن غبار غم بیفشانی	Be sahrā row ke az dāman qobār-e qam biyafšāni
به گلزار آی کز بلبل غزل گفتن بیاموزی	Be golzār āy k-az bolbol qazal goftan biyāmuzi
چو امکان خلود ای دل در این فیروزه ایوان نیست	Co emkān-e xolud, ey del, dar in firuze eyvān nist
مجال عیش فرصت دان به فیروزی و بهروزی	Majāl-e eyš forsāt dān be firuzi-yo behruzi
طریق کام بخشی چیست ترک کام خود کردن	Tariq-e kāmbaxši ci-st? Tark-e kām-e xod kardan
کلاه سروری آن است کز این ترک بردوزی	Kolāh-e sarvari ān-ast k-az in tark bar duzi
سخن در پرده می‌گویم چو گل از غنچه بیرون آی	Soxan dar parde miguyam, co gol az qonce birun āy
که بیش از پنج روزی نیست حکم میر نوروزی	Ke biš az panj ruz-i nist hokm-e mir-e nowruzi
ندانم نوحه قمری به طرف جویباران چیست	Nadānam nowhe-ye qomri be taraf-e juybārān ci-st
مگر او نیز همچون من غمی دارد شبانروزی	Magar u niz hamcon man qam-i dārad šabānruzi?
می‌ای دارم چو جان صافی و صوفی می‌کند عیبش	Mey-i dāram co jān sāfi-yo sufi mikonad eyb-aš
خدایا هیچ عاقل را مبادا بخت بد روزی	Xodā-yā, hic āqel rā mabād-ā baxt-e bad ruzi
جدا شد یار شیرینت کنون تنها نشین ای شمع	Jodā šod yār-e širin-at, konun tanhā nešin, ey šam'
که حکم آسمان این است اگر سازی و گر سوزی	Ke hokm-e āsmān in-ast agar sāzi-yo gar suzi
به عجب علم نتوان شد ز اسباب طرب محروم	Be ojb-e elm natvān šod ze asbāb-e tarab mahrum
بیا ساقی که جاهل را هنیتر می‌رسد روزی	Biyā sāqi, ke jāhel rā hanitar miresad ruzi
می اندر مجلس آصف به نوروز جلالی نوش	Mey andar majles-e Āsef be Nowruz-e jalāli nuš
که بخشد جرعه جامت جهان را ساز نوروزی	Ke baxšad jor'e-ye jām-at jahān rā sāz-e nowruzi
نه حافظ می‌کند تنها دعای خواجه تورانشاه	Na Hāfez mikonad tanhā doā-ye xāje Turān Šāh
ز مدح آصفی خواهد جهان عیدی و نوروزی	Ze madh-e āsefi xāhad jahān eydi-yo nowruzi
جنابش پارسایان راست محراب دل و دیده	Jenāb-aš pārsāyān rā-st mehrāb-e del-o dide
جبینش صبح خیزان راست روز فتح و فیروزی	Jabin-aš sobhxizān rā-st ruz-e fath-o firuzi
لعل: سنگ سرخ‌رنگ گران‌بها، لب معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'šūq (majāz).
صفیر: بانگ.	Safir: bāng.
خلود: جاودان بودن.	Xolud: jāvdān budan.
ترک: درز کلاه.	Tark: darz-e kolāh.
میر نوروزی: از مراسم کهن جشن نوروز.	Mir-e nowruzi: az marāsem-e kohan-e jašn-e Nowruz.
طرف: گوشه‌وکنار.	Tarf: guševokenār.
عجب: خودبینی.	Ojb: xodbini.
طرب: شادمانی.	Tarab: šādemāni.
هنی: گوارا.	Hani: govārā.
آصف: لقب وزیر دانا، وزیر سلیمان.	Āsef: laqab-e vazir-e dānā, vazir-e Soleyman.
جناب: آستانه، درگاه.	Ja[e]nāb: āstāne, dargāh.
جبین: پیشانی.	Jabin: pišāni.

غزل ۴۵۵ Qazal-e 455

عمر بگذشت به بی‌حاصلی و بوالهوسی
 ای پسر جام می‌ام ده که به پیری برسی
 چه شکرهاست در این شهر که قانع شده‌اند
 شاهبازان طریقت به مقام مگسی
 دوش در خیل غلامان درش می‌رفتم
 گفت ای عاشق بیچاره تو باری چه کسی
 با دل خون شده چون نافه خوشش باید بود
 هر که مشهور جهان گشت به مشکین نفسی
 لمع البرق من الطور و آنست به
 فلعلی لک آت بشهاب قبس
 کاروان رفت و تو در خواب و بیابان در پیش
 وه که بس بی‌خبر از غلغل چندین جرسی
 بال بگشا و صفیر از شجر طوبی زن
 حیف باشد چو تو مرغی که اسیر قفسی
 تا چو مجمر نفسی دامن جانان گیرم
 جان نهادیم بر آتش ز پی خوش نفسی
 چند پوید به هوای تو ز هر سو حافظ
 یسر الله طریقا بک یا ملتسمی
طریقت: روش، پاکیزه کردن باطن.
دوش: دیشب.

باری: خلاصه، به‌هرحال.

نافه: نافمانند، کیسه‌ای که زیر شکم آهوی تاتار قرار دارد و مشک از آن خارج می‌شود، مشک (مجاز).

لمع البرق من الطور و آنست به: از جانب کوه طور آذرخشی تابید و آن را دیدم.

فلعلی لک آت بشهاب قبس: شاید برای تو از آن شعله آتش بیاورم.

جرس: زنگ کاروان.

صفیر: بانگ.

شجر طوبی: درختی در بهشت.

مجمر: آتشدان.

یسر الله طریقا بک یا ملتسمی: خداوند راهی را که به سوی تو منتهی می‌شود بر من آسان کند.

Omr bogozašt be bihāseli-yo bolhavasi
 Ey pesar, jām-e mey-am deh ke be piri beresi
 Ce šekarhā-st dar in šahr ke qāne' šode-and
 Šāhbāzān-e tariqat be maqām-e magas-i
 Duš dar xeyl-e qolāmān-e dar-aš miraftam
 Goft, ey āšeq-e bicāre, to bār-i cekas-i
 Bā del-e xunšode con nāfe xoš-aš bāyad bud
 Harke mašhur-e jahān gašt be moškinnafasi
 Lama'al barqo menaliture va ānasto behi
 Falaalli lakaāten bašahāben qabasi
 Kārvān raft-o to dar xāb-o biyābān dar piš
 Vah ke bas bixabar az qolqol-e candin jaras-i
 Bāl bogšā-vo safir az šajar-e Tubā zan
 Heyf bāšad co to morq-i ke asir-e qafas-i
 Tā co mejmar nafas-i dāman-e jānān giram
 Jān nahādīm bar ātaš ze pey-e xošnafasi
 Cand puyad be havā-ye to ze harsu Hāfez
 Yasrallāho tariqan bekayā moltamasī
Tariqat: raveš, pākize kardan-e bāten.

Duš: dišab.

Bār-i: xloāse, be har hāl.

Nāfe: nāfmānand, kise-i ke zir-e šekam-e āhu-ye Tātār qarār dārad-o mošk az ān xārej mišavad, mošk (majāz).

Lama'al barqo menaliture va ānasto behi: Az jāneb-e kuh-e Tur āzaraxš-i tābid-o ān rā didam.

Falaalli lakaāten bašahāben qabasi: šāyad barā-ye to az ān šo'le ātaš biyāvaram.

Jaras: zang-e kārvān.

Safir: bāng.

Šajar-e Tubā: deraxt-i dar behešt.

Mejmar: ātašdān.

Yasrallāho tariqan bekayā moltamasī: Xodāvand rāh-i ra ke be to montahi mišavad, barā-ye man āsān konad.

غزل ۴۵۶ Qazal-e 456

نوبهار است در آن کوش که خوشدل باشی	Nowbahār-ast, dar ān kuš ke xošdel bāši
که بسی گل بدمد باز و تو در گل باشی	Ke bas-i gol bedamad bāz-o to dar gel bāši
من نگویم که کنون با که نشین و چه بنوش	Man naguyam ke konun bā ke nešin-o ce benuš
که تو خود دانی اگر زیرک و عاقل باشی	Ke to xod dāni agar zirak-o āqel bāši
چنگ در پرده همین می‌دهد پند ولی	Cang dar parde hamin midehad-at pand vali
وعظت آن گاه کند سود که قابل باشی	Va'z-at āngāh konad sud ke qābel bāši
در چمن هر ورقی دفتر حالی دگر است	Dar caman har varaq-i daftar-e hāl-i degar-ast
حیف باشد که ز کار همه غافل باشی	Heyf bāšad ke ze kār-e hame qāfel bāši
نقد عمرت ببرد غصه دنیا به گزاف	Naqd-e omr-at bebarad qosse-ye donyā be gazāf
گر شب و روز در این قصه مشکل باشی	Gar šaboruz dar in qesse-ye moškel bāši
گر چه راهیست پر از بیم ز ما تا بر دوست	Garce rāh-i-st por az bim ze mā tā bar-e dust
رفتن آسان بود ار واقف منزل باشی	Raftan āsān bovad ar vāqef-e manzel bāši
حافظا گر مدد از بخت بلندت باشد	Hāfez-ā, gar madad az baxt-e boland-at bāšad
صید آن شاهد مطبوع شمایل باشی	Seyd-e ān šāhed-e matbu'šamāyel bāši
وعظ: اندرز.	Va'z: andarz.
شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).	Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).
شمایل: شکل، صورت.	Šamāyel: šekl, surat.

غزل ۴۵۷ Qazal-e 457

هزار جهد بکردم که یار من باشی
 مرادبخش دل بی‌قرار من باشی
 چراغ دیده شب زنده دار من گردی
 انیس خاطر امیدوار من باشی
 چو خسروان ملاححت به بندگان نازند
 تو در میانه خداوندگار من باشی
 از آن اقیق که خونین دلم ز عشوه او
 اگر کنم گله‌ای غمگسار من باشی
 در آن چمن که بتان دست عاشقان گیرند
 گرت ز دست برآید نگار من باشی
 شبی به کلبه احزان عاشقان آیی
 دمی انیس دل سوکوار من باشی
 شود غزاله خورشید صید لاغر من
 گر آهوی چو تو یک دم شکار من باشی
 سه بوسه کز دو لب‌ت کرده‌ای وظیفه من
 اگر ادا نکنی قرض دار من باشی
 من این مراد ببینم به خود که نیم شبی
 به جای اشک روان در کنار من باشی
 من ار چه حافظ شهرم جوی نمی‌ارزم
 مگر تو از کرم خویش یار من باشی
جهد: کوشش.

انیس: یار، همدم.

ملاححت: زیبا و خوب‌روی بودن، نمکین بودن.

نگار: محبوب، معشوق (مجاز).

بت: معشوق، زیباروی (مجاز).

احزان: غم‌ها.

کلبه احزان: خانه‌ی اندوه‌ها، نامی که به خانه حضرت یعقوب در زمان غیبت یوسف داده بودند.

وظیفه: جیره‌ی روزانه.

Hezār jahd bekardam ke yār-e man bāši

Morādbaxš-e del-e biqarār-e man bāši

Cerāq-e dide-ye šabzendedār-e man gardi

Anis-e xāter-e ommidvār-e man bāši

Co xosravān-e malāhat be bandegān nāzand

To dar miyān Xodāvandgār-e man bāši

Az ān aqiq ke xunindel-am ze ešve-ye u

Agar konam gele-i, qamgosār-e man bāši

Dar ān caman ke botān dast-e āšeqān girand

Gar-at ze dast bar āyad, negār-e man bāši

Šab-i be kolbe-ye ahzān-e āšeqān āyi

Dam-i anis-e del-e sukvār-e man bāši

Šavad qazāle-ye xoršid seyd-e lāqar-e man

Gar āhu-yi co to yek dam šekār-e man bāši

Se buse k-az do lab-at karde-i vazife-ye man

Agar adā nakoni, qarzdār-e man bāši

Man in morād bebinam be xod ke nimšab-i

Be jā-ye ašk-e ravān dar kenār-e man bāši

Man arce Hāfez-e šahr-am, jov-i nemiarzam

Magar to az karam-e xiš yār-e man bāši

Jahd: kušeš.

Anis: yār, hamdam.

Malāhat: zibā-vo xubruy budan, namakin budan.

Negār: mahbub, ma'šūq (majāz).

Bot: ma'šūg, zibāruy (majāz).

Ahzān: qamhā.

Kolbe-ye ahzān: Xāne-ye anduhhā, nām-i ke be xāne-ye Hazrat-e Ya'qub dar zamān-e qeybat-e Yusof dāde budand.

Vazife: jire-ye ruzāne.

غزل ۴۵۸ Qazal-e 458

ای دل آن دم که خراب از می گلگون باشی	Ey del, āndam ke xarāb az mey-e golgun bāši
بی زر و گنج به صد حشمت قارون باشی	Bi zar-o ganj be sad hešmat-e Qārun bāši
در مقامی که صدارت به فقیران بخشند	Dar maqām-i ke sedārat be faqīrān baxšand
چشم دارم که به جاه از همه افزون باشی	Cašm dāram ke be jāh az hame afzun bāši
در ره منزل لیلی که خطرهایست در آن	Dar rah-e manzel-e Leyli ke xatarhā-st dar ān
شرط اول قدم آن است که مجنون باشی	Šart-e avval qadam ān-ast ke Majnun bāši
نقطه عشق نمودم به تو هان سهو مکن	Noqte-ye ešq nemudam be to, hān, sahv makon
ور نه چون بنگری از دایره بیرون باشی	V-ar na con bengari, az dāyere birun bāši
کاروان رفت و تو در خواب و بیابان در پیش	Kārvān raft-o to dar xāb-o biyābān dar piš
کی روی ره ز که پرسی چه کنی چون باشی	Key ravi rah? Ze ke porsī? Ce koni? Cun bāši?
تاچ شاهی طلبی گوهر ذاتی بنمای	Tāj-e šāhi talabi? Gowhar-e zāti benamāy
ور خود از تخمه جمشید و فریدون باشی	V-ar xod az toxme-ye Jamšid-o Fereyduon bāši
ساغری نوش کن و جرعه بر افلاک فشان	Sāqar-i nuš kon-o jor'e bar aflāk fešān
چند و چند از غم ایام جگرخون باشی	Cand-o cand az qam-e ayyām jegarxun bāši?
حافظ از فقر مکن ناله که گر شعر این است	Hāfez, az faqr makon nāle ke gar še'r in-ast
هیچ خوشدل نپسندد که تو محزون باشی	Hic xošdel napasandad ke to mahzun bāši
حشمت: بزرگواری، شرم، حیا.	Hešmat: bozorgvāri, šarm, hayā.
سهو: اشتباه غیر عمدی، غفلت، فراموشی.	Sahv: eštebāh-e qeyreamdi, qeflat, farāmuši.
ساغر: پیاله شراب خوری، جام.	Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jām.
افلاک: آسمانها.	Aflāk: asmānhā.

غزل ۴۵۹ Qazal-e 459

زین خوش رقم که بر گل رخسار می‌کشی	Z-in xošraqam ke bar gol-e roxsār mikeši
خط بر صحیفه گل و گلزار می‌کشی	Xat bar sahf-e ye gol-o golzār mikeši
اشک حرم نشین نهانخانه مرا	Ašk-e haramnešin-e nahānxāne-ye ma-rā
زان سوی هفت پرده به بازار می‌کشی	Z-ānsu-ye haft parde be bāzār mikeši
کاهل روی چو باد صبا را به بوی زلف	Kāhelrov-i co bād-e sabā rā be bu-ye zolf
هر دم به قید سلسله در کار می‌کشی	Hardam be qeyd-e selsele dar kār mikeši
هر دم به یاد آن لب میگون و چشم مست	Hardam be yād-e ān lab-e meygūn-o cašm-e mast
از خلوتم به خانه خمار می‌کشی	Az xalvat-am be xāne-ye xammār mikeši
گفتی سر تو بسته فتراک ما شود	Gofti sar-e to baste-ye fetrāk-e mā šavad
سهل است اگر تو زحمت این بار می‌کشی	Sahl-ast agar to zahmat-e in bār mikeši
با چشم و ابروی تو چه تدبیر دل کنم	Bā cašm-o abru-ye to ce tadbir-e del konam
وه زین کمان که بر من بیمار می‌کشی	Vah z-in kamān ke bar man-e bimār mikeši
بازآ که چشم بد ز رخت دفع می‌کند	Bāz ā, ke cašm-a bad ze rox-at daf' mikonad
ای تازه گل که دامن از این خار می‌کشی	Ey tāzegol ke dāman az in xār mikeši
حافظ دگر چه می‌طلبی از نعیم دهر	Hāfez, degar ce mitalabi az naim-e dahr
می‌می‌خوری و طره دلداری می‌کشی	Mey mixori-yo torre-ye deldār mikeši
صحیفه: نامه، کتاب، ورق.	Sahife: nāme, ketāb, varaq.

کاهل رو: sostrow, anke aheste ravad, kondrow. **Kāhelrow:**

صبا: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz). **Sabā:**

سلسله: zanjir. **Selsele:**

میگون: be rang-e mey. **Meygun:**

خمار: meyforuš. **Xammār:**

فتراک: tarkband. **Fetrāk:**

نعیم: ne'mat. **Naim:**

دهر: ruzgār. **Dahr:**

طره: daste-ye muy tābide dar kenār-e pišāni. **Torre:**

غزل ۴۶۰ Qazal-e 460

سلیمی منذ حلت بالعراق	<i>Soleymā monzo hallat bel'erāqi</i>
الدقی من نواها ما الدقی	<i>Olāqi men navā hāmā olāqi</i>
الد ای ساروان منزل دوست	<i>Alā ey sārōvān-e manzel-e dust</i>
الی ركبانکم طال اشتیاقی	<i>Elā rokbānekōm tāl eštīyāqi</i>
خرد در زنده رود انداز و می نوش	<i>Xerad dar Zenderud andāz-o mey nuš</i>
به گلبنگ جوانان عراقی	<i>Be golbāng-e javānān-e arāqi</i>
ربیع العمر فی مرعی حماکم	<i>Rabiol'omre fi mar'ā hemākōm</i>
حماک الله یا عهد التلاقی	<i>Hemākallāho yā ahdattalāqi</i>
بیا ساقی بده رطل گرانم	<i>Biyā sāqi, bedeh ratl-e gerān-am</i>
سقاک الله من کاس دهاق	<i>Saqākallāho men ka'sen dehāqi</i>
جوانی باز می‌آرد به یادم	<i>Javāni bāz miārad be yād-am</i>
سماع چنگ و دست افشان ساقی	<i>Samā-e cang-o dastafšān-e sāqi</i>
می باقی بده تا مست و خوشدل	<i>Mey-e bāqi bedeh tā mast-o xošdel</i>
به یاران برفشانم عمر باقی	<i>Be yārān bar fešānam omr-e bāqi</i>
درونم خون شد از نادیدن دوست	<i>Darun-am xun šod az nādīdan-e dust</i>
الد تعسا لیلیام الفراق	<i>Alā ta'san laayyāmfērāqi</i>
دموعی بعدکم لا تحقروها	<i>Domui ba'dekom lā tahqeruhā</i>
فکم بحر عمیق من سواقی	<i>Fakam bahren amiqe men savāqi</i>
دمی با نیکخواهان متفق باش	<i>Dam-i bā nīkxāhān mottafeq bāš</i>
غنیمت دان امور اتفاقی	<i>Qanimat dān omur-e ettefāqi</i>
بساز ای مطرب خوشخوان خوشگو	<i>Besāz, ey motreb-e xošxān-e xošgu</i>
به شعر فارسی صوت عراقی	<i>Be še'r-e fārsi sowt-e arāqi</i>
عروسی بس خوشی ای دختر رز	<i>Arus-i bas xoš-i, ey doxtar-e raz</i>
ولی گه گه سزاوار طلاق	<i>vali gah-gah sezāvār-e talāq-i</i>
مسیحای مجرد را برآزد	<i>Masihā-ye mojarrad rā bar āzad</i>
که با خورشید سازد هم وثاکی	<i>Ke bā xoršīd sāzad hamvesāq-i</i>
وصال دوستان روزی ما نیست	<i>Vesāl-e dustān ruzi-ye mā nīst</i>
بخوان حافظ غزل‌های فراقی	<i>Bexān Hāfez, qazalhā-ye farāqi</i>
سلیمی منذ حلت بالعراق: از آن زمان که سلیمی در عراق مسکن گزید.	<i>Soleymā monzo hallat bel'erāqi.</i> Az ān zamān ke Sol- eymā dar Arāq maskan gozid.
الدقی من نواها ما الدقی: ار دوریش می‌کشم آنچه را که می‌کشم.	<i>Olāqi men navā hāmā olāqi.</i> Ar duri-yaš mikešam, ānce rā ke mikešam.
الی ركبانکم طال اشتیاقی: انتظار و اشتیاق من به دیدار سوار شدگان و مسافرین شما از حد گذشت.	<i>Elā rokbānekōm tāl eštīyāqi.</i> Entezār-o eštīyāq-e man be didār-e savāršodegān-o mosāferin-e šomā az had gozašt.
ربیع العمر فی مرعی حماکم: بهار سرسبز زندگی در چراگاه قرق شده شما حس می‌شود ای روزگار وصل.	<i>Rabiol'omre fi mar'ā hemākōm.</i> Bahār-e sarsabz-e zen- degi dar cerāgāh-e qoroqšode-ye šomā hes mišavad, ey ruzgār-e vasl.
حماک الله یا عهد التلاقی: خدا تو را در پناه خویش بگیرد.	<i>Hemākallāho yā ahdattalāqi.</i> Xodā to rā dar panāh-e xiš begirad.
رطل: پیمان‌های شراب.	<i>Ratl:</i> peymāne-ye šarāb.
سقاک الله من کاس دهاق: خداوند تو را از جامی لبریز سیراب گرداند.	<i>Saqākallāho men ka'sen dehāqi.</i> Xodāvand to rā az jām-i labriz sirāb gardānd.

سمع: آوازخوانی، پایکوبی.	Samā': āvāzxāni, pāykubi.
الد تعسا ليام الفراق: ایام فراق محو و نابود بادا.	Alā ta'san laayyāmfērāqi: Elāhi, ayyām-e farāq mahv-o nābud bād-ā.
دموعی بعدکم لا تحقروها: اشکهای مرا که پس از رفتن شما روان است دست کم نگیرید.	Domui ba'dekom lā tahqeruhā: Aškhā-ye ma-rā ke pas az raftan-e šomā ravān-ast, dastekam nagirid.
فکم بحر عمیق من سواقی: چه بسا دریاهاي ژرف که از جویبارهاي باریک تشکیل می شود.	Fakam bahren amiqe men savāqi: Če bas-ā daryāhā-ye žarf ke az juybārhā-ye bārik taškil mišavad.
دخترِ رز: شرابِ انگوری (مجاز).	Doxtar-e raz: šarāb-e anguri (majāz).
هموناق: هم‌اتاق.	Hamvesāq: ham'otāq.
وصال: رسیدن به محبوب و هم‌آغوشی با وی.	Vesāl: residan be mahbub-o hamāquši bā vey.
فراق: دوری، جدایی.	Farāq: duri, jodāyi.

غزل ۴۶۱ Qazal-e 461

کتبت قصه شوقی و مدمعی باکی	<i>Ketabto qessata šowqi va madmai bāki</i>
بیا که بی تو به جان آمدم ز غمناکی	<i>Biyā ke bi to be jān āmadam ze qamnāki</i>
بسا که گفته‌ام از شوق با دو دیده خود	<i>Bas-ā ke gofte-am az šowq bā do dide-ye xod</i>
ایا منازل سلمی فاین سلماکی	<i>Ayā manāzela Salma fa eyna salmāki</i>
عجیب واقعه‌ای و غریب حادثه‌ای	<i>Ajib vāqee-i-yo qarib hādese-i</i>
انا اصطبرت قتिला و قاتلی شاکی	<i>Anastabarto qatilan va qāтели šāki</i>
که را رسد که کند عیب دامن پاکت؟	<i>Ke rā resad ke konad eyb-e dāman-e pāk-at?</i>
که همچو قطره که بر برگ گل چکد پاکی	<i>Ke hamco qatre ke bar barg-e gol cekad, pāk-i</i>
ز خاک پای تو داد آب روی لاله و گل	<i>Ze xāk-e pā-ye to dād āb-e ru-ye lāle-vo gol</i>
چو کلک صنع رقم زد به آبی و خاکی	<i>Co kelk-e son' raqam zad be ābi-yo xāki</i>
صبا عبیرفشان گشت ساقیا برخیز	<i>Sabā abirfešān gašt, sāqi-yā, bar xiz</i>
و هات شمسه کرم مطیب زاکی	<i>Va hāte šamsate karmen motayyeben zāki</i>
دع التکاسل تغنم فقد جری مثل	<i>Daettakāsola taqnam faqad jarā masalon</i>
که زاد راهروان چستی است و چالاک	<i>Ke zād-e rāhrovān costi-ast-o cālāki</i>
اثر نماند ز من بی شمایل آری	<i>Asar namānd ze man bi šamāyel-at, āri</i>
اری مؤثر محیای من محیاکی	<i>Arā maāsera mahyāya men mohayyyāki</i>
ز وصف حسن تو حافظ چگونه نطق زند	<i>Ze vasf-e hosn-e to Hāfez cegune notq zanad</i>
که همچو صنع خدایی و رای ادراکی	<i>Ke hamco son'-e xodāyi varā-ye edrāk-i</i>
کتبت قصه شوقی و مدمعی باکی: داستان اشتیاق خود را نوشتم و چشم من گریان است.	<i>Ketabto qessata šowqi va madmai bāki.</i> Dāstān-e eštīyāq-e xod ra neveštān-o cašm-e man geryān-ast.
ایا منازل سلمی فاین سلماکی: ای منزلگاههای معشوق پس دختر صلح کجاست ؟	<i>Ayā manāzela Salma fa eyna salmāki.</i> Ey manzelgāhhā-ye ma'šūq, pas doxtar-e solh kojā-st?
انا اصطبرت قتिला و قاتلی شاکی: شکیبایی ورزیدم اما قاتل من شاکی است.	<i>Anastabarto qatilan va qāтели šāki.</i> Šakibāyi varzidam ammā qātel-e man šāki-st.
کلک: قلم، نی، قلم‌نی، تیر.	<i>Kelk:</i> qalam, ney, qalamney, tir.
صنع: آفرینش.	<i>Son':</i> āfarineš.
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	<i>Sabā:</i> bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).
عبیر: ماده‌ای خوشبو مرکب از مشک و کافور.	<i>Abir:</i> mādde-i xošbu markab az mošk-o kāfur.
و هات شمسه کرم مطیب زاکی: و شراب خوشبو و پاکیزه به ما بده.	<i>Va hāte šamsate karmen motayyeben zāki.</i> va šarāb-e xošbu-vo pākize be mā bedeh.
دع التکاسل تغنم فقد جری مثل: تنبلی و تن آسانی را رها کن تا سود ببری.	<i>Daettakāsola taqnam faqad jarā masalon:</i> tanbali-yo tanāsāyi rā rahā kon tā sud bebari.
چست: چالاک.	<i>Cost:</i> cālāk.
شمایل: شکل، صورت.	<i>Šamāyel:</i> šekl, surat.
اری مؤثر محیای من محیاکی: آری! آثار نمایان زندگانی خود را در پرتو رخسار تو می بینم.	<i>Arā maāsera mahyāya men mohayyyāki.</i> Āri, āsār-e namāyān-e zendegāni-ye xod rā dar partov-e roxsār-e to mibinam.
حسن: زیبایی، نکویی.	<i>Hosn:</i> zibāyi, nekuyi.

غزل ۴۶۲ Qazal-e 462

یا مبسما یحاکی درجا من اللالی	<i>Yā mabseman yohāki dorjen menallaāli</i>
یا رب چه درخور آمد گردش خط هلالی	<i>Yā Rab, ce darxor āmad gerd-aš xat-e helāli</i>
حالی خیال وصلت خوش می‌دهد فریبم	<i>Hāli xiyāl-e vasl-at xoš midehad farib-am</i>
تا خود چه نقش بازد این صورت خیالی	<i>Tā xod ce naqš bāzad in surat-e xiyāli</i>
می ده که گر چه گشتم نامه سیاه عالم	<i>Mey deh ke garce gaštam nāmesiyāh-e ālam</i>
نومید کی توان بود از لطف لایزالی	<i>Nowmid key tavān bud az lotf-e lāyazāli</i>
ساقی بیار جامی و از خلوتم برون کش	<i>Sāqi, biyār jam-i v-az xalvat-am borun keš</i>
تا در به در بگردم قلش و لابلالی	<i>Tā darbedar begardam qallāš-o lāobāli</i>
از چار چیز مگذر گر عاقلی و زیرک	<i>Az cār ciz magzar gar āqeli-yo zirak</i>
امن و شراب بی‌غش معشوق و جای خالی	<i>Amn-o šarāb-e biqaš, ma'šūq-o jā-ye xāli</i>
چون نیست نقش دوران در هیچ حال ثابت	<i>Con nist naqš-e dōwrān dar hic hāl sābet</i>
حافظ مکن شکایت تا می خوریم حالی	<i>Hāfez, makon šekāyat tā mey xorim hāli</i>
صافیست جام خاطر در دور آصف عهد	<i>Sāfi-st jām-e xāter dar dōwr-e Āsef-e ahd</i>
قم فاسقنی رحیقا اصفی من الزلزل	<i>Qom fasqeni rahiqa asfā menazzolāli</i>
الملک قد تباهی من جده و جده	<i>Almolko qad tabāhā men jaddehi va jedde</i>
یا رب که جاودان باد این قدر و این معالی	<i>Yā Rab, ke jāvedān bād in qadr-o in maāli</i>
مسندفرز دولت کان شکوه و شوکت	<i>Masnadforuz-e dōwlat kān-e šokuh-o šowkat</i>
برهان ملک و ملت بونصر بوالمعالی	<i>Borhān-e molk-o mellat Bunasr-e Bolmaāli</i>
یا مبسما یحاکی درجا من اللالی: ای دهانی که به صندوقچه مروارید	<i>Yā mabseman yohāki dorjen menallaāli.</i> Ey dahān-i ke
، شباهت داری.	be sanduqce-ye morvārid šebāhat dāri.
حالی: حاله.	Hāli: hālā.
نامه‌سیاه: گناهکار.	Nāmesiyāh: gonāhkār.
لایزال: زوال‌ناپذیر، بی‌زوال، جاوید، ابدی.	Lāyazāl: zavalnāpazir, jāvid, abadi.
قلش: بیکاره، ولگرد.	Qallāš: bikāre, velgard.
لابلالی: بی‌قید و بی‌بند.	Lāobāli: biqeydoband.
آصف: لقب وزیر دانا، وزیر سلیمان.	Āsef: laqab-e vazir-e dānā, vazir-e Soleymān.
قم فاسقنی رحیقا اصفی من الزلزل: برخیخ و شرابی صاف تر از آب	<i>Qom fasqeni rahiqa asfā menazzolāli.</i> bar xiz-o šarāb-i
زلزل به من بنوشان.	sāftar az āb be man benušān.
الملک قد تباهی من جده و جده: کشور از اقبال و تلاش او سرفراز	<i>Almolko qad tabāhā men jaddehi va jedde.</i> Kešvar az
شده است.	eqbāl-o talāš-e u sarafrāz šode-ast.
معالی: بلندی‌ها، بزرگواری‌ها.	Maāli: bolandihā, bozorgvārihā.
مسند: تکیه‌گاه، مقام و مرتبه.	Masnad: tekyegāh, maqām-o martabe.
کان: معدن.	Kān: ma'dan.

غزل ۴۶۳ Qazal-e 463

سلام الله ما کر اللیالی	<i>Salāmollāhe mā karallayāli</i>
و جاوبت المثانی و المثالی	<i>Va jāvebatelmasāni valmasāli</i>
علی وادی الدراک و من علیها	<i>Alā vādel'arāke va men aleyhā</i>
و دار باللوی فوق الرمال	<i>Va dāren bellavā fowqarremāli</i>
دعاگوی غریبان جهانم	<i>Doāgu-ye qaribān-e jahān-am</i>
و ادعو بالتواتر و التوالی	<i>Va ad'u bettavātor vattavāli</i>
به هر منزل که رو آرد خدا را	<i>Be har manzel ke ru ārad, Xodā rā</i>
نگه دارش به لطف لایزالی	<i>Negah dār-aš be lotf-e lāyazāli</i>
منال ای دل که در زنجیر زلفش	<i>Manāl, ey del, ke dar zanjir-e zolf-aš</i>
همه جمعیت است آشفته حالی	<i>Hame jam'iyat-ast āštofehāli</i>
ز خطت صد جمال دیگر افزود	<i>Ze xatt-at sad jamāl-e digar afzud</i>
که عمرت باد صد سال جللی	<i>Ke omr-at bād sad sāl-e jalāli</i>
تو می‌باید که باشی ور نه سهل است	<i>To mibāyad ke bāši va-r na sahl-ast</i>
زیان مایه جاهی و مالی	<i>Ziyān-e māye-ye jāhi-yo māli</i>
بر آن نقاش قدرت آفرین باد	<i>Bar ān naqqāš-e qodrat āfarin bād</i>
که گرد مه کشد خط هلالی	<i>Ke gerd-e mah kešad xatt-e helāli</i>
سویدای دل من تا قیامت	<i>Soveydā-ye del-e man tā qiyāmat</i>
مباد از شوق و سودای تو خالی	<i>Mabād az šowq-o sowdā-ye to xāli</i>
کجا یابم وصال چون تو شاهی	<i>Kojā yābam vesāl-e con to šāh-i?</i>
من بدنام رند لادابالی	<i>Man-e badnām-e rend-e lāobāli</i>
خدا داند که حافظ را غرض چیست	<i>Xodā dānad ke Hāfez rā qaraz ci-st</i>
و علم الله حسبی من سؤالی	<i>Va elmollāhe hasabi men soāli</i>
سلام الله ما کر اللیالی: چندان که شب و روز را گردش است.	<i>Salāmollāhe mā karallayāli:</i> Candān ke šab-o ruz rā gardeš-ast.
و جاوبت المثانی و المثالی: و پرده های دوم و سوم عود در همنوازیند.	<i>Va jāvebatelmasāni valmasāli:</i> va pardehā-ye dovvom-o sevvom-e ud dar hamnavāzi-yand.
علی وادی الدراک و من علیها: سلام و درود خدا بر دره اراک و ساکنان آن.	<i>Alā vādel'arāke va men aleyhā:</i> Salām-o dorud-e Xodā rā bar darre-ye Arāk va sākenān-e ān.
و دار باللوی فوق الرمال: و همچنین خانه ای در "لوی" بالدی پشته های رمل باد.	<i>Va dāren bellavā fowqarremāli:</i> va hamconin xāne-i dar „Lavā“ bālā-ye poštēhā-ye Ramal bād.
و ادعو بالتواتر و التوالی: و پیوسته و مکررا این دعا را می خوانم.	<i>Va ad'u bettavātor vattavāli:</i> va peyvaste-vo mokkarar in doā rā mixānam.
لایزال: زوال ناپذیر، بی‌زوال، جاوید، ابدی.	<i>Lāyazāl:</i> Zavalnāpazir, jāvid, abadi.
سویدا: خال یا نقطه‌ی سیاهی در دل که محل احساسات است.	<i>Soveydā:</i> xāl ya noxte-ye siyāh-i dar del ke mahall-e ehsāsat-ast.
وصال: رسیدن به محبوب و هم‌آغوشی با وی.	<i>Vesāl:</i> residan be mahbub-o hamāquši bā vey.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	<i>Rend:</i> zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
لادابالی: بی‌قیید و بی‌بند.	<i>Lāobāli:</i> biqeydoband.
و علم الله حسبی من سؤالی: و علم خداوندی از سوال مرا بی نیاز می کند.	<i>Va elmollāhe hasabi men soāli:</i> va elm-e xodāvandi az soāl ma-rā biniyāz mikonad.

غزل ۴۶۴ Qazal-e 464

بگرفت کار حسنت چون عشق من کمالی	Begreft kār-e hosn-at con ešq-e man kamāl-i
خوش باش زان که نبود این هر دو را زوالی	Xoš bāš z-ān ke nabvad in hardo rā zavāl-i
در وهم می‌نگنجد کاندرا تصور عقل	Dar vahm minagonjad k-andar tasavvor-e aql
آید به هیچ معنی زین خوبتر مثالی	Āyad be hic ma'ni z-in xubtar mesāl-i
شد حظ عمر حاصل گر زان که با تو ما را	Šod hazz-e omr hāsel gar z-ān ke bā to mā rā
هرگز به عمر روزی روزی شود وصالی	Hargez be omr ruz-i ruzi šavad vesāl-i
آن دم که با تو باشم یک سال هست روزی	Āndam ke bā to bāšam, yek sāl hast ruz-i
وان دم که بی تو باشم یک لحظه هست سالی	V-āndam ke bi to bāšam, yek lahze hast sāl-i
چون من خیال رویت جانا به خواب بینم	Con man xiyāl-e ru-yat, jān-ā, be xāb binam
کز خواب می‌نبیند چشمم بجز خیالی	K-az xāb minabinad cašm-am be-joz xiyāl-i
رحم آر بر دل من کز مهر روی خوبت	Rahm ār bar del-e man k-az mehr-e ru-ye xub-at
شد شخص ناتوانم باریک چون هلالی	Šod šaxs-e nātavān-am bārik con helāl-i
حافظ مکن شکایت گر وصل دوست خواهی	Hāfez, makon šekāyat gar vasl-e dust xāhi
زین بیشتر ببايد بر هجرت احتمالی	Z-in bištar bebāyad bar hejr-at ehtemāl-i
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
وصال: رسیدن به محبوب و هم‌آغوشی با وی.	Vesāl: residan be mahbub-o hamāquši bā vey.
هجر: دوری، جدایی.	Hejr: duri, jodāyi.

غزل ۴۶۵ Qazal-e 465

رفتم به باغ صبحدمی تا چنم گلی	Raftam be bāq sobhdam-i tā cenam gol-i
آمد به گوش ناگهم آواز بلبلی	Āmad be guš nāgah-am āvāz-e bolbol-i
مسکین چو من به عشق گلی گشته مبتلا	Meskin co man be ešq-e gol-i gašte mobtalā
و اندر چمن فکنده ز فریاد غلغلی	V-andar caman fekande ze faryād qolqol-i
می‌گشتم اندر آن چمن و باغ دم به دم	Migaštam andar ān caman-o bāq dambadam
می‌کردم اندر آن گل و بلبل تاملی	Mikardam andar ān gol-o bolbol taammol-i
گل یار حسن گشته و بلبل قرین عشق	Gol yār-e hosn gašte-vo bolbol qarīn-e ešq
آن را تفضلی نه و این را تبدلی	Ān rā tafazzol-i na-vo in rā tabaddol-i
چون کرد در دلم اثر آواز عندلیب	Con kard dar del-am asar āvāz-e andalib
گشتم چنان که هیچ نماندم تحملی	Gaštam conān ke hic namānd-am tahammol-i
بس گل شکفته می‌شود این باغ را ولی	Bas gol šekofte mišavad in bāq rā vali
کس بی بلای خار نچیده‌ست از او گلی	Kas bi balā-ye xār nacida-st az u gol-i
حافظ مدار امید فرج از مدار چرخ	Hāfez, madār omīd-e faraj az madār-e carx
دارد هزار عیب و ندارد تفضلی	Dārad hezār eyb-o nadārad tafazzol-i
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
قرین: نزدیک، همدم، یار.	Qarin: nazdik, hamdam, yār.
تفضل: لطف و مهربانی.	Tafazzol: lotf-o mehrbāni
تبدل: عوض شدن، بدل شدن، دگرگون شدن.	Tabaddol: avaz šodan, badal šodan, degargun šodan.
عندلیب: بلبل.	Andalib: bolbol.

غزل ۴۶۶ Qazal-e 466

این خرقة که من دارم در رهن شراب اولی	In Xerqe ke man dāram dar rahn-e šarāb owla
وین دفتر بی‌معنی غرق می‌تاب اولی	V-in daftar-e bima'ni qarq-e mey-e nāb owla
چون عمر تبه کردم چندان که نگه کردم	Con omr tabah kardam, candān ke negah kardam
در کنج خراباتی افتاده خراب اولی	Dar konj-e xarābāt-i oftāde xarāb owla
چون مصلحت اندیشی دور است ز درویشی	Con maslehatandiši dur-ast ze darviši
هم سینه پر از آتش هم دیده پرآب اولی	Ham sine por az ātaš ham dide porāb owla
من حالت زاهد را با خلق نخواهم گفت	Man hālat-e zāhed rā bā xalq naxāham goft
این قصه اگر گویم با چنگ و رباب اولی	In qesse agar guyam bā cang-o robāb owla
تا بی‌سر و پا باشد اوضاع فلک زین دست	Tā bisaropā bāšad owzā-e falak z-in dast
در سر هوس ساقی در دست شراب اولی	Dar sar havas-e sāqi, dar dast šarāb owla
از همچو تو دلداری دل برنکنم آری	Az hamco to deldār-i del bar nakanam, āri
چون تاب کشم باری زان زلف به تاب اولی	Con tāb kešam bār-i z-ān zolf-e be tāb owla
چون پیر شدی حافظ از میکده بیرون آی	Con pir šodi Hāfez, az meykade birun āy
رندی و هوسناکی در عهد شباب اولی	Rendi-yo havasnāki dar ahd-e šabāb owla
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
اولی: سزاوارتر.	Owlā: sezāvārtar.
خرابات: میکده.	Xarābāt: meykade.
زاهد: پارسا، پرهیزکار.	Zāhed: pārsā, parhizkār.
رباب: سازی مانند تار.	Robāb sāz-i mānand-e tār.
باری: خلاصه، بهر حال.	Bār-i: xloāse, be har hāl.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
شباب: جوانی.	Šabāb: javāni.

غزل ۴۶۷ Qazal-e 467

زان می عشق کز او پخته شود هر خامی Z-ān mey-e ešq k-az u poخته šavad har xām-i
 گر چه ماه رمضان است بیاور جامی Garce māj-e ramezān-ast, biyāvar jā-m-i
 روزها رفت که دست من مسکین نگرفت Ruzhā raft ke dast-e man-e meskin nagereft
 زلف شمشادقدی ساعد سیم اندامی Zolf-e šemšād-qad-i, sāed-e simandām-i
 روزه هر چند که مهمان عزیز است ای دل Ruze harcand ke mehmān-e aziz-ast, ey del
 صحبتش موهبتی دان و شدن انعامی Sohbat-aš muhebat-i dān-o šodan en'ām-i
 مرغ زیرک به در خانقه اکنون نپرد Morq-e zirak be dar-e xāneqah aknun neparad
 که نهادهست به هر مجلس وعظی دامی Ke nahāda-st be har majles-e va'z-i dām-i
 گله از زاهد بدخو نکنم رسم این است Gele az zāhed-e badxu nakonam, rasm in-ast
 که چو صبحی بدمد در پی اش افتد شامی Ke co sobh-i bedamad, dar pey-aš oftad šām-i
 یار من چون بخرامد به تماشای چمن Yār-e man con bexarāmad be tamāšā-ye caman
 برسانش ز من ای پیک صبا پیغامی Beresān-aš ze man, ey peyk-e sabā, peyqām-i
 آن حریفی که شب و روز می صاف کشد Ān harif-i ke šaboruz mey-e sāf kešad
 بود آیا که کند یاد ز دردآشامی Bovad āyā ke konad yād ze dordāšām-i?
 حافظا گر نهد داد دلت آصف عهد Hāfez-ā, gar nadehad dād-e del-at Āsef-e ahd
 کام دشوار به دست آوری از خودکامی Kām došvār be dast āvari az xodkām-i
وعظ: اندرز. **Va'z:** andarz.

زاهد: pārsā, parhizkār. **Zāhed:** pārsā, parhizkār.

حریف: hamāvard, hampiyāle. **Harif:** hamāvard, hampiyāle.

کشیدن: nušidan. **Kešidan:** nušidan.

دردآشام: آنکه جام باده را تا ته بیاشامد. **Dordāšām:** ānke jā-m-e bāde ra tā tah benušad.

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز). **Sabā:** bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).

آصف: لقب وزیر دانا، وزیر سلیمان. **Āsef:** laqab-e vazir-e dānā, vazir-e Soleymān.

غزل ۴۶۸ Qazal-e 468

که برد به نزد شاهان ز من گدا پیامی	Ke barad be nazd-e šāhān ze man-e gedā payām-i
که به کوی می فروشان دو هزار جم به جامی	Ke be ku-ye meyforušan do hezār Jam be jām-i
شدهام خراب و بدنام و هنوز امیدوارم	Šode-am xarāb-o badnām-o hanuz omidvār-am
که به همت عزیزان برسم به نیک نامی	Ke be hemmat-e azizān beresam be nikhām-i
تو که کیمیافروشی نظری به قلب ما کن	To ke kimiyāforuši-i, nazar-i be qalb-e mā kon
که بضاعتی نداریم و فکنده‌ایم دامی	Ke bezāat-i nadārim-o fekande-im dām-i
عجب از وفای جانان که عنایتی نفرمود	Ajab az vafā-ye jānān ke enāyat-i nafarmud
نه به نامه‌ای پیامی نه به خامه‌ای سلامی	Na be nāme-i payām-i, na be xāme-i salām-i
اگر این شراب خام است اگر آن حریف پخته	Agar in šarāb xām-ast, agar ān harif poخته
به هزار بار بهتر ز هزار پخته خامی	Be hezār bār behtar ze hezār poخته xām-i
ز رهم میفکن ای شیخ به دانه‌های تسبیح	Ze raham mayafkan, ey šeyx, be dānehā-ye tasbih
که چو مرغ زیرک افتد نفتد به هیچ دامی	Ke co morq-e zirak oftad, nafetad be hic dām-i
سر خدمت تو دارم بخرم به لطف و مفروش	Sar-e xedmat-e to dāram, bexaram be lotf-o mafroš
که چو بنده کمتر افتد به مبارکی غلامی	Ke co bande kamtar oftad be mobāraki qolām-i
به کجا برم شکایت به که گویم این حکایت	Be kojā baram šekāyat? Be ke guyam in hekāyat?
که لب‌ت حیات ما بود و نداشتی دوامی	Ke lab-at hayāt-e mā bud-o nadāšti davām-i
بگشای تیر مژگان و بریز خون حافظ	Begošāy tir-e možgān-o beriz xun-e Hāfez
که چنان کشنده‌ای را نکند کس انتقامی	Ke conān košande-i rā nakonad kas enteqām-i
جم: مخفف جمشید، پادشاه پیشدادی.	Jam: moxaffaf-e Jamšid, pādšāh-e pišdādi.
قلب: سکه‌ی ناخالص.	Qalb: sekke-ye nāxāles.
جانان: معشوق.	Jānān: ma'šūq.
خامه: قلم.	Xāme: qalam.
حریف: هم‌آورد، هم‌پایه.	Harif: hamāvard, hampiyāle.

غزل ۴۶۹ Qazal-e 469

آتت روائح رند الحمی و زاد غرامی	<i>Atat ravāehorandelhmā va zāda qarāmi</i>
فدای خاک در دوست باد جان گرامی	<i>Fadā-ye xāk-e dar-e dust bād jān-e gerāmi</i>
پیام دوست شنیدن سعادت است و سلامت	<i>Payām-e dust šenidan saādat-ast-o salāmat</i>
من المبلغ عنی الی سعاد سلامی	<i>Manelmoballeqo anni elā soāda salam?</i>
بیا به شام غریبان و آب دیده من بین	<i>Biyā, be šām-e qaribān-o āb-e dide-ye man bin</i>
به سان باده صافی در آبگینه شامی	<i>Be sān-e bade-ye sāfi dar ābgine-ye šāmi</i>
اذا تغرد عن ذی الدراک طائر خیر	<i>Ezā taqarrade an zel-Arāke tāero xeyren</i>
فلا تفرد عن روضها انین حمامی	<i>Falā tafarrode an rowzehā anino hamāmi</i>
بسی نماند که روز فراق یار سر آید	<i>Bas-i namānd ke ruz-e farāq-e yār sar āyad</i>
رایت من هضبات الحمی قباب خیامی	<i>Rāito men hezabātelhemā qebāba xiyāmi</i>
خوشا دمی که درآیی و گویمت به سلامت	<i>Xoš-ā dam-i ke dar āyi-yo guyam-at, be salāmat!</i>
قدمت خیر قدوم نزلت خیر مقامی	<i>Qademta xeyre qodumen nazllta xeyre maqāmi</i>
بعدت منک و قد صرت ذاتبا کهلال	<i>Baedto menka va qad serto zāheban kahelālen</i>
اگر چه روی چو ماهت ندیده‌ام به تمامی	<i>Agarce ru-ye co mäh-at nadide-am be tamāmi</i>
و ان دعیت بخلد و صرت ناقض عهد	<i>Va en doeyto bexolden va serto nāqeza ahden</i>
فما تطیب نفسی و ما استطاب منامی	<i>Famā tatayyibe nafasi va masttābe manāmi</i>
امید هست که زودت به بخت نیک ببینم	<i>Omid hast ke zud-at be baxt-e nik bebinam</i>
تو شاد گشته به فرماندهی و من به غلامی	<i>To šadgašte be farmāndehi-yo man be qolāmi</i>
چو سلک در خوشاب است شعر نغز تو حافظ	<i>Co selk-e dorr-e xošāb-ast še'r-e naqz-e to, Hāfez</i>
که گاه لطف سبق می‌برد ز نظم نظامی	<i>Ke gāh-e lotf sabaq mibarad ze nazm-e Nezāmi</i>
آتت روائح رند الحمی و زاد غرامی: بوی خوش درخت رند از اقامتگاه	<i>Atat ravāehorandelhmā va zāda qarāmi</i> . Bu-ye xoš-e
قرق شده معشوق آمد و شیفتگی و شوق من افزون شد.	deraxt-e rand az eqāmatgāh-e qoroqšode-ye ma'suq āmad-o šiftegi-yo šowq-e man afzun šod.
من المبلغ عنی الی سعاد سلامی: کیست که سلام مرا به محبوب	<i>Manelmoballeqo anni elā soāda salāmi</i> . Ki-st ke salām-
برساند.	e ma-rā be mahbub beresānad.
صافی: پاک، ناب، زلال.	<i>Sāfi</i> : pāk, nāb, zolāl.
آبگینه: تنگ بلو، شیشه‌ی شراب.	<i>Ābgine</i> : tong-e bolur, šiše-ye šarāb.
شام: سوریه.	<i>Šām</i> : Suriye.
اذا تغرد عن ذی الدراک طائر خیر: هرگاه مرغ فرخنده‌پیمایی در موضع	<i>Ezā taqarrade an zel-Arāke tāero xeyren</i> : hargāh morq-
اراک آوازی خوش برکشد.	e farxondepayām-i dar mowze-e Arāk āvāz-i xoš bar kešad.
فلا تفرد عن روضها انین حمامی: ناله‌ی اندوه‌بار کبوتر من از آواز	<i>Falā tafarrode an rowzehā anino hamāmi</i> : Nāle-ye
مرغزار آنجا جدا و پراکنده و متفرق مباد.	anduhbār-e kabutar-e man az āvāz-e morqzār-e ānjā jodā-vo parākande-vo motefarreq mabād.
رایت من هضبات الحمی قباب خیامی: من از بلندپه‌های قرقگاه	<i>Rāito men hezabātelhemā qebāba xiyāmi</i> : Man az
محبوب، گنبدها و گوژپشتی خیمه‌ها را مشاهده می‌کنم.	bolandihā-ye qoroqgāh-e mahbub, gonbadhā-vo gužpošti-ye xeymehā rā mošāhede mikonam.
قدمت خیر قدوم نزلت خیر مقامی: در بهترین جایگاه فرود آمدی.	<i>Qademta xeyre qodume nazllta xeyre maqāmi</i> : Dar
بعدت منک و قد صرت ذاتبا کهلال: از تو دور افتادم و مانده شپ	behtarin jāygāh forud āmadi.
اول گداخته و لاغر شدم.	<i>Baedto menka va qad serto zāheban kahelālen</i> : Az to
و ان دعیت بخلد و صرت ناقض عهد: اگر به شرط آنکه عهد دوستی	dur oftādam-o mānand-e šab-e avval godāxte-vo lāqar šodam.
	<i>Va en doeyto bexolden va serto nāqeza ahden</i> : agar

را بشکنم به بهشت دعوت شوم.

be šart-e ān ke ahd-e dusti rā bešekanam, be behešt da'vat šavam.

فما تطیب نفسی و ما استطاب منامی: الهی که هرگز به وجود من خوش نگذرد و خواب بر من گوارا نباشد.

Famā tatayyibe nafasi va masttābe manāmi. Elāhi ke hargez be vojūd-e man xoš nagozarad-o xāb bar man govārā nabāšad.

سلک: رشته‌ای که چیزی به آن بکشند مثل رشته‌ی مروارید، نخ.

Selk: Rešte-i ke ciz-i be ān bekešand mesl-e rešte-ye morvārid, nax.

در: مروارید.

Dor(r): morvārid.

نغز: نیک.

Naqz: nik.

سبق بردن: پیشی گرفتن، سبقت گرفتن.

Sabaq bordan: piši gereftan, sebat gereftan.

نظم: شعر.

Nazm: še'r.

غزل ۳۷۰ Qazal-e 470

سینه مالامال درد است ای دریغا مرهمی	Sine mālāmāl-e dard-ast, ey dariq-ā marham-i
دل ز تنهایی به جان آمد خدا را همدمی	Del ze tanhāyi be jān āmad, Xodā rā, hamdam-i
چشم آسایش که دارد از سپهر تیزرو	Cašm-e āsāyeš ke dārad az sepehr-e tizrow
ساقیا جامی به من ده تا بیاسایم دمی	Sāqi-yā, jām-i be man deh tā biyāsāyam dam-i
زیرکی را گفتم این احوال بین خندید و گفت	Zirak-i rā goftam in ahvāl bin, xandid-o goft
صعب روزی بوالعجب کاری پریشان عالمی	Sa'b ruz-i, bol'ajab kār-i, parišān ālam-i
سوختم در چاه صبر از بهر آن شمع چگل	Suxtam dar cāh-e sabr az bahr-e ān šam'-e cegel
شاه ترکان فارغ است از حال ما کو رستمی	Šāh-e Torkān fāreq-ast az hāl-e mā. ku Rostam-i
در طریق عشقبازی امن و آسایش بلاست	Dar tariq-e ešqbāzi amn-o āsāyeš balā-st
ریش باد آن دل که با درد تو خواهد مرهمی	Riš bād ān del ke bā dard-e to xāhad marham-i
اهل کام و ناز را در کوی رندی راه نیست	Ahl-e kām-o nāz rā dar kuy-e rendi rāh nist
ره روی باید جهان سوزی نه خامی بیغمی	Rahrov-i bāyad, jahānsuz-i, na xām-i biqam-i
آدمی در عالم خاکی نمی آید به دست	Ādami dar ālam-e xāki nemiāyad be dast
عالمی دیگر ببايد ساخت و از نو آدمی	Ālam-i digar bebāyad saxt v-az now ādam-i
خیز تا خاطر بدان ترک سمرقندی دهیم	Xiz tā xāter bed-ān Tork-e samarqandi dehim
کز نسیمش بوی جوی مولیان آید همی	K-az nasim-aš bu-ye Ju-ye Muliyan āyad hami
گریه حافظ چه سنجد پیش استغناى عشق	Gerye-ye Hāfez ce sanjad piš-e esteqnā-ye ešq
کاندر این دریا نماید هفت دریا شبنمی	K-andar in daryā namāyad haft daryā šabnam-i
صعب: دشوار.	Sa'b: došvār.
بوالعجب: هر چیز عجیب و غریب.	Bol'ajab: har ciz-e ajiboqarib.
چگل: زیبارو، قشنگ.	Cegel: zibāru, qašang.
رند: زیرک، در باطن پاکتر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
ریش: زخمی.	Riš: zaxmi.
استغنا: بی‌نیازی.	Esteqnā: biniyāzi.

غزل ۴۷۱ Qazal-e 471

ز دلبرم که رساند نوازش قلمی	Ze delbar-am ke resānad navāzeš-e qalam-i?
کجاست پیک صبا گر همی‌کند کرمی	Kojā-st peyk-e sabā, gar hamikonad karam-i
قیاس کردم و تدبیر عقل در ره عشق	Qiyās kardam-o tadbir-e aql dar rah-e ešq
چو شب‌نمی است که بر بحر می‌کشد رقمی	Co šabnam-i-st ke bar bahr mikešad raqam-i
بیا که خرقه من گر چه رهن می‌کده‌هاست	Biyā ke xerqe-ye man garce rahn-e meykadehā-st
ز مال وقف نبینی به نام من درمی	Ze māl-e vaqf nabini be nām-e man deram-i
حدیث چون و چرا درد سر دهد ای دل	Hadis-e cunocerā dardesar dehad, ey del
پیاله گیر و بیاسا ز عمر خویش دمی	Piyāle gir-o biyāsā ze omr-e xiš dam-i
طیب راه نشین درد عشق شناسد	Tabib-e rāhnešin dard-e ešq našnāsad
برو به دست کن ای مرده دل مسیح دمی	Borow, be dast kon, ey mordedel, masihdam-i
دلم گرفت ز سالوس و طبل زیر گلیم	Del-am gereft ze sālus-o tabl-e zir-e gelim
به آن که بر در میخانه برکشم علمی	Beh ān ke bar dar-e meyxāne bar kešam alam-i
بیا که وقت شناسان دو کون بفروشند	Biyā ke vaqtšenāsān do kown befrušand
به یک پیاله می صاف و صحبت صنمی	Be yek piyāle mey-e sāf-o sohbat-e sanam-i
دوام عیش و تنعم نه شیوه عشق است	Davām-e eyš-o tana'om na šive-ye ešq-ast
اگر معاشر مایی بنوش نیش غمی	Agar moāšer-e mā-yi, benuš niš-e qam-i
نمی‌کنم گله‌ای لیک ابر رحمت دوست	Nemikonam gele-yi lik abr-e rahmat-e dust
به کشته زار جگرتشنگان نداد نمی	Be keštezar-e jegartešnegān nadād nam-i
چرا به یک نی قندش نمی‌خرند آن کس	Cerā be yek ney-e qand-aš nemixarand ānkas
که کرد صد شکرافشانی از نی قلمی	Ke kard sad šekarafšāni az ney-e qalam-i
سزای قدر تو شاها به دست حافظ نیست	Sezā-ye qadr-e to, šāh-ā, be dast-e Hāfez nist
جز از دعای شبی و نیاز صبح‌دمی	Joz az doā-ye šabi-yo niyāz-e sobhdam-i
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).
رقم: نشان، خط، نوشته.	Raqam: nešān, xat, nevešte.
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
سالوس: ریاکار.	Sālus: Riyākār.
کون: جهان.	Kown: jahān.
تنعم: به نعمت رسیدن.	Tana'om: be ne'mat residan.

غزل ۴۷۲ Qazal-e 472

احمد الله على معدله السلطانی	<i>Ahmadollāha alā ma'delatesoltāni</i>
احمد شیخ اویس حسن ایلخانی	Ahmad-e Šeyx Oveys-e Hasan-e Ilxāni
خان بن خان و شهنشاه شهنشاه نژاد	Xān-e benxān, šahansāh-e šahansāhnežād
آن که می‌زیبد اگر جان جهانش خوانی	Ānke mizibad agar jān-e jahān-aš xāni
دیده نادیده به اقبال تو ایمان آورد	Dide nādide be eqbāl-e to imān āvard
مرحبا ای به چنین لطف خدا ارزانی	Marhabā, ey be conin lotf-e Xodā arzāni
ماه اگر بی تو برآید به دو نیمش بزند	Māh agar bi to bar āyad, be do nim-aš bezanand
دولت احمدی و معجزه سبحانی	Dowlat-e Ahmadi-yo mo'jeze-ye sobhāni
جلوه بخت تو دل می‌برد از شاه و گدا	Jelve-ye baxt-e to del mibarad az šāh-o gedā
چشم بد دور که هم جانی و هم جانانی	Cešm-e bad dur ke ham jān-i-yo ham jānān-i
برشکن کاکل ترکانه که در طالع توست	Bar šekan kākol-e torkāne ke dar tāle-e to-st
بخشش و کوشش خاقانی و چنگزخانی	Baxšeš-o kušeš-e Xāqāni-yo cangez-xāni
گر چه دوریم به یاد تو قدح می‌گیریم	Garce dur-im be yād-e to qadah migirim
بعد منزل نبود در سفر روحانی	Bo'd-e manzel nabovad dar safar-e rowhāni
از گل پارسیم غنچه عیشی نشکفت	Az gol-e pārsi-yam qonce-ye eyš-i našekoft
حبذا دجله بغداد و می ریحانی	<i>Habbazā</i> Dejle-ye Baqdād-o mey-e reyhāni
سر عاشق که نه خاک در معشوق بود	Sar-e āšeq ke na xāk-e dar-e ma'šūq bovad
کی خلاصش بود از محنت سرگردانی	Key xalās-aš bovad az mehnat-e sargardāni
ای نسیم سحری خاک در یار بیار	Ey nasim-e sahari, xāk-e dar-e yār biyār
که کند حافظ از او دیده دل نورانی	Ke konad Hāfez az u dide-ye del nurāni
احمد الله على معدله السلطانی: سپاس می‌گویم خدای را بر دادگری سلطان.	<i>Ahmadollāha alā ma'delatesoltāni</i> : Sepās miguyam Xodā-y rā bar dādgari-ye soltān.
زیبیدن: سزاوار بودن.	Zibidan : sezāvār budan.
جانان: معشوق.	Jānān : ma'šūq.
قدح: پیاله.	Qadah : piyāle.
حبذا: خوشا.	<i>Habbazā</i> : xoš-ā.
ریحانی: صاف‌شده.	Reyhāni : sāfšode.

غزل ۴۷۳ Qazal-e 473

وقت را غنیمت دان آن قدر که بتوانی
 حاصل از حیات ای جان این دم است تا دانی
 کام بخشی گردون عمر در عوض دارد
 جهد کن که از دولت داد عیش بستانی
 باغبان چو من زین جا بگذرم حرامت باد
 گر به جای من سروی غیر دوست بنشانی
 زاهد پشیمان را ذوق باده خواهد کشت
 عاقله مکن کاری کآورد پشیمانی
 محتسب نمی‌داند این قدر که صوفی را
 جنس خانگی باشد همچو لعل رمانی
 با دعای شبخیزان ای شکردهان مستیز
 در پناه یک اسم است خاتم سلیمانی
 پند عاشقان بشنو و از در طرب بازآ
 کاین همه نمی‌ارزد شغل عالم فانی
 یوسف عزیزم رفت ای برادران رحمی
 کز غمش عجب بینم حال پیر کنعانی
 پیش زاهد از رندی دم مزین که نتوان گفت
 با طبیب نامحرم حال درد پنهانی
 می‌روی و مژگانت خون خلق می‌ریزد
 تیز می‌روی جانا ترسمت فرومانی
 دل ز ناوک چشمت گوش داشتم لیکن
 ابروی کمانداریت می‌برد به پیشانی
 جمع کن به احسانی حافظ پریشان را
 ای شکنج گیسویت مجمع پریشانی
 گر تو فارغی از ما ای نگار سنگین دل
 حال خود بخواهم گفت پیش آصف ثانی
جهد: کوشش.

زاهد: پارسا، پرهیزکار.

محتسب: مأمور امر به معروف و نهی از منکر.

رمانی: سرخرنگ، گونه‌ای یاقوت (مجاز).

طرب: شادمانی.

فانی: ناپایدار.

رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.

ناوک: تیر.

گوش داشتن: متوجه بودن، مراقب بودن.

شکنج: پیچ‌وتاب، پیچ‌وخم زلف.

نگار: بت، معشوق (مجاز).

آصف: لقب وزیر دانا، وزیر سلیمان.

ثانی: دوم.

Vaqt rā qanimat dān, ānqadar ke betvāni
 Hāsel az hayāt, ey jān, in dam-ast tā dāni
 Kāmbaxši-ye gardun, omr dar avaz dārad
 Jahd kon ke az dowlat dād-e eyš bestāni
 Bāqbān, co man z-injā bogzaram, harām-at bād
 Gar be jā-ye man sarv-i qeyr-e dust benšāni
 Zāhed-e pašimān rā zowq-e bāde xāhad košt
 Āqel-ā, makon kār-i k-āvarad pašimāni
 Mohtaseb nemidānad inqadar ke sufi rā
 Jens-e xānegi bāšad hamco la'l-e rommāni
 Bā doā-ye šabxizān, ey šekardahān, mastiz
 Dar panāh-e yek esm-ast xātam-e soleymāni
 Pand-e āšeqān bešnow v-az dar-e tarab bāz-ā
 K-inhame nemiarzad šoql-e ālam-e fāni
 Yusof-e aziz-am raft, ey barādarān, rahm-i
 K-az qam-aš ajab binam hāl-e pir-e kan'āni
 Piš-e zāhed az rendi dam mazan ke natvān goft
 Bā tabib-e nāmahram hāl-e dard-e penhāni
 Miravi-yo možegān-at xun-e xalq mirizad
 Tiz miravi, jān-ā, tarsam-at, foru māni
 Del ze nāvak-e cašm-at guš dāšt-am liken
 Abru-ye kamāndār-at mibarad be pišāni
 Jam' kon be ehsān-i Hāfez-e parišān rā
 Ey šekanj-e gisu-yat majma-e parišāni
 Gar to fāreq-i az mā, ey negār-e sangindel
 Hāl-e xod bexāham goft piš-e Āsef-e sāni
Jahd: kušeš.

Zāhed: pārsā, parhizkār.

Mohtaseb: ma'mur-e amr be ma'ruf-o nahy az monkar.

Rommāni: sorxrang; gune-i yāqut (majāz).

Tarab: šādemāni.

Fāni: nāpāydār.

Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.

Nāvak: tir.

Guš dāštan: motevajjeh budan, morāqeb budan.

Šekanj: picotāb, picoxam-e zolf.

Negār: mahbub, ma'shuq (majāz).

Āsef: Laqab-e vazir-e dānā, vazir-e Soleyman.

Sāni: dovom.

غزل ۴۷۴ Qazal-e 474

هواخواه توام جانا و می‌دانم که می‌دانی	Havāxāh-e to-am, jān-ā-vo midānam ke midāni
که هم نادیده می‌بینی و هم ننوشته می‌خوانی	Ke ham nādide mibini-yo ham nanvešte mixāni
ملا متگو چه دریا بد میان عاشق و معشوق	Malāmatgu ce dar yābad miyān-e āšeq-o ma'šūq
نبیند چشم نایبنا خصوص اسرار پنهانی	Nabinad cašm-e nābinā xosus asrār-e penhāni
بیفشان زلف و صوفی را به پایازی و رقص آور	Biyafšān zolf-o sufi rā be pābāzi-yo raqs āvar
که از هر رقعہ دلکش هزاران بت بیفشانی	Ke az har roq'e-ye dalq-aš hezārān bot biyafšāni
گشاد کار مشتاقان در آن ابروی دل‌بند است	Gošād-e kār-e moštāqān dar ān abru-ye delband-ast
خدا را یک نفس بنشین گره بگشا ز پیشانی	Xodā rā, yek nafas benešin, gereh bogšā ze pišāni
ملک در سجده آدم زمین بوس تو نیت کرد	Malak dar sajde-ye ādam zaminbus-e to niyyat kard
که در حسن تو لطفی دید بیش از حد انسانی	Ke dar hosn-e to lotf-i did biš az hadd-e ensāni
چراغ افروز چشم ما نسیم زلف جانان است	Cerāqafroz-e cašm-e mā nasim-e zolf-e jānān-ast
مباد این جمع را یا رب غم از باد پریشانی	Mabād in jam' rā, yā Rab, qam az bād-e parišāni
دریغا عیش شبگیری که در خواب سحر بگذشت	Dariq-ā, eyš-e šabgiri ke dar xāb-e sahar bogzašt
ندانی قدر وقت ای دل مگر وقتی که درمانی	Nadāni qadr-e vaqt, ey del, magar vaqt-i ke dar māni
ملول از هم‌رهان بودن طریق‌گردانی نیست	Malul az hamrahān budan tariq-e kārđāni nist
بکش دشواری منزل به یاد عهد آسانی	Bekeš došvāri-ye manzel be yād-e ahd-e āsāni
خیال چنبر زلفش فریب می‌دهد حافظ	Xiyāl-e canbar-e zolf-aš farib-at midehad, Hāfez
نر تا حلقه اقبال ناممکن نجنبانی	Negar tā halqe-ye eqbāl-e nāmomken najonbāni
رقعه: وصله‌ای که به لباس می‌دوزند.	Roq'e: Vasle-i ke be lebās miduzand.
دل: جامه‌ی درویشان.	Dalq: jāme-ye darvišān.
بت: معشوق، زیباروی (مجاز).	Bot: ma'šūq, zibāruy (majāz).
ملک: فرشته.	Malak: ferešte.
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
جانان: معشوق.	Jānān: ma'šūq.
چنبر: حلقه.	Canbar: halqe.

غزل ۴۷۵ Qazal-e 475

گفتند خلیق که تویی یوسف ثانی
 Con nik bedidam, be haqiqat beh az ān-i
 چون نیک بدیدم به حقیقت به از آنی
 Širintar az ān-i be šekarxande ke guyam
 شیرینتر از آنی به شکرخنده که گویم
 Ey Xosrov-e xubān, ke to Širin-e zamāni
 ای خسرو خوبان که تو شیرین زمانی
 Tašbih-e dahān-at natavān kard be qonce
 تشبیه دهانت نتوان کرد به غنچه
 Hargez nabovad qonce bed-in tangdahāni
 هرگز نبود غنچه بدین تنگ دهانی
 Sad bār begofti ke deham z-ān dahan-at kām
 صد بار بگفتی که دهم زان دهنتم کام
 Con susan-e āzāde cerā jomle zabān-i
 چون سوسن آزاده چرا جمله زبانی
 Guyi bedeham kām-at-o jān-at besetānam
 گویی بدهم کامت و جانم بستانم
 Tarsam nadehi kām-am-o jān-am besetāni
 ترسم ندهی کامم و جانم بستانی
 Cašm-e to xadang az separ-e jān gozarānad
 چشم تو خدنگ از سپر جان گذرانند
 Bimār ke dida-st bed-in saxtkamāni
 بیمار که دیده‌ست بدین سخت‌کمانی
 Con ašk biyandāzi-yaš az dide-ye mardom
 چون اشک بیندازیش از دیده مردم
 Ān rā ke dam-i az nazar-e xiš berāni
 آن را که دمی از نظر خویش برانی
 Sāni: dovvom.

سوسن آزاده: گونه‌ای سوسن سپیدرنگ.

خدنگ: نیزه، تیر.

سخت‌کمان: کسی که کمان سخت و محکم را بکشد. تیرانداز ماهر و پرزور.

Saxtkamān: Kas-i ke kamān saxt-o mohkam rā bekešad.
 Tirandāz-e māher-o porzur.

غزل ۴۷۶ Qazal-e 476

نسیم صبح سعادت بدان نشان که تو دانی	Nasim-e sobh-e saādat bed-ān nešān ke to dāni
گذر به کوی فلان کن در آن زمان که تو دانی	Gozar be kuy-e folān kon, dar ān zamān ke to dāni
تو پیک خلوت رازی و دیده بر سر راهت	To peyk-e xalvat-e rāzi-yo dide bar sar-e rāh-at
به مردمی نه به فرمان چنان بران که تو دانی	Be mardomi, na be farmān, conān berān ke to dāni
بگو که جان عزیزم ز دست رفت خدا را	Begu ke jān-e aziz-am ze dast raft, Xodā rā
ز لعل روح فزایش ببخش آن که تو دانی	Ze la'l-e ruhfazā-yaš bebaxš ān ke to dāni
من این حروف نوشتم چنان که غیر ندانست	Man in horuf neveštam conān ke qeyr nadānest
تو هم ز روی کرامت چنان بخوان که تو دانی	To ham ze ru-ye kerāmat conān bexān ke to dāni
خیال تیغ تو با ما حدیث تشنه و آب است	Xiyāl-e tiq-e to bā mā hadis-e tešne-vo āb-ast
اسیر خویش گرفتی بکش چنان که تو دانی	Asir-e xiš gerefti, bekoš conān ke to dāni
امید در کمر زرکشت چگونه ببندم	Omid dar kamar-e zarkeš-at cegune bebandam
دقیقه ایست نگارا در آن میان که تو دانی	Daqiqe-i-st, negār-ā, dar ān miyān ke to dāni
یکیست ترکی و تازی در این معامله حافظ	Yeki-st torki-yo tāzi dar in moāmele, Hāfez
حدیث عشق بیان کن بدان زبان که تو دانی	Hadis-e ešq bayān kon, bed-ān zabān ke to dāni
لعل: سنگِ سرخ‌رنگِ گران‌بها، لبِ معشوق (مجاز).	La'l: sang-e sorxrang-e gerānbahā, lab-e ma'shuq (majāz).
کرامت: ارجمندی، بخشندگی.	Ke[a]rāmat: arjmandi, baxšandegi.

غزل ۴۷۷ Qazal-e 477

دو یار زیرک و از باده کهن دومی Do yār-e zirak-o az bāde-ye kohan do man-i
 فراغتی و کتابی و گوشه چمنی Farāqat-i-yo ketāb-i-yo guše-ye caman-i
 من این مقام به دنیا و آخرت ندهم Man in moqām be donyā-vo āxerat nadeham
 اگر چه در پی ام افتند هر دم انجمنی Agarce dar pey-am oftand hardam anjoman-i
 هر آن که کنج قناعت به گنج دنیا داد Harānke konj-e qanāat be ganj-e donyā dād
 فروخت یوسف مصری به کمترین ثمنی Foruxt Yusof-e mesri be kamtarin saman-i
 بیا که رونق این کارخانه کم نشود Biyā ke rownaq-e in kārkhāne kam našavad
 به زهد همچو تویی یا به فسق همچو منی Be zohd-e hamco to-yi yā be fesq-e hamco man-i
 ز تندباد حوادث نمی‌توان دیدن Ze tondbād-e havādes nemitavān didan
 در این چمن که گلی بوده است یا سمنی Dar in caman ke gol-i bude-ast yā saman-i
 ببین در آینه جام نقش بندی غیب Bebin dar āyene-ye jām naqšbandi-ye qeyb
 که کس به یاد ندارد چنین عجب زمنی Ke kas be yād nadārad conin ajab zaman-i
 از این سموم که بر طرف بوستان بگذشت Az in samum ke bar taraf-e bustān bogzašt
 عجب که بوی گلی هست و رنگ نسترنی Ajab ke bu-ye gol-i hast-o rang-e nastaran-i
 به صبر کوش تو ای دل که حق رها نکند Be sabr kuš to, ey del, ke haq rahā nakonad
 چنین عزیز نگینی به دست اهرمنی Conin aziznegin-i be dast-e Ahreman-i
 مزاج دهر تبه شد در این بلا حافظ Mezāj-e dahr tabah šod dar in balā, Hāfez
 کجاست فکر حکیمی و رای برهمنی Kojā-st fekr-e hakim-i-yo rāy-e Barhaman-i
مقام: eqāmatgāh, eqāmat.

ثمن: qeymat-e ciz-i, bahā.

زهد: pārsāyi.

فسق: har kār-e zešt.

زمن: asr; ruzegār.

سموم: bād-e garm.

طرف: guševokenār.

دهر: ruzegār.

رای: andiše, tadbir.

برهمن: ālem-o pišvā-ye rowhāni-ye mazhab-e be-rahmāyi.

غزل ۴۷۸ Qazal-e 478

نوش کن جام شراب یک منی	Nuš kon jām-e šarāb-e yekmani
تا بدان بیخ غم از دل برکنی	Tā bed-ān bix-e qam az del bar kani
دل گشاده دار چون جام شراب	Del gošāde dār con jām-e šarāb
سر گرفته چند چون خم دنی	Sar gerefte cand con xomm-e dani?
چون ز جام بیخودی رطلی کشی	Con ze jām-e bixodi ratl-i keši
کم زنی از خویشان لاف منی	Kam zani az xištan lāf-e mani
سنگسان شو در قدم نی همچو آب	Sangsān šow dar qadam, ni hamco āb
جمله رنگ آمیزی و تردامنی	Jomle rangāmizi-yo tardāmani
دل به می دربند تا مردانه وار	Del be mey dar band tā mardānevār
گردن سالوس و تقوا بشکنی	Gardan-e sālus-o taqvā beškani
خیز و جهدی کن چو حافظ تا مگر	Xiz-o jahd-i kon co Hāfez tā maḡar
خویشان در پای معشوق افکنی	Xištan dar pā-ye ma'suq afkani
خم: ظرف سفالین برای آب یا شراب.	Xom: zarf-e sofālin barā-ye āb yā šarāb.
دنی: ناکس، پست.	Dani: nākes, past.
رطل: پیمانه، پیاله شراب.	Ratl: peymāne, piyāle-ye šarāb.
لاف: گفتار بیهوده و گزاف، خودستایی.	Lāf: goftār-e bihude-vo gazāf, xodsetāyi.
نی: نه.	Ni[ey]: na.
سالوس: ریاکار.	Sālus: riyākār.
جهد: کوشش.	Jahd: kušeš.

غزل ۴۷۹ Qazal-e 479

صبح است و ژاله می‌چکد از ابر بهمنی	Sobh-ast-o žāle micekad az abr-e bahmani
برگ صبح ساز و بده جام یک منی	Barg-e sabuh sāz-o bedeh jām-e yekmani
در بحر مایی و منی افتاده‌ام بیار	Dar bahr-e māyi-o mani oftāde-am, biyār
می تا خلاص بخشدم از مایی و منی	Mey tā xalās baxšad-am az māyi-o mani
خون پیاله خور که حلال است خون او	Xun-e piyāle xor ke halāl-ast xun-e u
در کار یار باش که کاریست کردنی	Dar kār-e yār bāš ke kār-i-st kardani
ساقی به دست باش که غم در کمین ماست	Sāqi, be dast bāš ke qam dar kamin-e mā-st
مطرب نگاه دار همین ره که می‌زنی	Motreb, negāh dār hamin rah ke mizani
می ده که سر به گوش من آورد چنگ و گفت	Mey deh ke sar be guš-e man āvard cang-o goft
خوش بگذران و بشنو از این پیر منحنی	Xoš bogzarān-o bešnow az in pir-e monhani
ساقی به بی‌نیازی رندان که می بده	Sāqi, be biniyāzi-ye rendān ke mey bedeh
تا بشنوی ز صوت مغنی هوالغنی	Tā bešnavi ze sowt-e moqanni <i>hoyalqani</i>
ژاله: شب‌نم، تگرگ.	Žāle: šabnam, tagarg.
صبح: باده‌ی بامدادی.	Sabuh: bāde-ye bāmdādi.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pākter-o parhizkārtar az zāher.
مغنی: آوازه خوان، سرودگوی.	Moqanni: āvāzexān, sorudguy.
هوالغنی: غنی است.	Hoyalqani: qani-st.

غزل ۴۸۰ Qazal-e 480

ای که در کشتن ما هیچ مدارا نکنی	Ey ke dar koštan-e mā hic modārā nakoni
سود و سرمایه بسوزی و محابا نکنی	Sud-o sarmāye besuzi-yo mohābā nakoni
دردمندان بلا زهر هلاهل دارند	Dardmandān-e balā zahr-e halāhel dārand
قصد این قوم خطا باشد هان تا نکنی	Qasd-e in qowm xatā bāšad, hān, tā nakoni
رنج ما را که توان برد به یک گوشه چشم	Ranj-e mā rā ke tavān bord be yek guše-ye cašm
شرط انصاف نباشد که مداوا نکنی	Šart-e ensāf nabāšad ke modāvā nakoni
دیده ما چو به امید تو دریاست چرا	Dide-ye mā co be omid-e to daryā-st, cerā
به تفرج گذری بر لب دریا نکنی	Be tafarroj gozar-i bar lab-e daryā nakoni
نقل هر جور که از خلق کریمت کردند	Naql-e har jowr ke az xolq-e karim-at kardand
قول صاحب غرضان است تو آنها نکنی	Qowl-e sāhebqarazān-ast, to ānhā nakoni
بر تو گر جلوه کند شاهد ما ای زاهد	Bar to gar jelve konad šāhed-e mā, ey zāhed
از خدا جز می و معشوق تمنا نکنی	Az Xodā joz mey-o ma'šūq tamannā nakoni
حافظا سجده به ابروی چو محرابش بر	Hāfez-ā, sojde be abru-ye co mehrāb-aš bar
که دعایی ز سر صدق جز آن جا نکنی	Ke doā-yi ze sar-e sedq joz ānjā nakoni
محابا: ملاحظه، پروا، ترس.	Mohābā: molāheze, parvā, tars.
هلاهل: زهری که هیچ پادزهر و درمانی ندارد.	Halāhel: zahr-i ke hic pādzahr-o darmān-i nadārad.
تفرج: گشایش، گشادگی.	Tafarroj: gošāyeš, gošādegi.
جور: ستم.	Jowr: setam.
شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).	Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).
زاهد: پارسا، پرهیزکار.	Zāhed: pārsā, parhizkār.

غزل ۴۸۱ Qazal-e 481

بشنو این نکته که خود را ز غم آزاده کنی
 Bešenow in nokte ke xod rā ze qam āzāde koni
 خون خوری گر طلب روزی ننهاده کنی
 Xun xori gar talab-e ruzi-ye nanhāde koni
 آخرالامر گل کوزه گران خواهی شد
 Āxarol'amr gel-e kuzegarān xāhi šod
 حالیا فکر سبو کن که پر از باده کنی
 Hāli-yā fekr-e sabu kon ke por az bāde koni
 گر از آن آدمیانی که بهشتت هوس است
 Gar az ān ādamiyān-i ke behešt-at havas-ast
 عیش با آدمی ای چند پری زاده کنی
 Eyš bā ādami-i cand parizāde koni
 تکیه بر جای بزرگان نتوان زد به گزاف
 Tekye bar jā-ye bozorgān natavān zad be gazāf
 مگر اسباب بزرگی همه آماده کنی
 Magar asbāb bozorgi hame āmāde koni
 اجرها باشدت ای خسرو شیرین دهنان
 Ajrhā bāšad-at, ey Xosrov-e širindahanān
 گر نگاهی سوی فرهاد دل افتاده کنی
 Gar negāh-i su-ye Farhād-e deloftāde koni
 خاطرت کی رقم فیض پذیرد هیهات
 Xāter-at key raqam-e feyz pazirad, heyhāt
 مگر از نقش پراگنده ورق ساده کنی
 Magar az naqš-e parāgande varaq sāde koni
 کار خود گر به کرم بازگذاری حافظ
 Kār-e xod gar be karam bāz gozāri, Hāfez
 ای بسا عیش که با بخت خداداده کنی
 Ey bas-ā eyš ke bā baxt-e xodādāde koni
 ای صبا بندگی خواجه جلال الدین کن
 Ey sabā, bandegi-e Xāje Jalāloddin kon
 که جهان پرسمن و سوسن آزاده کنی
 Ke jahān por saman-o susan-e āzāde koni
حالیا: اکنون.

Fiyz: bahre, baxšeš, towfiq (majāz).

Heyhāt: afsus, dariq-ā, mahāl-ast.

Parāgande: qamgin, parišān.

Sabu: kuze-ye sofāli, zarf-e šarāb.

Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).

Susan-e āzāde: gune-i susan-e sepiderang.

فیض: بهره، بخشش، توفیق (مجاز).

هیہات: افسوس، دریغا، محال است.

پراگنده: غمگین، پریشان.

سبو: کوزه سفالی، ظرف شراب.

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).

سوسن آزاده: گونه‌ای سوسن سپیدرنگ.

غزل ۴۸۲ Qazal-e 482

ای دل به کوی عشق گذاری نمی‌کنی
 اسباب جمع داری و کاری نمی‌کنی
 چوگان حکم در کف و گویی نمی‌زنی
 باز ظفر به دست و شکاری نمی‌کنی
 این خون که موج می‌زند اندر جگر تو را
 در کار رنگ و بوی نگاری نمی‌کنی
 مشکین از آن نشد دم خلقت که چون صبا
 بر خاک کوی دوست گذاری نمی‌کنی
 ترسم کز این چمن نبری آستین گل
 کز گلشنش تحمل خاری نمی‌کنی
 در آستین جان تو صد ناله مدرج است
 وان را فدای طره یاری نمی‌کنی
 ساغر لطیف و دلکش و می افکنی به خاک
 و اندیشه از بلای خماری نمی‌کنی
 حافظ برو که بندگی پادشاه وقت
 گر جمله می‌کنند تو باری نمی‌کنی
ظفر: پیروزی.

Ey del be kuy-e ešq gozār-i nemikoni
Asbāb jam' dāri-yo kār-i nemikoni
Cowgān-e hokm dar kaf-o guy-i nemizani
Bāz-e zafar be dast-o šekār-i nemikoni
In xun ke mowj mizanad andar jegar to rā
Dar kār-e rangobu-ye negār-i nemikoni
Moškin az ān našod dam-e xolq-at ke con sabā
Bar xāk-e kuy-e dust gozār-i nemikoni
Tarsam k-az in caman nabari āstin-e gol
K-az golšan-aš tahammol-e xār-i nemikoni
Dar āstin-e jān-e to sad nāfe modraj-ast
V-ān rā fadā-ye torre-ye yār-i nemikoni
Sāqar latif-o delkaš-o miafkani be xāk
V-andiše az balā-ye xomāri nemikoni
Hāfez, borow ke bandegi-ye pādšāh-e vaqt
Gar jomle mikonand, to bār-i nemikoni
Zafar: piruzi.
Negār: mahbub, ma'shuq (majāz).
Nāfe: nāfmānand, kise-i ke zir-e šekam-e āhu-ye Tātār
qarār dārad-o mošk az ān xārej mišavad, mošk (majāz).
Modraj: darjšode, mondaraj.
Torre: daste-ye muy tābide dar kenār-e pišāni.
Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jām.
Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e
āše-q-o ma'shuq (majāz).
Bār-i: xloāse, be har hāl.

نگار: بت، معشوق(مجاز).
نافه: نافمانند، کیسه‌ای که زیر شکم آهوی تاتار قرار دارد و مشک از آن خارج می‌شود، مشک (مجاز).

مدرج: درج شده، مندرج.

طره: دسته‌ی موی تابیده در کنار پیشانی.

ساجر: پیاله‌ی شراب‌خوری، جام.

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).

باری: خلاصه، بهر حال.

غزل ۴۸۳ Qazal-e 483

سحرگه ره روی در سرزمینی	Sahargah rahrov-i dar sarzamin-i
همی‌گفت این معما با قرینی	Hamigoft in moammā bā qarīn-i
که ای صوفی شراب آن گه شود صاف	Ke, ey sufi, šarāb āngah šavad sāf
که در شیشه برآرد اربعینی	Ke dar šīše bar ārad arbain-i
خدا زان خرقة بیزار است صد بار	Xodā z-ān xerqe bizār-ast sad bār
که صد بت باشدش در آستینی	Ke sad bot bāšad-aš dar āstin-i
مروت گر چه نامی بی‌نشان است	Morovvat garce nām-i binešān-ast
نیازی عرضه کن بر نازینی	Niyāz-i arze kon bar nāzanin-i
ثوابت باشد ای دارای خرمن	Savāb-at bāšad, ey dārā-ye xarman
اگر رحمی کنی بر خوشه چینی	Agar rahm-i koni bar xušecin-i
نمی‌بینم نشاط عیش در کس	Nemibinam nešāt-e eyš dar kas
نه درمان دلی نه درد دینی	Na darmān-e del-i, na dard-e din-i
درون‌ها تیره شد باشد که از غیب	Darunhā tire šod, bāšad ke az qeyb
چراغی بر کند خلوت نشینی	Cerāq-i bar konad xalvatnešin-i
گر انگشت سلیمانی نباشد	Gar angošt-e Soleymān-i nabāšad
چه خاصیت دهد نقش نگینی	Ce xāsiyyat dehad naqš-e negin-i
اگر چه رسم خوبان تندخویست	Agarce rasm-e xubān tondxuyi-st
چه باشد گر بسازد با غمینی	Ce bāšad gar besāzad bā qamin-i
ره میخانه بنما تا بپرسم	Rah-e meyxāne benmā tā beporsam
مآل خویش را از پیش بینی	Maāl-e xiš rā az pišbin-i
نه حافظ را حضور درس خلوت	Na Hāfez rā hozur-e dars-e xalvat
نه دانشمند را علم الیقینی	Na dānešmand rā elmolyaqin-i
قرین: نزدیک، همدم، یار.	Qarin: nazdik, hamdam, yār.
اربعین: چهل روز.	Arbain: cehel ruz.
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
مآل: عاقبت.	Maāl: āqebat.
علم الیقین: دانستن چیزی به کمال یقین که هیچ شک و شبهه در آن نباشد.	Elmolyaqin: dānestan-e ciz-i be kamāl-e yaqin ke hic šakk-o šobhe dar ān nabāšad.

غزل ۴۸۴ Qazal-e 484

تو مگر بر لب آبی به هوس بنشینی To magar bar lab-e āb-i be havas benešini
 و نه هر فتنه که بینی همه از خود بینی V-ar na har fetne ke bini, hame az xod bini
 به خدایی که تویی بنده بگزیده او Be Xodā-yi ke to-yi bande-ye bogzide-ye u
 که بر این چاکر دیرینه کسی نگزینی Ke bar in cāker-e dirine kas-i nagzini
 گر امانت به سلامت ببرم باکی نیست Gar amānat be salāmat bebaram, bāk-i nist
 بی دلی سهل بود گر نبود بی‌دینی Bideli sahl bovad gar nabovad bidini
 ادب و شرم تو را خسرو مه رویان کرد Adab-o šarm to rā xosrov-e mahruyān kard
 آفرین بر تو که شایسته صد چندینی Āfarin bar to ke šāyeste-ye sad candin-i
 عجب از لطف تو ای گل که نشستی با خار Ajab az loṭf-e to, ey gol, ke nešasti bā xār
 ظاهرًا مصلحت وقت در آن می‌بینی Zāheran maslehat-e vaqt dar ān mibini
 صبر بر جور رقیبت چه کنم گر نکنم Sabr bar jowr-e raqib-at ce konam gar nakonam
 عاشقان را نبود چاره بجز مسکینی Āšeqān rā nabovad cāre bejz meskini
 باد صبحی به هوایت ز گلستان برخاست Bād-e sobhi be havā-yat ze golestān bar xāst
 که تو خوشتر ز گل و تازه‌تر از نسرینی Ke to xoštar ze gol-o tāzetar az nasrin-i
 شیشه بازی سرشکم نگری از چپ و راست Šiše bāzi-ye serešk-am negari az cap-o rāst
 گر بر این منظر بینش نفسی بنشینی Gar bar in manzar-e bineš nafas-i benešini
 سخنی بی‌غرض از بنده مخلص بشنو Soxan-i biqaraz az bande-ye moxles bešenow
 ای که منظور بزرگان حقیقت بینی Ey ke manzur-e bozorgān-e haqiqat bini
 نازنینی چو تو پاکیزه دل و پاک نهاد Nāzanin-i co to pākizedel-o pāknaḥād
 بهتر آن است که با مردم بد ننشینی Behtar ān-ast ke bā mardom-e bad nanšini
 سیل این اشک روان صبر و دل حافظ برد Seyl-e in ašk-e ravān sabr-o del-e Hāfez bord
 بلغ الطاقه یا مقله عینی بینی Balaq attāqato yā moqlata eyni bini
 تو بدین نازکی و سرکشی ای شمع چگل To bed-in nāzoki-yo sarkeši, ey šam'-e cegel
 لایق بندگی خواجه جلال الدینی Lāyeq-e bandegi-ye Xāje Jalāloddin-i
 جور: setam.

بلغ الطاقه یا مقله عینی بینی: طاقتم به پایان رسید ای دیده از من
 دور شو. Balaq attāqato yā moqlata eyni bini: tāqat-am be pāyān
 resid, ey dide, az man dur šow.
 چگل: zibāru, qašang. Cegel: zibāru, qašang.

غزل ۴۸۵ Qazal-e 485

ساقیا سایه ابر است و بهار و لب جوی	Sāqi-yā, sāye-ye abr-ast-o bahār-o lab-e juy
من نگویم چه کن ار اهل دلی خود تو بگوی	Man naguyam ce kon, ar ahl del-i, xod to beguy
بوی یک رنگی از این نقش نمی‌آید خیز	Bu-ye yekrangi az in naqš nemiāyad, xiz
دلq آلوده صوفی به می ناب بشوی	Dalq-e ālude-ye sufi be mey-e nāb bešuy
سفله طبع است جهان بر کرمش تکیه مکن	Sefletab'-ast jahān, bar karam-aš tekye makon
ای جهان دیده ثبات قدم از سفله مجوی	Ey jahāndide, sobāt-e qadam az sefle majuy
دو نصیحت کنمت بشنو و صد گنج ببر	Do nasihat konam-at, bešnov-o sad ganj bebar
از در عیش درآ و به ره عیب مپوی	Az dar-e eyš dar ā-vo be rah-e eyb mapuy
شکر آن را که دگر بار رسیدی به بهار	Šokr-e ān rā ke degar bār residi be bahār
بیخ نیکی بنشان و ره تحقیق بجوی	Bix-e niki benešān-o rah-e tahqiq bejuy
روی جانان طلبی آینه را قابل ساز	Ruy-e jānān talabi, āyene rā qābel sāz
ور نه هرگز گل و نسرين ندمد ز آهن و روی	V-ar na hargez gol-o nasrin nadamad z-āhan-o ruy
گوش بگشای که بلبل به فغان می‌گوید	Guš bogšāy ke bolbol be faqān miguyad
خواجه تقصیر مفرما گل توفیق ببوی	Xāje, taqsir mafarmā, gol-e towfiq bebuy
گفتی از حافظ ما بوی ریا می‌آید	Gofti az Hāfez-e mā bu-ye riyā miāyad
آفرین بر نفست باد که خوش بردی بوی	Āfarin bar nafas-at bād ke xoš bordi buy
دلq: جامه‌ی درویشان.	Dalq: jāme-ye darvišān.
سفله طبع: پست، ناکس.	Sefletab': past, nākes.
سفله: پست، ناکس.	Sefle: past, nākes.
جانان: معشوق.	Jānān: ma'suq.
فغان: آه، فریاد.	Faqān: āh, faryād.

غزل ۴۸۶ Qazal-e 586

بلبل ز شاخ سرو به گلبنگ پهلوی	Bolbol ze šāx-e sarv be golbāng-e Pahlavi
می‌خواند دوش درس مقامات معنوی	Mixānd duš dars-e maqāmāt-e ma'navi
یعنی بیا که آتش موسی نمود گل	Ya'ni biyā ke ātaš-e Musā nemud gol
تا از درخت نکته توحید بشنوی	Tā az deraxt نکته-tohid bešnavi
مرغان باغ قافیه سنجند و بذله گوی	Morqān-e bāq qāfiyesanj-and-o bazlegu
تا خواجه می خورد به غزل‌های پهلوی	Tā xāje mey xorad be qazalhā-ye Pahlavi
جمشید جز حکایت جام از جهان نبرد	Jamšid joz hekāyat-e jām az jahān nabord
زنهار دل مبند بر اسباب دنیوی	Zenhār, del maband bar asbāb-e donyavi
این قصه عجب شنو از بخت وازگون	In qesse-ye ajab šenow az baxt-e vāžgun
ما را بکشت یار به انفاس عیسوی	Mā rā bekošt yār be anfās-e isavi
خوش وقت بوریا و گدایی و خواب امن	Xoš vaqt-e buriyā-vo gedāyi-yo xāb-e amn
کاین عیش نیست درخور اورنگ خسروی	K-in eyš nist darxor-e owrang-e xosravi
چشمت به غمزه خانه مردم خراب کرد	Cešm-at be qamze xāne-ye mardom xarāb kard
مخموریت مباد که خوش مست می‌روی	Maxmuriyat mabād ke xoš mast miravi
دهقان سالخورده چه خوش گفت با پسر	Dehqān-e sālخورde ce xoš goft bā pesar
کای نور چشم من بجز از کشته ندروی	K-ey nur-e cešm-e man, bejoz az kešte nadravi
ساقی مگر وظیفه حافظ زیاده داد	Sāqi magar vazife-ye Hāfez ziyāde dād
کاشفته گشت طره دستار مولوی	K-āšofte gašt torre-ye dastār-e Mowlavi
دوش: دیشب.	Duš: dišab.
زنهار: بر حذر باش!	Zenhār: Bar hazar bāš!
بوریا: حصیر.	Buriyā: hasir.
اورنگ: شکوه، تخت پادشاهی، عقل و دانش.	Owring: šokuh, taxt-e pādšāhi, aql-o dāneš.
غمزه: اشاره با چشم و ابرو.	Qamze: ešāre bā cešm-o abru.
مخمور: مست، خمارآلوده.	Maxmur: mast, xomarālode.
طره: ریشه‌ی دستار، کناره‌ی جامه.	Torre: riše-ye dastār, kenāre-ye jāme.
دستار: شالی که به دور سر می‌پیچند.	Dastār: šāl-i ke be dowr-e sar mipicand.

غزل ۴۸۷ Qazal-e 487

ای بی‌خبر بکوش که صاحب خبر شوی	Ey bixabar, bekuš ke sāhebxabar šavi
تا راهرو نباشی کی راهبر شوی	Tā rāhrow nabāši key rāhbar šavi
در مکتب حقایق پیش ادیب عشق	Dar maktab-e haqāyeq piš-e adib-e ešq
هان ای پسر بکوش که روزی پدر شوی	Hān, ey pesar, bekuš ke ruz-i pedar šavi
دست از مس وجود چو مردان ره بشوی	Dast az mes-e vojūd co mardān-e rah bešuy
تا کیمیای عشق بیابی و زر شوی	Tā kimiyā-ye ešq biyābi-yo zar šavi
خواب و خورت ز مرتبه خویش دور کرد	Xāboxor-at ze martabe-ye xiš dur kard
آن گه رسی به خویش که بی خواب و خور شوی	Āngah resi be xiš ke bixāboxor šavi
گر نور عشق حق به دل و جان او افتد	Gar nur-e ešq-e haq be del-o jān-at uftad
بالله کز آفتاب فلک خوبتر شوی	Bellah k-az āftāb-e falak xubtar šavi
یک دم غریق بحر خدا شو گمان مبر	Yek dam qariq-e bahr-e Xodā šow, gomān mabar
کز آب هفت بحر به یک موی تر شوی	K-az āb-e haft bahr be yek muy tar šavi
از پای تا سرت همه نور خدا شود	Az pāy tā sar-at hame nur-e Xodā šavad
در راه ذوالجلال چو بی پا و سر شوی	Dar rāh-e zoljalāl co bipāvōsar šavi
وجه خدا اگر شودت منظر نظر	Vajh-e Xodā agar šavad-at manzar-e nazar
زین پس شکی نماند که صاحب نظر شوی	Z-in pas šak-i namānd ke sāhebnazar šavi
بنیاد هستی تو چو زیر و زبر شود	Bonyād-e hasti-ye to co zirozebar šavad
در دل مدار هیچ که زیر و زبر شوی	Dar del madār hic ke zirozebar šavi
گر در سرت هوای وصال است حافظا	Gar dar sar-at havā-ye vesāl-ast, Hāfez-ā
باید که خاک درگه اهل هنر شوی	Bāyad ke xāk-e dargah-e ahl-e honar šavi
ذوالجلال: صاحب جلال و بزرگواری، از صفتهای خدا.	Zoljalāl: sāheb-e jalāl-o bozorgvāri, az sefathā-ye Xodā.
وصال: رسیدن به محبوب و هم‌آغوشی با وی.	Vesāl: residan be mahbub-o hamāquši bā vey.

غزل ۴۸ Qazal-e 488

سحرم هاتف میخانه به دولتخواهی	Sahar-am hātef-e meyxāne be dowlatxāhi
گفت بازآی که دیرینه این درگاهی	Goft, bāz āy ke dirine-ye in dargāh-i
همچو جم جرعه ما کش که ز سر دو جهان	Hamco Jam, jor'e-ye mā keš ke ze serr-e do jahān
پرتو جام جهان بین دهدت آگاهی	Partov-e jām-e jahānbin dehad-at āgāhi
بر در میکده رندان قلندر باشند	Bar dar-e meykade rendān-e qalandar bāšand
که ستانند و دهند افسر شاهنشاهی	Ke setānand-o dehand afsar-e šāhanšāhi
خشت زیر سر و بر تارک هفت اختر پای	Xešt zir-e sar-o bar tārak-e haft axtar pāy
دست قدرت نگر و منصب صاحب جاهی	Dast-e qodrat negar-o mansab-e sāhebjāhi
سر ما و در میخانه که طرف بامش	Sar-e mā-vo dar-e meyxāne ke taraf-e bām-aš
به فلک بر شد و دیوار بدین کوتاهی	Be falak bar šod-o divār bed-in kutāhi
قطع این مرحله بی همرهی خضر مکن	Qat'-e in marhale bi hamrahi-ye Xezr makon
ظلمات است بترس از خطر گمراهی	Zolamāt-ast, betars az xatar-e gomrāhi
اگر سلطنت فقر ببخشند ای دل	Agar-at saltanat-e faqr bebaxšand, ey del
کمترین ملک تو از ماه بود تا ماهی	Kamtarin molk-e to az māj bovad tā māhi
تو دم فقر ندانی زدن از دست مده	To dam-e faqr nadāni zadan, az dast madeh
مسند خواجگی و مجلس تورانشاهی	Masnad-e xājegi-yo majles-e turānšāhi
حافظ خام طمع شرمی از این قصه بدار	Hāfez-e xāmtama', šarm-i az in qesse bedār
عملت چیست که فردوس برین می‌خواهی	Amal-at ci-st ke ferdows-e barin mixāhi
هاتف: آوازدهنده.	Hātef: āvāzdehande.
جم: مخفف جمشید، پادشاه پیشدادی.	Jam: moxaffaf-e Jamsīd, pādšāh-e pišdādi.
کشیدن: نوشیدن.	Kešidan: nušidan.
رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.	Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.
قلندر: بی‌قید، درویش.	Qalandar: biqeyd, darviš.
تارک: فرق سر.	Tārak: farq-e sar.
طرف: گوشه‌وکنار.	Tarf: guševokenār.
خضر: نام پیامبری است که گویند چون در آب زندگانی غوطه خورد، عمر جاودان پیدا کرد.	Xezr: nām-e payāambar-i-st ke guyand con dar āb-e zen- degāni qute xord, omr-e jāvdān peydā kard.
مسند: تکیه‌گاه، مقام و مرتبه.	Masnad: tekyegāh, maqām-o martabe.

غزل ۴۸۹ Qazal-e 489

ای در رخ تو پیدا انوار پادشاهی
 Ey dar rox-e to peydā anvār-e pādšāhi
 در فکرت تو پنهان صد حکمت الهی
 Dar fekrat-e to penhān sad hekmat-e elāhi
 کلک تو بارک الله بر ملک و دین گشاده
 Kelk-e to bārekallah bar molk-o din gošāde
 صد چشمه آب حیوان از قطره سیاهی
 Sad cešme āb-e heyvān az qatre-ye siyāhi
 بر اهرمن نتابد انوار اسم اعظم
 Bar Ahreman natābad anvār-e esm-e a'zam
 ملک آن توست و خاتم فرمای هر چه خواهی
 Melk ān-e to-st-o xātam, farmāy harce xāhi
 در حکمت سلیمان هر کس که شک نماید
 Dar hekmat-e Soleymān harkas ke šak namāyad
 بر عقل و دانش او خندند مرغ و ماهی
 Bar aql-o dāneš-e u xandand morq-o māhi
 باز ار چه گاه گاهی بر سر نهد کلاهی
 Bāz arce gāhgāh-i bar sar nahad kolāh-i
 مرغان قاف دانند آیین پادشاهی
 Morqān-e Qāf dānand āyin-e pādšāhi
 تیغی که آسمانش از فیض خود دهد آب
 Tiq-i ke āsmān-aš az feyz-e xod dehad āb
 تنها جهان بگیرد بی منت سپاهی
 Tanhā jahān begirad bi mennat-e sepāhi
 کلک تو خوش نویسد در شان یار و اغیار
 Kelk-e to xoš nevisad dar ša'n-e yār-o aqyār
 تعویذ جان فزایی افسون عمر کاهی
 Ta'viz-e jānfazāyi, afsun-e omrkāhi
 ای عنصر تو مخلوق از کیمیای عزت
 Ey onsor-e to maxluq az kimiyā-ye ezzat
 و ای دولت تو ایمن از وصمت تباهی
 V-ey dowlat-e to imen az vasmāt-e tabāhi
 ساقی بیار آبی از چشمه خرابات
 Sāqi, biyār āb-i az cešme-ye xarābāt
 تا خرقه‌ها بشویم از عجب خانقاهی
 Tā xerqehā bešuyim az ojb-e xānqāhi
 عمریست پادشاهها کز می تهیست جام
 Omri-st, pādšāh-ā, k-az mey tohi-st jām-am
 اینک ز بنده دعوی و از محتسب گواهی
 Inak ze bande da'vi v-az mohtaseb govāhi
 گر پرتوی ز تیغت بر کان و معدن افتد
 Gar partov-i ze tiq-at bar kān-o ma'dan oftad
 یاقوت سرخ رو را بخشند رنگ کاهی
 Yāqut-e sorxru rā baxšand rang-e kāhi
 دانم دلت ببخشد بر عجز شب نشینان
 Dānam del-at bebaxšad bar ajz-e šabnešinān
 گر حال بنده پرسی از باد صبحگاهی
 Gar hāl-e bande porsī az bād-e sobhgāhi
 جایی که برق عصیان بر آدم صفی زد
 Jā-yi ke barq-e osyān bar ādam-e safi zad
 ما را چگونه زبید دعوی بی‌گناهی
 Mā rā cegune zibad da'vi-ye bigonāhi
 حافظ چو پادشاهت گه گاه می‌برد نام
 Hāfez, co pādšāh-at gahgāh mibarad nām
 رنجش ز بخت منما بازآ به عذرخواهی
 Ranješ ze baxt manmā, bāz ā be ozrxāhi

Kelk: qalam, ney, qalamney, tir.

Āb-e heyvān: āb-e zendegāni.

Qāf: kuh-i ke Simorq bar farāz-e ān āšiyāne dāšte.

Feyz: bahre, baxšeš, tofīq (majāz).

Aqyār: digarān, bigānegān.

Ta'viz: doā-yi ke bar kāqaz minevisand-o barā-ye raf'-e balā-vo āfat be gardan yā bāzu mibandand.

Vasmāt: sosti dar badan, nang, eyb-o ār.

Xarābāt: meykade.

Xerqe: jāme-ye darvišān.

Ojb: xodbini.

Da'vi: eddeā, xāstan.

Mohtaseb: ma'mur-e amr be ma'ruf-o nahy az monkar.

Kān: ma'dan.

Safi: vižegi-ye dust-e moxles-o yekrang, bargozide,

تعویذ: دعایی که بر کاغذ می‌نویسند و برای رفع بلا و آفت به گردن یا بازو می‌بندند.

وصمت: سستی در بدن، ننگ، عیب و عار.

خرابات: میکده.

خرقه: جامه‌ی درویشان.

عجب: خودبینی.

دعوی: ادعا، خواستن.

محتسب: مأمور امر به معروف و نهی از منکر.

کان: معدن.

صفی: ویژگی دوستِ مخلص و یکدل، برگزیده، خالص. xāles.

Zibidan: sezāvār budan.

زیبیدن: سزاوار بودن.

غزل ۴۹۰ Qazal-e 490

در همه دیر مغان نیست چو من شیدایی	Dar hame deyr-e moqān nist co man šeydā-yi
خرقه جایی گرو باده و دفتر جایی	Xerqe jā-yi gerov-e bāde-vo daftar jā-yi
دل که آینه شاهیست غباری دارد	Del ke āyine-ye šāhi-st, qobār-i dārad
از خدا می‌طلبم صحبت روشن رایی	Az Xodā mitalabam sohbat-e rowšanrāy-i
کرده‌ام توبه به دست صنم باده فروش	Karde-am towbe be dast-e sanam-e bādeforuš
که دگر می‌خورم بی رخ بزم آرایی	Ke degar mey naxoram bi rox-e bazmārā-yi
نرگس از لاف زد از شیوه چشم تو مرنج	Narges ar lāf zad az šive-ye cašm-e to, maranj
نروند اهل نظر از پی نابینایی	Naravand ahl-e nazar az pey-e nābinā-yi
شرح این قصه مگر شمع برآرد به زبان	Šarh-e in qesse magar šam' bar ārad be zabān
ور نه پروانه ندارد به سخن پروایی	V-ar na parvāne nadārad be soxan parvā-yi
جوی‌ها بسته‌ام از دیده به دامان که مگر	Juyhā baste-am az dide be dāmān ke magar
در کنارم بنشانند سهی بالایی	Dar kenār-am benešānand sahibālā-yi
کشتی باده بیاور که مرا بی رخ دوست	Kešti-ye bāde biyāvar ke ma-rā bi rox-e dust
گشت هر گوشه چشم از غم دل دریایی	Gašt har guše-ye cešm az qam-e del daryā-yi
سخن غیر مگو با من معشوقه پرست	Soxan-e qeyr magu bā man-e ma'šūqeparast
کز وی و جام می‌ام نیست به کس پروایی	K-az vey-o jā-m-e mey-am nist be kas parvā-yi
این حدیثم چه خوش آمد که سحرگه می‌گفت	In hadis-am ce xoš āmad ke sahgah migoft
بر در میکده‌ای با دف و نی ترسایی	Bar dar-e meykade-i bā daf-o ney tarsā-yi
گر مسلمانی از این است که حافظ دارد	Gar mosalmāni az in-ast ke Hāfez dārad
آه اگر از پی امروز بود فردایی	Āh agar az pey-e emruz bovad fardā-yi
دیر مغان: میکده (مجاز).	Deyr-e moqān: meykade (majāz).
خرقه: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
باده: شراب، می.	Bāde: šarāb, mey.
روشن‌رای: روشن‌فکر.	Rowšanrāy: rowšanfekr.
صنم: بت، دلبر، معشوق زیبا (مجاز).	Sanam: bot, delbar, ma'šug-e zibā (majāz).
لاف: گفتار بیهوده و گزاف، خودستایی.	Lāf: goftār-e bihude-vo gazāf, xodsetāyi.
سهی: راست و بلند.	Sahi: rāst-o boland.
ترسا: مسیحی، ترسنده.	Tarsā: masihi, tarsande.

غزل ۴۹۱ Qazal-e 491

به چشم کرده‌ام ابروی ماه سیمایی	Be cašm karde-am abru-ye mäh simā-yi
خیال سبزخطی نقش بسته‌ام جایی	Xiyāl-e sabzẖat-i naqš baste-am jā-yi
امید هست که منشور عشقبازی من	Omid hast ke manšur-e ešqbāzi-ye man
از آن کمانچه ابرو رسد به طغرای	Az ān kamānce-ye abru resad be toqrā-yi
سرم ز دست بشد چشم از انتظار بسوخت	Sar-am ze dast bešod, cašm az entezār besuxt
در آرزوی سر و چشم مجلس آرایی	Dar ārezu-ye sar-o cašm-e majlesārā-yi
مکدر است دل آتش به خرقة خواهم زد	Mokaddar-ast del, ātaš be xerqe xāham zad
بیا ببین که که را می‌کند تماشایی	Biyā bebin ke ke rā mikonad tamāšā-yi
به روز واقعه تابوت ما ز سرو کنید	Be ruz-e vāqee tābut-e mā ze sarv konid
که می‌رویم به داغ بلندبالایی	Ke miravim be dāq-e bolandbālā-yi
زمام دل به کسی داده‌ام من درویش	Zemām-e del be kas-i dāde-am man-e darviš
که نیستش به کس از تاج و تخت پروایی	Ke nist-aš be kas az tājotaxt parvā-yi
در آن مقام که خوبان ز غمزه تیغ زنند	Dar ān maqām ke xubān ze qamze tiq zanand
عجب مدار سری اوفتاده در پایی	Ajab madār sar-i uftāde dar pā-yi
مرا که از رخ او ماه در شبستان است	Ma-rā ke az rox-e u mäh dar šabestān-ast
کجا بود به فروغ ستاره پروایی	Kojā bovad be foruq-e setāre parvā-yi
فراق و وصل چه باشد رضای دوست طلب	Farāq-o vasl ce bāšad, rezā-ye dust talab
که حیف باشد از او غیر او تمنایی	Ke heyf bāšad az u qeyr-e u tamannā-yi
در ز شوق برآرند ماهیان به نثار	Dorar ze šowq bar ārand māhiyān be nesār
اگر سفینه حافظ رسد به دریایی	Agar safine-ye Hāfez resad be daryā-yi
سبزخط: جوانی که تازه موی پشت لب برآورده باشد.	Sabzẖat(t): javān-i ke tāze muy-e pošt-e lab bar āvarde bāšad.
طغرا: فرمان، حکم (مجاز).	Toqrā: farmān, hokm (majāz).
مکدر: تنگدل، آزرده، تیره.	Mokaddar: tangdel, āzorde, tire.
خرقة: جامه‌ی درویشان.	Xerqe: jāme-ye darvišān.
غمزه: اشاره با چشم و ابرو.	Qamze: ešāre bā cešm-o abru.
فروغ: روشنی، پرتو، جذائیت (مجاز).	Foruq: rowšani, partow, jazzābiyat (majāz).
درر: مرواریدها.	Dorar: morvāridha
نثار: گل یا گوهر که به عنوان احترام و افتخار بر سر کسی بیفشانند.	Nesār: gol yā gowhar ke be onvān-e ehterām-o eftexār bar sar-e kas-i biyafšānand.

غزل ۴۹۲ Qazal-e 492

سلامی چو بوی خوش آشنایی	Salām-i co bu-ye xoš-e āšnāyi
بدان مردم دیده روشنایی	Bed-ān mardom-e dide-ye rowšanāyi
درودی چو نور دل پارسایان	Dorud-i co nur-e del-e pārsāyān
بدان شمع خلوتگه پارسایی	Bed-ān šam'-e xalvatgah-e pārsāyi
نمی‌بینم از همدمان هیچ بر جای	Nemibinam az hamdamān hic bar jāy
دلم خون شد از غصه ساقی کجایی	Del-am xun šod az qosse, sāqi, kojā-yi
ز کوی مغان رخ مگردان که آن جا	Ze kuy-e moqān rox magardān ke ānjā
فروشدن مفتاح مشکل گشایی	Forušand meftāh-e moškelgošāyi
عروس جهان گر چه در حد حسن است	Arus-e jahān garce dar had-e hosn-ast
ز حد می‌برد شیوه بی‌وفایی	Ze had mibarad šive-ye bivafāyi
دل خسته من گرش همتی هست	Del-e xaste-ye man gar-aš hemmat-i hast
نخواهد ز سنگین دلان مومیایی	Naxāhad ze sangindelān mumiyā-yi
می صوفی افکن کجا می‌فروشند	Mey-e sufiakkan kojā miforušand
که در تابم از دست زهد ریایی	Ke dar tāb-am az dast-e zohd-e riyāyi
رفیقان چنان عهد صحبت شکستند	Rafiqān conān ahd-e sohbat šekastand
که گویی نبوده‌ست خود آشنایی	Ke guyi nabuda-st xod āšnāyi
مرا گر تو بگذاری ای نفس طامع	Ma-rā gar to bogzāri, ey nafas-e tāme'
بسی پادشایی کنم در گدایی	Bas-i pādšāyi konam dar gedāyi
بیاموزمت کیمیای سعادت	Biyāmuzam-at kimiyā-ye saādat?
ز هم‌صحبت بد جدایی جدایی	Ze hamsohbat-e bad jodāyi, jodāyi
مکن حافظ از جور دوران شکایت	Makon Hāfez az jowr-e dowrān šekāyat
چه دانی تو ای بنده کار خدایی	Ce dāni to, ey bande, kār-e xodāyi
مردم: مردمک چشم (مجاز).	Mardom: mardomak-e cešm (majāz).
کوی مغان: میکده (مجاز).	Ku-ye moqān: Meykade (majāz).
مفتاح: کلید.	Meftāh: kelid.
حسن: زیبایی، نکویی.	Hosn: zibāyi, nekuyi.
تاب: افروختگی، خشم، هیجان.	Tāb: afruxtegi, xašm, hayejān.
زهد: پارسایی.	Zohd: pārsāyi.
طامع: طمع‌کار، حریص.	Tāme': tama'kār, haris.
جور: ستم.	Jowr: setam.

غزل ۴۹۳ Qazal-e 493

ای پادشاه خوبان داد از غم تنهایی
 Del bi to be jān āmad, vaqt-ast ke bāz āyi
 دل بی تو به جان آمد وقت است که بازآیی
 Dāyem gol-e in bostān šādāb nemimānd
 دایم گل این بستان شاداب نمی‌ماند
 Dar yāb zaifān rā dar vaqt-e tavānāyi
 در یاب ضعیفان را در وقت توانایی
 Dišab gele-ye zolf-aš bā bād hamikardam
 دیشب گله زلفش با باد همی‌کردم
 Goft-ā, qalat-i, bogzar z-in fekrat-e sowdāyi
 گفتا غلطی بگذر زین فکرت سودایی
 Sad bād-e sabā injā bā selsele miraqsand
 صد باد صبا این جا با سلسله می‌رقصد
 In-ast harif, ey del, tā bād napeymāyi
 این است حریف ای دل تا باد نپیمایی
 Moštāqi-yo mahjuri dur az to conān-am kard
 مشتاقی و مهجوری دور از تو چنانم کرد
 K-az dast bexāhad šod pāyāb-e šakibāyi
 کز دست بخواهد شد پایاب شکیبایی
 Yā Rab, be ke šāyad goft in nokte ke dar ālam
 یا رب به که شاید گفت این نکته که در عالم
 Roxsāre be kas nanmud ān šāhed-e harjāyi
 رخساره به کس ننمود آن شاهد هرجایی
 Sāqi, caman-e gol rā bi ru-ye to rang-i nist
 ساقی چمن گل را بی روی تو رنگی نیست
 Šemšād xarāmān kon tā bāq biyārāyi
 شمشاد خرامان کن تا باغ بیارایی
 Ey dard-e to-am darmān dar bastar-e nākāmi
 ای درد توام درمان در بستر ناکامی
 V-ey yād-e to-am munes dar guše-ye tanhāyi
 و ای یاد توام مونس در گوشه تنهایی
 Dar dāyere-ye qesmat mā noqte-ye taslim-im
 در دایره قسمت ما نقطه تسلیم
 Lotf ānce to andiši, hokm ānce to farmāyi
 لطف آن چه تو اندیشی حکم آن چه تو فرمایی
 Fekr-e xod-o rāy-e xod dar ālam-e rendi nist
 فکر خود و رای خود در عالم رندی نیست
 Kofr-ast dar in mazhab xodbini-yo xodrāyi
 کفر است در این مذهب خودبینی و خودرایی
 Z-in dāyere-ye minā xuninjegar-am, mey deh
 زین دایره مینا خونین‌جگر می ده
 Tā hal konam in moškel dar sāqar-e mināyi
 تا حل کنم این مشکل در ساغر مینایی
 Hāfez, šab-e hejrān šod, bu-ye xoš-e vasl āmad
 حافظ شب هجران شد بوی خوش وصل آمد
 Šādi-t mobārak bād, ey āšeq-e šeydāyi
 شادیت مبارک باد ای عاشق شیدایی

Harif: hamāvard, hampiyāle.

Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).

Mahjur: jodāmānde, duroftāde.

Payāb: tavān, tāb, tāqat.

Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).

Xarāmān: dar hāl-e rāh raftan bā nāz-o vaqār.

Rāy: andiše, tadbir.

Rend: zirak, dar bāten pāktar-o parhizkārtar az zāher.

Dāyere-ye minā: falak-e lājevardi (majāz).

Sāqar: piyāle-ye šarābxori, jām.

Minā: loāb-i ābirang barā-ye naqqāši-ye noqre-vo talā.

صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).

مهجور: جدامانده، دورافتاده.

پایاب: توان، تاب، طاقت.

شاهد: معشوق، محبوب (مجاز).

خرامان: در حال راه رفتن با ناز و وقار.

رای: اندیشه، تدبیر.

رند: زیرک، در باطن پاک‌تر و پرهیزکارتر از ظاهر.

دایره مینا: فلک لاجوردی (مجاز).

ساغر: پیاله‌ی شراب‌خوری، جام.

مینا: لعابی آبی‌رنگ برای نقاشی نقره و طلا.

غزل ۴۹۴ Qazal-e 494

ای دل گر از آن چاه زنخدان به درآیی	Ey del, gar az ān cāh-e zanaxdān be dar āyi
هر جا که روی زود پشیمان به درآیی	Harjā ke ravi zud pašimān be dar āyi
هش دار که گر وسوسه عقل کنی گوش	Hoš dār ke gar vasvase-ye aql koni guš
آدم صفت از روضه رضوان به درآیی	Ādamsefat az rowze-ye Rezvān be dar āyi
شاید که به آبی فلکت دست نگیرد	Šāyad ke be āb-i falak-at dast nagirad
گر تشنه لب از چشمه حیوان به درآیی	Gar tešnelab az cešme-ye heyvān be dar āyi
جان می‌دهم از حسرت دیدار تو چون صبح	Jān midaham az hasrat-e didār to con sobh
باشد که چو خورشید درخشان به درآیی	Bāšad ke co xoršid-e deraxšān be dar āyi
چندان چو صبا بر تو گمارم دم همت	Candān co sabā bar to gomāram dam-e hemmat
کز غنچه چو گل خرم و خندان به درآیی	K-az qonce co gol xorram-o xandān be dar āyi
در تیره شب هجر تو جانم به لب آمد	Dar tirešab-e hejr-e to jān-am be lab āmad
وقت است که همچون مه تابان به درآیی	Vaqt-ast ke hamcon mah-e tābān be dar āyi
بر رهگذرت بسته‌ام از دیده دو صد جوی	Bar rahgozar-at baste-am az dide dosad juy
تا بو که تو چون سرو خرامان به درآیی	Tā bu ke to con sarv-e xarāmān be dar āyi
حافظ مکن اندیشه که آن یوسف مه رو	Hāfez, makon andiše ke ān Yusof-e mahru
بازآید و از کلبه احزان به درآیی	Bāz āyad-o az kolbe-ye ahzān be dar āyi
چاه زنخدان: فرورفتگی کوچکی که در چانه‌ی بعضی خوبویان است.	Cāh-e zanaxdān: foruraftegi-ye kucak-i ke dar cāne-ye ba'z-i xubruyān-ast.
روضه: باغ، بوستان، گلزار.	Rowze: bāq, bustān, golzār.
رضوان: بهشت.	Rezvān: behešt.
چشمه حیوان: چشمه‌ی آب حیات.	Cešme-ye heyvān: cešme-ye āb-e hayāt.
صبا: بادی که از مشرق می‌وزد. پیام‌آور میان عاشق و معشوق (مجاز).	Sabā: bād-i ke az mašreq mivazad, payāmāvar miyān-e āšeq-o ma'šūq (majāz).
هجر: دوری، جدایی.	Hejr: duri, jodāyi.
بو: امید (مجاز).	Bu: omid (majāz).
خرامان: در حال راه رفتن با ناز و وقار.	Xarāmān: dar hāl-e rāh raftan bā nāz-o vaqār.
احزان: غم‌ها.	Ahzān: qamhā.
کلبه احزان: خانه‌ی اندوه‌ها، نامی که به خانه حضرت یعقوب در زمان غیبت یوسف داده بودند.	Kolbe-ye ahzān: Xāne-ye anduhhā, nām-i ke be xāne-ye Hazrat-e Ya'qub dar zamān-e qeybat-e Yusof dāde bu-dand.

غزل ۴۹۵ Qazal-e 495

می خواه و گل افشان کن از دهر چه میجویی
 این گفت سحرگه گل بلبل تو چه میگوی
 مسند به گلستان بر تا شاهد و ساقی را
 لب گیری و رخ بوسی می نوشی و گل بویی
 شمشاد خرامان کن و آهنگ گلستان کن
 تا سرو بیاموزد از قد تو دلجویی
 تا غنچه خندان دولت به که خواهد داد
 ای شاخ گل رعنا از بهر که میروی
 امروز که بازارت پرچوش خریدار است
 دریاب و بنه گنجی از مایه نیکویی
 چون شمع نکورویی در رهگذر باد است
 طرف هنری بریند از شمع نکورویی
 آن طره که هر جعدش صد ناهه چین ارز
 خوش بودی اگر بودی بوییش ز خوش خوبی
 هر مرغ به دستانی در گلشن شاه آمد
 بلبل به نواسازی حافظ به غزل گویی
دهر: روزگار.

Masnad: tekyegāh, maqām-o martabe.

Šāhed: ma'šūq, mahbub (majāz).

Xarāmān: dar hāl-e rāh raftan bā nāz-o vaqār.

Šāx: šāxe.

Tarf: su.

Torre: daste-ye mu-ye tābide dar kenār-e pišāni.

Ja'd: gisu-ye picide-vo tābdār.

Nāfe: nāfmānand, kise-i ke zir-e šekam-e āhu-ye Tātār qarār dārad-o mošk az ān xārej mišavad, mošk (majāz).

Dastān: sorud, neyrang, farib.

دستان: سرود، نیرنگ، فریب.

